

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**MUSAVVER TERAİKİ (DÖRDÜNCÜ SENE)
İNCELEME - TAHLİLİ DİZİN - SEÇİLMİŞ METİNLER**

Yüksek Lisans Tezi

Zişan GÖŞEN

Sivas
Haziran 2023

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

**MUSAVVER TERAKKİ (DÖRDÜNCÜ SENE)
İNCELEME - TAHLİLİ DİZİN - SEÇİLMİŞ METİNLER**

Yüksek Lisans Tezi

Zişan GÖŞEN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Süheyla YÜKSEL

Sivas
Haziran 2023

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans Tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

21/06/2023

Zişan GÖŞEN

ÖN SÖZ

Bir milletin siyasi, sosyal, kültürel yapısını yansıtmaya yarayan, aynı zamanda bulunduğu toplumun edebî hayatını şekillendiren en önemli unsur gazete ve mecmualardır. Bu doğrultuda incelenen her süreli yayın, yayımlandığı döneme ışık tutarak zihinde meydana gelen karışıklıkların giderilmesinde fayda sağlamıştır. Çalışmanın konusu olan *Musavver Terakki* mecmuası da, edebiyat ve kültür unsurlarını aktarması açısından I. Meşrutiyet Dönemi'nin kayda değer süreli yayınlarından biridir.

Çalışmanın temel amacı, *Musavver Terakki*'nin edebî yönünü ortaya koyarak edebiyat bilimine ve tarihine katkıda bulunmaktır. Bu minvalde edebiyatımızdaki birçok şair ve yazarın eserlerine ilk elden ulaşım sağlanmış; daha önceden tespit edilemeyen metinler tespit edilerek Türk edebiyatına kazandırılmaya ve *Musavver Terakki*'nin yayımlandığı dönemde var olan edebî anlayışın mecmuadaki yansımaları belirlenmeye çalışılmıştır.

Musavver Terakki'nin dördüncü senesi 1 Eylül 1900 ile 20 Şubat 1902 tarihleri arasında faaliyet göstermiştir. Bu yıllar arasında kırk sekiz sayı neşredilmiştir.

Çalışmanın konusu olan sayıların temini için Milli Kütüphane, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Koleksiyonu, Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Kataloğu, İSAM Kütüphanesi ve Nadir Kitap üzerinden sahaflar taranmıştır. Bu kataloglardan sadece İSAM Kütüphanesinde mecmuanın dördüncü senesine ait 2-49. sayılar bulunmaktadır. Temin edilen bu sayıların bazılarında kapak mevcut değildir. İSAM ile tekrar iletişime geçilmiş fakat bazı sayıların kapaklarına ulaşamamıştır. Hakkı Tarık Us Koleksiyonunda ise mecmuanın dördüncü senesine ait 1-11. ile 48. sayılar bulunmaktadır ve kapak mevcuttur. Çalışma belirtilen bu materyaller üzerinden yürütülmüştür.

Musavver Terakki'nin dördüncü senesinde, 11. sayıya kadar sermuharir H(üseyin) Avni (Aka Gündüz) olarak belirtilmiş ve bu sayıdan itibaren herhangi bir isim zikredilmemiştir. Fakat Ömer Faruk Huyugüzel, Mehmet Nizami Bey hakkında bilgi verirken *Musavver Terakki*'yi kastederek şu ifadeleri kullanmıştır: “Ayrıca bu son derginin 4. yayım yılına ait yani 1901 yılı sayıları Mehmet Nizami tarafından çıkarılmıştır” (Huyugüzel 2000:356). Ayrıca mecmuada bir tartışma vesilesiyle

Mehmet Nizami tarafından kaleme alınan “*İrtika* Varakparesine Cevabımız” (adet 29, s. 209) başlıklı yazının içeriği incelendiğinde Mehmet Nizami’nin yazıyı *Musavver Terakki* adına oluşturduğu ve tartışmayı sonlandırdığı görülmektedir. Bu da Ömer Faruk Huyugüzel’in tespiti destekler niteliktedir.

Çalışmanın “Giriş” bölümü, “I. Meşrutiyet Dönemi Basın Hayatı” ve “I. Meşrutiyet Dönemi Edebî Hayat (Edebiyat-ı Cedide Yılları 1896-1901)” adı altında iki bölümden oluşmaktadır. Bu bölümde I. Meşrutiyet Dönemi’nin basın anlayışı ve döneminde ön plana çıkan bazı süreli yayınlar hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Ardından *Musavver Terakki*’nin incelenen senesiyle bağlantılı olarak döneme hâkim olan edebî anlayışın genel değerlendirmesi yapılmıştır.

Birinci bölüm, “*Musavver Terakki*’nin 4. Senesi Üzerine İnceleme” ana başlığıyla verilmiş olup bu ana başlık altında da “Mecmuanın Kimlik Bilgileri”, “Mecmuanın Yayın Politikası”, “Mecmuanın Şekil Özellikleri”, Mecmuanın Muhteva Özellikleri” ve “Mecmuanın Yazar Kadrosu” alt başlıkları görülmektedir. Mecmuanın kimlik bilgileri tablo şeklinde verilmiştir. Bu tabloda miladi, Rumi ve hicri tarihler, adet, sayfa, süre, fiyat, sahib-i imtiyaz, sermuharir ile matbaa ve idarehanesi hakkında bilgiler bulunmaktadır. Yayın politikasında mecmuanın vizyon ve hedeflerinin neler olduğu aktarılmaya çalışılmıştır. Mecmuanın dış görünüşüyle ilgili olan sayfa düzeni, sütun isimleri, metinlerdeki imzalar, özel sayılar, iç ve dış kapaklar gibi düzenlemelerden şekil özelliklerinde bahsedilirken mecmuadaki metinlerin içeriğiyle ilgili değerlendirmeler muhteva özelliklerinde ele alınmıştır. “Mecmuanın Muhteva Özellikleri” kendi içinde “Şiir”, “Mensur Şiir”, “Roman ve Hikâye”, “Biyografi”, “Tenkit ve Tartışmalar”, “Tiyatro”, “Tercüme”, “Fen-Teknoloji ve Tıp”, “İlanlar” alt başlıklarına ayrılmıştır. Yazar kadrosunda ise sanatçılar alfabetik sıraya göre tanıtılmıştır. Türk edebiyatında bilinen isimlere dair geniş bilgilere yer verilmeyip sadece mecmuadaki metinlerinden söz edilmiştir. Aynı şekilde edebiyat tarihleri ve biyografi kitaplarında hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamayan sanatçılar da yalnız mecmuadaki eserleriyle değerlendirilmiştir.

İkinci bölüm, “*Musavver Terakki* 4. Sene Tahlili Dizin” ana başlığı ile başlamaktadır. Bu başlık “Sayılara Göre Sistemik Dizin” ve “Alfabetik Dizin” olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. “Sayılara Göre Sistemik Dizin” bölümünde her sayıdaki metinlerin isimleri ile yazarları sıralanmış ve bunların bulundukları sayfalar belirtilmiştir. Metinlerdeki imzalar mecmuada geçtiği şekilde verilmiş ve herhangi bir

gönderme yapılmamıştır. Örneğin; İzmirli Mehmet Fahri, Müftizade Sacidi Mehmet Atallah, N. Nazmi, Ömer Seniğ gibi. “Alfabetik Dizin” kısmı da kendi içinde “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” ve “Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin” şeklinde alt başlıklardan oluşmaktadır.

“Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” de eğer yazar, soyadı kanunundan sonra yaşamış ve yazarın soyadına ulaşılmışsa soyadı esas alınmış ve köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Örneğin, Ahmet Kemal adlı yazar için; Ahmet Kemal bk. [AKÜNAL] Ahmet Kemal şeklinde gönderme yapılarak “A” maddesine fişlenmiştir.

Bazı edipler imzalarıyla birlikte mesleğini, yaşadığı şehri, bulunduğu okulu ve mensup olduğu aileyi belirtmiştir. Bu isimler fişlenirken yazarın adı dikkate alınmış, parantez içinde yazarın belirttiği bilgi verilmiştir. Örneğin Amed Redif Taburu Kâtibi Hacı Rıza şeklinde olan yazar, Amed Redif Taburu Kâtibi Hacı Rıza bk. Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi) şeklinde yazılmıştır.

Yine imzalar arasında çeşitli müstearlar da mevcuttur. Bunlar edebiyatımızda çok bilinen takma isimler olsa da mecmuanın metoduna uygun olarak verilmeye özen gösterilmiştir. Örneğin, İbrahim Cehdi müstearı için, İbrahim Cehdi bk. Süleyman Nazif şeklinde gönderme yapılarak “S” maddesinde yer almıştır.

Mecmuanın 11. sayısına kadar sermuahhirin H(üseyin) Avni (Aka Gündüz) olduğu yukarıda belirtilmişti. Hüseyin Avni’nin, Aka Gündüz’ün takma isimlerinden biri olduğu bilinmektedir. Bu nedenle 11. sayıya kadar sermuahhrire ait olan yazılar Aka Gündüz’e fişlenerek “A” maddesinde gösterilmiştir. Aka Gündüz’ün soyadı “Finci”dir fakat edebiyat tarihlerinde ve biyografi kitaplarında Aka Gündüz başlığı altında yer verildiği için bu isim tercih edilmiştir.

Ayrıca tercüme metinler hem asıl sahibine hem de çeviren yazarın adına olmak üzere iki kez fişlenmiştir.

Mecmuada pek çok sayıda imzasız metin bulunmaktadır. Bu metinler, “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” de “Z” harfinden sonra “İmzasız” olarak verilmiş ve burada alfabetik sıralama yazının başlığına göre yapılmıştır. İmzasız olan yazılar oldukça fazladır. Bu nedenle yazıların alfabetik dizinde kopukluğa yol açabilir kaygısıyla “İ” maddesine alınmamıştır.

“Konularına ve Türlerine Göre Tasnif” kısmında ise manzum ve mensur eserlerin türüne veya işlediği konulara göre tasnifi yapılmıştır. Bazı metinler içerik olarak birden fazla konuyu ele aldığından çeşitli başlıklar altında görülebilmektedir.

Manzum metinler içerisinde yer alan manzumeler nazım şekillerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma hem eski hem de Batı’dan alınan yeni nazım şekillerinin bir arada kullanıldığını göstermesi ve şiirlerin şekil ile konu bakımından çeşitliliğini ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Mecmuada yer alan fotoğraf ve resimler de “Görseller” başlığında verilmiştir.

Mecmuadaki bazı metinlerin başlığı bulunmamaktadır. Bu metinlerde karışıklığı önlemek ve metinlerin tek tip olmasını sağlamak adına, konusuna yahut türüne göre adlandırma yapılmış ve “başlıksız olarak” ifadesi eklenmiştir. Mesela Mustafa Kemal’in 43. sayıdaki manzumesinin başlığı bulunmadığı için “Başlıksız Olarak Manzume”; 22. sayıda Cevdet Sai’ye ait başlıksız makale “Başlıksız Olarak Makale” şeklinde isimlendirilmiştir.

Üçüncü bölüm, “Seçilmiş Metinler” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde yer alan metinler Latin alfabesine aktarılmıştır. Bu metinler genellikle tenkit ve tartışma türündedir. Seçilen metinler; mecmuanın edebî anlayışını ve dönemin sosyal, kültürel, edebiyat ortamlarını yansıtır olması bakımından kayda değerdir.

Metinlerin Latin harfleriyle aktarımında günümüz imla ve noktalaması gözetilmiştir. Bunun için Türk Dil Kurumu sitesindeki yazımlardan hareket edilmiştir. Bulunmayan kelimelerin yazımında Ferit Devellioğlu’nun “*Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*”i esas alınmıştır. Arapça-Farsça tamlamalar ile Batı kökenli isimler asıllarına uygun yazılmıştır. Okunamayan/karşılığı bulunamayan kelimeler, metin içerisinde ilgili kısımda Arap harfli olarak aynen verilmiştir. Ayrıca metinlerin sayfa değişiminde “//” kullanılmıştır. Örneğin, Yusuf Nümid’in *Şafak* adlı eseri 239. ve 240. sayfalarda bulunmaktadır. 239. sayfadan 240. sayfaya geçiş //240// şeklinde gösterilmiştir. Latin alfabesine aktarılan metinler “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” kısmında başlarına “(+)” işareti konularak belirgin hâle getirilmiştir.

“Sonuç” kısmında *Musavver Terakki*’nin dördüncü senesinin ve bu çalışmanın edebiyat dünyasına katkıları konusunda bir değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın sonunda, faydalanılan kaynakları gösteren bibliyografya “Kaynakça” başlığı altında verilmiştir. Kaynaklar arasında yer alan ansiklopedilerin künyesi verilirken ilgili maddeyi kaleme alan yazarın adı-soyadı dikkate alınmıştır. Fakat bazı ansiklopedilerdeki maddelerde herhangi bir yazar ismi bulunmadığından “İmzasız” şeklinde gösterilmiştir. Örneğin; İmzasız (1982), “Kardam Mehmet Rıfat”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/ Eserler/Terimler*, C. 5, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 195-196.

Mecmuanın şekil özelliklerini daha somut hâle getirmek açısından mecmuada seçilen bazı görseller ve sayfalar “Ekler” başlığı altında verilmiştir.

Çalışmanın her aşamasını büyük bir özveri, titizlik ve sabırla en ince ayrıntısına kadar kontrol eden, bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren, öğrencisi olmaktan her zaman gurur duyacağım saygıdeğer tez hocam Prof. Dr. Süheyla YÜKSEL’e, gerek lisans gerek yüksek lisans döneminde bilgilerinden yararlandığım hocam Prof. Dr. Ahmet BOZDOĞAN’a çok teşekkür ederim. Hayatım boyunca beni destekleyen, yaptığım her işte arkamda duran sevgili annem Fatma DUYMAZ’a ve çalışma sürecinde tüm zorlukları benimle göğüsleyen kıymetli eşim Ceyhun GÖŞEN’e müteşekkirim.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	vii
TABLO LİSTESİ	ix
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xiii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	17
1. <i>MUSAVVER TERAKKİ</i> 'NİN 4. SENESİ ÜZERİNE İNCELEME	17
1.1. Mecmuanın Kimlik Bilgileri	17
1.2. Mecmuanın Yayın Politikası	24
1.3. Mecmuanın Şekil Özellikleri.....	26
1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri.....	36
1.4.1. Şiir	37
1.4.2. Mensur Şiir	40
1.4.3. Roman ve Hikâye	41
1.4.4. Biyografi.....	42
1.4.5. Tenkit ve Tartışmalar	43
1.4.6. Tiyatro	46
1.4.7. Tercüme.....	48
1.4.8. Fen-Teknoloji ve Tıp.....	49
1.4.9. İlanlar	50
1.5. Mecmuanın Yazar Kadrosu.....	51
İKİNCİ BÖLÜM	111
2. <i>MUSAVVER TERAKKİ</i> 4. SENE TAHLİLİ DİZİN	111
2.1. Sayılarına Göre Sistemik Dizin	111
2.2. Alfabetik Dizin	150
2.2.1. Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin.....	150
2.2.2. Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin	226
2.2.2.1. Dil ve Edebiyat	226

2.2.2.2. Biyografi	249
2.2.2.3. Coğrafya.....	250
2.2.2.4. Diğer Konular	250
2.2.2.5. Fen-Teknoloji.....	250
2.2.2.6. Güzel Sanatlar	251
2.2.2.7. Hayvan-Hayvancılık	251
2.2.2.8. Moda-Kadın-Aile-Çocuk-Evlilik	252
2.2.2.9. Musahabe	252
2.2.2.10. Ordu	252
2.2.2.11. Seyahat	252
2.2.2.12. Tarih.....	253
2.2.2.13. Tebrik-Övgü.....	253
2.2.2.14. Teşekkür.....	253
2.2.2.15. Tıp-Sağlık	254
2.2.2.16. Ticaret	254
2.2.2.17. Toplumsal Hayat.....	255
2.2.2.18. Yayın Politikası.....	255
2.2.2.19. Yiyecek-İçecek.....	255
2.2.2.20. Ziraat-Çiftçilik	255
2.2.2.21. İlanlar	256
2.2.2.22. Görseller.....	260
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	269
3. SEÇİLMİŞ METİNLER.....	269
3.1. Biyografi.....	269
3.1.1. Buffon.....	269
3.1.2. Mınak Efendi'nin Tercüme-i Hâli	271
3.1.3. Şeref Hanım.....	275
3.2. Edebiyat ve Dil Yazıları	287
3.2.1. Edebiyat ve Fenniyat	287
3.2.2. El sine-i Muhtelif -1-Hintlilerin Lisanı.....	289
3.2.3. Hayata Karşı	290
3.2.4. İnsanlar Arasında.....	292

3.2.5. Lisana Dair: İmla.....	293
3.2.6. Şair!	295
3.2.7. Şiir!.....	296
3.3. Eser Tanıtımı- Tenkit- Teori	297
3.3.1. Aynen Varaka.....	297
3.3.2. İsmet Bey'in <i>İrtika</i> 'ya Cevabı.....	298
3.3.3. İrtika Varak-Paresine Cevabımız	304
3.3.4. Beyazıt Sergisindeki Tablo	305
3.3.5. Bir İki Söz	307
3.3.6. Bir İki Söze Cevap	307
3.3.7. Yine Bir İki Söz.....	308
3.3.8. İlm-i Ruh ve “ <i>Metres</i> ”	310
3.3.9. İstılahat-ı Elektrikeye Muharrine	311
3.3.10. Kamus-ı Türkî Hakkında Mütalaat	315
3.3.11. Musahabe	320
3.3.12. Musahabe	321
3.3.13. Mütalaat ı Edebiye 1	323
3.3.14. Mütercem Romanlar Hakkında	335
3.3.15. Nikat-ı Mû-şikaf.....	339
3.3.16. Şafak.....	340
3.3.17. Takdir-i Asar ve <i>Miratü'ş-Şüun</i>	341
3.3.18.V- Tamim-i İntikat	343
3.4. Güzel Sanatlar	344
3.4.1. Aveng-i Sanayi -1- Rikkat-i Kelam ve Fikir.....	344
3.5. İlan-İhtar-Açık Mektup	345
3.5.1. Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet.....	345
3.5.2. Gülünçlü Efsaneler	346
3.5.3. İhtar-ı Mahsus	347
3.5.4. İtizar	347
3.5.5. Lügat-ı Naci.....	347
3.5.6. Mizanü'l-Edep.....	348
3.5.7. Tiyatro Âlemi	349

3.6. Mektup.....	349
3.6.1. Aveng-i Sanayi	349
3.6.2. Terakki Ceride-i Feridesine	350
3.7. Tarih	352
3.7.1. Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye	352
3.8. Teşekkür	354
3.8.1. Terakki.....	354
3.8.2. Teşekkür-i Mahsusa.....	355
3.9. Tiyatro	355
3.9.1. Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz.....	355
3.9.2. Osmanlı Dram Kumpanyası	357
3.9.3. Şehzadebaşı Muhibrimizden	357
3.10. Toplumsal Hayat	358
3.10.1. Ramazan Mektubu 1.....	358
3.10.2. Ramazan Mektubu 2.....	360
3.10.3. Ramazan Mektubu 3.....	361
3.11. Yayın Politikası	363
3.11.1. İfade-i Mahsusa	363
3.11.2. İfade-i Mahsusa	364
SONUÇ.....	365
KAYNAKÇA	369
EKLER.....	377
Ek 1: <i>Musavver Terakki</i> 'nin 4. senesinin ilk sayısı ve II. Abdülhamit'in saltanatının yirmi beşinci senesi için yayımlanmış özel sayının dış kapak örneği (adet 1, s. dış ön kapak).....	377
Ek 2: <i>Musavver Terakki</i> 'nin yayımlandığı Asır Kütüphanesi (adet 1, s. dış arka kapak)	378
Ek 3: Mecmuanın Hakkı Tarık Us ve İSAM'dan temin edilen 6. sayısının 44. sayfa numaralarının yanlış yazılışı gösteren örnek (adet 6, s. 44).....	379
Ek 4: Mecmuanın 14. sayısının iç ön kapak sayfasındaki karışıklığa örnek (adet 14, s. iç ön kapak).....	380

Ek 5: Mecmuanın 14. sayısının 105. sayfadaki karışıklığa örnek (adet 14, s. 105).....	381
Ek 6: <i>Musavver Terakki</i> 'nin “Mündericat” kısmına bir örnek (adet 2, s. dış ön kapak).....	382
Ek 7: Mehmet Muhlis'in süslü çerçeve içerisinde “Defter-i Sevda” başlığıyla verilmiş fıkralar örneği (adet 30, s. 214).....	383
Ek 8: II. Abdülhamit'in doğumu için çıkarılmış özel sayının ilk sayfası ve padişah için yazılmış manzume örneği (adet 13, s. iç ön kapak)	384
Ek 9: <i>Musavver Terakki</i> 'nin dış kapaktaki ilk değişikliğine bir örnek (adet 29, s. dış ön kapak)	385
Ek 10: Ramazan Bayramı'nı tebrik etmek amacıyla yazılmış metin örneği (adet 44, s. iç ön kapak).....	386
Ek 11: <i>Musavver Terakki</i> 'nin 45. sayısından itibaren değişmiş olan dış kapağa bir örnek (adet 45, s. dış ön kapak).....	387
Ek 12: Mecmuanın genellikle dış arka kapağında bulunan duyurular, kitap ilanları, açık mektuplar ve reklamların dış ön kapak b sayfasındaki örneği (adet 47, s. dış ön kapak b)	388
Ek 13: Mağaza tanıtımına bir örnek (adet 17, s. 123)	389
Ek 14: Dönemin tiyatrosu için önemli isimlerinden Mınak Efendi'nin portresi (adet 41, s. 303).....	390
Ek 15: <i>Musavver Terakki</i> 'nin “Edebiyat” sütunundan bir örnek (adet 32, s. 230).....	391
Ek 16: Mecmuada Bedrettin imzalı “Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya” başlıklı uzun soluklu fennî yazıdan bir örnek (adet 17, s. 122).....	392
Ek 17: “Tefrika-ı Terakki” sütunundan bir örnek (adet 24, s.171)	393
Ek 18: <i>Musavver Terakki</i> 'de “Musahabe” sütununa bir örnek (adet 32, s. 229)	394
Ek 19: <i>Musavver Terakki</i> 'nin yayın politikasını içeren “İfade-i Mahsusa” başlıklı metin (adet 1, s. 6).....	395
Ek 20: Çeşitli devlet adamların portrelerinden bir örnek (adet 15, s. iç ön kapak).....	396
Ek 21: Görsellerden bir örnek (adet 24, s. 167)	397
Ek 22: Mecmuanın son sayfalarından bir örnek (adet 29, s. 229).....	398

Ek 23: <i>Musavver Terakki</i> 'nin iki sütun hâlinde yayımlanan 49. sayısından bir sayfa örneği (adet 49, s. 365)	399
Ek 24: “Mündericat” kısmının iç ön sayfada bulunduğunu gösteren sayılardan bir örnek (adet 25, s. iç ön kapak)	400
Ek 25: Ramazan ayında üç adet yayımlanmış “Ramazan Mektubu” başlıklı metinden bir örnek (adet 42, s. 315)	401
ÖZ GEÇMİŞ.....	403

KISALTMALAR

a.	: adet
bk.	: bakınız
C.	: cilt
Dr.	: doktor
haz	: hazırlayan
Prof.	: Profesör
s.	: sayfa
S.	: sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TBEA	: Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi
TDEA	: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/Eserler/Terimler
TDOTDEA	: Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	: ve benze(ler)i
YKY	: Yapı Kredi Yayınları
yt.	: yayım tarihi
yy.	: yazılış yeri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: *Musavver Terakki*'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo 17

ÖZET

Sürelî yayınlar, toplumun siyasi, sosyal ve edebî yapısını yansıtmaya yaramakta aynı zamanda yayımlandıkları döneme de ışık tutmaktadır. Bu açıdan sürelî yayınlar edebiyat tarihinin en önemli materyalleri arasındadır. Bu minvalde I. Meşrutîyet Dönemi'nin uzun soluklu yayınlarından olan *Musavver Terakki* mecmuası da yayımlandığı yılların edebî ve kültürel hayatını günümüze aktarması bakımından kayda değerdir.

Çalışmanın konusu olan *Musavver Terakki*, 1897-1908 yılları arasında neşredilmiştir. Basın hayatında on bir yıl varlığını sürdüren mecmuanın bu çalışmada dördüncü senesini içeren 1 Eylül 1900 ile 20 Şubat 1902 tarihleri incelmeye tabi tutulmuştur. Bu yıllar arasında *Musavver Terakki* kırk sekiz sayı yayımlanmıştır. *Musavver Terakki*, II. Abdülhamit'in baskıcı yıllarına denk geldiği için döneminin diğer mecmuaları gibi siyasi meselelerden uzak kalmayı tercih etmiştir. Mecmuanın neşredildiği yıllar, aynı zamanda edebiyat ortamına “Servet-i Fünun Edebiyatı” anlayışının hâkim olduğu yıllardır. *Musavver Terakki*, dönemindeki bu edebî anlayışa tepki göstermemiş aksine özel bir ilgi duymuştur.

Çalışmanın “Giriş” bölümünde I. Meşrutîyet Dönemi'nin edebiyat ve basın hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. “Birinci Bölüm”de mecmuanın kimlik bilgileri, yayın politikası, şekil özellikleri, muhteva özellikleri ve yazar kadrosu tanıtılmaya çalışılmıştır. “İkinci Bölüm” “Sayılara Göre Sistemantik Dizin” ve “Alfabetik Dizin” olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. “Sayılara Göre Sistemantik Dizin” bölümünde her sayıdaki metinlerin isimleri ile yazarları sıralanmış ve bunların bulundukları sayfalar belirtilmiştir. “Alfabetik Dizin” kısmı da kendi içinde “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” ve “Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin” şeklinde alt başlıklardan oluşmaktadır. Bu başlıklar altında manzum ve mensur eserler hakkında çeşitli bilgiler verilmiş ve belirli durumlara göre tahlil edilmiştir. “Üçüncü Bölüm”de ise mecmuanın edebî anlayışını ve dönemin sosyal, kültürel, edebiyat ortamlarını yansıtır nitelikte olan metinler Latin alfabesine aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Musavver Terakki*, Sürelî Yayınlar, I. Meşrutîyet Dönemi, Edebî Hayat, Servet-i Fünun Edebiyatı.

ABSTRACT

Periodicals, which serve to reflect the political, social and literary structure of the society and shed light on the period in which they were published, are also among the most important materials in the history of literature. In this respect, *Musavver Terakki* magazine, which is one of the long-running publications of the First Constitutional Period, is also noteworthy in that it conveys the literary and cultural life of the years it was published.

Musavver Terakki, the subject of the study, was published between 1897-1908. In this study, the dates between September 1, 1900 and February 20, 1902, which include the fourth year of the magazine, which has been in existence for 11 years in the press life, were examined. Between these years, forty-eight issues of *Musavver Terakki* were published. *Musavver Terakki*, II. Since it coincided with the oppressive years of Abdülhamit, he preferred to stay away from political issues like other magazines of his period. The years when the journal was published were also the years when the understanding of "Servet-i Fünun Literature" dominated the literary environment. *Musavver Terakki* did not react to this literary understanding of his time, on the contrary, he took a special interest.

In the "Introduction" section of the study, information about the literature and press life of the First Constitutional Period is given. In the "First Chapter", the identity information, publication policy, shape features, content features and writer staff of the journal were tried to be introduced. "Second Part" is divided into two parts, "Systematic Index by Numbers" and "Alphabetical Index". In the "Systematic Index by Numbers" section, the names and authors of the texts in each issue are listed and the pages where they are found are indicated. The "Alphabetical Index" section also consists of sub-headings such as "Alphabetical Index by Author's Name" and "Alphabetical Index by Subjects and Genres". Under these headings, various information about verse and prose works are given and analyzed according to certain situations. In the "Third Chapter", texts reflecting the literary understanding of the journal and the social, cultural and literary environments of the period were transferred to the Latin alphabet.

Keywords: *Musavver Terakki*, Periodicals, First Constitutional Period, Literary Life, Servet-i Fünun Literature.

GİRİŞ

23 Aralık 1876 tarihinde tahta geçen II. Abdülhamit'in Kanun-i Esasi'yi ilan etmesiyle Osmanlı Devleti'nde I. Meşrutiyet Dönemi başlamıştır. 1877 yılında 93 Harbi olarak da bilinen Osmanlı-Rus Savaşı'nın patlak vermesi ve azınlıkların bağımsızlık için mücadele etmesi ülkeyi sıkıntılı bir sürece sokmuştur. Bunun neticesinde padişah, devlet adına daha hızlı kararlar alabilmek bahanesiyle Kanun-i Esasi'yi askıya almış ve tüm denetimi elinde tutmayı amaçlamıştır. Özellikle basın sıkıyönetim altına alınmış ve sansür uygulamaları başlamıştır. II. Abdülhamit devlet, yönetim ve padişah aleyhinde olduğunu düşündüğü yayınlara izin vermemiş ayrıca zararlı gördüğü tüm gazete ve mecmuaları kapatmıştır. Bu sebeple dönemin süreli yayınları siyasi konulardan ziyade edebî ve fennî faaliyetlere yönelmiştir.

Çalışmanın konusu olan *Musavver Terakki*'nin dördüncü senesi (1900-1902) de, sütunlarında hiçbir siyasi içeriğe yer vermeyip tamamıyla edebiyat ve fen alanlarında yoğunlaşmıştır. Bu açıdan çalışmanın "Giriş" bölümünde dönemin siyasi hayatı hakkında bilgilere yararlı olmayacağı düşüncesiyle ayrı bir başlık altında yer verilmemiştir.

I. Meşrutiyet Dönemi Edebî Hayat (Edebiyat-ı Cedide Yılları 1896-1901)

Çalışmanın konusunu oluşturan *Musavver Terakki*'nin dördüncü senesi (1900-1902), Servet-i Fünun sanatçılarının eser verdiği yıllarla örtüşmektedir. Edebiyat-ı Cedide, Yeni Türk edebiyatı için önemli dönüm noktası olmuş ve döneme damgasını vurmuştur. Ayrıca *Musavver Terakki*'nin *Servet-i Fünun*'dan sıklıkla iktibas yaptığı görülmüştür. Bu sebeplerle I. Meşrutiyet Dönemi'nin (1876-1908) edebî incelemesi Edebiyat-ı Cedide yıllarıyla sınırlandırılmıştır.

Türk edebiyatında değişimin ve yenileşmenin başlangıcı XIX. yüzyılın ortalarıdır. Toplum, bu dönemden itibaren yeni bir medeniyet dairesine girmiş ve Batılı yaşam tarzını benimsemeye başlamıştır.

Şinasi ve Namık Kemal öncülüğünde Batı taraftarı yeni edebî nesil olan Tanzimat Dönemi sanatçıları sosyal ve edebî çağdaşlaşmayı aynı hızla yürütüp başarıya ulaştırmışlardır. Bir yandan Divan edebiyatını gözden düşürerek çağdaş bir Türk edebiyatına alan açmaya çalışmışlar diğer yandan Fransız edebiyatının türlerini geliştirerek yeni bir edebî dil ve ortam oluşturulmaya çalışmış; basın, tiyatro ve roman vasıtasıyla batılı yaşayışı Türk halkına tanıtmışlardır. Böylece Tanzimat “halka iniş” hareketi olmuş, edebiyat ise sosyal bir karakter göstermiştir. (Akyüz 2015:38,39).

Tanzimat yıllarında Şinasi ve Namık Kemal’le başlayan bu sosyal karakterli edebiyat, II. Abdülhamit’in merkeziyetçi idaresi ile susturulmuştur. II. Abdülhamit, devletin parçalanmasını önlemek amacıyla 1876’da Mebuslar Meclisini kapatarak bütün yetkileri kendinde toplamış ayrıca Namık Kemal gibi edebî ve fikrî sahada varlık gösteren şahsiyetleri İstanbul’dan uzaklaştırmıştır. Böylece sosyal nitelik taşıyan edebiyata kısıtlamalar getirilmiştir. Önceden çıkmakta olan gazete ve dergiler, siyaset dışı meselelere yönelmiş, özellikle fennî konulara ağırlık verilmiştir. Türk edebiyatında büyük tesirler gösterecek olan tercüme sahasına eğilim artmış; ilmî ve fennî diyebileceğimiz hafif mevzular, romanlar, hikâyeler tercüme edilip yayın organlarına girmiştir (Ercilasun 2013:137). I. Meşrutiyet (1876-1908) olarak adlandırılan bu dönemde faaliyet gösteren Servet-i Fünun (1896-1901) topluluğu, edebiyatı Avrupaî seviyeye taşımış ve şiir, roman, hikâye, mensur şiir gibi edebî türlerin başarılı örneklerini Türk edebiyatına kazandırmıştır.

Yüzyıllar boyunca divan şiiri ve halk şiiri olarak iki ayrı koldan ilerleyen Türk şiiri toplum hayatında görülen değişime ayak uydurmaya çalışmış ve Tanzimat Dönemi ile birlikte yenileşme sürecine girmiştir. Şiirde yenileşme süreci ilk olarak muhtevada gerçekleşmiştir. Bu doğrultuda eski nazım şekilleriyle yeni temalar ele alınmış ve dil halkın anlayacağı seviyeye indirilmiştir.

I. Meşrutiyet Dönemi’nde II. Abdülhamit’in baskısı sebebiyle toplumdan çok bireyin iç dünyasına ağırlık veren Servet-i Fünun şairlerinin şiirlerinde romantizm, parnasizm, sembolizm akımlarından gelen melankolik bir hava hâkim olmuştur. Şairler hem dönemin hem kişiliklerinden gelen özelliklerin hem de romantizm anlayışının etkisiyle içlerine kapanmış ve ferdi anlayışa doğru yönelmişlerdir (Çetin

2016: 16). Aşk, tabiat, karamsarlık, düş kırıklıkları şiirde en çok işlenen konular olmuş ve bu konular işlenirken de ağır ve süslü bir dil kullanılmıştır.

“Kendilerine mahsus bir şiir dili yaratmak isteyen Servet-i Fünun kuşağı, önceki kuşakların topluma yönelik sade dili yerine daha ağır, ağdalı ve örtük bir dil tercih etmişlerdir. Kendi estetik anlayışlarına uygun müzikalite yönünden ahenkli gördükleri tiraje, şegaf, ibtika, takattur, lerzende, puşide gibi sözcükleri eski lügatlerden çıkarıp kullanmalarının yanı sıra; Arapça ve Farsçada bulunmayan teşebbüs, mukbir, nevin gibi sözcükleri de kendilerine uydurmuşlardır” (Korkmaz 2007:133).

Şiir ve düz yazı arasında bir tür sayılan aynı zamanda şairane nesir olarak da bilinen mensur şiir, Türk edebiyatında Batı’dan yapılan tercümelerle kendini göstermeye başlamış ve Servet-i Fünun sanatçıları tarafından rağbet görmüştür. Türk edebiyatında en önemli temsilcileri *Mensur Şiirler* ile Halit Ziya, *Siyah İnciler* ile Mehmet Rauf olmuş; I. Meşrutiyet Dönemi sanatçılarının duygularını ifade etmesi ve aşk, tabiat, ölüm gibi ferdî temaları işlemesi açısından çok sık tercih edilen bir tür hâline gelmiştir.

Musavver Terakki’nin dördüncü senesinde şiirden sonra sütunlarda en çok rastlanan tür mensur şiir olmuştur. Hem şiir hem de mensur şiirde dönemin popüler temaları olan aşk, karamsarlık, gibi konular ele alınmış aynı zamanda Servet-i Fünuncuların sıklıkla tercih ettiği “melal”, “leyal”, “sevda” gibi kelimeler kullanılmıştır. Bu durum *Musavver Terakki’nin* döneminin hâkim edebî anlayış doğrultusunda hareket ettiğinin ve Servet-i Fünun sanatçılarıyla temas hâlinde olduğunun bir göstergesidir.

Türk edebiyatında Avrupaî ilk örnekleri Tanzimat Dönemi’nde verilen roman ve hikâye türünün, şiir ve mensur şiirde olduğu gibi en başarılı örnekleri Edebiyat-ı Cedide yıllarında verilmiştir. Bu başarıda “romancılığın babası olarak kabul edilen *Halit Ziya’nın büyük bir payı görülmüş* (Baş 2010: 317); Halit Ziya’yı Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Ahmet Hikmet ve Safveti Ziya gibi isimler desteklemiştir.

Şiirlerini romantizm etkisi altında oluşturan sanatçılar roman ve hikâyede romantizmin yanı sıra Stendal, Balzac, Flaubert, Paul Bourget gibi Fransız romancıların eserlerini okuyarak realizm akımını da benimsemişlerdir. Sosyal meselelerle uğraşmayan Servet-i Fünun sanatçıları sosyal hayatı sadece tasvir etmekle yetinmişler; kahramanın iç dünyasına yönelerek duyguların tahliline ağırlık vermişlerdir. Bu bağlamda “*Türk edebiyatı, bireyin kendi ve iç dünyası ile*

yüzleşmesini içsel bağlamda sorgulayan psikolojik roman türü ile ilk kez Servet-i Fünun yıllarında tanışmıştır” (Korkmaz 2015:163).

Musavver Terakki’nin incelenen senesinde de roman ve hikâye türüne sıklıkla yer verilmiştir. Aşk, pişmanlık, kıskançlık, vefasızlık vb. ferdî temalı roman ve hikâyelerin yer aldığı görülmektedir.

Tiyatroda diğer türlerde olduğu gibi değişim Tanzimat yıllarında başlamıştır. Bu dönemde modern anlamda tiyatro eserleri kaleme alınmış ve dönemin sanatçıları tarafından rağbet gören bir tür hâline gelmiştir. Ancak I. Meşrutiyet Dönemi’nde tam tersi bir seyir izlemiştir. 1876-1908 yıllarını kapsayan süreçte hem piyes yazarlığında hem de sahne faaliyetlerinde önemli bir düşüş görülmüştür. Bu yıllara damgasını vuran Servet-i Fünun sanatçıları tarafından tiyatro en az rağbet gören tür olmuştur. 1896-1901 yılları arasındaki süreçte tiyatro ile ilgilenmeyen Edebiyat-ı Cedide üyeleri, *“tiyatro türünde eser verebilmek için hem siyasî sansürün hem de onun doğurduğu sanat uygulamasının değişmesini beklediler. Bunun içindir ki onlar, tiyatro ile ancak 1908’de ilgilenme imkânı bulabildiler* (Akyüz 2015:108).

Tiyatronun geri planda kaldığı bu yıllarda *Musavver Terakki*’de tiyatronun edebî bir tür olarak bahsedildiği tek bir yazı mevcuttur. Tiyatro daha çok Ramazan gecelerinin eğlencesi olarak görülmüş ve birkaç oyun ilanı verilmiştir.

Edebî tenkit konusunda ise Servet-i Fünuncular edebiyatımızda önemli yer tutmuştur. Onlar, tenkidi teorik bir alan olarak benimseyip estetik, şiir, roman, hikâye, vezin, üslup konularında teorik yazılar yazmışlardır. Ancak 1896-1901 yılları arasında Edebiyat-ı Cedideciler, tiyatro metni yazmadıkları gibi tiyatronun tenkidini de yapmamışlardır. Bu durum içinde bulundukları dönemin siyasi ve sosyal yapısı ile sansürün etkisi olarak düşünülse de tiyatro türünün, *“ediplerin mizaçlarına uygun olmayışı ve bu türe kişisel yakınlıklarının bulunmayışı”* (Sazyek 2021:6) şeklinde açıklanabilir. Çünkü *“Servet-i Fünuncuların benimsedikleri edebiyat estetiği, aksiyondan çok tefekküre ve tasvire önem verir. Bu estetik kendiliğinden şiir, roman ve hikâyeyi tercih edilen tür hâline sokar”* (Enginün 2015:710).

Edebiyat-ı Cedide neslinin tenkit anlayışı, çağdaşları olan Fransız tenkitçilerinden Taine’e dayanmaktadır. Tenkitte “ırk-muhit-zaman” anlayışında olup eserin zamanı, çevresi ve hayatı açısından değerlendirilmesi gerektiğini

düşünmüşlerdir. Servet-i Fünuncular, batılı yazarların eserlerini büyük bir dikkatle incelemiş ve tanınmış tenkitçilerin fikirlerinden de faydalanmışlardır. Türk edebiyatında tenkit anlayışını birçok noktalarda kusurlu bularak yeni bir tenkit anlayışı geliştirmeye çalışmışlar ve tenkide edebiyatın ne olduğunu ve ne olması gerektiğini açıklama görevi yüklemişlerdir. Böylece kendinden öncekilerine göre tenkit kavramına daha dikkatli ve özenle yaklaşmışlardır (Ercilasun 2018:67, Timur 2019:8). Servet-i Fünun sanatçılarının hemen hepsi tenkit türünde eser kaleme almıştır. Sadece tenkitle uğraşan Ahmet Şuayb başta olmak üzere Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit Yalçın, Cenap Şahabettin, Halit Ziya, Tevfik Fikret gibi önemli isimler tenkide önemli bir aşama kazandırmışlardır.

Servet-i Fünun topluluğu Türk edebiyatında çeşitli tartışmalara da sebep olmuştur. Bu tartışmalardan ilki Servet-i Fünun'un teşekkülüne yol açan ve "Abes-Muktebes Tartışması"dır. Abes-muktebes tartışması, 1895 senesinde Hasan Asaf adlı bir genç şairin *Malumat* dergisinde yayımlanan "Bürhan-ı Kudret" şiiriyle başlamıştır. Şiirde "muktebes (مکتبس)" ve "abes (عبث)" kelimeleri kafiyeleştirilmiştir. Eski kafiye anlayışına göre kafiye kulak için değil, göz içindi; oysa bu kelimelerden anlaşılacağı üzere kafiye'nin göz için olması gerekliliğine uyulmamış ve aynı harflerle kafiyeleştirilmiştir. Abes kelimesinin son harfinin "peltek se", muktebes kelimesinin son harfinin de "sin" ile yazılması bahsedilen şiirin kafiye bakımından hatalı bulunmasına ve tenkit edilmesine sebep olmuştur. Kafiye uzun bir zamandır kulağa değil göze hitap etmiş ve kulağa hitap eden bir kafiye anlayışı diye bir şuur o yıllarda teşekkül etmemiştir. Hasan Asaf, dergiye göndermiş olduğu bir mektupta şiirini, Recaizade Mahmut Ekrem'in kulak için kafiye anlayışını benimsediğini söyleyerek savunmuştur. Bunun sonucunda tenkit okları Recaizade Mahmut Ekrem'e yönelmiştir. Tartışma bir süre sonra şahsiyet meselesi hâline gelince Recaizade Mahmut Ekrem, Maarif Nezaretine müracaat ederek *Malumat*'ın bazı nüshalarını toplatmıştır (Ercilasun 2013:138,139). Zihninde yeni bir edebiyat kurgulayan Recaizade Mahmut Ekrem'in yönlendirmesiyle *Hazine-i Fünun*, *Mektep*, *Maarif* gibi yayın organlarında eserlerini neşreden ve başlarında Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Hüseyin Siret, Hüseyin Suat, Süleyman Nesip, Ali Ekrem, Hüseyin Cahit, Mehmet Rauf gibi genç şair ve yazarlar başmuharrirliğini Tevfik Fikret'in yürüttüğü *Servet-i Fünun* dergisinde bir araya gelmişlerdir.

Servet-i Fünun topluluğunu oluşturan sanatçılar *Mahumat*, *İrtika*, *Servet* gibi mecmualarda ürünlerini yayımlayan ve çoğu Muallim Naci'nin temsil ettiği edebiyat anlayışına mensup olduğunu iddia eden edipler tarafından anlaşılmadık bir üsluba sahip oldukları gerekçesiyle eleştirilmiş; bu şair ve yazarlar da *Servet-i Fünun* sütunlarında eleştirilere cevap vermişlerdir. Ancak Ahmet Mithat Efendi'nin bu şair ve yazarların ifadelerini ve üsluplarını “Dekadan” olarak nitelendirmesiyle eleştiriler farklı bir boyut kazanmış ve bu kavram etrafında uzun süren bir tartışma başlamıştır.

Servet-i Fünun topluluğunun doğrudan içinde bulunduğu bu tartışma Türk edebiyatında “Dekadanlık Tartışması” olarak adlandırılmaktadır. 1897 yılında Ahmet Mithat Efendi'nin *Sabah* gazetesinde yayımladığı “Dekadanlar” başlıklı yazısında Servet-i Fünuncuların Dekadanlıkla itham edilmesinin temel sebeplerinden biri yeni ve alışılmadık terkiplerin kullanılmasıdır. Bunun mimarı olan Cenap Şahabettin *Servet-i Fünun*'da yayımladığı “Dekadizm Nedir?” başlıklı makalesinde kendi tutumunu savunmuş ve -doğrudan doğruya hiç kimseyi muhatap almasa da- ileri sürdüğü görüşlerle Ahmet Mithat Efendi ile onun gibi düşünenlerin iddialarına cevap vermiştir. Birçok kalem erbabının katıldığı bu tartışma zaman zaman şiddetlenerek, zaman zaman şiddeti azalarak 1900 yılı ortalarına kadar devam etmiştir. Tartışmayı bitiren yazı, birçok edebiyat tarihinde ve konudan söz eden diğer eserlerde Ahmet Mithat Efendi'nin “Teslim-i Hakikat” makalesi olarak verilse de Münif Ali'nin *Tercüman-ı Hakikat*'te yayımladığı “Mirat-ı Matbuat 4” yazısıyla bittiğini kabul etmek daha doğrudur. Ancak 1901 yılının sonlarına kadar tek tük değinmelere de rastlanılmıştır. Bu tartışmadan Servet-i Fünuncular galip çıkmış, onların temsil ettiği şiir ve edebiyat anlayışı Türk edebiyatına hâkim olmuştur. Aynı zamanda Servet-i Fünunculara yöneltilen itirazlar, onların aşırılıklarını önlemek ve ortaya koydukları eserler hakkında düşünmelerini sağlamak açısından önemli bir katkı oluşturmuştur (Gökçek 2017:164-166).

Dekadanlık tartışması devam ederken ortaya çıkan “Klasikler Tartışması” doğrudan Servet-i Fünuncuların sebep olduğu bir tartışma olmasa da Klasikler konusunda kaleme alınan yazılarda ara sıra Dekadanlık meselesinin gündeme gelmesi ve tartışmaya Cenap Şahabettin'in de katılması dolayısıyla “Klasikler Tartışması”ndan bahsetmek uygun olacaktır.

Ahmet Mithat Efendi'nin "İkram-ı Aklam" yazısı ile bu yazıya gelen cevaplar birkaç ay süren tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmalarda Ahmet Mithat, Türk edebiyatının henüz klasik oluşturabilecek düzeye gelmediği için Batı klasiklerinin çevrilmesi ve örnek alınmasının gerekli ve faydalı olduğu düşüncesini savunmuştur. Ahmet Mithat Efendi'nin karşısında yer alanlardan birisi olan Cenap Şahabettin ise Türk edebiyatının klasiklere ihtiyacı olmadığını ve klasiklerin örnek alınmasının edebiyatımıza bir yararı olmayacağını ileri sürmüştür. Ayrıca tartışmaya Necip Asım, İsmail Avni, Hüseyin Daniş, Ahmet Rasim, Hüseyin Sabri ve Sait Bey katılmıştır (Aydoğan 1996:100). Bu tartışmada klasiklerin değeri, tercüme ihtiyacı, tercümede karşılaşılabilecek güçlükler, bizde klasik dönem bulunup bulunmadığı gibi konular üzerinde durulmuştur (Ercilasun 2013: 240).

Tenkit çalışmalarının ciddi bir şekilde ele alındığı bu yıllarda *Musavver Terakki* mecmuasında da eleştiri yazıları ve tartışmalar önemli bir yer teşkil etmektedir. Çeşitli konularda tenkit metinleri yer almakla beraber Aziz Hüday ve Ohannes Aznavur isimleri tarafından Dekadanlık meselesi üzerine yazılar mevcut olması dikkat çekicidir. Ayrıca mecmuanın hem kendi içinde hem de *İrtika* ve *Musavver Fen ve Edep* gibi mecmualar arasında tartışmalar yürütülmüştür. Bu tartışmalar *Musavver Terakki*'nin "Muhteva Özellikleri" içerisinde verilmiştir.

I. Meşrutiyet Dönemi Basın Hayatı

Osmanlı Devleti'nin yenilikçi padişahı II. Mahmut tarafından 1831'de çıkarılan ve resmî gazete olan *Takvim-i Vekayi*, yerli basının ilk örneğidir. II. Mahmut'un, basın yoluyla halka yenilikleri tanıtmak, hükümetin yaptığı işleri duyurmak amacıyla çıkardığı *Takvim-i Vekayi* bir nevi Osmanlı hükümetinin sözcüsü olmuştur. 1860'tan sonra tamamen resmî niteliğe bürünmüş ve gerçek gazete hüviyetini kaybetmiştir. İmparatorluğu oluşturan farklı dildeki uluslar da gözetildiğinden gazete; Arapça, Bulgarca, Ermenice, Farsça, Fransızca, Rumca yayınlar da yapmıştır. İlk kez 1879'da kapatılan gazetenin yayınına 1922 yılında tamamen son verilmiştir.

Takvim-i Vekayi'nin neşrinden dokuz yıl sonra William Churchill tarafından çıkarılan *Ceride-i Havadis* ilk yarı resmî gazetedir. 16 Eylül 1864 tarihli 1212. sayısından sonra *Ruzname-i Ceride-i Havadis* adıyla yayına devam etse de kısa süre içinde kapanmıştır.

Ceride-i Havadis'in çıktığı dönemde yayına başlanan *Tercüman-ı Ahvâl*'i 1860 yılında Şinasi ile Agâh Efendi çıkarmış ve ilk özel gazete olarak Türk basınında yerini almıştır. Bu gazete hem gazetecilik hem de edebiyat ve kültür tarihimiz açısından bir dönüm noktası olarak görülmüştür. İç ve dış haberlerin, eğitici yazıların ve ilk siyasî makalenin yer aldığı *Tercüman-ı Ahvâl*'de aynı zamanda Şinasi'nin *Şair Evlenmesi* adlı tiyatro eseri basın tarihimizin ilk tefrikası olmuştur. Şinasi kısa bir süre sonra gazeteden ayrılrsa da gazete yayını birkaç yıl sürdürmüştür. Elde bulunan son sayısı ise 11 Mart 1866 tarihli (İnuğur 1982:184-187).

Tercüman-ı Ahval'den ayrılan Şinasi, tek başına bir gazete çıkarmaya karar vermiştir. Halka haber ulaştırmak, kendi yararlarını düşünmeyi ve sorunları üzerinde durmayı öğretmek amacıyla 1862'de çıkarılan *Tasvir-i Efkâr*, tam bir fikir gazetesi olmuştur. Birçok kıymetli telif ve tercüme eserler bu gazetenin sütunlarında Türk halkına sunulmuştur. Şinasi 1864 yılında Paris'e gitmek mecburiyetinde kalınca gazetesini Namık Kemal'e bırakmıştır. Fakat Namık Kemal de memleketten uzaklaşınca *Tasvir-i Efkâr*, Recaizade Mahmut Ekrem'e devredilmiştir. Gazete bu süre içerisinde 835 sayı yayımlamıştır (Ertuğ 1960:169).

Muhbir, İbret, Basiret, Hürriyet, Ulum, İnkılap Tanzimat Dönemi'nde yurt içi ve yurt dışında çıkarılan diğer önemli gazetelerdendir. Bunlardan başka *Ayine-i Vatan, Muhip, Mümeyyiz, Terakki* gibi irili ufaklı pek çok gazete neşredilmiştir.

1800'lü yılların ilk yarısında filizlenip Tanzimat Dönemi'nde gelişerek devam eden Türk basın hayatı, I. Meşrutiyet Dönemi'nde farklı bir hüviyet kazanmıştır. II. Abdülhamit'in tahta geçmesiyle Türk basını tarihinin en karanlık dönemini yaşamıştır. Bu dönemde basına yasaklar konmuş, sansür getirilmiş, söz ve yazı hürriyeti büyük ölçüde kısıtlanmıştır.

Türkiye'de basınla ilgili ilk yasaklar I. Meşrutiyet'ten önce 1858 Ceza Kanunu, 1864 Matbuat Nizamnamesi ve 1867 Âli Kararnamesi ile başlamıştır.

31 Ağustos 1876 tarihinde yönetimi ele alan II. Abdülhamit, ilk Osmanlı anayasası olan Kanun-i Esasi'yi ilan etmiştir. Bu anayasanın 12. maddesinde vurgulanan “basının yasalar çerçevesinde serbest olduğu” kararı çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Söz gelimi *Hayal* adlı mizah gazetesinde Teodor Kasap, “Matbuat Kanun Dairesinde Serbesttir” yazısıyla ellerine ve ayaklarına zincir vurulmuş bir Karagöz deseni yayımladığı için mahkûm edilmiştir. Böyle bir ortam içerisinde Mithat Paşa sadrazamlığında oluşturulan bir komisyon tarafından, 2 Mayıs 1877’de bir kanun tasarısı hazırlanarak meclise sunulmuş ve kabul edilmiştir. Fakat padişahın onay alamayan bu kanun tasarısı yürürlüğe girememiştir. II. Abdülhamit 1878’de Sıkıyönetim Nizamnamesi yayımlayarak gerekli gördüğü zamanlarda gazeteleri kapatma yetkisini eline almış, sansür uygulamalarını başlatmıştır. (Topuz 2003:47-50; Kabacalı 1985:610,611). Başlarda sadece siyasi yayın yapan gazeteler sansüre tabi tutulurken 1881’den itibaren sansür şiddetini biraz daha arttırmış, tüm gazete ve dergiler sansür kapsamına alınmıştır.

Sansürün tüm ağırlığıyla egemen olduğu II. Abdülhamit devrinde gazetelerde suikast, ihtilal, anarşi, sosyalizm, hürriyet, istibdat, beynelmilel gibi pek çok kelimenin kullanımının yasaklanması; bazı dizgi yanlışları yüzünden gazetelerin kapatılıp yazarların cezalandırılması; kitapların yakılması gibi kararlarla basın özgürlüğü tamamen yok edilmiştir. Yurt içinde bir gazeteye girecek bütün yazılar ve ilanlar bir sansür heyeti tarafından incelenip gerekli görülen kısımlar değiştirilerek ya da çıkartılarak istenilen biçime sokulduktan sonra yayın durumuna karar verilmiştir.

Yerli ve yabancı basının aynı anda idare edilmeye çalışıldığı bu dönemde II. Abdülhamit, ülkedeki olayların yurt dışına yansımaları istemediği için yabancı basında çıkacak haber ve yorumlardan daima endişe duymuştur. Bu durumu önlemek amacıyla yabancı basın muhabirlerin çoğunu satın almış, onlara türlü çıkarlar sağlamıştır. Yabancı basında devletin aleyhine yazılar çıkmasına bu şekilde mani olunurken yerli basını susturmak ve gazeteleri satın almak için de gazetelere çeşitli ödenekler sağlanmış hatta gazetecilere nişanlar verilmiştir. Padişah, böyle güdümlü bir basının aleyhte ve halkı coşturacak yazılar yayımlayamayacağını bu nedenle de fazla sürüm yapamayacağını bildiğinden bahşişler ve aylıklarla basını susturma yoluna gitmiştir. Bu tutum aleyhte yazılar yazmak tehdidiyle para sızdırmak isteyen şantajcılara da ortam hazırlamıştır. Fakat *Servet-i Fünun* gibi devlet bütçesinden

normal yollarla yardımın yapıldığı yayınlar da mevcuttur. *Servet-i Fünun*’un kurucusu Ahmet İhsan Tokgöz bu yardımdan “*Aldanmıyorsam Bâbîâli kararıyla ve bir nezaret bütçesinden yardım gören ilk gazete Servet-i Fünun idi*” (2019: 67) diyerek bahsetmiştir (İnuğur 1982: 261-268).

II. Abdülhamit, basına kısıtlamalar getirse de basının yaygınlaşmasına karşı durmamıştır. Aksine basının illere yayılmasını; yerel tarım, doğal kaynaklar, kültür gibi konuların basında halkın yararına işlenmesini; bu konuların sade bir dille yazılmasını; gazetelerin köylere kadar girmesini istemiştir. Ancak bunun denetim altında ve tek kaynaktan yönetilen bir basın aracılığıyla yapılmasını arzu etmiştir (Koloğlu 2020: 66). Basının kontrol altında yürütülmesine karşın kendinden önceki döneme göre belirli yönlerde gelişme gösterdiğini söylemek mümkündür.

“...Abdülhamit döneminde basın ve yayın Tanzimat’a göre daha çok gelişmiştir. Basın yayın bu dönemde siyasal dışı konulara dönmüş, özellikle okuyucunun ilgisini çeken fen yazıları popüler olmuştur. Ayrıca okurlar arasında okuma alışkanlığı ortaya çıkmıştır. Halkın yalnız hafız, vaiz, hoca, padişah buyruğu dinlediği bir zamanda din ve siyasal dışı çekici ve eğlendirici şeylere düşkünlüğün başlaması önemli bir gelişmedir” (Berkes 2002: 368-369).

I. Meşrutiyet Dönemi’nde gazeteler siyasî konuları ele alamayınca edebî bir hüviyete bürünmüştür. Dönemin edebiyatına en çok katkıyı ise mecmualar sunmuştur. Fakat bu yıllarda döneme damgasını vuran gazeteler de mevcuttur. Bunlardan ilki *Tercüman-ı Hakikat*’tir.

Tercüman-ı Hakikat

Türk gazeteciliği tarihinde önemli bir yer edinmiş olan *Tercüman-ı Hakikat*, 1878 yılında Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılmaya başlanmış ve I. Meşrutiyet Dönemi’nin en uzun soluklu yayını hâline gelmiştir.

Ahmet Mithat Efendi, *Tercüman-ı Hakikat* gazetesi aracılığıyla halkı bilgilendirmeyi ve halka okuma zevkini aşılamayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda gazetede siyasi, edebî, fennî ve tarihî pek çok konuda yazılar yer almıştır. Aynı zamanda *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde gericiliğe ve tutuculuğa karşı savaş açan Ahmet Mithat Efendi, her gün gazetenin yarısını şahsına ayırarak çeşitli türde yazılar yayımlamıştır. Bir ara gazetenin yazarları toplu hâlde grev yaptıklarından bütün yazıları tek başına yazmış ve bu şekilde gazetenin neşrine devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda gazetenin yazar kadrosu Ahmet Refik, İskender, Nazikizade Hilmi,

Reşat, Mustafa Refik, Gayyur, Ragıp adlı kişilerden oluşmuştur (İnuğur 1982:279, Bozpolat 2013:7). *Tercüman-ı Hakikat*, döneminin diğer gazetelerini etkilemiş hatta Ahmet Rasim, Necip Asım Yazıksuz, Ahmet İhsan Tokgöz ve Hüseyin Cahit Yalçın gibi pek çok gazetecinin yetişmesine ortam sağlamıştır.

Enver Behnan Şapolyo, *Tercüman-ı Hakikat*'in yayın hayatını üç devreye ayırmıştır. Birinci devre, Ahmet Mithat'ın telif ve tercüme eserlerini, ilmî yazılarını tefrika ettiği 1878'den 1883'e kadardır. İkinci devre, Muallim Naci'nin gazetede bir edebî bölüm oluşturduğu ve tartışmaların yürütüldüğü 1883'ten 1886'ya kadar devam etmiştir. Üçüncü devre ise Ahmet Mithat'ın iktisadi ve coğrafi yazılarıyla bazı romanlarını neşrettiği 1886'dan 1888'e kadar geçen süredir (Şapolyo 1971: 146,147).

Tercüman-ı Hakikat, hem basın hem de edebiyat tarihi açısından çok önemli bir gazetedir. Türk basınında halk tipi gazeteciliği başlatmış, halkı eğitime amacıyla haberler hakkında özetlerin verildiği, haber içerikli telgrafların yayımlandığı ve İstanbul'dan havadisleri aktarıldığı şeklinde çeşitli haber sütunu oluşturmuştur. Haberi yalnızca vermekle yetinmeyip döneminin bakış açısına uygun olarak yorumlamış ve yerli kaynakların yanında yabancı kaynaklara da yer vermiştir. Haberlerin dışında kalan ve güncel, siyasal, toplumsal olaylar konusunda okur ve yazarların yorumlarının aktarıldığı sütunlar da bulunmaktadır. Gazeteye düzenli bir "Edebiyat" sütununun eklenişi ise 14 Mart 1881 tarihli 816 numaralı sayıdan sonra olmuştur. Muallim Naci'nin "Edebiyat" sütununun başına getirilmesiyle gazete edebî yönden zenginleşmiştir. Ayrıca içerisinde kısa hikâyelerin yer aldığı, gazete ve mecmualardan alıntılarının bulunduğu ve tefrikaların verildiği sütunlar da mevcuttur (Demirci 2012:131-134).

Tercüman-ı Hakikat, Ahmet Mithat Efendi'nin vefatı ardından Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar varlığını devam ettirmiş ve bir süre sonra kapanmıştır. 1955'te *Tercüman* adıyla yeni bir gazete çıkarılmıştır.

Sabah

Sabah gazetesi, 1876'da Papadopoulos adında bir Rum tarafından çıkarılmıştır. Gazetenin müdürü Mihran Efendi, başyazarı Şemsettin Sami Bey'dir. *Sabah*, 1882'de Mihran Efendi tarafından satın alınarak yeni bir yayın dönemine başlamıştır.

İstibdat döneminde *Sabah* gazetesinin en büyük rakibi *İkdam* gazetesidir. İki gazete arasında her fırsatta şiddetli tartışmalar meydana gelmiştir. Daha sonraki yıllarda Hüseyin Cahit Yalçın, Adnan Adıvar, Ata Bey, Hamit Vehbi, Ahmet Emin Yalman, Arif Cemal, Enis Tahsin Til ve Ahmet Rasim gibi Türk basın tarihinde isim yapmış ve gazeteciliği meslek edinmiş yazarlar *Sabah* gazetesinde çalışmıştır. (Topuz 2003:67,68)

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Mihran Efendi gazetenin yönetimini *Peyam* gazetesi başyazarı ve İttihatçıların en büyük düşmanı olan Ali Kemal'e bırakmıştır. Gazetenin adı ise *Peyam-ı Sabah* olmuştur. Milli Mücadele'nin zaferle sonuçlanması üzerine Ali Kemal *Peyam-ı Sabah*'tan ayrılmış ve 1922'de gazetenin adı tekrar *Sabah*'a çevrilmiştir. Ancak bir süre sonra Mihran Efendi tarafından kapatılmıştır.

İkdam

II. Abdülhamit döneminde yayın hayatına giren, II. Meşrutiyet'in en önemli yayın organlarından biri hâline gelen *İkdam* (1894) gazetesi Ahmet Cevdet tarafından çıkarılmıştır. Kadrosunda Ahmet Rasim, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Necip Asım, Teodor Kasap, Mahmut Sadık, Abdullah Zühtü, Yakup Kadri ve Falih Rıfkı gibi isimler yer almıştır. *İkdam*, yayımlanmaya başladığının dördüncü günü bir dizgi hatasından kapanmıştır. Sonrasında açılmış ve yeni bir dizgi hatası yüzünden tekrar kapanmıştır. *İkdam*'ın başyazarı Ahmet Rasim gazetecilikten yetişmiş kudretli bir kalem sahibi oluşuyla o dönemde gazeteyi üst noktaya taşımıştır.

İkdam gazetesi Türkçülüğe ait eserlerin başlıca yayın aracı olmuştur. Bu nedenle başlığının altında “Siyasi Türk Gazetesidir”¹ ibaresi yer almıştır. Türkiye’ye ilk defa rotatifi *İkdam* gazetesi getirmiş, baskı işinde büyük bir yenilik ve gelişmenin öncüsü hâline gelmiştir. Büyük boyda, resimli ve dört sayfadan ibaret gazetede bilim, tarih, teknoloji ile ilgili inceleme ve eleştiri yazılarının bulunmasına özen gösterilmiştir. *İkdam* tıpkı *Tercüman-ı Hakikat* gibi çağının birçok gazetecisine okul olmuştur. Mütareke Dönemi'nde Yakup Kadri yönetiminde Kurtuluş Savaşı'nı

¹ “Türk” kelimesi *İkdam* gazetesinden önce 1870 yılında yayın hayatına giren *Hakayıku'l-Vekayi*'de de görülmektedir. “*Hakayıku'l-Vekayi*”nin ilk on sayısında yer alan “Menafi-i Şarkiye ve umur-ı düveliye dair Türk gazetesi” ifadesindeki “Türk” kelimesi devrin siyasal ve kültürel ortamı göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Kendini “Türk gazetesi” olarak tanıtan ilk süreli yayın *Hakayıku'l-Vekayi* değildir ama “Türk gazetesi” unvanını kullanan *Terakki* ile organik bir bağı vardır. Bu ifade o yıllar için anlamlı ve önemlidir. Çünkü Türklük siyasi, kültürel bir kimlik olarak Osmanlı İmparatorluğu'nda yüzyıllar boyunca vurgulanmamıştır.” (Yüksel 2021:4)

destekleyen *İkdam*, çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra da gazetenin bu sıkıntıları devam etmiş ve 1926'da tamamen kapanmıştır (İnuğur 1982:285,286).

Servet-i Fünun

II. Abdülhamit döneminin önemli mecmualarından biri olan *Servet-i Fünun*, 27 Mart 1891'de Ahmet İhsan Tokgöz öncülüğünde basın hayatına girmiştir. 1896 tarihli 256. sayısından sonra Tevfik Fikret yazı işleri yönetimine getirilmiş ve mecmua edebî bir hüviyet kazanmış, aynı zamanda Edebiyat-ı Cedide topluluğunun yayın organı hâline gelmiştir. 1898 yılında Hüseyin Cahit *Servet-i Fünun*'da yazılar yazmaya başlamış, bu yazılar mecmuaya canlılık kazandırmıştır. 539. sayıda Hüseyin Cahit'in Fransızcadan tercüme ettiği "Edebiyat ve Hukuk" adlı makale ile 16 Ekim 1901 tarihinde kapanmıştır. Fakat kısa bir süre sonra tekrar yayın hayatına dönen *Servet-i Fünun*, baskıdan dolayı edebiyat dışı konulara yer vermiştir. *Servet-i Fünun*, II. Meşrutiyet'in ilanından sonra 1909-1911 yılları arasında Fecr-i Âti topluluğunun yayın organlığını üstlenmiştir. 1928'de Latin harfleriyle basılmış ve adını *Uyanış* olarak değiştirmiştir. Ahmet İhsan Tokgöz'ün vefatından sonra yayına devam etse de 1944'te kapanmıştır.

Servet-i Fünun sanatsal, edebî ve felsefî açıdan okura, ülkenin kültürel zeminine bir derinlik kazandırmıştır. Edebiyat-ı Cedideciler, "sanat sanat içindir" görüşünü benimsemiş, Batı'nın özellikle de Fransız şair ve yazarların görüşlerini okura aktarmışlardır. Birçok edebî türde yenilik yapmışlar ve edebiyat ilmini, edebî metinlerin incelenmesini belirli bir seviyeye taşımışlardır. *Servet-i Fünun*'un kültürel hayatımıza etkisi sadece edebiyat alanında değil fen, tıp, eğitim, kişisel gelişim, ziraat, ulaşım, sanat, moda tarzı yazılarla da katkıda bulunmuştur. Aynı zamanda "Resimli Osmanlı Mecmuası" olarak da tanımlanan *Servet-i Fünun*, Ahmet İhsan'ın özel ilgisi sonucu baskı kalitesi yüksek bir yayın organı olmuştur. Sayfalarında yayımladığı resim ve fotoğrafların kalitesiyle sarayın dahi dikkatini çekmiştir (Yılmaz 2019: 28-30). 1987 Yunan Savaşı, Alman imparatorunun Kudüs gezisi, Hicaz Demiryolu inşaatı gibi olayların aktüel resimlerini yayımlayarak basın fotoğrafçılığına öncülük etmiştir (Koloğlu 2020:66).

Hazine-i Fünun

15 Haziran 1885 tarihinde G. Cerrahyan tarafından tek sayı olarak çıkarılan *Hazine-i Fünun*, 15 Temmuz 1893 tarihinden itibaren haftalık bir mecmua olarak yayımlanmıştır. Mecmuanın imtiyaz sahibi Kirkor Faik'tir. Dönemin diğer mecmuaları gibi siyasetten uzak kalarak fennî ve edebî yazılara yer vermiştir. Fen bahislerini Osmanlı okuyucusunun ufkunu Batı dünyasına açmak maksadıyla sağlık, tabiat, coğrafya, jeoloji, eğitim, yeni keşif ve icatlar gibi konularda verilen ansiklopedik bilgiler teşkil etmiştir. Ayrıca din, tarih, hukuk ve ahlak konuları da yer almıştır (Okay 1998:135,136).

Hazine-i Fünun'da yer alan yazıların büyük bir kısmı ise edebiyatla ilgilidir. Her ne kadar mecmuanın ismi *Hazine-i Fünun* olsa da edebî yönü fennî yönüne oranla daha fazla ön plandadır. Çeşitli edebî türlerin yer aldığı mecmua genellikle şiir ağırlıklı olmuş ve bunların büyük bir kısmı eski tarzda kaleme alınmıştır. Bu açıdan çoğu edebiyat tarihlerinde *Hazine-i Fünun*, eski edebiyat taraftarı olarak değerlendirilmiştir. Ancak *Hazine-i Fünun*'da eski edebiyat taraftarı Muallim Naci'nin yazılarının, şiirlerinin yayımlanmasının yanı sıra Recaizade Mahmut Ekrem'in şiirlerinin yayımlanması mecmuada eski-yeni taraftarlığı konusunda henüz net bir kutuplaşmanın olmadığına bir göstergesidir (Erdal 2008:39-41).

Mecmua-i Edebiyye

16 Haziran 1899 ve 1 Eylül 1900 tarihleri arasında 56 sayı olarak İstanbul'da çıkarılmıştır. 25 Ekim 1900- 2 Ekim 1902 tarihleri arasında çıkarılan 85 sayılı bir koleksiyonu daha mevcuttur. Yayın hayatı boyunca düzenli olarak neşredilen mecmuanın imtiyaz sahibi Mehmet Ekrem'dir. *Mecmua-i Edebiyye*, adından da anlaşılacağı üzere edebiyat ağırlıklı bir mecmuadır. Şiir, hikâye, tenkit, makale, seyahat gibi edebî türlerin yanında fennî yazılara da yer verilmiştir. Ancak son sayıya kadar mecmuanın edebiyat ve şiir ağırlıklı karakterinde bir değişiklik olmamıştır (Yılmaz 2001:4).

"Mecmua-i Edebiyye'de mecmuanın yayın politikası uyarınca hem yeni tarzda hem de eski tarzda birçok şiir yayınlanmıştır. Bu şiirler konu itibarıyla çeşitlilik göstermekte ise de Servet-i Fünûn'un geneline hâkim şahsî ıstırap ve aşk konulu şiirler göze çarpmaktadır. Bunların yanı sıra Batı ve Doğu edebiyatlarından birçok tercüme şiir Mecmua-i Edebiyye'nin sütunlarında kendilerine yer edinmiştir. Mecmua-i Edebiyye'de birçok hikâye de yayımlanmıştır; fakat mecmuanın genel muhtevasına bakıldığında hikâyelerin daha az yer kapladığı görülür. Bunun yanı sıra

fenni konulu makaleler “Musâhabe”, “Tabîyyat”, “Fenniye” vb. başlıklar altında okuyucu ile buluşur. Mecmuada “Şuunat-ı Edebiyye ve Fenniye”, “Şundan Bundan” ve “Mütenevvia” başlıkları ise dünyadan çeşitli haberler için ayrılmıştır. Mecmua-i Edebiyye’deki bu sütunlarda dünyaca ünlü edebiyatçıların ölüm ve hastalık haberleri; onların adlarına dikilen heykeller, dünyadan icatların haberleri ve daha pek çok muhteva yer almıştır” (Özdemir 2019:20,21).

Malumat

1895-1903 yılları arasında yayımlanan *Malumat*, Baba Tahir olarak da bilinen Mehmet Tahir tarafından çıkarılmıştır. Tahir Efendi, *Malumat*’ta saray ile ilişkileri iyi tutmaya özel bir önem göstermiştir. Bu yüzden mecmuanın her sayısının kapağında “Menaif-i mülk ve devlete hâdim haftalık musavver gazetedir” ibaresi yer almış, devletin icraatları “Âsâr-ı Seniyye” başlığı altında ayrıntılı biçimde okuyucuya iletilmiştir. İsmiyle müsemma olan mecmua sayfalarında birçok malumata yer vermiş ve dönemin en çok resim yayımlayan yayını olmuştur. Tüm bu özelliklerinin yanı sıra *Malumat*, döneminde kendine özgü nitelik kazanan *Servet-i Fünun*’un görüş ve düşüncelerine karşı muhalif tavrıyla ön plana çıkmıştır. İki mecmua arasında çeşitli tartışmalar yaşanmış hatta *Malumat*’ın yirmi beşinci sayısında başlayan “Abes-Muktebes Tartışması” ve Recaizade Mahmut Ekrem’in Şemsa isimli hikâyesinin yine aynı sayıda izinsiz olarak basılması *Servet-i Fünun*’un doğuşuna zemin hazırlamıştır (Kumsar 2016: 28,29).

Edebî yönü ağırlıkta olan mecmuada tarih, coğrafya, askerlik, sanayi, gemicilik, astronomi, fizik, kimya, biyoloji, madencilik gibi pek çok alanda bilgiler veren yazılar mevcuttur. *Malumat*, yayımlandığı dönemde birçok kesimin ilgisini çekmiş, hatta sadece İstanbul’da değil Anadolu ve Balkanlar’da da çoğu yere ulaşmayı başarabilmiştir. Yayın hayatı boyunca oldukça geniş yazar kadrosuna sahip olmuştur. Bunlar arasında Ahmet, Rasim, Mehmet Celal, Menemenlizade Tahir, Ebuzziya Tevfik, İsmail Safa, Ahmet Refik, Necip Asım gibi edebiyatımızın önemli isimleri de yer almıştır (Bal 2007:14, Kaloğulları 2008:7,8).

İrtika

İrtika, 8 Mart 1315(1899)- 6 Şubat 1319(1904) tarihleri arasında İstanbul’da haftalık olarak yayımlanmıştır. Tamamı 251 sayı olan gazetenin sorumlu müdürü Mehmet Tahir’dir. Yazar kadrosunda Mehmet Celal, Süleyman Nazif, Celal Sahir, İsmail Safa gibi isimler mevcuttur. Genel olarak edebiyat ağırlıklı olan *İrtika*’da

şiiirler, hikâyeler, hatıralar, mensur yazılar, günlükler, edebî makaleler, sohbetler ve tenkitler önemli yer tutmaktadır (Şahin 2000:11-13).

İrtika yayımlandığı dönemde, tıpkı *Malumat* gibi, bilhassa *Servet-i Fünun*'a muhalefeti ile dikkat çekmiştir. Her ne kadar *Servet-i Fünun*'a muhalif olsa da *Servet-i Fünun*'dan birtakım iktibaslar yapmaktan da geri durmamıştır. Bu anlamda *İrtika*'da Tefvik Fikret, Cenap Şahabettin, Hüseyin Cahit imzalı pek çok yazıya rastlayabilmek mümkündür (Kumsar 2015:185).

Musavver Fen ve Edep

19 Ağustos 1315 (31 Ağustos 1899) ile 5 Şubat 1319 (17 Şubat 1904) tarihleri arasında 222 sayı olarak yayımlanan *Musavver Fen ve Edep* mecmuası Mehmet Tahir tarafından çıkarılmıştır. Mecmuanın 100. sayısında yayımlanan bir ilan ile yayın politikasında büyük bir değişiklik yapıldığı duyurulmuştur. Bu ilanda mektep talebeleri için bir mecmuaya ihtiyaç olduğundan bahsedilmiş ve bu doğrultuda *Musavver Fen ve Edep*'in bilhassa fennî konularda sayfalarını talebelere açtığı belirtilmiştir. Böylece mecmuada başta edebiyat olmak üzere eğitim, ekonomi, ziraat, sanayi, ticaret, tarih gibi çeşitli konularda yazılar yer almıştır. *Musavver Fen ve Edep* metin çeşitliliğiyle doğru orantılı olarak geniş bir yazar kadrosuna sahiptir. Mehmet Asaf, Namık Ekrem, Namık Sadri, Mustafa Kemal, Ali İhsan (Müftüzade) önemli isimlerden bazılarıdır (Kolcu 2004:1-3).

Musavver Terakki ise 1897-1908 yılları arasında yayın hayatında bulunmuştur. Bünyesinde birçok ismi barındıran mecmua, çeşitli edebî faaliyetlere kapısını açmıştır. Ayrıca aynı dönemde neşredilen *Servet-i Fünun*, *Malumat*, *Musavver Fen ve Edep* gibi mecmualardan iktibaslar yapmış ve hem diğer yayınlarla hem de kendi arasında önemli tartışmalara da yer vermiştir. Bu minvalde *Musavver Terakki*, Türk basınına katkılar sağlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. *MUSAVVER TERAKKİ*'NİN 4. SENESİ ÜZERİNE İNCELEME

1.1. Mecmuanın Kimlik Bilgileri

Tablo 1: *Musavver Terakki*'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo

Adet	Miladi Tarih ²	Rumi Tarih	Hicri Tarih	Sayfa ³	Süre	Fiyat ⁴	Sahib-i İmtiyaz	Matbaa ve İdarehanesi	Sermu-harrir ⁵	Açıklamalar
1	1 Eylül 1900	19 Ağustos 1316	7 Cemaziy elahir 1317	2-8	X	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	Sayının kapak kısmında “Perşembe günleri neşrolunur” ifadesi yer almaktadır. Derginin bu sayısının üçüncü sayfasında bir karışıklık meydana gelmiştir. Sayfa kısmında 3 yazması gerekirken 1, adet kısmında 1 yazması gerekirken 3 yazılmıştır.

² Mecmuanın üzerinde Rumi ve hicri tarih bulunmaktadır. Mecmuadaki Rumi tarihten hareketle Türk Tarih Kurumunun Tarih Çevirme Kılavuzu’ndan miladi tarihe ulaşılmıştır. Mecmua, perşembe günü çıkarıldığını duyurmakta fakat Rumi tarihten miladi tarihe çevirim sonucunda günlerde uyumsuzluk olmaktadır. Hangisinin doğru olduğuna karar verilmediği için bu konuda herhangi bir tasarrufta bulunulmamış, ilgili sayının miladi tarihe denk geldiği gün belirtilmemiştir.

³ Mecmuanın bu incelenen sayılarında dış ve iç kapaklar bulunmaktadır. Bu kapaklara numaralar verilmemiştir. Çalışmada bu sayfalar dış ön kapak a-b, dış arka kapak a-b ve iç ön kapak şeklinde numaralandırılmıştır.

⁴ Mecmuanın logosunun yanında “Her yer için senelik 50, altı aylık 30 kuruştur. Abone bedeli olarak da posta veya sent pulu kabul edilir” ibaresi yer almaktadır. Kimlik bilgileri şemasına fiyat sütunun eklenmesinin sebebi derginin fiyatlandırılmasında belirli aralıklarla dikkat çekici değişimin olmasıdır.

⁵ Mecmuanın 11. sayısına kadar sermu-harrir, H. Avni olarak belirtilmiş fakat daha sonra herhangi bir sermu-harrir belirtilmemiştir. 23. sayıdan itibaren mecmuanın logosunun yanına “Umur-ı tahriye müteallik hususat için sermu-harrirlik namına müracaat olunmalıdır” ibaresi eklenmiştir.

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

2	4 Eylül 1900	22 Ağustos 1316	12 Cemaziy elahir 1317	10-16	3 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
3	12 Eylül 1900	30 Ağustos 1316	18 Cemaziy elevvel 1317	18-24	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
4	20 Eylül 1900	7 Eylül 1316	26 Cemaziy elevvel 1317	26-32	8 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
5	27 Eylül 1900	14 Eylül 1316	3 Cemaziy elevvel 1317	33-39	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
6	3 Ekim 1900	20 Eylül 1316	9 Cemazey ilahir 1317	41-48	6 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	Derginin bu nüshasının sayfa sayılarında bir karışıklık söz konusudur. 44. sayfa numarasının yerinde 44 yazılması gerekirken 34 yazılarak harfler yanlış verilmiştir. 45. sayfa da dahil edilmeyerek 46. sayfaya geçilmiştir.
7	10 Ekim 1900	27 Eylül 1316	16 Cemazey ilahir 1317	49-55	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
8	18 Ekim 1900	5 Teşrinievve l 1316	24 Cemazey ilahir 1317	57-63	8 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
9	25 Ekim 1900	12 Teşrinievve l 1316	1 Recep 1318	65-71	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	
10	1 Kasım 1900	19 Teşrinievve l 1316	8 Recep 1318	73-79	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	H. Avni	Bu sayının sayfa sayıları düzenli bir sıra ile değil karışık olarak verilmiştir. Ayrıca 73. sayfa 37 şeklinde yazılmıştır.

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

11	22 Kasım 1900	9 Teşrinisani 1316	30 Recep 1318	81-87	21 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
12	29 Kasım 1900	16 Teşrinisani 1316	7 Şaban 1318	89-95	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
13	9 Aralık 1900	26 Teşrinisani 1316	16 Şaban 1318	97-103	10 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
14	18 Ocak 1901 (18 Aralık 1900)	5 Kanunusani 1316 (5 Kanunuevv el 1316)	28 Şaban 1318	105-111	39 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	Derginin bu sayısında verilen tarihlerde yanlışlıklar söz konusudur. Rumi tarih 5 Kanunuevv el 1316 olması gerekirken 5 Kanunusani 1316 yazılmıştır. Buna göre miladi tarih de 18 Aralık 1900 olması gerekmektedir.
15	27 Aralık 1900	14 Kanunuevv el 1316	5 Ramazan 1318	113-115	9 gün	Nüshası 10 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
16	3 Ocak 1901	21 Kanunuevv el 1316	12 Ramazan 1318	117-119	7 gün	Nüshası 10 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
17	10 Ocak 1901	28 Kanunuevv el 1316	19 Ramazan 1318	121-123	7 gün	Nüshası 10 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

18	17 Ocak 1901	4 Kanunusani 1316	26 Ramazan 1318	125-127	7 gün	Nüshası 10 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
19	11 Nisan 1900 (11 Nisan 1901)	29 Mart 1316 (29 Mart 1317)	22 Zilhicce 1318	129-131	74 gün	Nüshası 10 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	Derginin bu sayısında Rumi tarih 29 Mart 1317 olması gerekirken 29 Mart 1316 yazılmıştır. Miladi tarih de 11 Nisan 1901 olması gerekmektedir.
20	11 Temmuz 1901	28 Haziran 1317	2 Rabiulahi r 1319	133-139	105 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
21	25 Temmuz 1901	12 Temmuz 1317	9 Rabiulahi r 1319	141-147	14 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
22	1 Ağustos 1901	19 Temmuz 1317	16 Rabiulahi r 1319	149-155	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
23	8 Ağustos 1901	26 Temmuz 1317	23 Rabiulahi r 1319	157-163	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	Bu sayıdan itibaren kapak kısmında “umur-ı tahriyeye mutallak hususat için sermuharirin namına müracat olunmalıdır” ifadesi yer almaktadır.
24	15 Ağustos 1901	2 Ağustos 1317	30 Rabiulahi r 1319	165-171	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
25	22 Ağustos 1901	9 Ağustos 1317	7 Cemaziy elahir 1319	173-179	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
26	1 Eylül 1901	19 Ağustos 1317	14 Cemaziy elevvel 1319	181-187	10 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

27	12 Eylül 1901	30 Ağustos 1317	25 Cemaziy elevvel 1319	189-195	11 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
28	19 Eylül 1901	6 Eylül 1317	6 Cemaziy elevvel 1319	197-203	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
29	26 Eylül 1901	13 Eylül 1317	13 Cemaziy elevvel 1319	205-211	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
30	3 Ekim 1901	20 Eylül 1317	20 Cemaziy elevvel 1319	213-219	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
31	10 Ekim 1901	27 Eylül 1317	27 Cemaziy elevvel 1319	221-227	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
32	17 Ekim 1901	4 Teşrinievve l 1317	4 Şevval 1319	229-235	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
33	24 Ekim 1901	11 Teşrinievve l 1317	11 Recep 1319	237-243	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
34	31 Ekim 1901	18 Teşrinievve l 1317	19 Recep 1319	245-251	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
35	7 Kasım 1901	25 Teşrinievve l 1317	26 Recep 1319	253-259	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

36	15 Kasım 1901	2 Teşrinisani 1317	3 Şaban 1319	261-267	8 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
37	21 Kasım 1901	8 Teşrinisani 1317	10 Şaban 1319	269-275	6 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
38	27 Kasım 1901	14 Teşrinisani 1317	16 Şaban 1319	277-283	6 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
39	5 Aralık 1901	22 Teşrinisani 1317	24 Şaban 1319	285-291	8 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
40	12 Aralık 1901	29 Teşrinisani 1317	1 Ramazan 1319	293-299	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
41	19 Aralık 1901	6 Kanunuevv el 1317	8 Ramazan 1319	301-307	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
42	26 Aralık 1901	13 Kanunuevv el 1317	15 Ramazan 1319	309-315	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
43	2 Ocak 1902	20 Kanunuevv el 1317	22 Ramazan 1319	317-323	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
44	11 Ocak 1902	29 Kanunuevv el 1317	1 Şevval 1319	325-331	9 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
45	23 Ocak 1902	10 Kanunusani 1317	13 Şevval 1319	332-338	12 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(irkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	

Tablo 1: Musavver Terakki'nin (4. Sene) Kimlik Bilgilerini Gösteren Tablo (Devamı)

46	30 Ocak 1902	17 Kanunusani 1317	20 Şevval 1319	340-346	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(ırkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
47	6 Şubat 1902	24 Kanunusani 1317	27 Şevval 1319	350-353	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(ırkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
48	13 Şubat 1902	31 Kanunusani 1317	5 Zilkade 1319	356-362	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(ırkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	
49	20 Şubat 1902	7 Şubat 1317	12 Zilkade 1319	364-308 (370)	7 gün	Nüshası 40 parayadır.	K(ırkor) Faik	Mahall-i idaresi: Bab-ı Ali caddesi 44 numaralı Asır Kütüphanesidir.	X	Bu sayının son sayfası 370 olarak verilmesi gerekirken 308 yazılmıştır.

1.2. Mecmuanın Yayın Politikası

Musavver Terakki'nin dördüncü senesinin ilk sayısı 19 Ağustos 1316 (1 Eylül 1900) tarihinde yayımlanmıştır. Bu sayıda imzasız olarak neşredilen “İfade-i Mahsusa” başlıklı yazı, içeriğinde padişaha övgü ve mecmuanın yayın politikasını barındırmaktadır. Yazının başlangıcında yer alan: “*Gazetemizin böyle bir yevm-i akdese idrak-ı şeref-i âlisine mazhariyeti bizi ne derecelerde şadkam ve mübahi ettiğini nazarlarda tecessüm ettirmek için bu ruz-ı muhteremin rû-yı zeminde bulunan Müslüman ve Osmanlıların bir ıyd-ı mübeccel millîsi olan ruz-ı cülus-ı hilafet-penah-ı azaminin yirmi beşinci sene-i devriye-i mesudesine şeref-i müsadif olduğunu söylemek kâfidir*” (adet 1, s.6) ifadesine göre ilk sayının neşri II. Abdülhamit'in tahta çıkışının yirmi beşinci yıl dönümünde gerçekleşmiş ve bu durum onur verici bir tesadüf olarak görülmüştür. Bu tesadüfün hayırlara vesile olması temenni edilerek padişaha çeşitli övgüler yapılmıştır.

Padişaha iyi dileklerin ardından mecmuanın vizyonu açıklanmış ve hedeflerinden bahsedilmiştir. *Musavver Terakki*'de, dördüncü seneden itibaren hem içerik hem de şekil olarak değişikliklerin yapılacağı vurgulanmıştır. Özellikle Doğu-Batı ayrımı yapılmadan çeşitli eserlere yer verileceği ve bu eserler için “Müntahabat” sütunun açılacağı; “...*badema heyet-i tahririyemiz tarafından şark ve garpta yetişmiş meşahir-i eslaf ve muasırînin en güzel asarı ve “Müntahabat” serlevhası altında – tercümeten veya aynen– yazılmak ve teracim-i ahvaliyle mümkün oldukça tesaviri dahi derç olunmak mukarrerdir.*” (adet 1, s.6) cümlesiyle belirtilmiştir. Ayrıca mecmuada resimlerin varlığına da özen gösterileceğinin üzerinde durulmuştur. Daha sonra, “...*mesleğimize muvafık millî roman ve hikâyeleri tefrika suretiyle tezyin-i sütun edeceğimizden...*” (adet 1, s.6) ifadesiyle roman ve hikâyelerin itinayla neşredileceğine dikkat çekilmiştir. Yazının en sonunda ise mecmuanın padişaha ve saltanatına bağlı kalacağı dile getirilmiştir.

İlk sayıda verilen bu yayın politikasına dördüncü sene boyunca uyulduğu söylenebilir. Yukarıda bahsedilen yazının haricinde 20. sayıda imzasız olarak verilen “İfade-i Mahsusa” başlıklı metinde de mecmuanın yayını hakkında birtakım açıklamalar yapılmıştır: “*Sahaif-i Terakki her türlü asar-ı nefiseye açıktır. Ara sıra vuku bulacak mülahazat ve intihab-ı asar hususunda tamamıyla bitarafane erbab-ı*

kaleminden pek çok kimseler ihdâ-yı asar edeceklerini vaat buyurdular. Bundan başka bir de “Muktebesat” kısmı açılacaktır ki bunda –mehazları gösterilmek şartıyla– üsbui ceraid-i edebiyede görülen en müntehap ve en latif asar-ı edebiye nakil ve derç olunacaktır” (adet 20, s. iç ön kapak) ifadelerinden de anlaşılacağı üzere “Müntahabat” sütunundan sonra “Muktesebat” sütunu eklenecek ve burada verilen eserlerin nereden iktibas yapıldığı da belirtilecektir.

Yayın politikası adına yukarıda zikredilen iki yazı dışında müstakil bir metin mecmuada yer almamaktadır. Fakat bazı metinlerin içerisinde mecmuanın yayını ve muhtevasıyla ilgili bilgilere nispeten değinilmiştir. Bedrettin imzasıyla yayımlanan bir tenkit yazısında *Musavver Terakki*’nin edebiyat ağırlıklı bir mecmua olduğu, bunun yanı sıra fen yazılarının da önem arz ettiği şu şekilde izah edilmiştir: “Malumdur ki bugünkü günde şuabat-ı ulumdan sahaif-i matbuatımızı en ziyade edebiyat kısmı işgal ediyor fi’l-hakika bu da fûnun-ı saire misillü bir milletin miyar-ı terakkisi, bir kavmin mikyas-ı derece-i teallisidir. Yine herkesçe müsellemdir, ki fen kadar ehem ve elzem olamaz” (adet 6, s. 46). Mecmuanın 41. sayısından itibaren ramazan ayına özel mektuplar yer almıştır. Bu mektupların yazılış amacı “...Gazetelerimizde bundan hisse-mend cevelanlar musahabeler falanlar yazarak seve seve okutturdıkları bu satırlar sayesinde kariilerini pek güzel eğlendiriyorlar. Ben de her hafta “Terakki”miz için böyle bir şey yazacağım” (adet 41, s.307) şeklinde ifade edilmiştir. Üç sayı boyunca devam eden mektupların, *Musavver Terakki*’nin muhtevasına çeşitlilik sağladığını aynı zamanda dönemin sosyal hayatı hakkında bazı bilgileri barındırdığını söylemek mümkündür.

Musavver Terakki’nin dördüncü senesindeki bazı ihtarlarda da okuyucuya neler yapılacağı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Mesela imzasız olarak yayımlanan bir ihtardaki: “*Musavver Terakki*’mizin gerek mündericat ve gerek resimlerine badema daha ziyade dikkat ve itina olunacaktır”(adet 15, s. iç ön kapak) ifadesi buna örnek gösterilebilir. Gerek bu ihtar da gerek ilk sayıda yer alan yayın politikasında mecmuanın görsel barındırmasına dair özel bir hassasiyet gösterildiği belirtilmiştir. İlk sayıdan itibaren görsellerin çeşitliliği bu hassasiyetin bir yansımasıdır.

Bundan başka uzun soluklu devam edecek eserlerin nasıl yayımlanacağına dair bilgileri de ihtarlarda görmek mümkündür: “*Edib-i nezih Rafi Hadi Beyefendi kardeşimizin Aşk-ı Pejmürde unvanlı romanlarını gelecek haftadan itibaren tefrika suretiyle derç-i sütun edeceğimizi karilerimize ilan ederiz*” (adet 2, s. dış arka kapak b).

Ayrıca çeşitli başlıklar altında okuyucuyu ikaz etme yahut haber verme yoluna gidilmiş ve baskıdan kaynaklı yazım yanlışlarına dair düzeltme yazıları da yayımlanmıştır. Okuyucunun her konuda bilgilendirilmesi, mektuplarına itinayla cevap verilmesi mecmuayı çıkaranların okuyucuya karşı duyarlı davrandığını göstermektedir.

Musavver Terakki dördüncü senesine ait toplamda dört özel sayı çıkarmıştır. Bunlardan ikisi padişahın tahta çıkışının yıl dönümünü diğer ikisi de doğum gününü tebrik etmek amacıyla neşredilmiştir. I. Meşrutiyet Dönemi’nin basın ve yayın hayatına daha önce değinilmişti. Bu bilgiler göz önünde bulundurularak dönemin mecmua ve gazeteleri, “...*cülus-ı hümayun yani tahta çıkışını, yine veladet-i padişahı yani doğum günlerini, kandil günlerini yazmak mecburiyetinde idiler*” (Şapolyo 1971:166). *Musavver Terakki*’nin dönemin şartlarına uyum sağlaması mecmuanın 11 yıl boyunca yayın hayatında kalarak I. Meşrutiyet Dönemi’nin uzun soluklu yayın organı hâline getirmiştir.

1.3. Mecmuanın Şekil Özellikleri

Üzerinde çalışılan *Musavver Terakki*’nin dördüncü senesi 49 sayıdan oluşmaktadır. Dördüncü senenin ilk sayısı Rumi 19 Ağustos 1316, hicri 7 Cemaziyelahir 1317; son sayısı Rumi 7 Şubat 1317, hicri 12 Zilkade 1319 tarihleri arasında yayımlanmıştır. Mecmuanın üzerinde miladi tarih bulunmadığından Rumi tarihten hareketle Türk Tarih Kurumunun Tarih Çevirme Kılavuzu kullanılarak miladi tarihe ulaşılmış ve mecmuanın dördüncü senesinin 1 Eylül 1900- 20 Şubat 1902 tarihleri arasında yayımlandığı tespit edilmiştir.

Musavver Terakki mecmuasının dördüncü senesine ulaşmak için Milli Kütüphane, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Koleksiyonu, Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Kataloğu,

İSAM Kütüphanesi ve Nadir Kitap üzerinden sahaflar taranmıştır. Bu kataloglardan sadece İSAM Kütüphanesinde mecmuanın dördüncü senesine ait 2-49. sayılar bulunmaktadır. Temin edilen bu sayıların bazılarında kapak mevcut değildir. İSAM ile tekrar iletişime geçilmiş fakat bazı sayıların kapaklarına ulaşamamıştır. Hakkı Tarık Us Koleksiyonunda ise mecmuanın dördüncü senesine ait 1-11. ile 48. sayılar bulunmaktadır ve kapak mevcuttur. Çalışma belirtilen bu materyaller üzerinden yürütülmüştür.

Mecmuanın yayımlanma süresi haftalık olarak belirtilse de buna tamamen bağlı kalınmayarak belirli aralıklar verilmiştir. Birkaç gün erken yahut geç çıkarılan sayılar haricinde bazen uzun aralara rastlanmaktadır. 11. sayı 10. sayıdan 21 gün, 14. sayı 13. sayıdan 39 gün, 19. sayı 18. sayıdan 74 gün, 21. sayı 20. sayıdan 10 gün sonra çıkarılmış ve bu verilen aralara dair mecmuada herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Mecmua yayımına en uzun arayı 19. ile 20. sayılar arasında 105 günlük bir süre ile verdiği görülmektedir. Bu durum 20. sayıda *İfade-i Mahsusa* adlı yazıda *Lügat-ı Naci* ve emsali bazı kitapların neşri için iki ay kadar “ihtiyar-ı tatil” edildiği ifade edilmiştir.

Musavver Terakki’nin üçüncü senesinin ilk sayısında yayın politikası hakkındaki bir yazıda kapak kullanımının gerekli olmadığı ifade edilmiş ve o senede kapak kullanılmamıştır (s. 1). Dördüncü sene için böyle bir açıklama söz konusu değildir fakat bu seneye ait sayılarda verilen kapaklarda da düzensizlikler mevcuttur. Mecmuada kapaklara numara verilmediğinden çalışmada bu sayfalar dış ön kapak a, dış ön kapak b, dış arka kapak a, dış arka kapak b şeklinde numaralandırılmıştır. Dış kapaklardan sonra bulunan ilk sayfa iç ön kapak olarak numaralandırılmıştır. Dış kapak bulunmayan sayılarda da ilk sayfalar yine iç ön kapak olarak değerlendirilmiştir. İç ön kapaklara numara verilmese de sayfa sırasına dâhil edilmiş ve ilk sayıdan son sayıya kadar ilerleyerek 370. sayfada son bulmuştur. Bazı sayfalarda baskıdan dolayı ters veya yanlış yazılmalar görülmektedir:

1. Adet 6’da sayfa numarası 44 olması gerekirken Hakkı Tarık Us Koleksiyonu’nda aynı sayfa 34, İSAM’da ise 43 olarak yazılmıştır. Bu sayfada adet 6 olması gerekirken 5 olarak verilmiştir (**bk. EK-3**). Bu sayıda sayfalara 45 numarası

verilmemiş 44. sayfadan 46. sayfaya geçilmiştir. Bu durum sayfa kopukluğu olarak değerlendirilemez çünkü 44. sayfadaki yazı 46. sayfadan devam etmektedir.

2. Adet 6, sayfa numarası 47 olması gerekirken rakamları yer değişmiş ve 74 olarak yazılmıştır.

3. Adet 10, sayfa numarası 73 olması gerekirken 37 olarak yazılmıştır. Buna dair bir açıklama 11. sayıda *Mazeret-i Mahsusa* başlıklı bir yazıda kâğıdın fark edilmeksizin makineye ters verilmesinden kaynaklı olduğu ifade edilmiştir.

4. Adet 49, sayfa numarası 370 olması gerekirken 307 olarak yazılmıştır.

Bu seneye ait 370 sayfadan oluşan mecmuada üç sayfalık kopukluk vardır:

1. Adet 46, sayfa 348,349 kopuktur.(Metinler arasında da kopukluk söz konusudur.)

1. Adet 47, sayfa 354 kopuktur⁶.

Mecmuada 14. sayının iç ön kapak ve 105. sayfalarında karışıklık söz konusudur. İç ön kapağa 106. sayfa, 105. sayfaya da daima derginin sonunda bulunan *Roman Meraklılarına Müjde* yazısı monte edilmiş gibidir. 105. sayfadaki *Sahiriyet* adlı şiir *Roman Meraklılarına Müjde* adlı yazıda kaybolduğundan bu şiirin şairi (okunmuyor) olarak gösterilmiştir (**bk. EK-4**). Aynı sayfada bir mensur şiir mevcuttur ve mensur şiiri de aynı şekilde “*Roman Meraklılarına Müjde*” adlı yazı kapattığından başlığı (okunmuyor) olarak belirtilmiştir. Bu sayfada (105) yeni bir şiirin başladığı 106. sayfada bulunan iki mısradan anlaşılmaktadır. Fakat aynı şekilde söz konusu şiirin başlığı (okunmuyor) şeklinde gösterilmiştir. (Bu sayı sadece İSAM Kütüphanesinde bulunmaktadır. Derginin fotokopiden kaynaklanıp kaynaklanmadığını anlamak için İSAM Kütüphanesi ile iletişime geçilmiş fakat tekrar aynı fotokopi gönderilmiştir.)

Ayrıca adet 37, sayfa 273’te adet ve sayfa bilgilerinin yeri baskıdan kaynaklı ters dönerek yerleri değişmiştir. Adet 9, iç ön kapakta adedin belirtildiği kısımda 9 yazması gerekirken 8 olarak yazılmıştır.

⁶ 46 ve 47. sayılardaki eksiklikler için İSAM’la iletişime geçilmiştir fakat gerekli sayfalara ulaşılamamıştır.

İç kapaklar da dâhil olmak üzere sekiz sayfa olarak neşredilen *Musavver Terakki*'nin dördüncü senesine ait 15-19. sayılar dört sayfa olarak neşredilmiştir. 15. sayıdaki *İhtar-ı Mahsus* adlı yazıda *Lügat-ı Naci* ve bazı önemli eserlerin tabına kadar mecmuanın dört sayfa olarak çıkarılacağı belirtilmiş ve beş sayı bu şekilde neşredilmiştir.

Musavver Terakki'nin dördüncü senesine ait 1. sayı padişahın saltanatının 25. sene-i devriyesini, 26. sayı ise 26. senesini kutlamak amacıyla çıkarılmış özel sayılardır. Bu iki sayıyla birlikte toplam dört özel sayı neşredilmiştir. 13. ve 38. sayılar padişahın doğum gününe özel çıkarılmıştır. Mecmuanın özel sayılarında dış kapaklar kullanılmıştır. Özel sayılarda dış ön kapaklar diğer sayılarda bulunan kapaklardan şekil olarak farklılık gösterir. Özel sayıların kapağının orta kısmında mecmuanın adı yer almaktadır. *Musavver* kelimesi küçük puntıyla, *Terakki* kelimesi daha büyük puntıyla süslü bir şekilde yazılmış olmakla beraber 26. sayıda mecmuanın adı tamamen büyük puntolarla yazılmıştır. 26. sayı hariç diğer özel sayı kapaklarında “*Padişahım çok yaşa*” ibaresi yer almaktadır. Kapağın sağ ve sol kısımlarında ay yıldızlı bayrak görülmektedir. İlk sayıda bayrağın altında “*Cülus-ı hümayun-ı meyamin makrun-ı hazret-i hilafetpenahinin yirmi beşinci sene-i devriye-i mesudesi*” ifadesi, 26. sayıda ise “*Cülus-ı meymenet-menus-ı hazret-i hilafetpenahi*” ifadesi mevcuttur. 13. ve 38. sayıların dış ön kapak sayfasının en altında var olan “*Mahall-i idaresi: Bab-ı Âli Caddesinde 44 numaralı Asır Kütüphanesidir*” ibaresi 26. sayıda “*İstanbul: (Asır Matbaası) Bab-ı Âli Caddesinde numara 44*” şeklinde ifade edilmiştir. Sayfa kenarları motiflerle süslenmiştir. 1. ve 38. sayılarda kapağın sol üst köşesinde adet numarası, sağ üst köşesinde “*Dördüncü sene*” ifadesi ve ikisinin ortasında “*Nüshası 40 paradır*” klişesi bulunmaktadır. Özel sayıların dış ön kapaklarında “*Mündericat*” bölümü mevcut değildir.

Özel sayılar haricinde dış kapak 2-11. sayılar, 29-31. sayılar ve 45-49. sayılarda mevcuttur. Dış ön kapakta üç kez de değişikliğe gidilmiştir. 2. sayı ile 11. sayı arası aynı kapak; 29. sayı ile 31. sayı arası aynı kapak; 45. sayı ile 49. sayı arası aynı kapak kullanılmıştır. Bu kapakların sırayla şekil özellikleri şu şekildedir:

2. sayı ile 11. sayı arasında bulunan dış ön kapaklarda “*Mündericat*” bölümü vardır ve iki sütun şeklinde gösterilmiştir. Mündericatın üzerinde büyük puntıyla

süslü ve kavisli bir şekilde “*Makalat-ı ilmiye ve edebiye ve şuunat-ı fenniye ve medeniye dair bahis ve menafi-i mülk ü devlete hadim haftalık musavver Osmanlı gazetesidir*” ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadenin üzerinde daha küçük puntuyla “*Perşembe günleri neşrolunur*” klişesi yer almaktadır. Bu klişenin üzerinde de küçük puntuyla *Musavver* büyük puntuyla *Terakki* ifadeleri yazılmıştır. Sayfanın sol üst köşesinden başlayarak sağ alt köşesine kadar kenar süslemesi dikkat çekmektedir. Mecmuanın sol ve sağ üst kısmında sayının kimlik bilgileri yer alır. Sağ üst köşede dördünce sene olduğu, sol üst köşede adet ve ikisinin ortasında sayının çıkarıldığı gün belirtilmektedir. Sayfanın en altında “*Mahall-i idaresi: Bab-ı Âli Caddesinde 44 numaralı Asır Kütüphanesidir*” klişesi verilmiştir. 3. sayıdan itibaren “*Nüshası 1 kuruştur*” şeklinde nüsha ücretlendirmesi eklenmiştir. Dış ön kapak b sayfalarında edebî metinler ile şiirlere rastlanılmış ve sayfanın sonunda bitmemiş olan metinler de aynı sayının dış arka kapağından yahut diğer sayının dış kapaklarından devam ettirilmiştir. Mecmuanın dış arka kapak sayfalarında edebi metinlere yer verildiği gibi çoğunlukla kitap ilanları, duyurular, açık mektuplar ve reklamlar mevcuttur. 2. sayıda dış ön kapak b, dış arka kapak b; 3, 4 ve 8. sayılarda dış ön kapak b sayfaları boş bırakılmıştır. 2. sayının dış ön kapak b sayfasında bir el yazısına rastlanmıştır. Yazı “*10 kuruşa alındı, 14 Kanunusani 1320 yevmi Cuma matlubdur*” şeklindedir. Bu yazıya İSAM’dan temin edilen sayıda rastlanmış, Hakkı Tarık US Koleksiyonunda bu sayfa tamamen boştur. Ayrıca burada ifade edilen tarih de mecmuanın çıkarılış tarihi ile uyuşmamaktadır. Bu bilgiye dayanarak yazının sonradan eklendiği düşünülmektedir.

29. sayı ile 31. sayı arasında mevcut olan dış ön kapağın daha özenli olduğu ve süslemelerin sayfanın büyük bir kısmını kapladığı dikkat çekmektedir. Sayfanın dört kenarı bir çerçeve ile kaplanmış ve bu çerçevenin içerisinde gül ile yaprak motifleri, sol kenarda da masanın üzerinde dağınık hâlde bulunan kitapların resmi çizilmiştir (İlgili kapak ekler kısmında mevcuttur). Sayfanın ortasında mecmuanın ismi yer almakta, üzerinde ise “*Makalat-ı edebiye ve fenniyeden bahis ve menafi-i mülk ü devlete hadim*” ifadesi yer almaktadır. Sağ kenarda “*Her Perşembe günü neşrolunur*” klişesi, sol kenarda dikdörtgen içerisinde “*Müdür-i mesul ve sahib-i imtiyaz: K(irkor) Faik*” ve “*Dersaadet, mahall-i idare ve tevzi: Bab-ı Âli Caddesinde Asır Kütüphanesi numara 44*” klişeleri yer almaktadır. Ayrıca sayfada

Arapça bir atasözü bulunmaktadır. Bu sayılarda “Mündericat” kısmı önceki sayılardan farklı olarak dış ön kapak b sayfasında yer almaktadır. Mündericattan hemen sonra hikâye ve şiir metinlerine; dış arka kapaklarda duyurulara, kitap ilanlarına ve reklamlara yer verilmiştir.

45. sayı ile 49. sayı arasında bulunan dış ön kapak üçüncü ve son kez değişikliğe uğramıştır. Süslemeler daha önceki kapağa göre azaltılmıştır. Sayfanın kenarlarını süsleyen çerçevenin içerisinde küçük puntıyla *Musavver* büyük puntıyla *Terakki* ifadeleri görülür. Sağ ve sol üst köşede gül motifleriyle oluşturulan küçük kareler içerisinde sene ve adet bilgisi yer alır. Diğer kapaklarda da görülen “*Makalat-ı ilmiye ve edebiye ve şununat-ı fenniye ve medeniyeden bahis ve menafî-i mülk ü devlete hadim haftalık musavver Osmanlı gazetesidir*”, “*Mahall-i idaresi: Bab-ı Âli Caddesinde 44 numaralı Asır Kütüphanesidir*” klişeleri mevcuttur. Bu klişelerin altında büyük puntıyla Fransızca “*TERAKKÎ ILLUSTRATION OTTOMAN*” ibaresi görülmektedir. Küçük puntıyla “*Revue hebdomadaire illustree, litteraire et scientifique*” şeklinde haftalık resimli, edebi ve bilimsel dergi olduğu ifadesi ve “*Imprimerie et administration, Librairie Assir avenue de la S. Porte N. 44, Constantinople*” şeklinde matbaa, idarehane ve şehir bilgilerine yer verilmiştir. Dış arka kapakta yer alan duyurular, kitap ilanları, açık mektuplar ve reklamlar dış ön kapak b sayfasında verilmeye başlanılmıştır. Bu sayılar arasında dış ön kapaklarda “Mündericat” bölümü mevcut değildir. Ayrıca dış kapak olmamasına rağmen 23, 24 ve 25. sayıların iç ön kapağında “Mündericat” bölümü yer almaktadır.

Mecmuanın dış kapaklarından sonra iç ön kapakları incelendiğinde kapakta istikrarlı bir şekilde görülen özellik, sayfanın sağ üst kısmında bulunan hicri ve sol üst kısımda bulunan Rumi takvim ile ikisi ortasında yer alan gün bilgisidir. Tam ortada *Musavver* küçük puntıyla, *Terakki* koyu ve büyük puntıyla yazılmıştır. Hemen altında Fransızca “*ILLUSTRATION TURQUE TERAKKÎ*” ibaresi görülür. Mecmuanın 1-49. sayılarının hepsinin başlıkaltı yazılarında “*Perşembe günleri neşrolunur, edebî ve fennî musavver Osmanlı gazetesidir*” ifadesi görülür. İfadenin sağ tarafında sene, sol tarafında adet bilgisi vardır. Her sayının iç ön kapağında mecmuanın kimlik bilgileri ve klişesi bulunur. Bunlara zaman zaman eklemeler ve çıkartmalar yapılmıştır. Klişenin sol tarafında ücretlendirme ve abonelik bilgisi şu ifadelerle yer almıştır:

“Bedel-i İştirak:

Her yer için seneliği 50 kuruştur. Altı aylığı 30 kuruştur. Abone bedeline posta veya sent pulu dahi kabul olunur.

Umur-ı idareye müteallik hususat için sahib-i imtiyazımız Asır Matbaa ve Kütüphanesi sahibi K(irkor) Faik Efendi 'ye müracaat olunur.

Nüshası 40 parayadır.”

İlk 14 sayısı 40 paradan satılan *Musavver Terakki* 'nin ücreti 15-19. sayılarda *“Nüshası 10 parayadır”* şeklinde güncellenmiştir. Bu değişiklik ayrıca 15. sayıdaki *İhtar-ı Mahsus* adlı yazıda dile getirilir. Daha önce belirtildiği gibi *Lügat-ı Naci* ve benzeri kitapların tabına kadar mecmua dört sayfa şeklinde çıkarılmıştır. Fiyat düşüklüğünün sebebi de sayfa sayısının azaltılması olarak görülmüştür. 20. sayıdan itibaren mecmua tekrar sekiz sayfa olarak nüshası 40 paraya satılmıştır.

Klişenin sağ tarafında bulunan matbaa, idarehane ve sermuharrir bilgileri de şu şekildedir:

“Mahall-i idaresi:

Bab-ı Âli Caddesinde 44 numaralı Asır Kütüphanesidir:

Mesleğimize muvafık gönderilecek asar maalmemnuniye kabul olunur. Dercolummayan evrak iade edilmez.

Sermuharriri:

H(üseyin) Avni

Nüshası 40 parayadır.”

11. sayıdan son sayıya kadar sermuharrir belirtilmemektedir. 23. sayıdan itibaren de *“Umur-ı tahriyeye müteallik hususat için sermuharrirlik namına müracaat olunmalıdır”* ibaresi eklenmiştir. Fakat Ömer Faruk Huyugüzel, *Musavver Terakki* 'yi kastederek kullandığı; *“Ayrıca bu son derginin 4. yayım yılına ait yani 1901 yılı sayıları Mehmet Nizami tarafından çıkarılmıştır”* (Huyugüzel 2000:356) ifadesi sermuharririn Mehmet Nizami Bey olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca mecmuada bir tartışma vesilesiyle Mehmet Nizami tarafından kaleme alınan *“İrtika Varakparesine Cevabımız”* (adet 29, s. 209) başlıklı yazının içeriği incelendiğinde

Mehmet Nizami'nin yazıyı *Musavver Terakki* adına oluşturduğu ve tartışmayı sonlandırdığı görülmektedir. Bu da Ömer Faruk Huyugüzel'in tespitini destekler niteliktedir.

Mecmuanın son sayfaları genellikle roman tefrikalarını ihtiva eder. Tefrika, kitap ve bazı metin başlıkları, bazen küçük puntoyla daha sade bir şekilde yazılırken bazen de büyük puntoyla süslü bir şekilde yazılmıştır. İncelenen dördüncü senede toplam 18 adet kitap ilanı, yedi adet reklam ve 59 adet bilgilendirme notu yahut açık mektup bulunmaktadır.

1281 (1864) tarihli ilk Matbuat Nizamnamesinde “*dördüncü madde, müdiri mesullük ihdas eder. Bu madde gazetenin sahip ve müdürüne dairdir. Bu müdür, mesul müdürdür. Gazetenin mesuliyetini deruhte edecek olan sahip veyahut mesul müdürü gazetenin her defasında bir nüshaya imza atıp Matbuat Müdürüne ve taşrada ise valiye verecek ve gazete nüshaları, zirinde imzalı olarak basılacaktır*” (İskit 1943:16) maddesi vardır. Mecmuanın incelenen dördüncü senesinde her sayının son sayfasının alt kısmında “*Sahib-i imtiyaz: K(irkor) Faik*” ibaresinin istikrarlı bir şekilde tekrar etmesinde bu maddenin göz önünde bulundurulduğu aşikârdır.

Mecmuanın dördüncü senesinde yer alan bazı metinlerin sonunda imza bulunmaz. Metnin kime ait olduğu başında yahut sonunda bir açıklama hâlinde verilir. Kapağın mevcut olduğu sayılarda bazı yazıların sahibi “Mündericat” kısmından tespit edilmiştir. İmzaları açıklamada verilen kimlik bilgileri şu şekildedir:

Arif Hikmet (Hersekli), *Başlıksız Olarak Kıta-ı Tebrikiye*, adet 1, sayfa 3; İsmet Bey (Müstacabizade), *Başlıksız Olarak Kıtaat*, adet 1, sayfa 3-4; Sabri Beyefendi, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, sayfa 4-5; Yusuf Cevat, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, sayfa 6; Mahmut Celalettin Paşa, *Gazel*, adet 3, sayfa iç ön kapak; M. Nuri Şeyda, *Tahmis*, adet 15, sayfa 113; Hasan İlmi, *Gazel*, adet 16, sayfa iç ön kapak; H(asan) Remzi, *Gazel*, adet 19, sayfa iç ön kapak; Tarık, *Gazel*, adet 20, sayfa iç ön kapak; Hikmet Molla Efendi, *Gazel*, adet 23, sayfa iç ön kapak; Hasan İlmi Bey, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, sayfa 182; Feride Hanım ile Hacer Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 38, sayfa 278; Nezih

Beyefendi(Tayyarzade), *Gazel*, adet 39, sayfa 285. Bu metinlerin türünün şiir olması da dikkat çekicidir.

İmzaları sadece “Mündericat” bölümünde verilen metinlerin kimlik bilgileri şu şekildedir:

Sadettin, *Terbi*, adet 2, sayfa 11; Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabîyye*, adet 5, sayfa 38; Suat Ramiz, *İran*, adet 6, sayfa 41; Aziz Hüdai, *Louise*, adet 8, sayfa 57; Münif Ali, *Mütercem Romanlar Hakkında*, adet 10, sayfa 75; Yusuf Suat, *İzdivaç*, adet 29, sayfa 209.

Mecmuanın şekil özelliklerinde dikkat çeken başka bir husus da sayfa düzenidir. Dördüncü senenin ilk sayısından 48. sayıya kadar mecmuanın sayfa düzeni olarak üç sütundan oluştuğu görülmektedir. Üç sütun kuralına uymayan bazı sayfalar tespit edilmiştir.

Birden fazla sütun şekli kullanılan sayfalar adet 1 sayfa 3, adet 13 sayfa 9, adet 26 sayfa 181, adet 38 sayfa 277-278, adet 49 sayfa 364; iki sütun hâlinde verilen sayfalar adet 1 sayfa iç ön kapak, adet 1 sayfa 2, adet 2 sayfa iç ön kapak, adet 13 sayfa iç ön kapak; tek sütundan oluşan sayfalar adet 26 sayfa iç ön kapak, adet 38 sayfa iç ön kapak, adet 40 sayfa iç ön kapak, adet 44 sayfa iç ön kapak şeklindedir. Genellikle bu sayfalarda padişahın cülus ve doğum tebrikleri ile ramazan kutlamaları yer almaktadır. Bazı sayfalar iki sütun olmakla beraber sayfada bulunan mensur şiirler süslü çerçeve içerisinde verilmiştir. Bunlar adet 28 sayfa 197, adet 30 sayfa 214, adet 31 sayfa 224, adet 32 sayfa 230 şeklindedir. (Bu uygulama tahlili dizinde ilgili yazının açıklamasında belirtilmiştir.) 5-11. sayılar ve 13. sayıda dış arka kapak a sayfasında yer alan *Roman Meraklılarına Müjde* başlıklı yazı tek sütun şeklindedir. 49. sayının ise tüm sayfaları iki sütuna düşürülmüş ve beşinci senede de sayfalar iki sütun hâlinde devam etmiştir.(Tuna, Serkan (2021). *Musavver Terakki (Beşinci Sene) İnceleme-Tahlili Dizin-Seçilmiş Metinler*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.)

Sadece fotoğrafın yer aldığı sayfalar da mevcuttur. Bunlar adet 3, sayfa iç ön kapak; adet 6, sayfa iç ön kapak; adet 24 sayfa 167; adet 25 sayfa 175; adet 28 sayfa iç ön kapak; adet 29 sayfa iç ön kapak, adet 32 sayfa iç ön kapak, adet 33 sayfa iç ön kapak, adet 36 sayfa iç ön kapak, adet 37 sayfa iç ön kapak, adet 39 sayfa iç ön

kapak, adet 41 sayfa iç ön kapak, adet 46 sayfa iç ön kapak, adet 49 sayfa iç ön kapak; fotoğraf ile birlikte tek sütunun bulunduğu sayfalar adet 15 sayfa iç ön kapak, adet 47 sayfa iç ön kapak şeklindedir. Bu bilgiye dayanarak fotoğrafların çoğunlukla iç ön kapakta olduğu söylenilebilir.

Mecmuada resim ve fotoğraflara sıkça rastlanmaktadır. İncelenen dördüncü senede ilk sayıdan son sayıya kadar dokuz adet bina; yedi adet cami, mescit, türbe; üç adet çeşme; iki adet heykel; yirmi altı adet manzara; kırk dört adet şahıs; beş adet tablo; sekiz adet topluluk ve on beş adet farklı türden görseller olmak üzere yüz on dokuz görsel ihtiva eder. Bu kadar fazla görselin olması ve mecmuanın klişesindeki “...*edebî ve fenni musavver Osmanlı gazetesidir*” ibaresi *Musavver Terakki*’yi neşredenlerin resim ve fotoğrafları ön plana çıkarmak istediğinin bir göstergesidir.

Mecmuanın şekil özelliklerinde son olarak bazı sütun isimleri ve üst başlıklardan bahsedilebilir. Dördüncü senede sütun isimlerinde ve üst başlıklarda tam bir birlik sağlanmasa da belirli bir düzen içinde olduğunu söylemek mümkündür. Sütun isimleri “Manzumât-ı Cülusiye”, “İfade-i Mahsusa”, “Kısm-i Fennî”, “Makale-i Mahsusa”, “Edebiyat”, “Ulum ve Fünun”, Hikaye-i Muntehabe”, “Muktebesat”, “Nemim-i İntikat”, “Teracim-i Ahval”, “İhtiraat ve Keşfiyat”, “Tefrika-ı Terakki”, “Müteferrika”, “Mütenevvia”, “Muntehabat”, Mesail-i İçtimaiye”, “Musahabe”, “Muhabere-i Aleniye” şeklindedir. Üst başlıklar “Makale-i Askeriye”, “İtalyan Edebiyatı Numuneleri”, “Menazır-ı Sahradan”, “Yeni Kitaplar”, “Tarih-i Fünun”, “Zevahir-i Fenniye”, “Ziraat ve Felahat”, “Küçük Hikaye”, “Asar-ı Manzume”, “Asar-ı Mensure”, “Hiss-i Hikâye”, Hıfz-ı Sıhhat”, “Şuun-ı Medeniye Fenniye”, “Öteberi” şeklindedir. Sütun olarak adlandırılan başlıklarda “Mündericat” bölümü dikkate alınmıştır. İçindekiler bölümünde yer almayan ve sıkça kullanılmayan başlıklar sütun olarak değil üst başlık olarak değerlendirilmiştir. Sütun isimleri bazen kalın puntolu bazen de küçük puntolu yazılmıştır. “Muktebesat” sütunu 20. sayıda *İfade-i Mahsusa* adlı yazıda mecmuaya ekleneceği açıklanmıştır. “Muhabere-i Aleniye” sütunu ise bazı yerlerde başlık olarak kullanılmıştır. Yazılar çoğunlukla “Edebiyat” ile “Ulum ve Fünun” sütunları üzerinden yürütülmüştür.

1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

Musavver Terakki'nin dördüncü senesi sansürün ve baskının yoğun olduğu I. Meşrutiyet Dönemi'nde neşredilmiştir. Böyle bir ortamda varlığını korumaya çalışan mecmua, siyasetten uzak durarak kültürel faaliyetlere ağırlık vermiştir.

Edebî türlerin büyük bir yer tuttuğu *Musavver Terakki*'de en çok rağbet gören tür şiir ve mensur şiirdir. Şiirler şekil ve konu bakımından çeşitlilik gösterir. Hem eski nazım şekilleri hem de Batı'dan alınan yeni şekiller bir arada görülmektedir⁷. Aşk, tabiat, melankolik, ayrılık vb. ferdiyetçi temalar etrafında oluşan şiirlerde “terane”, “sevda”, “leyal”, “melal” gibi kelimelerin çok sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kelimeler *Musavver Terakki*'de şiirleri yayımlanan şairlerin santimentalizmini yansıtmakta ve aynı zamanda Servet-i Fünun edipleri tarafından da sıklıkla kullanılmaktadır. Bu durum *Musavver Terakki*'nin Edebiyat-ı Cedide sanatçılarıyla temas hâlinde olduğunu gösterir. Ayrıca mecmuadaki Feride Salih, Hacer Hanım, Yaşar Nezihe gibi kadın şairlerin şiir ve mensur şiirinde anne-çocuk ilişkisini, evlada duyulan sevgi ve özlemi işlemeleri dikkat çekicidir. Bu tercih, onların kadın kimliklerinden kaynaklanan hassasiyet olarak düşünülebilir. Ayrıca toplumsal kabuller kadın şairlerin aşk, sevgi, sevgili gibi temaları işlemede çekingen davranmalarına yol açmış ve yukarıdaki temalar bir çıkış yolu olarak görülmüş olabilir.

Mecmuada ağırlıklı olarak telif hikâye bulunmakla beraber tercüme hikâyelerin sayısı da az değildir. Hikâyelerin yanında iki roman tefrikası mevcuttur. Nicel bakımından az olmak kaydıyla manzum hikâye (3), fıkra (3), hatıra (3), mektup (8) ve manzum tarihlerin (2) yer alması mecmuanın edebî tür açısından çeşitlilik gösterdiğinin işaretidir.

Mecmuada şiir, hikâye, roman vb. çeşitli türlerden başka tiyatro faaliyetleri ve biyografik yazılar da görülmektedir. Dönemin önemli isimlerinden Mınak Efendi'nin hayatı biyografik alanda, kumpanyasında sahnelenen oyunlar ise tiyatro alanında önemli yer teşkil eder.

⁷ *Musavver Terakki* 4. Sene Tahlili Dizin/ Alfabetik Dizin/ Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin/ Dil ve Edebiyat/ Manzum Metinler/ Manzumeler başlığı altında sayfa 238'de verilmiştir.

Musavver Terakki'de eleştiri yazıları da vardır. Bu yazılar teorik, eser değerlendirmesi ve tartışma formundadır. Tartışmaların muhtevasını çoğunlukla *İrtika*, *Musavver Fen ve Edep* gibi dönemin diğer mecmua ve gazeteleriyle yapılan münakaşalar oluşturur. Eleştiri haricinde diğer türlerde de farklı mecmua ve gazetelerle münasebet dikkat çekicidir. *Servet-i Fünun*'dan ve *Malumat*'tan alınan şiir ile mensur şiir örnekleri mecmuanın “Müntehabat” sütununda yer almaktadır. Haddizatında zengin bir yazar kadrosuna sahip olan *Musavver Terakki* muhtemeldir ki mecmuanın muhtevasını daha da zenginleştirmek kaygısıyla böyle bir yola başvurmuştur.

Dördüncü senede 29. sayının son sayfasındaki “*Gazetemizin mündericat kısmında dercolunduğu zikrolunan şiirlerle “Defter-i Sevda” fıkrası gelecek nüshaya kalmıştır*” ifadesi mecmuanın, dönemin şair ve yazarları tarafından ilgi gördüğünün bir göstergesidir. Edebî faaliyetlerin bu kadar yoğun olması *Musavver Terakki*'nin bir edebiyat ve sanat dergisi olduğunun kanıtıdır.

Musavver Terakki'nin edebiyat dışında faaliyet gösterdiği diğer alan fendir. Fen yazıları genellikle “Ulum ve Fünun” sütunundan yürütülmüştür. Fennî makalelerde daha çok teknolojik aletlerin icatlarından, tıbbî yazılarda çeşitli hastalık türlerinden bahsedilmiştir. Coğrafya, ziraat, yiyecek, tarih gibi konulardaki yazılar ise halkı bilinçlendirmek amacıyla kaleme alınmıştır. Sayıları az olmakla beraber evlilik, moda, çocuk gibi toplumsal konulu metinlere de rastlanmaktadır.

Padişahın doğum ve tahta çıkış yıl dönümünü, dinî bayramları tebrik eden yazı ve şiirler mecmuada sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu günlerde özel sayılar çıkarılmıştır.

“Şiir”, “Mensur Şiir”, “Roman ve Hikâye”, “Biyografi”, “Tenkit ve Tartışmalar”, “Tiyatro”, “Tercüme”, “Fen-Teknoloji ve Tıp” ve “İlanlar” başlıkları muhtevayı anlamak açısından önemlidir. Çalışmanın bu kısmında verilen başlıklar da mecmuadaki yazıların hacmi göz önünde bulundurularak ve mecmuadan hareketle tespit edilmiştir.

1.4.1. Şiir

Yenileşmenin ilk basamağı olan Tanzimat Dönemi Edebiyatı'nda Batı kaynaklı edebî türler görülmekle beraber var olan türlerde de şekil ve muhteva ile

ilgili değişiklikler söz konusu olmuştur. Türk edebiyatında yüzyıllar boyunca varlığını sürdürerek kendine has bir estetik yapı oluşturan divan şiiri, şekil ve muhteva bakımından değişerek yeni Türk şiirinin teşekkülüne zemin hazırlamıştır. Bir taraftan da divan şiirinin kelime kadrosunda kırılmalar, değişmeler ve Batı'dan alınan kavramlar yeni Türk şiirin yapısını oluşturmuştur.

Tanzimat Dönemi sanatçılarının açtığı yenilik yolunda Servet-i Fünuncular daha büyük adımlar atarak Türk şiirine yeni bir kimlik kazandırmışlardır. I. Meşrutiyet Dönemi'nde şiirde eski nazım şekilleriyle birlikte sone, serbest müstezat gibi değişik formlar kullanılmıştır. Tanzimat şiirinde görülen sosyal konular, baskı ve sansürün hâkim olduğu I. Meşrutiyet Dönemi'nde geri planda tutularak aşk, melankoli, tabiat, ölüm, karamsarlık, düş kırıklığı vb. ferdiyetçi temalar işlenmiştir. Böyle bir ortamda neşredilen *Musavver Terakki*'deki şiirlerde de ferdî temaların olması kaçınılmazdır.

Mecmuanın dördüncü senesinde en çok yer tutan edebî türün şiir olduğu görülmektedir. İncelenen senede toplam 251 adet şiir mevcuttur. Bu şiirlerden altı tanesinin altında imza bulunmamaktadır. Geriye kalan şiirlerin altında doksan yedi farklı imza yer almaktadır. Doksan yedi farklı imza bulunan şairlerden altı tanesi kadın diğerleri erkektir. Kadınlar arasında en çok şiir kaleme alan isim on beş şiirle Yaşar Nezihe [Bükülmez]'dir. Diğer kadın şairler; Feride Salih, Feride Hanım, Sadiye İclal, Mediha Atıfet ve Hacer Hanım'dır. Erkekler arasında ise en çok şiir kaleme alan isim yirmi bir şiirle Mehmet Nizami olurken Mustafa Kemal on üç, Hasan İlmi on şiirle onu takip etmektedir.

Musavver Terakki'nin yayımlandığı I. Meşrutiyet Dönemi, klasik şiir ve yeni nazım şekillerinin bir arada kullanıldığı yıllardır. Çalışılan senede bu şekillerin hepsiyle karşılaşmıştır. Mecmuadaki 251 şiirin 110 tanesi eski, 139 tanesi yeni nazım şekilleriyle yazılmıştır. Görüldüğü üzere yeni nazım şekilleriyle kaleme alınan şiirler çoğunluğu teşkil etse de aradaki fark çok fazla değildir. Bununla birlikte bu konuda Fazıl Gökçek'in yaptığı bir tespitten bahsetmek yerinde olacaktır. Gökçek'e göre 1899 ve 1900 yıllarında gerek *İrtika* gerekse *Terakki* dergilerinde yayımlanan birçok şiir Servet-i Fünuncuların çok eleştirilen kelime ve terkiplerin benzerlerini

ihativa ettiği gibi şekil olarak da Avrupaî nazım şekillerinin ve serbest müstezatla yazılmış şiirlerin sayısı artmıştır (Gökçek 2017:159).

Mecmuada görülen 251 şiirin yirmi beş tanesi başlıksız olarak bulunurken diğerleri nazım şekline göre veya değişik başlıklar altında verilmiştir. Çalışılan senede mevcut olan şiirler “Divan şiiri Nazım şekilleri” ve “Batılı veya Yeni Nazım şekilleri” olarak iki ayrı başlık altında sınıflandırılabilir. Bu sınıflandırma M. Fatih Andı’nın *Servet-i Fünun’a Kadar Yeni Türk şiirinde şekil Değişmeleri* adlı eseri esas alınarak yapılmış ve bir liste haline getirilmiştir⁸.

“Divan şiiri Nazım şekilleri” başlığında gazel, kaside, mesnevi, tahmis, murabba vb. şekiller bulunmaktadır. Mecmuadaki kırk bir gazelin on dokuzunda, yazıldığı nazım biçiminin başlığı görülürken geriye kalanlarda ise farklı başlıklar kullanılmıştır. Gazelden sonra en çok kullanılan nazım şekli on altı şiirle şarkıdır. Bu şiirlerin altısı Yaşar Nezihe [Bükölmez]’ye aittir. şarkıyla başa baş olan nazım biçimi kasidedir. On beş kasidenin tamamı padişahın cölusunu ve doğumunu tebrik amaçlı yazılmış şiirlerdir. Kasideyi on üç kıta, on bir murabba, yedi mesnevi, üç tahmis, iki muhammes ve birer terkeb-i bent ile terbi takip etmektedir.

“Batılı veya Yeni Nazım şekilleri” başlığı altında yer alan şiirler de “Batı Edebiyatı Sabit Nazım şekilleri” ve “Yeni ve Serbest şekiller” olmak üzere ikiye ayrılabilir:

1. Batı Edebiyatı Sabit Nazım şekilleri

- a) Rime-Plat: 1 şiir
- b) Sarma Kafiyesi Nazım şekli (Rime embrassée): 2 şiir
- c) Çapraz Kafiyesi Nazım şekli (Rime croisée): 11 şiir
- d) Çapraz/Sarma Karma Kafiyesi Nazım şekli: 7 şiir
- e) Sonnet: 32 şiir

2. Yeni ve Serbest şekiller

- a) Üçer Mısralı Bentlerden Meydana Gelen şekiller: 8 şiir
- b) Dörder Mısralı Bentlerden Meydana Gelen şekiller: 11 şiir
- c) Altışar Mısralı Bentlerden Meydana Gelen şekiller: 4 şiir

⁸ Söz konusu liste *Musavver Terakki* 4. Sene Tahlili Dizin/ Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin/ Dil ve Edebiyat/ Manzum Metinler/ Manzumeler başlığı altında sayfa 238’de verilmiştir.

- d) Onar Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller: 1 şiir
- e) On Dörder Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller: 1 şiir
- f) Her Bendi Farklı Sayıda Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller: 28 şiir
- g) Serbest Müstezat: 11 şiir
- h) Bentlerle Yazılmayan ve Mısraları Düzenli Bir Şekilde Kafiyeleyen Şekiller: 6 şiir
- i) Kafiyeleşmeleri Bir Sistem Dâhilinde Olmayan Serbest Şekli Şiirler: 16 şiir

Şekilleri sayfa karışıklığından dolayı tespit edilemeyen iki şiir mevcuttur. Bu şiirler:

1. (Okunmuyor), *Sahiriyet*, adet 14, sayfa 105.
2. Mehmet Hamdi (Giresunlu), (*Okunmuyor*), adet 14, sayfa 105-106.

1.4.2. Mensur Şiir

Yenileşme sürecinde Batı edebiyatından alınan mensur şiir “(...)Recaizade’den başlayarak Servet-i Fünuncuları derinden etkile[yen]” (Enginün 2015:132) bir edebî türdür. En başarılı örnekleri de Servet-i Fünun sanatçıları tarafından verilmiştir.

Mensur şiir; cümle yapısı ve ahenk gibi şiire has özellikler taşıdığı hâlde vezne ve kafiyeyle bağlı olmayan, şairane bir konuyu, his, hayal ve düşüncüyü kısa bir hacimde ve yoğun bir şekilde süslü bir üslupla anlatan düzyazılardır” (Argunşah 2002:XII).

Musavver Terakki’nin dördüncü senesinde mensur şiir edipler tarafından itibar gören bir tür olmuştur. Şiirde olduğu gibi mensur şiirde de ferdî temalar işlenmiştir.

Mecmuada toplam yüz dört mensur şiir örneği tespit edilmiştir. Yüz dört mensur şiir örneği, altmış bir farklı isim tarafından yazılmıştır. Sadece iki metinde imza bulunmamaktadır. Bu metinler şunlardır:

1. İmzasız, *Seni Sevmemeliydim*, adet 34, s. 245.

2. İmzasız, *Gül*, adet 48, s. 356-357.

Mecmuanın dördüncü senesinde en çok mensur şiir örneği veren isim Kemal Hüznü'dir. Altı mensur şiiri olan Kemal Hüznü'nin ardından beş mensur şiiriyle H(üseyin) Macit ve A(yın) Semih gelmektedir.

Mecmuada mensur şiir yazarların çoğunluğu günümüz edebiyat tarihlerinde yer almaz. Bununla birlikte Türk edebiyat tarihinde önemli yeri olan Ömer Seyfettin'in de N. Nazmi müstearıyla "İlk Aşk" (adet 7, s. 49), "Hayal-i Mazi" (adet 11, s. 81) ve "Ey Taze Kadın" (adet 7, s. 50) başlıklı üç mensur şiirin bulunması hem Ömer Seyfettin külliyyatına hem de Türk edebiyatında mensur şiir tarihine katkı açısından önemlidir.

1.4.3. Roman ve Hikâye

Roman zamanı, mekânı, olayları ve kişileriyle gerçek hayat ile kurguya dayanan çok çeşitli anlatım tekniklerinin kullanıldığı edebî bir türdür. "*Edebî terim olarak birbirinden ayrı ve farklı iki tür olan hikâye ve roman, bütün Tanzimat edebiyatı boyunca birbirine karışır. Hikâyenin geleneğimizden gelen bir isim olmasına mukabil roman, Batı kaynaklı yeni bir kavramdır*" (Okay 2018:7). Batılı bir tür olarak roman Türk edebiyatında, Batılılaşma hareketinin neticesinde ortaya çıkmıştır.

Önce çeviri eserlerle işe başlayan edipler daha sonra Batı romanına öykünerek yerli eserler meydana getirmişlerdir. Eserler ilk olarak tefrika şeklinde gazete ve mecmua sütunlarında okuyucuyla buluşmuştur.

Musavver Terakki'nin incelenen senesinde hikâye ve roman tefrikalarına sıklıkla yer verilmiştir. Mecmuada "Hikâye-i Muntahabe", Tefrika-ı Terakki", "Edebiyat" sütunları ile "Küçük Hikâye" üst başlığı altında roman ve hikâyelere rastlanmaktadır. Mecmuada aşk, pişmanlık, kıskançlık, vefasızlık vb. ferdî temalı roman ve hikâyelerin yer aldığı görülmektedir.

Musavver Terakki'nin dördüncü senesinde iki adet roman tefrikası bulunmaktadır. İlki “(...) gelecek haftadan itibaren tefrika suretiyle derc-i sütun edileceği” okuyucuya önceden haber verilen (adet 2, s. dış arka kapak a) Rafi Hadi imzalı “Aşk-ı Pejmürde” 3. sayıdan 10. sayıya kadar yayımlanmıştır. Tefrikanın devamı olduğu belirtilse de çalışılan senede rastlanılmamıştır. İkinci tefrika Mehmet Nizami'nin kaleme aldığı “Nevhalarım” 9. sayıda başlayıp 42. sayıda son bularak mecmuada varlığını daha uzun süre korumuştur.

Mecmuada otuz bir tane hikâye tespit edilmiştir. Hikâyelerden sadece dördü tercüme, geri kalanları ise telif eserlerdir. Tercüme eserlerin ikisi M. Servet'e aitken diğerleri M. Şükrü'ye ve Ali Muzaffer'e aittir. Yapılan bu tercümeler Fransızcadandır. En fazla hikâye kaleme alan isim dört eserle M. Servet'tir.

Hikâyeler arasında bir iki sütundan ibaret tek sayıda biten mini hikâyelerin yanı sıra birkaç sayı devam eden hikâyelerin de bulunması bu türün mecmuadaki önemini artırır.

1.4.4. Biyografi

Biyografi türünün eski edebiyatımızdaki ilk şekli genellikle şairlerin hayat hikâyelerinden ve şiirlerinden örnekler sunan tezkirelerdir. Bu tür 16. yüzyıldan sonra bir gelenek hâline gelmiştir. Modern anlamda biyografi türünün ilk örnekleri Tanzimat Dönemi'nde görülmektedir. Sonraki dönemlerde de gelişerek varlığını devam ettirmiştir.

Musavver Terakki'nin edebî faaliyetleri içerisinde de biyografi türüne rastlanmaktadır. Dördüncü senede toplam altı adet biyografi çalışması mevcuttur. Bunlardan ikisi “Teracim-i Ahval” sütununda verilmiştir. Biyografisi verilen dört kişi fen alanında diğer iki kişi de edebiyat alanında önemli isimlerdir.

Halit Naci'nin kaleme aldığı “Lavoisier” (adet 3, s. 22-23; adet 4, s. 29-30) kimya üzerine önemli çalışmaları olan kimyager Antoine Lavoisier'in hayatını anlatır. Mecmuada Lavoisier'in fotoğrafına da yer verilmiştir (adet 3, s. 21). Bedrettin imzasıyla verilen “Buffon” (adet 17, s. 122-123; adet 18 s. 126) Fransız edebiyatının önemli isimlerindendir ve aynı zamanda bir tabiat bilimcisidir. Cevdet Sai tarafından yazılan “Muallim Virchow İçin” (adet 34, s. 248-249) başlıklı yazı “Ulum ve Fünun” sütununda bulunmaktadır. Ünlü Doktor Rudolf Virchow'un

doğumunun 84. yılına özel kaleme alınmıştır. Sayı 35 sayfa 259’da ünlü doktorun portresi yer almaktadır. İmzasız olarak yer alan “Bürtel” (adet 40, s. 296-297) başlıklı yazı meşhur kimyager Bürtel’in fen ile uğraşının ellinci senesine özel yazılmıştır.

Önemli biyografi çalışmalarından biri de Mehmet Muhlis imzasıyla “Sahaif-i Şuarâ-yı Salife” başlığı altında verilen “Şeref Hanım” (adet 20, s. 135-136; adet 21, s. 143-144; adet 23, s. 158-159; adet 27, s.193) adlı yazıdır. Bu yazıda divan edebiyatı şairlerinden Şeref Hanım’ın edebî hayatı, şiirlerinden örnekler verilerek anlatılmıştır. Yazının başında Mehmet Nizami Bey’in teşvikiyle kaleme aldığı yazar tarafından belirtilmektedir.

Tiyatro alanında önemli bir isim olan Mınak Efendi’nin biyografisine de mecmuada yer verilmiştir. Bu yazının diğerlerinden farkı tercüme bir metin olmasıdır. Ohannes Aznavur tarafından tercüme edilen “Mınak Efendi’nin Tercüme-i Hâli” (adet 40, sayfa 298-299; adet 41, sayfa 306) başlıklı metnin başında “*Osmanlı Dram Kumpanyası müdürü en meşhur aktörümüz Mınak Efendi’nin tercüme-i hâlini herkes seve seve okuyacağını bildiğimiz için ber-vech-i âti yazıyoruz. Karin-i kiramımıza şunu da arz ederiz ki bu tercüme-i hâl Mınak Efendi’nin bizzat yazıp Ermenice “Luys” gazetesine vermiş olduğu müsveddenin aynen tercümesidir*” ifadesi yer almaktadır. Bu açıklamadan anlaşıldığı üzere yazının otobiyografik özellik taşıdığı söylenebilir. Sayı 41 sayfa 303’te Mınak Efendi’nin portresi bulunmaktadır.

1.4.5. Tenkit ve Tartışmalar

Türk edebiyatında sistemli bir şekilde tenkit çalışmaları Tanzimat ile birlikte kendini göstermeye başlamıştır. I. Meşrutiyet Dönemi’nde sanatçılar tenkit meselesi üzerinde gayet geniş ve ciddi bir şekilde durmuşlar; gazete ve dergi sütunlarında birçok eser neşretmişlerdir.

Dönemin edebî hayatını yansıtmaları açısından kayda değer olan *Musavver Terakki*’nin dördüncü senesinde tenkit ve tartışmalar genellikle “İntikad” sütununda görülmektedir. Belirtilen senede tenkit faaliyetleri çoğunlukla süreli yayınlarla karşılıklı olarak yürütülen tartışmaları ihtiva etmektedir. Bu çerçevede eser eleştirilerine de yer verilmiştir.

Münif Ali imzalı “İlm-i Ruh ve Metres”(adet 3, s. 21) başlıklı yazı Hüseyin Rahmi Bey’in “Metres”ine dairdir. Münif Ali “(...)Metres; edebiyat-ı sahiha ve hâziranın bir ber- güzar-ı kıymettarı olan “Mai ve Siyah, Hayal İçinde, Ferdâ-yı Garam, Aşk-ı Memnu, Araba Sevdası...” gibi poetik ve psikolojik asar ile hemayardır” diyerek yazarın ve eserinin övülmeye layık olduğunu ifade etmiştir. Aynı yazarın “Mütercem Romanlar Hakkında” (adet 10, s. 75-76) başlıklı yazısında kış geceleri vakit geçirme aracı olarak görülen romanlar hakkında düşünceler ifade edilmiş ve yazının devamı olacağı belirtilmiş fakat yazı yarım kalmıştır.

Çerkes Yusuf Suat Efendi’nin *Miratü’ş-Şüun* isimli eserinin içeriğinden ve özelliklerinden bahseden “Takdir-i Asar ve Miratü’ş-Şüun” (adet 8, s. 61-62) başlıklı yazı imzasız yayımlanmıştır. Bu yazıda, “*Miratü’ş-Şüun, bir köy imamından, bir vaizden iptida ile bir talebe, bir muallim, bir müderris, ve helümme cerren en küçüken en büyük adama kadar herkesin okuyabileceği, istifade edeceği bir kitaptır*” ifadesiyle eserin geniş kitlelere hitap ettiğine dikkat çekilmiştir. İmzasız olarak yayımlanan “Kamus-ı Türki Hakkında Bazı Mütalaat” (adet 12, s. iç ön kapak-89; adet 13, s. 98-99-100) başlıklı yazı *Mecmua-ı Edebiye*’den alınmış ve yazının devamının geleceği belirtilse de çalışılan sayılarda bu yazının devamına rastlanılmamıştır. Söz konusu yazıda *Kamus-ı Türki*’nin muhtevasından, eksikliklerinden ve onun haricinde neşredilen lügatlerden bahsedilmiştir.

Mecmuanın yayımlandığı yıllarda büyük ilgi gören Dekadanlık tartışmalarının izleri *Musavver Terakki*’de de görülmektedir. Aziz Hüdayi imzalı “V” (adet 4, s. 28-29) başlığını taşıyan yazı, “v” harfinin eski ve yeni edebiyat için ortak bir öneme sahip olduğunu ifade ederken Dekadanlara da göndermelerde bulunur. Ohaannes Aznavur tarafından kaleme alınan “Musahabe” (adet 14, s. 109-110; adet 15, s. 114-115) başlıklı iki yazı da Dekadanlar üzerine eleştiriler içerir.

Tenkit konusunda Aka Gündüz (Hüseyin) Avni’nin yazdığı “Mütalaat-ı Edebiye” (adet 9, s. iç ön kapak- 65-67) oldukça uzun bir metindir. Bu yazıda Osmanlı edebiyatını “edebiyat-ı atika” ve “edebiyat-ı cedide” terimleri üzerinden ayırmayı pek uygun bulmayan yazar edebiyatı bir bütün olarak değerlendirmiş ve çeşitli şiir örnekleriyle yazısını desteklemiştir.

Bedrettin tarafından kaleme alınan “İstilahat-ı Elektrikiye Muharririne” (adet 6, s. 46-47; adet 7, s. 51-52) adlı metin *Musavver Fen ve Edep*’te S(in) E(lif) tarafından yazılan “İstilahat-ı Elektrikiye” başlıklı yazıya bir eleştiridir. Yazar “elektrik” ile “elektrikiye” kelimelerinin kullanımında var olan hatalardan bahsetmiştir. Metnin yazarına “*Şüphesiz ki hiç, binaen alâ-zalik gazete sütunlarını böyle manasız faydasız ibarat ile doldurmaya, işgal etmeye hiçbir lüzum yoktur zannederim. Herkes vazifesini bilmeli, ona göre hareket etmelidir*” ifadeleriyle göndermede bulunmuştur. Bu yazıya cevap verilmemiştir.

Yusuf Cevat’ın yazdığı “Şafak” (adet 33, s. 239-240) başlıklı metin *İrtika* mecmuasında Namık Sadri tarafından yayımlanan “Nağme-i Beyan” adlı makaleye yönelik eleştiriler içerir. Namık Sadri makalesinde “şafak sökmek” tabirine itiraz ederken Yusuf Cevat bu tabirin Türkçe olduğunu ve kullanılmasında bir sakınca görmediğini ifade eder.

Nüzhet Rebi imzasını taşıyan “Nikat-ı Mû-Şikaf” (adet 43, s. 318-319) başlıklı yazı mecmuada Süleyman Bahri tarafından yayımlanan “Meserretli Gece” (adet 42, s. 309-310) başlıklı hikâyeye yöneliktir. Metinde kullanılan tamlamaların ve hayal unsurunun haddinden fazla öne çıkarılmış olması eleştirilmiştir.

Dördüncü senede *Musavver Terakki* ile *İrtika* arasında Müstecabizade İsmet ve Mehmet Celal tarafından yürütülen bir tartışma görülmektedir⁹. Tartışma Müstecabizade İsmet’in bir yazısıyla başlar. “Aynen Varaka” (adet 27, s. iç ön kapak-189) başlıklı bu yazıyla İsmet Bey’, *İrtika*’da bulunan “Şarkı”sından haberinin olmadığını ve “*Ben İrtika’ya eser göndermedim göndermem de. Bunun böyle olduğunu beni bilenlerin hepsi bilir. Şeyda merhumun vefatından birkaç gün sonra bir gün Asır Kiraathanesinde İrtika risalesinin muharrir-i yegânesi Mehmet Celal Bey’e tesadüf etmiştim. Hakkımda mine’l-kadim ibzalıni itiyat edildiği muamele-i cemile-i dostaneden sonra bu (o) günlerde bir eser yazıp yazmadığımı sordu. Şeyda için bir tarih söylediğimi ve imate-i zaman kabilinde olarak geçen gün iki şarkı yazdığımı söyleyip okudum. Fevkalade güzel ve müessir şeyler olduğunu söyledikten sonra hemen kalemini çıkarıp suretlerini aldı. Kendisine bunların zinhar*

⁹ Bu tartışmada *İrtika*’nın verdiği cevaplar doğrudan *Musavver Terakki*’de yayımlanmamıştır. *İrtika*’nın sayfaları taranarak söz konusu metinler tespit edilmiştir.

İrtika falan gibi şeylere dercolummamasını mükerreren tenbih ettim” ifadesiyle Mehmet Celal Bey’in bir süre sonra bunları izinsiz yayımladığını iddia etmiştir. Bu iddialara Mehmet Celal Bey, *İrtika*’da “Müstecabizade İsmet Beyefendi’ye Cevap” (2. Yıl, C.3, S.29-129, s.178) başlıklı yazıyla karşılık vermiştir. Mehmet Celal Bey’in söylediklerine sessiz kalmayan Müstecabizade İsmet, “İsmet Bey’in *İrtika*’ya Cevabı” (adet 29, s. 205-206,209) başlıklı bir mektupla Mehmet Nizami Bey’e süreci anlatmış ve tartışmaya devam etmeyeceğini söyleyerek sözlerine son vermiştir. Bahsedilen mektupla birlikte aynı sayıda Mehmet Nizami, “*İrtika* Varakparesine Cevabımız” (adet 29, s. 209) başlıklı yazı neşredilerek *Musavver Terakki* için önemli olanın kendi itibarını korumak olduğu belirtilmiştir. Bu tartışmanın seyriyle ilgili dördüncü senede İsmet Bey’in ve *Musavver Terakki*’de başka bir yazısına rastlanmamıştır. Süreç ile ilgili son olarak *İrtika*’da “İsmet Efendi” (2. Yıl, C.3, S.30-130, S.181) başlığıyla imzasız bir yazı tespit edilmiştir. Bu yazıda İsmet Bey’in şairliği ve *Musavver Terakki*’nin muhtevası eleştirilmiştir.

Mecmuadaki bir başka tartışma ise Mustafa Kemal ile İskeçeli Mehmet Sıtkı arasında yaşanmıştır. Mehmet Sıtkı Bey’in *İrtika* mecmuasında neşredilen bir gazelindeki “bu yerlerdir fezâ-yı aşkıma perran olduğum yerler” ifadesini Mustafa Kemal, “Bir İki Söz” (adet 41, s. 301) adlı yazıda eleştirir. Mehmet Sıtkı, eleştirinin edebî olmaktan çok şahsiyete yönelik olduğunu “*Mustafa Kemal Beyefendi maksatlarını tasvirat-ı mâlâyânî de ârî olarak vazih bir surette anlatırlarsa hem memnun hem de hatalarını anlamak suretiyle minnettar ve müteşekkir kalacağım*” ifadesiyle “Bir İki Söze Cevap” (adet 43, s. 319-320) başlıklı yazıda dile getirmiş ve yazarın daha açık olmasını talep etmiştir. Bu talep üzerine Mustafa Kemal “Yine Bir İki Söz” (adet 44, s. 327) başlıklı yazıda daha önce söylediklerinde anlaşılmayacak bir durum olmadığını belirterek tekrar izahta bulunmuştur. Yapılan izahlara karşılık Mehmet Sıtkı tarafından bir cevap mecmuanın çalışılan senesinde görülmemiştir.

1.4.6. Tiyatro

Tanzimat Döneminde Batı tiyatrosun benimsemeden önce yüzyıllar boyunca özgün geleneksel tiyatromuz mevcuttu. “*Batılı anlamda tiyatro denemeleri 19. yüzyılın ortalarından itibaren başlar. Daha önceden elçiliklerin kendi aralarında oynattıkları oyunlar vardır. 19. Yüzyılda yabancı oyuncuların gelmesi, Abdülmecit’in*

bunları seyretmesi, Abdülhamit'in saray tiyatrosunu kurdurması bu faaliyeti desteklemiştir” (Enginün 2015:651).

1870’li yıllar tiyatronun büyük ilgi gördüğü yıllardır. Basın hayatında tiyatro ile ilgili haberler oldukça dikkat çekicidir. 1878’de Mebusan Meclisi’nin kapatılmasından II. Meşrutiyet’in ilanına kadar olan süreçte sosyal ve kültürel hayat sansüre uğramıştır. Bunun sonucu olarak tiyatro faaliyetlerinde azalma görülmektedir. Modern tiyatro Beyoğlu ve çevresinde Müslüman olmayan muhitler tarafından devam etmiştir. Dönemin önemli topluluğunu oluşturan Servet-i Fünuncular da tiyatro türünü itibar etmemiş çok fazla yönelmemiştir.

Musavver Terakki’nin dördüncü senesindeki tiyatro faaliyetleri hem edebî bir tür hem de eğlence tarzı olarak yer bulmuştur. Sahnelenecek oyunlara dair mecmuada iki kez imzasız olarak ilan verilmiştir. İlki “Tiyatro Âlemi” (adet 15, s. 115) başlığı altında Mınak Efendi’nin Vezneciler’de kurmuş olduğu kumpanyada oynanacak *Simoune ve Marie* isimli oyuna; ikincisi “Osmanlı Dram Kumpanyası” (adet 17, s. 123) başlığıyla yine aynı kumpanyada oynanacak *Fedakâr Gemici* isimli oyuna davet amaçlıdır.

Mecmuanın sütunlarında dönemin kumpanyalarına dair yorumları içeren çeşitli yazılar mevcuttur. Bunlardan biri Şevki Efendi Tiyatrosu ve Mınak Efendi Tiyatrosu’nun karşılaştırıldığı “Şehzadebaşı Muhbirimizden” (adet 16, s.119) başlıklı yazıdır. Bahsedilen yazıda, ortam açısından Şevki Efendi’nin kumpanyası sıkıcı ve içeride bulunan simitçiler ile suçular yüzünden dikkat dağıtıcı; Mınak Efendi’nin kumpanyası daha sakın ve keyif verici olarak değerlendirilmiştir. İmzasız olarak yaymlanan “Ramazan Mektubu 1” (adet 41, s. 307), “Ramazan Mektubu 2” (adet 42, s. 315), “Ramazan Mektubu 3” (adet 43, s. 322-323) başlıklı metinlerde ramazan gecelerinin eğlencesi olan tiyatrodan ve Mınak Efendi’nin kumpanyasının ilgi görmesinden bahsedilmiştir. Mecmua sütunlarında yer alan tiyatro faaliyetlerin hemen hepsi Mınak Efendi ve kumpanyası üzerine olması Mınak Efendi ve kumpanyasının rağbet gördüğünün bir delilidir.

Tiyatronun edebî açıdan bir tür olarak bahsedildiği tek bir yazı tespit edilmiştir. Galip (İbn-i Şevki Selanikli) tarafından yazılan “Dramın Tarihi ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz” (adet 37, s. 272-273) başlıklı bu yazıda tiyatronun

tarihi anlatılmaya çalışılmış ve tiyatro “mudhike (komedi)” ile “facia (trajedi)” şeklinde iki kısma ayrılarak incelenmiştir.

1.4.7. Tercüme

Tanzimat Dönemi’nde başlayıp I. Meşrutiyet Dönemi’nde devam eden tercüme faaliyetleri *Musavver Terakki*’nin sütunlarında da kendini göstermiştir. İncelenen senede tercümeler hikâye, şiir, mensur şiir, fen, askerî ve biyografi gibi çeşitli türlerden yapılmıştır. Bunlardan en çok ağırlık verileni hikâye ve mensur şiirken sadece bir adet tercümesi bulunan türler ise şiir, mektup ve biyografidir. Türünün tek örneği bulunan tercümeler sırasıyla şunlardır:

1. Yusuf Nümid, *İstiğrak*, adet 5, s. 33.
2. E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Silva’dan çeviri), adet 30, s. 216-217; adet 31, s. 226-227; adet 32, s. 233-234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247-248; adet 35, s. 256-257.
3. E. Aznavur, *Mınak Efendi’nin Tercüme-i Hâli* (Mınak Efendi’den çeviri), adet 40, s. 298-299; adet 41, s. 306.

“İtalyan Edebiyatı Numuneleri” üst başlığıyla Rıza Şevki imzalı “Sarhoş” (adet 3, s. 19) ve “Kırlangıçlara” (adet 6, s. 42) başlıklı mensur şiir türünde verilen iki metin haricinde tercümeler çoğunlukla Fransızcadandır. Fransız edebiyatının önemli isimleri Victor Hugo’dan üç, Paul Bourget’den iki tercüme örneğine rastlanmaktadır. En fazla tercüme örneği M. Servet imzasına aittir.

Ali Muzaffer imzalı “Canbaz Kız” (adet 38, s. 282-283) başlıklı tercümenin daha önce başlayıp devam ettiği belirtilmektedir. Fakat 1 ile 37. sayılarda görülmemektedir. “Mücazat” (adet 29, s. dış ön kapak b) başlıklı tercümede de “geçen nüshadan mabad” ifadesi kullanılmış fakat önceki sayının dış kapakları temin edilemediğinden metne ulaşamamıştır.

Bütün bunlardan başka başlığı “Tercüme” (adet 4, s. 29) olan Mehmet Tahir imzalı metinde Mevlana’nın bazı şiirleri tercüme edilerek açıklanmıştır. Bu özelliği ile mecmuadaki diğer tercümelerden farklıdır.

1.4.8. Fen-Teknoloji ve Tıp

Musavver Terakki, edebî faaliyetler haricinde fennî konulara da bir eğilim göstermektedir. Mecmuanın klişesi olan “(...)edebî ve fennî musavver Osmanlı gazetesidir” ibaresi mecmuanın sadece edebiyat faaliyetleriyle sınırlı kalmayıp fen mevzularına da sütunlarında yer verileceğinin açık bir ifadesidir. Fen ve edebiyatın ehemmiyeti mecmuada Bedrettin imzasıyla bir eleştiri metni içerisinde şu ifadelerle dile getirilmiştir: “*Malumdur ki bugünkü günde şubat-ı ulumdan sahaif-i matbuatımızı en ziyade edebiyat kısmı işgal ediyor fi'l-hakika bu da fûnun-ı saire misillü bir milletin miyar-ı terakkisi, bir kavmin mikyas, derece-i teallisidir. Yine herkesçe müsellemdir, ki fen kadar ehem ve elzem olamaz. Zira o dildar-ı medeniyeti tecsim edecek olursak fen ruhu, edebiyat ise ziynet-i hariciyesi olabiliyor. Binaenaleyh edebiyat fenne nazaran ehas, ikisi yekdiğerinin lazım-ı gayr-ı müfarikidir*” (adet 6, s. 46).

İncelenen senede fen, sağlık ve teknoloji konularında birtakım bilgilerin bulunduğu yazılar hem nitelik hem de nicelik bakımından epeyce fazla olduğu tespit edilmiştir. Fennî konular genellikle “Ulum ve Fûnun” sütununda yer almaktadır. Mevcut yazılar genellikle belirli birkaç isim tarafından yazılmıştır. Fen alanında altı adet yazısıyla en fazla yazı kaleme alan isim Cevdet Sai'dir. Bu ismi beş metinle Hasan Edip ile Şevket, dört metinle de Halit Naci takip etmektedir. Tıp alanında yazı kaleme alan yazarlar içerisinde Nizameddin, Sadettin Vedat ve Halil Kemal isimli doktorlar da yer almaktadır. Bunlardan Sadettin Vedat [Koçer] I. Meşrutiyet Dönemi'nin yeni yetişmiş doktorlarından.

Mecmuada teknoloji alanındaki gelişmeler ve çeşitli aletlerin özelliklerini anlatan yazılar bulunmaktadır. “Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya” (adet 9, s. 70; adet 10, s. 77-78; adet 12, s. 92-93; adet 13, s. 101-102; adet 14, s. 106-107; adet 17, s. 122) başlıklı yazı fotoğraf makinesinin icadını; “Buhar” (adet 28, s. 200-201-202) başlıklı yazı buhar makinesinin keşfi ile kullanım alanlarını; “Kış Münasebetiyle” (adet 38, s. 280-281-282) başlıklı yazı kışın kullanılan ısınma aletlerini ve “Saatlerin Ayarı” (adet 48, s. 358-359-360) başlıklı yazı saatlerin önemini anlatan metinlerdir. Uzun bir yazı dizisiyle mecmuada yer tutan ve [Kardam] Kilisli Mehmet Rıfat imzasıyla verilen “Röntgen Şuaatı” (adet 9, s. 70;

adet 10, s. 78; adet 11, s. 85-86; adet 19, s. 130; adet 20, s. 137-138; adet 21, s. 144-145; adet 22, s. 152-153; adet 23, s. 160-161; adet 24, s. 170-171; adet 25, s. 176; adet 26, s. 186-187; adet 27, s. 193-194; adet 28, s. 199-200; adet 29, s. 210-211; adet 30, s. 219; adet 31, s. 227; adet 32, s. 234-235; adet 34, s. 250-251; adet 35, s. 259; adet 36, s. 266-267; adet 37, s. 275; adet 42, s. 313; adet 43, s. 321; adet 44, s. 328-329; adet 45, s. 335-336; adet 46, s. 345-346) başlıklı yazı ise röntgen aletinin özelliklerini ortaya koyar.

Sağlık alanında yayımlanan yazılar ise daha çok çeşitli hastalıklar hakkında halkı bilgilendirmek amacıyla kaleme alınmıştır. “Fen Garibeleri” (adet 42, s. 313-314) başlıklı yazı sivrisinek ile malarya gibi böcek hastalıklarını; “Hınzır Eti Eklinden Mütevellid Bir Maraz-ı Müthiş” (adet 45, s. 336) başlıklı yazı domuz etini tüketenlerde görülen mikropları; “Tufeylat-ı Muzırre” (adet 15, s. 114; adet 16, s. 118-119) başlıklı yazı bağırsak parazitlerini; “Daü’l-fil-i Arabi ve Sivrisineklerin Mazarratı” (adet 30, s. 217-218) başlıklı yazı fil hastalığını; “Hummâ-yı Asfer Aşısı” (adet 48, s. 360-361) başlıklı yazı sarıhumma tedavisini; “Hasat-ı Mesane Taş İleti” (adet 49, s. 368-369) başlıklı yazı mesane taşının zararlarını ve “Da-i Sillde Tekerrür-i İntan” (adet 49, s. 369- 308(370)) başlıklı yazı verem hastalığını içeren metinlerdir.

Zikredilen metinlerden başka hayvanlarda bulunan hastalıklar, kanın yapısı, alkolün zararları, mikrobun türleri vb. çeşitli konular üzerinde birçok yazı kaleme alınmıştır.

1.4.9. İlanlar

Musavver Terakki’nin dördüncü senesindeki ilanların birçoğu okuyuculara yönelik açık mektuplar, uyarılar, bilgilendirme notları ve mecmuaya dair önemli hususların belirtilmesinden meydana gelmektedir.

Okuyucuya yönelik ilanlardan başka mecmuada kitap ilanlarına da sıkça rastlanılmaktadır. Bazen bu ilanlar “Yeni Kitaplar” sütununda verilmiştir. “*Ameli ve Nazari Talim-i Kitab*”, “*Lügat-ı Naci*”, “*Cevahirü’l-Mülük*”, “*İki Çocuğun Fransa’da Seyahati*”, “*Mizanü’l- Edep*”, “*Gülünçlü Efsaneler*” vb. birçok kitap ilanına rastlanmaktadır.

Oynanacak oyunlara yönelik yapılan iki ilanla mecmua sütununda en az yer tutan tiyatro ilanlarıdır. Bunlardan tiyatro bölümünde bahsedilmiştir.

Mecmuada üç tane mağaza, üç tane ürün tanıtımı ve bir tane ticarethane olmak üzere toplamda yedi tane imzasız reklam mevcuttur. Çalışılan senedeki ilanlar ve reklamların tamamı “İlanlar” başlığı altında sayfa 272’de verilmiştir.

1.5. Mecmuanın Yazar Kadrosu

Musavver Terakki’nin dördüncü senesinin şair ve yazarları incelendiğinde çok geniş bir yazar kadrosuna sahip olduğu görülmektedir. Mecmuada Türk edebiyatının tanınmış isimlerine yer verildiği gibi ülkenin her kesiminden eser gönderen şair ve yazarlar da görülmektedir. Bu açıdan mecmuanın döneminde oldukça ilgi gördüğünü ve her türlü kitleye hitap ettiğini söylemek mümkündür.

Mecmuanın yazar kadrosu şu şekildedir:

[ADIVAR] Halide Edip, Ahmet Cemil, Ahmet Haşim, Ahmet Nejat, Ahmet Şükrü, Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade), Ahmet Ziyaeddin (Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi), Aka Gündüz, [AKDEMİR] Aziz Hüdayi, [AKÜNAL] Ahmet Kemal, [AKYÜZ] Ali Kâmî, Ali (Fescibaşı El-Katipzade), Ali Muzaffer, [ALTINAY] Ahmet Refik, Arif Hikmet (Hersekli), Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli), [ATAMER] Süleyman Bahri, Avram Naum, A(yın) Dehai, A(yın) Hamit, A(yın) Naci, A(yın) Necmi, A(yın) Nuri (Leskovikli), A(yın) Semih, A(yın) Vecdi.

Bedrettin, Bedri Kamil, Behçet Bekai, Bekir Fahri (Darülmualлимinden), [BEYATLI] Yahya Kemal, [BOLAYIR] Ali Ekrem, [BÜKÜLMEZ] Yaşar Nezihe.

Carmen Sylva, Cazim, Cazim Fekahi (Giresunlu), Cenap İlhami, Cenap Şahabettin, Cevat Refî, Cevdet, Cevdet Esat, Cevdet Sai.

Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden), [DEVİRİM] İzzet Melih.

E(lif) Cevdet (Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade), E(lif) Fahrettin, E(lif) Fikret, E(lif) Melumî, E(lif) S(ad), E(lif) Şadi, E(lif) Şuayb, Emin (Bigadicizade), [ERDEM] Yusuf Niyazi, [EROZAN] Celal Sahir.

F., F. Sezai, Faruk, Feride Hanım, Feride Salih (Darülmua'llimattan), Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı), Fuat Nami, Galip (İbn-i Şevki Selanikli), [GERÇEKER] Mustafa Fehmi.

H(a) D(ad), H(a) H(a), H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi), H(a) Süheyl, H(a) Vuslat, H(ı) Sami (Edirne'den), Hacer Hanım, Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi), Hakkı (Saatçizade), Halil Kemal (Tabip), Halit Naci, [HAMAMİOĞLU] Mehmet İhsan, Hamdi Namık, Hasan Edip, Hasan İlmi (Giritli), Hasan Raif, Hasan Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), Hayali, Hazık-ı Amidi, Hicri (Tıbbiyeden), Hikmet Hicri (İbnürrefik), Hikmet Molla Efendi, Hüseyin Hamdi, Hüseyin Hüsnü (Kasabadan), Hüseyin Hüsnü (Taşköprülül), Hüseyin Kazım, Hüseyin Macit, Hüseyin Selami, Hüseyin Şevket (Bursa'da: Darülmua'llimîn Mezunlarından Hafız), Hüsrev Sami.

İbnü'l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden), İbrahim Necati, İbrahim Rıfat (Hilmizade), İsak Ferare, İsmail, İsmail Nuri, İsmet Bey (Müstecabizade).

K(af) Suat, [KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat, Kemal Hüznü, Kemal Lami, Kirkor Faik (Sahib-i İmtiyaz), [KOÇER] Sadettin Vedat, Laedri, L. Kadri.

M. Adil, M. Atıf, M. A(yın), M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade), M. Behçet, M. Edip, M. Enis (Trabzon'dan), M. Necati, M. Necdet, M. Nuri Şeyda, M. Reşat, M. S(e), M. Servet, M. Süleyman, M. Şükrü, Mahmut Bedi, Mahmut Celalettin Paşa, Mahmut Ekrem (İbnü'l-Lami), Mediha Atıfet, Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi), Mehmet Celal, Mehmet Cemil, Mehmet Emin (Üsküdarlı), Mehmet Esat (Boyabadi), Mehmet Fahri (İzmirli), Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade), Mehmet Hamdi (Giresunlu), Mehmet Hilmi (Edirne'den), Mehmet Muhlis, Mehmet Nizami (Filibelizade), Mehmet Remzi, Mehmet Rıfat (Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden), Mehmet Salahattin (Cumalizade), Mehmet Sıtkı (İskeçeli), Mehmet Tevfik, Moiz Cohen, Muhyiddin, Mustafa Kemal, Münif Ali.

N. Ruhi, N. S(in), Nahit, Namık Ekrem (Birecikli), Nazım, Nazif (Katipzade), Nejat Hissi, Nezih Beyefendi (Tayyarzade), Nihanî, Nizameddin (Doktor), Numan Semih, Nureddin (Ohrili), Nüzhet Rebi.

Ohannes Aznavur, Osman Zeki, [OZANSOY] Faik Ali, [OZANÖZGÜL] Mehmet Tahir Nadi, Ömer Edip, Ömer Seyfettin, [ÖZSEVER] Hüseyin Siret, Paul Bourget, Rafi Hadi, [REY] Ahmet Reşit, Rıza Şevki.

Sabri Beyefendi (Küttabî-i Hazret-i Şehriyarî), Sadettin, Sadiye İclal, Safveti Kemal, Salih, Salih Muzaffer, Sami, Sezai, Sırrî, Suat Ramiz, Süleyman Nazif, Şehzadebaşı Muhibiri, Şevket, [TAN] M. Turhan, Tarık, Tevfik Fikret, Vasıf, Vassaf Kadri (Moralızade), Victor Hugo.

[YALÇIN] Hüseyin Cahit, [YALÇIN] Hüseyin Suat, Yusuf Cevat, Yusuf Nümid, Yusuf Suat, Zeynelabidin Salih, Ziya Nahit.

Yukarıda isimleri zikredilenler 196 yazar dışında mecmuada 99 adet imzasız metin bulunmaktadır. İmzalar genellikle metnin altında yahut başlıktan sonra açıklama yapılarak verilmiştir. Metinde bulunmayan bazı imzalar, mecmuanın kapaklarının mevcut olduğu sayıda, “Mündericat” kısmından tespit edilmiştir.

Mecmuadaki yazarlar kadrosu incelenirken; “edebiyat kanonu” içerisinde değerlendirilebilecek Cenap Şahabettin, Aka Gündüz, Faik Ali Ozansoy, Tevfik Fikret, Hüseyin Cahit Yalçın, Yahya Kemal Beyatlı, Mehmet Celal, Süleyman Nazif ve Ahmet Haşim gibi Türk edebiyatının bilinen isimleri hakkında geniş bilgilere yer verilmeyip sadece mecmuadaki eserleri dikkate alınmıştır.

“Edebiyat kanonu, bazı yazar ve türlerin bazı zamanlarda neden diğer tür ve yazarlardan değerli, makbul, önemli kabul edildiğini belirleyen ölçülerin en önemlilerinden biridir. Bu kanona giremeyen yazar ve türler içerdikleri önemli edebî-estetik değer ve yeniliklere rağmen bazen devrin edebiyat piyasasında hiçbir iz bırakmadan unutulup gitmişlerdir” (Anar 2013: 60). *Musavver Terakki*’de de yukarıda adı zikredilen “kanonlaşmış” yazarlar haricinde pek çok isim mevcuttur. Bu sanatçılar birçok türde epey eser vermelerine rağmen geri planda kalarak günümüze kadar ulaşamamıştır. *Musavver Terakki*’nin yazar kadrosu incelenirken mecmuada bilinmeyen yahut daha önce tespit edilmemiş şair ve yazarlar hakkında bilgilere ulaşılmaya çalışılmış ve o isimlerin de görünür hâle gelmesi amaçlanmıştır.

Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamayan isimler de sadece mecmuada bulunan eserleriyle değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Mecmuaya ülkenin çeşitli yerlerinden pek çok yazı gönderilmiştir. H(ı) Sami (Edirne'den), Hüseyin Hüsnü (Kasabadan), M. Enis (Trabzon'dan), Mehmet Hilmi (Edirne'den), M(ehmet) İhsan (Trabzon'dan) gibi isimler buna örnek gösterilebilir.

Musavver Terakki'nin dördüncü senesinin yazar kadrosunda Ahmet Refik (Piyade Mülazımlarından), Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden), H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi), Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi), Halil Kemal (Tabip), İbnü'l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden) gibi farklı meslek grupları da yer almaktadır.

Bazı edipler imzalarıyla birlikte memleketini, bulunduğu okulu veya mensup olduğu aileyi belirtmiştir: Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade), Bekir Fahri (Darümuallimînden), Cazim Fekahi (Giresunlu), Emin (Bigadicizade), Feride Salih (Darümuallimattan), Hakkı (Saatçizade), Hasan İlmi (Giritli), İbrahim Rıfat (Hilmizade), M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade), Mehmet Emin (Üsküdarlı), Mehmet Fahri (İzmirli), Mehmet Hamdi (Giresunlu), Mehmet Nizami (Filibelizade), Namık Ekrem (Birecikli), Nazif (Katipzade), Nezih Beyefendi (Tayyarzade), Nureddin (Ohrili), Vassaf Kadri (Moralizade).

İmzalar arasında çeşitli müstearlar da mevcuttur. Bunlar genellikle Türk edebiyatında çok bilinen takma isimlerdir. Örneğin Elif Agâh (Yahya Kemal Beyatlı), İbrahim Cehdi (Süleyman Nazif), A(yın) Nadir (Ali Ekrem Bolayır), Hüseyin Avni (Aka Gündüz) gibi. Bu müstearlar fişlenirken şairin asıl adı esas alınmıştır. Mesela Elif Agâh bk. [BEYATLI] Yahya Kemal şeklinde gönderme yapılarak “B” maddesinde verilmiştir.

Ayrıca Ahmet Haşım, Celal Sahir Erozan, Hüseyin Cahit Yalçın, Faik Ali Ozansoy, Yaşar Nezihe Bükülmez gibi asıl isimleriyle eserlerini kaleme alan şair ve yazarlar da görülmektedir.

Mecmuanın 11. sayısına kadar sermuharrir H(üseyin) Avni (Aka Gündüz) olarak belirtilmiştir. Hüseyin Avni'nin, Aka Gündüz'ün takma isimlerinden biri olduğu bilinmektedir. Bu nedenle 11. sayıya kadar sermuharrire ait olan yazılar Aka

Gündüz’e fişlenerek “A” maddesinde gösterilmiştir. Aka Gündüz’ün soyadı “Finci”dir fakat edebiyat tarihlerinde ve biyografi kitaplarında Aka Gündüz başlığı altında yer verildiği için bu isim tercih edilmiştir.

Mecmuada; Feride Hanım, Feride Salih (Darümuallimattan) ve Feride şeklinde üç ayrı imza görülmektedir. Feride imzası ile Feride Salih imzasının şiirleri incelendiğinde aynı kişi olabileceği düşünülmüştür. Feride imzasının, Feride Hanım olma ihtimali de göz önünde bulundurulmuş fakat Feride Hanım imzalı şiirler diğerlerinden farklı olarak divan şiiri tarzındadır. Bu yüzden aynı kişi olduğu söylenemez. Feride imzası; Feride bk. Feride Salih (Darümuallimattan) şeklinde gösterilmiştir.

Mecmuanın yazar kadrosu hakkında bilgiler verilirken alfabetik sıra gözetilmiştir.

[ADIVAR] Halide Edip (1884-1964):

Türk kadın yazarı ve romancı.

Halide Edip’in mecmuada; “Salih Zeki” müstearıyla “Ruzname-i Hatıratımdan” (adet 9, s. dış ön kapak b) ve “İhtizar-ı Emel” (adet 11, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur.

Ahmet Cemil:

1880 yılında İzmir’de doğup 1920 yılında yine İzmir’de vefat etmiştir. Mizah yazarlığı ve şairliğiyle tanınan Ahmet Cemil, ilk ve orta öğrenimini İzmir’de tamamladıktan sonra İstanbul’da Hukuk Mektebine devam etmiştir. Öğrenimini tamamlamadan İzmir’e dönmüş ve vilayet mektubî müsevvitliği görevinde bulunmuştur. II. Meşrutiyet’in ilanından sonra görevden ayrılarak basın hayatına atılan Ahmet Cemil, *İstikbal* gazetesini ardından *İbiş* adlı mizah gazetesini yayımlamıştır.

Ahmet Cemil’in yazı hayatına ve gazetecilik mesleğine ilgisi lise yıllarında başlamıştır. Mektepte üç arkadaşıyla birlikte *Asar-ı Şebabet* adlı bir gazete çıkarmıştır. *İbiş*’te ve *Edeb Yahu*’da imzasız şiirleri ve mizahî diyalogları

yayımlanmış, *Aheng-i Şebab* ve *Zılal* dergilerinde şiirleri basılmıştır. Bazı eserlerinde A. Cemil imzasını kullanmıştır (Cunbur, Celepoğlu 2002:198).

“Ahmet Cemil, Servet-i Fünun edebiyatının son yıllarında şiirleriyle kendini tanıtmış olmakla birlikte esasen II. Meşrutiyet’ten sonra bir mizah şairi ve yazarı olarak ün kazanmış, ancak içkiden genç yaşta ölümü yüzünden fazla eser verememiş bir şair olarak görünmektedir” (Huyugüzel 2000:33).

Eserleri/Şiir: Gülzâr-ı Şebâb (1902). Tiyatro: *Eskici Kasım* (1885). *Hikâye: Garip Çocuk yahut Doğruluk İnsana Yardım Eder* (1885), *Lülecî Yektâ Efendi yahut İyilik Eden İyilik Bulur* (1885), *İki Öksüz Evlatlar yahut Hikmet’le Nimet* (1888) (Cunbur, Celepoğlu 2002:198).

Ahmet Cemil imzasıyla mecmuada; “Şehik Hicran” (adet 3, s. 18), “O Günler” (adet 6, s. 41) ve “Ruh-ı Şair” (adet 25, s. iç ön kapak) başlıklı üç manzume ile “Saadet-i Aniye” (adet 4, s. 26) başlıklı bir adet manzum hikâye mevcuttur.

Ahmet Haşim (1887-1933):

Türk şair ve yazar.

Ahmet Haşim imzasıyla mecmuada; “Mai Gözler” (adet 32, s. 231), “Raks Ederken” (adet 34, s. iç ön kapak, 245), “Terane” (adet 41, s. 301), “Terane” (adet 45, s. 332) başlıklarını taşıyan dört manzume ve “Sevgilime” (adet 37, s. 270) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur.

Ahmet Nejat:

Ahmet Nejat imzasıyla mecmuada; “Zavallı Ruhum” (adet 11, s. 83; adet 15, s. 114) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Ahmet Şükrü:

Ahmet Şükrü imzasıyla mecmuada; “Güzelsin” (adet 25, s. iç ön kapak, 173) başlıklı bir manzume; “Mülakat-ı Âşıkane” (adet 46, s. 341, 342) başlıklı bir hatıra ve “O Bir Gece” (adet 29, s. 208), “Müteverrim” (adet 33, s. 241), “Enin-i Sevdâ” (adet 35, s. 254), “İstiyorum ki” (adet 39, s. 286, 287) başlıklı dört mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade):

1876 yılında Uşak’ta dünyaya gelmiş, 1922 yılında Yunanlılar tarafından Uşak’ta şehit edilmiştir. İlk eğitimini babası Çallı Ömer Efendi tarafından açılan medresede görmüştür. Daha sonra rüştiye mektebine kaydolmuş ve burada Kuran-ı

Kerim, din, coğrafya, tarih, hesap, ilm-i ahlak, hüsn-i hat derslerini okumuştur. Babasının ölümünün ardından Arapça, Farsça ve edebiyat dersleri almıştır. 1898,1899 senelerinde Uşak Maarif Komisyonunda görev yapmış, 1901 yılında babasının medresesinin yanında Gülşen-i İrfan Mektebini açarak eğitim öğretim faaliyetlerine başlamıştır. Bu okulda muallimliğe başlayan Ahmet Tahir Efendi bir süre sonra Uşaklılar tarafında “Hoca Tahir” olarak anılmaya başlanmıştır. Ahmet Tahir Efendi’nin eğitimci kişiliğinin yanında diğer önemli bir özelliği de şairliğidir. Küçük yaşlarda şiir yazmaya başlamış ve dönemin önemli mecmua ve gazetelerinde şiirlerini yayımlamıştır. Şiirlerinde vatan, hürriyet, veladet kutlaması, ramazan, kadir gecesi ve baharın gelişi temalarını işlemiştir. Ahmet Tahir Efendi’nin müstakil bir şiir kitabı bulunmamaktadır (Erkek 2016: 191, 200).

Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade) imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 19, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume mevcuttur.

Ahmet Ziyaeddin (Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi):

Ahmet Ziyaeddin (Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi) imzasıyla mecmuada; “Saatlerin Ayarı” (adet 48, s. 358, 359, 360) başlıklı bir fen metni mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Aka Gündüz (1885-1958)

Türk romancı ve öykücü.

Aka Gündüz; E(lif) Avni, Saffet Enis, Hüseyin Avni, Serkenkebin Efendi, Enis Avni, Enis Safvet, Avni, Ali Kemal, Serkenkebin, Ali Emin, Muallim, Fatma Kız, Seniha Hikmet, Doğan, Tosun Pilot, Pervane imzalarını kullanmıştır (Yıldırım 2006:56,579).

Mecmuanın dördüncü senesinin ilk 11. sayısına kadar sermuharir olarak görülmektedir.

Aka Gündüz (Hüseyin Avni) imzasıyla mecmuada; “Sarir” (adet 2, s. 10, 11), “Âsâr-ı Perişanım’dan İki Kıta” (adet 3, s. iç ön kapak, 18), “Hasat” (adet 4, s. iç ön kapak), “Ney” (adet 6, s. 41) başlıklı dört manzume ve “Mütalaat-ı Edebiye” (adet 9, s. iç ön kapak, 65, 66, 67), “Mektup” (adet 2, s. 11, 12), “Tuhfe-i Hicran” (adet 7, s.

dış ön kapak b), “Sermuharririmizin” (adet 4, s. dış arka kapak a), “Sermuharririmizin” (adet 5, s. dış arka kapak b), “Sermuharririmizin” (adet 7, s. dış arka kapak b), “Sermuharririmizin” (adet 9, s. dış arka kapak b), “Sermuharririmizin” (adet 11, s. dış arka kapak b), “Tebrikat ve Teşekkürat” (adet 6, s. dış arka kapak b) başlıklı on metin mevcuttur. Ayrıca E(lif) Avni imzasıyla da; “Giryan Neşideler 1” (adet 35, s. 253), “Giryan Neşideler 2” (adet 36, s. 261) ve “Giryan Neşideler 3” (adet 45, s. 334) başlıklı üç mensur şiir bulunmaktadır.

[AKDEMİR] Aziz Hüdai:

1880 yılında dünyaya gelen Aziz Hüdai, 1950 yılında vefat etmiştir. 1902’de Harp Okulu’ndan mezun olduktan sonra Osmanlı İmparatorluğu’nun çeşitli bölgelerinde görev yapmıştır. Kuleli Askerî Lisesi’nde Fransızca öğretmenliği yapmış ve Birinci Dünya Savaşı sırasında Askerî Sansür Kurulu üyeliğinde bulunmuştur. 9 Şubat 1919’da Süleyman Nazif’in *Kara Bir Gün* adlı makalesinin sansürlenmeden yayımlanmasına izin verdiği için tutuklanarak İzmir’e sürülmüş fakat Yunanlıların İzmir’i işgali üzerine İstanbul’a dönmüştür. Mustafa Kemal’in önderliğinde İstanbul’da kurulan Felah Grubu’nun başkan yardımcılığına getirilerek yabancı casusları yakalamak veya zararsız hâle getirmekle vazifelendirilmiştir. Kurtuluş Savaşı sonrası dönemde albay rütbesiyle emekli olmuştur. Hem asker hem yazar olan Aziz Hüdai, ilk yazı ve denemelerini on altı yaşındayken *Talebe Defteri* adlı mecmuada yer almıştır. Daha sonra makale, roman, şiir ve tiyatro türlerinde telif ve tercüme eserler yazmış ve 1931-1935 yıllarında günlük gazetelerde anılar yayımlamıştır.

Eserleri: *Dünyada ve Bizde Casusluk* (1950), *Türk Düşmanı Laurence ve Benzerleri* (1950) adlı inceleme eserleri; *Aşkın Manası* (1936), *Diş Ağrısı* (1931) adlı oyunları; *Bilmece* adlı çeviri eseri bulunmaktadır (Işık 2004: 156).

Aziz Hüdai imzasıyla mecmuada; “İtiraf” (adet 5, s. 35, 36), “Louis’e” (adet 8, s. 57) ve “Acı” (adet 26, s. 183) başlıklı üç mensur şiir; “Neşide” (adet 8, s. 57, 58) ve “Sevda İçin” (adet 44, s. 325, 326; adet 45, s. 333, 334; adet 46, s. 342) başlıklı iki hikâye; “V” (adet 4, s. 28, 29) başlıklı bir tenkit yazısı; “İstiğrak” (adet 3, s. 18) başlıklı tercümesi bulunmaktadır.

[AKÜNAL] Ahmet Kemal:

1873-1942 yılları arasında yaşayan şair ve yazar Ahmet Kemal Darüşşafaka Lisesini bitirip aynı lisede edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

“Darüşşafaka’nın 1886 mezunlarından İsmail Safa’nın rehberliğinde fikrî ve edebî gelişimini sürdürdü. Üçüncü sayısından itibaren Pul Mecmuası’nın başyazarlığını yaptı (Ekim 1897). İsmail Safa’nın idaresinde çıktığı sıralarda Maarif’in daimî yazarlarından oldu. Malumat, Mekteb ve Servet-i Fünun gibi devrinin önemli dergilerinde şiirleri yayımlandı. İstibdat hükümeti aleyhindeki faaliyetlere katıldı. Taşkasap’taki evinde Ahmet Rıza ve İsmail Safa gibi isimlerin de iştirak ettiği gizli toplantılar düzenlediği için birkaç kere gözaltına alındı. 28 Ağustos 1900 günü Fransız vapuruyla Pire’ye gitti. Atina’da İcma-i Ümmet gazetesini çıkardı. İstanbul’dan meşrutiyet haberini alınca A. Kemal vatanına geri döndü. 1911 yılında Çığır gazetesine başyazar oldu ve Hak gazetesinde yazılar neşretti. Balkan Harbi’nden sonra Gelenbevi Sultanisi edebiyat öğretmeni, Ankara Sultanisi Müdürü oldu. Cihan Harbi esnasında inzivaya çekilirse de Milli Mücadele esnasında Toksöz gazetesinde en sert muhalefet eseri yazılar neşretti. Son vazifesi ise Beykoz Belediye Başkâtibidir. 1910’da Füyûzat-ı Kiraat adlı bir ders ve okuma kitabı hazırladı. 1915’te Vatan Yavrularına Ninni kitabına kadarki söylediği Servet-i Fünun ve ihtilal şiirleri kitaplaştırılmadı. Hatıralarım ve Düşüncelerim adı altında topladığı hatıratı da henüz basılmadı ve oğlu Dünder Akünal’dadır” (Özgül 2002: 293,294).

Ahmet Kemal imzasıyla mecmuada; “O Sen Miydin?” (adet 31, s. 223, 224) başlığını taşıyan bir adet mensur şiir bulunmaktadır.

[AKYÜZ] Ali Kâmi:

1873 yılında Mekke’de doğmuş, 1945 yılında Ankara’da vefat etmiştir. Şair İsmail Safa’nın kardeşi olan Ali Kâmi, annesini ve babasını küçük yaşta kaybettikten sonra İstanbul’a getirilerek Askeri Rüştîye ve Darüşşafaka Lisesinde okumuştur. Hazine-i Hassa’da sicil memuru olarak çalışmış daha sonra Darüşşafaka Lisesi müdürü olmuştur. Edebiyat dünyasına on yedi yaşında *Maarif* mecmuasında çıkan bir şiirle girmiştir. Goethe, Flaubert, Tolstoy, Benjamin Constant’tan çeviriler yapmıştır. *Servet-i Fünun, Mektep, Malumat, İçtihat, Aşîyan, Resimli Gazete, Tanin* gibi birçok mecmua ve gazetelerde şiir, hikâye ve makaleleri yayımlanmıştır. 1936 yılında *Gündüz* isimli dergi çıkarmıştır (Celepoğlu 2002: 299).

Ali Kâmi imzasıyla mecmuada; “Mesirelerde” (adet 22, s. 152) başlıklı manzume bulunmaktadır.

Ali (Fescibaşı El-Katipzade):

Ali (Fescibaşı El-Katipzade) imzasıyla mecmuada; “Fes Tüccarı Hamdan El-Katipzade Ali” (adet 49, s. dış arka kapak b) başlıklı bir mağaza tanıtım metni bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mecmuadaki reklam

metni dikkate alındığında dönemin tüccarlarından olduğu ve fes sattığı anlaşılmaktadır.]

Ali Muzaffer:

“Esasen İzmirli olan Ali Muzaffer, Sultan Abdülhamit döneminde bir süre İzmir gazetelerinde yazı yazdıktan sonra İstanbul’a gitmiş ve yazı hayatına orada devam etmiş ve birçok eser yazmış veya çevirmiş verimli bir yazardır. İzmir basın dünyasında Ruscuklu Hayri adıyla tanınan ve Kâmil Paşa’nın vilayet mektupçusu olarak görev yapan Hayri Bey’in yeğeni olan Ali Muzaffer’in 1893 Martında Hizmet’te yarıda kesilmiş bir roman tercümesi (Madam Judith Gautier’den Andre Yuvanoviç) bulunmaktadır. Bu, daha sonra İstanbul’da kitap hâlinde yayımlanmıştır. Ali Muzaffer’in 1891-1911 yılları arasında yayımlanmış önemli bir kısmı Fransızcadan çeviri 42 eseri bulunmaktadır” (Huyugüzel 2000:57). Bu eserlerinden bazıları şunlardır: Bir Sergüzeşt, Letaif-i Nadide, Japonya’da Seyahat, Çin, Balonla Seyahat, Teracüm-i Ahval-i Meşahir, Abdüzel Paşa, İspanya- Amerika Muhaberesi, Habeşistan Hakkında Bazı Malumat-ı Mücmele Küre-i Arz’ın Suret-i Teşekkülü, Zelzele Hakkında Malumat (Mehmet Tahir Bey 1972: 47).

Ali Muzaffer imzasıyla mecmuada; “Canbaz Kız” (adet 38, s. 282, 283) başlıklı tercüme hikâye mevcuttur.

[ALTINAY] Ahmet Refik:

1880 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Ahmet Refik 1937 yılında vefat etmiştir. İlköğrenimini Vişnezade Sıbyan Mektebinde yaptıktan sonra Beşiktaş Askeri Rüştîyesine oradan da Kuleli Askeri İdadisine gitmiştir. Harbiye Mektebini bitirdikten sonra asteğmen rütbesiyle mezun olmuş ve askerî okullarda öğretmenlik yapmıştır. 1909’da Genelkurmay Başkanlığı tarafından *Mecmua-ı Askerî*’nin yönetimine getirilmiştir. Aynı zamanda Tarih-i Osmanî Encümeni üyesi olmuştur. Balkan Savaşı sırasında orduda görev almış, savaş sonrası emekli olsa da yüzbaşı rütbesiyle tekrar orduya katılmış ve arşiv belgelerini düzenlemekle görevlendirilmiştir. 1918’de ikinci kez emekliye ayrılarak Darülfünunda tarih öğretmenliğine başlamıştır. Sonraki yıllarını siyasetle uğraşarak geçiren Ahmet Refik Hürriyet ve İtilaf Fırkası’na katılmış, 1925’te Abdurrahman Şeref ölünce Türk Tarih Encümeni başkanı olmuştur. 1933’ten sonra resmi bir görevde bulunmamıştır (Celepoğlu 2002:373).

“Ahmet Refik ’in ilk yazıları Harbiye Mektebindeki öğretmenlik yıllarında yayımlandı. Bu dönemde İrtika, Malumat, Hazine- i Fünun, Mecmua- i Ebüzziya gibi gazete ve dergilerde yazılarıyla göründü, uzunca bir süre Tercüman- ı Hakikat gazetesinin başyazarlığını yaptı. Özellikle Meşrutîyet ’in ilanından sonra kendisini tarih çalışmalarına verdi. Millet gazetesi başyazarlığından sonra İkdâm gazetesinde, daha sonra Yeni Mecmua ’da Osmanlı tarihinin çeşitli simaları ve Osmanlı tarihçileri konusunda pek çok yazı, araştırma ve monografi yayımladı. Gazete ve dergilerde yayımlanan çok sayıda makalesi dışında yüzden fazla telif kitabı vardır. Gönül adıyla

bir de şiir kitabı yayımlamıştır. Çok sayıda güfte çalışması da bulunmaktadır, bunlardan bazıları bestelenmiştir.

Ahmet Refik tarih ile edebiyat arasında kurduğu köprüyle tarih türünün sevilmesinde, tarihi eserlerin yayılmasında ve geniş okur kitlelerine ulaşmasında çok emeği geçmiş bir yazardır. Bu anlamda daha çok tarih edebiyatı yapmış bir yazar olarak anılmaktadır. Halkın tarihi konulara ilgisini çekmek, tarih merak ve sevgisini uyandırmak amacıyla tarihsel olayları, kişilikleri, dönemleri yalın bir anlatımla hikâye ettiği yazıları, yayımlandığı dönemde büyük bir beğeniyle karşılanmıştır” (TBEA 2010: 41).

Başlıca Eserleri: Gazavat-ı Celile-i Peygamberî (1906), Meşhur Osmanlı Kumandanları (1907), Tarih-i Umumî (6 cilt, 1910-1912), Lale Devri (1912), Kadınlar Saltanatı (4 cilt, 1914-1923), Tarihî Simalar (1914), Köprülüler (2 cilt, 1915), Memalik-i Osmaniye’de Demirbaş Şarl (1918), X. Asr-ı Hicrî’de İstanbul Hayatı (1917, 1987), Âlimler ve Sanatkârlar (1922), Anadolu’da Türk Aşiretleri (1930), Osmanlı Devrinde Türkiye Madenleri (1930), Viyana Önünde Türkler (1931), Turhan Valide (1931), Tarih ve Müverrihler (1932), Kâtip Çelebi (1932), Türk Mimarları (1932), İki Komite İki Kıtıl (1994), Kafkas Yollarında (1998) (Işık 2004:53,54).

Ahmet Refik imzasıyla mecmuada; “Bir Şairin Bülbüle Hitabı” (adet 48, s. 356) ve “Piyadenin Muhaberedeki Vazifesi” (adet 1, s. 7, 8) başlıklı iki tercüme metin bulunmaktadır.

Arif Hikmet (Hersekli):

Arif Hikmet Bey 1839 yılında Mostar’da doğmuş, 1903 yılında İstanbul’da vefat etmiştir. Sedaret Mektubî Kalemî memurluğu; Erzurum, Bursa, Manastır, Yanya ve Kastamonu’da Bidayet Mahkemesi Hukuk Daire Reisliği ve İstanbul İstinaf Mahkemesi azalığı gibi çeşitli görevlerde yer almıştır.

Türk edebiyatının bilinen isimlerinden olan Arif Hikmet Bey, Encümen-i Şuara şairlerindendir. Divan edebiyatı nazire geleneğini sürdürmüş, Naili, Nedim, Nabi, Güfti gibi pek çok şaire nazireler yazmıştır. Arif Hikmet’in şiirleri daha çok didaktik ve hikemî tarzdadır (TDEA 1981: 208,209).

Arif Hikmet imzasıyla mecmuada başlıksız bir manzume mevcuttur. Bu manzume “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” kısmında “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 1, s. 3) şeklinde gösterilmiştir.

Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemî Ketebesinden Yenişehirli):

Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemî Ketebesinden Yenişehirli) imzasıyla mecmuada; “Şarkı” (adet 44, s. 325) başlıklı bir manzume ve “Hatırat-ı Muhabbetimden” (adet 48, s. 357) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[ATAMER] Süleyman Bahri:

1886 yılında dünyaya gelmiş ve 1939 yılında vefat etmiştir. Fahri Celal Göktulga'nın ağabeyidir. Süleyman Bahri'nin 1908 yılında *Kadın* adlı bir mecmua çıkardığı bilinmektedir. “(...) *Selanik'te şair Süleyman Bahri, Kadın dergisini çıkarır. Kadın haklarını savunan bu dergi aynı zamanda belirlenmiş sınırları zorlayan kadınlara dair haberlere sayfalarında yer verir. Bu yıllarda Selanik'te çıkmakta olan haftalık siyasi gazete Bahçe, 13. sayısında Kadın dergisinin çıkacağını duyurur ve Osmanlı kadınlarının fikri ve toplumsal gelişimine önemli katkıları olacağını belirtir*” (İlyasoğlu, İnsel 1984: 165).

Süleyman Bahri imzasıyla mecmuada; “Unuttun mu?” (adet 34, s. 247) başlıklı bir mensur şiir ve “Meserretli Gece” (adet 42, s. 309, 310) başlıklı bir hikâye bulunmaktadır.

Avram Naum:

1878-1947 yılları arasında yaşamış İbrahim Nom hukukçu ve şairdir.

“*Avram Naon veya Avram Naum olarak da anılır. Hasköy Şule-i Maarif okulundan sonra Vefa İdadisi ve Darülfünun Hukuk Fakültesini bitirdi. Hukuk öğrenimine devam ederken aynı zamanda öğleden sonraları gazetelerde çalıştı. Şiirleri Malumat, Mektep ve Servet-i Fünun dergilerinde yayımlandı. Şiirlerini Kalb-i Şikeste başlığı altında toplayıp kitap hâlinde yayımladı. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Mirat (1908) adlı bir dergi yayımlamaya başladı. Bu dergide dönemin Yahudi aydınlarının yazıları yer aldı. Daha sonra, Türkçeyi kolay bir şekilde öğretmek amacıyla Ceride-i Lisan adlı bir dergi yayımladı*” (Bali 2008:348).

Avram Naum imzasıyla mecmuada; “Hasta Kız” (adet 11, s. 81) ve “Ey Melek!” (adet 12, s. 90) başlıklı iki manzume mevcuttur.

A(yın) Dehai:

A(yın) Dehai imzasıyla mecmuada; “Demiryolu Hududu” (adet 7, s. 52, 53) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Hamit:

A(yın) Hamit imzasıyla mecmuada; “Sevmiyorsan” (adet 10, s. dış ön kapak b) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Naci:

A(yın) Naci imzasıyla mecmuada; “Neşide-i İştîyak” (adet 5, s. iç ön kapak), “Terane-i Niyaz” (adet 7, s. iç ön kapak, 49), “Bükâ-yı Nihan” (adet 10, s. iç ön kapak, 73) başlıklı üç gazel bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Necmi:

A(yın) Necmi imzasıyla mecmuada; “İlk Sözü” (adet 5, s. 37, 38) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Nuri (Leskovikli):

A(yın) Nuri (Leskovikli) imzasıyla mecmuada; “Refikimin Kabrinde” (adet 20, s. 133), “Ey Nevbave-i Cemal” (adet 22, s. iç ön kapak), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 26, s. 182), “Şarkı” (adet 34, s. 245) ve “Kıta” (adet 40, s. 293) başlıklı beş adet manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Semih:

A(yın) Semih imzasıyla mecmuada; “Enis-i Ruhum” (adet 24, s. iç ön kapak, 165), “Bir Çiçeğe” (adet 24, s. 166), “Nakarat-ı Seylab” (adet 29, s. 208), “İsterim Ki” (adet 30, s. 215) ve “Şiir-i Mahmur” (adet 35, s. 253, 254) başlıklı beş adet mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

A(yın) Vecdi:

A(yın) Vecdi, imzasıyla mecmuada; “Nisan Hatıraları 1” (adet 6, s. 43, 44, 46) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Bedrettin:

Bedrettin imzasıyla mecmuada; “Buffon” (adet 17, s. 122, 123; adet 18, s. 126), “İstılahat-ı Elektrikiye Muharririne” (adet 6, s. 46, 47; adet 7, s. 51, 52), “Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya” (adet 9, s. 70; adet 10, s. 77, 78; adet 12, s. 92, 93; adet 13, s. 101, 102; adet 14, s. 106, 107; adet 17, s. 122) başlıklı üç adet metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Bedri Kamil:

Bedri Kamil imzasıyla mecmuada; “Fen Garibeleri” (adet 42, s. 313, 314) başlıklı bir yazı mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Behçet Bekai:

Behçet Bekai imzasıyla mecmuada; “Ser-Nüvişt-i Hazinim” (adet 6, s. 46) başlıklı mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Bekir Fahri (Darülmualimînden):

Bekir Fahri (Darülmualimînden) imzasıyla mecmuada; “Nevzad-ı Hayal” (adet 2, s. 11) başlıklı manzume mevcuttur. Bekir Fahri’nin, Bekir Fahri İdiz olabileceği düşünülmüş fakat farklı kişiler olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Çünkü Bekir Fahri İdiz Mülkiyelidir oysa burada bahsedilen Bekir Fahri Darülmualimîndendir.

[BEYATLI] Yahya Kemal (1884-1958):

Türk şair ve yazar.

Yahya Kemal’in mecmuada; “E(lif) Agâh (Üsküp’ten)” müstearıyla “Hatıra” (adet 31, s. 222, 223) başlıklı bir manzumesi mevcuttur.

[BOLAYIR] Ali Ekrem (1867-1937):

Türk şair ve yazar.

Ali Ekrem Bolayır’ın mecmuada; “A(yın) Nadir” müstearıyla “Elvah-ı Tabiattan: Ruz-ı Temmuz” (adet 24, s. 168, 169) başlıklı bir manzumesi bulunmaktadır.

[BÜKÜLMEZ] Yaşar Nezihe:

Yaşar Nezihe Bükülmez, 1882 yılında İstanbul Şehremini’nin Baruthane Yokuşu’nda virane bir evde doğmuştur. Babası belediye kantarcısı Kadri Efendi alkole tutkun, evine ilgisiz bir adam; annesi Behçesaraylı bir ailenin çocuğu olan Kaya Hanım’dır. Kaya Hanım’ın adı bir süre sonra kocası tarafından Eda olarak değiştirilmiş; annesiyle aynı kaderi paylaşan şairenin, ilk eşi tarafından Yaşar Zeliha olan adı Yaşar Nezihe olarak değiştirilmiştir. Yaşar Nezihe henüz beş altı yaşlarındayken annesini veremden kaybetmiş ve evlerinde bir amca ile yaşlı teyzeyle

beraber yaşamıştır. Onların vefatıyla evde tek başına kalan şaire, yaşamını komşularından öğrendiği dikiş nakış işleriyle sürdürmektedir.

Babasının engellemesi yüzünden sadece bir yıl okul hayatı olsa da şaire okuma hevesinden bir an olsun vazgeçmemiş, şiiri ve edebiyatı kendi çabalarıyla öğrenmiştir. *“Tecvit, Karabaş, Mızraklı İlmihâl, Tuhfe-i Vehbi gibi manzum kitapları Fuzuli Divanı’nı okumuştur. Onun işçiye seslenen, 1 Mayıs’ı öven siyasi nitelikte şiirleri de vardır. Bu şiirler ve bilgi birikimini yazarın çok daha fazla ve farklı kitaplar okuduğunu da göstermektedir. Yaşar Nezihe için en uzun süreli ve etkili okul ‘hayat’, aldığı en büyük ders de ‘acılar’ olmalıdır”* (Seçkin, 1995: 96).

Daha on altı yaşındayken babası sefalet hayattan kurtulmak için kızını kendinden yirmi yedi yaş büyük Atıf Zahir adında bir evkaf kâtibiyle evlendirmiş fakat beraberliği sadece bir yıl sürmüştür. Atıf Bey tarafından çocuğu olmadığı gerekçesiyle terk edilen Yaşar Nezihe ikinci evliliğini Mühendis Fevzi Bey ile yapmıştır. Bu evlilikten Suat, Sedat ve Vedat adında üç çocukları olmuştur. Çapkın bir adam olan Fevzi Bey bir süre sonra hiçbir maddi destek sağlamadan eşinden ayrılmıştır. Yaşar Nezihe yokluk içinde çocuklarını geçindirmeye çalışsa da gücü yetmediği için oğlu Suat ve Sedat’ı gıdasızlıktan kaybetmiş, tek oğlu Vedat’la yaşamını devam ettirmiştir. Evlilikten yana yüzü gülmeyen Yaşar Nezihe üçüncü evliliğinde de benzer bir talihsizlik yaşamış, Yusuf Niyazi Bey’in daha önceden evlendiğinden habersiz olan şaire evliliğini elli günün sonunda bitirmiştir.

Hayatta tek tutunduğu dal oğlu Vedat olan Yaşar Nezihe, onu okutup yetiştirmek için mücadele etmiştir. Esirgeme Derneği’nde, Kızılay’da, Şark Eşya Pazarı’nda ve Darphane’de dikişçilik yapmış bunun yanı sıra Birinci Dünya Savaşı ve ardından gelen İstiklal Harbi yıllarında yaşam koşulları daha da zorlaştığı için komşularının eşlerine, oğullarına, kardeşlerine mektuplar yazmıştır.

Yaşar Nezihe yaşadığı zorlu, çileli hayata inat Bükülmez soyadını almıştır. Mücadeleci tavrını ömrünün son anına kadar sürdürmüş olup 1971 yılında vefat etmiş ve Küçükalyalı Altın-tepe Mezarlığı’nda toprağa verilmiştir.

Yaşar Nezihe, Ahmet Rasim’in Leyla Feride imzasıyla *“Malumat”* mecmuasında yayımladığı bir şarkısını görünce cesaretleşip şiir yazma emelinde bulunmuş ve ilk şiirini 1896 yılında Mazlume imzasıyla *Malumat*’ta yayımlamıştır.

Bu şiirine herhangi bir eleştiri gelmediğini gören şaire daha fazla şiir yazmaya başlamıştır (İnal, 2013: 2460).

“Yaşar Nezihe şiirlerini büyük ölçüde divan şiiri nazım şekilleriyle kaleme almıştır. Fakat muhteva açısından tamamen divan şiirine bağlı değildir. Şiirlerini şekillendiren etkiler çoğunlukla özel hayatından gelmekte; şiirlerine annesizlik, olumsuz evlilikler, evlat acısı, yoksulluk gibi unsurlar yön vermektedir. Nitekim yaşadığı döneme kayıtsız kalmayan şairede, dönemin edebî ortamını oluşturan Servet-i Fünun sanatçılarının ve onların getirdiği romantizm anlayışının etkilerini de görmek mümkündür” (Göşen 2023: 72).

Oğlu Vedat’a ithaf ettiği ilk kitabı 1913 yılında *Bir Deste Menekşe* adıyla yayımlanmıştır. İlkine göre daha hacimli olan ikinci kitabı *Feryatlarım* da 1924’te Rıfat Necdet’in yardımıyla çıkarılmıştır. Bu kitapta şairin gazelleri, nazireleri, şarkıları ve türküleri yer almaktadır. Yaşar Nezihe hayatta iken yayımlaması için Taha Toros’a teslim ettiği *Şiir Defteri* adlı basılmamış bir eseri bulunmaktadır. Eserin içinde şairenin 1934’ten 1942 yılına kadar yazdığı elli beş adet şiiri mevcuttur. Şiirlerin çoğu şarkı nazım şeklinde yazılmış olup tema olarak yakın aile çevresini işlemiştir (Kırılmış, 2012: 81).

Hayatı boyunca şiir yazan Yaşar Nezihe çeşitli imzalarla karşımıza çıkmaktadır. Bunlar: Mazlume, Mahmure, Mehçure, Yaşar Nezihe, Yaşar binti Kadri, Yaşar binti Abdulkadir, Yaşar Nezihe binti Kantarcı Kadri, Y. Nezihe, Y. N. Silivrikapılı Binti Kantarcı Kadri. Döneminin en fazla yazan kadın şairlerinden biri olması sebebiyle Yaşar Nezihe’yi farklı mecmua ve gazetelerde de görmek kaçınılmazdır. *Hanımlara Mahsus Gazete, Sabah, Menekşe, Kadın Yolu, Kadınlar Dünyası, Musavver Terakki, Aydınlık, Haber, Yarın, Nazikter*’de pek çok şiir yayımlamıştır.

Yaşar Nezihe’nin mecmuada bir “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 25, s. iç ön kapak); “Tebrik” (adet 1, s. 4); “Şarkı” (adet 3, s. 18); “İftirak-ı Ebedi” (adet 5, s. 33); “Gazel” (adet 11, s. 81); “Şarkı” (adet 12, s. 90); “Tebrik” (adet 13, s. 97-98); “Şarkı” (adet 15, s. 113); “Şarkı” (adet 19, s. iç ön kapak-129); “Şarkı” (adet 20, s. iç ön kapak- 133); “Şarkı” (adet 21, s. iç ön kapak-141); “İnsaf” (adet 24, s. iç ön kapak); “Heyhat” (adet 27, s. 189); “Tahattur Et” (adet 31, s. 222); “Hatıra-ı Bahar” (adet 40, s. 293) başlıklı on dört manzumesi bulunmaktadır.

Carmen Slyva:

Edebiyatta Carmen Slyva olarak bilinen Wiedli Elisabeth, 1843-1916 yılları arasında yaşamış ve Neuwied'de Monrepos kalesinde doğmuştur. 1869'da Romanya Prensi I. Karl ile evlenmiştir. Romanya'da krallık ilan edilmesinden sonra 1881 yılında Romanya Kraliçesi unvanını almıştır. 1877-1878 Türk-Rus savaşında kendini yaralıların bakımına adanmıştır. Kraliçe Maria Luisa Yoldaşlığı'nın 835. hamisi olmuştur.

Carmen Slyva, çocukluğundan beri sanata eğilim göstermiştir. Romanya'da kadınların yükseköğrenimini teşvik etmiş ve hayırlı işler için çeşitli dernekler kurmuştur. Aynı zamanda bir piyanist, orgcu ve şarkıcıdır. Resim ve aydınlatma konularında da yeteneklerini göstermiştir. Canlı şiirsel hayal gücü onu edebiyat alanına, özellikle şiire, halk bilimine yönlendirmiştir. Çok sayıda orijinal eseri bulunmaktadır. Ayrıca Romen köylüleri arasında mevcut olan efsanelerin çoğunu edebî forma sokmuştur.

Eserlerini Almanca, Fransızca, İngilizce ve Romence olmak üzere çeşitli dillerde kaleme almıştır. Şiir, oyun, roman, hikâye, deneme, aforizma gibi türlerde birçok eseri bulunmaktadır. İlk eseri, *Sappho* ve *Hammersitein* adında iki şiirdir. Diğer eserleri şunlardır:

Aus zwei Welten (Leipzig, 1884), *Anna Boleyn* (Bonn, 1886), *In der Irre* (Bonn, 1888), *Paths of Peril* (Londra, 1894), *Sweet Hours* (Londra, 1904), (https://tr.wikipedia.org/wiki/Wiedli_Elisabeth)

Carmen Slyva imzasıyla mecmuada; Ne Kadar Kolay İmiş (adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257) başlıklı bir yazı mevcuttur. Bu yazı Ohannes Aznavur tarafından tercüme edilmiştir.

Cazim:

Cazim imzasıyla mecmuada; “Kıta” (adet 35, s. 253) başlıklı bir adet manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cazim Fekahi (Giresunlu):

Cazim Fekahi (Giresunlu) imzasıyla mecmuada; “Fındık” (adet 38, s. 278, 279, 280; adet 39, s. 289, 290) başlıklı bir adet metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cenap İlhami:

Cenap İlhami imzasıyla mecmuada; “Bir Hikâyeden Müfrez” (adet 36, s. 262) başlıklı bir hikâye ve “Terane-i Giryân” (adet 33, s. 240, 241), “Zeria-ı Melal” (adet 309, s. 285) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cenap Şahabettin (1871-1934):

Türk şair ve yazar.

Cenap Şahabettin imzasıyla mecmuada; “Şiirim İçin” (adet 3, s. 21) başlıklı bir manzume mevcuttur.

Cevat Refî:

Cevat Refî imzasıyla mecmuada “Meşcer” (adet 10, s. dış ön kapak b) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cevdet:

Cevdet imzasıyla ise; “Kış Münasebetiyle” (adet 38, s. 280, 281, 282) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cevdet Esat:

Cevdet Esat imzasıyla mecmuada; “Nevâ- yı İftirak” (adet 35, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Cevdet Sai:

Cevdet Sai imzasıyla mecmuada; “Muallim Virchow İçin” (adet 34, s. 248, 249), “Fennî Bir Lügat İhtiyacımız” (adet 24, s. 169), “Başlıksız Olarak Makale” (adet 22, s. 153, 154), “Londra’da Verem Kongresi” (adet 35, s. 257, 258), “Memleketimizde Ebelik ve Fenn-i Tedavi-i Nefasî ve Rahimî” (adet 36, s. 263, 264) başlıklı beş adet metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden):

“İsmail Hakkı Çelebi Türkiye’de modern Tıbbi Zooloji ve Tıbbi Parazitolojinin kurucusudur. Askeri ve sivil tıp ve veteriner okullarında, İstanbul Tıp Fakültesinde Tıbbi Zooloji, Zootehni, Tıbbi Parazitoloji dersleri vermiş, on binlerce doktor ve veteriner hekim yetiştirmiştir.

İsmail Hakkı Çelebi 1873 yılında İstanbul’da doğmuştur. İstanbul’da idadi öğretimini tamamladıktan sonra askeri baytar sınıfına girmiştir. İkinci sınıfta gönderildiği Fransa’da Alfort Veteriner Yüksek Okulunu bitirmiştir. Yurda döndükten sonra bir süre orduda hizmet etmiş, daha sonra askeri veteriner sınıfları zootehni hocalığına atanmıştır. Yüzbaşı olduktan sonra bir süre çifteler çiftliğinde veteriner hekim olarak çalışmış, daha sonra 1898 yılında İstanbul Mülkiye Baytar Mektebinde ve askeri veteriner sınıflarında tıbbi zooloji müderrisliğine tayin olmuştur. Bu arada 1897 yılında yazıp 1906 yılında bastırdığı üç ciltlik zootehni kitabı Fransa’da Alfort’taki bilgi ve deneyimlerini içerdiği için büyük ilgi görmüştür. İsmail Hakkı Çelebi hem Sultanahmet’teki Mülkiye Baytar Mektebinde hem de Haydarpaşa’daki askeri veteriner sınıflarında dersler verirken bir yandan da İstanbul’da atlı tramvay işleten şirketin baş baytarlığına atanmıştır. 1909 yılında askeri ve sivil tıp okulları birleştiğinde Mektebi Tıbbiyyeyi Şahane adını alan okulda müderris yardımcılığı teklif edilmiş ancak kabul etmemiştir. Onun yerine yeni kurulan Tıp Fakültesine Tıbbi Zooloji müderrisi olarak tayin edilmiştir. İsmail Hakkı Çelebi 1934 yılına kadar İstanbul’da veteriner okullarında ve Tıp Fakültesinde dersler vermiştir. Bu sırada özellikle Avrupalı bilim adamları ile sıkı ilişkiler kurmuş ve onlarla ortak çalışmalar yapmıştır. 1912 yılında üç ciltlik İlmi Hayvanatı Tıbbiye ve Ziraiye kitabını yazmıştır. Bu kitaptan tam 40 yıl sonra ilk özel zooloji kitabı yayınlanabilmiştir. İsmail Hakkı Çelebi 1914 yılında yurdumuzda ilk kez parazitoloji pratiği kitabını, 1915 yılında Fenni Feylat (Parazit Bilgisi) ve 1928 yılında da Türkiye’nin ilk modern Tıbbi Parazitoloji kitapları yazmıştır. 1926 yılında Tıp Fakültesinde FKB (fizik, kimya, biyoloji) dersleri konulmuş ve tıbbi zooloji ayrı bir kürsü bünyesinde okutulmaya başlanmıştır. Ayrıca İsmail Hakkı Çelebi Türkiye’de ilk kez Tıp Fakültesi bünyesinde Parazitoloji Kürsüsünü kurmuştur. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi kurulunca İsmail Hakkı Çelebi ordinaryüs profesörlüğe yükseltilmiştir. 1934 yılında yapılan bir organizasyonla Parazitoloji Kürsüsü yeni kurulan Mikrobiyoloji Enstitüsü’ne bağlanmış ve İsmail Hakkı Çelebi açıkta bırakılmıştır. Bu tarihten vefatına kadar geçen beş yılda İsmail Hakkı Çelebi liselerde ücretli öğretmenlik yapmış ve geçim sıkıntısı içinde yaşamıştır. Türkiye’de sıtmayı doğuran sivrisinekler, insanlardaki helmintler ve askarisler üzerinde çok sayıda araştırma yapmıştır. Bu araştırmalar Türkçe dergiler yanında, Almanca ve Fransızca dergilerde de yayınlanmıştır. İsmail Hakkı Çelebi’nin ayrıca Türkiye’de çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanmış yüzlerce yazısı vardır. İsmail Hakkı Çelebi arkasında çok büyük başarılar bırakarak 1939 yılında İstanbul’da vefat etmiştir” (<https://www.hazimgokcen.net/meslek-buyukleri/turkiyede-modern-zoolojinin-ve-parazitolojinin-kurucusu-ord-prof-dr-veteriner-hekim-ismail-hakki-celebi-2/>).

Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden) imzasıyla mecmuada; “Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir” (adet 7, s. 53; adet 9, s. 69, 70; adet 10, s. 77; adet 11, s. 83, 84) başlıklı bir metin mevcuttur.

[DEVİRİM] İzzet Melih:

1887 yılında Kudüs'te doğmuş, 1966 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. İstanbul ve Paris'te hukuk eğitimi görmüş ve İstanbul Reji İdaresinde memurluk yapmıştır. Anadolu Ajansı müdürlüğü ve Harp Akademisinde Fransızca öğretmenliği görevlerinde de bulunmuştur.

İzzet Melih on beş yaşında iken şiire başlamış ve ilk şiirlerini *Çocuklara Mahsus Gazete* ve *Mecmua-ı Edebiye*'de yayımlanmıştır. İlk mensur şiirlerinde genellikle Hattatzade Süleyman İzzet müstearını kullanmıştır. 1909'da Fecr-i Âti topluluğuna katılan İzzet Melih eserleriyle topluluğa katkıda bulunmuştur (Yazar 1999:173).

Eserleri: *Leyla* (1912), *Tezat* (1915), *Sermet* (1918), *Hüzün ve Tebessüm* (1922), *Her Güzelliğe Âşık* (1938) (Kurdakul 1999:230).

İzzet Melih'in mecmuada; "Süleyman İzzet" müstearıyla "Sevdiğime" (adet 43, s. 317) ve "Niçin Sevdirdin?" (adet 46, s. 342) başlıklı iki adet mensur şiiri bulunmaktadır.

E(lif) Cevdet (Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade):

E(lif) Cevdet (Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade) imzasıyla mecmuada; "Gazel" (adet 36, s. 261), "Şarkı" (adet 40, s. 293) ve "Köylü Kız" (adet 48, s. iç ön kapak, 356) başlıklı üç adet manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) Fahrettin:

E(lif) Fahrettin imzasıyla mecmuada; "O Kız" (adet 22, s. iç ön kapak) başlıklı manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) Fikret:

E(lif) Fikret imzasıyla mecmuada; "Yetim-i Sevda" (adet 9, s. dış ön kapak b) başlıklı bir manzume ve "Yalnız Bir Katrecik" (adet 9, s. dış ön kapak b) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) Melumî:

E(lif) Melumî imzasıyla mecmuada; “Sevdâ-yı Muhtazır” (adet 21, s. 141, 142) başlıklı mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) S(ad):

E(lif) S(ad) imzasıyla mecmuada; “Mersiye” (adet 27, s. 192) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) Şadî:

E(lif) Şadî imzasıyla mecmuada; “Tarih-i Tabî Hayvanat” (adet 45, s. 336, 337) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

E(lif) Şuayb:

E(lif) Şuayb imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 17, s. iç ön kapak) imzasıyla mecmuada bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Emin (Bigadicizade):

Emin (Bigadicizade) imzasıyla mecmuada; “Eski Sevgilime” (adet 11, s. dış ön kapak b) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[ERDEM] Yusuf Niyazi:

“Yusuf Niyazi Erdem, 1880’de doğdu. Bir müddet Hukuk’ta okudu. Ama edebiyat alanına yöneldi. Düzgün bir kalemi vardı. Fakat o yıllarda Türkiye’de kalemle geçim sağlamak güçtü. Bütün yazarlar gibi o da devlete kapılandı. Yaradılışındaki şıpsevdilik ve resmî görevleri küçümseyen eğilimi, bu alanda onu fazla ileriye götüremedi. Meşrutiyet’in ilanı üzerine Orman Nezaretine girdi. Daha sonra Saadet ve Terakki gazetelerinde çalıştı. Tek başına Nazikter adında bir edebiyat gazetesi çıkardı. Bu gazeteyi ölümüne kadar çalıştığı yerlerde sürdürdü. Birinci Umumi Harpten Cumhuriyetin ilanına kadar hatta 1925 yılına kadar Kastamonu’da Cide ilçesinde tahrirat kâtipliği yaptı. Daha sonra Bursa’da hapishane kâtipliği ve Orhaneli ilçesinde tahrirat kâtipliği görevlerinde bulundu. Bursa’da iken Nilüfer, Çekirge ve Uludağ adlı dergileri çıkarmaya çalıştı ama sonuç alamadı. Hayal yönü güçlüydü. Bu tutumu dolayısıyla eski bir edebiyat ekolünün isimsizleri arasında silinip gitti. Birçok şiirleri, hikâyeleri ve piyesleri vardır” (Toros 1992:132).

Yusuf Niyazi imzasıyla mecmuada; “Kahve Ağacı ve Mahsulü” (adet 47, s. 350, 351; adet 48, s. 361, 362; adet 49, s. 366, 367) başlıklı bir metin bulunmaktadır.

[EROZAN] Celal Sahir (1883-1935):

Türk şair ve yazar.

Celal Sahir imzasıyla mecmuada; “Leyal-i Sahiriyet” (adet 21, s. 143) ve “Şairin Saçları” (adet 21, s. 143) başlıklı iki manzume bulunmaktadır.

F.:

F. imzasıyla mecmuada; “Neşide-i İftirak” (adet 44, s. 325) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Faruk:

Faruk imzasıyla mecmuada; “Tekâmül-i Hakayık” (adet 32, s. 229) ve “Edebiyat ve Fenniyat” (adet 31, s. iç ön kapak, 221) başlıklı iki adet metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Feride Hanım:

1836-1903 yılları arasında yaşamış Kastamonulu mutasavvıf divan şairidir. Baharzade Hammamî Mehmet Raşit Efendi’nin kızıdır. Yedi yaşında Kuran-ı Kerim’i ezberlemiş ve babasından Arapça-Farsça öğrenmiştir. Aynı zamanda hat ile ilgilenerek nesih ve sülüs yazıda icazet aldıktan sonra sekiz on adet *Mushaf-ı Şerif* ve bir o kadar *Muhammediye* yazmıştır. Evlendikten bir süre İstanbul’a gelen Feride Hanım, eşi Ali Raif Efendi’nin hastalığından dolayı tekrar Kastamonu’ya dönmüştür. 1871 yılında ikinci kez İstanbul’a gelmiş fakat uzun süre kalmayıp geri memleketine dönmüş ve burada vefat etmiştir.

Feride Hanım, çocukluğunda şiire başlamıştır. Bu ilgisini Sünbülzade Vehbi’nin *Tuhfe-i Vehbi*’sini okuduktan sonra daha da arttırmıştır. Şiirlerini divan hâlinde toplayamadığından birçoğu kaybolmuştur. Ölümüne yakın zamanlarda hayatını yazı ve şiir kaleme alarak kazandığı ileri sürülmektedir. *Divançe* adlı eseri torunu Raif Bey’in rika hattıyla yazılmış bu tek nüshada mukaddime, gazel, tahmis, kaside, murabba, mesnevi, kıta, beyit, terci-i bent, müstezat nazım şekilleriyle kardeşi Raif ve Kastamonulu Tevfik Efendilerin birer takrizi vardır (Cunbur 2004:48).

Feride Hanım imzasıyla mecmuada başlıksız bir manzume mevcuttur. Bu manzume, “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 38, s. 278) şeklinde isimlendirilmiştir.

Feride Salih (Darülmualлимattan):

Feride Salih (Darülmualлимattan) imzasıyla mecmuada; “Mini Mini Resmiye” (adet 42, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Ayrıca Feride imzasıyla mecmuada; “Yavrum” (adet 41, s. 301) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı):

Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı) imzasıyla mecmuada; “Kaside-i Tebrikiye” (adet 2, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

F. Sezai:

F. Sezai imzasıyla mecmuada; “Sen Olmasaydın” (adet 12, s. 90, 91) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Fuat Nami:

Fuat Nami imzasıyla mecmuada; “Nerelerdesin” (adet 22, s. 149) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Galip (İbn-i Şevki Selanikli):

Galip (İbn-i Şevki Selanikli) imzasıyla mecmuada; “Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz” (adet 37, s. 272, 273) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

[GERÇEKER] Mustafa Fehmi (1868-1950):

“Şair, din ve devlet adamı. Bursa Karacabey’de doğdu. 1887’de Karacabey Rüştîyesini bitirdi. İstanbul’a gidip Koska’daki Mustafa Çelebi Medresesinde okudu. Hacı Ali Zeynelabidin Efendi’den icazet aldı. Karacabey’de müderrislik ve evkaf komisyonu başkanlığı yaptı. İttihat ve Terakki Fırkası’na girdi. 1910’da Karacabey müftüsü oldu. Sırasıyla Sahn, Süleymaniye ve İzmir payeleri verildi. 1919’da müftülüğten azledildi. Bursa milletvekili olarak girdiği Büyük Millet Meclisi’nin açılış duasını yaptı. Şeriyye ve Evkaf Vekilliği’ne getirildi. 27 Nisan 1922’de vekillikten

istifa etti. Milli Mücadele'ye hizmetlerinden dolayı birinci dereceden emekli maaşı bağlandı. Bursa'da vefat etti.

Eserleri: Hilye-i Fahr-i Âlem (1944), mefulü mefâilün feûlün vezniyle, akıcı ve sade bir dille yazılmış Hz. Peygamber'le ilgili son şemail ve hilye kitabıdır. Karacabey'den Ankara'ya (1982) oğlu Mehmet Tevfik Gerçek tarafından derlendi ve kısmen manzum mektup şeklindeki bu eseri torunu Mustafa Gerçek tarafından yayımlandı” (TDOETDEA 2004: 160, 161).

Mustafa Fehmi'nin mecmuada; “Tufeylat-ı Muzırre” (adet 15, s. 114; adet 16, s. 118, 119) başlıklı bir yazısı bulunmaktadır.

H (a) D(ad):

H (a) D(ad) imzasıyla mecmuada; “Samimiyet-i Garam” (adet 43, s. 317, 318) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

H(a) H(a):

H(a) H(a) imzasıyla mecmuada; “Rus Süvarisi” (adet 2, s. 15, 16; adet 3, s. dış arka kapak a; adet 7, s. dış arka kapak b) başlıklı bir metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi):

H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi) imzasıyla mecmuada; “İki Yaşındaki Oğlum Ahmet Muhtar'a” (adet 49, s. 365) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

H(a) Süheyl:

H(a) Süheyl imzasıyla mecmuada; “Müphemiyet-i Hayat” (adet 8, s. 58) başlıklı mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

H (a) Vuslat:

H (a) Vuslat imzasıyla mecmuada; “Şeref Hanım'a Naziredir” (adet 27, s. 189) ve “Aks-i Hazinime” (adet 31, s. 223) başlıklı iki manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

H(1) Sami (Edirne'den):

H(1) Sami (Edirne'den) imzasıyla mecmuada; “Sevdâ-yı Medfun” (adet 5, s. 33), “Ömr-i Bi-Nasip” (adet 7, s. 49), “Sahiriyet Ruhum” (adet 8, s. iç ön kapak), “Bir Aşk-ı Yetim” (adet 8, s. iç ön kapak, 57), “Aşk-ı Mecruh” (adet 10, s. 73) başlıklı beş adet manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Hacer Hanım:

Hacer Hanım imzasıyla mecmuada başlıksız bir manzume bulunmaktadır. Bu manzume, “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 38, s. 278) şeklinde isimlendirilmiştir. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır. Ayrıca Hacer imzasıyla da “Kızım” (adet 43, s. 318) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Bu ismin aynı kişi olduğuna dair kesin bir bilgi elde edilememiştir.

Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi):

Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi) imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 11, s. 81) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Hakkı (Saatçizade):

Hakkı (Saatçizade) imzasıyla mecmuada; “Şarkı” (adet 3, s. dış arka kapak a) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Halil Kemal (Tabip):

Halil Kemal (Tabip) imzasıyla mecmuada; “Hasat-ı Mesane Taş İlleti” (adet 49, s. 368, 369) başlıklı bir metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Halit Naci:

Halit Naci imzasıyla mecmuada; “Lavoisier” (adet 3, s.22, 23; adet 4, s. 29, 30), “Denizde Alaim-i Tabîiyye” (adet 2, s. 13, 14; adet 4, s. 30, 31; adet 5, s. 38; adet 6, s. 47, 48; adet 8, s. 62), “Şuun-ı Fenniye” (adet 3, s. 23), “Şuun-ı Fenni” (adet

1, s. 6, 7), “Şuun-ı Fenniye” (adet 4, s. 31) başlıklı beş metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[HAMAMİOĞLU] Mehmet İhsan:

“İhsan Hamamizade, 1885 yılında Trabzon’da dünyaya gelmiş, 1948’de İstanbul’da vefat etmiştir. Trabzon eşrafından Hamamizade Hafız Ahmet Efendi ile Rizeli Çelebizadelerden Nafia Hanım’ın oğludur. Babasını küçük yaşta kaybetmiştir. İslahane Merkez İptidai Mektebinde rüştiyede okuduktan sonra Trabzon İdadisini 1903’te bitirmiştir. Ailesinin sorumluluğunu üstlendiği için eğitimine devam edememiş fakat kendi çabası ve çevresindekilerinin yardımıyla kendini geliştirmiştir. Trabzon’da idadi, darümuallimin, sultani ve askeri rüştiyede edebiyat ve tarih dersleri okutmuştur. I. Dünya Savaşı öncesi İstanbul’a gitmiş ve Yüksek Ticari Mektebinde Türkçe ile ticari yazışma dersleri vermiştir. 1924’te Trabzon’a dönerek Yüksek Ticari Mektebini kurmuş ve ilk müdürü olmuştur. 1928’de tekrar İstanbul’a gitmiş ve Yüksek Ticari Mektebi hocalığını ölümüne kadar devam ettirmiştir. Mezarı Edirnekapi Şehitliği’ndedir.

Şair ve folklor araştırmacısı olan Mehmet İhsan, M. İ., M. İhsan, Şimşek, Serçe, Çekiç, Sünuhi gibi imzalar kullanmıştır. Birçok akademik dernek ve kurumun üyesi olan Hamamizade tarih, biyografi ve folklor çalışmalarının yanında divan şiirinin güzel örneklerini veren bir şair ve mizah yazarı olarak da ün yapmıştır. Eski harflerle basılmış son mürettep divan olan Divan- ı İhsan’daki şiirleri çok defa Nedim tarzında dünya zevklerine bağlı bir hayat görüşünü yansıtır. Aynı felsefeye bağlı olarak Ömer Hayyam’ın 366 rubaisini de yine rubai biçiminde Türkçeye çevirmiştir. Divanında bulunan bazı mizahi manzumelerinin dışında nazım- nesir karışığı Hamsiname ve fıkralarının toplandığı Laf Olsun Diye adlı kitapları da vardır. Çoğu Trabzon yöresinden derlenmiş 772 bilmeceyi kapsayan Bilmeceler adlı bir çalışması daha vardır. Yayımlanmamış dosyalarından “Trabzon Manileri” M. Duman tarafından basıma hazırlanmıştır. Ayrıca ders kitapları ve Cemalettin Server ’in belirttiğine göre 31 adet yayımlanmamış, 14 adet de tamamlanmamış yapıtı bulunmaktadır” (TBEA 2010:531).

M(ehmet) İhsan(Trabzon’dan) imzasıyla mecmuada; “Çamlar Arasında” (adet 30, s. 213) başlıklı bir manzume mevcuttur.

Hamdi Namık:

Hamdi Namık imzasıyla mecmuada; “Bilir misin Ne İsterim?” (adet 3, s. dış arka kapak a) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Hasan Edip:

Hasan Edip imzasıyla mecmuada; “Elsine-i Muhtelif -1- Hintlilerin Lisanı” (adet 38, s. 282), “Küulün Kebed Üzerine Tesiri” (adet 40, s. 297), “Küulün Çocuklar Üzerine Tesiri” (adet 40, s. 297, 298), “Meriyatın Mide Üzerine Tesiri” (adet 48, s. 360), “Hummâ-yı Asfer Aşısı” (adet 48, s. 360, 361), “Da-i Sillde Tekerrür-i İntan”

(adet 49, s. 369, 308(370)), “Fildişi” (adet 37, s. 273, 274) başlıklı altı adet metin ve “Tefekkür” (adet 42, s. 309) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır.

Hasan İlmi (Giritli):

“Giritli mülkiye memuru, şair ve sözlük yazarı. 22 Ağustos 1846'da Kandiye'de doğdu. Kandiye aşar ve ağnam mütezimi Ali Hilmi Efendi'nin oğludur. İlköğrenimini burada Turşucu Yusuf Efendi Medresesi'nde yaptı. Matematik, coğrafya, fizik, jeoloji dersleri aldı. Ayrıca Mesnevi, Divan-ı Hafız ve Gülistan okudu. Bir yıl kadar da Rum mektebine devam etti. 1863'te Menteşe Şeri Mahkeme mukayyitliğiyle memuriyete başladı. 1866-1900 yılları arasında İstanköy, Aydın, Kastamonu, Lice, Yemen'de Taiz, Anis, Haraz, Lühayye, Basra'da Sukuşşüyüh, Trablusgarp'ta Garyan, Misrata, Zaviye vilayet, sancak ve kazalarında rüsumat memuriyeti kitabeti, cinayet kitabeti, Tahrirat Kalemi mukayyitliği, Tahrirat Kalemi müdürüyeti, Mektupçu Kalemi müsevvitliği ve kaymakamlık gibi görevlerde bulundu. Son memuriyeti Garyan kazası kaymakamlığıdır. Ölüm tarihi bilinmemekte, ancak sözlük çalışmasının mukavelesine ve şiir kitabının basım tarihine göre 1900 yılında hayatta olduğu anlaşılmaktadır.

Arapça, Farsça ve Rumca bilen, Kastamonu'daki memuriyeti sırasında bir süre vilayet gazetesinin muharrirliğini de yapan Hasan İlmi'nin bilinen iki eseri vardır. Bunlardan Osmanlı Dili adlı eseri, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi'nde mevcut bir sözlük çalışmasıdır. 1305 sayfalık dokuz defter halindeki eserin basılmasıyla ilgili iki adet mukavelename müsveddesi de aynı yerde bulunmaktadır. Hasan İlmi Bey ile İran uyruklu Tahranlı tüccar Abdurrahman Şir Mirza arasında imzalanmış olan ilk mukavelenameye göre Osmanlı Dili'nin müsveddesine müellif tarafından, Mütercim Asım Efendi'nin Kamus Tercümesi ve Burhan-ı Katı Tercümesi'ndeki kelimelerden Osmanlıcada yaygın olarak kullanılanları ilave edilerek “Burhan-ı Lügat-ı Osmaniye” adı altında yeni bir sözlük hazırlanacaktır. Bu sözlüğün Kamus-ı Türkî sayfaları büyüklüğünde ve 120-150 forma hacminde olması düşünülmüştür. Fakat Hasan İlmi Bey'in bu ilaveleri yapmadığı anlaşılmaktadır. Yine müellifle Asır Matbaası ve Kütüphanesi sahibi Kırkor Faik Efendi arasında imzalanan ikinci mukavelenameye göre önceki sözlükten vazgeçildiği, bunun yerine, Kırkor Faik'in daha önce hareke sistemine göre yayımladığı Lügat-ı Naci'nin alfabetik olarak düzenlenmesi, burada mevcut örnek beyitlerin çıkarılması ve Osmanlı Dili'ndeki Türkçe kelimelerin buna ilâve edilerek “Osmanlı Lügat Hazinesi” adlı yeni bir sözlük hazırlanması öngörülmüştür. Ancak bu tasarının da gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Hasan İlmi Bey, Osmanlı Dili'nin “Gerekli Birkaç Söz” başlığını taşıyan önsözünde sözlüğün tertibi ve sözlükte yer alan kelimelerle ilgili bilgi vermekte, eserde Türkçe kelimelere herhangi bir işaret konulmadığı halde Arapça ve Farsça asıllı olanların belirtildiğini, bu arada galat ve muharref kelimelere de dikkat çekildiğini söylemektedir. Aslı Türkçe olan, ancak sonradan yapısı değişmiş veya terkedilmiş bulunan kelimeleri de sözlüğüne alan yazar değişikliğe uğramış kelimelerin aslını kaydetmiş ve terkedilmiş olanların terkedildiğini belirtmiştir.

Müellifin ikinci eseri olan Mealimü'l-garam onun iki naat, yirmi bir gazel, üç şarkı ve bir manzumesini ihtiva eden küçük bir şiir kitabıdır (İstanbul 1318). Şarkılarından, “Bizar ediyor canımı kalbimdeki yâre” uşşâk, “Arz-ı ruhsar et cemende güller olsun şermsâr” dügâh, “Sinemde siperdir güzelim hırz-ı hayalin” hicazkâr makamlarında dönemin bestekârı Nuri Şeyda Bey tarafından bestelenmiştir.

Hasan İlmi Bey'in Hüseyin Hüsnü ile birlikte hazırladıkları bir Yemen Salnamesi de bulunmaktadır (III. cilt, San'a 1304). Müellif Yemen'de Meclis-i İdare-i Vilayet başkâtibi iken hazırlanan salnarnede Yemen ve kazalarıyla ilgili tarihi, coğrafi, iktisadi, sosyal ve istatistik bilgilerle devlet personelinin tanıtıcı bilgiler yer almaktadır” (İzgi 1997: 325, 326).

Hasan İlmi (Giritli) imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 16, s. iç ön kapak), “Gazel” (adet 23, s. iç ön kapak), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 25, s. iç ön kapak), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 26, s. 182), “Gazel” (adet 30, s. iç ön kapak), “Gazel” (adet 31, s. 222), “Gazel” (adet 32, s. 230), “Gazel” (adet 37, s. 269), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 39, s. 285), “Gazel” (adet 40, s. 293) başlıklı on manzume bulunmaktadır.

Hasan Raif:

Hasan Raif imzasıyla mecmuada; “Sanatkâr” (adet 30, s. dış ön kapak b) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hasan Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı):

“Hasan Remzi Efendi, Vodina Müfti Zâdelerinden ve Fatih Müderrislerinden Hüseyin Efendi’nin oğludur. 1288’de Vodina’da doğdu.

Memleketinde bira tahsil gördükten sonra yirmi yaşında İstanbul’a geldi. Mecmualara manzumeler yazdı. Balıkesir Muallim Mektebi Edebiyat muallimi iken Bay Gazali’nin, Balıkesir’de çıkan Gençler Yolu mecmuasında verdiği malumata göre: Yunan muharebesinden sonra Adalara silah sokulmakta olduğuna dair Mabeyne çektiği telgrafa ehemmiyet verilmediğinden bizzat arz etmek üzere saraya girdi. Başkâtip Tahsin Paşa’ya verdiği layihaya da kulak verilmediğini anlayınca “alçak, hain” diyerek saldırdığından Zaptiye nezaretine ve tahkikat icrasından sonra İzmir’e gönderildi. Gazetelere yazı yazdı.

Bir aralık Kıbrıs’ta bulundu ve orada çıkan Zaman gazetesinde yazdı. Daha sonra Londra’ya gitti. Meşrutiyetin ilanından evvel İstanbul’a döndü. Yine Gazali’nin yazdığına göre: Galata meyhanelerinde gece gündüz içmek suretiyle intihara karar verdi. Meşrutiyetin ilanından sonra fırkalara girdi, çıktı. Gazetelerde makaleler neşretti. Umumi harbin sonlarında vefat etti” (İnal 1988: 1424).

Hasan Remzi imzasıyla mecmuada; “Siyah Saçlar” (adet 11, s. iç ön kapak), “Bir Muhaddereye” (adet 12, s. 90), “Bir Zaman” (adet 12, s. 90), “Gazel” (adet 19, s. iç ön kapak), “Bahar” (adet 20, s. iç ön kapak) ve “Hasbihal yahut Gariv-i İnfial” (adet 28, s. 197) başlıklı altı manzume mevcuttur.

Hayali:

Hayali imzasıyla mecmuada; “Ona” (adet 11, s. 83) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hazık-ı Amidi:

Hazık-ı Amidi imzasıyla mecmuada başlıksız bir manzume mevcuttur. Bu manzume “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 25, s. iç ön kapak) şeklinde başlıklandırılmıştır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hicri (Tıbbiyeden):

Hicri (Tıbbiyeden) imzasıyla mecmuada; “Kanadalı Kadın” (adet 20, s. 133) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Bu mensur şiir Victor Hugo’dan tercümedir. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hikmet Hicri (İbnürrefik):

Hikmet Hicri imzasıyla mecmuada; “Leyal-i Hicran” (adet 32, s. 230), “Sisler Arasından” (adet 33, s. 240), “Bir Kıtı” (adet 35, s. iç ön kapak), “Diğer” (adet 35, s. 253), “Şarkı” (adet 37, s. 269), “Elhan-ı Ruh” (adet 39, s. 285), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 42, s. iç ön kapak), “Saçlarını Tararken” (adet 43, s. iç ön kapak), “İtiraf-ı Sevda” (adet 44, s. 325) başlıklı dokuz manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hikmet Molla Efendi:

Hikmet Molla Efendi imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 23, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Hamdi:

Hüseyin Hamdi imzasıyla mecmuada “Bir Hatıra” (adet 9, s. dış arka kapak b) başlıklı bir hikâye bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Hüsnü (Kasabadan):

Hüseyin Hüsnü(Kasabadan) imzasıyla mecmuada “Bir Kızın Feryad-ı Masumanesi” (adet 4, s. dış arka kapak b, a) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü):

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü) imzasıyla mecmuada; “Tarih-i Umum-i Hukuk - 1- Mısır- ı Kadim” (adet 13, s. 100, 101; adet 14, s. 107, 108; adet 16, s. 119; adet 18, s. 126, 127) ve “Çin” (adet 19, s. 130, 131; adet 20, s. 138, 139) başlıklı iki metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Kazım:

Hüseyin Kazım imzasıyla mecmuada; “Tünelde” (adet 48, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Macit:

Hüseyin Macit imzasıyla mecmuada; “Belki” (adet 2, s. 11), “Ruhumun Mezarı” (adet 5, s. 36), “Elhan-ı Ruh Carmen Operasını Dinlerken” (adet 5, s. 36), “Elvah-ı Ruh Sitare-i Şiirime Son Nağme” (adet 6, s. 42) ve “Harabe-i Ömrüm” (adet 8, s. 57) başlıklarını taşıyan beş adet mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Selami:

Hüseyin Selami imzasıyla mecmuada; “Bir Kızın Lisanından Yalancı Âşığına: Yorulma” (adet 4, s. 26) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darümuallimîn Mezunlarından Hafız):

Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darümuallimîn Mezunlarından Hafız) imzasıyla mecmuada; “Canandan İstimdat” (adet 5, s. dış ön kapak b), “Şarkı” (adet 5, s. dış ön kapak b) ve “Şarkı” (adet 11, s. dış ön kapak b) başlıklı üç manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Hüsrev Sami:

Hüsrev Sami imzasıyla mecmuada; “Safir-i Hicran” (adet 10, s. 73, 74) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İbnü’l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden):

İbnü’l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden) imzasıyla mecmuada; “Naat-ı Şerif” (adet 18, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İbrahim Necati:

İbrahim Necati imzasıyla mecmuada; “Canana” (adet 44, s. 325) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İbrahim Rıfat (Hilmizade):

Hayatı hakkında pek fazla bilgiye rastlanılmamakla beraber *Meşhur Ashab ve Fukaha* adlı eserinin başında şu bilgiler yer almaktadır:

“Rıfat b. geçen yüzyılın sonlarıyla yirminci yüzyılın başlarında yaşamış, muallimlikte ve mektep müdürlüklerinde bulunmuş ve on beş kadar eser yazmış olmasına rağmen hayatı hakkında esaslı bilgimiz olmayan değerli bir zattır. 1312/1894’te Hadikatü’l-Maarif Mektebi muallimlerinden olduğu; 1318/1900’de Mekteb-i Tefeyyüz muallimliğinde bulunduğu 1326/1908’de de Kenzü’l-Maarif Mektebi müdürlüğünü yaptığı eserlerinin üzerindeki kayıtlardan öğrenilmektedir. Esasen hayatı hakkındaki bilgimiz de bundan ibarettir.

Rıfat Bey’in ilk eseri olan Esasü’l-Ahlak 1312/1892’de, Alparslan adındaki son eseri de 1327/1909’da basılmıştır. Buna göre Rıfat Bey’in on yedi senelik neşir hayatı vardır.

Rıfat Bey’in eserleri: Lügat-ı Müteradife, Esasü’l-Ahlak, Sualli ve Cevaplı Talim-i Edebiyat-ı Osmaniye, Menakıb-ı Hazret-i İmam-ı Şaî yahut Bir Hatıra, Sa’ad İbn Ebu Vakkas, Halit b. Velid yahut Seyf-i Sarım-i İlahi, Ebu Ubeyde b. al. Cerrah, Meşahir-i Ashab-ı Güzin ve Teracim-i Ahval-i Fukaha, Hazret-i Ömer ve Adaleti, Hazret-i Osman ve Şehadeti, Hazret-i Hüseyin r.a Vaka-i Dilsuz-ı Kerbela, Hazret-i Ali ve Muaviye Sıffin Vakası, Salahattin Eyyubi, Hazret-i Ali r.a Cemel Vakası, Ömer İbn Abdülaziz yahut Padişah Böyle Olmalı, Alparslan yahut Azminde Sebat” (Yıldız 1956:7-10).

İbrahim Rıfat (Hilmizade) imzasıyla mecmuada; “Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye” (adet 2, s. 12, 13) başlıklı bir metin mevcuttur.

İsak Ferare:

1877-1933 yılları arasında yaşamış hukukçu ve şairdir.

“İlköğrenimini Hasköy Şule-i Maarif ve Vefa İdadisinde tamamladı. Darülfünun Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Şairliği de olan Ferare, şiirlerini İkdâm ve Sabah gazetelerinde yayımladı. Adliye Nezaretinde görev aldı. Osmanlı hükümetinin Paris’e hukuk öğrenimini devam ettirmek için gönderdiği üç öğrenciden biri oldu. Paris’ten dönüşünde Umur-ı Cezaiye müdür-i umumiliğine (Adliye Nezareti Ceza İşleri Genel Müdürlüğü) atandı. İstanbul cumhuriyet başsavcısı yardımcısı görevini de yürüttü. İstanbul Halicioğlu’nda İstihkâm ve Topçu Okulunda Fransızca hocalığı yaptı. Avram Naum’un (İbrahim Nom) yayımladığı Mirat (1908) dergisine yazılar yazdı” (Bali 2008:449).

İsak Ferare imzasıyla mecmuada; “Tuhfe-i Ebedi” (adet 9, s. 68, 69), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 13, s. 97) başlıklı iki manzume; “O Gece” (adet 37, s. 269, 270) başlıklı mensur şiir; “Sahaif-i Muktebese” (adet 33, s. 237, 238, 239), “Terakki Ceride-i Feridesine” (adet 9, s. 67, 68), “Jean Jacques Rousseau ve Kadınlar” (adet 31, s. 221, 222), “Resim ve Musiki” (adet 39, s. 287, 288) başlıklı metinler bulunmaktadır.

İsmail:

İsmail imzasıyla mecmuada; “Saf Bir Kalbin İhtiramı” (adet 46, s. 342, 343) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

İsmail Nuri:

İsmail Nuri imzasıyla mecmuada; “Bir Manzara-ı Rikkat-Feza” (adet 48, s. 362; adet 49, s. 308(370)) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır.

İsmet Bey (Müstecabizade):

1868 yılında Balıkesir’de dünyaya gelmiş, devlet memuru olarak görev yaptığı Isparta’da 1917 yılında vefat etmiştir. Asıl adı Mehmet İsmet’tir fakat edebiyat ve kültür çevrelerinde Müstecabizade İsmet adıyla tanınmıştır. İlk ve orta öğrenimini Balıkesir’de tamamlamış, 1886’da Karesi İdadisine kaydolmuştur. Müstecabizade İsmet ilk edebî çalışmalarını Balıkesir’de çıkan *Karesi Vilayet Gazetesi*’nde neşretmiştir. 1891’de Karesi İdadisinden mezun olup aynı yıl İstanbul’da Mekteb-i Hukuk-ı Şahaneye kaydolur. Hukuk alanında başarı gösteremeyen İsmet Bey, edebî yönüyle tanınmıştır. 1891-1901 yılları arasında geçen on yıllık süre Müstecabizade’nin İstanbul dönemidir. Bu yıllar onun edebî ve kültür çalışmaları bakımından en verimli dönemidir. *Mektep, Maarif, Malumat, Hazine-i Fünun, Nilüfer, Fevaid, Pul Mecmuası, Musavver Terakki* gibi dönemin önde gelen süreli yayınlarında şiirlerini ve yazılarını yayımlamıştır. (Özsarı 2007: 61,62).

Müstecabizade İsmet, 1898 yılında Kirkor Faik’in sahibi olduğu *Musavver Terakki*’nin başyazarlığına getirilmiştir. Müstecabizade İsmet *Musavver Terakki*’nin ikinci senesinin 12. sayısından itibaren sermuharirlik görevini üstlenmiştir (Ataman 2021:128).

Eserleri: *Terane*, gençlik dönemi şiirlerini içerir. *Dastan-ı Zafer*, tarihi ve hamasi mahiyette manzum bir risaledir. Eserde Rumeli Fatih’i Süleyman Paşa’nın ve beraberindeki gazilerin kahramanlıkları anlatılmıştır. *Yadigâr-ı Şehrayin*, küçük bir şiir kitabıdır. *Fürûk-ı Elfaz*, Osmanlı Türkçesinde çoğu Arapça ve Farsçadan geçmiş eş anlamlı gibi kullanılan kelimeler arasındaki anlam ve yapı benzerliklerini incelediği çalışmadır. *Muvaffakiyat-ı Osmaniye yahut Yadigâr-ı Zafer*’de 1897’de Yunanlılarla yapılan savaşın kısa bir tarihçesiyle savaşa dair gazete ve mecmualarda yayımlanan resim, şiir ve manzum tarihler yer almaktadır. *Lûgat-ı Naci*, Muallim Naci’nin ölümü üzerine yarım kalan sözlüğün “fetva” kelimesinden sonrasını onun müsveddelerine dayanarak oluşturduğu çalışmadır. Bunlar dışında *Nail-i Kadim*,

Rehber-i İttihat ve Şukufeçîn adlı eserlerinin olduğu da bilinmektedir (Andı 2006:132).

Lüğat-i Naci'yi tamamlama görevini 1899 yılında Kirkor Faik, Müstecabizade İsmet Bey'e vermiştir. İsmet Bey tarafından her hafta düzenli şekilde *Lüğat-ı Naci*'nin bir forması yayımlanmış ve *Tetimme-i Lüğat-ı Naci* olarak adlandırılmıştır. (Özsarı 2007: 226). Özsarı, sözlüğün forma olarak yayımının ne zaman bittiğinin belli olmadığını söylemektedir (2007: 226). Bu formaların yayımlanış ilanı *Musavver Terakki*'nin dördüncü senesinde ilk sayıdan 10. sayıya kadar aralıklarla devam etmiştir. 1901 yılında eser iki cildi ihtiva edecek şekilde tek cilt hâlinde basılmıştır. Eserin basılması sebebiyle mecmuanın iki ay kadar tatil edildiği "İhtar-ı Mahsus" (adet 20, s. iç ön kapak) başlıklı yazıda belirtilmiş ve 25. sayıdan itibaren eserin 40 kuruşa satıldığı ilanı verilmiştir (s. 179).

Müstecabizade İsmet'in mecmuada; "Başlıksız Olarak Manzume" (adet 1, s. 3-4); "Bir Kıta" (adet 9, s. 67) başlıklı iki manzumesi ve "Aynen Varaka" (adet 27, s. iç ön kapak-18); "İsmet Bey'in *İrtika*'ya Cevabı" (adet 29, s. 205-206,209) başlıklı iki tenkit yazısı bulunmaktadır.

K(af) Suat:

K(af) Suat imzasıyla mecmuada; "Komisyoncu" (adet 21, s. 145, 146, 147; adet 22, s. 154, 155) ve "Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türü İstimali" (adet 35, s. 258, 259; adet 36, s. 264, 265; adet 37, s. 274, 275; adet 40, s. 298) başlıklı iki metin mevcuttur. Hakkından herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rifat:

1877 yılında Kilis'te doğmuş, 1936 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Kilisli Emin Çelebioğulları ailesindendir. Soğukçeşme Askeri Rüştıyesi ve Askeri Tıbbiye İdadisinden mezun olduktan sonra Dr. Yüzbaşı unvanını almıştır. İstanbul Tıbbiye Mektebinde Medeniyet dersleri vermiştir. Karantina İdadisinin sınavını kazanarak Karantina Müfettiş Muavini olmuş ve askerlik mesleğinden ayrılmıştır. 1923'te Karantina Meclis Azası, Hudut ve Sahil Sıhhiye Umum Müdürü olmuştur. 1927'de bu görevinden ayrılıp Mülkiye Mektebinde doktorluk ve Hıfzıssıhha muallimliği yapmıştır. Emekliye ayrılınca Devlet Şurası'na ve Yüksek Sıhhi Şura'ya seçilmiştir.

M. Rıfat gençliğinde pek çok şiir yazsa da kendisini tıp mesleğine verdiği için edebiyat alanında pek tanınmamıştır. Bir süre *İkdam*'da muharrirlik ve mütercimlik yapmıştır. Daha çok tıbbı dair makale ve eserler üretmiştir. Ayrıca Türkçülüğe ait eserlerin hazırlanması, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nin basılması için çalışmış ve *Fransızcadan Türkçeye Tıp Islahatları Lügati* adlı bir eser yazmıştır (TDEA 1982:195,196).

Kilisli Mehmet Rıfat'ın mecmuada; “M. Rıfat” müstearıyla “Röntgen Şuaatı” (adet 9, s. 70; adet 10, s. 78; adet 11, s. 85, 86; adet 19, s. 130; adet 20, s. 137, 138; adet 21, s. 144, 145; adet 22, s. 152, 153; adet 23, s. 160, 161; adet 24, s. 170, 171; adet 25, s. 176; adet 26, s. 186, 187; adet 27, s. 193, 194; adet 28, s. 199, 200; adet 29, s. 210, 211; adet 30, s. 219; adet 31, s. 227; adet 32, s. 234, 235; adet 34, s. 250, 251; adet 35, s. 259; adet 36, s. 266, 267; adet 37, s. 285; adet 42, s. 313; adet 43, s. 321; adet 44, s. 328, 329; adet 45, s. 335, 336; adet 46, s. 345, 346) ve “Sanayî-i Nefise'den Tablo” (adet 39, s. 291) başlıklı iki yazısı bulunmaktadır.

Kemal Hüznü:

Kemal Hüznü imzasıyla mecmuada; “Bekliyor” (adet 26, s. 184) başlıklı bir şiir; “Tasvirine” (adet 25, s. 173, 174), “Solgun Fulyalar” (adet 26, s. 183, 184), “Gözlerine Karşı” (adet 29, s. 207), “Mail-i Hüznüm” (adet 31, s. 223), “İki Damla Gözyaşı” (adet 32, s. 232) ve “Eyyam-ı Aşk” (adet 46, s. 343) başlıklarını taşıyan mensur şiir; “Köyde Bir Sabah” (adet 19, s. 129; adet 23, s. iç ön kapak, 157) ve “Emine Hanım” (adet 22, s. iç ön kapak) başlıklı manzum hikâye ile “Takazâ-yı Emel” (adet 31, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b), “Şiir” (adet 21, s. 141) ve “Şair” (adet 21, s. 141) başlıklı metinler bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Kemal Lami:

Kemal Lami imzasıyla mecmuada; “Şarkı” (adet 49, s. 364) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Kirkor Faik (İmtiyaz Sahibi):

Musavver Terakki'nin imtiyaz sahibidir.

Kirkor Faik, kendisi gibi kitapçı olan Kasbar'ın kardeşi ve Ohannes Ferit'in ağabeyidir. Ağabeyinin onu gazete müvezziliği için Kayser'den getirmesiyle mesleğe adım atmıştır. Gazete müvezziliğinden biriktirdiği sermaye ile Beyazıt'ta kendi kitapçısını açmış daha sonra Babıali Caddesi 44 numarada Asır Kütüphanesi'ni kurmuştur. Hem matbaa hem kütüphane sahibi olan Kirkor Faik aynı zamanda *Hazine-i Fünun*, *Musavver Terakki* ve *Mecmua-i Lisan* gibi mecmualar çıkarmıştır. Günlük gazete sahibi olmayı çok arzu etse de bu isteğini gerçekleştiremeden vefat etmiştir. 1921'den önce nedeni bilinmeyen bir yangın sonucunda Asır Kütüphanesi'ni kapatarak kitapçılığı bırakmıştır (Uçar 2017:28,29).

Ayrıca Kirkor Faik, kütüphanesinde on yedi sene yazarlık yapan Ohannes Aznavur'un başmuharrirliği ile *Zagik* (1887) isimli bir gazete çıkarmıştır (Birinci 1995:299).

Kirkor Faik imzasıyla mecmuada; “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 4, s. dış arka kapak a), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 5, s. dış arka kapak b), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 7, s. dış arka kapak b), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 9, s. dış arka kapak b), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 11, s. dış arka kapak b), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 17, s. 123), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 22, s. 155), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 23, s. 163), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 25, s. 179), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 30, s. dış arka kapak a), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 34, s. 251), “Sahib-i İmtiyazımızın” (adet 46, s. dış arka kapak) başlıklı on iki yazı bulunmaktadır.

[KOÇER] Sadettin Vedat:

“1878’de Selanik’te doğmuştur. Selanik’te başlayan eğitimini Askeri Rüştîye ve Askeri Tıbbîye İdadisinde tamamladıktan sonra Askeri Tıbbîyeye girmiştir. Tıbbîye öğrenciliği sırasında II. Abdülhamid döneminde hürriyet mücadelesi ile ilgilenmiş, mücadelenin yayınlarını dağıtmış, yazılar yazmıştır. Dördüncü sınıfta iken bir süre hapis de yatmıştır. Askeri Tıbbîyeden 1901 yılında yüzbaşı rütbesiyle mezun olmuştur. Mezuniyetten sonra Gülhane Seririyat Hastanesi Cerrahi servisinde bir yıl staj görmüş, operatörlük sertifikasını almıştır. Halep Asker Hastanesi Operatör Muavini olarak iki senelik hizmetten sonra hürriyet mücadelesi için 1904’de Mısır’a kaçmış, burada yazı ve dergi faaliyetlerinde bulunmuştur.

Meşrutiyetin ilanından sonra 18 Kasım 1908’de Darülfünuna bağlı Kadırga’da kurulan Tıp Fakültesi bünyesinde Cemil Topuzlu Paşa tarafından kurulan Seririyat-ı Hariciye (Cerrahi Kliniği) sınavını kazanarak devamlı asistan olarak kabul edilmiştir. Bu dönemde bir süre Yüzbaşı Saadettin Vedat, Haydarpaşa Askeri Hastanesine operatör olarak tayin edilmiş, burada binbaşı olmuştur. 1911-1912 Osmanlı-İtalyan Savaşında Libya’da, Trablusgarp’ta Hilâl-i Ahmer (Kızılay) bünyesinde gönüllü yürütülen sağlık hizmetlerine katılmıştır. Hocası Operatör Binbaşı Kerim Sebati

Bey'in başkanlığındaki ilk heyetten sonra ikinci heyette yer almış, yolculuk sırasında İtalyanlar tarafından tutuklanmış, bilahare Trablus cephesinde cerrah olarak çalışmıştır. 1912'den sonra Haydarpaşa'daki Tıp Fakültesi Birinci Seririyat-ı Hariciye'ye Kerim Sebati Bey'in yanına şef olarak tayin olmuş, aynı klinikte 1916'dan sonra Doçent olarak çalışmıştır. 1920'den itibaren Birinci Seririyat-ı Hariciyeye bağlı teorik ders ve poliklinik faaliyetleri yürütmek üzere tesis edilen Emraz-ı Hariciye bölümünde de görev almıştır. 1925'den itibaren bağımsız hale gelen bu bölümde müderris olarak bulunmuştur. Öğrencileri tarafından sevilen, dersleri ilgiyle takip edilen Saadettin Vedat çok sayıda tercüme ve telif cerrahi ders kitapları yazmıştır. Kitap çalışmalarına Harf Devrimi'nde sonra da Latin harfleriyle yazarak devam etmiştir. 1933'de çıkan üniversite kanunu ile kadro dışında kalmıştır. Saadettin Vedat Koçer, 1919'da I.Dünya Savaşı sonrası mütareke döneminde Kadıköy hekimleri arasında yardımlaşma amacıyla bir dernek kurulmasını sağlamış (Kadıköy Teavün Cemiyeti), bunun için Kadıköy'de bulunan muayenehanesini tahsis etmiştir. Bu derneğin daha sonra İstanbul Tabip Odası'nı teşkil edecek olan "Etibba Muhadenet Cemiyeti" ile birleşmesinde çaba göstermiştir.

Üniversiteden kadro dışına çıkarılmasına rağmen yazı ve düşünce dünyasında yer almıştır. 1936'da Dolmabahçe Sarayı'nda yapılan üçüncü Türk Dil Kurultayı'na delege olarak katılmıştır. Gençlik yıllarında olduğu gibi daha sonra da yazı hayatına devam etmiştir. İstanbul Üniversitesi'nin 1933 yılına kadar rektörü, önemli bilim ve kültür insanı Müderris İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun yönetimindeki "Yeni Adam" gibi dergilerde sağlık ve sosyal konularda yazılar yazmış, edebiyat ve sanat dünyasının buluşma yeri olan Altunizade İsmail Zühtü Paşa Köşkü'nde yapılan toplantılara katılmıştır. Müderris Ord. Prof. Dr. Saadettin Vedat Koçer, birçok hizmetten sonra 18 Nisan 1953'de vefat etmiştir. Harp madalyası ve Hilâl-i Ahmer gümüş liyakat madalyası sahibidir. Eşi İffet Koçer, çocukları Mehmet Sami Koçer, Nesrin Koçer ve Suavi Koçer'dir. Oğlu Suavi Koçer "Uzay Şairi" olarak edebiyat dünyasında 1987 yılında ölümüne kadar yer almıştır" (Göksoy 2016:5).

Doktor Sadettin Vedat'ın mecmuada; "Makale-i Tıbbiye" (adet 39, s. 288, 289) başlıklı bir yazısı mevcuttur.

Laedri:

Laedri imzasıyla mecmuada; "Hazin Bir Kıta" (adet 28, s. 197) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

L. Kadri:

L. Kadri imzasıyla mecmuada; "Bir Masumun Son Demleri" (adet 26, s. 184, 185) başlıklı bir hikâye bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Adil:

M. Adil imzasıyla mecmuada; "Hayal-i Bakir" (adet 32, s. 230) ve "Bir Hatıra" (adet 36, s. 261, 262) başlıklarını taşıyan iki adet Paul Bourget'ten çeviri mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M Atıf:

M Atıf imzasıyla mecmuada; “Terane” (adet 34, s. iç ön kapak), “Mai Gözler” (adet 37, s. 269) başlıklı iki adet manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. A(yın):

M. A(yın) imzasıyla mecmuada; “Bir Mektup” (adet 10, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade):

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade) imzasıyla mecmuada; “Nevha-i Hicran” (adet 22, s. iç ön kapak), “Yeldâ-yı Şebab” (adet 24, s. iç ön kapak) ve “Bir Yad-ı Meyus” (adet 27, s. 189) başlıklarını taşıyan üç adet manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Behçet:

M. Behçet imzasıyla mecmuada; “Makale-i Sıhhiye” (adet 43, s. 320, 321; adet 44, s. 330, 331), “Hurma Ağacı” (adet 13, s. 102, 103; adet 14, s. 108, 109) ve “Halfa Otu” (adet 41, s. 303, 304) başlıklarını taşıyan üç adet metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Edip:

M. Edip imzasıyla mecmuada; “Sürud-ı Giryân” (adet 16, s. iç ön kapak) ve “Veda” (adet 19, s. 129) başlıklı iki manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Enis (Trabzon’dan):

M. Enis imzasıyla mecmuada; “Bir Levha İçin” (adet 18, s. iç ön kapak, 125) ve “Gazel” (adet 48, s. iç ön kapak) başlıklı iki manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Necati:

M. Necati imzasıyla mecmuada; “Nevhat-ı İftirak” (adet 12, s. 91) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Necdet:

M. Necdet imzasıyla mecmuada; “Garam-ı Va-pesin” (adet 4, s. 26) başlıklı bir manzume ve “Menekşeler” (adet 3, s. 19) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Nuri Şeyda:

“1901 yılında vefat etmiş divan şairi. Asıl adı Nûrî’dir. İstanbulludur. Şairliği yanında musikişinas olarak bilinmektedir. Otuz sekiz şarkı besteledi. Farsça, Fransızca, Almanca ve İngilizce bilirdi. 1319/1901 yılında içki müptelâlığından vefat etti. Kabri Eyüp’tedir.

Eserleri şunlardır: Kâfile-i Musiki-şinsân-ı Osmanî, Tarih-i Enbiya, Barlof’un Milyonları (İngilizceden tercüme), Rafeel (Fransızcadan tercüme), Terane, Şekspir’in Hamleti, Kız Mektebi.

İlk eseri dışındakiler matbudur (Bursalı Mehmed Tâhir 1333-42: 2/272; Kurnaz vd. 2001: 524)” (<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seйда-nuri-seйда-bey>).

M. Nuri Şeyda imzasıyla mecmuada; “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 11, s. iç ön kapak) ve “Tahmis” (adet 15, s. 113) başlıklı iki manzume mevcuttur.

M. Reşat:

M. Reşat imzasıyla mecmuada başlıksız bir adet manzume bulunmaktadır. Bu manzume “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 18, s. iç ön kapak) şeklinde başlıklandırılmıştır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. S(e):

M. S(e) imzasıyla mecmuada; “Bir Yad-ı Şegaf” (adet 42, s. iç ön kapak, 309) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Servet:

M. Servet imzasıyla mecmuada; “Bir Gece” (adet 27, s. 190, 191) başlıklı bir mensur şiir ve “İşte Hicran” (adet 16, s. iç ön kapak, 115; adet 17, s. iç ön kapak, 121), “Samimiyet-i Sevdâ” (adet 40, s. 294, 295, 296; adet 41, s. 301, 302; adet 42, s. 316), “Kır Âleminden: Paris Civarı” (adet 43, s. 321, 322; adet 44, s. 327, 328; adet 45, s. 338), “Kır Âleminden: Paris Meşcereleri” (adet 46, s. 343, 344), “Alp Dağlarında Bir Tulû 1” (adet 6, s. 42, 43) başlıklarını taşıyan beş adet metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Süleyman:

M. Süleyman imzasıyla mecmuada; “Leylek Valide” (adet 29, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a) başlıklı bir hikâye bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

M. Şükrü:

M. Şükrü imzasıyla mecmuada; “Mücazat” (adet 29, s. dış ön kapak b; adet 30, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a; adet 31, s. dış arka kapak b, a) başlıklı bir tercüme metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mahmut Bedi:

Mahmut Bedi imzasıyla mecmuada; “Sürud” (adet 4, s. 26) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mahmut Celalettin Paşa:

“Çorlulu Ali Paşa torunlarından. Resmî kitabetteki kalem kudreti müsellemler ‘herkesçe kabul edilmiş’ olup İstanbulludur. Pek genç iken Bab-ı Âli’de yazı hizmetlerinde kullanılarak bilahare maliye ve nafia nezaretleriyle valilik gibi mühim devlet işlerinde bulundu. 1316 tarihinde İstanbul’da vefat etti. Beşiktaş’ta Yahya Efendi dergâhında medfundur. Matbu eserleri: ‘Ravzatü’l-Kâmilîyn’ ismindeki ‘Şerhu Şefikname’ ile ‘Münşeat’ ve Mecmua-ı Eşar’dır. Bir de ‘Mirat-ı Hakikat’ isminde 1293 Osmanlı-Rus Harbi’ni, vesaireyi bildiren üç yüz matbu tarihçesi vardır. ‘Şefikname’ evvelce Abdullah Muhammed İbni Ahmet isminde bir zat tarafından da şerh olunmuştur. Bir nüshası Yeni Cami Kütüphanesi’nde mevcuttur. ‘Şefikname’ Osmanlı edebiyat tarihi namına yalnız bir kere görülecek eserlerden olup zamanımızda taklide şayan değildir” (Mehmet Tahir Efendi 1972: 238).

Mahmut Celalettin Paşa imzasıyla mecmuada; “Gazel” (adet 3, s. iç ön kapak) ve “Diğer” (adet 3, s. iç ön kapak) başlıklı iki adet manzume mevcuttur.

Mahmut Ekrem (İbnü’l-Lami):

Mahmut Ekrem (İbnü’l-Lami) imzasıyla mecmuada; “Neden Esirgesin?” (adet 4, s. 26) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mediha Atıf:

Mediha Atıf imzasıyla mecmuada; “Ruzname-i İtiraf 1” (adet 5, s. 37) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır.

Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi):

Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi) imzasıyla mecmuada; “Enin-i Tahassür” (adet 6, s. dış ön kapak b) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır.

Mehmet Celal (1867-1912):

Türk şair ve yazar.

“Ara Nesil” şairleri olarak adlandırılan Mehmet Celal eserlerinde; “*Şair-i Zî-İrtical, Zevkî, Hakkı Paşazade Celal, Jandarma Dairesine Mensup Celal, Ali Namık, Hristiyan Bir Osmanlı Çocuğu, Sara, Sarkis Veledi Mıgırdıç*” (Çetin 2012:75) imzalarını kullanmıştır

Mehmet Celal’in mecmuada; “Ali Namık” müstearıyla “Niçin?” (adet 27, s. 189) başlıklı manzume ve “Gözlerin” (adet 5, s. 37) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır.

Mehmet Cemil:

Kaynaklarda 1860 yılında doğmuş hekim ve şair Mehmet Cemil ismine tesadüf edilmiştir. Mecmuadaki Mehmet Cemil imzalı metnin içeriğine bakılınca aynı kişi olabileceği düşünülse de net bir bilgi olduğu söylenemez.

Mehmet Cemil imzasıyla mecmuada; “Musahabat-ı Fenniye” (adet 49, s. 365, 366) başlıklı bir metin mevcuttur.

Mehmet Emin (Üsküdarlı):

Mehmet Emin (Üsküdarlı) imzasıyla mecmuada; “Ah Bilsem” (adet 48, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mehmet Esat (Boyabadi):

Mehmet Esat (Boyabadi) imzasıyla mecmuada; “Eyyam-ı Sayfiyeden Bir Gün” (adet 12, s. 92) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mehmet Fahri (İzmirli):

Mehmet Fahri (İzmirli) imzasıyla mecmuada; “Zavallı Genç” (adet 11, s. dış ön kapak b) başlıklı bir mensur şiir bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade):

Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade) imzasıyla mecmuada; “Cülus-ı Hümayun-ı Hazret-i Şehriyarî” (adet 2, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mehmet Hamdi (Giresunlu):

“1877’de Giresun’da doğdu. Babası Duydukoğlu Ömer Efendi’dir. İlkokulu ve rüştiyeyi Giresun’da, idadiyi Trabzon’da okudu. Yükseköğrenimine İstanbul Hukuk Fakültesinde başladı. Öğrenciliği sırasında Malumat, Ceride-i Edebiye ve Musavver Terakki adındaki mecmualar ile İkdâm gazetesinde şiirler, hikâyeler ve türlü konularda yazılar yazmıştır.

Son sınıfta iken, II. Abdülhamit’in sıkıyönetimine karşı kurulan Jön Türklere katılmış, bu yüzden tutuklanarak bir yıl hapis yatmıştır. 1908’de II. Meşrutiyet ilan olunca hürriyetine kavuşmuş, meşrutiyet yönündeki toplantılarla, mitinglerle halkı aydınlatmaya çalışmıştır. Davet üzerine Samsun’a gitmiş, orada Aks-i Seda gazetesini çıkarmıştır. Bir süre sonra tekrar Giresun’a dönerek Giresun’un ilk gazetesi olan Giresun Maarif’i daha sonra da Giresun ve Karadeniz gazetelerini çıkarmıştır.

Bu sırada Balkan Harbi çıkınca bu harbe gönüllü olarak katılmış ve şehit olmuştur. Mehmet Hamdi gibi milliyetçi, memleketçi, hürriyet âşığı, cesur, atak bir şahsiyetin genç yaşta hayata veda etmesi Giresun kültür ve sanatı için büyük kayıp olmuştur” (Çiçek 1997:193).

Mehmet Hamdi (Giresunlu) imzasıyla mecmuada; “Safha-i Teellüm” (adet 9, s. 679), “Diğer” (adet 13, s. 97), “(Okunmuyor)” (adet 14, s. 105, 106), “Yâd-ı Hazin” (adet 27, s. 190), “Mersiye” (adet 22, s. iç ön kapak), “Hicran Levhaları” (adet 34, s. iç ön kapak), “Sevdiğime” (adet 34, s. iç ön kapak), “Aşkın İçin Yaşadım” (adet 36, s. 261), “Şarkı” (adet 39, s. 285) başlıklı yedi manzume; “Başlıksız Olarak Manzum Tarih” (adet 35, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzum tarih; “Arabacı” (adet 34, s.245) başlıklı bir hikâye; “Zeyl-i Safha-ı Garam” (adet 7, s. 50), “Büyükanem” (adet 18, s. 125), “O Yağmurlu Gün” (adet 32, s. 231) başlıklı üç mensur şiir bulunmaktadır.

Mehmet Hilmi (Edirne’den):

Mehmet Hilmi, 1883 yılında Edirne’de doğmuştur. Müderris Köse Hafız Mehmet Efendi’nin oğludur. Askeri kâtiplik yapmıştır. Bu görevinden fırsat buldukça şiir ve edebiyatla uğraşmış bir kişidir. Basılmamış şiirleri bulunmaktadır (Ağırgan 2004: 101).

Mehmet Hilmi (Edirne’den) imzasıyla mecmuada; “Veda” (adet 14, s. 106) ve “Levha” (adet 5, s. 33) başlıklı iki manzume bulunmaktadır.

Mehmet Muhlis:

Mehmet Muhlis imzasıyla mecmuada; “Çiçekler” (adet 3, s. 19, 20, 21), “Yeni Aşkım” (adet 7, s. 49, 50), “Sevgilime” (adet 28, s. 197) ve “Sevda Geceleri” (adet 31, s. 224) başlıklarını taşıyan dört adet mensur şiirlerle “Şeref Hanım” (adet 20, s. 135, 136; adet 21, s. 143, 144; adet 23, s. 158, 159; adet 27, s. 193), “Defter-i Sevda” (adet 30, s. 214) ve “İtiraf-ı Gam-alud” (adet 23, s. 161, 162; adet 24, s. 171; adet 25, s. 176, 177, 178, 179; adet 26, s. 187; adet 27, s. 194, 195) başlıklarını taşıyan metinler bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Mehmet Nizami (Filibelizade):

“Filibelizade Mehmet Nizami veya yaygın adıyla Filibeli Nizami, İzmir’in değerli olmakla birlikte erken yaşta ölümü dolayısıyla fazla tanınmamış şairlerden birisidir. İlk ve orta tahsilini İzmir’de yaptıktan sonra İstanbul’da Darülfünun Edebiyat Şubesini 1910’da bitirmiştir. İzmir basınındaki yazıları 1898 Temmuzunda kesildiğine göre İzmir’den ayrılışı da bu tarihten sonra olmalıdır. İstanbul’da tahsilini bitirdikten sonra ünlü fıkra ve hatırat yazarı Ahmet Rasim’in kızıyla evlenip ona damat olan Mehmet Nizami, daha sonra öğretmenlik ve maarif müdürlüğü yapmıştır.

Ancak öğretmenlik hayatının nerelerde geçtiğine dair fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Bir şiirinde (“Yâdın”, Hıyaban, nr. 5, 18/31 Temmuz 1330/1914) “1326, Boyabad” ifadesi yer aldığına göre belki de yüksek tahsilini bitirdikten hemen sonra, yani 1910’da buraya tayin edilmişti. Bezmi Nusret, Süleyman Nazif’in 1910’daki Kastamonu valiliği sırasında Kastamonu maarif müdür olarak çalıştığını bildirmektedir. Aynı dergideki başka bir şiirinde (“Son Gece”, nr. 2) yer alan “İskenderiye 1329 (1913)” kaydı Mısır’da bir görevle bir süre bulunduğunu da düşündürmektedir. Onun ölmeye önceki son görevi ise Mekteb-i Sultanisi müdürlüğü idi.

İzmir ve İstanbul gazete ve dergilerinde birçok şiiri yayımlanmış bulunan, ayrıca çevresinde kuvvetli ve verimli bir şair olarak tanınan Mehmet Nizami’nin ilk eserini nerede yayımlandığı bilinmemektedir. İzmir’de tahsili sırasında yayımladığı ilk şiirleri Nisan-Temmuz 1898 arasında Muktebes dergisinde çıkmıştır. Burada eski tarzda yazılmış olan gazel ve nazireleri dışında 1899’da çıkmakta olan Mecmua-i Edebiye ve Pul mecmuasında, 1895-1903 arasında çıkmış olan Malumat’ta ve Musavver Terakki’de birçok şiiri çıkmıştır. Ayrıca bu son derginin 4. yayım yılına ait yani 1901 yılı sayıları Mehmet Nizami tarafından çıkarılmıştır. II. Meşrutiyet’ten sonra ise tahsili sırasında Tercüman-ı Hakikat gazetesinde, Kastamonu’da 1910-1911 yıllarında çıkan Tiraje dergisinde ve İzmir’de 1914’te Hıyaban dergisinde şiir ve makaleler yayımlamıştır. Şair şiirlerini Hüsn-i Manzum adıyla kitaplaştırmak istemiş ancak kitap çıkmamıştır. Son şiirlerini Servet-i Fünun tarz ve üslubunda yazmış olan Mehmet Nizami’nin kitap halinde yayımlanmış bir eseri bulunmamaktadır” (Huyugüzel 2000: 355,356).

Mehmet Nizami (Filibelizade) imzasıyla mecmuada; “Nevhalarım 1 Ömr-i Gam-Alud” (adet 8, s. 57), “Trilobid” (adet 10, s. 73), “Hasbihal-i Yetimane” (adet 10, s. 73), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 11, s. 81), “Muzlim Sahifeler” (adet 12, s. 90), “Ona” (adet 20, s. 133), “Neşide-i Hicran” (adet 22, s. 149), “Birlikte” (adet 22, s. 149), “Aşinâ-yı Melal” (adet 23, s. 157), “Gazel” (adet 23, s. 157), “Senin Aşkın” (adet 25, s. 173), “Şarkı” (adet 25, s. 173), “Nevâ-yı Gam” (adet 27, s. 189, 190), “Kuy-ı Yar” (adet 27, s. 193), “Leyal-i İntizar 1” (adet 30, s. 213), “Leyal-i İntizar 2” (adet 30, s. 213), “Leyal-i İntizar 3” (adet 30, s. 213), “Leyal-i İntizar 4” (adet 30, s. 213), “Leyal-i İntizar 5” (adet 33, s. 240), “Enin-i Aşk” (adet 36, s. 261) ve “Şuhak-ı Ruh” (adet 43, s. iç ön kapak) başlıklarını taşıyan yirmi bir adet manzume; “İrtika Varakparesine Cevabımız” (adet 29, s. 209) başlıklı bir metin ve “Nevhalarım” (adet 9, s. 71; adet 10, s. 78, 79; adet 11, s. 86, 87; adet 12, s. 95; adet 13, s. 103; adet 14, s. 106; adet 15, s. 113; adet 16, s. 117; adet 18, s. 125, 126; adet 19, s. 129, 130; adet 20, s. 133, 134; adet 21, s. 142, 143; adet 22, s. 149, 150; adet 23, s. 157, 158; adet 24, s. 166, 168; adet 25, s. 174, 176; adet 26, s. 185, 186; adet 27, s. 191, 192; adet 28, s. 198, 199; adet 30, s. 215, 216; adet 31, s. 225, 226; adet 32, s. 233; adet 33, s. 241, 242, 243; adet 35, s. 254, 255, 256; adet 36, s. 262, 263; adet 37, s. 271, 272; adet 40, s. 294; adet 42, s. 310, 311) başlıklı bir tefrika bulunmaktadır.

Mehmet Remzi:

Kaynaklarda Mehmet Remzi'ye dair bir bilgi ulaşılamamıştır. Ayrıca *Muktebes* mecmuasının Ocak-Temmuz 1898 tarihli sayılarında tercüme alanında faaliyet gösterdiği bilinen Mehmet Remzi adlı bir edibe rastlanılmıştır (Nüfusçu 2002:26). Mehmet Remzi'nin *Musavver Terakki*'deki eseri dikkate alındığında bahsedilen isimlerin aynı kişi olduğu yönünde kesin bir kanıya varmak mümkün değildir.

Mehmet Remzi imzasıyla mecmuada; “Kıta” (adet 11, s. dış ön kapak b) başlıklı bir manzume mevcuttur.

Mehmet Rifat (Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden):

Mehmet Rifat imzasıyla mecmuada başlıksız bir şiir bulunmaktadır. Bu şiir “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 1, s. 6) şeklinde isimlendirilmiştir.

Mehmet Salahattin (Cumalızade):

Mehmet Salahattin (Cumalızade) imzasıyla mecmuada; “Zavallı Suat” (adet 14, s. 110; adet 16, s. 117, 118; adet 17, s. 121, 122) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli):

“1882-1932 yılları arasında yaşamış şair. Hukuk Mektebinde okudu. Öğrenimini sürdürürken yazılarını *İrtika*, *Musavver Fen ve Edep*, *Terakki*, *Malumat* gibi dergilerde yayımladı. 1906 'da önce Erzurum 'a, daha sonra Hınıs 'a sürüldü. Erzurum valiliğine atanan Hukuk Mektebi muallimlerinden Nâzım Paşa'nın aracılığıyla, İstanbul 'da kalmamak ve yazı yazmamak koşuluyla bağışlandı ve Gümülcine 'ye gönderildi. Gümülcine Mutasarrıfı Mazhar Müfit Bey 'in telkiniyle İttihat ve Terakki Cemiyeti 'ne katıldı. Meşrutiyet 'in ilanından sonra Drama ve Selanik 'te Kâinat gazetesini yayımladı, Zaman gazetesinde çalıştı. 1910 'da sınavla öğretmenliğe başladı. Edirne Sultanisinde edebiyat okuttu. Milli Mücadele sırasında Trakya Paşaeli Müdafaa- ı Hukuk Cemiyeti'nde çalıştı. Yunanlılar tarafından idama mahkûm edilmesi üzerine Bulgaristan 'a sığındı. Eskiçuma Mekâtib- i İslamiye müdürlüğünde bulundu. Daha sonra İstanbul, Edirne ve yeniden İstanbul 'da edebiyat öğretmenliği yaptı.

Eserleri: *Leylak*(1901), *Hüsn- i Melul* (1911), *Mezar*, *Ömr- i Harab*, *Serab*, *Muhaceret*. (*Kara Günler ve Meriç Ağlarken* adlı yapıtları basılmamıştır.)”(TBEA 2010:699).

Musavver Terakki'nin dördüncü senesinde edebî yazılar kaleme alan Mehmet Sıtkı (İskeçeli), 36. sayıdaki “Tütün” başlıklı yazısında; “(...) *manzum ve mensur asar-ı acizanem arasında bir de ziraat-ı mahalliyye dair makale-i mahsusa bulunmasını çoktan beridir arzu ediyordum. İşte bu nüshada sername-i sahife-i mübahat ettiğim ziraat ve felahat nam-ı umumisi altında karin-i kiramın müsaadat-ı mahsusalarına istinaden ara sıra bazı mütalaat-ı mû-şikâfanede bulunmaya cesaret edeceğim*” (s. 265) ifadesine yer vererek fen alanına dair metinler de neşredeceğini açıklamıştır.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli) imzasıyla mecmuada; “Sana Ey Gonca Dehan” (adet 28, s. 197), “Senin İçin” (adet 33, s. 240), “Sen Olmasan” (adet 34, s. 245), “Valideme” (adet 35, s. 253), “Hayal-i Canan” (adet 39, s. 285), “Sevdiğim İçin” (adet 46, s. 341) ve “Niçin Seni Severim?” (adet 48, s. iç ön kapak) başlıklı yedi adet manzume; “Kabr-i Pederde” (adet 32, s. 232, 233), “Hatıratımdan” (adet 34, s. 246), “Seni Seviyorum” (adet 37, s. 270, 271) ve “Sevdiğime” (adet 41, s. 301) başlıklı dört manzume ile “Bir İki Söze Cevap” (adet 43, s. 319, 320) ve “Tütün” (adet 36, s. 265, 266; adet 37, s. 273; adet 41, s. 304, 305) başlıklı iki metin bulunmaktadır.

Mehmet Tevfik:

Mehmet Tevfik imzasıyla mecmuada; “Beygirin Bakımına Dair Malumat-ı Müfide” (adet 19, s. 131) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Moiz Cohen:

1883 yılında Selanik'te dünyaya gelmiş ve 1961'de Fransa'da vefat etmiştir.

“Tekin Alp, Munis Tekinalp, Musa Tekinalp adlarını kullanmıştır. Babası İshak Cohen bir hahamdı. Öğrenim hayatına Selanik'te başladı. Daha sonra Selanik'te Alliance Israelite Universelle'e ve Yahudi okuluna aynı zamanda devam etti. Meslek hayatına Selanik'te mezun olduğu Yahudi Öğretmen Okulu'nda kısa bir süre hocalık yaparak başladı. Yabancı ticaret firmalarında ve Selanik Ticaret Kulübü'nde kâtiplik ve muhasebecilik yaptı. 1905'te sonradan Yeni Asır ismini alacak olan Asır gazetesinde sosyal ve ekonomik konulara dair yazılar yazdı. Burada beş yıl boyunca yazar ve yazı işleri müdürü olarak görev yaptı. Gazeteciliği sırasında Mithat Şükrü, Ömer Naci, İsmail Canbolat, Ali Canip (Yöntem) ve Aka Gündüz gibi kişilerle dostluk kurdu. Gazeteciliğin yanı sıra serbest avukatlık yaptı. 1905'te İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye oldu. 1910 yılında kısa bir süre Selanik Vilayet Meclisi üyeliği ve genel kâtipliği görevini üstlendi. Selanik'in 1912'de Yunan işgaline uğraması üzerine birkaç aylığına Viyana'ya gitti, daha sonra İstanbul'a yerleşti. Darülfünunda 1914-1918 arasında müderris muavini ve tercüman olarak çalıştı. 945-

1950 arasında İstanbul belediye meclis üyesiydi. 1954 ve 1957’de Cumhuriyet Halk Partisi’nden milletvekili adayı oldu ancak seçilemedi. 1950’den itibaren İstanbul Tüccar Derneği’nde faaliyetlerini sürdürdü ve genel sekreterlik görevini üstlendi. Emekliye ayrıldıktan sonra Fransa’nın Nice şehrine yerleşti.

Osmanlıcılık, Türkçülük ve Kemalizm alanlarında fikri, siyasi çalışmalar yapmıştır. 1911’de Ziya Gökalp’in başında bulunduğu, Türkçü bir çizgide yer alan Yeni Hayatçılar grubuna girmiş, Rumeli ve Zaman gazetelerinde yazılar yazmış, Türklerin de bir milli bilince sahip olması gerektiğini söylemiştir. 1914’te neşredilen Türkler Bu Muharebede Ne Kazanabilirler? Büyük Türklük, En Meşhur Türkçülerin Mütalaatı adlı kitabı Ziya Gökalp, Mehmet Emin (Yurdakul) gibi isimlerden ve Türkçü çevrelerden övgüler almış, Türkçülük hareketi içerisinde kendine önemli bir yer edinmiştir” (Kılıç 2019:586).

Mişon Kohen imzasıyla mecmuada; “Cihan Medeniyetine Bir Nazar 1” (adet 8, s. 59, 60, 61) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Muhyiddin:

Kaynaklarda Muhyiddin adına rastlanılmışsa da mecmuadaki isimle aynı kişi olup olmadığı tespit edilememiştir. Fakat *Musavver Terakki*’nin 3. yılının 13 numaralı sayısından 19 numaralı sayısına kadar derginin sermuharirliğini yaptığı bilgisi edinilmiştir (Ataman 2021:127).

Muhyiddin imzasıyla mecmuada; “Gözyaşıma” (adet 31, s. 222), “Bir Kıta” (adet 31, s. 222), “Tahmis” (adet 35, s. iç ön kapak) başlıklı üç adet manzume bulunmaktadır.

Mustafa Kemal:

Mustafa Kemal imzasıyla mecmuada; “Levha” (adet 3, s. 19), “Bahçede” (adet 4, s. 27), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 13, s. 98), “Hayal” (adet 17, s. iç ön kapak), “Ezhar-ı Bahar” (adet 24, s. iç ön kapak), “Şimendifer” (adet 30, s. 213), “Balon” (adet 32, s. 230), “Hastalığım Esnasında” (adet 34, s. iç ön kapak), “Piyano” (adet 36, s. 261), “Kar” (adet 39, s. 285), “Takdir” (adet 40, s. 293), “Hatırat-ı Garam” (adet 42, s. iç ön kapak), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 43, s. iç ön kapak), “Ezhar-ı Bahar” (adet 45, s. 332), “Beyazıt Sergisindeki Büyük Tabloya” (adet 45, s. 332) ve “Fîraş-ı Leyal” (adet 49, s. 364) başlıklarını taşıyan pek çok manzume ve “Hatırat-ı Sevda 1” (adet 43, s. iç ön kapak, 317), “Hatırat-ı Sevda 2” (adet 45, s. 333) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur. Ayrıca “Bir İki Söz” (adet 41, s.

301), “Yine Bir İki Söz” (adet 44, s. 237) ve “Beyazıt Sergisindeki Tablo” (adet 45, s. iç ön kapak, 332) başlıklı üç metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Münif Ali:

Münif Ali imzasıyla mecmuada; “İlm-i Ruh ve Metres” (adet 3, s. 21), “Mütercem Romanlar Hakkında” (adet 10, s. 75, 76), “Aveng-i Sanayi -Mektup-“ (adet 10, s. 74, 75) ve “Aveng-i Sanayi 1 Rikkat-i Kelam ve Fikir” (adet 10, s. 75) başlıklarını taşıyan dört metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

N. Ruhi:

N. Ruhi imzasıyla mecmuada; “Naziresi” (adet 11, s. 82) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

N. S(in):

N. S(in) imzasıyla mecmuada; “Buhar” (adet 28, s. 200, 201, 202) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Nahit:

Nahit imzasıyla mecmuada; “Zavallı Kalbim” (adet 7, s. 50, 51) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Namık Ekrem (Birecikli):

“1878’de Birecik’te doğmuş şair ve yazardır. Birecik Rüştüyesi, Halep İdadisi, İstanbul Mühendishane Mektebi ve Darülmuallimin mezunu. Makriköy, Mercan gibi liselerde matematik öğretmenini olarak çalıştı. Erzurum, Van, Bitlis çevresinde maarif müfettişi olarak görev yaptı. Kerkük Sultanisi müdürü iken 1917’de tifodan öldü.

İstanbul’da yayımlana Avam gazetesinin bir dönem başyazarlığını yaptı. Arapça ve Farsça biliyordu, hatipliği ile de tanınmıştır. Şiirlerinde Fuzuli, Namık Kemal, Hamit, Recaizade etkisi dikkat çekici bulunmuştur” (Işık 2004:1304).

Kırk civarında eseri bulunan Namık Ekrem, hayatı boyunca halkı bilinçlendirmeyi amaç edinmiş, bu doğrultuda eserler kaleme almıştır. Eserlerinde vatan, millet, hürriyet, adalet gibi konular ağırlıkta olmuştur. İlk eseri *Yadigâr-ı Fûruğî*, basılamadan kaybolduğu için hatırat türündeki *Dibace-i Aşkımın* (1319) ilk eseri olarak kabul edilir. Son eseri *Şi’r-i Hakikat* (1330) nesir ve şiir karışıktır. Diğer eserleri: *Bahar-ı Edep* (1321), *Ziraat Dersleri* (1321), *Japonya Sularında* (1321),

Fevaid (1322), *Marifet* (1322), *Makat-ı Güzide* (1323), *Nuhbe-i Kavaid* (1325), *Layiha* (1326), *Ahval-i Maarif* (1326), *İnkılap* (1324), *Yadigâr* (1325), *Ah! Vatan!* (1325), *Zafer-i Hürriyet* (1325), *Mebahis-i Müfide* (1325), *Bir Telgrafın Tesiri* (1325), *Maarifin Islahatı* (1325/1326), *Maskat-ı Resim Yahut Birecik* (1325), *Anadolu'da Bir Cevelan* (1326). (Ayata 2002:95-97).

Nazım:

Nazım imzasıyla mecmuada; “Leyl-i Münevver” (adet 5, s. 34) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Nazif (Katipzade):

Nazif (Katipzade) imzasıyla mecmuada; “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 13, s. 98), “Enin-i Ruh” (adet 21, s. iç ön kapak) ve “Sevdiğime” (adet 35, s. 253) başlıklı üç manzume; “Arzû-yı Kadim” (adet 24, s. 165, 166) başlıklı bir mensur şiir ve “Evrak-ı Fersude” (adet 12, s. 94, 95; adet 14, s. 111; adet 28, s. 202, 203) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Nejat Hissi:

Nejat Hissi imzasıyla mecmuada; “Sevda Neşideleri” (adet 11, s. 82) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Nezih Beyefendi (Tayyarzade):

“Mehmet Nezih Bey, 1839 yılında İstanbul'da doğmuş, Tayyarzade Ahmet Ata Bey'in oğludur. 1853'te babasının Rumeli Ordusu Müsteşarlığı'nda bulunduğu esnada Şümnu'da Ordu Mektubî Odası'na devam etti. 1855'te Babiali Tercüme Odası'na memur oldu. 1859'da lisan ve ilim tahsil etmek üzere yüz elli frank maaşla Paris'e gönderilmesine irade sadır oldu. Mekteb-i Osmanîye girdi. 1861'de Tercüme Odası'na avdet eyledi. Bir sene sonra Köstence Gümrüğü Müdürlüğü'ne tayin olundu. Bilahare yine odaya devam etti. 1865'ten itibaren beş sene Plevne, Babadağ, Köstence kaymakamlıklarında, Piaren vilayeti Divan-ı Temyiz reis-i saniliğine, riyasetin lağvinde başkitaletinde, Ankara ve Konya mektupçuluklarında bulundu. 1883'te Hüdevendigâr vilayeti mektupçuluğuna nasbedildi. Vali Ahmet Vefik Paşa, diğer bazı memurlar gibi onun da memuriyetini kabul edemeyeceğini bilvasıta tebliğ ile İstanbul'a iade etti. Ahmet Vefik Paşa'nın azli üzerine buraya avdet ve mektupçuluğu deruhte eyledi. 1885'te Trablusgarp mektupçuluğuna tayin olsa da gitmedi. 1886'da Necid, 1888'de Ergani, 1889'da Hakkari Mutasarrıfı oldu. Azlinden sonra Ertuğrul Mutasarrıflığına nasbedilse de selefenin ibkasından dolayı 1892'de Kozan Mutasarrıflığına tahvil ve rütbesi ula sınıf-ı evveline terfi olundu. Muahharen Niğde Mutasarrıflığına nash ve hastalığından dolayı pek az müddet sonra azledildi. 1908'de vefat etti. Aksaray'da Pertevniyal Valide Sultan Cami haziresine defnolundu. Orta boylu, beyaz ve uzunca, seyrek sakallı, zarif idi. Resimli Gazete'ye Nezih Bey gazeller gönderirdi, derç edilirdi. Giritli Sırrı Paşa tarzında güzel rika yazardı” (İnal 1988: 1202).

Nezih Beyefendi'nin mecmuda; “Gazel” (adet 39, s. 285) başlıklı bir manzumesi bulunmaktadır.

Nihanî:

Nihanî imzasıyla mecmuada; “Gecelerim” (adet 7, s. dış ön kapak b) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Nizameddin (Doktor):

Nizameddin (Doktor) imzasıyla mecmuada; “Müstakbelde Tabip” (adet 11, s. 85; adet 12, s. 96) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Numan Semih:

Numan Semih imzasıyla mecmuada; “Nağme-i Hicran” (adet 37, s. 271) ve “Sarı Saçlar” (adet 38, s. 278) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Nureddin (Ohrili):

Nureddin (Ohrili) imzasıyla mecmuada; “Sevdiğime” (adet 44, s. 325) ve “Terane-i Ruh” (adet 45, s. 332) başlıklı iki manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Nüzhet Rebi:

Nüzhet Rebi imzasıyla mecmuada; “Nikat-ı Mû-Şikaf” (adet 43, s. 318, 319) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

Ohannes Aznavur:

Ohannes Aznavur, 1870 yılında İzmir Bahçecik'te dünyaya gelmiş ve Üsküdar Berberyan Okulu'nda eğitim almıştır. Kirkor Faik Efendi'nin sahibi olduğu Asır Kütüphanesi'nde 1890-1908 yılları arasında müdürlük yapmıştır. 1908 yılında Yeni Osmanlı Kitabevi'ni daha sonra aynı isimle bir matbaa kurmuştur. Bu matbaada *Rasputin* adlı bir eserini bastırmıştır. Ayrıca Nasrettin Hoca'nın hikâyelerini Ermeniceye çevirerek 1910 yılında neşretmiştir. 1918'de *UsluDavud* adlı mizahi bir gazete çıkarmıştır. Mütarekeden sonra “Yeni Türkiye” adlı bir matbaa daha açmıştır.

Mecmua-i Lisan, *Luys* ve *Musavver Terakki* gibi mecmualarda çeşitli yazıları yer almaktadır (Uçar 2017:34).

E. Aznavur imzasıyla mecmuada; “Musahabe” (adet 14, s. 109, 110), “Musahabe” (adet 15, s. 114, 115), “Müşahadat ve Mesmuat” (adet 7, s. 51) başlıklı üç yazı mevcuttur. Ayrıca Carmen Sylva’dan çevirdiği “Ne Kadar Kolay İmiş” (adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257) ve Mınak Efendi’den çevirdiği “Mınak Efendi’nin Tercüme-i Hâli” (adet 40, s. 298, 299; adet 41, s. 306) başlıklı iki tercüme metin bulunmaktadır.

Osman Zeki:

Osman Zeki imzasıyla mecmuada; “Hüsnün İçin” (adet 34, s. 246), “Sevdiğime” (adet 38, s. 27) ve “Giriv-i Hicran” (adet 40, s. 293, 294) başlıklı üç mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[OZANSOY] Faik Ali (1876-1950):

Türk bürokrat, eğitimci ve şair.

Faik Ali imzasıyla mecmuada; “Hayal-i Seyyal” (adet 24, s. 168), “Abdülhak Mührünnisa” (adet 23, s. 158) ve “Madam Rejan” (adet 45, s. 335) başlıklı üç manzume ile “Validemin Felsefesi” (adet 22, s. 150, 151) başlıklı bir hikâye bulunmaktadır.

[OZANÖZGÜ] Mehmet Tahir [Nadi]:

“Asıl adı Mehmet Nadi olan Tahir Nadi, 1876’da Divriği’de doğmuştur. Tuğutluzade diye bilinen bir ailedendir. İlköğrenimini babası Mehmet Halim’in görevi nedeniyle Kilis’te yaptı. Daha sonra üç yıl kaldıkları Maraş’ta Arapça ve Farsça öğrendi. Maraş Orman memurluğundan emekliye ayrılan babasının isteği üzerine İstanbul’a giderek, dört yıl kaldığı Üsküdar’da Hoca Nazım Efendi’nin metin ve şerh derslerini takip ederek icazetname aldı. Üsküdar idadisini bitirdikten sonra 1318 (1900-1901)’de açılan Darülfünun Edebiyat Fakültesi’ne girdi ve öğrenimini burada tamamlayarak öğretmen oldu.

Öğrenciliği sırasında Beyazıt Camii’nde Gülistan ve Hafız Divanı, Ayasofya’da Mesnevi dersleri verdi. Mardin’de üç yıl kaldı ve Mevlid’ini de burada kaleme aldı (1908). Daha sonra Selanik’e tayin edildi. Tahminen 1908,1909’da Selanik’e giden Tahir Nadi burada da üç yıl müdürlük görevinde bulundu. Selanik’te görev yaparken, orada posta memuru olarak çalışan Talat Paşa kendisinden, Mevlana’nın Rubai’lerinden Farsça dersi vermesini istemiş, Tahir Nadi de “Bostan ve Gülistan’ı öğrenmeden Mevlana’yı anlamazsın” diyerek bu talebi reddetmiştir.

Daha sonra Ankara Darülmuallemîn-i Rüştiye edebiyat öğretmeni olarak tayini çıktı (1912). Kaç yıl çalıştığını bilemediğimiz Ankara'dan yine terfien Kerkük İdadisine müdür olarak tayin edildi. Kerkük'te Sultanî ve Numune Mektebi binalarını inşa ettiren Tahir Nadi, Basra Sultanîsi müdürlüğünde de bulundu. I. Dünya Savaşı'nda Basra'nın işgali üzerine Türk olduğu gerekçesiyle esir edilmek istenmiş, Farsçayı çok fasih konuşması ve kendisini İranlı bir tüccar gibi göstermesi sayesinde esir düşmekten kurtulmuştur. İranlı gibi giyinip deve sırtında Müntefik çöllerinden Bağdat ve Halep yoluyla İstanbul'a dönmüştür. Kadıköy, Kabataş ve Vefa Liseleri ile Gazi Osman Paşa Okulu, İstanbul ve Adana Kız Öğretmen Okulu, Amerikan Koleji, İmam Hatip Okulu, Pertevniyal ve İstanbul Kız Liselerinde Farsça öğretmenliği yaptı. Yirmi yıl kadar buralarda Farsça öğretmenliği yapan Tahir Nadi, 1928 harf inkılabıyla, Farsça dersinin okulların müfredatından kaldırılması üzerine Türkçe öğretmeni olarak görevlendirildi. İstanbul Kız ve Erkek Liseleri ile Pertevniyal Lisesi ve son olarak iki yıl görev yaptığı Yenikapı Mektebi'nde Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. Öğretmenlik görevinde kırk beş yılı doldurması üzerine Yenikapı Mektebi'nden emekliye ayrıldı. Soyadı kanunundan sonra Ozanözü soyadını alan ve hiç evlenmeyen Tahir Nadi Şubat 1952'de vefat etmiştir.

Pek çok eser yazmış olan Tahir Nadi'nin, Tahir Nadi Efendi Mevlidi (İstanbul, 1326/1908; yeni harflerle 1950), Umdetü'l-Kavâid (İstanbul 1915) ve Fezleke-i Lisân-ı Fârisi (İstanbul, 1922, 1928) isimli eserleri basılmıştır.

Bunların dışında Molla Camî Dîvânı ve Ubeydi Zâkânî Letâîfî tercümeleri ile bin iki yüz sayfalık Divan'ı Üsküdar'da oturan dayısının evinde yanmıştır" (Yıldız 2017:293-295).

Mehmet Tahir imzasıyla mecmuada; “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 26, s. 182, 183) ve “Manzume-i Tebrikiye” (adet 38, s. 277, 278) başlıklı iki adet manzume ile “Tercüme” (adet 4, s. 29) başlıklı bir adet metin bulunmaktadır.

Ömer Edip:

Ömer Edip imzasıyla mecmuada; “Hicran” (adet 22, s. 152) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Ömer Seyfettin (1884-1920):

Türk hikâyecisi ve fikir adamı.

Ömer Seyfettin'in mecmuada: “N. Nazmi” müstearıyla “İlk Aşk” (adet 7, s. 49), “Hayal-i Mâzi” (adet 11, s. 81) ve “Ey Taze Kadın” (adet 7, s. 50) başlıklı üç mensur şiir mevcuttur.

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (1872-1959):

Türk şair.

Hüseyin Siret'in mecmuada; "Ömer Senih" müstearıyla "Bir Gece 1" (adet 4, s. 27, 28), "Bir Gece 2" (adet 4, s. 27), "Bir Gece 3" (adet 4, s. 27) ve "Bir Gece 4" (adet 4, s. 27, 28) başlıklıklarını taşıyan dört adet manzumesi bulunmaktadır.

Paul Bourget:

1852-1935 yılları arasında yaşamış Fransız roman, demene ve oyun yazarıdır.

"Bir matematik profesörünün oğlu olan Bourget, tıp okumuştur. 1875'te yazdığı Tedirgin Yaşam şiiriyle tanınmıştır. Çağdaş Psikoloji Denemeleri ve Yeni Çağdaş Psikoloji Denemeleri gibi çalışmalarında Bourget, Renan'dan Baudelaire'e kadar önemli yazarların edebî yapıtlarının eleştirisini yapmıştır. Onarılmaz (1884), Zor Bilmece (1885), Bir Aşk Suçu (1886) ve Yalanlar (1887) gibi ilk romanlarında Bourget, natüralizmden bilinçli bir dönüş yaparak psikolojik roman yazmaya yönelir. H. Taine'nin belirlenimcilik öğretisine karşı yazılmış tezli bir roman olan Tilmiz (1889) Bourget'nin görüşlerini açık bir şekilde ortaya koyar. Bourget, Dreyfus olayı ile bu olayın yol açtığı siyasi-ideolojik hesaplaşmaların etkisi altında gitgide katı Katolik-Kralcı bir tutuma yönelerek edebî yaratımlarındaki ahlaki ve dini sorunları bu anlamda ele almaya başlamıştır. Genellikle burjuva kadın kişilerin içinde bulundukları ruhsal bunalımların psikolojik yönden ustaca bir çözümlemesini yapan Bourget, 19.yüzyılın sonları ile I. Dünya Savaşı arası dönemin en ünlü yazarlarından biri olmuştur" (Çalışlar 1987:217).

Mecmuada; Paul Bourget'den "Hayal-i Bakir" (adet 32, s. 230) ve "Bir Hatıra" (adet 36, s. 261, 262) başlıklarını taşıyan iki metin çevirisi mevcuttur. Bu metinlerin mütercimi M. Adil imzasını taşımaktadır.

Rafi Hadi:

Rafi Hadi imzasıyla mecmuada; "Komşumun Lambası" (adet 2, s. 10) ile "Peri Jülyen" (adet 5, s. 34) başlıklı iki hikâyeye; "Aşk-ı Pejmürde" (adet 3, s. 23; adet 4, s. 32; adet 5, s. 39; adet 7, s. 55; adet 8, s. 63; adet 10, s. 79) başlıklı bir tefrika ve "Benim Ruhum" (adet 3, s. 18), "Sana" (adet 5, s. 34, 35) ve "Mersiye" (adet 6, s. 41, 42) başlıklı üç mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

[REY] Ahmet Reşit:

1870-1955 yılları arasında yaşamış şair, yazar ve devlet adamıdır.

İlköğrenimini Çankırı'da yaptıktan sonra İstanbul'a gelen Ahmet Reşit Soğukçeşme Askeri Rüstiyesini ve Mülkiye Lisesinin idadi kısmını bitirmiştir. Mülkiye Mektebinde muallim muavinliği yapmıştır. 1904'te Kudüs Mutasarrıflığı, 1906'da Manastır, 1907'de Ankara ve 1908'de Halep Valiliği yapmıştır. 1912'de Kamil Paşa Kabinesi'ne Dâhiliye Nazırı olarak girdiği görevinden bir yıl sonra

ayrılarak Mısır'a gitmiştir. 1919 yılında Mondros Mütarekesi'nin imzalanması üzerine yeniden İstanbul'a gelerek önce Tevfik Paşa Kabinesi'ne ardından Damat Ferit Kabinesi'ne Dâhiliye Nazırı olarak katılmıştır. Sevr Antlaşması'nın maddelerini ağır bulduğu için imzalamamış ve memuriyet görevinden ayrılmıştır. Vefatına kadar edebî çalışmalarla meşgul olmuştur (Çankaya 1968: 328,329).

“Ahmet Reşit'in çocuk denecek çağda, on beş yaşında başlayan bir yazı hayatı vardır. Hocası Recaizade Mahmut Ekrem'in de büyük teşvik ve desteğini görmüştür. İlk defa Gülşen'de (1885) ve daha sonra Mekteb'de (1895) ve nihayet 1896'dan itibaren Servet-i Fünun'da H. Nazım müstearıyla şiirlerini ve Musahabe-i Edebiyeleri'ni yayımladı; Edebiyat-ı Cedide zümresine dâhil oldu. Daha sonra Samipaşazade Sezai, Ali Ekrem ve Menemenlizade Mehmet Tahir beyler gibi Malumat mecmuasında yazmaya başladı (1900). II. Meşrutiyet devrinde yazılarını daha çok İttihat ve Terakki muhalifi neşir organlarında, Yeni Gazete, Rehber Alemdar ve Şehrah'ta neşretti. Cumhuriyet devrinde “Hatıralarım” başlığı ile bazı hatıralarını Yeni Sabah (26 Şubat- 28 Mart 1941, 26 tefrika) gazetesinde tefrika etti. Ahmet Reşit'in kitap hâlinde basılmış ilk eseri Galatasaray'da okutulmuş derslere dair iki ciltlik Nazariyat-ı Edebiye'dir (İstanbul, 1328, c.I, 291 s.; c.III, 179 s.). Cumhuriyet devrinde, 1934'te kurulan Dün-Yarın Külliyyatı arasında Racine'den yaptığı Tercümelere J. Rasin Külliyyatından (İstanbul, 1934, c.I, 259 s.; c. II, 255 s.; c. III, 252 s., 1935, c. IV, 171 s.) adı ile bastırdı. Vergilius'tan Emeide (1936, c. I, 348 s.; c. II, 326 s.) adıyla yaptığı Aeneis tercümesi yine aynı külliyyattan çıktı. Corneille'den seçtiği beş kitabın tercümesi ve Homeros'un İlyada tercümesini bastıramamıştır. Türkiye Yayınevi'nin “canlı tarihler” dizisinin 3. kitabı olarak çıkan Gördüklerim-Yaptıklarım (İstanbul, 1945, 356 s.) isimli hatıraları bilhassa II. Meşrutiyet devri için birinci dereceden çok mühim bir kaynaktır ve henüz gereği gibi değerlendirilmemiş bilgiler ihtiva etmektedir” (Birinci 2001: 147,148).

Ahmet Reşit'in mecmuada; “H. Nazım” müstearıyla “Bulutlu Gece” (adet 22, s. 151, 152) başlıklı manzumesi bulunmaktadır.

Rıza Şevki:

Rıza Şevki imzasıyla mecmuada; “Sarhoş” (adet 3, s. 19), “Tulû-ı Şegaf 2” (adet 5, s. 36, 37) ve “Kırlangıçlara” (adet 6, s. 42) başlıklı üç mensur şiir ile “Venedik” (adet 9, s. 69) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Sabri Beyefendi (Küttabî-i Hazret-i Şehriyârî):

1869 yılında Tokat'ta doğmuş ve ilköğrenimine burada başlamıştır. On yaşında hafız olan Mustafa Sabri Efendi İstanbul'da Gümülcineli Ahmet Asım Efendi ve Mehmet Atıf Efendi'den dersler almıştır. 1890'da Fatih Cami müderrisi, 1896'da Beşiktaş Asariye Cami imamı ve 1899-1904 yıllarında Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde kütüphane memuru olarak görev yapmıştır. Cemiyet-i İlmiye-i İslamiye'nin reisliğine seçilmiş ve bu cemiyetin çıkardığı *Beyanülhak* adlı

mecmuada başyazar sıfatıyla makaleler yayımlamıştır. *Peyam-ı Sabah, İkdâm, Yarın* ve *Alemdar* gibi çeşitli süreli yayınlarda yazılar kaleme almıştır.

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Tokat mebusu olarak Meclis-i Mebusan' katılmıştır. İttihat ve Terakki karşıtı olarak çeşitli çalışmalarda bulunmuş ve 1919 yılında Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın kurucuları arasında yer almıştır. Bir süre tutukluluk hayatı yaşadktan sonra Damat Ferit Paşa Hükümetinde şeyhülislamlık yapmıştır. Şurâ-yı Saltanat'a katılarak Sevr Antlaşması'nı imzalanmasını savunanlar arasında yer almıştır. Milli Mücadele hareketine karşı tedbirler alınması yönündeki önerilerin kabul edilmemesi üzerine 1920'de görevinden istifa etmiştir. Mustafa Kemal'e ve hükümetine muhalefet ederek ülkeyi terk etmiş ve Mısır'a gitmiştir. 1954 yılında Kahire'de vefat etmiştir. Dinî, siyasî ve sosyal birçok eseri mevcuttur (Yavuz 2020: 350,351).

Sabri Beyefendi (Küttabî-i Hazret-i Şehriyârî) imzasıyla mecmuada bir adet başlıksız manzume mevcuttur. Bu manzume “Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin” bölümünde “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 1, s. 4, 5) şeklinde gösterilmiştir.

Sadettin:

Sadettin imzasıyla mecmuada; “Terbi” (adet 2, s. 11) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Sadiye İclal:

Sadiye İclal Hanım hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Şiirini İstanbul Küçükçamlıca'da yazdığı bilinmektedir. *Hanımlara Mahsus Gazete*'nin 19 Eylül 1901 tarihli 349. sayısının birinci sayfasında yayımlanan küçük bir çiçekçi kızı anlatan lirik şiiri gerek konu gerekse şekil bakımından yenilik devrinin güzel örneklerindendir. Ancak Fransızcadan çeviri olması da düşünülebilir (Cunbur 2011:227).

Sadiye İclal imzasıyla mecmuada; “Ey Hayat!” (adet 28, s. 197) ve “Enin-i Sevdâ” (adet 37, s. 269) başlıklı iki adet manzume mevcuttur.

Safveti Kemal:

Safveti Kemal imzasıyla mecmuada; “Hoca Hanım” (adet 2, s. dış arka kapak a; adet 3, s. dış arka kapak b, a; adet 4, s. dış arka kapak b; adet 6, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Salih:

Salih imzasıyla mecmuada; “Bir Levha İçin” (adet 28, s. 198) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Salih Muzaffer:

Salih Muzaffer imzasıyla mecmuada; “İlk Aşkımın Hatıraları” (adet 39, s. 286) ve “Ruzname-i Aşkımın Son Sahifeleri” (adet 44, s. 326) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Sami:

Sami imzasıyla mecmuada; “İbtika” (adet 25, s. 173) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Sezai:

Sezai imzasıyla mecmuada; “Levha-i Hayat” (adet 8, s. dış arka kapak b) başlıklı bir hikâye mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Sırrî:

Sırrî imzasıyla mecmuada; “Bülbül” (adet 23, s. iç ön kapak), “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 26, s. 182), “Sehergah” (adet 27, s. 189) ve “Diğer” (adet 32, s. 230) başlıklı dört manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Suat Ramiz:

Suat Ramiz imzasıyla mecmuada; “İran” (adet 6, s. 41; adet 7, s. 53, 54; adet 8, s. 58) ve “Eski Bir Çin Rasathanesi” (adet 7, s. 54; adet 8, s. 58, 59) başlıklı iki metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Süleyman Nazif (1870-1927):

Türk şair, yazar ve bürokrat.

Süleyman Nazif'in mecmuada; "İbrahim Cehdi" müstearıyla "Mahcube" (adet 22, s. 150) başlıklı bir manzume bulunmaktadır.

Şehzadebaşı Muhbiri (İmzasız):

Şehzadebaşı Muhbiri imzasıyla mecmuada; "Şehzadebaşı Muhbirimizden" (adet 16, s. 116) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşıl原因amamıştır.

Şevket:

Şevket imzasıyla mecmuada; "Musahabe-i Fenniye" (adet 29, s. 210), "Şuun-ı Fenniye" (adet 46, s. 345, 346), "Daü'l-fil-i Arabi ve Sivrisineklerin Mazarratı" (adet 30, s. 217, 218), "Fenn-i Mikrobiden Bir Nebze" (adet 41, s. 302, 303), "Hınzır Eti Eklinden Mütevellid Bir Maraz-ı Müthiş" (adet 45, s. 336), "Meşrubat-ı Küliyyenin Menafı ve Mazarratı" (adet 34, s. 249, 250) ve "Mugaddi Etler" (adet 44, s. 329, 330) başlıklarını taşıyan metinler mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşıl原因amamıştır.

[TAN] M. Turhan (1886-1939):

Türk şair ve yazar.

"Asıl adı Mehmet Samih Fethi'dir. Cumhuriyet gazetesinde fıkra yazarlığı yapmış, romanlarını tefrika etmiştir. Tarihsel romanlarıyla tanınan Turhan Tan, gençlik döneminde Servet-i Fünun dergisi ve çeşitli gazetelerde Bedrettin Yılmaz, Halil Rüşti gibi müstear isimlerle şiirler ve değişik konularda yazılar yayımlamıştır. Hayat Ansiklopedisi'nde M. S. imzasıyla yazdığı birçok şiir vardır. Şiirleri kitap hâline getirilmemiştir. Şiirlerinde Edebiyat-ı Cedide tesiri görülmektedir" (Işık 2004:1803).

Turhan Tan'ın mecmuada; "Halil Rüşti" müstearıyla "Aşk-ı Masum" (adet 46, s. 341), "Neşide-i Sevda" (adet 48, s. 356), "Ah! Ey Hüsn!" (adet 49, s. 364, 365) başlıklı üç manzumesi ve "Lisana Dair: İmla" (adet 46, s. 340, 341), "Endişe-i Tesadüf" (adet 47, s. 351, 352, 353), "Bir Hatıra" (adet 48, s. 357, 358), "Meyveli Ağaçlar" (adet 49, s. 367, 368) başlıklı dört yazısı bulunmaktadır.

Tarık:

Tarık imzasıyla mecmuada; “Sade Bir Gazel” (adet 20, s. iç ön kapak) başlıklı bir manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Tevfik Fikret (1867-1915):

Türk şair.

Tevfik Fikret imzasıyla mecmuada; “Son Nağme” (adet 3, s. 21) başlıklı bir manzume mevcuttur.

Vasıf:

Vasıf imzasıyla mecmuada; “Zavallı Valide” (adet 10, s. 74) başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Vassaf Kadri (Moralizade):

1885 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiştir. Çocukluk yıllarını Balkanlar’da geçiren Vassaf Kadri ilk ve ortaöğrenimini orada tamamladıktan sonra on dört yaşında İstanbul’a dönmüştür ve dört yıllık lise eğitimini de burada tamamlamıştır. Tahsilini tamamladıktan sonra Yunanistan’ın Pire şehrine gitmiştir. Çeşitli türlerde eserler vermiş ve birçok gazeteye yazılar yazmıştır. Meşrutiyet’in ilanından sonra tekrar İstanbul’a dönmüş ve eserlerini basmaya başlamıştır. Eserlerinde fert ve toplum çatışması, II. Abdülhamit yönetiminin eleştirisi, Türkçülük, kahramanlık, vatan sevgisi gibi konuları ele almıştır (Özdemir 2008:3-6).

Eserleri: *Mukaddeme-i İnkılâp* (1909), *Çakıcı’nın İlk Kurşunu* (1909), *Sultan Murad* (1911), *Yıldız Faciaları* (1911), *Çarşamba Karısı* (1913), *Hırsız Feneri-Gizli Mezaristan* (1914), *Melekper* (1914), *Ölüm Habercileri-Kızıl Sultan* (1914), *Kadınlar Komitesi* (1914), *Safiye* (1914), *Şimâl Rüzgârı* (1915), *Hint Yıldızı* (1915), *Yetime* (1915), *Meçhul Konak* (1915), *Yetime’nin Kabri* (1915), *Rauf’un Geceleri* (1915), *Tahte’l-bahirde İzdivaç* (1917), *Gizli Define Meyhanecinin Kızı* (?). Ayrıca Süleyman Sudi ile *Millî Cinayât Koleksiyonu* (1914) dizisinde yayımladığı *Kanlı Peri*, *Kara Cadı*, *Siyah Pençe*, *Âni Felaket*, *Görülmemiş Bir Aşk*, *Yeraltı Şehrinde Bir Cinayet*, *Çin Guguklu Saat*, *Kanlı Perinin Son Aşkı*, *Esrarengiz Bir Düğün*, *Dirilen Cenaze* (Akbaş 2022:1017).

Vassaf Kadri (Moralizade) imzasıyla mecmuada; “Kalbim” (adet 3, s. 19) başlıklı bir manzume, “Hayat-ı Hakikiye Sahneleri” (adet 32, s. 231,232) ,“İtalya’da Ziyinet-i Nisvan” (adet 5, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b) başlıklı iki metin bulunmaktadır.

Victor Hugo:

Romantik akıma bağlı Fransız şair, romancı ve oyun yazarı.

Victor Hugo, 1802’de Besançon’da doğmuştur. Çocukluğu ülkede siyasi karışıklığın olduğu bir dönemde geçmiştir. Gençliğinde âşık oldu ve annesinin isteklerine karşı gelip çocukluk arkadaşı Adele Foucher ile gizlice nişanlanmıştır. Annesi ile yakın ilişkisinden dolayı Adele ile evlenmek için annesinin ölümüne kadar beklemiş ve 1822’de evlenmiştir. Adele ve Victor Hugo’nun ilk çocuğu Leopold 1823’te doğmuş ama doğduktan kısa süre sonra ölmüştür. Sonraki sene kızları 28 Ağustos 1824’te Leopoldine doğmuştur. Onu 4 Kasım 1826’da doğan Charles, 28 Ekim 1828’de doğan François-Victor ve 24 Ağustos 1830’da doğan Adele takip etmiştir.

Victor Hugo en büyük ve ünlü Fransız yazarlardan biri kabul edilir. Hugo’nun Fransa’daki edebi ünü ilk olarak şiirlerinden sonra da romanlarından ve tiyatro oyunlarından gelir. Tutkusunu ve belagat yeteneğini ilk dönem eserlerine de yansıtan Hugo, genç yaşında şöhrete kavuşmuştur. İlk şiir derlemesi *Odes et poesies diverses* 1822’de 20 yaşındayken yayınlamıştır. İlk romanı *Notre Dame’ın Kamburu* 1831’de basıldığından büyük başarı kazanmış ve diğer dillere çevrilmiştir. 1830’ların başında toplumsal sefalet ve adaletsizlik hakkında büyük bir eser üzerine çalışmaya karar vererek *Sefiller*’i yazmaya başlamıştır. Fakat tamamlamak on yedi yıl sürmüş ve 1862’de yayımlanmıştı (https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo).

Victor Hugo’ya ait olan; “İstiğrak” (adet 5, s. 33) başlıklı manzume Yusuf Nümid, “İstiğrak” (adet 3, s. 18) başlıklı mensur şiir A(ziz) Hüdai ve “Kanadalı Kadın” (adet 20, s. 133) başlıklı mensur şiir ise Hicri (Tıbbiyeden) tarafından tercüme yoluyla verilmiştir.

[YALÇIN] Hüseyin Cahit (1875-1957):

Türk gazeteci ve yazar.

Hüseyin Cahit imzasıyla mecmuada; “İnsanlar Arasında” (adet 20, s. 136, 137) ve “Hayata Karşı” (adet 20, s. 137) başlıklı iki mensur şiir mevcuttur.

[YALÇIN] Hüseyin Suat (1867-1942):

Türk şair ve yazar.

Hüseyin Suat imzasıyla mecmuada; “Takrir-i Melal” (adet 21, s. 143) başlıklı bir manzume bulunmaktadır.

Yusuf Cevat:

Yusuf Cevat imzasıyla mecmuada başlıksız bir manzume mevcuttur. Bu manzume “Başlıksız Olarak Manzume” (adet 1, s. 6) şeklinde başlıklandırılmıştır. Ayrıca “Şafak” (adet 33, s. 239, 240) başlıklı bir de metin bulunmaktadır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Yusuf Nümid:

Yusuf Nümid imzasıyla mecmuada; “İstiğrak” (adet 5, s. 33), “Mahsul-i Hayal” (adet 5, s. 33), “Nevâ-yı Tahassür” (adet 9, s. 67) ve “Şuhak-ı İştîyak” (adet 30, s. iç ön kapak) başlıklarını taşıyan dört adet manzume ve “Kahve Ağacı ve Mahsulü” (adet 47, s. 350, 351; adet 48, s. 361, 362; adet 49, s. 366, 367) başlıklı bir metin bulunmaktadır. Ayrıca iki mensur şiir mevcuttur. Bu mensur şiirlerden biri “Sen Sevgilim Senin Hayalin” (adet 28, s. 198) başlıklı olup diğerinin başlığı ise sayfa sayılarının karışıklığından dolayı tespit edilememiştir. Bu yüzden “(Okunmuyor)” (adet 14, s. 105) şeklinde başlıklandırılmıştır. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Yusuf Suat:

Yusuf Suat imzasıyla mecmuada; “İzdivaç” (adet 29, s. 209; adet 30, s. 218, 219) başlıklı bir metin mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Zeynelabidin Salih:

Zeynelabidin Salih imzasıyla mecmuada; “Sabaha Karşı” (adet 37, s. 269) ve “Bunlar Senin İçin” (adet 41, s. 301) başlıklı iki manzume mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Ziya Nahit:

Ziya Nahit imzasıyla mecmuada; “Terane-i Hicran” (adet 29, s. 207, 208)
başlıklı bir mensur şiir mevcuttur. Hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. *MUSAVVER TERAKKİ* 4. SENE TAHLİLİ DİZİN

2.1. Sayılarına Göre Sistematik Dizin

Adet 1 (1 Eylül 1900/19 Ağustos 1316/7 Cemaziyelahir 1317)

İmzasız, *Cülus-ı Hümayun-ı Meyamin Makrun Hazret-i Hilafet-Penahının Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Mesudesi*, s. iç ön kapak-3

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 3.

Hersekli Arif Hikmet, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 3.

Müstecabizade İsmet Bey, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 3, 4.

Beyazıt Kütüphanesi, s. 4.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Tebrik*, s. 4.

Küttabî-i Hazret-i Şehriyârî Sabri Beyefendi, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 4,5.

Askerî Koğuş, s. 5.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzum Tarih*, adet 1, s. 5.

Yusuf Cevat, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 6.

Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden Mehmet Rıfat, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 6.

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, s. 6.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenni*, s. 6,7.

Piyade Mülazımlarından Ahmet Refik (Mütercim), *Piyadenin Muhaberedeki Vazifesi*, s. 7,8.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. 8.

Tophane Çeşmesi, s. 8.

Musavver Terakki İdarehanesi, s. dış arka kapak.

Adet 2 (4 Eylül 1900/22 Ağustos 1316/12 Cemaziyelahir 1317)

Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade Mehmet Fuat, *Cülûs-ı Hümayun-ı Hazret-i Şehriyârî*, s. iç ön kapak.

Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı Ferit, *Kaside-i Tebrikiye*, s. iç ön kapak.

Rafi Hadi, *Komşumun Lambası*, s. 10.

H(a) Avni, *Sarir*, s. 10-11.

H(a) Macit, *Belki*, s. 11.

Darülmuallimînden Bekir Fahri, *Nevzad-ı Hayal*, s. 11.

Sadettin, *Terbi*, s. 11.

H(a) Avni, *Mektup*, s. 11,12.

Reşat Paşa (Maliye Nazır-ı Âlisi), s. 12.

Hîlmizade İbrahim Rıfat, *Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye*, s. 12, 13.

Refik Beyefendi (Mühürdar-ı Sadr-ı Âli), s. 13.

Halit Naci, *Denizde Alaime-i Tabiiyye*, s. 13,14.

Çin Generallerinden Van-San, s. 14.

Büyükdere Rıhtımı, s. 15.

Çin İmparatoriçesi, s. 15.

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, s. 15, 16.

Kahire, s. 16.

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Abonelerimize*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak a.

Adet 3 (12 Eylül 1900/30 Ağustos 1316/18 Cemaziyelevvel 1317)

Vizental Efendi, s. iç ön kapak.

Mahmut Celalettin Paşa, *Gazel*, s. iç ön kapak.

Mahmut Celalettin Paşa, *Diğer*, s. iç ön kapak.

H(a) Avni, *Âsâr-ı Perişanım'dan İki Kıtâ*, s. iç ön kapak-18.

Rafi Hadi, *Benim Ruhum*, s. 18.

A(yın) Hüdai, *İstiğrak* (mütercim), s. 18.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. 18.

Ahmet Cemil, *Şehik Hicran*, s. 18.

M. Necdet, *Menekşeler*, s. 19.

Moralızade Vassaf Kadri, *Kalbim*, s. 19.

Rıza Şevki, *Sarhoş*, s. 19.

Mustafa Kemal, *Levha*, s. 19.

Mehmet Muhlis, *Çiçekler*, s. 19-21.

Yenikapı İskeleyi, s. 20.

Antoine Lavoisier (Kimyager-i Şehîr), s. 21

Cenap Şahabettin, *Şiirim İçin*, s. 21.

Tevfik Fikret, *Son Nağme*, s. 21.

Münif Ali, *İlm-i Ruh ve Metres*, s. 22.

Halit Naci, *Lavoisier*, s. 22-23.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, s. 23.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, s. 23.

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, s. dış arka kapak b, a.

Hamdi Namık, *Bilir misin Ne İsterim?*, s. dış arka kapak a.

Saatçizade Hakkı, *Şarkı*, s. dış arka kapak a.

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Ceridemize İhdâ-yı Asar Lütfunda Bulunan Zevata Ricâ-yı Mahsusumuz*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Abonelerimize*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Muhaberat-ı Aleniye*, s. dış arka kapak a.

Adet 4 (20 Eylül 1900/7 Eylül 1316/26 Cemaziyelevvel 1317)

H(a) Avni, *Hasat*, s. iç ön kapak.

Aziziye Cami, s. iç ön kapak.

M. Necdet, *Garam-ı Va-pesin*, s. 26.

İbnü'l-Lami Mahmut Ekrem, *Neden Esirgesin?*, s. 26.

Hüseyin Selami, *Bir Kızın Lisanından Yalancı Aşığına: Yorulma*, s. 26.

Mahmut Bedi, *Sürud*, s. 26.

Ahmet Cemil, *Saadet-i Aniye*, s. 26.

E(lif) Şadi, *Bülbül*, s. 26, 27.

Mustafa Kemal, *Bahçede*, s. 27.

Ömer Seni, *Bir Gece*, s. 27, 28.

Minerva Mabedi Harabesi, s. 28.

Aziz Hüdayi, V, s. 28, 29.

Mehmet Tahir, *Tercüme*, s. 29.

Halit Naci, *Lavoisier*, s. 22, 23.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, s. 30, 31.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, s. 31.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, s. 32.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. 32.

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, s. dış arka kapak b.

Kasabadan Hüseyin Hüsnü, *Bir Kızın Feryad-ı Masumanesi*, s. dış arka kapak b, a.

H(a) Avni, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak a.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gülşen-i Mektubat*, s. dış arka kapak a.

Adet 5 (27 Eylül 1900/14 Eylül 1316/3 Cemaziyelevvel 1317)

Bursa'da: Darülmualлимîn Mezunlarından Hafız Hüseyin Şevket, *Canandan İstimdat*, s. dış ön kapak b.

Bursa'da: Darülmualлимîn Mezunlarından Hafız Hüseyin Şevket, *Şarkı*, s. dış ön kapak b.

Moralızade Vassaf Kadri, *İtalya'da Ziyinet-i Nisvan*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Göksu, s. iç ön kapak.

A(yın) Naci, *Neşide-i İştîyak*, s. iç ön kapak.

Edirne'den H(1) Sami, *Medfun*, s. 33.

Yusuf Nümid, *İstiğrak* (Victor Hugo'dan çeviri), s. 33.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *İftirak-ı Ebedi*, s. 33.

Yusuf Nümid, *Mahsul-i Hayal*, s. 33.

Edirne'den Mehmet Hilmi, *Levha*, s. 33.

Nazım, *Leyl-i Münevver*, s. 34.

Rafi Hadi, *Peri Jülyen*, s. 34.

Rafi Hadi, *Sana*, s. 34-35.

Hükümet Konağı, s. 35.

Aziz Hüdai, *İtiraf*, s. 35, 36.

H(a) Macit, *Ruhumun Mezarı*, s. 36.

Hüseyin Macit, *Elhan-ı Ruh Carmen Operasını Dinlerken*, s. 36.

Rıza Şevki, *Tulû-ı Şegaf* 2, s. 36, 37.

M. Atıfet, *Ruzname-i İtiraf* 1, s. 37.

A(yın) Namık, *Gözlerin*, s. 37.

A(yın) Necmi, *İlk Sözü*n, s. 37, 38.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, s. 38.

Hacı Arif Bey, s. 39.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pehmürde*, s. 39.

H(a) Avni, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak b.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.

Adet 6 (3 Ekim 1900/20 Eylül 1316/9 Cemazeyilahir 1317)

Müftizade Sacidi Mehmet Ataullah, *Enin-i Tahassür*, s. dış ön kapak b.

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Muzafferiddin Şah Kaçar, s. iç ön kapak.

Suat Ramiz, *İran*, s. 41.

Ahmet Cemil, *O Günler*, s. 41.

H(a) Avni, *Ney*, s. 41.

Rafi Hadi, *Mersiye*, s. 41, 42.

H(a) Macit, *Elvah-ı Ruh Sitare-i Şiirime Son Nağme*, s. 42.

Rıza Şevki, *Kırlangıçlara*, s. 42.

M. Servet, *Alp Dağlarında Bir Tulû* 1, s. 42, 43.

Halil Rifat Paşa, s. 43.

Asgar Han, s. 43.

A(yın) Vecdi, *Nisan Hatıraları I*, s. 43,44, 46.

Mirza Mahmut Han, s. 34(44).

Tevfik Paşa, s. 34 (44).

Behçet Bekai, *Ser-Nüvişt-i Hazinim*, s. 46.

Bedrettin, *İstilahat-ı Elektrikiye Muharririne*, s. 46, 47.

İran'da Mescid-i Şahı, s. 47.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, s. 47, 48.

Sait Paşa, s. 48.

Turhan Paşa, s. 48.

Ohannes Han, s. 48.

İmzasız, *Tashih*, s. dış arka kapak b.

H(a) Avni, *Tebrikat ve Teşekkürat*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.

Adet 7 (10 Ekim 1900/27 Eylül 1316/16 Cemazeyilahir 1317)

Türbe, sayfa iç ön kapak.

Edirne'den H(a) Avni, *Tuhfe-i Hicran*, s. dış ön kapak b.

Nihani, *Gecelerim*, s. dış ön kapak b.

A(yın) Naci, *Terane-i Niyaz*, s. iç ön kapak, 49.

Edirne'den H(1) Sami, *Ömr-i Bi-Nasip*, s. 49.

N. Nazmi, *İlk Aşk*, s. 49.

Mehmet Muhlis, *Yeni Aşkım*, s. 49, 50.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Zeyl-i Safha-ı Garam*, s. 50.

N. Nazmi, *Ey Taze Kadın*, s. 50.

Nahit, *Zavallı Kalbim*, s. 50, 51.

E. Aznavur, *Müşahadat ve Mesmuat*, s. 51.

Bedrettin, *İstılahat-ı Elektrikiye Muharririne*, s. 51, 52.

Büyükada, s. 52.

A(yın) Dehai, *Demiryolu Hududu*, s. 52, 53.

Suat Ramiz, *İran*, s. 53, 54.

Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden Çelebi İsmail
Hakkı, *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, s. 53.

Suat Ramiz, *Eski Bir Çin Rasathanesi*, s. 54.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, s. 55.

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Gazetemize İhdâ-yı Asar Eden Zevat-ı Kirama*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Nail-i Kadim*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Daimi Gençlik*, s. dış arka kapak b.

H(a) Avni, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak b.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Ceride-i Mehakim*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.

Adet 8 (18 Ekim 1900/5 Teşrinievvel 1316/24 Cemazeyilahir 1317)

Beyrut, s. iç ön kapak.

Edirne'den H(1) Sami, *Sahiriyet Ruhum*, s. iç ön kapak.

Edirne'den H(1) Sami, *Bir Aşk-ı Yetim*, s. iç ön kapak, 57.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım 1 Ömr-i Gam-Alud*, s. 57.

H(a) Macit, *Harabe-i Ömrüm*, s. 57.

Aziz Hüdai, *Louis'e*, s. 57.

Aziz Hüdai *Neşide*, s. 57, 58.

H(a) Süheyl, *Müphemiyet-i Hayat*, s. 58.

Suat Ramiz, *İran*, s. 58.

Suat Ramiz, *Eski Bir Çin Rasathanesi*, s. 58, 59.

Mişon Kohen, *Cihan Medeniyetine Bir Nazar 1*, s. 59-61.

Meriç Nehri, s. 60.

İmzasız, *Takdir-i Asar ve Miratü 'ş-Şüun*, s. 61, 62.

Boğaz İçinde Dalyan, s. 62.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, s. 62.

İmzasız, *Tashih*, s. 62.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, s. 63.

Sezai, *Levha-i Hayat*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Trabzon Salnamesi*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak b.

Adet 9 (25 Ekim 1900/12 Teşrinievvel 1316/1 Recep 1318)

Köy Âlemi, s. iç ön kapak.

E(lif) Fikret, *Yetim-i Sevda*, s. dış ön kapak b.

E(lif) Fikret, *Yalnız Bir Katrecik*, s. dış ön kapak b.

Salih Zeki, *Ruzname-, Hatıratımdan*, s. dış ön kapak b.

H(a) Avni, *Mütalaat-ı Edebiye*, s. iç ön kapak-67.

Müstecabizade İsmet Bey, *Bir Kıta*, s. 67.

Yusuf Nümid, *Nevâ-yı Tahassür*, s. 67.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Safha-i Teellüm*, s. 67.

İsak Ferare, *Terakki Ceride-i Feridesine*, s. 67, 68.

Değirmen, s. 68.

İsak Ferare, *Tuhfe-i Ebedi*, s. 68, 69.

İmzasız, *Terakki*, s. 69.

Rıza Şevki, *Venedik*, s. 69.

Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden Çelebi İsmail

Hakkı, *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, s. 69, 70.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, s. 70.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 70.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 71.

Hüseyin Hamdi, *Bir Hatıra*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Teşekkür-i Mahsusî*, s. dış arka kapak b.

H(a) Avni, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak b.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.

Adet 10 (1 Kasım 1900/19 Teşrinievvel 1316/8 Recep 1318)

Cevat Refii, *Meşcer*, s. dış ön kapak b.

A(yın) Hamit, *Sevmiyorsan*, s. dış ön kapak b.

M. A(yın), *Bir Mektup*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Çeşme, s. iç ön kapak.

A(yın) Naci, *Bükâ-yı Nihan*, s. iç ön kapak- 73.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Trilobid*, s. 73.

Edirne'den H(1) Sami, *Aşk-ı Mecruh*, s. 73.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Hasbihal-i Yetimane*, s. 73.

Hüsrev Sami, *Safir-i Hicran*, s. 73, 74.

Vasıf, *Zavallı Valide*, sayfa 74.

Münif Ali, *Aveng-i Sanayi –Mektup-*, s. 74, 75.

Münif Ali, *Aveng-i Sanayi 1 Rikkat-i Kelam ve Fikir*, s. 75.

Münif Ali, *Mütercem Romanlar Hakkında*, s. 75, 76.

İstasyon Garı, s. 76.

Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden Çelebi İsmail Hakkı, *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, s. 77.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, s. 77, 78.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 78.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 78, 79.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, s. 79.

İmzasız, *Kavanin Mecmuası*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.

Adet 11 (22 Kasım 1900/9 Teşrinisani 1316/30 Recep 1318)

Mehmet Remzi, *Kıta*, s. dış ön kapak b.

Bursa'da: Darülmualлимîn Mezunlarından Hafız Hüseyin Şevket, *Şarkı*, s. dış ön kapak b.

Bigadicizade Emin, *Eski Sevgilime*, s. dış ön kapak b.

İzmirli Mehmet Fahri, *Zavallı Genç*, s. dış ön kapak b.

Salih Zeki, *İhtizar-ı Emel*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Kahire'de Bedrü'l-Nişin Karyesi, s. iç ön kapak.

M. Nuri Şeyda, *Başlıksız Olarak Gazel*, s. iç ön kapak.

Vodinalı H(a) Remzi, *Siyah Saçlar*, s. iç ön kapak.

Avram Naum, *Hasta Kız*, s. 81.

N. Nazmi, *Hayal-i Mâzi*, s. 81.

Amed Redif Taburu Kâtibi Hacı Rıza, *Gazel*, s. 81.

- Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Gazel*, s. 81.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Başlıksız Olarak Gazel*, s. 81.
- Nejat Hissi, *Sevda Neşideleri*, s. 82.
- N. Ruhi, *Naziresi*, s. 82.
- Boğas Emanüelyan*, s. 83.
- Hayali, *Ona*, s. 83.
- Ahmet Nejat, *Zavallı Ruhum*, s. 83.
- Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden Çelebi İsmail Hakkı, *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, s. 83, 84.
- Doktor Nizameddin, *Müstakbelde Tabip*, s. 85.
- M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 85, 86.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 86, 87.
- İmzasız, *Cezayir-i Bahr-i Sefid Salnamesi*, s. dış arka kapak b.
- İmzasız, *Mazeret-i Mahsusâ*, s. dış arka kapak b.
- H(a) Avni, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak b.
- K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak b.
- İmzasız, *İdarehanemizin Taşradaki Vekilleri*, s. dış arka kapak b.
- İmzasız, *Kavanin Mecmuası*, s. dış arka kapak b.
- İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak a.
- Adet 12 (29 Kasım 1900/16 Teşrinisani 1316/16 Teşrinisani 1316)**
- Arnavutköy'ü İskeleyi*, s. iç ön kapak.
- İmzasız, *Kamus-ı Türkî Hakkında Bazı Mütaalat*, s. iç ön kapak, 89.
- Vodinalı H(a) Remzi, *Bir Muhaddereye*, s. 90.
- Avram Naum, *Ey Melek!*, s. 90.
- Vodinalı H(a) Remzi, *Bir Zaman*, s. 90.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. 90.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Muzlim Sahifeler*, s. 90.

F. Sezai, *Sen Olmasaydın*, s. 90, 91.

Tablo, s. 91.

M. Necati, *Nevhat-ı İftirak*, s. 91.

Boyabadi Mehmet Esat, *Eyyam-ı Sayfiyeden Bir Gün*, s. 92.

Doktor Nizameddin, *Müstakbelde Tabip*, s. 96.

Bedrettin, *Hücre-i Muzlime (Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya)*, s. 92, 93.

Katipzade Nazif, *Evrak-ı Fersude*, s. 94, 95.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 95.

Adet 13 (9 Aralık 1900/26 Teşrinisani 1316/16 Şaban 1318)

İmzasız, *Viladet-i Bahrü's-Saadet-i Hazret-i Hilafet-Penah-ı Azami*, s. iç ön kapak, 97.

İsak Ferare, *Başlıksız Olarak Tebrikiye*, s. 97.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Diğer*, s. 97.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Tebrik*, s. 97, 98.

Katipzade Nazif, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 98.

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 98.

İmzasız, *Kamus-ı Türkî Hakkında Bazı Mütaalat*, s. 98-100.

Cami, s. 99.

Röntgen Şuayla Gümrüklerde Eşya Muayenesi, s. 100.

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü, *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, s. 100, 101.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, s. 101, 102.

M. Behçet, *Hurma Ağacı*, s. 102, 103.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 103.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s. dış arka kapak.

Adet 14 (18 Ocak 1901 (18 Aralık 1900)/ 5 Kanunusani 1316 (5 Kanunuevvel 1316)/ 28 Şaban 1318)

(Okunmuyor), *Sahiriyet*, s. 105.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, s.105 (s. dış arka kapak a).

Yusuf Nümid, *(Okunmuyor)*, s. 105.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *(Okunmuyor)*, s. 105, 106.

Edirne'den M. Hilmi, *Veda*, s. 106.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 106.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, s. 106, 107.

Fransa'nın Nice Şehri Civarında Bolivie Körfezi, s. 107.

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü, *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, s. 107, 108.

Fransa'da Koin Nice Şehrinin Manzara-ı Umumiyesi, s. 108.

M. Behçet, *Hurma Ağacı*, s. 108, 109.

E. Aznavur, *Musahabe*, s. 109, 110.

Cumalizade Mehmet Salahattin, *Zavallı Suat*, s. 110.

Katipzade Nazif, *Evrak-ı Fersude*, s. 111.

Adet 15 (27 Aralık 1900/14 Kanunuevvel 1316/5 Ramazan 1318)

Çin İmparatoriçesi, s. 115.

Çin Meşahir Siyasiyunundan Liu Hong Chang, s. iç ön kapak.

Transvaal Reis-i Cumhuru Mösyö Kruger, s. iç ön kapak.

Transvaal Generallerinden Müteveffa Giberd, s. iç ön kapak.

Çin İmparatoriçesi, s. 115.

İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, s. iç ön kapak.

M. Nuri Şeyda, *Tahmis*, s. 113.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. 113.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 113.

Ahmet Nejat, *Zavallı Ruhum*, s. 114.

Mustafa Fehmi, *Tufeylat-ı Muzırre*, s. 114.

E. Aznavur, *Musahabe*, s. 114, 115.

İmzasız, *Tiyatro Âlemi*, s. 115.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. 115.

Adet 16 (3 Ocak 1901/21 Kanunuevvel 1316/12 Ramazan 1318)

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. iç ön kapak.

M. Edip, *Sürud-ı Giryân*, s. iç ön kapak.

Recep Bey, s. iç ön kapak.

M. Servet, *İşte Hicran*, s. iç ön kapak, 115.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 117.

Cumalızade Mehmet Salahattin, *Zavallı Suat*, s. 121, 122.

Mustafa Fehmi, *Tufeylat-ı Muzırre*, s. 118, 119.

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü, *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, s. 119.

Silistre Kasabasının İbtidaiye ve Rüştîye Mektepleri Şakirdanıyla Heyet-i Talimiyesi, s. 119.

Şehzadebaşı Muhbiri (İmzasız), *Şehzadebaşı Muhbirimizden*, s. 116.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, s. 119.

Adet 17 (10 Ocak 1901/28 Kanunuevvel 1316/19 Ramazan 1318)

Dersaadet Menazırından Irgat Pazarı, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Hayal*, s. iç ön kapak.

E(lif) Şuayb, *Gazel*, s. iç ön kapak.

M. Servet, *İşte Hicran*, s. iç ön kapak, 121.

Cumalızade Mehmet Salahattin, *Zavallı Suat*, s. 121, 122.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, s. 122.

Bedrettin, *Buffon*, s. 122, 123.

Anadolu Hisarı, s. iç ön kapak.

İmzasız, *Osmanlı Dram Kumpanyası*, s. 123.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. 123.

İmzasız, *Berberoğlu Mağazası*, s. 123.

Adet 18 (17 Ocak 1901/4 Kanunusani 1316/26 Ramazan 1318)

Bafra İslam Mekteb-i İptidaiyesi Şakirdanı, s. iç ön kapak.

Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden İbnü'l-İshak, *Naat-ı Şerif*, s. iç ön kapak.

M. Reşat, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. iç ön kapak.

Trabzon'dan M. E., *Bir Levha İçin*, s. iç ön kapak, 125.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Büyükannem*, s. 125.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 125,126.

Bedrettin, *Buffon*, s. 126.

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü, *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, s. 126, 127.

Bafra Ermeni İnas Mektebi Talebatı, s. 127.

İmzasız, *Resimlerimiz*, s. 127.

İmzasız, *Gazhaneye Mahsus Kazan –Ohannes Papazyan- , s. 127.*

Adet 19 (11 Nisan 1900 (11 Nisan 1901)/ 29 Mart 1316 (29 Mart 1317)/ 22 Zilhicce 1318)

Ahmet Celalettin Paşa, s. iç ön kapak.

Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı H(a) Remzi, *Gazel*, s. iç ön kapak.

İmzasız, *Terakki*, s. iç ön kapak.

Çallı Ömer Efendizade Ahmet Tahir, *Gazel*, s. iç ön kapak.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. iç ön kapak, 129.

M. Edip, *Veda*, s. 129.

İmzasız, *Terakki*, s. 129.

Kemal Hüznü, *Köyde Bir Sabah*, s. 129.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 129, 130.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 130.

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü, *Çin*, s. 130, 131.

Mehmet Tefik, *Beygirin Bakımına Dair Malumat-ı Müfide*, s. 131.

Adet 20 (11 Temmuz 1901/28 Haziran 1317/2 Rabiulahir 1319)

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, s. iç ön kapak.

Tevfik Paşa, s. iç ön kapak.

Tarık, *Sade Bir Gazel*, s. iç ön kapak.

Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı H(a) Remzi, *Bahar*, s. iç ön kapak.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. iç ön kapak, 133.

Leskovikli A(yın) Nuri, *Refikimin Kabrinde*, s. 133.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Ona*, s. 133.

Tıbbiyeden Hicri, *Kanadalı Kadın* (Victor Hugo'dan çeviri), s. 133.

İmzasız, *Terakki*, s. 133.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 133, 134.

Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, s. 135, 136.

Hüseyin Cahit, *İnsanlar Arasında*, s. 136, 137.

Hüseyin Cahit, *Hayata Karşı*, s. 137.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 137, 138.

Taşköprölü Hüseyin Hüsnü, *Çin*, s. 138, 139.

İmzasız, *Teessüf*, s. 139.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. 139.

Adet 21 (25 Temmuz 1901/12 Temmuz 1317/9 Rabiulahir 1319)

Refik Beyefendi, s. iç ön kapak

Katipzade Nazif, *Enin-i Ruh*, s. iç ön kapak.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Şarkı*, s. iç ön kapak, 141.

Kemal Hüznü, *Şiir*, s. 141.

Kemal Hüznü, *Şair*, s. 141.

E(lif) Melumî, *Sevdâ-yı Muhtazır*, s. 141, 142.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 142, 143.

Celal Sahir, *Leyal-i Sahiriyet*, s. 143.

Celal Sahir, *Şairin Saçları*, s. 143.

Hüseyin Suat, *Takrir-i Melal*, s. 143.

Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, s. 143, 144.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 144, 145.

K(af) Suat, *Komisyoncu*, s. 145-147.

Adet 22 (1 Ağustos 1901/19 Temmuz 1317/16 Rabiulahir 1319)

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Mersiye*, s. iç ön kapak.

Leskovikli A(yın) Nuri, *Ey Nevbave-i Cemal*, s. iç ön kapak.

Halıcıoğlu Abdulkerimzade M. Bahattin, *Nevha-i Hicran*, s. iç ön kapak.

E(lif), Fahrettin, *O Kız*, s. iç ön kapak.

Kemal Hüznü, *Emine Hanım*, s. iç ön kapak.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Neşide-i Hicran*, s. 149.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Birlikte*, s. 149.

- Fuat Nami, *Nerelerdesin*, s. 149.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 149, 150.
- İbrahim Cehdi, *Mahcube*, s. 150.
- Faik Ali, *Validemin Felsefesi*, s. 150, 151.
- Ezhar Arasında*, s. 151.
- H(a) Nazım, *Bulutlu Gece*, s. 151, 152.
- Ömer Edip, *Hicran*, s. 152.
- Ali Kâmî, *Mesirelerde*, s. 152.
- M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 152, 153.
- Cevdet Sai, *Başlıksız Olarak Makale*, s. 153, 154.
- K(af) Suat, *Komisyoncu*, s. 154, 155.
- İmzasız, *İtizar*, s. 155.
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. 155.
- K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. 155.
- İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. 155.
- Adet 23 (8 Ağustos 1901/26 Temmuz 1317/23 Rabiulahir 1319)**
- Hikmet Molla Efendi, *Gazel*, s. iç ön kapak.
- Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. iç ön kapak.
- Sırrî, *Bülbül*, s. iç ön kapak.
- Kemal Hüznü, *Köyde Bir Sabah*, s. iç ön kapak-157.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Aşinâ-yı Melal*, s. 156.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Gazel*, s. 156.
- Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 157, 158.
- Faik Ali, *Abdülhak Mihrünnisa*, s. 158.
- Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, s. 158, 159.

Beyoğlu, s. 159, 160.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 160, 161.

İmzasız, *Bismarck'ın El Yazısı*, s. 161.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, s. 161, 162.

İmzasız, *Yemekler*, s. 163.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. 163.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. 163.

Adet 24 (15 Ağustos 1901/2 Ağustos 1317/30 Rabiulahir 1319)

Halıcıoğlu Abdulkerimzade M. Bahattin, *Yeldâ-yı Şebab*, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, s. iç ön kapak.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *İnsaf*, s. iç ön kapak.

A(yın) Semih, *Enis-i Ruhum*, s. iç ön kapak, 165.

Katipzade Nazif, *Arzû-yı Kadim*, s. 165, 166.

A(yın) Semih, *Bir Çiçeğe*, s. 166.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 166,168.

Tablo, s. 167.

Faik Ali, *Hayal-i Seyyal*, s. 168.

A(yın) Nadir, *Elvah-ı Tabiattan: Ruz-ı Temmuz*, s. 168, 169.

Cevdet Sai, *Fenni Bir Lügate İhtiyacımız*, s. 169.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 170, 171.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, s. 171.

İmzasız, *Yemekler*, s. 171.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, s. 171.

Adet 25 (22 Ağustos 1901/9 Ağustos 1317/7 Cemaziyelahir 1319)

Hazık-ı Amidi, *Başlıksız Olarak Gazel*, s. iç ön kapak.

Giritli Hasan İlmi, *Başlıksız Olarak Gazel*, s. iç ön kapak.

İzmir'den Ahmet Cemil, *Ruh-ı Şair*, s. iç ön kapak.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. iç ön kapak.

Ahmet Şükrü, *Güzelsin*, s. iç ön kapak, 173.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Senin Aşkın*, s. 173.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Şarkı*, s. 173.

Sami, *İbtika*, s. 173.

Kemal Hüznü, *Tasvirine*, s. 173, 174.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 174,176.

Tablo, s. 175.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 176.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, s.176-179.

İmzasız, *Yemekler*, s. 179.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. 179.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. 179.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, s. 179.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. 159.

Adet 26 (1 Eylül 1901/19 Ağustos 1317/14 Cemaziyelevvel 1319)

İmzasız, *Cülus-ı Meymenet-Melusu Hazret-i Hilafetpenahi*, s. iç ön kapak,
181.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 181.

Giritli Hasan İlmi, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 182.

Sırrî, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 182.

Leskovikli A(yın) Nuri, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 182.

Üsküdar'da Hamidiye Medresesinde Divriğili Mehmet Tahir, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 182, 183.

Aziz Hüdai, *Acı*, s. 183.

İstanbul Menazır-ı Latîfesinden, s. 183.

Kemal Hüznü, *Solgun Fulyalar*, s. 183, 184.

Kemal Hüznü, *Bekliyor*, s. 184.

İzmir Şehrinin Manzara-ı Umumiyesi, s. 184, 185

L. Kadri, *Bir Masumun Son Demleri*, s. 184, 185.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 185, 186.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 186, 187.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, s. 187.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Kalb-i Şikeste*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. dış arka kapak b.

Adet 27 (12 Eylül 1901/30 Ağustos 1317/25 Cemaziyelevvel 1319)

Köy Hayatı, s. iç ön kapak.

Müstecabizade İsmet Bey, *Aynen Varaka*, s. iç ön kapak, 189.

Ali Namık, *Niçin?*, s. 189.

Halıcioğlu Abdulkerimzade M. Bahattin, *Bir Yâd-ı Meyus*, s. 189.

Sırrî, *Sehergâh*, s. 189.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Heyhat*, s. 189.

H(a) Vuslat, *Şeref Hanım 'a Naziredir*, s. 189.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevâ-yı Gam*, s. 189, 190.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Yâd-ı Hazin*, s. 190.

M. Servet, *Bir Gece*, s. 190, 191.

Havaya (Havana) Adası Ahalisi, s. 191.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 191, 192.

E(lif) S(ad), *Mersiye*, s. 192.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Kuy-ı Yar*, s. 193.

Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, sayfa 193.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 193, 194.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, s. 194, 195.

İzmit'in Sahil Cihetinden Bir Manzara, s. 195.

Adet 28 (19 Eylül 1901/6 Eylül 1317/6 Cemaziyelevvel 1319)

Reşat Paşa, s. iç ön kapak.

Laedri, *Hazin Bir Kıtı*, s. 197.

Sadiye İclal, *Ey Hayat!*, s. 197.

Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı H(a) Remzi, *Hasbihal yahut Gariv-i İnfi*, s. 197.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Sana Ey Gonca Dehan*, s. 197.

Mehmet Muhlis, *Sevgilime*, s. 197.

Bursa'dan Hafız Hüseyin Şevket, *Sensiz*, s. 198.

İmzasız, *Terakki*, s. 198.

Salih, *Bir Levha İçin*, s. 198.

Yusuf Nümid, *Sen Sevgilim Senin Hayalin*, s. 198.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 198, 199.

Selanik'te Yeni Kapının Ön Tarafından Görünüşü, s. 199.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 199, 200.

N. S(in), *Buhar*, s. 200-202.

Katipzade Nazif, *Evrak-ı Fersude*, s. 202, 203.

Sudan Ahali-i Mahalliyesinin Raks Oyunları, s. 203.

Adet 29 (26 Eylül 1901/13 Eylül 1317/13 Cemaziyelevvel 1319)

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat* s. dış ön kapak b.

M. Süleyman, *Leylek Valide*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b-a.

Mckinley, s. iç ön kapak

Müstecabizade İsmet Bey, *İsmet Bey'in İrtika'ya Cevabı*, s. 205, 206, 209.

Kemal Hüznü, *Gözlerine Karşı*, s. 207.

İtalya'nın Urbino Şehrinde Rekz Olunan Ressam Meşhur Raffaello Heykeli, s. 207.

Ziya Nahit, *Terane-i Hicran*, s. 207, 208.

Ahmet Şükrü, *O Bir Gece*, s. 208.

A(yın) Semih, *Nakarat-ı Seylab*, s. 208.

Mehmet Nizami, *İrtika Varakparesine Cevabımız*, s. 209.

Yusuf Suat, *İzdivaç*, s. 209.

Şevket, *Musahabe-i Fenniye*, s. 210.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 210, 211.

Köy Âlemi: Su Başında, s. 211.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, s. dış arka kapak a.

Adet 30 (3 Ekim 1901/20 Eylül 1317/20 Cemaziyelevvel 1319)

Hasan Raif, *Sanatkâr*, s. dış ön kapak b.

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b-a.

Kudüs-i Şerif'in Manzara-ı Umumiyesi, s. iç ön kapak.

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. iç ön kapak.

Yusuf Nümid, *Şuhak-ı İştihak*, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Şimendifer*, s. 213.

Trabzon'dan M. İhsan, *Çamlar Arasında*, s. 213.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Leyal-i İntizar 1*, s. 213.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Leyal-i İntizar 2*, s. 213.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Leyal-i İntizar 3*, s. 213.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Leyal-i İntizar 4*, s. 213.

Mehmet Muhlis, *Defter-i Sevda*, s. 214.

Beyazıt Kütüphanesi, s. 215.

A(yın) Semih, *İsterim ki*, s. 215.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 215, 216.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 216, 217.

Şevket, *Daü'l-fil-i Arabi ve Sivrisineklerin Mazarratı*, s. 217, 218.

Yusuf Suat, *İzdivaç*, s. 218, 219.

Ocak Süpürücüsü, s. 219.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 219.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. dış arka kapak a.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. dış arka kapak a.

Adet 31 (10 Ekim 1901/27 Eylül 1317/27 Cemaziyelevvel 1319)

Musul Şehrinin Şark-ı Şimali Cihetinden Görünüşü, s. iç ön kapak.

Kemal Hüznü, *Takazâ-yı Emel*, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Faruk, *Edebiyat ve Fenniyat*, s. iç ön kapak-221.

İsak Ferare, *Jean Jacques Rousseau ve Kadınlar*, s. 221, 222.

Muhyiddin, *Gözyaşıma*, s. 222.

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. 222.

Muhyiddin, *Bir Kıta*, s. 222.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Tahattur Et*, s. 222.

Üsküp'ten E(lif) Agâh, *Hatıra*, s. 222, 223.

H(a) Vuslat, *Aks-i Hazinime*, s. 223.

Kemal Hüznü, *Mail-i Hüznüm*, s. 223.

Reşit Paşa, s. 223.

Ahmet Kemal, *O Sen Miydin?*, s. 223, 224.

Mehmet Muhlis, *Sevda Geceleri*, s. 224.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 225, 226.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 226, 227.

Kudüs-i Şerif Civarında Beytülahm Kasabası, Beytülahm'da Müvelled-i İsa
(Aydın. M.), *Beytülahm Tarafında Türbe-i Rahil*, s. 227.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 227.

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat*, s. dış arka kapak b, a.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak a.

Adet 32 (17 Ekim 1901/4 Teşrinievvel 1317/4 Şevval 1319)

Abdurrahman Han, s. iç ön kapak.

Faruk, *Tekâmül-i Hakayık*, s. 229.

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. 230.

Sırrî, *Diğer*, s. 230.

Mustafa Kemal, *Balon*, s. 230.

İbnürrefik Hikmet Hicri, *Leyal-i Hicran*, s. 230.

M. Adil, *Hayal-i Bakir* (Paul Bourget'ten çeviri), s. 230.

Ahmet Haşim, *Mai Gözler*, s. 231.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *O Yağmurlu Gün*, s. 231.

Tesadüf: Suya Giderken, s. 231.

Moralızade Vassaf Kadri, *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri*, s. 231, 232.

Kemal Hüznü, *İki Damla Gözyaşı*, s. 232.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Kabr-i Pederde*, s. 232, 233.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 233.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 233, 234.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 234, 235.

San Marino'da Hükümet Dairesi, s. 235.

Adet 33 (24 Ekim 1901/11 Teşrinievvel 1317/11 Recep 1319)

Müteveffa Artin Paşa, s. iç ön kapak.

İsak Ferare, *Sahaif-i Muktebese*, s. 237-239.

Carmen Sylva, s. 239.

Yusuf Cevat, *Şafak*, adet 33, s. 239, 240.

İbnürrefik Hikmet Hicri, *Sisler Arasından*, s. 240.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Senin İçin*, s. 240.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Leyal-i İntizar 5*, s. 240.

Cenap İlhami, *Terane-i Giryân*, s. 240, 241.

Ahmet Şükrü, *Müteverrim*, s. 241.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 241-243.

Seyyah Meşhur La Perouse Namına Albi Şehrinde Rekz Olunan Heykel
(Tafsilat: "Musavver Meşahir-i Seyyahîn" kitabından), s. 243.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 243.

Adet 34 (31 Ekim 1901/18 Teşrinievvel 1317/19 Recep 1319)

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Hicran Levhaları*, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Hastalığım Esnasında*, s. iç ön kapak.

Habibullah Han, s. iç ön kapak.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Sevdiğime*, s. iç ön kapak.

M. Atıf, *Terane*, s. iç ön kapak.

Ahmet Haşım, *Raks Ederken*, s. iç ön kapak, 245.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Sen Olmasan*, s. 245.

Leskovikli A(yın) Nuri, *Şarkı*, s. 245.

İmzasız, *Seni Sevmemeliydim*, s. 245.

Güresunlu Mehmet Hamdi, *Arabacı*, s. 245.

İmzasız, *Küçük Oğlum*, sayfa 245, 246.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Hatıratımdan*, s. 246.

Osman Zeki, *Hüsünün İçin*, s.246.

S(in) Bahri, *Unuttun mu?*, s. 247.

Roma'da Saltanat-ı Seniyye Sefarethanesi, s. 247.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 247, 248.

Şam Menazır-ı Latifesinden, s. 248.

Cevdet Sai, *Muallim Virchow İçin*, s. 248, 249.

Şevket, *Meşrubat-ı Külliyyenin Menafî ve Mazarratı*, s. 249, 250.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 250, 251.

Mısır Menazır-ı Latifesinden, s. 251.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. 251.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. 251.

Adet 35 (7 Kasım 1901/25 Teşrinievvel 1317/26 Recep 1319)

Muhyiddin, *Tahmis*, s. iç ön kapak.

Menelik Hazretleri, s. iç ön kapak.

Cevdet Esat, *Nevâ- yı İftirak*, s. iç ön kapak.

İbnürrefik Hikmet Hicri, *Bir Kıta*, s. iç ön kapak.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Başlıksız Olarak Tarih*, s. iç ön kapak.

Cazim, *Kıta*, s. 253.

Hikmet Hicri, *Diğer*, s. 253.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Valideme*, s. 253.

Katipzade Nazif, *Sevdiğime*, s. 253.

E(lif) Avni, *Giryan Neşideler 1*, s. 253.

A(yın) Semih, *Şiir-i Mahmur*, s. 253, 254.

Ahmet Şükrü, *Enin-i Sevdâ*, s. 254.

Bir Habeş Heyet-i Süferası, s. 255.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 254, 256.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), s. 256, 257.

Cevdet Sai, *Londra'da Verem Kongresi*, s. 257, 258.

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türlü İstimali*, s. 258, 259.

Virchow, s. 259.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 259.

Adet 36 (15 Kasım 1901/2 Teşrinisani 1317/2 Teşrinisani 1317)

Halil Rıfat Paşa, s. iç ön kapak.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Aşkın İçin Yaşadım*, s. 261.

Mustafa Kemal, *Piyano*, s. 261.

Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade E(lif) Cevdet, *Gazel*, s. 261.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Enin-i Aşk*, s. 261.

E(lif) Avni, *Giryan Neşideler 2*, s. 261.

M. Adil, *Bir Hatıra* (Paul Bourget'ten çeviri), s. 261, 262.

Cenap İlhami, *Bir Hikâyeden Müfrez*, s. 262.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 262, 263.

Cevdet Sai, *Memleketimizde Ebelik ve Fenn-i Tedavi-i Nefasî ve Rahimî*, s. 263, 264.

Müteveffa: Le Hong Chang, s. 264.

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türlü İstimali*, s. 264, 265.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Tütün*, s. 265, 266.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 266, 267.

Adet 37 (21 Kasım 1901/8 Teşrinisani 1317/10 Şaban 1319)

Asar-ı Atikeden Milet Cami Şerifinin Kapısı, s. iç ön kapak.

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. 269.

M. Atıf, *Mai Gözler*, s. 269.

İmzasız, *Nağme-i Şebabet*, s. 269.

Zeynelabidin Salih, *Sabaha Karşı*, s. 269.

Sadiye İclal, *Enin-i Sevda*, s. 269.

İbnürrefik Hikmet Hicri, *Şarkı*, s. 269.

İsak Ferare, *O Gece*, sayfa 269, 270.

Ahmet Haşim, *Sevgilime*, s. 270.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Seni Seviyorum*, s. 270, 271.

Üsküp'te Mekteb-i Sanayî, s. 271.

Numan Semih, *Nağme-i Hicran*, s. 271.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 271, 272.

İbn-i Şevki, Selanikli Galip, *Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz*, s. 272, 273.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Tütün*, s. 273.

Dersaadet İdadisinden Hasan Edip, *Fildişi*, s. 273, 274.

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türlü İstimali*, s. 274, 275.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 275.

Adet 38 (27 Kasım 1901/14 Teşrinisani 1317/16 Şaban 1319)

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tebrik*, s. iç ön kapak, 277.

Mehmet Tahir, *Manzume-i Tebrikiye*, s. 277, 278.

Feride Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 278.

Hacer Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. 278.

Numan Semih, *Sarı Saçlar*, s. 278.

Osman Zeki, *Sevdiğime*, s. 278.

Giresunlu Cazim Fekahî, *Fındık*, s. 278-280.

*Şam-ı Şerif İdadi ve Rüştî-i Askerisi Heyet-i Tedrisiye ve İdaresinin Duâ-yı
Temadî-i Ömür ve İclal-ı Padişahı Ân-ı Mesudundaki Vaziyetleri*, s.
279.

Cevdet, *Kış Münasebetiyle*, s. 280-282.

Hasan Edip, *Elsine-i Muhtelif -1- Hintlilerin Lisanı*, s. 282.

Ali Muzaffer (Mütercim), *Canbaz Kız*, s. 282, 283.

Bursa Şehri ve Cami-i Kebiri, s. 283.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Abonelerimize*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Cevahirü'l-Mülük*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Tulû*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Tercüme Numunesi*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa'da Seyahati*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. dış arka kapak.

Adet 39 (5 Aralık 1901/22 Teşrinisani 1317/24 Şaban 1319)

Dersaadet İran Sefir-i Kebiri Erfeul Deuvle Prens Rıza Daniş Han Hazretleri, s. iç ön kapak.

Tayyarzade Nezih Beyefendi, *Gazel*, s. 285.

Giritli Hasan İlmi, *Başlıksız Olarak Nazire*, s. 285.

Mustafa Kemal, *Kar*, s. 285.

Giresunlu Mehmet Hamdi, *Şarkı*, s. 285.

Hikmet Hicri, *Elhan-ı Ruh*, s. 285.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Hayal-i Canan*, s. 285.

İmzasız, *Terane*, s. 285.

Cenap İlhami, *Zeria-ı Melal*, s. 285.

İmzasız, *Terakki*, s. 285.

Salih Muzaffer, *İlk Aşkımın Hatıraları*, s. 286.

Ahmet Şükrü, *İstiyorum ki*, s. 286, 287.

Tahran'da Mescid-i Şahi, s. 287.

İsak Ferare, *Resim ve Musiki*, s. 287, 288.

Sadettin Vedat (Doktor), *Makale-i Tıbbiye*, s. 288, 289.

Giresunlu Cazim Fekahî, *Fındık*, s. 289, 290.

M. Rıfat, *Sanayî-i Nefise'den Tablo*, s. 291.

Adet 40 (12 Aralık 1901/29 Teşrinisani 1317/1 Ramazan 1319)

İmzasız, *Şehr-i Ramazan-ı Marifet Nişan*, s. iç ön kapak.

Giritli Hasan İlmi, *Gazel*, s. 293.

Mustafa Kemal, *Takdir*, s. 293.

Y. Nezihe Binti Abdulkadir, *Hatıra-ı Bahar*, s. 293.

Leskovikli A(yın) Nuri, *Kıta*, s. 293.

Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade E(lif) Cevdet, *Şarkı*, s. 293.

Osman Zeki, *Giriv-i Hicran*, s. 293, 294.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 294.

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, s. 294-296.

Dersaadet İran Sefir-i Kebir-i Sabıki, KirmanValisi Devletli Mirza Mahmut Han Hazretleri, s. 295.

Musul Şehrinin Karşısında Kain Ninova Kasabası, s. 256.

İmzasız, *Bürtel*, s. 296, 297.

Hasan Edip, *Küülün Kebed Üzerine Tesiri*, s. 297.

Hasan Edip, *Küülün Çocuklar Üzerine Tesiri*, s. 297, 298.

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türlü İstimali*, s. 298.

E. Aznavur, *Mınak Efendi'nin Tercüme-i Hâli* (Mınak Efendi'den çeviri), s. 298, 299.

Şam İdadî-i Askerisi Talebesinin Jimnastik Talimleri, s. 299.

Adet 41 (19 Aralık 1901/6 Kanunuevvel 1317/8 Ramazan 1319)

Recep Bey, s. iç ön kapak.

Ahmet Haşim, *Terane*, s. 301.

Feride, *Yavrum*, s. 301.

Zeynelabidin Salih, *Bunlar Senin İçin*, s. 301.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Sevdiğime*, s. 301.

Mustafa Kemal, *Bir İki Söz*, s. 301.

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, s. 301, 302.

Şevket, *Fenn-i Mikrobiden Bir Nebze*, s. 302, 303.

Mınak Efendi, s. 303.

M. Behçet, *Halfa Otu*, s. 303, 304.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Tütün*, s. 304, 305.

E. Aznavur, *Mınak Efendi'nin Tercüme-i Hâli* (Mınak Efendi'den çeviri), s. 306.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 1*, s. 307.

Bahar Çiçekleri, s. 307.

Adet 42 (26 Aralık 1901/13 Kanunuevvel 1317/15 Ramazan 1319)

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Garam*, s. iç ön kapak.

Darülmualлимattan Feride Salih, *Mini Mini Resmiye*, s. iç ön kapak.

Hikmet Hicri, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. iç ön kapak.

M. S(e), *Bir Yâd-ı Şegaf*, s. iç ön kapak, 309.

Hasan Edip, *Tefekkür*, s. 309.

Süleyman Bahri, *Meserretli Gece*, s. 309, 310.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Nevhalarım*, s. 310, 311.

Şam İdadî-i Askeri Talebesinin Jimnastik Talimleri, s. 311.

Daire Çalan Kız, s. 312.

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, s. 312.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 313.

Bedri Kamil, *Fen Garibeleri*, s. 313, 314.

Leblebici, s. 315.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 2*, s. 315.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. 315.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, s. 315.

Adet 43 (2 Ocak 1902/20 Kanunuevvel 131722 Ramazan 1319)

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, s. iç ön kapak.

Hikmet, *Saçlarını Tararken*, s. iç ön kapak.

Birecikli Ekrem, *Nutk ve Lisan*, s. iç ön kapak.

Filibelizade Mehmet Nizami, *Şuhak-ı Ruh*, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda I*, s. iç ön kapak, 317.

Süleyman İzzet, *Sevdiğime*, s. 317.

H(a) D(ad), *Samimiyet-i Garam*, s. 317, 318.

Hacer Hanım, *Kızım*, s. 318.

Nüzhet Rebi, *Nikat-ı Mû-Şikaf*, s. 318, 319.

Ormanian Efendi Hazretleri, s. 319.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Bir İki Söze Cevap*, s. 319, 320.

M. Behçet, *Makale-i Sıhhiye*, s. 320, 321.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 321.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. 'den çeviri), s. 321, 22.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 3*, s. 322, 323.

Sanayi Nefise'den: Tablo, s. 323.

Adet 44 (11 Ocak 1902/29 Kanunuevvel 1317/1 Şevval 1319)

İmzasız, *Tebrik-i İd-i Said-i Fıtr*, s. iç ön kapak.

Ohrili Nureddin, *Sevdiğime*, s. 325.

F., *Neşide-i İftirak*, s. 325.

Hikmet Hicri, *İtiraf-ı Sevda*, s. 325.

İbrahim Necati, *Canana*, s. 325.

Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli Asaf Ber Hayâ, *Şarkı*, s. 325.

A(yın) Hüdaî, *Sevda İçin*, s. 325, 326.

Salih Muzaffer, *Ruzname-i Aşkımın Son Sahifeleri*, s. 326.

Mustafa Kemal, *Yine Bir İki Söz*, s. 237.

Tablo: Ava Giderken, s. 327.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. 'den çeviri), s. 327, 328.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 328, 329.

Şevket, *Mugaddi Etler*, s. 329, 330.

M. Behçet, *Makale-i Sıhhiye*, s. 330, 331.

Adet 45 (23 Ocak 1902/10 Kanunusani 1317/13 Şevval 1319)

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İhtar*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Abonelerimize*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Cevahirü'l-Mülük*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Mebhasü'l-Kelimati't-Türkiye*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Tulû*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Gülünçlü Efsaneler*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Tercüme Numunesi*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Elifbâ-yı Lisan-ı Ermeni*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa'da Seyahati*, s. dış ön kapak b.

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Tablo*, s. iç ön kapak, 332.

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, s. 332.

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Büyük Tabloya*, s. 332.

Ohrili Nureddin, *Terane-i Ruh*, s. 332.

Ahmet Haşim, *Terane*, s. 332.

Birecikli N. Ekrem, *Elhan-ı Sevda*, s. 332, 333.

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda 2*, s. 333.

A(yın) Hüdai, *Sevda İçin*, s. 333, 334.

*İngiltere Parlementosu Azasından Olup Osmanlılara Karşı Daima Bir Hissi
Muhabbet İbraziyla Meşhur Olan ve Ahiren İngiltere'de Vefat
Eylediği Haber Alınan Sir Schmidt Baretlet ve Mahdumu*, s. 334.

E(lif) Avni, *Giryan Neşideler 3*, s. 334.

Faik Ali, *Madam Rejan*, s. 335.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 335, 336.

Şevket, *Hıncır Eti Eklinden Mütevellid Bir Maraz-ı Müthiş*, s. 336.

E(lif) Sadî, *Tarih-i Tabîî Hayvanat*, s. 336, 337.

İmzasız, *Başlıksız Olarak İlgi Çekici Bilgiler*, s. 337, 338.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. 'den çeviri), s. 338.

Adet 46 (30 Ocak 1902/17 Kanunusani 1317/20 Şevval 1319)

Nuri Beyefendi, s. iç ön kapak.

Halil Rüştü, *Lisana Dair: İmla*, s. 340, 341.

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Sevdiğim İçin*, s. 341.

Birecikli N. Ekrem, *Sevda Serzenişleri*, s. 341.

Halil Rüştü, *Aşk-ı Masum*, s. 341.

Ahmet Şükrü, *Mülakat-ı Âşıkane*, s. 341, 342.

A(yın) Hüdai, *Sevda İçin*, s. 342.

Süleyman İzzet, *Niçin Sevdirdin?*, s. 342.

İsmail, *Saf Bir Kalbin İhtiramı*, s. 342, 343.

Kemal Hüznü, *Eyyam-ı Aşk*, s. 343.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Meşcereleri* (E. Z. 'den çeviri), s. 343, 344.

M. Rıfat, *Röntgen Şuaatı*, s. 345, 346.

Şevket, *Şuun-ı Fenniye*, s. 345, 346.

Adet 47 (6 Şubat 1902/24 Kanunusani 1317/27 Şevval 1319)

İmzasız, *Sermuharririmizin*, s. dış ön kapak b.

K(af) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Musavver Terakki'nin Satıldıkları Mahaller*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Cevahirü'l-Mülük*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Mizanü 'l- Edep*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Tulû*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Tercüme Numunesi*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Elifbâ-yı Lisan-ı Ermeni*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa 'da Seyahati*, s. dış ön kapak b.

Hasan Tahsin Bey, sayfa iç ön kapak

Yusuf Niyazi, *Kahve Ağacı ve Mahsulü*, s. 350, 351.

Kamil Bey, s. 351.

Halil Rüştü, *Endişe-i Tesadüf*, s. 351-353.

İmzasız, *Berberoğlu Mağazası*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Tuhafiye Mağazası*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Gayet Müessir Capitol*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Vişal Şurubu*, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Beyoğlu 'nda Tünel Karşısında Maça Mağazası*, s. dış arka kapak.

Adet 48 (13 Şubat 1902/31 Kanunusani 1317/5 Zilkade 1319)

İskeçeli Mehmet Sıtkı, *Niçin Seni Severim?*, s. iç ön kapak.

Hüseyin Kazım, *Tünelde*, s. iç ön kapak.

Üsküdarlı Mehmet Emin, *Ah Bilsem*, s. iç ön kapak.

Trabzon'dan M. Enis, *Gazel*, s. iç ön kapak.

Yakova'dan E(lif) Cevdet, *Köylü Kız*, s. iç ön kapak, 356.

Halil Rüştü, *Neşide-i Sevda*, s. 356.

Ahmet Refik, *Bir Şairin Bülbüle Hitabı*, s. 356.

İmzasız, *Gül*, s. 356, 357.

Adliye Nezaret-i Celilesi Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli Asaf Ber

Hayâ, *Hatırat-ı Muhabbetimden*, s. 357.

Halil Rüştü, *Bir Hatıra*, s. 357, 358.

Tophane Çeşmesi, s. 358.

Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi Ahmet Ziyaeddin, *Saatlerin Ayarı*, s. 358-360.

Şam İdadî ve Rüştî-i Askerisi Heyet-i Tedrisiye ve İdaresi, s. 359.

Hasan Edip, *Meriyatın Mide Üzerine Tesiri*, s. 360.

Hasan Edip, *Hummâ-yı Asfer Aşısı*, s. 360, 361.

Yusuf Niyazi, *Kahve Ağacı ve Mahsulü*, s. 361, 362.

İsmail Nuri, *Bir Manzara-ı Rikkat-Feza*, s. 362.

Adet 49 (20 Şubat 1902/7 Şubat 1317/12 Zilkade 1319)

İmzasız, *Musavver Terakki'nin Satıldıkları Mahaller*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Mizanü'l- Edep*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa'da Seyahati*, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Elifbâ-yı Lisan-ı Ermeni*, s. dış ön kapak b.

Trabzon Vilayeti Dâhilinde Rize Mekteb-i Rüştîyesi, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Fîraş-ı Leyal*, s. 364.

Kemal Lami, *Şarkı*, s. 364.

Halil Rüştü, *Ah! Ey Hüsn!*, s. 364, 365.

İmzasız, *Abonelerimize*, s. 364.

Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi H(a) Kazım, *İki Yaşındaki Oğlum Ahmet Muhtar'a*, s. 365.

Mehmet Cemil, *Musahabat-ı Fenniye*, s. 365, 366.

Yusuf Niyazi, *Kahve Ağacı ve Mahsulü*, s. 366, 367.

Halil Rüştü, *Meyveli Ağaçlar*, s. 367, 368.

Tabip Halil Kemal, *Hasat-ı Mesane Taş İlleti*, s. 368, 369.

Hasan Edip, *Da-i Sillde Tekerrür-i İntan*, s. 369, 307(370).

İsmail Nuri, *Bir Manzara-ı Rikkat-Feza*, s. 308(370).

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, s. dış arka kapak b.

Fescibaşı El-Katipzade Ali, *Fes Tüccarı Hamdan El-Katipzade Ali*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Musavver Tarih-i Osmanî*, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Berberoğlu Mağazası*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Tuhafiye Mağazası*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gayet Müessir Capitol*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Vişal Şurubu*, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Beyoğlu'nda Tünel Karşısında Maça Mağazası*, s. dış arka kapak a.

2.2. Alfabetik Dizin

2.2.1. Yazar Adına Göre Alfabetik Dizin

[ADIVAR] Halide Edip (Salih Zeki müstearıyla), *İhtizar-ı Emel*, adet 11, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir.]

[ADIVAR] Halide Edip (Salih Zeki müstearıyla), *Ruzname-i Hatıratımdan*, adet 9, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiirde, sevgilisinden ayrılan bir bireyin birlikte yaşamış olduğu güzel anıların artık bir rüyadan ibaret olduğu anlatılmaktadır.]

Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli Asaf Ber Hayâ bk. Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli)

Ahmet Cemil, *O Günler*, adet 6, s. 41. [“Edebiyat” sütununda “Osman Zeki Bey’e” ithaflıyla ve serbest nazım şekliyle verilmiş manzume, on bir mısradan oluşmaktadır. Geçmiş günlere duyulan özlem anlatılmaktadır.]

Ahmet Cemil (İzmir'den), *Ruh-ı Şair*, adet 25, s. iç ön kapak. ["Edebiyat" sütununda "Kardeşim Nizami'ye" ithafıyla verilmiş manzume, beş üçlükten meydana gelmiştir. Son üç mısraın altında iki kısa mısra daha bulunmaktadır.]

Ahmet Cemil, *Saadet-i Aniye*, adet 4, s. 26. ["Edebiyat" sütununda "Hakiki Bir Hikâyedir" açıklamasıyla ve "Avni Bey Biraderime" ithafıyla verilmiş manzum bir hikâye.]

Ahmet Cemil, *Şehik Hicran*, adet 3, s.18. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume 19 mısradan oluşmaktadır.]

Ahmet Haşim, *Mai Gözler*, adet 32, s. 231. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume, altı dörtlüğü ihtiva etmektedir.]

Ahmet Haşim, *Raks Ederken*, adet 34, s. iç ön kapak, 245. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume, üç dörtlükten oluşmaktadır. Yt. 1 Haziran. Yy. Makriköy.]

Ahmet Haşim, *Sevgilime*, adet 37, s. 270. ["Edebiyat" sütununda verilmiş mensur şiir.]

Ahmet Haşim, *Terane*, adet 41, s. 301. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume.]

Ahmet Haşim, *Terane*, adet 45, s. 332. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume.]

Ahmet Kemal bk. [AKÜNAL] Ahmet Kemal

Ahmet Nejat, *Zavallı Ruhum*, adet 11, s. 83; adet 15, s. 114. ["Edebiyat" sütununda verilmiş hikâye.]

Ahmet Refik bk. [ALTINAY] Ahmet Refik

Ahmet Şükrü, *Enin-i Sevdâ*, adet 35, s. 254. ["Edebiyat" sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 30 Eylül. Yy. Aksaray.]

Ahmet Şükrü, *Güzelsin*, adet 25, s. iç ön kapak, 173. ["Edebiyat" sütununda verilmiş mensur şiir 3+3+3+3 şeklinde yazılmıştır. Yt. 25 Temmuz (1)317. Yy. Makriköy.]

- Ahmet Şükrü, *İstiyorum ki*, adet 39, s. 286, 287. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 25 Teşrinievvel 1314.]
- Ahmet Şükrü, *O Bir Gece*, adet 29, s. 208. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir. Yy. Erenköy.]
- Ahmet Şükrü, *Mülakat-ı Âşıkane*, adet 46,s. 341, 342. [“Edebiyat” sütununda verilmiş metin hatıra türü özelliklerini ihtiva etmektedir.]
- Ahmet Şükrü, *Müteverrim*, adet 33, s. 241. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 2 Teşrinisani 1316.]
- Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade), *Gazel*, adet 19, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş beş beyitlik manzume gazel nazım şekliyle yazılmıştır.]
- Ahmet Ziyaeddin (Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi), *Saatlerin Ayarı*, adet 48, s. 358-360. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş fennî bir yazı. Metinde; saatlerin yapısı, özellikleri ve ayarları anlatılmaktadır.]
- Aka Gündüz (Edirne’den H(üseyin) Avni), *Tuhfe-i Hicran*, adet 7, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir ayrılık acısını anlatmaktadır.]
- Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 1*, adet 35, s. 253. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Büyükada.]
- Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 2*, adet 36, s. 261. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Büyükada.]
- Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 3*, adet 45, s. 334. [[“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Büyükada.]
- Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Âsâr-ı Perişanım’dan İki Kıta*, adet 3, s. iç ön kapak, 18. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on mısralık manzume.]
- Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Hasat*, adet 4, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Menazır-ı Sahradan” başlığı ve “A(yın) Naci Bey’e” ithafla verilmiş manzume, serbest nazım biçimiyle yazılmıştır.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Mektup*, adet 2, s. 11, 12. [“Edebiyat” sütununda “Uşak’ta Hocaade Ahmet Tahir Efendi Hazretlerine” açıklamasıyla verilmiş mektup, Ahmet Tahir Bey’in “Gülşen-i İrfan” adıyla açmış olduğu mektebe dair güzel dilekleri içermektedir.]

(+) Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Mütalaat-ı Edebiye*, adet 9, s. iç ön kapak-67. [“Edebiyat” sütununda “Müstecabizade İsmet Beyefendi’ye” ithaflıyla verilmiş bir yazı. Metinde Türk edebiyatının tasnifi yapılmaya çalışılmıştır. Yazar edebiyatımızı, Şinasi devrine kadar ve Şinasi’den sonra olmak üzere iki kısma ayırmıştır. Bunlardan ilki “edebiyat-ı atika” ikincisi “edebiyat-ı cedide”dir. Fakat yazar, edebiyatı ayırmanın pek doğru olmadığını ifade etmiş ve bir bütün olarak değerlendirmiştir. Yeni edebiyat olarak nitelendirilen şairler de aslında “edebiyat-ı atika” denilen eski edebiyattan beslenerek bulundukları çağda eser üretmişlerdir. Yazar, bütün bu düşüncelerini anlatabilmek adına Türk edebiyatından çeşitli örnekler vermiştir. Tevfik Fikret’in “Şehitlikte”, “Valide”, “Ey Kız”, “Ufk u Hilal” ve “Yeşil Yurt” başlıklı şiirleri ardından Müstecabizade İsmet’in “Bir Hatıra-ı Sermedi”, Turhan Tan’ın “Şiir-i Perişan”, A(yın) Naci’nin “Terane-i Niyaz” ve Andelip Bey ile Cenap Şahabettin’in şiirlerinden bazı mısralar örnek gösterilmiştir. Ayrıca herhangi bir şair adı belirtilmeden “Hasbihâl” ile “Tevhid” şiirlerine ve imzasız birçok manzumeye yer verilmiştir. Metnin sonunda yazar, Batı şiirine ve Batı’dan alınan yeni imgelere pek sıcak bakmadığını da belirtmiştir.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Ney*, adet 6, s. 41. [“Edebiyat” sütununda “Ahmet Cemil Bey’e” ithaflıyla verilmiş manzume, 36 mısradan oluşmaktadır. Baştaki altı mısra şiirin sonunda da tekrarlanmıştır.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sarir*, adet 2, s. 10, 11. [“Edebiyat” sütununda “İbnü’l-Lami Mahmut Bey’e” ithaflıyla verilmiş 13 beyitlik manzume, gazel nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yt:22 Ağustos 1316.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 4, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” verilmiş açık mektup. İbne’l-Hatip Efendi’nin

eserinin Arapçası ile Mehmet Hamdi ve Mesut Remzi Beyefendilerin eserlerinin bir an önce mecmuaya gönderilmesi rica edilmiştir.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 5, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Sermuharrir tarafından Harbiye-i Şahane Baytar Mektepleri muallimlerinden Fransa İlm-i Hayvanat Encümeni azasından İsmail Hakkı Beyefendi Hazretlerine ve Edirne’deki H. Sami Beyefendi’ye yazılmıştır.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 7, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda sermuuharrir tarafından “Giresun’dan Osman Zeki Bey’e: İrsali vaat buyrulan asar-ı mütercime vesairelerinin lütfen irsaline intizar eyleriz” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 9, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 11, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Tebrikat ve Teşekkürat*, adet 6, s. dış arka kapak b. [Bazı kişilere yönelik yazılmış tebrik ve teşekkür notları.]

[AKDEMİR] Aziz Hüdai, *Acı*, adet 26, s. 183. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

[AKDEMİR] A(ziz) Hüdai, *İstiğrak*, adet 3, s. 18. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Victor Hugu’dan tercüme edilmiştir. Yt. 26 Ağustos 1316.]

[AKDEMİR] Aziz Hüdai, *İtiraf*, adet 5, sayfa 35,36. [“Edebiyat” sütununda “H. Avni Bey’e” ithafla verilmiş mensur şiir.]

[AKDEMİR] Aziz Hüdai, *Louis’e*, adet 8, s. 57. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Metnin altında herhangi bir imza bulunmasa da “Mündericat” kısmından Aziz Hüdai’ye ait olduğu tespit edilmiştir.]

[AKDEMİR] Aziz Hüdai, *Neşide*, adet 8, s. 57,58. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

[AKDEMİR] A(ziz) Hüdai, *Sevda İçin*, adet 44, s. 325, 326; adet 45, s. 333, 334; adet 46, s. 342. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye.]

(+) [AKDEMİR] Aziz Hüdai, V, adet 4, s. 28, 29. [“Nemim-i İntikad” sütununda verilmiş yazı. Dilimizde önemli bir yere sahip olan “v” harfinin kullanımından bahsedilmiştir. Edebiyat-ı Cedide’den olup “Dekadan” olarak nitelendiren bazı ediplere yönelik eleştiri yapılmıştır.]

[AKÜNAL] Ahmet Kemal, *O Sen Miydin?*, adet 31, s. 223, 224. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Üsküdar. Yt. 17 Eylül 1317.]

[AKYÜZ] Ali Kâmî, *Mesirelerde*, adet 22, s. 152. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume. *Malumat*’tan iktibas yapılmıştır.]

Ali (Fescibaşı El-Katipzade), *Fes Tüccarı Hamdan El-Katipzade Ali*, adet 49, s. dış arka kapak b. [Fes ve dört farklı fes türünden bahsedilmiş mağaza tanıtım metni.]

Ali Kâmî bk. [AKYÜZ] Ali Kâmî

Ali Muzaffer (Mütercim), *Canbaz Kız*, adet 38, s. 282, 283. [“Tefrika-ı Terakki” sütununda verilmiş tercüme hikâye. Kimden tercüme edildiği belirtilmemiştir.]

Ali Namık bk. Mehmet Celal

[ALTINAY] Ahmet Refik, *Bir Şairin Bülbüle Hitabı*, adet 48, s. 356. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Mensure” üst başlığıyla verilmiş mensur şiir. Metnin başında “Eski Tercümelerden” ifadesi bulunmaktadır.]

[ALTINAY] Ahmet Refik, *Piyadenin Muharebedeki Vazifesi*, adet 1, s. 7, 8. [“Makale-i Askeriye” üst başlığıyla verilmiş metin. Kimden tercüme edildiği bilinmemektedir.]

Amed Redif Taburu Kâtibi Hacı Rıza bk. Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi)

Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı Ferit bk. Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı)

Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade Mehmet Fuat bk. Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade)

Arif Hikmet (Hersekli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3. [“Manzumat-ı Cülûsiye” üst başlığıyla ve “Yirmi beşinci sene-i cülûsiye-i hümayun münasebetiyle Ermeni Patriki Rütbetli Efendi Hazretleri tarafından hak-ı pay şevket-i ihtivâ-yı hazret-i hilafetpenahiye arz ve takdim edilen hediye-i ubudiyetkârane üzerine şair hatir Hersekli Arif Hikmet Bey Efendi Hazretleri tarafından yazılmış olan kıta-ı tebrikiyesidir” açıklamasıyla verilmiş manzume, kıta nazım şekline uygun iki beyit şeklinde yazılmıştır.]

Asaf Ber- Hayâ (Adliye Nezaret-i Celilesi Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli), *Hatırat-ı Muhabbetimden*, adet 48, s. 357. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Mensure” üst başlığıyla verilmiş mensur şiir.]

Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli), *Şarkı*, adet 44, s. 325. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

[ATAMER] Süleyman Bahri, *Meserretli Gece*, adet 42, s. 309, 310. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Mecmuanın 43. sayısında Nüzhet Rebi imzasını taşıyan “Nikat-ı Mû-Şikaf” (s. 318-319) başlıklı yazı bu metne yöneliktir. Metinde kullanılan tamlamaların ve hayal unsurunun haddinden fazla öne çıkarılmış olması eleştirilmiştir.]

[ATAMER] Süleyman Bahri, *Unuttun mu?*, adet 34, s. 247. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 3 Teşrinievvel 1317.]

Avram Naum, *Ey Melek!*, adet 12, s. 90. [“Edebiyat” sütununda “İbnü'l-Lami Mahmut Bedi Efendi'ye” ithafile verilmiş manzume, üç uzun bir kısa mısralarla yazılmıştır.]

Avram Naum, *Hasta Kız*, adet 11, s. 81. [“Edebiyat” sütununda 6+6+6 şeklinde verilmiş manzume.]

A(yın) Dehai, *Demiryolu Hududu*, adet 7, s. 52, 53. [“Makale-i Mahsusa” sütununda verilmiş metin. Demiryollarının önemi ve nakliye araçlarının gerekliliği anlatılmıştır. Bu araçlar, hem bir ülkenin ilerlemesi hem de çeşitli maden ve tarım ürünlerinin ihraç edilmesinde ön plana çıkmaktadır.]

A(yın) Hamit, *Sevmiyorsan*, adet 10, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir.]

A(yın) Hüdai bk. [AKDEMİR] Aziz Hüdai

A(yın) Naci, *Bükâ-yı Nihan*, adet 10, s. iç ön kapak, 73. [“Edebiyat” sütununda verilmiş ve serbest nazımla yazılmış manzume.]

A(yın) Naci, *Neşide-i İhtiyak*, adet 5, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 29 mısralık manzume. Mecmuanın 6. sayısında bulunan “Tashih” (adet 6, s. dış arka kapak b) başlıklı metinde, bu manzumede yanlış yazılmış olan kelimeler olduğu açıklanmış ve bunların düzeltilmesi yapılmıştır.]

A(yın) Naci, *Terane-i Niyaz*, adet 7, s. iç ön kapak, 49. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 21 mısralık manzume.]

A(yın) Nadir bk. [BOLAYIR] Ali Ekrem

A(yın) Necmi, *İlk Söziin*, adet 5, s. 37, 38. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir, âşğın sevgilisiyle ilk karşılaştığı zaman hissettiği duygular anlatılmıştır.]

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182. [“Manzumat-ı Cülûsiye” sütununda kaside nazım şekliyle verilmiş manzume.]

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Ey Nevbave-i Cemal*, adet 22, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda 4+4+4 şeklinde verilmiş manzume.]

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Kıta*, adet 40, s. 293. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Refikimin Kabrinde*, adet 20, s. 133. [“Edebiyat” sütununda 4+4+4+4+2 şeklinde verilmiş manzumenin ikinci dörtlüğünde sarmal diğer üç dörtlükte çapraz kafiye kullanılmıştır.]

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Şarkı*, adet 34, s. 245. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

A(yın) Semih, *Bir Çiçeğe*, adet 24, s. 166. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 14 Temmuz (1)317.]

A(yın) Semih, *Enis-i Ruhum*, adet 24, s. iç ön kapak, 165. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 7 Temmuz (1)317.]

A(yın) Semih, *İsterim Ki*, adet 30, s. 215. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. Nisan 1317. Bu mensur şiir, mecmuanın 29. sayısının “Mündericat” kısmında yer almıştır. Buna dair bir açıklama 29. sayının son sayfasında belirtilmiş ve şiir 30. sayıda yayımlanmıştır.]

A(yın) Semih, *Nakarat-ı Seylab*, adet 29, s. 208. [Fransızcadan tercüme edilmiş mensur şiir. Doğanın güzellikleri edebî bir şekilde anlatılmıştır. Yt. 3 Ağustos 1317.]

A(yın) Semih, *Şiir-i Mahmur*, adet 35, s. 253, 254. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 3 Eylül 1317.]

A(yın) Vecdi, *Nisan Hatıraları I*, adet 6, s. 43, 44, 46. [“Edebiyat” sütununda verilmiş yazı. Metinde geçmişteki güzel anlar anlatılır. Mecmuanın bu sayısında sayfa sayılarında bir karışıklık vardır. 44. sayfa numarasının yerinde 44 yazması gerekirken 34 yazılmış, yani harfler yanlış dizilmiştir. 45. sayfa dâhil edilmeden 46. sayfaya geçilmiştir.]

Aziz Hüdai bk. [AKDEMİR] Aziz Hüdai

(+) Bedrettin, *Buffon*, adet 17, s. 122, 123; adet 18, s. 126. [“Teracim-i Ahval-i Meşahir” sütununda verilmiş metin. Fransız edebiyatının önemli

isimlerinden olan Buffon'un hayatı anlatılmıştır. Asıl adı Jean-Louis Leclerc olan Buffon hem tabiat bilimcisi hem de muharrirdir.]

(+) Bedrettin, *İstilahat-ı Elektrikiye Muharririne*, adet 6, s. 46, 47; adet 7, s. 51, 52. [*Musavver Fen ve Edep* mecmuasında “İstilahat-ı Elektrikiye” başlığıyla bir metin yayımlayan S(in) E(lif) adlı yazara karşı yapılan eleştiri metnidir. Yazının başlığı 7. sayıda “Makale-i Elektrikiye Muharririne” şeklinde verilmiştir.]

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, adet 9, s. 70; adet 10, s. 77, 78; adet 12, s. 92, 93; adet 13, s. 101, 102; adet 14, s. 106, 107; adet 17, s. 122. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş fennî yazı. Metinde, fotoğrafçılığın tarihi ve fotoğrafçılık hakkında temel bilgilerden bahsedilmiştir. Fotoğrafçılık sanatına ilgi gösterenlerin bu alanda eğitim alması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Mecmuanın 12. sayısında Bedrettin imzasıyla verilen “Hücre-i Muzlime” başlıklı makale de bu metne ek olarak yazılmış ve metnin devamı olarak düşünülmüştür. “Hücre-i Muzlime” başlıklı metinde ise, fotoğraf makinesinin temel aletleri anlatılmıştır.]

Bedri Kamil, *Fen Garibeleri*, adet 42, s. 313, 314. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş fennî yazı. Metinde sivrisinek, malarya ve seretan gibi böcek türlerinden bahsedilmiştir. *Sabah* gazetesinden iktibas yapılmıştır.]

Behçet Bekai, *Ser-Nüvişt-i Hazinim*, adet 6, s. 46. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Bekir Fahri (Darülmualleminden), *Nevzad-ı Hayal*, adet 2, s. 11. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 18 beyitlik manzume, gazel nazım şekliyle yazılmıştır.]

[BEYATLI] Yahya Kemal (E(lif) Agâh (Üsküp'ten) müstearıyla), *Hatıra*, adet 31, s. 222, 223. [“Edebiyat” sütununda 5+5+5 şeklinde verilmiş manzume.]

Bigadicizade Emin bk. Emin (Bigadicizade)

Birecikli Ekrem bk. Namık Ekrem (Birecikli)

Birecikli N. Ekrem bk. Namık Ekrem (Birecikli)

[BOLAYIR] Ali Ekrem (A(yın) Nadir müstearıyla), *Elvah-ı Tabiattan: Ruz-ı Temmuz*, adet 24, s. 168, 169. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. *Malumat*’tan iktibas yapılmıştır. Yt. 20 Temmuz (1)371. Manzumenin yazılış tarihinde verilen senenin son iki rakamı yanlış dizilmiştir. 1317 olması gerekirken 1371 şeklinde yazılmıştır.]

Boyabadi Mehmet Esat bk. Mehmet Esat (Boyabadi)

Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi H(a) Kazım bk. H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi)

Bursa’da: Darülmualimin Mezunlarından Hafız Hüseyin Şevket bk. Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darülmualimin Mezunlarından Hafız)

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda ve “Terakki’nin yirmi üçüncü nüshasına münderiç Şeref Hanım’ın şiirine nazire” açıklamasıyla verilmiş dokuz beyitlik manzume.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Gazel*, adet 11, s. 81. [“Edebiyat” sütununda gazel nazım şekliyle verilmiş dokuz beyitlik manzume.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Hatıra-ı Bahar*, adet 40, s. 293. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, beyitler hâlinde yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Heyhat*, adet 27, s. 189. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, sekiz dörtlükten oluşmaktadır. Yt. 19 Ağustos 1316.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *İftirak-ı Ebedi*, adet 5, s. 33. [“Edebiyat” sütununda gazel nazım şekliyle verilmiş 10 beyitlik manzume. Mündericat kısmında “Ebedi Bir İftirak” başlığıyla bulunmaktadır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *İnsaf*, adet 24, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 25 Temmuz 1317 sene.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 3, s. 18. [“Edebiyat” sütununda “Hemşirem Atıfet Hanım’a ithafıyla verilmiş manzume, şarkı nazım şekliyle kaleme alınmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 12, s. 90. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, şarkı nazım biçimiyle yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 15, s. 113. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, şarkı nazım şekliyle yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 19, s. iç ön kapak, 129. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, şarkı nazım şekliyle yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 20, s. iç ön kapak, 133. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, şarkı nazım şekliyle yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 21, s. iç ön kapak, 141. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, şarkı nazım şekliyle yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tahattur Et*, adet 31, s. 222. [“Edebiyat” sütununda “Hemşirem Zahir Hanım’a” ithafıyla verilmiş manzume, altı dörtlükten meydana gelmiştir.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tebrik*, adet 1, s. 4. [Kaside nazım şekliyle kafiyeleşmiş on beş beyitlik manzume, padişahın cülusunu kutlamak amacıyla yazılmıştır.]

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tebrik*, adet 13, s. 97, 98. [“Viladet-i hümayun meyamin-i meşhun hazret-i hilafet-penahi için yazılan manzumat-ı tebrikiye” açıklamasıyla verilmiş manzume, kaside nazım şekline uygun yazılmıştır. On yedi beyitlik manzume, padişaha övgüler içerir.]

Carmen Sylva, *Ne Kadar Kolay İmiş*, adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257. [“Taze bir gelinin validesine hitaben yazmış olduğu

âtideki mektup psikologiya-yı izdivaç hakkında mütalaat-ı mühimmeyi havi olduğu için münasip gördük” açıklamasıyla verilmiş metin, Ohannes Aznavur tarafından tercüme edilmiştir.]

Cazim, *Kıta*, adet 35, s. 253. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 15 Teşrinievvel 1317.]

Cazim Fekahî (Giresunlu), *Fındık*, adet 38, s. 278, 279, 280; adet 39, s. 289, 290. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Fındık, fındığın önemi, yetişme koşulları ve yetiştiği bölgeden bahsedilmiştir.]

Celal Sahir bk. [EROZAN] Celal Sahir

Cenap İlhami, *Bir Hikâyeden Müfrez*, adet 36, s. 262. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Yt. 28 Eylül 1317.]

Cenap İlhami, *Terane-i Giryân*, adet 33, s. 240, 241. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Cenap İlhami, *Zeria-ı Melal*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 8 Eylül 1317. Metnin altında imzasız olarak bir teşekkür metni bulunmaktadır.]

Cenap Şehabettin, *Şiirim İçin*, adet 3, s. 21.[“Muktebesat” sütununda verilmiş 16 mısralık manzume.]

Cevat Refîî, *Meşcer*, adet 10, s. dış ön kapak b. [Dörtlükler halinde yazılmış manzume beş dörtlükten oluşmaktadır. Son dörtlük çapraz uyak ile diğerleri sarmal uyak ile kafiyeleşmiştir.]

Cevdet, *Kış Münasebetiyle*, adet 38, s. 280, 281, 282. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Zevahir-i Fenniye” başlığıyla verilmiş metnin alt başlıkları şu şekildedir: “Hıfz-ı Sıhhat: Kış, Usul-ı Teshin, Soba”, “Açık Ateşlerin ve Mangalların Mahaziri”, “Kalorifi Denilen Menabi-i Hararet”, “Hararetin Tesirâtı: Kömür Vurması, Humz-ı Fahm”, “Tesemmüm-i Batî”, “Kömür Kokusunun Havaya Dağılması”, “Kapalı Yerlerde İhtirak”, “Bir Eser-i İhtira: Doktor Laroş’un Sobası”, “Emniyetli Bir Menba-ı Hararet”, “Tecrib-i Sahiba”, “Humz-ı Fahmın Vücuda ve Sıhhate Tarz-ı Tesiri”, “İhtinak”.]

Cevdet Esat, *Nevâ- yı İftirak*, adet 35, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, sona nazım biçimiyle yazılmıştır. Yt. 21 Teşrinievvel 1317. Yy. Kadıköy.]

Cevdet Sai, *Başlıksız Olarak Makale*, adet 22, s. 153, 154. [“Fenni” sütununda verilmiş metin. Fransa’nın Rouen şehrinde bulunan rasathane hakkında bilgi verilmiştir.]

Cevdet Sai, *Fenni Bir Lügate İhtiyacımız*, adet 24, s. 169. [“Makale-i Mahsusa” sütununda verilmiş metin. Edebiyatımızın fenle ilgili bir sözlüğe ihtiyaç olduğundan bahsedilmiştir.]

Cevdet Sai, *Londra’da Verem Kongresi*, adet 35, s. 257, 258. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Zevahir-i Fenniye” üst başlığıyla verilmiş fennî yazı. İngiltere Kralı VII. Edward’ın himayesi altında gerçekleşmiş olan kongreden bahsedilmiştir.]

Cevdet Sai, *Memleketimizde Ebelik ve Fenn-i Tedavi-i Nefasî ve Rahimî*, adet 36, s. 263, 264. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Zevahir-i Fenniye” üst başlığıyla verilmiş tıp alanıyla ilgili metin. Metnin devamı olduğu belirtilse de mecmuanın incelenen senesinde rastlanılmamıştır.]

Cevdet Sai, *Muallim Virchow İçin*, adet 34, s. 248, 249. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Zevahir-i Fenniye” üst başlığıyla verilmiş biyografi ve fennî bir metin. Ünlü Doktor Rudolf Virchow’un doğumunun 84. yılına özel Berlin’de düzenlenen şenlikler anlatılmıştır. Mecmuanın 35. sayısında Virchow’un portresine yer verilmiştir.]

Cumalizade Mehmet Salahattin bk. Mehmet Salahattin (Cumalizade)

Çallı Ömer Efendizade Ahmet Tahir bk. Ahmet Tahir (Çallı Ömer Efendizade)

Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden), *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, sayfa 53; adet 9, s.69-70; adet 10, s.77; adet 11, s. 83,84. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş yazı. İnsan ve hayvanlarda bulunan çeşitli parazitlerden ve bunların etkilerinden bahsedilmiştir.]

Darülmuaallimînden Bekir Fahri bk. Bekir Fahri (Darülmuaallimînden)

Darülmuaallimattan Feride Salih bk. Feride Salih (Darülmuaallimattan)

Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi Ahmet Ziyaeddin bk. Ahmet Ziyaeddin (Darüşşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi)

Dersaadet İdadisinden Hasan Edip bk. Hasan Edip

[DEVİRİM] İzzet Melih (Süleyman İzzet müstearıyla), *Niçin Sevdirdin?*, adet 46, s. 342. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

[DEVİRİM] İzzet Melih (Süleyman İzzet müstearıyla), *Sevdiğime*, adet 43, s. 317. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Doktor Nizameddin bk. Nizameddin (Doktor)

Doktor Sadettin Vedat bk. [KOÇER] Sadettin Vedat

Edirne’den H(a) Avni: bk. Aka Gündüz

Edirne’den H(ı) Sami bk. H(ı) Sami (Edirne’den)

Edirne’den M. Hilmi bk. M(ehmet) Hilmi (Edirne’den)

E(lif) Avni bk. Aka Gündüz

E(lif) Aznavur bk. Ohannes Aznavur

E(lif) Cevdet (Yakova’dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade), *Gazel*, adet 36, s. 261. [“Edebiyat” sütununda verilmiş yedi beyitlik manzume.]

E(lif) Cevdet (Yakova’dan), *Köylü Kız*, adet 48, s. iç ön kapak, 356. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

E(lif) Cevdet (Yakova’dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade), *Şarkı*, adet 40, s. 293. [“Edebiyat” sütununda “Meftun İsmet ve üfta olduğum bir zata” açıklamasıyla verilmiş manzume.]

E(lif) Fahrettin, *O Kız*, adet 22, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda üçlükler hâlinde verilmiş manzume.]

- E(lif) Fikret, *Yalnız Bir Katrecik*, adet 9, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir.]
- E(lif) Fikret, *Yetim-i Sevdâ*, adet 9, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş 12 mısralık manzume, 4+4+3+3 şeklindedir.]
- E(lif) Melumî, *Sevdâ-yı Muhtazır*, adet 21, s. 141, 142. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Biten aşkın ardından duyulan sitem anlatılmıştır.]
- E(lif) S(ad), *Mersiye*, adet 27, s. 192. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. *Malumat*’tan iktibas yapılmıştır.]
- E(lif) Sadî, *Tarih-i Tabîî Hayvanat*, adet 45, s. 336, 337. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş fennî yazı. Fen bilimlerin ortaya çıkışı, gelişimi ve hayvan ilminden bahsedilmiştir.]
- E(lif) Şadi, *Bûlbûl*, adet 4, s. 26, 27. [“Edebiyat” sütununda verilmiş sekiz dörtlükten oluşan manzume, çapraz kafiye şeklinde yazılmıştır.]
- E(lif) Şuayb, *Gazel*, adet 17, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Müstecabizade İsmet ve Ahmet Cevdet Bey Biraderlerime” ithafıyla verilmiş manzume, sekiz beyti ihtiva etmektedir.]
- Emin (Bigadicizade), *Eski Sevgilime*, adet 11, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume.]
- [ERDEM] Yusuf Niyazi, *Kahve Ağacı ve Mahsulü*, adet 47, s. 350, 351; adet 48, s. 361, 362; adet 49, s. 366, 367. [Tarımla ilgili yazı. Metin; “Kahve Ağacı Hakkında Malumat-ı Tarihiye”, “Kahve Ağacının Tarifi”, “Hasaisi”, “Kafein”, “Kahvenin Kuvve-i Gıdaiyesi ve Tesiri”, “Kahve Yetiştiren Memaliğin İhracatı”, “Memamlık-i Muhtelifede Kahve Sarfıyatı”, “Kahvenin Envai”, “Kemale İran Fidelerin Tarlaya Nakl ve Suret-i Garsi”, “Arazinin Suret-i İntihabı”, Kahvenin Mahall-i Ahire Suret-i Nakli”, “Hasat ve Usul-i Tatrihiye”, “Bir Dönem Arazinin Vereceği Mahsül” alt başlıklarından oluşmaktadır.]

[EROZAN] Celal Sahir, *Leyal-i Sahiriyet*, adet 21, s. 143. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. Yy. Makriköy. Yt. Gece: 6 Haziran 1317.]

[EROZAN] Celal Sahir, *Şairin Saçları*, adet 21, s. 143. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. Yy. Makriköy. Yt. 30 Haziran 1317.]

F., *Neşide-i İftirak*, adet 44, s. 325. [“Edebiyat” sütununda verilmiş dört dörtlükten oluşan manzume.]

F. Sezai, *Sen Olmasaydın*, adet 12, s. 90, 91. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Âşığın vefasız sevgilisine olan sitemi anlatılmıştır.]

Faik Ali bk. [OZANSOY] Faik Ali

(+) Faruk, *Edebiyat ve Fenniyat*, adet 31, s. iç ön kapak, 221. [“Musahabe” sütununda verilmiş yazı. Fen ve edebiyat arasındaki ilişki anlatılmıştır. İki ayrı alan olarak düşünülen edebiyat ve fen, 19. yüzyıldan itibaren bir bütün şeklinde hareket etmektedir.]

Faruk, *Tekâmül-i Hakayık*, adet 32, s. 229. [“Musahabe” sütununda verilmiş yazı. Hayal ve hakikat ilişkisinden bahsedilmiştir. Eserlerin gerçeği ne derece yansıttığı ve asıl hakikatin tarih olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Metin; “Hayalat-ı A’sar ve Tahavvülat-ı Efkâr”, “Tevali-i Tecarib”, “Seyr-i Fenni ü Edebî, Serab-ı Evvelin”, “Tefahhusat-ı Atiye, Fersudelenmiş Hakikatler”, “Tekâmül ve Terakki” ve “Hayat-ı Hakayık” alt başlıklarından oluşmaktadır.]

Feride bk. Feride Salih (Darülmualлимattan)

Feride Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 38, s. 278. [“Feride ve Hacer Hanımlar tarafından müştereken kaleme alınarak gönderilen manzume-i veladetiye” açıklamasıyla verilmiş manzume, kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Manzume hem Feride Hanım hem de Hacer Hanım imzasına fişlenmiştir.]

Feride Salih (Darülmualлимattan), *Mini Mini Resmiye*, adet 42, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Feride (Salih) (Darülmuaallimattan), *Yavrum*, adet 41, s. 301. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı), *Kaside-i Tebrikiye*, adet 2, s. iç ön kapak. [“Manzumat-ı cülûsiyeden mabad” üst başlığıyla verilmiş manzumedeki “mabad” ifadesi, bir önceki sayıda bulunan manzumenin devamı değil genel cülûsiyelerin devamı olarak düşünülmüştür. 10 beyitten oluşan manzume, klasik kaside nazım şekli kurallarına uygun ve padişahın cülusunu kutlamak amacıyla kaleme alınmıştır.]

Fescibaşı El-Katipzade Ali bk. Ali (Fescibaşı El-Katipzade)

Filibelizade Mehmet Nizami bk. Mehmet Nizami (Filibelizade)

Fuat Nami, *Nerelerdesin*, adet 22, s. 149. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 12 Kanunusani (1)316.]

(+) Galip (İbn-i Şevki Selanikli), *Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz*, adet 37, s. 272, 273. [Tiyatro türünün alt dalları olan dram, komedi ve trajedi hakkında bilgilerin verildiği metin.]

[GERÇEKER] Mustafa Fehmi, *Tufeylat-ı Muzırre*, adet 15, s. 114; adet 16, s. 118, 119. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş yazı. Bağırsaklarda görülen ve halk arasında “abdestbozan” olarak da bilinen “tenya sajinata (taenia saginata)” paraziti anlatılmıştır.]

Giresunlu Cazim Fekahi bk. Cazim Fekahi (Giresunlu)

Giresunlu Mehmet Hamdi bk. Mehmet Hamdi (Giresunlu)

Giritli Hasan İlmi bk. Hasan İlmi (Giritli)

H(a) D(ad), *Samimiyet-i Garam*, adet 43, s. 317, 318. [“Edebiyat” sütununda “Küçük Hikâye” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, adet 2, s. 15, 16; adet 3, s. dış arka kapak b; adet 7, s. dış arka kapak b. [“Makale-i Askeriye” üst başlığıyla verilmiş yazı. Fransızcadan çevirisi yapılan metnin kimden tercüme edildiği bilinmemektedir. Askeriyede birlik olarak bulunan keşif kollarının bir

noktayı keşfederken nasıl yol izledikleri anlatılmış ve üç madde halinde kasabanın, ormanların, geçitlerin keşfinden bahsedilmiştir. “Mabad” ifadesi bulunmasına rağmen bir önceki sayıda bu yazıya rastlanılmamıştır. Mecmuanın üçüncü senesinin 34-42. sayılarında yer aldığı tespit edilmiştir.]

H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi), *İki Yaşındaki Oğlum Ahmet Muhtar’a*, adet 49, s. 365. [“Asar-ı Mensure” üst başlığıyla verilmiş metin, bir babanın oğluna nasihatlerini içermektedir.]

H(a) Macit bk. Hüseyin Macit

H(a) Nazım bk. [REY] Ahmet Reşit

H(a) Süheyl, *Müphemiyet-i Hayat*, adet 8, s. 58. [“Edebiyat” sütununda “Macit Bey’e” ithafla verilmiş mensur şiir.]

H(a) Vuslat, *Aks-i Hazinime*, adet 31, s. 223. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 2 Eylül sene:1317.]

H(a) Vuslat, *Şeref Hanım’a Naziredir*, adet 27, s. 189. [“Edebiyat” sütununda verilmiş yedi beyitlik manzume.]

H(ı) Sami (Edirne’den), *Aşk-ı Mecruh*, adet 10, s. 73. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

H(ı) Sami (Edirne’den), *Bir Aşk-ı Yetim*, adet 8, s. iç ön kapak, 57. [“Edebiyat” sütununda “Arif’e” ithafla verilmiş 14 mısralık manzume.]

H(ı) Sami (Edirne’den), *Ömr-i Bi-Nasip*, adet 7, s. 49. [“Edebiyat” sütununda verilmiş sekiz mısralık manzume.]

H(ı) Sami (Edirne’den), *Sahiriyet Ruhum*, adet 8, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Ağabeyim Safvet İlhami’ye” ithafla verilmiş 14 mısralık manzume.]

H(ı) Sami (Edirne’den), *Sevdâ-yı Medfun*, adet 5, s. 33. [“Edebiyat” sütununda “Ona” ithafla verilmiş iki dördlük ve iki üçlükten oluşan 14 mısralık manzume.]

Hacer Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 38, s. 278. [“Feride ve Hacer Hanımlar tarafından müştereken kaleme alınarak gönderilen manzume-i veladetiye dir” açıklamasıyla verilmiş manzume, kaside nazım şekliyle yazılmıştır. Manzume hem Feride Hanım hem de Hacer Hanım imzasına fişlenmiştir.]

Hacer Hanım, *Kızım*, s. 318. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir.]

Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi), *Gazel*, adet 11, s. 81. [“Edebiyat” sütununda verilmiş dört beyitlik manzume.]

Hakkı (Saatçizade), *Şarkı*, adet 3, s. dış arka kapak a. [Şarkı nazım şekliyle kaleme alınmış manzume iki dörtlükten meydana gelmiştir. İmza, “Kürdistan: Saatçizade Hakkı” şeklinde verilmiştir.]

Halıcıoğlu Abdulkerimzade M. Bahattin bk. M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade)

Halil Kemal (Tabip), *Hasat-ı Mesane Taş İlleti*, adet 49, s. 368, 369. [“Hıfz-ı Sıhhat” üst başlığıyla verilmiş fennî yazı. Metinde mesane taşından bahsedilmiştir.]

Halil Rüştü bk. [TAN] M. Turhan

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, adet 2, s. 13, 14; adet 4, s. 30, 31; adet 5, s. 38; adet 6, s. 47, 48; adet 8, s. 62. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş tercüme metin. Kimden tercüme edildiği belirtilmemiştir. Gezegenin nasıl meydana geldiğine dair görüşleri içeren ve yer bilimi ile ilgili bilgiler veren bir yazıdır. Metinde ara söz şeklinde bazı yazarların kitaplarından çeşitli alıntılar yapılmıştır.]

Halit Naci, *Lavoisier*, adet 3, s. 22, 23; adet 4, s. 29, 30. [“Teracaim-i Ahval” sütununda verilmiş yazı. Kimya üzerine önemli çalışmaları olan kimyager Antonie Lavoisier’in hayatı anlatılmıştır. Adet 3, sayfa 21’de fotoğrafı bulunmaktadır.]

Halit Naci, *Şuun-ı Fenni*, adet 1, s. 6, 7. [“Kısm-ı Fenni” sütununda verilmiş metin. Kanın yapısı hakkında çeşitli bilgiler bulunmaktadır.]

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, adet 3, s. 23. [“İhtiraat ve Keşfiyat” sütununda verilmiş yazı. Dünyanın dönüşüyle ilgili bilgiler içermektedir.]

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, adet 4, s. 31. [“İhtiraat ve Keşfiyat” sütununda verilmiş yazı. Bir çeşit deri hastalığı olan ihtiyaz (balık pulu) anlatılmıştır. Kuru ve pullu bir cilt görünümüne sebep olan bu hastalık insanda doğduğu andan itibaren meydana gelir.]

[HAMAMİOĞLU] Mehmet İhsan, *Çamlar Arasında*, adet 30, sayfa 213. [“Edebiyat” sütununda “L. Kadri’ye” ithafile verilmiş manzume. Yt. 10 Temmuz 1317.]

Hamdi Namık, *Bilir misin Ne İsterim?*, adet 3, s. dış arka kapak a. [“Kardeşim Kemal’e” açıklamasıyla verilmiş dört dördlükten oluşan manzume, düz kafiye şeklinde yazılmıştır.]

Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden Çelebi İsmail Hakkı bk. Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden)

Hasan Edip, *Da-i Sillde Tekerrür-i İntan*, adet 49, s. 369, 308(370). [Verem hastalığından bahseden fennî yazı.]

(+) Hasan Edip, *Elsine-i Muhtelif -1- Hintlilerin Lisani*, adet 38, s. 282. [Hintlilerin dili olan Sanskrit’ten bahseden teorik metin.]

Hasan Edip (Dersaadet İdadisinden), *Fildişi*, adet 37, s. 273, 274. [Fildişinin önemi, fildişi renginin nasıl oluştuğı hakkında bilgiler içeren metin.]

Hasan Edip, *Hummâ-yı Asfer Aşısı*, adet 48, s. 360, 361. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metinde, sarıhumma ve tedavisi anlatılmaktadır.]

Hasan Edip, *Küulın Kebed Üzerine Tesiri*, adet 40, s. 297. [Alkolün karaciğer üzerindeki etkisinden bahseden metin.]

Hasan Edip, *Küulın Çocuklar Üzerine Tesiri*, adet 40, s. 297, 298. [Alkolün çocuklara verdiği zararların anlatıldığı metin.]

- Hasan Edip, *Meriyatın Mide Üzerine Tesiri*, adet 48, s. 360. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Fenn-i Tıptan” üst başlığıyla verilmiş sağlık konulu yazı.]
- Hasan Edip, *Tefekkür*, adet 42, s. 309. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Nizami Bey’in gazeline naziredir” açıklamasıyla verilmiş beş beyitlik manzume.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182. [“Manzumat-ı Cülûsiye” sütununda “Cuma kaymakam sabıkı Giridi Hasan İlmi Bey’indir” açıklamasıyla verilmiş manzume, mesnevi nazım şekliyle yazılmış ve padişahın saltanatına övgüler yapılmıştır.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda “Muallim Naci merhumun gazeline nazire” açıklamasıyla verilmiş dört beyitlik manzume.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 16, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Giritli Hasan İlmi Bey’indir” açıklamasıyla verilmiş beş beyitlik gazel.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 23, s. iç ön kapak. [“Giritli Hasan İlmi Bey’indir” açıklamasıyla verilmiş beş beyitlik manzume.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 30, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda gazel nazım şekliyle verilmiş manzume. Bu şiir mecmuanın 29. sayısının “Mündericat” kısmında yer almıştı. Buna dair bir açıklama 29. sayının son sayfasında belirtilmiş ve şiir 30. sayıya yayımlanmıştır.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 31, s. 222. [“Edebiyat” sütununda verilmiş altı beyitlik manzume.]
- Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş beş beyitlik manzume.]

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 37, s. 269. [“Edebiyat” sütununda verilmiş beş beyitlik manzume.]

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 40, s. 293. [“Edebiyat” sütununda verilmiş dört beyitlik manzume.]

Hasan Raif, *Sanatkâr*, adet 30, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş hikâye. Topluluk içinde bulunan bir sanatkâr cebinden çıkardığı fırçasıyla hayalini bir deftere aktarır.]

H(asan) (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Bahar*, adet 20, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Gazel*, adet 19, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Molva Tahrirat Kâtibi H. Remzi Beyefendininidir: Eski bir mecmuadan” açıklamasıyla verilmiş beş beyitlik manzume.]

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Hasbihal yahut Gariv-i İnfial*, adet 28, s. 197. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume.]

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Siyah Saçlar*, adet 11, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 10 mısralık manzume. Mündericat kısmında “Saçlarınız” başlığıyla verilmiştir.]

H(asan) Remzi (Vodinalı), *Bir Muhaddereye*, adet 12, s. 90. [“Edebiyat” sütununda verilmiş beş beyitlik manzume.]

H(asan) Remzi (Vodinalı), *Bir Zaman*, adet 12, s. 90. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hayali, *Ona*, adet 11, s. 83. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Hazık-ı Amidi, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Faziletli Hikmet Molla Efendi hazretlerinin geçen nüshamızda münderiç gazellerine naziredir” açıklamasıyla verilmiş yedi beyitlik manzume.]

Hersekli Arif Hikmet bk. Arif Hikmet (Hersekli).

Hicri (Tıbbiyeden), *Kanadalı Kadın* (Victor Hugo'dan çeviri), adet 20, s. 133. [“Edebiyat” sütununda “Kenan Behiç’e” ithafıyla verilmiş mensur şiir. Victor Hugo'dan çeviridir. Çocuğunun ölümüne üzülen annenin duyguları anlatılmıştır.]

Hikmet bk. Hikmet Hicri (İbnürrefik)

Hikmet Hicri, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 42, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Amcazadem Ahmet Cemal’e validesi lisanından” açıklamasıyla verilmiş manzume.]

Hikmet Hicri, *Elhan-ı Ruh*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on iki mısralık manzume.]

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Diğer*, adet 35, s. 253. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Bir Kıta*, adet 35, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hikmet Hicri, *İtiraf-ı Sevda*, adet 44, s. 325. [“Edebiyat” sütununda verilmiş altı beyitlik manzume.]

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Leyal-i Hicran*, adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hikmet (Hicri) (İbnürrefik), *Saçlarını Tararken*, adet 43, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Sisler Arasından*, adet 33, s. 240. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Şarkı*, adet 37, s. 269. [“Edebiyat” sütununda “Karnik Garmiryan Efendi tarafından bestelenmiştir” açıklamasıyla verilmiş manzume.]

Hikmet Molla Efendi, *Gazel*, adet 23, s. iç ön kapak. [“Maliye Nazırı Esbak Nafiz Paşa merhumun hafidi olup Bursa’da neşr-i ulum-ı âliye ile müştakil faziletli Hikmet Molla Efendi hazretlerindir” açıklamasıyla

verilmiş manzume. Bu manzumeye yönelik mecmuanın 25. sayısında Hazık-ı Amidi tarafından yedi beyitlik bir nazire kaleme alınmıştır.]

Hilmizade İbrahim Rıfat bk. İbrahim Rıfat (Hilmizade)

H(a) Avni: bk. Aka Gündüz

Hüseyin Cahit bk. [YALÇIN] Hüseyin Cahit

Hüseyin Hamdi, *Bir Hatıra*, adet 9, s. dış arka kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş hikâye. İlkbahar mevsiminde, çeşitli çiçeklerin ve ağaçların olduğu bir bahçede asma çardağında oturan Şadi ve Memnune adlı iki sevdazedenin arasında geçen ayrılık konuşması anlatılmaktadır. Bir çiftlik davası yüzünden delikanlı İstanbul'a gitmek zorunda kalır ve sevgiliyle bahçede vedalaşarak ayrılır.]

Hüseyin Hüsnü (Kasabadan), *Bir Kızın Feryad-ı Masumanesi*, adet 4, s. dış arka kapak b, a. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş hikâye. Annesini kaybeden küçük bir kız çocuğunun kederi anlatılmıştır.]

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü), *Çin*, adet 19, s. 130, 131; adet 20, s. 138, 139. [“Mütenevvia” sütununda verilmiş metin. Çin'in toplum, ekonomik ve din yapısının anlatılmıştır.]

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü), *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, adet 13, s. 100, 101; adet 14, s. 107, 108; adet 16, s. 119; adet 18, s. 126, 127. [Mısır medeniyetinin hukuk sisteminden bahseden bir makale. Devamı olduğu belirtilse de mecmuanın incelenen senelerinde rastlanılmamıştır.]

Hüseyin Kazım, *Tünelde*, adet 48, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş bir manzume.]

H(üseyin) Macit, *Belki*, adet 2, s. 11. [“Edebiyat” sütununda “Rafi Hadi Bey'e” ithafla verilmiş mensur şiir.]

Hüseyin Macit, *Elhan-ı Ruh- Carmen Operasını Dinlerken-*, adet 5, sayfa 36. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

H(üseyin) Macit, *Elvah-ı Ruh Sitare-i Şiirime Son Nağme*, adet 6, s. 42. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Metnin başlığı “Elvah-ı Ruh Sitare-i Şiirime –Son Nağme-“ şeklinde oluşturulmuş ve her biri farklı puntoda yazılmıştır.]

H(üseyin) Macit, *Harabe-i Ömrüm*, adet 8, s. 57. [“Edebiyat” sütununda “H(a) Avni’ye” ithafla verilmiş mensur şiir.]

H(üseyin) Macit, *Ruhumun Mezarı*, adet 5, s. 36. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 18 Ağustos (1)316]

Hüseyin Selami, *Bir Kızın Lisanından Yalancı Aşığına: Yorulma*, adet 4, s. 26. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 14 mısralık manzume.]

Hüseyin Suat bk. [YALÇIN] Hüseyin Suat

Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darülmuallimin Mezunlarından Hafız), *Canandan İstimdat*, adet 5, s. dış ön kapak b. [Üç dörtlükten oluşmuş ve düz kafiye şeklinde yazılmış manzume.]

Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darülmuallimîn Mezunlarından Hafız), *Şarkı*, adet 5, s. dış ön kapak b. [Klasik şarkı nazım şeklinden farklı olarak yazılmıştır. Kafiye şekli aaaBB, cccBB]

Hüseyin Şevket (Bursa’da: Darülmuallimîn Mezunlarından Hafız), *Şarkı*, adet 11, s. dış ön kapak b. [Şarkı nazım biçimiyle kaleme alınmış manzume.]

Hüseyin Şevket (Bursa’dan Hafız), *Sensiz*, adet 28, s. 198. [Üç dörtlükten oluşan manzume. Mecmuanın aynı sayısında bu şiire *Terakki* tarafından kısa bir açıklama yapılmıştır.]

Hüsrev Sami, *Safir-i Hicran*, adet 10, s. 73, 74. [“Edebiyat” sütun altında “Emin’e” ithafla verilmiş manzume.]

İbn-i Şevki Selanikli Galip bk. Galip (İbn-i Şevki Selanikli)

İbnü’l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden), *Naat-ı Şerif*, adet 18, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş sekiz beyitlik manzume.]

İbnü'l-Lami Mahmut Ekrem bk. Mahmut Ekrem (İbnü'l-Lami)

İbnürrefik Hikmet Hicri bk. Hikmet Hicri (İbnürrefik)

İbrahim Cehdi bk. Süleyman Nazif

İbrahim Necati, *Canana*, adet 44, s. 325. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

(+) İbrahim Rıfat (Hilmizade), *Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye*, adet 2, s. 12, 13. [“Makale-i Mahsusa” sütununda verilmiş metin. İslam tarihinin dünya miras kültürüne katkılarını ele alan yazar, İslamiyet ile birlikte ülkenin gelişerek bir cihan medeniyeti olduğu ve bu medeniyetin tüm dünyaya hükmettiği anlatılmıştır. İslam’ın mukaddes hatıraları sadece tarih sayfalarında kalmayıp nesiller boyu yaşatılacağından bahsedilmiştir. Yazının sonunda yazar, bu kültür mirasını bırakan üdebaya iyi dileklerde bulunmuştur.]

İsak Ferare, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 97. [“Viladet-i hümayun meyamin-i meşhun hazret-i hilafet-penahi için yazılan manzumat-ı tebrikiye” açıklamasıyla verilmiş manzume, on dörtlükten oluşmuş ve düz kafiye kullanılmıştır.]

İsak Ferare, *O Gece*, adet 37, s. 269, 270. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

İsak Ferare, *Jean Jacques Rousseau ve Kadınlar*, adet 31, s. 221, 222. [Kadın konulu bir metin.]

İsak Ferare, *Resim ve Musiki*, adet 39, s. 287, 288. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Fransızcadan tercümedir. Resim ve musiki sanatları üzerine birtakım düşünceler aktarılmıştır.]

İsak Ferare, *Sahaif-i Muktebese*, adet 33, s. 237, 238, 239. [Maistre kardeşlerden daha meşhur olan yazar Xavier de Maistre’in “Le lepreux de la cille d’Aost (Aosta Beldesinden Meczum)” adlı eserinin bir bölümü özetlenerek verilmiştir. Yazar, eserin tamamının mecmuada yayımlanmasının mümkün olmadığını ve tamamen keyfi

olarak bir kısmının verildiğini açıklamıştır. Eser Aosta beldesinde yaşayan bir cüzzamlı ile zabıt arasında geçen diyalogu içermektedir.]

(+) İsak Ferare, *Terakki Ceride-i Feridesine*, adet 9, s. 67, 68. [Şairin şiirinden önce mecmuaya göndermiş olduğu mektuptur. Şair bu şiirin bir zamanlar *Malumat* mecmuasında kafiye konusundan eleştirildiği ve düzeltilmesinin istendiğini ifade etmiş fakat şiirinin gayet özenli olduğunu düşünerek düzeltmeden *Terakki*'ye göndermiştir. Bu mektubun ardından şairin şiiri yayımlanmıştır.]

İsak Ferare, *Tuhfe-i Ebedi*, adet 9, s. 68, 69. [Şairin daha önce *Malumat*'a gönderip kabul edilmemiş olan şiiri mektubunun ardından yayımlanmıştır. Şiir 32 mısrai ihtiva etmektedir.]

İskeçeli Mehmet Sıtkı bk. Mehmet Sıtkı (İskeçeli)

İsmail, *Saf Bir Kalbin İhtiramları*, adet 46, s. 342, 343. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

İsmail Nuri, *Bir Manzara-ı Rikkat-Feza*, adet 48, s. 362; adet 49, s. 308(370). [“Fıkra sütununda “Hiss-i Hikâye” üst başlığıyla verilmiş hikâye.]

İsmet Bey (Müstecabizade), *Aynen Varaka*, adet 27, s. iç ön kapak, 189. [“Müstecabizade İsmet Beyefendi tarafında gönderilmiştir” açıklamasıyla verilmiş mektup. Müstecabizade İsmet Beyefendi'nin *İrtika* risalesinde bir şarkısının yayımlanmasına dair söylenen iddialara karşı yazdığı itiraz mektubudur.]

İsmet Bey (Müstecabizade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3,4. [“Manzumat-ı Cülûsiye” üst başlığıyla ve “Karamürsel Çuha ve şayak fabrikası şirketi tarafından yirmi beşinci sene-i cülûsiye-i hazret-i padişahı münasebet cemilesiyle hak-ı pay akdes şahaneye mezkûr darüssana'a mamulatından bazı akmişe-i fahireyi havi – *Musavver* – sanduk üzerine Müstecabizade İsmey Bey Efendi'den yazılmış olan kıtaattır” açıklamasıyla verilmiş dört ayrı manzume, kıta nazım şekliyle yazılmıştır.]

İsmet Bey (Müstecabizade), *Bir Kıta*, adet 9, s. 67. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

(+) İsmet Bey (Müstecabizade), *İsmet Bey’in İrtika’ya Cevabı*, adet 29, s. 205, 206, 209. [“Küçük Kardeşim Nizami’ye” ithafıyla verilmiş mektup. İsmet Bey, *İrtika*’da kendi adına yayımlanan bir şiire itiraz için 27. sayıda “Aynen Varaka” (s. iç ön kapak, 189) başlıklı bir yazı yayımlamıştır. Bu metin “Aynen Varaka”nın devamı niteliğindedir. Sayfa 206’nın sonunda yazının 209. sayfada devam edeceği belirtilmiştir.]

İzmir’den Ahmet Cemil bk. Ahmet Cemil

İzmirli Mehmet Fahri bk. Mehmet Fahri (İzmirli)

K(af) Faik bk. Kirkor Faik (Sahib-i İmtiyaz)

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türlü İstimali*, adet 35, s. 258, 259; adet 36, s. 264, 265; adet 37, s. 274, 275; adet 40, s. 298. [Uçurtmanın tarihçesinden ve kullanımından bahseden yazı. Metin; “Uçurtmanın Tarihçesi”, Uçurtma Nereden Geliyor?” ve “Yirmi İki Asır Evvel Neye İstimat Olunurdu?” alt başlıklarından oluşmaktadır.]

K(af) Suat, *Komisyoncu*, adet 21, s. 145, 146, 147; adet 22, s. 154, 155. [“Tefrika-ı Terakki” sütununda verilmiş hikâye.]

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat (M. Rıfat müstearıyla), *Röntgen Şuaatı*, adet 9, s. 70; adet 10, s. 78; adet 11, s. 85, 86; adet 19, s. 130; adet 20, s. 137, 138; adet 21, s. 144, 145; adet 22, s. 152, 153; adet 23, s. 160, 161; adet 24, s. 170, 171; adet 25, s. 176; adet 26, s. 186, 187; adet 27, s. 193, 194; adet 28, s. 199, 200; adet 29, s. 210, 211; adet 30, s. 219; adet 31, s. 227; adet 32, s. 234, 235; adet 34, s. 250, 251; adet 35, s. 259; adet 36, s. 266, 267; adet 37, s. 275; adet 42, s. 313; adet 43, s. 321; adet 44, s. 328, 329; adet 45, s. 335, 336; adet 46, s. 345, 346. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Röntgen ışınlarının keşfinin ve röntgen aletinin muhtevasının anlatıldığı bir fen yazısıdır. Röntgen ışınlarının keşfi şu şekilde anlatılmıştır: Röntgen ışınları,

Mösyö Röntgen tarafından tesadüfen keşfedilmiştir. Mösyö Röntgen, siyah mukavva bir kutu içinde Crookes borusu üzerinde ışınları çalışmaktadır. Platinocyonite boryuma sarılı bir kâğıdın elektrik cereyanın gidip gelmesine dikkat etmiştir. Böylece röntgen ışınlarını keşfetmiştir.]

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat (M. Rıfat müstearıyla), *Sanayî-i Nefise'den Tablo*, adet 39, s. 291. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş metin sanat ile ilgilidir.]

Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden Mehmet Rıfat bk. Mehmet Rıfat (Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden)

Kasabadan Hüseyin Hüsnü bk. Hüseyin Hüsnü (Kasabadan)

Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden İbnü'l- İshak Fevzi bk. İbnü'l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden)

Katipzade Nazif bk. Nazif (Katipzade)

Kemal Hüznü, *Bekliyor*, adet 26, s. 184. [“Edebiyat” sütunu. Üç uzun bir kısma mısraları ihtiva eden manzume. Yy: Bağlarbaşı. Yt. 3 Şaban 1316.]

Kemal Hüznü, *Emine Hanım*, adet 22, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzum hikâye. Yt. 5 Nisan (1)317.]

Kemal Hüznü, *Eyyam-ı Aşk*, adet 46, s. 343. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Kemal Hüznü, *Gözlerine Karşı*, adet 29, s. 207. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Hisar. Yt. 28 Ağustos 1317.]

Kemal Hüznü, *İki Damla Gözyaşı*, adet 32, s. 232. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir, dört bölümden oluşmaktadır. Her bölüm şu isimlere ithaf edilmiştir: “Nizami Bey’e”, “Mustafa Kemal Bey’e”, “Muhyiddin Nuri Bey’e” ve “Örfi Mağmumi Bey’e”. Yy. Hisar. Yt. 3 Mart 1317.]

Kemal Hüznü, *Köyde Bir Sabah*, adet 19, s. 129; adet 23, s. iç ön kapak, 157. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzum hikâye. Şair çevresindeki doğa güzelliklerini tasvir etmiştir.]

Kemal Hüznü, *Mail-i Hüznüm*, adet 31, s. 223. [“Edebiyat” sütununda “Örfi Mağmumi Bey’e” ithafla verilmiş mensur şiir. Yy. Hisar. Yt. 27 Eylül 1317.]

Kemal Hüznü, *Solgun Fulyalar*, adet 26, s. 183, 184. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

(+) Kemal Hüznü, *Şair*, adet 21, s. 141. [“Edebiyat” sütununda verilmiş metin. Yazar edebî bir üslupla “şair” tanımını yapmıştır. Yt. 3 Haziran (1)317.]

(+) Kemal Hüznü, *Şiir*, adet 21, s. 141. [“Edebiyat” sütununda verilmiş metin. Yazar edebî bir üslupla “şiir” tanımını yapmıştır. Yt. 9 Haziran 1(6)17. Eserin yazılış tarihindeki yıl yanlış dizilmiştir. 1317 olması gerekirken 1617 olarak yazılmıştır.]

Kemal Hüznü, *Takazâ-yı Emel*, adet 31, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b. [“Hikâye-i Müntahaba” başlığıyla verilmiş hikâye.]

Kemal Hüznü, *Tasvirine*, adet 25, s. 173, 174. [“Edebiyat” sütununda “Mehmet Aşir Bey’e” ithafla verilmiş manzume. Yy. Hisar. Yt. 13 Temmuz 1317.]

Kemal Lami, *Şarkı*, adet 49, s. 364. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 4, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bilgilendirme notu.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 5, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 7, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 9, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 11, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 17, s. 123. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 22, s. 155. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 23, s. 163. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 25, s. 179. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 30, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 34, s. 251. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 47, s. dış ön kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş ve belirli kişilere yönelik yazılmış bir açık mektup.]

[KOÇER] Sadettin Vedat (Doktor), *Makale-i Tıbbiye*, adet 39, s. 288, 289.
[“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş tıp ile ilgili metin.]

Küttabî-i Hazret-i Şehriyarî Sabri Beyefendi bk. Sabri Beyefendi (Küttabî-i Hazret-i Şehriyarî)

L. Kadri, *Bir Masumun Son Demleri*, adet 26, s. 184, 185. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Yt. 10 Teşrinievvel (1)316. Sayfa karışıklığı nedeniyle yazının bir bölümü yer değiştirmiştir.]

Laedri, *Hazin Bir Kıta*, adet 28, s. 197. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume.]

Leskovikli A(yın) Nuri bk. A(yın) Nuri (Leskovikli)

M. Adil, *Bir Hatıra* (Paul Bourget’ten çeviri), adet 36, s. 261, 262.
[“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Paul Bourget’den tercüme edilmiştir. Yt. 27 Teşrinievvel 1317.]

M. Adil, *Hayal-i Bakir* (Paul Bourget’ten çeviri), adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Paul Bourget’den tercüme edilmiştir. Yazı dört kenarı süslü bir çerçeve içinde verilmiştir. Yt. 26 Eylül 1317.]

M. Atıf, *Mai Gözler*, adet 37, s. 269. [“Edebiyat” sütununda sone nazım biçimiyle yazılmış manzume.]

M. Atıf, *Terane*, adet 34, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda sone nazım biçimiyle yazılmış manzume.]

M. Atıf bk. Mediha Atıf

M. A(yın), *Bir Mektup*, adet 10, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.
[“Kasabadan; Hüseyin Avni Bey’e” ithafla verilmiş yazı. Yazar kasabanın sonbahardaki hâlini anlatmıştır.]

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdülkerimzade), *Bir Yâd-ı Meyus*, adet 27, s. 189.
[“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 12 Temmuz 1317.]

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdülkerimzade), *Nevha-i Hicran*, adet 22, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

- M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade), *Yeldâ-yı Şebab*, adet 24, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. Temmuz (1)317.]
- M. Behçet, *Halfa Otu*, adet 41, s. 303, 304. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Halfa otunun özellikleri, ne işe yaradığı, yetiştiği yer ve yetiştirme koşulları anlatılmıştır.]
- M. Behçet, *Hurma Ağacı*, adet 13, s. 102, 103; adet 14, s. 108, 109. [Arabistan çöllerine ait hurma ağacının yapısı ve özellikleri anlatılmıştır. Hurma ağacı, hazine değerinde yararlı bir bitki olarak görülmüştür. Hurmagiller ailesinden olan bu ağacın yüksekliği 25 metre, ömrü de oldukça uzundur.]
- M. Behçet, *Makale-i Sıhhiye*, adet 43, s. 320, 321; adet 44, s. 330, 331. [Metinde; insanın varoluşu, yaşam şartları ve yaşadıkları mekânlar hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca “Mesakin” alt başlığı bulunmaktadır.]
- M. Edip, *Sürud-ı Gıryan*, adet 16, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- M. Edip, *Veda*, adet 19, s. 129. [“Katipzade Nazif Bey’e” ithafıyla verilmiş sekiz mısralık manzume.]
- M. E(nis) (Trabzon’dan), *Bir Levha İçin*, adet 18, s. iç ön kapak, 125. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, üç uzun bir kısa mısradan oluşmuştur.]
- M. Enis (Trabzon’dan), *Gazel*, adet 48, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş iki beyitlik manzume.]
- M. Necati, *Nevhat-ı İftirak*, adet 12, s. 91. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 22 Eylül 1316.]
- M. Necdet, *Garam-ı Va-pesin*, adet 4, s. 26. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

- M. Necdet, *Menekşeler*, adet 3, s. 19. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- M. Nuri Şeyda, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 11, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “M. Nuri Şeyda Bey’in bir gazel-i alileri” açıklamasıyla verilmiş beş beyitlik manzume, gazel nazım şekliyle yazılmıştır.]
- M. Nuri Şeyda, *Tahmis*, adet 15, s. 113. [“Edebiyat” sütununda “M. Nuri Şeyda Beyefendininidir” açıklamasıyla verilmiş manzume.]
- M. Reşat, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 18, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Yevm-i viladet bahrü’l-saadet hazret-i padişahîde Kumkapı Ermeni Patrikhane Mektebi talebesi kollarının nizamiye ve merkez karakolhanesi önünde kıraat eyledikleri manzumenin suretidir ki bestesi mehteryan Kırkor Efendi tarafından yapılmıştır” açıklamasıyla verilmiş sekiz dörtlükten oluşan manzume.]
- M. Rıfat bk. [KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat
- M. S(e), *Bir Yâd-ı Şegaf*, adet 42, s. iç ön kapak, 309. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- M. Servet, *Alp Dağlarında Bir Tulû 1*, adet 6, s. 42, 43. [“Edebiyat” sütununda “Ömer Aziz Bey Kardeşime” ithafla verilmiş metin. Alp dağlarında doğan güneşin ihtişamı anlatılmaktadır. Bu yazı, adı verilmemekle beraber bir seyahatnameden olduğu belirtilmiştir. İçindekiler kısmında yazarın adı şüphe götürmeyecek şekilde H. Servet şeklindedir.]
- M. Servet, *Bir Gece*, adet 27, s. 190, 191. [“Samimi Tahassüat” başlığıyla verilmiş mensur şiir.]
- M. Servet, *İşte Hicran*, adet 16, s. iç ön kapak, 115; adet 17, s. iç ön kapak, 121. [“Edebiyat” sütununda “Ahmet Hikmet Bey Kardeşime” ithafla verilmiş hikâye.]
- M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. ‘den çeviri), adet 43, s. 321, 322; adet 44, s. 327, 328; adet 45, s. 338. [Fransızcadan tercüme]

edilmiş metin. Paris şehrinin sokakları ve bu şehirde yaşayan insanlar anlatılmıştır.]

M. Servet, *Kır Âleminden: Paris Meşcereleri* (E. Z. ‘den çeviri), adet 46, s. 343, 344. [Fransızcadan tercüme edilmiş metin. Bir önceki sayıda yer alan “Kır Âleminden: Paris Civarı” başlıklı yazının devamı niteliğindedir.]

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, adet 40, s. 294, 295, 296; adet 41, s. 301, 302; adet 42, s. 312. [“Hikâye-i Müntahaba” sütununda verilmiş hikâye. Fransızcadan tercümedir.]

M. Süleyman, *Leylek Valide*, adet 29, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a. [Paris’te yaşayan Valide Annette’in hikâyesi anlatılmıştır.]

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat*, adet 29, s. dış ön kapak b; adet 30, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a; adet 31, s. dış arka kapak b, a. [Tercüme hikâye. Geçen nüshadan devam olduğu belirtilmiş fakat önceki nüshanın dış kapakları temin edilemediğinden metne ulaşılamamıştır.]

Mahmut Bedi, *Sürud*, adet 4, s. 26. [“Edebiyat” sütununda “Ahmet Cemil Bey Kardeşime” ithafileyla verilmiş manzume.]

Mahmut Celalettin Paşa, *Diğer*, adet 3, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş altı beyitlik manzume. Metnin altında bir imza bulunmamaktadır. Şairin adı “İçindekiler” kısmında belirtilmiştir.]

Mahmut Celalettin Paşa, *Gazel*, adet 3, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Nafia Nazırı Mahmut Celalettin Paşa Merhumun Nefais-i Aşar’ından” açıklamasıyla verilmiş yedi beyitlik manzume. Baharın gelişle yeniden canlanan tabiat anlatılmıştır.]

Mahmut Ekrem (İbnü’l-Lami), *Neden Esirgesin?*, adet 4, s. 26. [“Edebiyat” sütununda “Avni Bey Biraderimize” ithafileyla verilmiş manzume.]

M(ediha) Atıfet, *Ruzname-i İtiraf 1*, adet 5, s. 37. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

- Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi), *Enin-i Tahassür*, adet 6, s. dış ön kapak b. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Celal (Ali Namık müstearıyla), *Gözlerin*, adet 5, s. 37. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 7 Eylül (1)316]
- Mehmet Celal (Ali Namık müstearıyla), *Niçin?*, adet 27, s. 189. [“Edebiyat” sütununda “Yusuf Nümid” ithafla verilmiş yedi beyitlik manzume. Yy. Beşiktaş. Yt. 19 Ağustos 1317.]
- Mehmet Cemil, *Musahabat-ı Fenniye*, adet 49, s. 365, 366. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Yazının medhal kısmından sonra “Malumat-ı Nafia-Mahlûkat” başlığına yer verilmiştir. Bu bölümde insanlar, hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıklardan bahsedilmiştir.]
- Mehmet Emin (Üsküdarlı), *Ah Bilsem*, adet 48, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]
- Mehmet Esat (Boyabadi), *Eyyam-ı Sayfiyeden Bir Gün*, adet 12, s. 92. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Fahri (İzmirli), *Zavallı Genç*, adet 11, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade), *Cülûs-ı Hümayun-ı Hazret-i Şehriyari*, adet 2, s. iç ön kapak. [“Manzumat-ı cülûsiyeden mabad” üst başlığıyla verilmiş manzumedeki “mabad” ifadesi, bir önceki sayıda bulunan manzumenin devamı değil genel cülûsiyelerin devamı olarak düşünülmüştür. Manzume, kaside nazım şekliyle kafiyeleşmiş ve 13 beyitten oluşmaktadır.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Arabacı*, adet 34, s. 245. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Evini geçindirmeye çalışan fedakâr bir arabacının yaşadıklarını anlatmıştır. Yt. 4 Teşrin 1317.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Aşkın İçin Yaşadım*, adet 36, s. 261. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 27 Teşrinievvel 1317.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Başlıksız Olarak Manzum Tarih*, adet 35, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Giresun muteberanından Hacı Ahmetzade üstad-ı muhteremim Arif Hikmet Bey’in birader-i âlileri merhum Rasim Bey için yazdığım tamiyeli tarihtir” açıklamasıyla verilmiş manzum tarih. Beyit şu şekildedir: “Üç muvahhid ardınca çıktı söyledi/ Elveda-hân oldu Rasim Bey fenâ-yı âleme (1319)”.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Büyükannem*, adet 18, s. 125. [“Edebiyat” sütununda “İzmirli Cemil Bey’e” ithafla verilmiş mensur şiir. Kahramanın büyükannesinin ölümü ardından duyduğu üzüntü anlatılmaktadır.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Diğer*, adet 13, s. 97. [“Viladet-i hümayun meyamin-i meşhun hazret-i hilafet-penahi için yazılan manzumat-ı tebrikiye” açıklamasıyla verilmiş manzume. Padişah ve saltanatı övülmüştür.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Hicran Levhaları*, adet 34, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on altı mısralık manzume. Yt. 14 Teşrinievvel 1317.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *O Yağmurlu Gün*, adet 32, s. 231. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 26 Eylül 1317.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *(Okunmuyor)*, adet 14, s. 105, 106. [Mecmuanın bu sayısında iç ön kapak ve 105. sayfalarda bazı karışıklıklar meydana gelmiştir. 105. sayfada daima derginin sonunda bulunan “Roman Meraklılarına Müjde” sayfası monte edilmiş gibidir. Bu sayfada bir şiir başlamış ve 106. sayfada devam etmiştir. “Roman Meraklılarına Müjde” sayfasıyla kapanan şiirin başlığı tespit edilemediğinden “(Okunmuyor)” olarak belirtilmiştir.]

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Mersiye*, adet 22, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Klasik mersiye kurallarından farklı olarak yazılmıştır.]

- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Safha-i Teellüm*, adet 9, s. 67. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Şiirin son iki mısraı tırnak içinde yazılmış ve bu mısralarla ilgili dipnotta “üstad-ı muhterem Müstecabicaazade İsmet Beyefendinindir” açıklaması yapılmıştır.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Sevdiğime*, adet 34, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 7 Teşrinievvel 1317.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Şarkı*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Yâd-ı Hazin*, adet 27, s.190. [Mehmet Hamdi Bey’in okul yıllarında tanıştığı arkadaşı Hami Bey’e olan duygularını dile getirdiği yazı. Arkadaşının ölüm haberine üzülen şair dostuyla olan yakınlığından bahsetmiştir. Metnin altında gazel nazım şekliyle yazılmış yedi beyitlik bir manzume bulunmaktadır.]
- Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Zeyl-i Safha-ı Garam*, adet 7, s. 50. [“Edebiyat” sütununda “A(yın) Zeki Bey’e” ithafla verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Hilmi (Edirne’den), *Levha*, adet 5, s. 33. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- M(ehmet) Hilmi (Edirne’den), *Veda*, adet 14, s. 106. [“H(ı) Sami Bey’e” ithafla verilmiş yirmi dört mısralık manzume.]
- Mehmet Muhlis, *Çiçekler!*, adet 3, s. 19-21. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Sevdiğini kaybettikten sonra tüm kaderini çiçekleriyle paylaşan ve artık çiçeklerden başka kimsenin olmadığını düşünen bireyin duygularının anlatılmıştır.]
- Mehmet Muhlis, *Defter-i Sevda*, adet 30, s. 214. [“Edebiyat” sütununda verilmiş altı adet fıkra. Fıkralar, farklı tarihlerde yazılmıştır. Bu fıkralar mecmuanın 29. sayısının “Mündericat” kısmında yer almıştır. Buna dair bir açıklama 29. sayının son sayfasında belirtilmiş ve fıkralar 30. sayıda yayımlanmıştır. Yazı dört kenarı süslü bir çerçeve içinde verilmiştir.]

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, adet 23, s. 161, 162; adet 24, s. 171; adet 25, s. 176, 177, 178, 179; adet 26, s. 187; adet 27, s. 194, 195. [“Tefrika-ı Terakki” sütununda verilmiş hikâye. Yt. 30 Nisan 1317.]

Mehmet Muhlis, *Sevda Geceleri*, adet 31, s. 224. [“Edebiyat” sütununda “Kardeşim Nizami’ye” ithafileyla verilmiş mensur şiir. Aşk acısından kurtulmaya çalışan bireyin hüznü anlatılmaya çalışılmıştır. Yazı dört kenarlı süslü bir çerçeve içinde verilmiştir. Yt. 18 Eylül 1317.]

Mehmet Muhlis, *Sevgilime*, adet 28, s. 197. [Mektup tarzında yazılmış mensur şiir. Yazı dört kenarlı süslü bir çerçeve içinde verilmiştir.]

(+) Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, adet 20, s. 135, 136; adet 21, s. 143, 144; adet 23, s. 158, 159; adet 27, s. 193. [Mehmet Muhlis tarafından kaleme alınan bu metinde, Şeref Hanım’ın hayatı ve şairliği anlatılmıştır. Başlangıçta yazar, metni nasıl ve hangi amaçla kaleme aldığını aktarmıştır. Mevzu şu şekildedir: Mehmet Nizami Bey ile Mehmet Muhlis Bey bir gün Asır Kütüphanesi’nin önünde otururken devrin şair ve yazarlarının divan şiirine bakışı konusunda birbirlerine fikirlerinden bahsetmişlerdir. Daha sonra Nizami Bey, Mehmet Muhlis’ten divan şairi Şeref Hanım’la ilgili *Musavver Terakki*’ye bir makale yazmasını talep etmiştir. Bunun üzerine Mehmet Muhlis Bey “Şeref Hanım” başlıklı yazısını kaleme almıştır. Bu metin mecmuada yayımlanırken ilk olarak “Eslaf” üst başlığıyla verilmiş fakat 22. sayıda bu başlığın R. Faik Efendi’nin eserine ait olduğu ve karışıklığa yol açabileceği gerekçesiyle “Sahaif-i Şuarâ-yı Salife” üst başlığıyla neşredileceği söylenmiştir. Metnin başlığında “Bundan evvelki dört şair *Mecmua-ı Edebiye* ile neşrolunmuştur” şeklinde bir dipnot bulunmaktadır. *Mecmua-ı Edebiye*’de Ruhi-i Bağdadi, Vasıf-ı Enderunî, Nazim ve Fevri adlı divan şairleri d aynı başlıkla Mehmet Muhlis tarafından yazılmıştır. Mecmuanın 25. sayısında Yaşar Nezihe tarafından dokuz beyitlik gazel, Şeref Hanım’ın 23. sayıda verilen bir şiirine nazire olarak yazılmıştır.]

Mehmet Muhlis, *Yeni Aşkım*, adet 7, s. 49, 50. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Sevgiliyle mutlu bir hayat dileyip üzüntüden uzak yaşamak isteyen bireyin duyguları anlatılmıştır.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Aşinâ-yı Melal*, adet 23, s. 157. [Üçlükler hâlinde yazılmış manzume. Yy. Kadıköy. Yt. 19 Temmuz sene: (1)317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 11, s. 81. [“Edebiyat” sütununda “Şair-i şehir Müstecabizade İsmet Beyefendi’nin bir gazel-i alilerini acizane tahmis” açıklamasıyla verilmiş manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Birlikte*, adet 22, s. 149. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, üç dörtlükten meydana gelmiştir.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Enin-i Aşk*, adet 36, s. 261. [“Edebiyat” sütununda verilmiş sekiz beyitlik manzume. Yy. Küçük Çamlıca. Yt. 2(okunmuyor) Teşrinievvel.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Gazel*, adet 23, s. 157. [“Ona” ithafile verilmiş beş beyitlik manzume. Bu manzumeye yönelik mecmuanın 25. sayısında Hasan İlmi (Giridi) tarafından beş beyitlik bir nazire kaleme alınmıştır.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Hasbihal-i Yetimane*, adet 10, s. 73. [Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, yedi dörtlük iki beşlikten oluşmuştur.]

(+) Mehmet Nizami, *İrtika Varakparesine Cevabımız*, adet 29, s. 209. [Müstecabizade İsmet Bey’in mektubunu okuyan Mehmet Nizami Bey’in *İrtika*’ya karşı, *Musavver Terakki*’nin itibarını korumak amacıyla vermiş olduğu cevabı ihtiva eden mektup.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Kuy-ı Yar*, adet 27, s. 193. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 1*, adet 30, s. 213. [“Edebiyat” sütununda “Kadıköy Hatıratı’ndan” başlığıyla verilmiş dört

manzumeden biridir. Sone nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yt.21
Ağustos 1317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar* 2, adet 30, s. 213. [“Edebiyat”
sütununda “Kadıköy Hatıratı’ndan” başlığıyla verilmiş dört
manzumeden biridir. Sone nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yt.22
Ağustos 1317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar* 3, adet 30, s. 213[“Edebiyat”
sütununda “Kadıköy Hatıratı’ndan” başlığıyla verilmiş dört
manzumeden biridir. Sone nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yt.23
Ağustos 1317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar* 4, adet 30, s. 213. [“Edebiyat”
sütununda “Kadıköy Hatıratı’ndan” başlığıyla verilmiş dört
manzumeden biridir. Sone nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Yt.24
Ağustos 1317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar* 5, adet 33, s. 240. [“Edebiyat”
sütununda verilmiş manzume. Yt. 4 Teşrinievvel 1317. Yy. Kadıköy.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Muzlim Sahifeler*, adet 12, s. 90. [“Edebiyat”
sütununda “Kardeşim Dağıstanî, Hüseyin Kazım Bey’e” ithafıyla
verilmiş manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Neşide-i Hicran*, adet 22, s. 149. [“Edebiyat”
sütununda “Ona” ithafıyla verilmiş manzume. Yy. Kadıköy. Yt. 24
Mayıs (1)317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevâ-yı Gam*, adet 27, s. 189, 190.
[“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yy. Kadıköy. Yt. 27 Mayıs
1317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevhalarım*, adet 9, s. 71; adet 10, s. 78, 79;
adet 11, s. 86, 87; adet 12, s. 95; adet 13, s. 103; adet 14, s. 106; adet
15, s. 113; adet 16, s. 117; adet 18, s. 125, 126; adet 19, s. 129, 130;
adet 20, s. 133, 134; adet 21, s. 142, 143; adet 22, s. 149, 150; adet 23,
s. 157, 158; adet 24, s. 166, 168; adet 25, s. 174, 176; adet 26, s. 185,

186; adet 27, s. 191, 192; adet 28, s. 198, 199; adet 30, s. 215, 216; adet 31, s. 225, 226; adet 32, s. 233; adet 33, s. 241, 242, 243; adet 35, s. 254, 255, 256; adet 36, s. 262, 263; adet 37, s. 271, 272; adet 40, s. 294; adet 42, s. 310, 311. [Mündericat kısmında “Tefrika-i Terakki” sütununda verilmiş roman tefrikası.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevhalarım 1 Ömr-i Gam-Alud*, adet 8, s. 57. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 17 mısralık manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Ona*, adet 20, s. 133. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Senin Aşkın*, adet 25, s. 173. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yy. Kadıköy. Yt. 16 Haziran (1)317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Şarkı*, adet 25, s. 173. [“Edebiyat” sütununda “Naziredir” açıklamasıyla verilmiş manzume. Yy. Erenköy. Yt. 26 Mayıs (1) 317.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Şuhak-ı Ruh*, adet 43, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Trilobid*, adet 10, s. 73. [“Edebiyat” sütununda “Hamdi Bey Kardeşime” ithafıyla verilmiş manzume.]

Mehmet Remzi, *Kıta*, adet 11, s. dış ön kapak b. [Kıta nazım şekliyle yazılmış manzume.]

Mehmet Rıfat (Kars Muhacirin Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi Ketebesinden), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 6. [Kaside nazım şekliyle yazılmış yedi beyitlik manzume. Padişahın cülusu üzerine kaleme alınmıştır.]

Mehmet Salahattin (Cumalızade), *Zavallı Suat*, adet 14, s. 110; adet 16, s. 117, 118; adet 17, s. 121, 122. [Hikâye türünde yazı. Yazının başlığı altında “mabad” ifadesi verilmiş fakat önceki sayılarda metne rastlanılmamıştır.]

- (+) Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Bir İki Söze Cevap*, adet 43, s. 319, 320. [Mecmuanın 41. sayısında Mustafa Kemal tarafından kaleme alınan “Bir İki Söz” (s. 301) başlıklı yazıya karşı yazılmış eleştiri nitelikli metin.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Hatıratımdan*, adet 34, s. 246. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Hayal-i Canan*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Kabr-i Pederde*, adet 32, s. 232, 233. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Niçin Seni Severim?*, adet 48, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sana Ey Gonca Dehan*, adet 28, s. 197. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sen Olmasan*, adet 34, s. 245. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on altı mısralık manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Seni Seviyorum*, adet 37, s. 270, 271. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Senin İçin*, adet 33, s. 240. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sevdiğim İçin*, adet 46, s. 341. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sevdiğime*, adet 41, s. 301. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]
- Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Tütün*, adet 36, s. 265, 266; adet 37, s. 273; adet 41, s. 304, 305. [“Ulum ve Fünun” sütununda “Zevahir-i Fenniye” başlığıyla verilmiş yazı. Tütüne dair çeşitli fikirler ortaya

koyulmuştur. Yazar metnin başında kendisinin edebî yazılarla tanınmasına rağmen fennî yazılar da kaleme alacağını açıklamıştır.]

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Valideme*, adet 35, s. 253. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mehmet Tahir bk. [OZANÖZGÜL] Mehmet Tahir Nadi

Mehmet Tevfik, *Beygirin Bakımına Dair Malumat-ı Müfide*, adet 19, s. 131. [“Kısm-ı Fenni” sütununda verilmiş yazı. Yük taşıyan hayvan olarak bilinen beygirler tanıtılmıştır. “Ahırların Tarz ve İnşası Derunlarında Lazım Gelen Kavaid-İ Sıhhiye”, “Hayvanın Tavında Olması İçin Lazım Gelen Şerait” ve “Yem” alt başlıklarından oluşmaktadır.]

Mişon Kohen bk. Moiz Cohen

Moiz Cohen, *Cihan Medeniyetine Bir Nazar 1*, adet 8, s. 59, 60, 61. [Yy. Selanik “Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş tarihi metin.]

Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı H(a) Remzi bk. Hasan Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı)

Moralızade Vassaf Kadri bk. Vassaf Kadri (Moralızade

Muhyiddin, *Bir Kıta*, adet 31, s. 222. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Muhyiddin, *Gözyaşıma*, adet 31, s. 222. [“Edebiyat” sütununda kıta nazım şekliyle verilmiş manzume.]

Muhyiddin, *Tahmis*, adet 35, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, Hasan İlmi (Giritli) Bey’in gazeline tahmis edilmiştir.]

Mustafa Fehmi bk. [GERÇEKER] Mustafa Fehmi

Mustafa Kemal, *Bahçede*, adet 4, s. 27. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 20 mısralık manzume.]

Mustafa Kemal, *Balon*, adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 98. [“Viladet-i hümayun meyamin-i meşhun hazret-i hilafet-penahi için yazılan manzumat-ı tebrikiye” açıklamasıyla verilmiş manzume, kaside nazım biçimiyle yazılmıştır. On üç beyitten oluşmaktadır. Padişahın saltanatına övgüler içermektedir.]

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 43, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Şamlı Suud Efendi içindir” açıklamasıyla verilmiş manzume.]

(+) Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Tablo*, adet 45, s. iç ön kapak, 332. [“Musahabe” sütununda verilmiş metin. Kastamonu vilayetinden Bolulu Mimarzade Mehmet Ali Efendi’nin Beyazıt’ta sergilenen tablosunu tebrik amaçlı kaleme alınmıştır. İlk olarak güzel sanatların Avrupa ile Osmanlı’daki gelişimi anlatılmış ve Osmanlı’da Sanayi Nefise Mektebi öncülüğüyle pek çok ressam yetiştirildiğinden bahsedilmiştir. Daha sonra Mehmet Ali Efendi’nin tablosunun övgüsü yapılarak bu tür eserlerin devamı temenni edilmiştir. Mecmuanın 45. sayısında Mustafa Kemal tarafından “Beyazıt Sergisindeki Büyük Tabloya” (s. 332) başlıklı manzume bu tabloya yönelik yazılmıştır.]

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Büyük Tabloya*, adet 45, s. 332. [“Edebiyat” sütununda “Mimarzade Mehmet Ali Efendi’nin çiredestî-i mahareti olan” açıklamasıyla verilmiş manzume. Mecmuanın 45. sayısında Mustafa Kemal tarafından “Beyazıt Sergisindeki Tablo” (s. 332) başlıklı metin kaleme alınmıştır. Bu metinde, tabloya ve tablonun ressamına dair övgüler mevcuttur.]

(+) Mustafa Kemal, *Bir İki Söz*, adet 41, s. 301. [“Edebiyat” sütununda verilmiş metin. Mehmet Sıtkı Bey’in *İrtika* mecmuasındaki bir şiirine karşılık yazılmıştır.]

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, adet 24, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş 16 mısralık manzume.]

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, adet 45, s. 332. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mustafa Kemal, *Fîraş-ı Leyal*, adet 49, s. 364. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

Mustafa Kemal, *Hastalığım Esnasında*, adet 34, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Garam*, adet 42, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda 1*, adet 43, s. iç ön kapak, 317. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda 2*, adet 45, s. 333. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Mustafa Kemal, *Hayal*, adet 17, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Kardeşim Mahmut Bey’e” ithafla verilmiş dokuz mısralık manzume.]

Mustafa Kemal, *Kar*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda “Elvah-ı Şita’dan” üst başlığıyla verilmiş yedi mısralık manzume.]

Mustafa Kemal, *Levha*, adet 3, s. 19.[“Edebiyat” sütununda verilmiş 27 mısralık manzume, üçer bentlerden oluşmaktadır.]

Mustafa Kemal, *Piyano*, adet 36, s. 261. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on yedi mısralık manzume.]

Mustafa Kemal, *Şimendifer*, adet 30, s. 213. [“Edebiyat” sütununda “Kardeşim Nizami’ye” ithafla verilmiş manzume. Bu şiir mecmuanın 29. sayısının “Mündericat” kısmında yer almıştı. Buna dair bir açıklama 29. sayının son sayfasında belirtilmiş ve şiir 30. sayıda yayımlanmıştır.]

Mustafa Kemal, *Takdir*, adet 40, s. 293. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, üç dördlükten oluşmaktadır.]

(+) Mustafa Kemal, *Yine Bir İki Söz*, adet 44, s. 237. [“Edebiyat” sütununda verilmiş yazı. Mecmuanın 41. sayısında başlayan “Bir İki Söz” (s. 301) başlıklı eleştiri yazısının devamı niteliğindedir. 43. sayıda

Mehmet Sıtkı'nın "Bir İki Söze Cevap" başlıklı metne cevap olarak yazılmıştır.]

Müftizade Sacidi Mehmet Ataullah bk. Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi)

(+) Münif Ali, *Aveng-i Sanayi -Mektup-*, adet 10, s. 74, 75. ["Avni'ye" ithafıyla verilmiş mektup. Yazar "pejmürde-i risalecik" olarak adlandırdığı "Aveng-i Sanayi 1 Rikkat-i Kelam ve Fikir" (adet 10, s. 75) başlıklı yazısının tıpkı mecmuaya gönderdiği diğer eserleri gibi bunun da sanat başlığıyla yayımlanmasını sermuharrirden rica etmiştir. Mektup ile metin ard arda verilmiştir.]

(+) Münif Ali, *Aveng-i Sanayi 1 Rikkat-i Kelam ve Fikir*, adet 10, s. 75. ["Avni'ye" ithafıyla verilen mektubun ardından yayımlanan yazı. Yazar söz inceliğini ve fikrin önemini anlatmıştır.]

(+) Münif Ali, *İlm-i Ruh ve Metres*, adet 3, s. 21. ["Nemim-i İntikad" sütununda verilmiş tenkit. Hüseyin Rahmi Bey'e ve onun *Metres* adlı eserine yönelik yazılmıştır. *Metres*, psikolojik açıdan *Araba Sevdası*, *Mai ve Siyah*, *Aşk-ı Memnu* gibi eserlerle aynı ayarda olduğu ifade edilmiştir.]

(+) Münif Ali, *Mütercem Romanlar Hakkında*, adet 10, s. 75, 76. ["Nemim-i İntikad" başlığıyla verilmiş tenkit. Yazarın adı yazının altında değil "Mündericat" kısmında mevcuttur. Yazar, yazısına Halit Ziya'nın bir sözüyle başlamıştır. Kış geceleri insanlar kitaplara gazetelere yönelerek vakit geçirirler. Kitapçılar, gazeteler bu uzun kış geceleri için hikâye ve romanlar neşreder. Bunlar arasında garp ve şark edebiyatından tercüme edilmiş romanlar da vardır. Yazar bunlar üzerinde durmuştur. Yazının belirli bir kısmında Cenap Şehabettin'in "Elhan-ı Şita" adlı şiirine ve yorumuna yer verilmiştir.]

Müstecabizade İsmet Bey bk. İsmet Bey (Müstecabizade)

N. Nazmi bk. Ömer Seyfettin

- N. Ruhi, *Naziresi*, adet 11, s. 82. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Aynı sayıda Nejat Hissi tarafından kaleme alınan “Sevda Neşideleri” (s. 82) başlıklı metne nazire olarak yazılmıştır.]
- N. S(in), *Buhar*, adet 28, s. 200-202. [“Fünun” sütununda verilmiş yazı. Buhar makinesini icat eden Denis Papin ve makinenin işleyişinden bahsedilmiştir.]
- Nahit, *Zavallı Kalbim*, adet 7, s. 50, 51. [“Müteferrika” sütununda “Mithat Bey Kardeşime” ithafla verilmiş mensur şiir.]
- N(amık) Ekrem (Birecikli), *Elhan-ı Sevda*, adet 45, s. 332, 333. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- (Namık) Ekrem (Birecikli), *Nutk u Lisan*, adet 43, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- N(amık) Ekrem (Birecikli), *Sevda Serzenişleri*, adet 46, s. 341. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]
- Nazım, *Leyl-i Münevver*, adet 5, s. 34. [“Edebiyat” sütununda “Kardeşim Talat Bey’e” ithafla verilmiş 21 mısralık manzume.]
- Nazif (Katipzade), *Arzû-yı Kadim*, adet 24, s. 165, 166. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Sevgilisiyle geçirdiği o güzel günlerin özlemine ve o zamanların bir daha geri gelemeyeceğini dile getiren birey, sevgilisiyle kavuşamıyormuş gibi duygularını anlatmıştır. Yy. Anadolu Hisarı. Yt. 14 Haziran 1317.]
- Nazif (Katipzade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 98. [“Viladet-i hümayun meyamin-i meşhun hazret-i hilafet-penahi için yazılan manzumat-ı tebrikiye” açıklamasıyla verilmiş 20 mısralık manzume. Padişahın saltanatını tebrik etmek ve devamı için temennide bulunmak amacıyla yazılmıştır.]
- Nazif (Katipzade), *Enin-i Ruh*, adet 21, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Filibelizade Mehmet Nizami’ye” ithafla verilmiş manzume. “Vakfe-i Âlâm 1” olarak kaydedilmiştir.]

Nazif (Katipzade), *Evrak-ı Fersude*, adet 12, s. 94, 95; adet 14, s. 111; adet 28, s. 202, 203. [“Evrak-ı Fersude, beynelerinde dünyalar kadar mesade-i iftirak bulunan iki bedbahtın tarih-i ibtilalarını hakîdir. Bunlardan biri sergüzeşt-i hayatını zulmetler içinde ebediyen nihan emiş diğeri de bu ömr-i faninin bitmek tükenmek bilmeyen hod-serane cilvelerini çekmekte bulunmuştur.” açıklamasıyla verilmiş bir hikâye.]

Nazif (Katipzade), *Sevdiğime*, adet 35, s. 253. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Nejat Hissi, *Sevda Neşideleri*, adet 11, s. 82. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Nezih Beyefendi (Tayyarzade), *Gazel*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda “Tayyarzade: Saadetli Nezih Beyefendi Hazretlerindir” açıklamasıyla verilmiş dört beyitlik manzume.]

Nihani, *Gecelerim*, adet 7, s. dış ön kapak b. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş mensur bir şiir.]

Nizameddin (Doktor), *Müstakbelde Tabip*, adet 11, s. 85; adet 12, s. 96. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin, doktorluğun geleceğine dair görüşler içermektedir. Devamı olduğu belirtilse de mecmuanın incelenen senesinde metne rastlanılmamıştır.]

Numan Semih, *Nağme-i Hicran*, adet 37, s. 271. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 13 Teşrinievvel 1317.]

Numan Semih, *Sarı Saçlar*, adet 38, s. 278. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 27 Teşrinievvel 1317.]

Nureddin(Ohrili), *Sevdiğime*, adet 44, s. 325. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Nureddin (Ohrili), *Terane-i Ruh*, adet 45, s. 332. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume, dörtlükler hâlinde yazılmıştır.]

(+) Nüzhet Rebi, *Nikat-ı Mû-Şikaf*, adet 43, s. 318, 319. [“Edebiyat” sütununda verilmiş yazı. Mecmuada Süleyman Bahri tarafından

yayımlanan “Meserretli Gece” (adet 42, s. 309-310) başlıklı hikâyeye yöneliktir. Metinde kullanılan tamlamaların ve hayal unsurunun haddinden fazla öne çıkarılmış olması eleştirilmiştir.]

(+) Ohannes Aznavur (Mütercim), *Mınak Efendi'nin Tercüme-i Hâli*, adet 40, s. 298, 299; adet 41, s. 306. [Osmanlı Dram Kumpanyası müdürü Mınak Efendi'nin hayatı anlatılmıştır. Mınak Efendi'nin kendinden tercüme edilmiştir. Metnin başında “*Osmanlı Dram Kumpanyası müdürü en meşhur aktörümüz Mınak Efendi'nin tercüme-i hâlini herkes seve seve okuyacağını bildiğimiz için ber-vech-i âti yazıyoruz. Karin-i kiramımıza şunu da arz ederiz ki bu tercüme-i hâl Mınak Efendi'nin bizzat yazıp Ermenice "Luys" gazetesine vermiş olduğu müsveddenin aynen tercümesidir*” ifadesi yer almaktadır.]

(+) Ohannes Aznavur, *Musahabe*, adet 14, s. 109, 110. [Tenkit içerikli metin. Yazının içeriği, bir önceki musahabesine yapılan eleştirilere yönelik cevaptan oluşmaktadır. Yazar kaleme alacağı makaleleri çekici bir levha hâlinde değil de musahabe adıyla yazacağını ifade etmiştir.]

(+) Ohannes Aznavur, *Musahabe*, adet 15, s. 114, 115. [Tenkit içerikli metin. Yazar, eserini müsvedde olarak adlandırmış ve yazısına karşı Dekadanlardan gelen bir itirazname hakkında düşüncelerini aktarmıştır.]

Ohannes Aznavur, *Müşahadat ve Mesmuat*, adet 7, s. 51. [“Müteferrika” sütununda verilmiş altı adet fıkra. Bunlardan beş tanesinin başlığı mevcuttur: “Sarhoşlu Ali”, “Zevc ile Zevce Arasında”, “Bir Kahve Derununda”, “Bir Madam ile Kızı Arasında”, “Yine Öyle”.]

Ohannes Aznavur (Mütercim), *Ne Kadar Kolay İmiş*, adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257. [“Taze bir gelinin validesine hitaben yazmış olduğu âtideki mektup psikologiya-yı izdivaç hakkında mütalaat-ı mühimmeyi havi olduğu için münasip gördük” açıklamasıyla verilmiş tercüme metin. Evliliği konusunda eşiyle sıkıntı yaşayan bireyin hislerini içerir. Carmen Sylva’dan çeviridir.]

Ohrili Nureddin bk. Nureddin (Ohrili)

(Okunmuyor), *Sahiriyet*, adet 14, s. 105. [Mecmuanın bu sayısında iç ön kapak ve 105. sayfalarda bazı karışıklıklar meydana gelmiştir. 105. sayfada daima derginin sonunda bulunan “Roman Meraklılarına Müjde” sayfası monte edilmiş gibidir. Burada bulunan şiirin başlığı belli olsa da şairin adı “Roman Meraklılarına Müjde” yazısıyla kapandığı için şair “(Okunmuyor)” olarak belirtilmiştir.]

Osman Zeki, *Giriv-i Hicran*, adet 40, s. 293, 294. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir.]

Osman Zeki, *Hüsniün İçin*, adet 34, s. 246. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 26 Eylül 1317. Yy. Beşiktaş.]

Osman Zeki, *Sevdiğime*, adet 38, s. 278. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt: 3 Teşrinisani 1317.]

[OZANÖZGÜL] Mehmet Tahir [Nadi], *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182, 183. [“Manzumat-ı Cülûsiye” sütununda verilmiş manzume.]

[OZANÖZGÜL] Mehmet Tahir [Nadi], *Manzume-i Tebrikiye*, adet 38, s. 277, 278. [Kaside nazım şekliyle yazılmış olan manzume, padişaha övgü içeriklidir.]

[OZANÖZGÜL] Mehmet Tahir Nadi, *Tercüme*, adet 4, s. 29.[“Makale-i Mahsusu” sütununda verilmiş yazı. Mevlana’nın dört beytinin tercümesi beyitler açıklanmıştır. İbadet etmesi gereken bir varlık olan insan bütün kulluk görevlerinin yerine getirilmesi ve mücadele etmesi gerektiğine dair öğütler içermektedir.]

[OZANSOY] Faik Ali, *Abdülhak Mihrünnisa*, adet 23, s. 158. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır. Bu eser *Servet-i Fünun* mecmuasında “Aveng-i Tesavir: Abdülhak Mihrünnisa” şeklinde yayımlanmıştır.]

[OZANSOY] Faik Ali, *Hayal-i Seyyal*, adet 24, s. 168. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır. Yy. Burgaz. Yt. 10 Temmuz 1317.]

[OZANSOY] Faik Ali, *Madam Rejan*, adet 45, s. 335. [“Müntahabat” sütununda sone nazım şekliyle verilmiş manzume. *Servet-i Fünun* mecmuasından iktibas yapılmıştır. Yt. 2 Teşrinisani 1317. Yy. Tepebaşı.]

[OZANSOY] Faik Ali, *Validemin Felsefesi*, adet 22, s. 150, 151. [“Müntahabat” sütununda verilmiş hikâye. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır. Yy. Bursa. Yt. 9 Mayıs 1317.]

Ömer Edip, *Hicran*, adet 22, s. 152. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume.]

Ömer Senih: bk. [ÖZSEVER] Hüseyin Siret

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *Ey Taze Kadın*, adet 7, s. 50. [“Müteferrika” sütununda verilmiş mensur şiir. Yazarın taze kadın diye seslendiği sevgili, tabiatın bütün güzelliklerinden ve etkileyciliğinden daha çekicidir.]

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *İlk Aşk*, adet 7, s. 49. [“Edebiyat” sütununda “Kardeşim Vasıf’a” ithafile verilmiş manzume. Mündericat kısmında “İlk Aşkım” başlığıyla verilmiştir.]

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *Hayal-i Mâzi*, adet 11, s. 81. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (Ömer Senih müstearıyla), *Bir Gece*, adet 4, s. 27, 28. [“Muktebesat” sütununda “Aşk-ı Memnu müellifine” ithafile verilmiş manzume, dört bölüme ayrılarak yazılmıştır. Yt. 1 Ağustos 1316.]

Paul Bourget, *Hayal-i Bakir*, adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. M. Adil tarafından tercüme edilmiştir.]

Paul Bourget, *Bir Hatıra*, adet 36, s. 261, 262. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. M. Adil tarafından tercüme edilmiştir.]

Piyade Mülazımlarından Ahmet Refik bk. [ALTINAY] Ahmet Refik

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, adet 3, s. 23; adet 4, s. 32; adet 5, s. 39; adet 7, s. 55; adet 8, s. 63; adet 10, s. 79. [“Tefrika-ı Terakki” sütununda verilmiş tefrika. İkinci sayıda yayımlanacağı duyurulan romanın tefrikasına bu sayıdan itibaren yer verilmiştir.]

Rafi Hadi, *Benim Ruhum*, adet 3, s. 18. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 24 Ağustos (1)316.]

Rafi Hadi, *Komşunun Lambası*, adet 2, s. 10. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Kahramanın komşusu olan küçük Leyla’nın pembe abajurlu lambası anlatılmıştır.]

Rafi Hadi, *Mersiye*, adet 6, s. 41, 42. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Mersiye ismi tür olarak değil bir şiir ismi olarak kullanılmıştır. Son bulan bir aşkın ardından yaşanan üzüntüyü dile getirilmiştir. Yt. 13 Nisan (1)316]

Rafi Hadi, *Peri Jülyen*, adet 5, s. 34. [“Edebiyat” sütununda. “M. Necdet’e” ithafile yazılmıştır. Lacivert gözlü, sarı saçlı Peri Jülyen adlı kahramanın etrafında oluşturulmuş hikâye. Yt: 10 Eylül 1316]

Rafi Hadi, *Sana*, adet 5, sayfa 34,35. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yt. 26 Temmuz (1)316]

[REY] Ahmet Reşit (H(a) Nazım müstearıyla), *Bulutlu Gece*, adet 22, s. 151, 152. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş manzume.]

Rıza Şevki, *Kırlangıçlara*, adet 6, s. 42. [“Edebiyat” sütununda “İtalyan Edebiyatı Numuneleri” üst başlığıyla verilmiş mensur şiir. “Kardeşim M. Safvet’e” ithafile yazılmıştır. Yy. Pangaltı.]

Rıza Şevki, *Sarhoş*, adet 3, s. 19. [“Edebiyat” sütununda “İtalya Edebiyatı Numuneleri” üst başlığı ve “Safvet İlhami Bey’e” ithafile verilmiş mensur şiir. Kimden tercüme edildiği bilinmemektedir. Aşk için kederlenen ve vefasız sevgilisinden öç almak için yaşayan bireyin duyguları anlatılmıştır. Yy. Pangaltı.]

Rıza Şevki, *Tulû-ı Şegaf 2*, adet 5, s. 36, 37. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Beyoğlu.]

Rıza Şevki, *Venedik*, adet 9, s. 69. [“H(a) Avni Bey’e” ithafıyla verilmiş yazı. Venedik şehri tanıtılmıştır.]

Saatçizade Hakkı bk. Hakkı (Saatçizade)

Sabri Beyefendi, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 4, 5. [“Küttabi-i Hazret-i Şehriyari Sabri Beyefendi’nin manzume-i dilaralarıdır” açıklamasıyla verilmiş 33 beyitlik manzume. Padişahın yirmi beşinci senesine ithafendir.]

Sadeddin, *Terbi*, adet 2, s. 11. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Sadiye İclal, *Enin-i Sevdâ*, adet 37, s. 269. [“Edebiyat” sütununda verilmiş on mısralık manzume. Yt. 29 Teşrinievvel 1317. Yy. Kadıköy.]

Sadiye İclal, *Ey Hayat!*, adet 28, s. 197. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş altı beyitlik manzume. Yy. Küçük Çamlıca. Yt. 16 Ağustos 1317.]

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, adet 2, s. dış arka kapak a; adet 3, s. dış arka kapak b, a; adet 4, s. dış arka kapak b; adet 6, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b. [“Hikâye-i Müntehabe” sütununda verilmiş hikâye. Kahraman ile kahramanın evinde kalan Hoca Hanım arasındaki ilişki anlatılmıştır.]

Salih, *Bir Levha İçin*, adet 28, s. 198. [Herhangi bir sütun belirtilmeden verilmiş 16 mısralık manzume. Yy. Anadolu Hisarı. Yt. 4 Nisan 1317.]

Salih Muzaffer, *İlk Aşkımın Hatıraları*, adet 39, s. 286. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Yy. Üsküdar. Yt. 3 Teşrinisani 1314.]

Salih Muzaffer, *Ruzname-i Aşkımın Son Sahifeleri*, adet 44, s. 326. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Ayrılık acısı anlatılmıştır.]

Salih Zeki bk. [ADIVAR] Halide Edip

Sami, *İbtika*, adet 25, s. 173. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Sevgilisinden ayrılan bireyin üzüntüsü anlatılmıştır.]

Sezai, *Levha-i Hayat*, adet 8, s. dış arka kapak b. [Mündericat kısmında “Tefrika-i Terakki” sütununda verilmiş hikâye. Tefrika-i terakki denilmesine rağmen hikâye devam etmemiştir.]

Sırrî, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182. [“Manzumât-ı Cülûsiye” sütununda verilmiş dokuz mısralık manzume.]

Sırrî, *Bülbül*, adet 23, s. iç ön kapak. [6+5+2 şeklinde yazılmış manzume.]

Sırrî, *Diğer*, adet 32, s. 230. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

Sırrî, *Sehergah*, adet 27, s. 189. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 8 Ağustos 1317.]

S(in) Bahri bk. [ATAMER] Süleyman Bahri

Suat Ramiz, *Eski Bir Çin Rasathanesi*, sayfa 54; adet 8, s.58,59. [“Tarih-i Fünun” üst başlığıyla verilmiş yazı. MÖ 12.asırda Çin’de bulunan bir rasathaneden bahsedilmiştir.]

Suat Ramiz, *İran*, adet 6, s. 41; adet 7, s. 53, 54; adet 8, s. 58. [“Edebiyat” sütunundanda verilmiş yazı. İran devletinin oluşumu ve İran tarihi anlatılmıştır. Devamı olduğu belirtilse de incelenen dördüncü senede devamına rastlanılmamıştır.]

Süleyman Bahri bk. [ATAMER] Süleyman Bahri

Süleyman İzzet bk. [DEVİRİM] İzzet Melih

Süleyman Nazif (İbrahim Cehdi müstearıyla), *Mahcube*, adet 22, s. 150. [“Müntahabat” sütununda verilmiş manzume. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır. Yy. Bursa. Yt. 5 Temmuz 1317.]

(+) Şehzadebaşı Muhbiri (İmzasız), *Şehzadebaşı Muhbirimizden*, adet 16, s. 116. [Yazar, Şevki Efendi Tiyatrosu hakkında düşüncelerini dile getirmiş ve gelecek hafta da diğer tiyatrolardan bahsedeceğini belirtmiştir. Fakat mecmuanın dördüncü senesinde başka bir metin tespit edilmemiştir.]

Şevket, *Daü'l-fil-i Arabi ve Sivrisineklerin Mazarratı*, adet 30, s. 217, 218. [“Makale-i Mahsusa” sütunu. Fenle ilgili bir yazı. Daü'l-fil olarak

bilinen fil hastalığının nasıl ortaya çıktığı ve bu hastalık hakkında bilgiler verilmiştir. Daü'l-fil kollarda ve bacaklarda meydana gelen şişkinliktir. Sivrisinek ve diğer marazların bu hastalıkta olumsuz etkileri görülmektedir.]

Şevket, *Fenn-i Mikrobiden Bir Nebze*, adet 41, s. 302, 303. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Mikrop ve mikropların insan vücuduna verdiği zararlardan bahsedilmiştir.]

Şevket, *Hıncır Eti Eklinden Mütevellid Bir Maraz-ı Müthiş*, adet 45, s. 336. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş metin. Domuz eti yiyen bir insanın vücudunda oluşabilecek parazitler ve bunların zararlarından bahsedilmiştir.]

Şevket, *Meşrubat-ı Küliyyenin Menafî ve Mazarratı*, adet 34, s. 249, 250. [“Makale-i Mahsusa” sütununda verilmiş yazı. Alkollü içeceklerin faydalarından ve zararlarından bahsedilmiştir.]

Şevket, *Mugaddi Etler*, adet 44, s. 329, 330. [Et ve hayvan kesiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan bahseden bir metin.]

Şevket, *Musahabe-i Fenniye*, adet 29, s. 210. [Fenle ilgili yazı. İnsanın doğumdan ölüme kadar geçirdiği biyolojik süreç anlatılmıştır.]

Şevket, *Şuun-ı Fenniye*, adet 46, s. 345, 346. [“Ulum ve Fünun” sütununda verilmiş fennî yazı. Metin; “Mikropların Terkibi”, “Daülkelp” ve “Acayib-i Hilkat” alt başlıklarından oluşmaktadır.]

Tabip Halil Kemal bk. Halil Kemal (Tabip)

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Ah! Ey Hüsn!*, adet 49, s. 364, 365. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Aşk-ı Masum*, adet 46, s. 341. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume. Yt. 12 Kanunusani 1317. Yy. Kaleli.]

[TAN] M. Turhan (Halil Rüşti müstearıyla), *Bir Hatıra*, adet 48, s. 357, 358.

[“Edebiyat” sütununda “Hiss-i Hikâye” üst başlığıyla verilmiş hikâye. Metnin başlığında “Maceralarım unvanlı gayr-ı matbu eser-i naçizin “İhyâ-yı Hatırat” serlevhalı faslından bir fıkra” ifadesiyle dipnot bulunmaktadır.]

[TAN] M. Turhan (Halil Rüşti müstearıyla), *Endişe-i Tesadüf*, adet 47, s. 351-353. [“Hikâye-i Müntahaba” sütununda verilmiş bir hikâye.]

(+) [TAN] M. Turhan (Halil Rüşti müstearıyla), *Lisana Dair: İmla*, adet 46, s. 340, 341. [“Musahabe” sütununda verilmiş metin. Lisanın ıslahı ve sadeleşmesi üzerine düşünceleri içermektedir.]

[TAN] M. Turhan (Halil Rüşti müstearıyla), *Meyveli Ağaçlar*, adet 49, s. 367, 368. [“Bahçıvanlık” üst başlığıyla verilmiş yazı. Metnin ilk faslı, “Meyveli Ağaçların Asılları” alt başlığından oluşmaktadır. Burada; meyveli ağaçların nereden geldiği, yetiştirme koşulları ve portakal, zeytin, kestane, incir, ceviz, limon, fındık gibi ağaç türleri hakkında bilgilerden bahsedilmiştir.]

[TAN] M. Turhan (Halil Rüşti müstearıyla), *Neşide-i Sevda*, adet 48, s. 356. [“Edebiyat” sütununda “Asar-ı Manzume” üst başlığıyla verilmiş manzume.]

Tarık, *Sade Bir Gazel*, adet 20, s. iç ön kapak. [“Edebiyat” sütununda “Tarık imzasıyla varid olunmuştur” açıklamasıyla verilmiş sekiz beyitlik manzume.]

Taşköprülü Hüseyin Hüsnü bk. Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü)

Tayyarzade Nezih Beyefendi bk. Nezih Beyefendi (Tayyarzade)

Tevfik Fikret, *Son Nağme*, adet 3, s. 21. [“Muktebesat” sütununda verilmiş 18 mısralık manzume. Yt. Hisar: 22 Ağustos 1316.]

Tıbbiyeden Hicri bk. Hicri (Tıbbiyeden)

Trabzon’dan M. E. bk. M. E(nis) (Trabzon’dan)

Trabzon’dan M. Enis bk. M. Enis (Trabzon’dan)

Trabzon'dan M. İhsan bk. [HAMAMİOĞLU] Mehmet İhsan

Üsküdarlı Mehmet Emin bk. Mehmet Emin (Üsküdarlı)

Üsküdar'da Hamidiye Medresesinde Divriğili Mehmet Tahir bk.
[OZANÖZGÜ] Mehmet Tahir Nadi

Üsküp'ten E(lif) Agâh bk. [BEYATLI] Yahya Kemal

Vasıf, *Zavallı Valide*, adet 10, s. 74. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume. Oğlunu özleyen ve ona kavuşacağı günü bekleyen hasta bir annenin hasreti anlatılmaktadır. Yt. 27 Eylül sene:1317.]

Vassaf Kadri (Moralızade), *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri*, adet 32, s. 231, 232. ["Edebiyat" sütununda verilmiş hikâye. Kavuşamayan iki âşığın hikâyesi anlatılmıştır. Sevdığının başkasıyla evlenecek olmasına dayanamayan âşık düğün günü vefat etmiştir. Yt. 30 Eylül 1317. Yy: Üsküdar.]

Vassaf Kadri (Moralızade), *İtalya'da Ziyet-i Nisvan*, adet 5, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b. [Avrupa modasının günden güne uğramış olduğu değişikliğin anlatıldığı yazı. Son zamanlarda modada görülen gariplik özellikle İtalyan kadınların takılarına ve giysilerine yansımıştır. Kadınların en kıymetli ziynetleri olan mücevherlerin yerini insan ve hayvan kemikleri almıştır.]

Vassaf Kadri (Moralızade), *Kalbim*, adet 3, s. 19. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume.]

Victor Hugo, *İstiğrak*, adet 3, sayfa 18. [Aziz Hüdai tarafından tercüme edilmiş mensur şiir.]

Victor Hugo, *İstiğrak*, adet 5, sayfa 33. [Yusuf Nümid tarafından tercüme edilmiş mensur şiir.]

Victor Hugo, *Kanadalı Kadın*, adet 20, s.133. ["Edebiyat" sütununda "Kenan Behiç'e" ithafıyla verilmiş mensur şiir. Hicri (Tıbbiyeden) tarafından tercüme edilmiştir. Çocuğunun ölümüne üzülen annenin duyguları anlatılmıştır.]

Vodinalı H(a) Remzi bk. Hasan Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı)

Y. Nezihe Binti Abdulkadir: bk. [BÜKÜLMEZ] Yaşar Nezihe

Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade E(lif) Cevdet bk. E(lif) Cevdet
(Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade)

(+) [YALÇIN] Hüseyin Cahit, *İnsanlar Arasında*, adet 20, s. 136, 137.
[“Müntahabat” sütununda “Kızıma” ithafıyla verilmiş mensur şiir.
Servet-i Fünun’dan iktibas yapılmıştır. Yt. 13 Haziran 1317.]

(+) [YALÇIN] Hüseyin Cahit, *Hayata Karşı*, adet 20, s. 137. [“Müntahabat”
sütununda “Kızıma” ithafıyla verilmiş mensur şiir. “Samimi Tesirler”
genel başlığı altındadır. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır. Yt. 13
Haziran 1317.]

[YALÇIN] Hüseyin Suat, *Takrir-i Melal*, adet 21, s. 143. [“Müntahabat”
sütununda verilmiş manzume. *Servet-i Fünun*’dan iktibas yapılmıştır.
Yt. Şam: 12 Mayıs 1317.]

Yusuf Cevat, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 6. [“Şurâ-yı devlet-i
Tanzimat dairesi azasından utufetli Tahir Beyefendi Hazretlerinin
mahdumları Yusuf Cevat Bey’indir” açıklamasıyla verilmiş manzume.
Padişahın yirmi beşinci senesinin kutlandığı günün özel oluşunu ve
halkın sevincini anlatır. Bu manzume 4 + 4 + 3 + 3 + 4 şeklinde
kaleme alınmıştır.]

(+) Yusuf Cevat, *Şafak*, adet 33, s. 239, 240. [*İrtika* mecmuasında Namık
Sadri tarafından yayımlanan “Nağme-i Beyan” başlıklı makaleye
yönelik eleştiri yazısıdır. Namık Sadri Bey, makalesinde “şafak
sökmek” tabirinin kullanımına itiraz etmiştir. Yusuf Cevat buna
karşılık “şafak” kelimesinin Türkçe olduğunu ve kullanılmasında bir
sakınca görmediğini ifade etmiştir.]

Yusuf Niyazi bk. [ERDEM] Yusuf Niyazi

Yusuf Nümid, *İstiğrak* (Victor Hugo’dan çeviri), adet 5, s. 33. [“Edebiyat”
sütununda “M. Servet Bey Kardeşime” ithafıyla verilmiş 18

mısralık manzume, Victor Hugo'dan tercümedir. 4+3+3+4+4 şeklinde kaleme alınmıştır.]

Yusuf Nümid, *Mahsul-i Hayal*, adet 5, s. 33. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume.]

Yusuf Nümid, *Nevâ-yı Tahassür*, adet 9, s. 67. ["Edebiyat" sütununda "Nizami Bey Kardeşime" ithafıyla verilmiş manzume, beş dörtlükten oluşmuş ve üç dörtlükte çapraz, iki dörtlükte sarmal kafiye kullanılmıştır.]

Yusuf Nümid, (*Okunmuyor*), adet 14, s. 105. [Mecmuanın bu sayısında iç ön kapak ve 105. sayfalarda bazı karışıklıklar meydana gelmiştir. 105. sayfada daima derginin sonunda bulunan "Roman Meraklılarına Müjde" sayfası monte edilmiş gibidir. Burada bulunan mensur şiirin ismi bu sıkıntıdan dolayı tespit edilememiştir. Bu yüzden "(Okunmuyor)" olarak belirtilmiştir.]

Yusuf Nümid, *Sen Sevgilim Senin Hayalin*, adet 28, s. 198. [Sevgilisini düşünen bireyin duygularını içeren mensur şiir. Yt. 31 Ağustos 1317.]

Yusuf Nümid, *Şuhak-ı İştihak*, adet 30, s. iç ön kapak. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume. Yt. 13 Eylül 1317.]

Yusuf Suat, *İzdivaç*, adet 29, s. 209; adet 30, s. 218, 219. ["Mesail-i İçtimaiye'den" başlığıyla verilmiş metin. 29. sayıda metnin altında gelecek nüshada bittiğine dair açıklama yapılmıştır. Evlilik hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır.]

Zeynelabidin Salih, *Bunlar Senin İçin*, adet 41, s. 301. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume.]

Zeynelabidin Salih, *Sabaha Karşı*, adet 37, s. 269. ["Edebiyat" sütununda verilmiş manzume, 3+3+4+3+4 şeklinde yazılmıştır. Yt. 15 Teşrinievvel sene 1317. Yy. Anadolu Hisarı.]

Ziya Nahit, *Terane-i Hicran*, adet 29, s. 207, 208. [Sevgilisinden ayrılan bireyin sitemkâr duygularını içeren mensur şiir. Yt.16 Ağustos 1317. Yy. Maltepe.]

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 2, s. dış arka kapak a. [Mecmuanın üçüncü senesinin 42. sayıda son bulup koleksiyonun ciltlenmeye başladığı, bir senelik abone olanlara 52 nüsha gazete gönderileceği ve abone bedelini ödemeyenlere artık gazete gönderilmeyip bedelin talep edildiği açıklanan bilgilendirme notu.]

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 3, s. dış arka kapak a. [Mecmuanın eski abonelerine son kez bir uyarı yapılarak aboneliklerinin son bulduğunun, yeni abone olacaklar için bir seneliğin 45, altı aylığın 25 kuruş olacağının ve veresiye olarak kimseye gazete gönderilmeyeceğinin ifade edildiği açık mektup.]

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b. [“Bazı esbaba mebni gazetemizin abone bedelini henüz göndermemiş olan zevat-ı kiramdan zimmetlerini, her ne vasıta ile olursa olsun, sürat-ı mümkün ile irsal buyurmalarını rica ederiz” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 49, s. 364. [“Gazetemizin birinci numarasından itibaren bir seneliğine ve 26. Numarasından itibaren altı aylığına abone yazılmış olan zevat-ı kiramın abone müddetleri gelecek nüshada hitam bulacaktır. *Musavver Terakki*’mizin devam-ı irsalini arzu buyuran zevat-ı kiramın beşinci senesi için kema-fıs-sabık abone bedeli irsaliyle tarafımıza malumat vermeleri rica olunur. Dördüncü senenin muhtelif numaralarından itibaren senelik veya altı aylık abone kaydedilmiş olan zevat-ı kiram seneliği 50 ve altı aylığı 25 nüsha itibariyle abone müddetleri hitam buluncaya kadar gazetemizi alacaklardır” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

(+) İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, adet 10, s. dış arka kapak b; adet 22, s. 155; adet 25, s. 159; adet 26, s. dış arka kapak b; adet 30, s. dış arka kapak a; adet 38, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” başlığıyla verilmiş kitap tanıtımı. İhya Efendi Hafidi Saadetli Reşat Beyefendi Hazretlerinin kaleme aldığı bu eser

yüksekokullarda da okutulmaktadır. Burada eserin fiyatına da yer verilmiştir.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak İlgi Çekici Bilgiler*, adet 45, s. 337, 338. [“Öteberi” sütununda verilmiş yazı. Dört farklı metinden oluşan yazıda; bir su damlasının boyutundan, sudaki mikrop miktarlarından, baklavanın yapımından ve kanın renginden bahsedilmiştir. Sadece son metne “Dünyanın En Müzeyyen Salonu” başlığı verilmiştir.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3. [“Manzumat-ı Cülûsiye” üst başlığıyla verilmiş on beyitlik manzume, kaside nazım şekliyle yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 181. [Padişaha övgü ve saltanatını tebrik amacıyla beyitler hâlinde yazılmış manzume.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzum Tarih*, adet 1, s. 5. [“Cülus-ı hümayun ve veladet-i hümayun” adı altında yazılmış manzum bir tarih.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 2, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Mecmuanın aboneliği ile ilgili belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 8, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 20, s. 139. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 26, s. dış arka kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 31, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 38, s. dış arka kapak.
[“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 42, s. 315. [“E(lif) Aznavur Efendi tarafından tercüme olunup *Terakki*’mizin geçen ve evvelki nüshalarında münderiç bulunan Mınak Efendi’nin tercüme-i hâli “*İkdam*” ve “*Servet*” gazeteleri de ceridemizden iktibasen aynen derç etmişlerdir” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 45, s. dış ön kapak b.
[“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 49, s. dış arka kapak b.
[“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tebrik*, adet 38, s. iç ön kapak, 277. [Padişaha özel tebrik yazısı. Yazının sonunda dört beyitlik manzume verilmiştir.]

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, adet 1, s. 8; adet 2, s. dış arka kapak a; adet 4, s. 32; adet 5, s. dış arka kapak b; adet 8, s. dış arka kapak b; adet 9, s. dış arka kapak b; adet 10, s. dış arka kapak b.
[“Muharriri Müstecabizade İsmet tabı kariben hitam bulunacaktır. Abonesi: İstanbul için 40, taşra için 50 kuruştur. İhtar: Kitabın ikmal-i tabında pahası artırılacağından şimdiden abone yazılması tavsiye olunur” açıklamasıyla verilmiş bilgilendirme notu.]

İmzasız, *Berberoğlu Mağazası*, adet 17, s. 123; adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a. [“İslam kadın ve kız çocuklarına mahsus her nevi elbise” açıklamasıyla verilmiş Çarşı-yı Kebir Kürkçüler çarşısında bulunan mağazanın tanıtım yazısı. Yazı bir elbise görseli ile desteklenmektedir.]

İmzasız, *Beyoğlu’nda Tünel Karşısında Maça Mağazası*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a. [“Beyoğlu’nda tünel karşısında 2

numaralı Maça'nın mağazası bu kere gayet yeni ve zarif ipekli ynl kumaşlar celbetmiştir. Osmanlı familyalarına mahsus her nevi emtia mezkûr mağazada fruht olunmaktadır. Bundan başka cemiyetlere mahsus her türlü kadife arşaflık, elbiselik, hırkalık ipekli ve ynl kumaşlar dahi bulunur. Fiyatları pek büyük tenzilat-ı icra edilmiştir. Fiyatın gerek ehveniyeti ve gerek maktuiyeti sayesinde mağazayı teşrif eden zevat memnun olarak avdet ediyorlar. Bu gibi eşya iştira etmek arzu eden zevatın bir kere mezkûr mağazayı teşrif etmeleri tavsiye olunur. Tenzilat yüzde kırk nisbetindedir" açıklamasıyla verilmiş mağaza tanıtımı.]

İmzasız, *Bismarck'ın El Yazısı*, adet 23, s. 161. ["Mtenevvıa" stnunda verilmiş fıkra. Alman bir muharririn Bismarck'ın yazmış olduğu bir sözü levha hâline getirip satmaya çalışmasından bahsedilmiştir. Levhada şöyle yazmaktadır: "Dünyada her şey fena-pezir olacaktır. Yalnız sadakat ile sayın muhassehat-ı kudsiyesi ebedidir. Bir insan ölmek istemezse (sadakat ile say)dan ayrılmamalıdır. Çünkü (bu iki tarik-i müttehit) ehlini fena-yab etmez."]

İmzasız, *Bürtel*, adet 40, s. 296, 297. ["Müntahabat" stnunda verilmiş yazı. Meşhur kimyager Bürtel'in fenle uğraşının ellinci senesine özel kaleme alınmıştır. *İkdam* 'dan iktibas yapılmıştır.]

İmzasız, *Ceride-i Mehakim*, adet 7, s. dış arka kapak b. ["Ceride-i Mehakim'in bidayet-i intışarından bugüne kadar olan mükemmel koleksiyonundan birtakım kütüphanemizde satılıyor. Lüzumu olanların oraya müracaat buyurmaları beyan olunur" açıklamasıyla verilmiş kitap ilanı.]

İmzasız, *Ceridemize İhdâ-yı Asar Lütfunda Bulunan Zevata Ricâ-yı Mahsumumuz*, adet 3, s. dış arka kapak a. ["Gazetemize gönderilecek asarın okunaklı, satırları aralıklı olarak iki nüsha üzerine tahriren irsalini ve bunlara iki müteakip nüshada intizar buyrulmasını rica ederiz" açıklamasıyla gazeteye eser gönderenlere yönelik verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *Cevahirü'l-Mülük*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütunu. “Diyarbakırlı Emirzade Ali Emiri Beyefendi Hazretlerinin bir eser-i âlileridir ki selatin-i muazzamâ-yı Âl-i Osman hazeratının asar-ı nefise ve eşar-ı ber-güzideleriyle tahmisatını muhtevidir. Eserin mündericatı gibi tabıda nefistir. Pahası 100 paradır” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *Cezayir-i Bahr-i Sefid Salnamesi*, adet 11, s. dış arka kapak b. [“Bin üç yüz on sekiz sene-i haliyye-i hicriyesine mahsusen on sekizinci defa olarak tab olunan bu salname vilayet-i mezkureye müteallik malumat-ı tarihiye, tabiiye, ziraiye, sanaiye ve saireyi muhtevi olarak tab ve temsil olunmuştur. Parası 15 kuruştur” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *Cülus-ı Hümayun-ı Meyamin Makrun Hazret-i Hilafet-penahının Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Mesudesi*, adet 1, s. iç ön kapak- 3. [Kaside nazım şekliyle yazılmış 20 beyitlik manzume. Şiirin ardından padişah için edilmiş mensur bir dua metni bulunmaktadır.]

İmzasız, *Cülus-ı Meymenet-Melusu Hazret-i Hilafetpenahi*, adet 26, s. iç ön kapak, 181. [Padişahın saltanatını tebrik etmek için yazılmış yazı.]

İmzasız, *Daimi Gençlik*, adet 7, s. dış arka kapak b. [Meşhur Paris kimyager tarafından yaşlanmaya karşı keşfedilen suyun etkisini anlatan bilgi notu. Bitkilerden hazırlanmış bir ilaçtır. Beyazlanmış saçlar bu su ile yıkandıktan sekiz gün sonra gençlik döneminde sahip olunan saç rengine geri döner. Kullanımına devam edilen bu su saçların uzamasını da sağlar; cilde zarar vermez ve saçtaki kepeği, yağı ve sivilceleri yok eder.]

İmzasız, *Elifbâ-yı Lisan-ı Ermeni*, adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütununda verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *Gayet Müessir Capitol*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a. [Ürün tanıtımı.]

İmzasız, *Gazetemize İhdâ-yı Asar Eden Zevat-ı Kirama*, adet 7, s. dış arka kapak b. [“Derc-i sütun-ı mübahat edegeldiğimiz asar-ı edebiye ve fenniye vesairenin tertip ve neşri hakkında takdim ve tehir usulüne riayet etmeyerek asar-ı varideyi idaremize vakt-i vürudları itibariyle derç ve tanzim eylediğimizden takdim ve tehirden dolayı ashab ber- asarın yanlış fikre zahib olmamalarını arzu eyleriz” açıklamasıyla verilmiş başık mektup.]

İmzasız, *Gazhaneye Mahsus Kazan –Ohannes Papazyan-*, adet 18, s. 127. [Kazan yapan bir işletmenin tanıtımının yapıldığı ilan metni. Metin kazan çizimiyle desteklenmiştir.]

İmzasız, *Gül*, adet 48, s. 356, 357. [“Edebiyat” sütununda, “Asar-ı Measure” üst başlığıyla verilmiş mensur şiir.]

İmzasız, *Gülşen-i Mektubat*, adet 4, s. dış arka kapak a. [“Midilli Defter-i Hakanî kalemi başkâtibi Mehmet Necip Beyefendi’nin anar-ı kalemiyesinden mürettep bir mecmua-ı edebiyedir. Muhibbane, şairane, aşıkâne mektup numuneleriyle her sınıf ahali için bais istifade muharrerat ve saireyi şamil bazı şamil bazı edebi makalatı muhtevidir. Mübtediler için numune-i imtisale seza bir inşa kitabı erbab-ı hissiyat içinde teheyic-i efkâr-ı şairaneye hadim bir mecmua-ı bedayi-nümadır. Pahası 3 kuruştur” açıklamasıyla verilmiş mecmua ilanı.]

(+) İmzasız, *Gülünçlü Efsaneler*, adet 45, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütunu. “Üçüncü cildi neşrolundu. İşbu kitap bundan yirmi sene mukaddem “Eğlence ve Muahharen”, “Sahne-i Meddah” nam-ı kitaplarını neşriyle rağbet-i umumiye mazhariyetinden dolayı şimdi nüsha-ı matbuaları kalmamış bulunan mezkûr kitapların muharriiri letaif-nüvis şehîr rifatlü Mehmet Hilmi Efendi’nin müntahabatından gayet gülünçlü ve eğlenceli fıkaret-ı güzideyi havi olup bu kere üçüncü cildinin dahi tabı hitam bulmakla mevki-i intişara vaz olunmuştur. Her cildin fiyatı yüz para olup taşra için yirmi para posta ücreti zam olunur. Diğer ciltleri dahi sırasıyla neşrolunacaktır” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *İdarehanemizin Taşradaki Vekilleri*, adet 11, s. dış arka kapak b. [Mecmuaya abone olmak isteyenlerin idarehaneye yahut adı verilen kişilere müracaat etmeleri gerektiğini ifade eden açık mektup.]

(+) İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 1, s. 6. [Mecmuanın yayın politikasına dair açıklamalar yapıldığı yazı. Padişahın cülûsu da tebrik edilmiştir.]

(+) İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 20, s. iç ön kapak. [“*Terakki*, Lügat-ı Naci ve emsali kütüb-i mühimmenin intişarı sebebiyle bir iki ay kadar ihtiyar-i tatil eyledi. Bu haftadan sonra muntazaman neşredilecektir. Bu münasebetle mesleğimizi biraz izah etmek isteriz. Sahaif-i “*Terakki*” her türlü asar-ı nefiseye açıktır. Ara sıra vuku bulacak mülahazat ve intihab-ı asar hususlarında tamamıyla bi-arafane erbab-ı kalemden pek çok kimseler ihdâ-yı asar edeceklerini vaat buyurdular. Bundan başka bir de “*Muktebesat*” kısmı açılacaktır ki bunda mehzaları gösterilmek şartıyla üsbü ceraid-i edebiyede görülen en müntehab ve en latif asar-ı edebiye nakl ve derç olunacaktır” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *İhtar*, adet 45, s. dış ön kapak b. [“Ticarethanele için ehemmi elzem olan mevaddan biri de defatirinin muntazam olmasıdır. Binaenaleyh bu vazifeyi ifa etmek ve usul-ı muzaafa olarak defter-i tanzim etmek üzere bir kâtibe ihtiyacı olan tüccaran ile bilhassa kavaid-i muzaafa üzere usul-ı defterî öğrenmek üzere eden zevat-ı kiramın matbaamıza müracaat etmeleri arz olunur” açıklamasıyla verilmiş ilan metni.]

İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, adet 2, s. dış arka kapak a. [“Edib-i Nezih Rafi Hadi Beyefendi kardeşimizin “*Aşk-ı Pejmürde*” unvanlı romanlarını gelecek haftadan itibaren tefrika suretiyle derc-i sütun edeceğimizi karilerimize ilan ederiz” açıklamasıyla verilmiş ilan metni.]

(+) İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, adet 15, s. iç ön kapak. [“*Musavver Terakki*’miz “Lügat-ı Naci” ve emsali bazı asar-ı mühimmenin ikmal-i tabına değin bu nüsha gibi dört sahife olarak tab olunacak ve nüshası 10 paraya satılacaktır. *Musavver Terakki*’miz bu suretle neşrolunduğu müddetçe

eski abonelerimize alacakları kalmış olan birer kuruşluk nüshalarına mükabil dörder tane onluk nüsha takdim edeceğimizden muhterem abonelerimizin bu yüzden hiçbir şey zayi etmiş olmayacaklarını arz ederiz. *Musavver Terakki*’miz gerek mündericat gerek resimlerine badema daha ziyade dikkat ve itina olunacaktır” açıklamasıyla verilmiş bilgilendirme notu.]

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa’da Seyahati*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b. [“Bundan akdem *Mecmua-ı Lisan*’a tefrika suretiyle derç edilmiş bulunan bu gayet latif ve ahlaki roman kütüphanemizde 100 para paha ile fûruht olunmaktadır” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

(+) İmzasız, *İtizar*, adet 22, s. 155. [“Şeref Hanım’ın tercüme-i hâliyle bazı asar-ı manzumesi iki haftadan beridir (Eslaf) serlevhası altında derç ediliyordu. Halbuki bu serlevha mukaddema tercüme-i hâle dair R. Faik Beyefendi hazretleri tarafından yazılıp matbaamızda basılmış olan bir kitabın unvanı olup “Sahaif-i Şuarâ-yı Salife” için başkaca bir serlevha hakketmekte bulunduğundan badema (Eslaf) levhasının istimal edileceğini maa-itzar beyan eyleriz” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *Kalb-i Şikeste*, adet 26, s. dış arka kapak b. [“Avram Naum Efendi’nin eşar-ı müntahabasını muhtevi bulunan bu eser güzel kâğıt üzerinde nefis surette tab edilmiş olduğu hâlde 3 kuruş paha ile kütüphane ve idarehanemizde satılmaktadır. Genç şairin bu eser-i latifini müntesibin-i edebe tavsiye ederiz” açıklamasıyla verilmiş kitap ilanı.]

(+) İmzasız, *Kamus-ı Türkî Hakkında Bazı Mütaalat*, adet 12, s. iç ön kapak, 89; adet 13, s. 98, 99, 100. [Şemseddin Sami’ye ait olan bu sözlük hakkında düşünceler dile getirildiği yazı. Daha önce *Mecmua-ı Edep* dergisinde imzasız olarak yayımlanmıştır. Eserin sahibi sözlükte bazı kelimeleri atladığına ve çeşitli hatalar yaptığına dair eleştirilmiştir. Başlıkta “*Mecmua-ı Edebiye*’den” ifadesiyle dipnot bulunmaktadır.]

İmzasız, *Kavanin Mecmuası*, adet 10, s. dış arka kapak b; adet 11, s. dış arka kapak b. [Kitap tanıtımı. Bu eser adliye memurları, hukuka ilgili olanlar ve her halk sınıfı için hazırlanmış bir külliyattır. *Kavanin Mecmuası* adı altında yayımlanan eserlerinin listesi ve fiyatları bulunmaktadır.]

İmzasız, *Küçük Oğlum*, adet 34, s. 245, 246. [“Edebiyat” sütununda verilmiş hikâye. Yt. 9 Teşrinievvel 1316. Yy. Hisar.]

(+) İmzasız, *Lügat-ı Naci*, adet 25, s. 179; adet 26, s. dış arka kapak b; adet 30, s. dış arka kapak a; adet 31, s. dış arka kapak a; adet 38, s. dış arka kapak. [“Yeni Kitaplar” başlığıyla verilmiş kitap tanıtımı. Merhum Muallim Naci eserini “ل” harfine kadar kaleme almış ve sonrasını Müstecabizade İsmet Bey yazmıştır. Eser, esasen iki ciltten oluşsa da tek kitap hâline getirilmiştir.]

İmzasız, *Mazeret-i Mahsusa*, adet 11, s. dış arka kapak b. [“*Terakki*’mizin geçen 10. Nüshası makineye verildiği zaman nasılsa kâğıdı ters atılarak hâliyle tab edilmiş ve sayfa numaraları sırasıyla birbirini takip etmiyorsa da fazla veya eksik bir şey olmadığından mütalaa esnasında sahife numaralarına dikkat buyrulması karin-i kiramdan rica olunur” açıklamasıyla verilmiş düzeltme yazısı.]

İmzasız, *Mebhasü’l-Kelimati’t-Türkiye*, adet 45, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütununda “Namıyla bu kere Mehmet Hilmi Bey tarafından bit-tertip tabettirilen bu eser mübtedi ve zeki bir şakird için muallime bile ihtiyaç olmaksızın okuyup derhal anlayabileceği derecede bu kere neşrolundu. Babıali caddesinde Asır Kütüphanesi’yle sair kitapçı dükkânlarında bulunur. Fiyatı 1 kuruştur” açıklamasıyla verilmiş kitap ilanı.]

(+) İmzasız, *Mizanü’l-Edep*, adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütununda verilmiş kitap ilanı. Eser, Diyarbakırlı Sait Paşa’ya aittir. Belagat ve fesahat kitabıdır.]

İmzasız, *Muhaberat-ı Aleniye*, adet 3, s. dış arka kapak a. [Belirli kişilere yönelik yazılmış açık mektup.]

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 16, s. 119. [“Bedrettin Bey’e: Şekiller hakkaktan bu hafta alındı. Eser-i âlileri gelecek nüshaya derç olunacaktır” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 24, s. 171. [Belirli kişilere yönelik yazılmış açık mektup.]

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 29, s. dış arka kapak a. [Belirli kişilere yönelik yazılmış açık mektup.]

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 42, s. 315. [Belirli kişilere yönelik yazılmış açık mektup.]

İmzasız, *Musavver Tarih-i Osmanî*, adet 49, s. dış arka kapak b. [“İktidar-ı edebisi, fenn-i celil-i tarihe şiddetğ-i vukufu derkar olan Reşat Beyefendi’nin asar-ı âliyelerindendir. Fennî edep, edebiyatı fen ile imtizaç ettirip neticesinden şanlı bir eser husule getirmek için Osmanlı tarihinin intihabı kadar edibane bir hareket tasavvur olunamaz. Reşat Beyefendi bu iki meziyet-i münevvereyi bir de iktidarı kalemiyeleriyle tezyin ettikten sonra dördüncü bir letafet-i bedia olmak üzere eserlerini selatin-i azam-ı Osmaniye’nin tesavir-i hümayunlarıyla tasnif etmişlerdir. Yedi büyük forma teşkil eden bu eser-i âli 5 kuruş mukabilinde her tarafa gönderilir” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *Musavver Terakki’nin Satıldıkları Mahaller*, adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b. [Başlıkta da belirtildiği üzere mecmuanın satıldığı yerlerin isimleri verilmiştir.]

İmzasız, *Nağme-i Şebabet*, adet 37, s. 269. [“Edebiyat” sütununda verilmiş manzume.]

İmzasız, *Nail-i Kadim*, adet 7, s. dış arka kapak b. [Kitap tanıtımı. Divan edebiyatının büyük şairlerinden Nail-i Kadim’in dibacesinin neşrolunduğu duyurulmuştur. Bu dibace, en güzel beyitleri ve şiirleri içeren bir eserdir. Ediplerin bu eseri edinmeleri gerektiği tavsiye olunmuştur. Eser yüz paraya olup kütüphanelerde bulunmaktadır.]

- (+) İmzasız, *Osmanlı Dram Kumpanyası*, adet 17, s. 123. [Mınak Efendi idaresindeki kumpanyanın “Fedakâr Gemici” adlı oyunun sergileneceğini duyurmak amaçlı yazılmış ilan metni.]
- (+) İmzasız, *Ramazan Mektubu 1*, adet 41, s. 307. [Yazar, ramazan ayının ehemmiyetini anlatmıştır. Ayrıca bu ayda düzenlenen etkinliklerden ve ramazana özel gazetelerde neşredilen yazılardan bahsedilmiştir.]
- (+) İmzasız, *Ramazan Mektubu 2*, adet 42, s. 315. [Metinde; ramazan ayında düzenlenen eğlencelerden, tiyatrolardan ve at cambazlığından bahsedilmiştir.]
- (+) İmzasız, *Ramazan Mektubu 3*, adet 43, s. 323. [Metinde; ramazanın üçüncü haftasında çayhanelerden söz edilmiştir.]
- İmzasız, *Resimlerimiz*, adet 18, s. 127. [Mecmuanın 18. sayısında bulunan resimlerin açıklaması yapılmıştır. Resimlerden biri Bafa İslam İptidai Mektebi diğeri Ermeni İnas Mektebi’ne aittir.]
- İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, adet 5, s. dış arka kapak a; adet 6, s. dış arka kapak a; adet 7, s. dış arka kapak a; adet 8, s. dış arka kapak a; adet 9, s. dış arka kapak b; adet 10, s. dış arka kapak a; adet 11, s. dış arka kapak a; adet 13, s. dış arka kapak; adet 14, s. 105 (dış arka kapak a). [“Takarrüp eden kışın uzun gecelerinde mutedil bir paha ile en müntahap romanları mütalaa etmek arzusunda bulunan zevat-ı kirama bir sühulet olmak üzere kütüphanemizde bulunan mütalaaya hakikaten şayan romanların pahalarını muvakkat surette nısf-ı nısfı tenzil ediyoruz. Bu tenzilatta uzun müddet devam edemeyeceğimiz cihetle erbab-ı mütalaanın fırsatından istifadeye şitaban olmalarını tavsiye ederiz. Taşradan vukua bulacak siparişane kitapların fiyat mevzularının yüzde on beşi nispetinde posta icraatı zam olunmalı ve sipariş bedelleri nakden yahut posta yolu olarak peşinen gönderilmelidir” açıklamasıyla birlikte bazı kitap adları ve fiyat listesi verilmiş bilgilendirme notu.]

- İmzasız, *Seni Sevmemeliydim*, adet 34, s. 245. [“Edebiyat” sütununda verilmiş mensur şiir. Karşılıksız sevginin sonucunda yaşanan hüznün ifade edilmiştir. Yt. 21 Eylül 1317.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 15, s. 115. [“Kazım Hicri Bey’e: Victor Hugo’dan tercüme ettiğiniz parçanın Fransızcasını da gönderin” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 22, s. 155. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 23, s. 163. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 25, s. 179. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 30, s. dış arka kapak a. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 34, s. 251. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 47, s. dış ön kapak b. [“Muhabere-i Aleniye” sütununda verilmiş açık mektup. Belirli kişilere yönelik yazılmıştır.]
- İmzasız, *Şehr-i Ramazan-ı Marifet Nişan*, adet 40, s. iç ön kapak. [Ramazan ayının gelişini tebrik eden yazı. Yazının ardından üç beyitlik manzume verilmiştir.]
- (+) İmzasız, *Takdir-i Asar ve Miratü’ş-Şüun*, adet 8, s. 61, 62. [Mündericat kısmında “Müteferrika” sütununda verilmiş kitap tanıtımı. Çerkes Yusuf Suat Efendi’nin yazmış olduğu eserin içeriğinden bahsedilmiş ve eserin övgüsü yapılmıştır. Üç cilt halinde yazılan eser Hz. Muhammed’i konu edinmiş ve yazarının faziletli ve kalbi temiz bir dindar olduğu dile getirilmiştir.]

İmzasız, *Tashih*, adet 6, s. dış arka kapak b. [Bir önceki sayıda yayımlanan “Neşide-i İştîyak” (adet 5, s. iç ön kapak) başlıklı manzumede yanlış yazılmış olan bazı kelimelerin düzeltilmesi yapılmış ve bu yanlışlıkların okuyucu tarafından mazur görülmesi rica edilmiştir.]

İmzasız, *Tashih*, adet 8, s. 62. [“*Terakki*’mizin beşinci nüshasında münderiç (ulum ve fûnun) kısmının 11. satırında “mercan banklarından...ilah” suretinde olacak iken sehven “mercan balıklarından...ilah” suretinde dizilmiştir” açıklamasıyla verilmiş düzeltme yazısı.]

İmzasız, *Tebrik-i İd-i Said-i Fıtr*, adet 44, s. iç ön kapak. [Metinde, Ramazan Bayramı’nın gelişini kutlanmış ayrıca padişaha ve saltanatına iyi dileklerde bulunulmuştur.]

İmzasız, *Teessüf*, adet 20, s. 139. [“Refik-i muhteremimiz *Bursa* gazetesi sahib-i imtiyazı (silinmiş) Efendi’nin kerimesi hanım için (silinmiş) den beri duçar olduğu hastalıktan (silinmiş) olamayarak henüz unfuvan-ı şebabında terk-i hayat eylediğini bir teessüf-i azimle okuduk. Cenab-ı perverdegar hazretlerinden merhumenin müstağrak-ı envar-ı rahmet olmasını ve aile-i keder-didesine sabr-ı cemil ihsan buyurmasını temenni eyleriz” açıklamasıyla verilmiş açık mektup.]

(+) İmzasız, *Terakki*, adet 9, s. 69. [Mecmuanın 9. sayısında yer alan “Tuhfe-i Ebedî” şiirine ve bu şiir üzerine İsak Ferare tarafından yazılmış olan mektuba bir cevaptır. Şairin şiiri mecmua tarafından hissi ve manidar bulunmuştur.]

İmzasız, *Terakki*, adet 19, s. iç ön kapak. [“İltifat-ı edibanelerine beyan-ı teşekkür ve tevalisini rica eyleriz” açıklamasıyla verilmiş yazı. 19. sayıda Hasan Remzi tarafından kaleme alınan “Gazel” başlıklı manzume için teşekkür notu.]

İmzasız, *Terakki*, adet 19, s. 129. [“Şiiriniz pek latif, ruhları tehyî edecek derecede hazindir. Yalnız şurasını söyleyeyim ki; تارومار “tarumar” kelimesi yanlıştır. Pek çok kimseler böyle istimal ediyorlarsa da doğrusu تارمار dır” açıklamasıyla verilmiş yazı. Mecmuanın 19.

sayısında M: Edip tarafından kaleme alınmış “Veda” adlı şiiri için yazılmış teşekkür notu.]

İmzasız, *Terakki*, adet 20, s. 133. [“İktidarınıza beyan-ı takdir ederiz” açıklamasıyla verilmiş teşekkür metni. Mecmuanın 20. sayısındaki Hicri (Tıbbiyeden) tarafından tercüme edilmiş “Kanadalı Kadın” adlı mensur şiire yöneliktir.]

İmzasız, *Terakki*, adet 28, s. 198. [“Biz vasl-ı ha asla cevap veremeyiz” açıklamasıyla mecmuanın bu sayısında yayımlanan Hüseyin Şevket’in “Sensiz Olmaz” adlı manzumesine karşılık yazılmış açıklama.]

İmzasız, *Terakki*, adet 39, s. 285. [“Eseriniz pek hazin. Tesirat-ı kalbiyenin bir makes-i bedî olan böyle eserleri neşretmekle iftihar ederiz” açıklamasıyla Cenap İlhamî’nin “Zeria-ı Melal” başlıklı mensur şiirine karşılık yazılmış teşekkür notu.]

İmzasız, *Terane*, adet 39, s. 285. [“Edebiyat” sütununda verilmiş sekiz mısralık manzume.]

İmzasız, *Tercüme Numunesi*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütununda “Meşahir-i üdebamızdan bazı zevatın manzum ve mensur olarak Fransızcadan lisanımıza nakl ve tercüme etmiş oldukları en nefis asarı muhtevidir. Tercümelerin zirinde asılları da mevcut bulunmuş olmakla tercüme hususunda kesb-i rüşuh etmek isteyen zevata hakikaten güzel bir “Tercüme Numunesi” olacağından birer tane edinilmesini tavsiye ederiz. Pahası iki buçuk taşra için üç kuruştur” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

(+) İmzasız, *Teşekkür-i Mahsusa*, adet 9, s. dış arka kapak b. [“Hüdavendigâr Vilayet Matbaası mürettiplerinden olup terakki-i maarif maksad-ı aliyesiyle idarehanemizin mahalli vekâletini kabul eden ve hüsn-i surette ifa eylemekte bulunan Köstendilli Ahmet Münir Efendi’nin gerek gazetelerin ve gerek neşriyat-ı sairemizin tevsi daire-i intişarı zımında vaki olan gayret ve himmetlerini takdir eder ve bu

münasebetle kendilerine alenen teşekkür etmeyi vazife-i kadir-şinasîden addederiz” ifadesiyle verilmiş teşekkür notu.]

(+) İmzasız, *Tiyatro Âlemi*, adet 15, s. 115. [Mınak Efendi’nin kurmuş olduğu Osmanlı Dram Kumpanyasında oynanacak oyuna davet amaçlı ilan metni.]

İmzasız, *Trabzon Salnamesi*, adet 8, s. dış arka kapak b. [“18. defa olarak tertip olunan 1318 sene-i hicriyesine mahsus Trabzon Vilayet-i Salnamesi ile kâğıt üzerinde ve nefis surette Vilayet matbaasında tab ve neşrolunduğu matbaamıza ihda ve irsal buyrulan bir nüshasından anlaşılmıştır” açıklamasıyla verilmiş kitap ilanı.]

İmzasız, *Tuhafiye Mağazası*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a. [“Kemal Ömer Bey biraderimizin terakkiyat-ı ticariye-i İslamiyeye ne derecelerde bir gayret-i cedid ile teşebbüs eylediklerini bundan evvel bid-defat yazmış idik. Say bir şule-i nevvardır ki bulunduğu mahallin revnak ve ziynetini günden güne tezayüt eder. Buna misalde Veznecilerde Kâin Kemal Ömer mağazasıdır. Bu tuhafiye dükkânı müceddeden celbeylediği eşyâ-yı nefise ve cedide ile yeni bir kisve-i tabdare bürünmüş ve derununda icrâ-yı hükmeden asar-ı nezahat ve nezaket bû-yı iffet ve istikâmet mağazaya dâhil olan müşterilerin cümlesinin min külli’l-vücuha mesrurü’l-fuad olarak çıkmalarını intaç etmekte bulunmuştur” açıklamasıyla verilmiş mağaza tanıtımı.]

İmzasız, *Tulû*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b. [“Yeni Kitaplar” sütununda “Bundan evvel havaristan edebi cilasaz eden (fecd) takiben bu defa intişar eyleyen (Tulû) hakikaten pek hazin ve rakiktir. Mütalaasını müntesibin-i edebe bilhassa tavsiye eder, muharrir-i zi-iktidarı Edirneli Abbas Havari Efendi’yi de tebrik eyleriz. Pahası 2 kuruştur” açıklamasıyla verilmiş kitap tanıtımı.]

İmzasız, *Viladet-i Bahrü’s-Saadet-i Hazret-i Hilafet-Penah-ı Azami*, adet 13, s. iç ön kapak, 97. [Dönemin padişahı II. Abdülhamit için yazılmış

manzume, yedi dörtlükten oluşmaktadırdır. Bazı dörtlüklerde sarmal bazılarında ise çapraz kafiye kullanılmış fakat dördüncü dörtlük her iki kafiye türünden de bağımsızdır.]

İmzasız, *Viyal şurubu*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a. [İlaç tanıtımı.]

İmzasız, *Yemekler*, adet 23, s. 163; adet 24, s. 171; adet 25, s. 179. [Mekteb-i Tıbbiye hocalarından Mehmet Kemal Efendi'nin "Melce't-Tabbahin" adlı kitabın tanıtımı yapılmış ve kitap dergide yayımlanmıştır. Basılı ilk yemek kitabıdır. Kitap on  fasıldan oluşmaktadırdır: Birinci fasılda çorbalar; ikinci fasılda kebablar; üçüncü fasılda yahniler; dördüncü fasılda tavalar; beşinci fasılda börekler; altıncı fasılda hamur işi tatlılar; yedinci fasılda soğuk tatlılar; sekizinci fasılda bastılar; dokuzuncu fasılda zeytinyağlı ve sağyağlı dolmalar; onuncu fasılda pilavlar; on birinci fasılda hoşaflar; on ikinci fasılda kahveden evvel yenilecek tatlılar ve meşhur olan şuruplar; on üçüncü fasılda ise turşular, salatalar, sucuk ve havyar gibi yiyeceklerden bahsedilmiştir.]

2.2.2. Konularına ve Türlerine Göre Alfabetik Dizin

2.2.2.1. Dil ve Edebiyat

2.2.2.1.1. Manzum Metinler

2.2.2.1.1.1. Manzumeler

a.Divan şiiri Nazım şekilleri

a.1.Gazel

Ahmet Tahir (allı Ömer Efendizade), *Gazel*, adet 19, s. i n kapak.

Aka Gündüz (H(seyin) Avni), *Sarir*, adet 2, s. 10, 11.

Bekir Fahri (Darlmuallimnden), *Nevzad-ı Hayal*, adet 2, s. 11.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. i n kapak.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Gazel*, adet 11, s. 81.

[BÜKÜLMEZ], Y(aşar) Nezihe, *İftirak-ı Ebedi*, adet 5, s. 33.

E(lif) Cevdet (Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade), *Gazel*, adet 36, s. 261.

E(lif) Şuayb, *Gazel*, adet 17, s. iç ön kapak.

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Gazel*, adet 19, s. iç ön kapak.

H(a) Vuslat, *Şeref Hanım'a Naziredir*, adet 27, s. 189.

Hacı Rıza (Amed Redif Taburu Kâtibi), *Gazel*, adet 11, s. 81.

Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. iç ön kapak.

Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 39, s. 285.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 16, s. iç ön kapak.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 23, s. iç ön kapak.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 30, s. iç ön kapak.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 31, s. 222.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 32, s. 230.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 37, s. 269.

Hasan İlmi (Giritli), *Gazel*, adet 40, s. 293.

H(asan) Remzi (Vodinalı), *Bir Muhaddereye*, adet 12, s. 90.

H(asan) Remzi (Vodinalı), *Siyah Saçlar*, adet 11, s. iç ön kapak.

Hazık-ı Amidi, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 25, s. iç ön kapak.

Hikmet Hicri, *İtiraf-ı Sevda*, adet 44, s. 325.

Hikmet Molla Efendi, *Gazel*, adet 23, s. iç ön kapak.

Hüseyin Kazım, *Tünelde*, adet 48, s. iç ön kapak.

M. Nuri Şeyda, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 11, s. iç ön kapak.

Mahmut Celalettin Paşa (Nafia Nazırı Merhum), *Diğer*, adet 3, s. iç ön kapak.

Mahmut Celalettin Paşa (Nafia Nazırı Merhum), *Gazel*, adet 3, s. iç ön kapak.

Mehmet Celal (Ali Namık müstearıyla), *Niçin?*, adet 27, s. 189.

M(ehmet) Enis (Trabzon'dan), *Gazel*, adet 48, s. iç ön kapak.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Enin-i Aşk*, adet 36, s. 261.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Gazel*, adet 23, s. 157.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Şuhak-ı Ruh*, adet 43, s. iç ön kapak.

Nezih Beyefendi (Tayyarzade), *Gazel*, adet 39, s. 285.

Nureddin(Ohrili), *Sevdiğime*, adet 44, s. 325.

Sadiye İclal, *Enin-i Sevda*, adet 37, s. 269.

Sadiye İclal, *Ey Hayat!*, adet 28, s. 197.

Salih, *Bir Levha İçin*, adet 28, s. 198.

Sırrî, *Diğer*, adet 32, s. 230.

Tarık, *Sade Bir Gazel*, adet 20, s. iç ön kapak.

a.2.Kaside

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tebrik*, adet 1, s. 4.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tebrik*, adet 13, s. 97, 98.

Feride Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 38, s. 278.

Ferit (Ankara İstinaf Ceza Reisizade Kütahyalı), *Kaside-i Tebrikiye*, adet 2, s. iç ön kapak.

Hacer Hanım, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 38, s. 278.

İbnü'l- İshak Fevzi (Kastamonu Maa Tahrir Vergi Ketebesinden), *Naat-ı Şerif*, adet 18, s. iç ön kapak.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3.

İmzasız, *Cülus-ı Hümayun-ı Meyamin Mekrun Hazret-i Hilafet-penahın Yirmi Beşinci Sene-i Devriye-i Mesudesi*, adet 1, s. iç ön kapak-2-3.

Mehmet Fuat (Ankara Merkez Bidayet Mahkemesi Başkâtip Şerifzade),
Cûlus-ı Hümayun-ı Hazret-i Şehriyârî, adet 2, s. iç ön kapak.

Mehmet Rifat (Kars Muhacirîn Ulemasından ve İstanbul Bidayet Mahkemesi
Ketebesinden), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 6.

Mehmet Tahir, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182, 183.

Mehmet Tahir, *Manzume-i Tebrikiye*, adet 38, s. 277, 278.

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 98.

Nazif (Katipzade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 98.

a.3.Kıta

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Âsâr-ı Perişanım'dan İki Kıta*, adet 3, s. iç ön
kapak, 18.

Arif Hikmet (Hersekli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3.

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Kıta*, adet 40, s. 293.

Cazim, *Kıta*, adet 35, s. 253.

Hikmet Hicri, *Diğer*, adet 35, s. 253.

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Bir Kıta*, adet 35, s. iç ön kapak.

İsmet Bey (Müstecabizade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 3, 4.

İsmet Bey (Müstecabizade), *Bir Kıta*, adet 9, s. 67.

Mehmet Remzi, *Kıta*, adet 11, s. dış ön kapak b.

Muhyiddin, *Bir Kıta*, adet 31, s. 222.

Muhyiddin, *Gözyaşına*, adet 31, s. 222.

Nazif (Katipzade), *Sevdiğime*, adet 35, s. 253.

Laedri, *Hazin Bir Kıta*, adet 28, s. 197.

a.4.Mesnevi

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Hatıra-ı Bahar*, adet 40, s. 293.

E(lif) S(ad), *Mersiye*, adet 27, s. 192.

Hasan İlmi (Giritli), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182.

Mustafa Kemal, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 43, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Garam*, adet 42, s. iç ön kapak.

Sabri Beyefendi (Küttabî-i Hazret-i Şehriyarî), *Başlıksız Olarak Manzume*,
adet 1, s. 4, 5.

Zeynelabidin Salih, *Bunlar Senin İçin*, adet 41, s. 301.

a.5.Muhammes

[BEYATLI] Yahya Kemal (E(lif) Agâh (Üsküp'ten) müstearıyla), *Hatıra*,
adet 31, s. 222, 223.

Mehmet Emin (Üsküdarlı), *Ah Bilsem*, adet 48, s. iç ön kapak.

a.6.Murabba

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *İnsaf*, adet 24, s. iç ön kapak.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Heyhat*, adet 27, s. 189.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Tahattur Et*, adet 31, s. 222.

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Bahar*, adet 20, s. iç ön
kapak.

Hamdi Namık, *Bilir misin Ne İsterim?*, adet 3, s. dış arka kapak a.

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdülkerimzade), *Bir Yad-ı Meyus*, adet 27, s. 189.

M. Edip, *Veda*, adet 19, s. 129.

M. Reşat, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 18, s. iç ön kapak.

(Namık) Ekrem (Birecikli), *Nutk u Lisan*, adet 43, s. iç ön kapak.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Ah! Ey Hüsn!*, adet 49, s. 364,
365.

Vassaf Kadri, *Kalbim*, adet 3, s. 19.

a.7.Şarkı

Asaf Ber Hayâ (Adliye Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli), *Şarkı*, adet 44, s. 325.

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Şarkı*, adet 34, s. 245.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar)Nezihe, *Şarkı*, adet 3, s. 18.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 12, s. 90.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 15, s. 113.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 19, s. iç ön kapak-129.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 20, s. iç ön kapak, 133.

[BÜKÜLMEZ] Y(aşar) Nezihe, *Şarkı*, adet 21, s. iç ön kapak, 141.

E(lif) Cevdet (Yakova'dan Rüştîye Muallim-i Evvelizade), *Şarkı*, adet 40, s. 293.

Hafız Hüseyin Şevket (Bursa'da: Darümuallimîn Mezunlarından), *Şarkı*, adet 5, sayfa dış ön kapak b.

Hakkı (Saatçizade), *Şarkı*, adet 3, s. dış arka kapak a.

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Şarkı*, adet 37, s. 269.

Hüseyin Şevket (Bursa'da: Darümuallimîn Mezunlarından Hafız), *Şarkı*, adet 11, s. dış ön kapak b.

Kemal Lami, *Şarkı*, adet 49, s. 364.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Şarkı*, adet 39, s. 285.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Şarkı*, adet 25, s. 173.

a.8.Tahmis

M. Nuri Şeyda, *Tahmis*, adet 15, s. 113.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 11, s. 81.

Muhyiddin, *Tahmis*, adet 35, s. iç ön kapak.

a.9.Terbi

Sadettin, *Terbi*, adet 2, s. 11.

a.10.Terkib-i Bent

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 181.

b.Batılı veya Yeni Nazım Şekilleri

b.1.Batı Edebiyatı Sabit Nazım Şekilleri

b.1.1.Çapraz Kafiye Nazım Şekli

Cenap Şahabettin, *Şiirim İçin*, adet 3, s. 21.

E(lif) Cevdet (Yakova'dan), *Köylü Kız*, adet 48, s. iç ön kapak, 356.

E(lif) Şadi, *Bülbül*, adet 4, s. 26, 27.

F., *Neşide-i İftirak*, adet 44, s. 325.

Hikmet Hicri, *Elhan-ı Ruh*, adet 39, s. 285.

Hikmet (Hicri), *Saçlarını Tararken*, adet 43, s. iç ön kapak.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Sevdiğime*, adet 34, s. iç ön kapak.

Mehmet Hilmi (Edirne'den), *Levha*, adet 5, s. 33.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Birlikte*, adet 22, s. 149.

Mustafa Kemal, *Takdir*, adet 40, s. 293.

Sırrî, *Sehergah*, adet 27, s. 189.

b.1.2.Çapraz/Sarma Karma Kafiye Nazım Şekli

Ahmet Haşim, *Mai Gözler*, adet 32, s. 231.

Cevat Refîî, *Meşcer*, adet 10, s. dış ön kapak b.

Faîk Ali, *Hayal-i Seyyal*, adet 24, s. 168.

İmzasız, *Viladet-i Bahrü's-Saadet-i Hazret-i Hilafet-Penah-ı Azami*, adet 13,
s. iç ön kapak, 97.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Diğer*, adet 13, s. 97.

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, adet 24, s. iç ön kapak.

Yusuf Nümîd, *Nevâ-yı Tahassür*, adet 9, s. 67.

b.1.3.Rime-Plat

Hüseyin Şevket (Bursa'da: Darülmuaallimîn Mezunlarından Hafız), *Canandan İstimdad*, adet 5, s. dış ön kapak b.

b.1.4.Sarma Kafiye Nazım Şekli

Hüseyin Şevket (Bursa'dan Hafız), *Sensiz*, adet 28, s. 198.

Nureddin (Ohrili), *Terane-i Ruh*, adet 45, s. 332.

b.1.5.Sonnet

Ali Kâmî, *Mesirelerde*, adet 22, s. 152.

Celal Sahir, *Leyal-i Sahiriyet*, adet 21, s. 143.

Cevdet Esat, *Nevâ- yı İftirak*, adet 35, s. iç ön kapak.

E(lif) Fikret, *Yetim-i Sevda*, adet 9, s. dış ön kapak b.

Faik Ali, *Madam Rejan*, adet 45, s. 335.

H(ı) Sami (Edirne'den), *Aşk-ı Mecruh*, adet 10, s. 73.

H(ı) Sami (Edirne'den), *Sevdâ-yı Medfun*, adet 5, s. 33.

Hüseyin Selami, *Bir Kızın Lisanından Yalancı Aşığına: Yorulma*, adet 4, s. 26.

M. Atıf, *Mai Gözler*, adet 37, s. 269.

M. Atıf, *Terane*, adet 34, s. iç ön kapak.

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade), *Nevha-i Hicran*, adet 22, s. iç ön kapak.

M. Bahattin (Halıcıoğlu Abdulkerimzade), *Yeldâ-yı Şebab*, adet 24, s. iç ön kapak.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Aşkın İçin Yaşadım*, adet 36, s. 261.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Kuy-ı Yar*, adet 27, s. 193.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 1*, adet 30, s. 213.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 2*, adet 30, s. 213.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 3*, adet 30, s. 213.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 4*, adet 30, s. 213.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Leyal-i İntizar 5*, adet 33, s. 240.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Muzlim Sahifeler*, adet 12, s. 90.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Ona*, adet 20, s. 133.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Senin İçin*, adet 33, s. 240.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Valideme*, adet 35, s. 253.

Nazif (Katipzade), *Enin-i Ruh*, adet 21, s. iç ön kapak.

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *Hayal-i Mâzi*, adet 11, s. 81.

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (Ömer Seniḥ müstearıyla), *Bir Gece 1*, adet 4, s. 27, 28.

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (Ömer Seniḥ müstearıyla), *Bir Gece 2*, adet 4, s. 27.

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (Ömer Seniḥ müstearıyla), *Bir Gece 3*, adet 4, s. 27.

[ÖZSEVER] Hüseyin Siret (Ömer Seniḥ müstearıyla), *Bir Gece 4*, adet 4, s. 27, 28.

Süleyman Nazif (İbrahim Cehdi müstearıyla), *Mahcube*, adet 22, s. 150.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Aşk-ı Masum*, adet 46, s. 341.

Yusuf Nümîd, *Mahsul-i Hayal*, adet 5, s. 33.

b.2.Yeni ve Serbest Şekiller

b.2.1.Altışar Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Ney*, adet 6, s. 41.

Avram Naum, *Hasta Kız*, adet 11, s. 81.

[REY] Ahmet Reşit (H(a) Nazım müstearıyla), *Bulutlu Gece*, adet 22, s. 151, 152.

Tevfik Fikret, *Son Nağme*, adet 3, s. 21.

b.2.2.Bentlerle Yazılmayan ve Mısraları Düzenli Bir Şekilde Kafiyeleyen Şekiller

H(ı) Sami (Edirne'den), *Sahiriyet Ruhum*, adet 8, s. iç ön kapak.

H(ı) Sami (Edirne'den), *Bir Aşk-ı Yetim*, adet 8, s. iç ön kapak, 57.

H(asan) Remzi (Molva Tahrirat Kâtibi Vodinalı), *Hasbihal yahut Gariv-i İnfial*, adet 28, s. 197.

İmzasız, *Terane*, adet 39, s. 285.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevhalarım 1 Ömr-i Gam-Alud*, adet 8, s. 57.

Ömer Edip, *Hicran*, adet 22, s. 152.

b.2.3.Dörder Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

Ahmet Haşim, *Raks Ederken*, adet 34, s. iç ön kapak, 245.

Avram Naum, *Ey Melek!*, adet 12, s. 90.

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Ey Nevbave-i Cemal*, adet 22, s. iç ön kapak.

A(yın) Nuri (Leskovikli), *Refikimin Kabrinde*, adet 20, s. 133.

H(asan) Remzi (Vodinalı), *Bir Zaman*, adet 12, s. 90.

Hüsrev Sami, *Safir-i Hicran*, adet 10, s. 73, 74.

İsak Ferare, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 13, s. 97.

Kemal Hüznü, *Bekliyor*, adet 26, s. 184.

M. E(nis) (Trabzon'dan), *Bir Levha İçin*, adet 18, s. iç ön kapak, 125.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Mersiye*, adet 22, s. iç ön kapak.

N(amık) Ekrem (Birecikli), *Elhan-ı Sevda*, adet 45, s. 332, 333.

b.2.4. Her Bendi Farklı Sayıda Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

Ahmet Cemil, *O Günler*, adet 6, s. 41.

Ahmet Cemil, *Şehik Hicran*, adet 3, s. 18.

Ahmet Cemil (İzmir'den), *Ruh-ı Şair*, adet 25, s. iç ön kapak.

A(yın) Naci, *Bükâ-yı Nihan*, adet 10, s. iç ön kapak, 73.

Celal Sahir, *Şairin Saçları*, adet 21, s. 143.

Feride (Salih), *Yavrum*, adet 41, s. 301.

H(a) Vuslat, *Aks-i Hazinime*, adet 31, s. 223.

H(ı) Sami (Edirne'den), *Ömr-i Bi-Nasip*, adet 7, s. 49.

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Leyal-i Hicran*, adet 32, s. 230.

Hüseyin Suat, *Takrir-i Melal*, adet 21, s. 143.

M. Edip, *Sürud-ı Gıryan*, adet 16, s. iç ön kapak.

M. İhsan (Trabzon'dan), *Çamlar Arasında*, adet 30, s. 213.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Safha-i Teellüm*, adet 9, s. 67.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Aşinâ-yı Melal*, adet 23, s. 157.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Hasbihal-i Yetimane*, adet 10, s. 73.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Neşide-i Hicran*, adet 22, s. 149.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Trilobid*, adet 10, s. 73.

Mustafa Kemal, *Bahçede*, adet 4, s. 27.

Mustafa Kemal, *Balon*, adet 32, s. 230.

Mustafa Kemal, *Hastalığım Esnasında*, adet 34, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Piyano*, adet 36, s. 261.

N(amık) Ekrem (Birecikli), *Sevda Serzenişleri*, adet 46, s. 341.

Nazım, *Leyl-i Münevver*, adet 5, s. 34.

Sırrî, *Bûlbûl*, adet 23, sayfa iç ön kapak.

Yusuf Cevat Bey, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 1, s. 6.

Yusuf Nümîd, *İstiğrak* (Victor Hugo'dan çeviri), adet 5, s. 33.

Yusuf Nümîd, *Şuhak-ı İştîyak*, adet 30, s. iç ön kapak.

Zeynelabidin, Salih, *Sabaha Karşı*, adet 37, s. 269.

b.2.5.Kafiyeleşimleri Bir Sistem Dâhilinde Olmayan Serbest Şekilde Şiirler

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Hasat*, adet 4, s. iç ön kapak.

A(yın) Naci, *Neşide-i İştîyak*, adet 5, s. iç ön kapak.

A(yın) Naci, *Terane-i Niyaz*, adet 7, s. iç ön kapak, 49.

Hikmet Hicri, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 42, s. iç ön kapak.

İsak Ferare, *Tuhfe-i Ebedi*, adet 9, s. 68, 69.

M(ehmet) Hilmi (Edirne'den), *Veda*, adet 14, s. 106.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Hicran Levhaları*, adet 34, s. iç ön kapak.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Hayal-i Canan*, adet 39, s. 285.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Niçin Seni Severim?*, adet 48, s. iç ön kapak.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sana Ey Gonca Dehan*, adet 28, s. 197.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sen Olmasan*, adet 34, s. 245.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sevdiğim İçin*, adet 46, s. 341.

Mustafa Kemal, *Fîraş-ı Leyal*, adet 49, s. 364.

Mustafa Kemal, *Hayal*, adet 17, s. iç ön kapak.

Mustafa Kemal, *Kar*, adet 39, s. 285.

Sırrî, *Başlıksız Olarak Manzume*, adet 26, s. 182.

b.2.6. Onar Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

[BOLAYIR] Ali Ekrem (A(yın) Nadir müstearıyla), *Elvah-ı Tabiattan: Ruz-ı Temmuz*, adet 24, s. 168, 169.

b.2.7.On Dörder Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

Mustafa Kemal, *Şimendifer*, adet 30, s. 213.

b.2.8.Serbest Müstezat

Ahmet Haşim, *Terane*, adet 41, s. 301.

Ahmet Haşim, *Terane*, adet 45, s. 332.

Emin (Bigadicizade), *Eski Sevgilime*, adet 11, s. dış ön kapak b.

Feride Salih (Darülmuallimattan), *Mini Mini Resmiye*, adet 42, s. iç ön kapak.

İbrahim Necati, *Canana*, adet 44, s. 325.

İmzasız, *Nağme-i Şebabet*, adet 37, s. 269.

M. Necdet, *Garam-ı Va-pesin*, adet 4, s. 26.

Mahmut Bedi, *Sürud*, adet 4, s. 26.

Mahmut Ekrem (İbnü'l-Lami), *Neden Esirgesin?*, adet 4, s. 26.

Mustafa Kemal, *Ezhar-ı Bahar*, adet 45, s. 332.

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *İlk Aşk*, adet 7, s. 49.

b.2.9.Üçer Mısralı Bentlerden Meydana Gelen Şekiller

Ahmet Şükrü, *Güzelsin*, adet 25, s. iç ön kapak, 173.

E(Lif), Fahrettin, *O Kız*, adet 22, s. iç ön kapak.

Hikmet Hicri (İbnürrefik), *Sisler Arasından*, adet 33, s. 240.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevâ-yı Gam*, adet 27, s. 189, 190.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Senin Aşkın*, adet 25, s. 173.

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Büyük Tabloya*, adet 45, s. 332.

Mustafa Kemal, *Levha*, adet 3, s. 19.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Neşide-i Sevda*, adet 48, s. 356.

2.2.2.1.1.2. Manzum Hikâye

Ahmet Cemil, *Saadet-i Aniye*, adet 4, s. 26.

Kemal Hüznü, *Emine Hanım*, adet 22, s. iç ön kapak.

Kemal Hüznü, *Köyde Bir Sabah*, adet 19, s. 129; adet 23, s. iç ön kapak, 157.

2.2.2.1.1.3. Manzum Tarih

İmzasız, *Başlıksız Olarak Manzum Tarih*, adet 1, s. 5.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Başlıksız Olarak Manzum Tarih*, adet 35, s. iç ön kapak.

2.2.2.1.2. Mensur Metinler

2.2.2.1.2.1. Eser Tanıtımı-Tenkit-Teori

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Mütalaat-ı Edebiye*, adet 9, s. iç ön kapak- 67.

Aziz Hüdai, V, adet 4, s. 28, 29.

Bedrettin, *Istılahat-ı Elektrikiye Muharririne*, adet 6, s. 46, 47; adet 7, s. 51, 52.

Cevdet Sai, *Fenni Bir Lügate İhtiyacımız*, adet 24, s. 169.

E. Aznavur, *Musahabe*, adet 14, s. 109, 110.

E. Aznavur, *Musahabe*, adet 15, s. 114, 115.

Faruk, *Edebiyat ve Fenniyat*, adet 31, s. iç ön kapak, 221.

Faruk, *Tekâmül-i Hakayık*, adet 32, s. 229.

Hasan Edip, *Elsine-i Muhtelif -1- Hintlilerin Lisanı*, adet 38, s. 282.

İmzasız, *Kamus-ı Türkî Hakkında Bazı Mütaalat*, adet 12, s. iç ön kapak, 89; adet 13, s. 98-100.

İmzasız, *Takdir-i Asar ve Miratü 'ş-Şüun*, adet 8, s. 61, 62.

İmzasız, *Yemekler*, adet 23, s. 163; adet 24, s. 171; adet 25, s. 179.

İsak Ferare, *Sahaif-i Muktebese*, adet 33, s. 237, 238, 239.

İsmet Bey (Müstecabizade), *Aynen Varaka*, adet 27, s. iç ön kapak, 189.

İsmet Bey (Müstecabizade), *İsmet Bey'in İrtika'ya Cevabı*, adet 29, s. 205, 206, 209.

Kemal Hüznü, *Şair*, adet 21, s. 141.

Kemal Hüznü, *Şiir*, adet 21, s. 141.

Mehmet Nizami, *İrtika Varakparesine Cevabımız*, adet 29, s. 209.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Bir İki Söze Cevap*, adet 43, s. 319, 320.

Mehmet Tahir, *Tercüme*, adet 4, s. 29.

Mustafa Kemal, *Yine Bir İki Söz*, adet 44, s. 237.

Mustafa Kemal, *Bir İki Söz*, adet 41, s. 301.

Münif Ali, *İlm-i Ruh ve Metres*, adet 3, s. 21.

Münif Ali, *Mütercem Romanlar Hakkında*, adet 10, s. 75, 76.

Nüzhet Rebi, *Nikat-ı Mû-Şikaf*, adet 43, s. 318, 319.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Lisana Dair: İmla*, adet 46, s. 340, 341.

Yusuf Cevat, *Şafak*, adet 33, s. 239, 240.

2.2.2.1.2.2. Fıkra

E. Aznavur, *Müşahadat ve Mesmuat*, adet 7, s. 51.

İmzasız, *Bismarck'ın El Yazısı*, adet 23, s. 161.

Mehmet Muhlis, *Defter-i Sevda*, adet 30, s. 214.

2.2.2.1.2.3. Hatıra

Ahmet Şükrü, *Mülakat-ı Âşıkane*, adet 46, s. 341, 342.

A(yın) Vecdi, *Nisan Hatıraları I*, adet 6, s. 43, 44, 46.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Yâd-ı Hazin*, adet 27, s.190.

2.2.2.1.2.4. Hikâye

A(ziz) Hüdai, *Sevda İçin*, adet 44, s. 325, 326; adet 45, s. 333, 334; adet 46, s. 342.

Ali Muzaffer (Mütercim), *Canbaz Kız*, adet 38, s. 282, 283.

Aziz Hüdai *Neşide*, adet 8, s. 57, 58.

Cenap İlhami, *Bir Hikâyeden Müfrez*, adet 36, s. 262.

Faik Ali, *Validemin Felsefesi*, adet 22, s. 150, 151.

H(a) D(ad), *Samimiyet-i Garam*, adet 43, s. 317, 318.

Hasan Raif, *Sanatkâr*, adet 30, s. dış ön kapak b.

Hüseyin Hamdi, *Bir Hatıra*, adet 9, s. dış arka kapak b.

Hüseyin Hüsnü(Kasabadan), *Bir Kızın Feryad-ı Masumanesi*, adet 4, s. dış arka kapak b, a.

İmzasız, *Küçük Oğlum*, adet 34, s. 245, 246.

İsmail Nuri, *Bir Manzara-ı Rikkat-Feza*, adet 48, s. 362; adet 49, s. 308(370).

K(af) Suat, *Komisyoncu*, adet 21, s. 145, 146, 147; adet 22, s. 154, 155.

Kemal Hüznü, *Takazâ-yı Emel*, adet 31, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

L. Kadri, *Bir Masumun Son Demleri*, adet 26, s. 184, 185.

M. Servet, *İşte Hicran*, adet 16, s. iç ön kapak, 115; adet 17, s. iç ön kapak, 121.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. 'den çeviri), adet 43, s. 321, 322; adet 44, s. 327, 328; adet 45, s. 338.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Meşcereleri* (E. Z. 'den çeviri), adet 46, s. 343, 344.

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, adet 40, s. 294, 295, 296; adet 41, s. 301, 302; adet 42, s. 316.

M. Süleyman, *Leylek Valide*, adet 29, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a.

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat*, adet 29, s. dış ön kapak b; adet 30, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a; adet 31, s. dış arka kapak b, a.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Arabacı*, adet 34, s. 245.

Nazif (Katipzade), *Evrak-ı Fersude*, adet 12, s. 94, 95; adet 14, s. 111; adet 28, s. 202, 203.

Rafi Hadi, *Komşumun Lambası*, adet 2, s. 10.

Rafi Hadi, *Peri Jülyen*, adet 5, s. 34.

Safveti Kemal, *Hoca Hanım*, adet 2, s. dış arka kapak a; adet 3, s. dış arka kapak b, a; adet 4, s. dış arka kapak b; adet 6, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Sezai, *Levha-i Hayat*, adet 8, s. dış arka kapak b.

Süleyman Bahri, *Meserretli Gece*, adet 42, s. 309, 310.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Bir Hatıra*, adet 48, s. 357, 358.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Endişe-i Tesadüf*, adet 47, s. 351-353.

Vassaf Kadri (Moralızade), *Hayat-ı Hakikiye Sahneleri*, adet 32, s. 231,232.

2.2.2.1.2.5. Mektup

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni müstearıyla), *Mektup*, adet 2, s. 11, 12.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257.

İsak Ferare, *Terakki Ceride-i Feridesine*, adet 9, s. 67, 68.

İsmet Bey (Müstecabizade), *Aynen Varaka*, adet 27, s. iç ön kapak, 189.

İsmet Bey (Müstecabizade), *İsmet Bey'in İrtika'ya Cevabı*, adet 29, s. 205, 206, 209.

M. A(yın), *Bir Mektup*, adet 10, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Mehmet Nizami, *İrtika Varakparesine Cevabımız*, adet 29, s. 209.

Münif Ali, *Aveng-i Sanayi -Mektup-*, adet 10, s. 74, 75.

2.2.2.1.2.6. Mensur Şiir

[ADIVAR] Halide Edip (Salih Zeki müstearıyla), *İhtizar-ı Emel*, adet 11, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

[ADIVAR] Halide Edip (Salih Zeki müstearıyla), *Ruzname-i Hatıratımdan*, adet 9, s. dış ön kapak b.

[ALTINAY] Ahmet Refik, *Bir Şairin Bülbüle Hitabı*, adet 48, s. 356.

A(yın) Hamit, *Sevmiyorsan*, adet 10, s. dış ön kapak b.

A(ziz) Hüdai, *İstiğrak* (Mütercim), adet 3, s. 18.

Mehmet Celal (Ali Namık müstearıyla), *Gözlerin*, adet 5, s. 37.

A(yın) Necmi, *İlk Sözü*, adet 5, s. 37, 38.

A(yın) Semih, *Bir Çiçeğe*, adet 24, s. 166.

A(yın) Semih, *Enis-i Ruhum*, adet 24, s. iç ön kapak, 165.

A(yın) Semih, *İsterim Ki*, adet 30, s. 215.

A(yın) Semih, *Nakarat-ı Seylab*, adet 29, s. 208.

A(yın) Semih, *Şiir-i Mahmur*, adet 35, s. 253, 254.

Ahmet Haşim, *Sevgilime*, adet 37, s. 270.

Ahmet Kemal, *O Sen Miydin?*, adet 31, s. 223, 224.

Ahmet Nejat, *Zavallı Ruhum*, adet 11, s. 83; adet 15, s. 114.

Ahmet Şükrü, *Enin-i Sevda*, adet 35, s. 254.

Ahmet Şükrü, *İstiyorum ki*, adet 39, s. 286, 287.

Ahmet Şükrü, *Müteverrime*, adet 33, s. 241.

Ahmet Şükrü, *O Bir Gece*, adet 29, s. 208.

Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 1*, adet 35, s. 253.

Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 2*, adet 36, s. 261.

Aka Gündüz (E(lif) Avni müstearıyla), *Giryan Neşideler 3*, adet 45, s. 334.

Aka Gündüz (Edirne'den H(üseyin) Avni), *Tuhfe-i Hicran*, adet 7, s. dış ön kapak b.

Asaf Ber- Hayâ (Adliye Nezaret-i Celilesi Sicil Kalemi Ketebesinden Yenişehirli), *Hatırat-ı Muhabbetimden*, adet 48, s. 357.

Aziz Hüdai, *Acı*, adet 26, s. 183.

Aziz Hüdai, *İtiraf*, adet 5, s. 35, 36.

Aziz Hüdai, *Louis 'e*, adet 8, s. 57.

Behçet Bekai, *Ser-Nüvişt-i Hazinim*, adet 6, s. 46.

Cenap İlhami, *Terane-i Giryân*, adet 33, s. 240, 241.

Cenap İlhami, *Zeria-ı Melal*, adet 39, s. 285.

[DEVİRİM] İzzet Melih (Süleyman İzzet müstearıyla), *Niçin Sevdirdin?*, adet 46, s. 342.

[DEVİRİM] İzzet Melih (Süleyman İzzet müstearıyla), *Sevdiğime*, adet 43, s. 317.

E(lif) Melumî, *Sevdâ-yı Muhtazır*, adet 21, s. 141, 142.

E(lif) Fikret, *Yalnız Bir Katrecik*, adet 9, s. dış ön kapak b.

F. Sezai, *Sen Olmasaydın*, adet 12, s. 90, 91.

Fuat Nami, *Nerelerdesin*, adet 22, s. 149.

H(a) Süheyl, *Müphemiyet-i Hayat*, adet 8, s. 58.

H(üseyin) Macit, *Belki*, adet 2, s. 11.

H(üseyin) Macit, *Elvah-ı Ruh Sitare-i Şiirime Son Nağme*, adet 6, s. 42.

H(üseyin) Macit, *Ruhumun Mezarı*, adet 5, s. 36.

H(üseyin) Macit, *Harabe-i Ömrüm*, adet 8, s. 57.

Hacer (Hanım), *Kızım*, adet 43, s. 318.

Hasan Edip, *Tefekkür*, adet 42, s. 309.

Hayali, *Ona*, adet 11, s. 83.

Hicri (Tıbbiyeden), *Kanadalı Kadın* (Victor Hugo'dan çeviri), adet 20, s. 133.

Hüseyin Cahit, *Hayata Karşı*, adet 20, s. 137.

Hüseyin Cahit, *İnsanlar Arasında*, adet 20, s. 136, 137.

Hüseyin Macit, *Elhan-ı Ruh Carmen Operasını Dinlerken*, adet 5, s. 36.

İmzasız, *Gül*, adet 48, s. 356, 357.

İmzasız, *Seni Sevmemeliydim*, adet 34, s. 245.

İsak Ferare, *O Gece*, adet 37, s. 269, 270.

İsmail, *Saf Bir Kalbin İhtiramları*, adet 46, s. 342, 343.

Kemal Hüznü, *Eyyam-ı Aşk*, adet 46, s. 343.

Kemal Hüznü, *Gözlerine Karşı*, adet 29, s. 207.

Kemal Hüznü, *İki Damla Gözyaşı*, adet 32, s. 232.

Kemal Hüznü, *Mail-i Hüznüm*, adet 31, s. 223.

Kemal Hüznü, *Solgun Fulyalar*, adet 26, s. 183, 184.

Kemal Hüznü, *Tasvirine*, adet 25, s. 173, 174.

M(ediha) Atıfet, *Ruzname-i İtiraf I*, adet 5, s. 37.

M. Adil, *Bir Hatıra* (Paul Bourget'ten çeviri), adet 36, s. 261, 262.

M. Adil, *Hayal-i Bakir* (Paul Bourget'ten çeviri), adet 32, s. 230.

M. Necati, *Nevhat-ı İftirak*, adet 12, s. 91.

M. Necdet, *Menekşeler*, adet 3, s. 19.

M. S(e), *Bir Yâd-ı Şegaf*, adet 42, s. iç ön kapak, 309.

M. Servet, *Bir Gece*, adet 27, s. 190, 191.

Mehmet Ataullah (Müftizade Sacidi), *Enin-i Tahassür*, adet 6, s. dış ön kapak b.

Mehmet Esat (Boyabadi), *Eyyam-ı Sayfiyeden Bir Gün*, adet 12, s. 92.

Mehmet Fahri (İzmirli), *Zavallı Genç*, adet 11, s. dış ön kapak b.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Büyükannem*, adet 18, s. 125.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *O Yağmurlu Gün*, adet 32, s. 231.

Mehmet Hamdi (Giresunlu), *Zeyl-i Safha-ı Garam*, adet 7, s. 50.

Mehmet Muhlis, *Çiçekler*, adet 3, s. 19-21.

Mehmet Muhlis, *Sevda Geceleri*, adet 31, s. 224.

Mehmet Muhlis, *Sevgilime*, adet 28, s. 197.

Mehmet Muhlis, *Yeni Aşkım*, adet 7, s. 49, 50.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Hatıratımdan*, adet 34, s. 246.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Kabr-i Pederde*, adet 32, s. 232, 233.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Seni Seviyorum*, adet 37, s. 270, 271.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Sevdiğime*, adet 41, s. 301.

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda 1*, adet 43, s. iç ön kapak, 317.

Mustafa Kemal, *Hatırat-ı Sevda 2*, adet 45, s. 333.

N. Ruhi, *Naziresi*, adet 11, s. 82.

Nahit, *Zavallı Kalbim*, adet 7, s. 50, 51.

Nazif (Katipzade), *Arzû-yı Kadim*, adet 24, s. 165, 166.

Nejat Hissi, *Sevda Neşideleri*, adet 11, s. 82.

Nihani, *Gecelerim*, adet 7, s. dış ön kapak b.

Numan Semih, *Nağme-i Hicran*, adet 37, s. 271.

Numan Semih, *Sarı Saçlar*, adet 38, s. 278.

Osman Zeki, *Giriv-i Hicran*, adet 40, s. 293, 294.

Osman Zeki, *Hüsnün İçin*, adet 34, s. 246.

Osman Zeki, *Sevdiğime*, adet 38, s. 278.

Ömer Seyfettin (N. Nazmi müstearıyla), *Ey Taze Kadın*, adet 7, s. 50.

Rafi Hadi, *Benim Ruhum*, adet 3, s. 18.

Rafi Hadi, *Mersiye*, adet 6, s. 41, 42.

Rafi Hadi, *Sana*, adet 5, s. 34, 35.

Rıza Şevki, *Kırlangıçlara*, adet 6, s. 42.

Rıza Şevki, *Sarhoş*, adet 3, s. 19.

Rıza Şevki, *Tulû-ı Şegaf* 2, adet 5, s. 36, 37.

S(üleyman) Bahri, *Unuttun mu?*, adet 34, s. 247.

Salih Muzaffer, *İlk Aşkımın Hatıraları*, adet 39, s. 286.

Salih Muzaffer, *Ruzname-i Aşkımın Son Sahifeleri*, adet 44, s. 326.

Sami, *İbtika*, adet 25, s. 173.

Vasıf, *Zavallı Valide*, adet 10, s. 74.

Yusuf Nümid, *(Okunmuyor)*, adet 14, s. 105.

Yusuf Nümid, *Sen Sevgilim Senin Hayalin*, adet 28, s. 198.

Ziya Nahit, *Terane-i Hicran*, adet 29, s. 207, 208.

2.2.2.1.2.7. Tefrika

Ali Muzaffer (Mütercim), *Canbaz Kız*, adet 38, s. 282, 283.

K(af) Suat, *Komisyoncu*, adet 21, s. 145, 146, 147; adet 22, s. 154, 155.

Mehmet Muhlis, *İtiraf-ı Gam-alud*, adet 23, s. 161, 162; adet 24, s. 171; adet 25, s. 176, 177, 178, 179; adet 26, s. 187; adet 27, s. 194, 195.

Mehmet Nizami (Filibelizade), *Nevhalarım*, adet 9, s. 71; adet 10, s. 78, 79; adet 11, s. 86, 87; adet 12, s. 95; adet 13, s. 103; adet 14, s. 106; adet 15, s. 113; adet 16, s. 117; adet 18, s. 125, 126; adet 19, s. 129, 130; adet 20, s. 133, 134; adet 21, s. 142, 143; adet 22, s. 149, 150; adet 23, s. 157, 158; adet 24, s. 166, 168; adet 25, s. 174, 176; adet 26, s. 185, 186; adet 27, s. 191, 192; adet 28, s. 198, 199; adet 30, s. 215, 216; adet 31, s. 225, 226; adet 32, s. 233; adet 33, s. 241, 242, 243; adet 35, s. 254, 255, 256; adet 36, s. 262, 263; adet 37, s. 271, 272; adet 40, s. 294; adet 42, s. 310, 311.

Rafi Hadi, *Aşk-ı Pejmürde*, adet 3, s. 23; adet 4, s. 32; adet 5, s. 39; adet 7, s. 55; adet 8, s. 63; adet 10, s. 79.

Sezai, *Levha-i Hayat*, adet 8, s. dış arka kapak b.

2.2.2.1.2.8. Tercüme

Ahmet Refik, *Bir Şairin Bülbüle Hitabı*, adet 48, s. 356.

Ahmet Refik (Piyade Mülazımlarından) (Mütercim), *Piyadenin Muhaberedeki Vazifesi*, adet 1, s. 7, 8.

Ali Muzaffer (Mütercim), *Canbaz Kız*, adet 38, s. 282, 283

A(ziz) Hüdai, *İstiğrak* (Mütercim), adet 3, s. 18.

A(yın) Semih, *Nakarat-ı Seylab*, adet 29, s. 208.

E. Aznavur, *Mınak Efendi'nin Tercüme-i Hâli* (Mınak Efendi'den çeviri), adet 40, s. 298, 299; adet 41, s. 306.

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'den çeviri), adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257.

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, adet 2, s. 15, 16; adet 3, s. dış arka kapak b; adet 7, s. dış arka kapak b.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, adet 2, s. 13, 14; adet 4, s. 30, 31; adet 5, s. 38; adet 6, s. 47, 48; adet 8, s. 62.

Hicri (Tıbbiyeden), *Kanadalı Kadın* (Victor Hugo'dan çeviri), adet 20, s. 133.

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat (M. Rıfat müstearıyla), *Röntgen Şuaatı*, adet 9, s. 70; adet 10, s. 78; adet 11, s. 85, 86; adet 19, s. 130; adet 20, s. 137, 138; adet 21, s. 144, 145; adet 22, s. 152, 153; adet 23, s. 160, 161; adet 24, s. 170, 171; adet 25, s. 176; adet 26, s. 186, 187; adet 27, s. 193, 194; adet 28, s. 199, 200; adet 29, s. 210, 211; adet 30, s. 219; adet 31, s. 227; adet 32, s. 234, 235; adet 34, s. 250, 251; adet 35, s. 259; adet 36, s. 266, 267; adet 37, s. 285; adet 42, s. 313; adet 43, s. 321; adet 44, s. 328, 329; adet 45, s. 335, 336; adet 46, s. 345, 346.

M. Adil, *Bir Hatıra* (Paul Bourget'ten çeviri), adet 36, s. 261, 262.

M. Adil, *Hayal-i Bakir* (Paul Bourget'ten çeviri), adet 32, s. 230.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Civarı* (E. Z. 'den çeviri), adet 43, s. 321, 322; adet 44, s. 327, 328; adet 45, s. 338.

M. Servet, *Kır Âleminde: Paris Meşcereleri* (E. Z. 'den çeviri), adet 46, s. 343, 344.

M. Servet, *Samimiyet-i Sevda*, adet 40, s. 294, 295, 296; adet 41, s. 301, 302; adet 42, s. 312.

M. Şükrü (Mütercim), *Mücazat*, adet 29, s. dış ön kapak b; adet 30, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b, a; adet 31, s. dış arka kapak b, a.

Mehmet Tahir, *Tercüme*, adet 4, s. 29.

Rıza Şevki, *Kırlangıçlara*, adet 6, s. 42.

Rıza Şevki, *Sarhoş*, adet 3, s. 19.

Yusuf Nümid, *İstiğrak* (Victor Hugo'dan çeviri), adet 5, s. 33.

2.2.2.1.2.9. Tiyatro

Galip (İbn-i Şevki Selanikli), *Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz*, adet 37, s. 272, 273.

İmzasız, *Osmanlı Dram Kumpanyası*, adet 17, s. 123.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 1*, adet 41, s. 307.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 2*, adet 42, s. 315.

İmzasız, *Tiyatro Âlemi*, adet 15, s. 123.

Şehzadebaşı Muhbiri (İmzasız), *Şehzadebaşı Muhbirimizden*, adet 16, s. 116.

2.2.2.2. Biyografi

Bedrettin, *Buffon*, adet 17, s. 122, 123; adet 18, s. 126.

Cevdet Sai, *Muallim Virchow İçin*, adet 34, s. 248, 249.

E. Aznavur, *Minak Efendi'nin Tercüme-i Hâli* (Minak Efendi'den çeviri), adet 40, s. 298, 299; adet 41, s. 306.

Halit Naci, *Lavoisier*, adet 3, s. 22, 23; adet 4, s. 29, 30.

İmzasız, *Bürtel*, adet 40, s. 296, 297.

Mehmet Muhlis, *Şeref Hanım*, adet 20, s. 135, 136; adet 21, s. 143, 144; adet 23, s. 158, 159; adet 27, s. 193.

2.2.2.3. Coğrafya

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü), *Çin*, adet 19, s. 130, 131; adet 20, s. 138, 139.

Rıza Şevki, *Venedik*, adet 9, s. 69.

Suat Ramiz, *İran*, adet 6, s. 41; adet 7, s. 53, 54; adet 8, s. 58.

2.2.2.4. Diğer Konular

Hasan Edip (Dersaadet İdadisinden), *Fildişi*, adet 37, s. 273, 274.

İmzasız, *Başlıksız Olarak İlgi Çekici Bilgiler*, adet 45, s. 337, 338.

K(af) Suat, *Balonların Bir Rakibi Uçurtmanın Bin Türü İstimali*, adet 35, s. 258, 259; adet 36, s. 264, 265; adet 37, s. 274, 275; adet 40, s. 298.

2.2.2.5. Fen-Teknoloji

Ahmet Ziyaeddin (Darülşafaka İlm-i Heyet ve İdadî-i Şahane Kozmografya Muallimi), *Saatlerin Ayarı*, adet 48, s. 358-360.

Bedrettin, *Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya*, adet 9, s. 70; adet 10, s. 77, 78; adet 12, s. 92, 93; adet 13, s. 101, 102; adet 14, s. 106, 107; adet 17, s. 122.

Bedri Kamil, *Fen Garibeleri*, adet 42, s. 313, 314.

Cevdet Sai, *Başlıksız Olarak Makale*, adet 22, s. 153, 154.

Cevdet Sai, *Fennî Bir Lügata İhtiyacımız*, adet 24, s. 169.

Cevdet Sai, *Londra'da Verem Kongresi*, adet 35, s. 257, 258.

Cevdet Sai, *Muallim Virchow İçin*, adet 34, s. 248, 249.

Cevdet, *Kış Münasebetiyle*, adet 38, s. 280, 281, 282.

E(lif) Sadî, *Tarih-i Tabîî Hayvanat*, adet 45, s. 336, 337.

Halit Naci, *Denizde Alaim-i Tabiiyye*, adet 2, s. 13, 14; adet 4, s. 30, 31; adet 5, s. 38; adet 6, s. 47, 48; adet 8, s. 62.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, adet 3, s. 23.

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat (M. Rıfat müstearıyla), *Röntgen Şuaatı*, adet 9, s. 70; adet 10, s. 78; adet 11, s. 85, 86; adet 19, s. 130; adet 20, s. 137, 138; adet 21, s. 144, 145; adet 22, s. 152, 153; adet 23, s. 160, 161; adet 24, s. 170, 171; adet 25, s. 176; adet 26, s. 186, 187; adet 27, s. 193, 194; adet 28, s. 199, 200; adet 29, s. 210, 211; adet 30, s. 219; adet 31, s. 227; adet 32, s. 234, 235; adet 34, s. 250, 251; adet 35, s. 259; adet 36, s. 266, 267; adet 37, s. 275; adet 42, s. 313; adet 43, s. 321; adet 44, s. 328, 329; adet 45, s. 335, 336; adet 46, s. 345, 346.

Mehmet Cemil, *Musahabat-ı Fenniye*, adet 49, s. 365, 366.

N. S(in), *Buhar*, adet 28, s. 200-202.

Şevket, *Musahabe-i Fenniye*, adet 29, s. 210.

Şevket, *Şuun-ı Fenniye*, adet 46, s. 345, 346.

2.2.2.6. Güzel Sanatlar

İsak Ferare, *Resim ve Musiki*, adet 39, s. 287, 288.

[KARDAM] Kilisli Mehmet Rıfat (M. Rıfat müstearıyla), *Sanayî-i Nefise'den Tablo*, adet 39, s. 291.

Kemal Hüznü, *Şair*, adet 21, s. 141.

Kemal Hüznü, *Şiir*, adet 21, s. 141.

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Tablo*, adet 45, s. iç ön kapak, 332.

Münif Ali, *Aveng-i Sanayi 1 Rikkat-i Kelam ve Fikir*, adet 10, s. 75.

2.2.2.7. Hayvan-Hayvancılık

Bedri Kamil, *Fen Garibeleri*, adet 42, s. 313, 314.

Mehmet Cemil, *Musahabat-ı Fenniye*, adet 49, s. 365, 366.

Mehmet Tevfik, *Beygirin Bakımına Dair Malumat-ı Müfide*, adet 19, s. 131.

2.2.2.8. Moda-Kadın-Aile-Çocuk-Evlilik

E. Aznavur, *Ne Kadar Kolay İmiş* (Carmen Sylva'dan çeviri), adet 30, s. 216, 217; adet 31, s. 226, 227; adet 32, s. 233, 234; adet 33, s. 243; adet 34, s. 247, 248; adet 35, s. 256, 257.

İsak Ferare, *Jean Jacques Rousseau ve Kadınlar*, adet 31, s. 221, 222.

Vassaf Kadri (Moralizade), *İtalya'da Ziyinet-i Nisvan*, adet 5, s. dış ön kapak b, dış arka kapak b.

Yusuf Suat, *İzdivaç*, adet 29, s. 209; adet 30, s. 218, 219.

2.2.2.9. Musahabe

E. Aznavur, *Musahabe*, adet 14, s. 109, 110.

E. Aznavur, *Musahabe*, adet 15, s. 114, 115.

Faruk, *Edebiyat ve Fenniyat*, adet 31, s. iç ön kapak, 221.

Faruk, *Tekamül-i Hakayık*, adet 32, s. 229.

Mustafa Kemal, *Beyazıt Sergisindeki Tablo*, adet 45, s. iç ön kapak, 332.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Lisana Dair: İmla*, adet 46, s. 340, 341.

2.2.2.10. Ordu

Ahmet Refik (Piyade Mülazımlarından) (Mütercim), *Piyadenin Muhaberedeki Vazifesi*, adet 1, s. 7, 8.

H(a) H(a), *Rus Süvarisi*, adet 2, s. 15, 16; adet 3, s. dış arka kapak a; adet 7, s. dış arka kapak b.

2.2.2.11. Seyahat

M. Servet, *Alp Dağlarında Bir Tulû 1*, adet 6, s. 42, 43.

2.2.2.12. Tarih

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü), *Çin*, adet 19, s. 130, 131; adet 20, s. 138, 139.

Hüseyin Hüsnü (Taşköprülü), *Tarih-i Umum-i Hukuk -1- Mısır- ı Kadim*, adet 13, s. 100, 101; adet 14, s. 107, 108; adet 16, s. 119; adet 18, s. 126, 127.

İbrahim Rıfat (Hilmizade), *Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye*, adet 2, s. 12, 13.

Mişon Kohen, *Cihan Medeniyetine Bir Nazar 1*, adet 8, s. 59, 60, 61.

Suat Ramiz, *Eski Bir Çin Rasathanesi*, adet 7, s. 54; adet 8, s. 58, 59.

Suat Ramiz, *İran*, adet 6, s. 41; adet 7, s. 53, 54; adet 8, s. 58.

2.2.2.13. Tebrik-Övgü

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tebrik*, adet 38, s. iç ön kapak, 277.

İmzasız, *Cülus-ı Meymenet-Melusu Hazret-i Hilafetpenahi*, adet 26, s. iç ön kapak, 181.

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 1, s. 6.

İmzasız, *Şehr-i Ramazan-ı Marifet Nişan*, adet 40, s. iç ön kapak.

İmzasız, *Tebrik-i İd-i Said-i Fıtr*, adet 44, s. iç ön kapak.

2.2.2.14. Teşekkür

Aka Gündüz (Hüseyin) Avni, *Tebrikat ve Teşekkürat*, adet 6, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Terakki*, adet 19, s. 129.

İmzasız, *Terakki*, adet 19, s. iç ön kapak.

İmzasız, *Terakki*, adet 20, s. 133.

İmzasız, *Terakki*, adet 39, s. 285.

İmzasız, *Terakki*, adet 9, s. 69.

İmzasız, *Teşekkür-i Mahsusî*, adet 9, s. dış arka kapak b.

2.2.2.15. Tıp-Sağlık

Bedri Kamil, *Fen Garibeleri*, adet 42, s. 313, 314.

Cevdet Sai, *Londra'da Verem Kongresi*, adet 35, s. 257, 258.

Cevdet Sai, *Memleketimizde Ebelik ve Fenn-i Tedavi-i Nefasî ve Rahimî*, adet 36, s. 263, 264.

Çelebi İsmail Hakkı (Harbiye-i Şahane ve Mülkî Baytar Mektepleri Muallimlerinden), *Memalik-i Harre Emrazı Hakkında Bir Fikir*, adet 7, s. 53; adet 9, s. 69, 70; adet 10, s. 77; adet 11, s. 83, 84.

Halil Kemal (Tabip), *Hasat-ı Mesane Taş İlleti*, adet 49, s. 368, 369.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenni*, adet 1, s. 6, 7.

Halit Naci, *Şuun-ı Fenniye*, adet 4, s. 31.

Hasan Edip, *Da-i Sillde Tekerrür-i İntan*, adet 49, s. 369, 308(370).

Hasan Edip, *Hummâ-yı Asfer Aşısı*, adet 48, s. 360, 361.

Hasan Edip, *Küulün Çocuklar Üzerine Tesiri*, adet 40, s. 297, 298.

Hasan Edip, *Küulün Kebed Üzerine Tesiri*, adet 40, s. 297.

Hasan Edip, *Meriyatın Mide Üzerine Tesiri*, adet 48, s. 360.

İmzasız, *Daimi Gençlik*, adet 7, s. dış arka kapak b.

M. Behçet, *Makale-i Sıhhiye*, adet 43, s. 320, 321; adet 44, s. 330, 331.

Mustafa Fehmi, *Tufeylat-ı Muzirre*, adet 15, s. 114; adet 16, s. 118, 119.

Nizameddin (Doktor), *Müstakbelde Tabip*, adet 11, s. 85; adet 12, s. 96.

Sadettin Vedat (Doktor), *Makale-i Tıbbiye*, adet 39, s. 288, 289.

Şevket, *Daü'l-fil-i Arabi ve Sivrisineklerin Mazarratı*, adet 30, s. 217, 218.

Şevket, *Fenn-i Mikrobiden Bir Nebze*, adet 41, s. 302, 303.

Şevket, *Hinzır Eti Eklinden Mütevellid Bir Maraz-ı Müthiş*, adet 45, s. 336.

2.2.2.16. Ticaret

A(yın) Dehai, *Demiryolu Hududu*, adet 7, s. 52, 53.

2.2.2.17. Toplumsal Hayat

H(a) Kazım (Bursa Gureba Hastanesi Başkâtibi), *İki Yaşındaki Oğlum Ahmet Muhtar'a*, adet 49, s. 365.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 1*, adet 41, s. 307.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 2*, adet 42, s. 315.

İmzasız, *Ramazan Mektubu 3*, adet 43, s. 323.

2.2.2.18. Yayın Politikası

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 1, s. 6.

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 20, s. iç ön kapak.

2.2.2.19. Yiyecek-İçecek

Cazim Fekahî (Giresunlu), *Fındık*, adet 38, s. 278, 279, 280; adet 39, s. 289, 290.

İmzasız, *Yemekler*, adet 23, s. 163; adet 24, s. 171; adet 25, s. 179.

M. Behçet, *Hurma Ağacı*, adet 13, s. 102, 103; adet 14, s. 108, 109.

Şevket, *Meşrubat-ı Küüliyyenin Menafî ve Mazarratı*, adet 34, s. 249, 250.

Şevket, *Mugaddi Etler*, adet 44, s. 329, 330.

2.2.2.20. Ziraat-Çiftçilik

Cazim Fekahî (Giresunlu), *Fındık*, adet 38, s. 278, 279, 280; adet 39, s. 289, 290.

[ERDEM] Yusuf Niyazi, *Kahve Ağacı ve Mahsulü*, adet 47, s. 350, 351; adet 48, s. 361, 362; adet 49, s. 366, 367.

M. Behçet, *Halfa Otu*, adet 41, s. 303, 304.

Mehmet Cemil, *Musahabat-ı Fenniye*, adet 49, s. 365, 366.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli), *Tütün*, adet 36, s. 265, 266; adet 37, s. 273; adet 41, s. 304, 305.

[TAN] M. Turhan (Halil Rüştü müstearıyla), *Meyveli Ağaçlar*, adet 49, s. 367, 368.

2.2.2.21. İlanlar

2.2.2.21.1. Bilgilendirme Notu-Açık Mektup

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 11, s. dış arka kapak b.

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 4, s. dış arka kapak a.

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 5, s. dış arka kapak b.

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 7, s. dış arka kapak b.

Aka Gündüz (H(üseyin) Avni), *Sermuharririmizin*, adet 9, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 2, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 3, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Abonelerimize*, adet 49, s. 364.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 2, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 20, s. 139.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 26, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 31, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 38, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 42, s. 315.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 45, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 49, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Açık Mektup*, adet 8, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Başlıksız Olarak Tetimme-i Lügat-ı Naci*, adet 1, s. 8; adet 2, s. dış arka kapak a; adet 4, s. 32; adet 5, s. dış arka kapak b; adet 8, s. dış arka kapak b; adet 9, s. dış arka kapak b; adet 10, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Ceridemize İhdâ-yı Asar Lütfunda Bulunan Zevata Ricâ-yı Mahsusumuz*, adet 3, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gazetemize İhdâ-yı Asar Eden Zevat-ı Kirama*, adet 7, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *İdarehanemizin Taşradaki Vekilleri*, adet 11, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *İfade-i Mahsusa*, adet 20, s. iç ön kapak.

İmzasız, *İhtar*, adet 45, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, adet 15, s. iç ön kapak.

İmzasız, *İhtar-ı Mahsus*, adet 2, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *İtizar*, adet 22, s. 155.

İmzasız, *Mazeret-i Mahsusa*, adet 11, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Muhaberat-ı Aleniye*, adet 3, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 16, s. 119.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 24, s. 171.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 29, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Muhabere-i Aleniye*, adet 42, s. 315.

İmzasız, *Musavver Terakki'nin Satıldıkları Mahaller*, adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Resimlerimiz*, adet 18, s. 127.

İmzasız, *Roman Meraklılarına Müjde*, adet 5, s. dış arka kapak a; adet 6, s. dış arka kapak a; adet 7, s. dış arka kapak a; adet 8, s. dış arka kapak a; adet 9, s. dış arka kapak b; adet 10, s. dış arka kapak a; adet 11, s. dış arka kapak a; adet 13, s. dış arka kapak; adet 14, s. 105 (dış arka kapak a).

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 15, s. 115.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 22, s. 155.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 23, s. 163.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 25, s. 179.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 30, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 34, s. 251.

İmzasız, *Sermuharririmizin*, adet 47, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Tashih*, adet 6, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Tashih*, adet 8, s. 62.

İmzasız, *Teessüf*, adet 20, s. 139.

İmzasız, *Terakki*, adet 28, s. 198.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 11, s. dış arka kapak b.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 17, s. 123.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 22, s. 155.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 23, s. 163.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 25, s. 179.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 30, s. dış arka kapak a.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 34, s. 251.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 4, s. dış arka kapak a.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 47, s. dış ön kapak b.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 5, s. dış arka kapak b.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 7, s. dış arka kapak b.

K(irkor) Faik, *Sahib-i İmtiyazımızın*, adet 9, s. dış arka kapak b.

2.2.2.21.2. Kitap-Mecmua İlanları

İmzasız, *Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet*, adet 10, s. dış arka kapak b; adet 22, s. 155; adet 25, s. 159; adet 26, s. dış arka kapak b; adet 30, s. dış arka kapak a; adet 38, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Ceride-i Mehakim*, adet 7, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Cevahirü'l-Mülük*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Cezayir-i Bahr-i Sefid Salnamesi*, adet 11, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Elifbâ-yı Lisan-ı Ermeni*, adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Gülşen-i Mektubat*, adet 4, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gülünçlü Efsaneler*, adet 45, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *İki Çocuğun Fransa'da Seyahati*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Kalb-i Şikeste*, adet 26, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Kavanin Mecmuası*, adet 10, s. dış arka kapak b; adet 11, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Lügat-ı Naci*, adet 25, s. 179; adet 26, s. dış arka kapak b; adet 30, s. dış arka kapak a; adet 31, s. dış arka kapak a; adet 38, s. dış arka kapak.

İmzasız, *Mebhasü'l-Kelimati't-Türkiye*, adet 45, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Mizanü'l-Edep*, adet 47, s. dış ön kapak b; adet 49, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Musavver Tarih-i Osmanî*, adet 49, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Nail-i Kadim*, adet 7, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Tercüme Numunesi*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b.

İmzasız, *Trabzon Salnamesi*, adet 8, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Tulû*, adet 38, s. dış arka kapak; adet 45, s. dış ön kapak b; adet 47, s. dış ön kapak b.

2.2.2.21.3. Reklamlar

Ali (Fescibaşı El-Katipzade), *Fes Tüccarı Hamdan El-Katipzade Ali*, adet 49, s. dış arka kapak b.

İmzasız, *Berberoğlu Mağazası*, adet 17, s. 123; adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Beyoğlu'nda Tünel Karşısında Maça Mağazası*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gayet Müessir Capitol*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Gazhaneye Mahsus Kazan –Ohannes Papazyan-*, adet 18, s. 127.

İmzasız, *Tuhafiye Mağazası*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a.

İmzasız, *Viyal Şurubu*, adet 47, s. dış arka kapak; adet 49, s. dış arka kapak a.

2.2.2.21.4. Tiyatro İlanları

İmzasız, *Osmanlı Dram Kumpanyası*, adet 17, s. 123.

İmzasız, *Tiyatro Âlemi*, adet 15, s. 115.

2.2.2.22. Görseller

2.2.2.22.1. Bina

Askerî Koğuş, adet 1, s. 5. [“Saye-i Ömr-i Envaye-i Hazret-i Hilafet-penahide Trablusgarp şehri Haricinde İnşa Olunan Asker-i Şahane Kışlasında Bir Koğuşun Manzara-ı Dâhiliyesi”]

Beyazıt Kütüphanesi, adet 1, s. 4. [“Asar-ı Mahasin-disar Cenab-ı Şehriyarîden Beyazıt Kütüphane-i Umumisi”]

Beyazıt Kütüphanesi, adet 30, s. 215.

Hükümet Konağı, adet 5, s. 35. [Konya hükümet binasının fotoğrafı.]

Musavver Terakki İdarehanesi, adet 1, s. dış arka kapak.

Roma’da Saltanat-ı Seniyye Sefarethanesi, adet 34, s. 247.

San Marino’da Hükümet Dairesi, adet 32, s. 235. [“ San Marino Hükümeti
İtalya Dâhilinde Başlı Başına İdare Edilmekte Olup Avrupa’nın En
Küçük Hükümetidir”]

Trabzon Vilayeti Dâhilinde Rize Mekteb-i Rüştîyesi, adet 49, s. iç ön kapak.
[“Eccle Ruchdie a Rise (Trebizonde)”]

Üsküp’te Mekteb-i Sanayi, adet 37, s. 271.

2.2.2.22.2. Cami-Mescit-Mabed-Türbe

Asar-ı Atikeden Milet Cami Şerifinin Kapısı, adet 37, s. iç ön kapak.

Aziziye Cami, adet 4, s. iç ön kapak.[Konya’da bulunan caminin fotoğrafı.]

Cami, adet 13, s. 99. [“ Mısır’da Camiü’l-Ezher”]

İran’da Mescid-i Şahı, adet 6, s. 47.

Minerva Mabedi Harabesi, adet 4, s. 28.

Tahran’da Mescid-i Şahi, adet 39, s. 287. [“ La grande Mosquee de Chan de
perse a Teheran”]

Türbe, adet 7, s. iç ön kapak. [“Salahattin Eyyubî Hazretlerinin Türbe-i
Şerifesi”]

2.2.2.22.3. Çeşme

Çeşme, adet 10, s. iç ön kapak. [“Bilecik Kasabası Kenarında Kâin Asar-ı
Atikeden Bir Çeşme”]

Tophane Çeşmesi, adet 1, s. 8.

Tophane Çeşmesi, adet 48, s. 358. [“ La Fontaine de Tophane”]

2.2.2.22.4. Heykel

İtalya’nın Urbino Şehrinde Rekz Olunan Ressam-ı Meşhur Raffaello Heykeli,
adet 29, s. 207.

Seyyah-ı Meşhur La Perouse Namına Albi Şehrinde Rekz Olunan Heykel
(Tafsilat: “Musavver Meşahir-i Seyyahîn” kitabından), adet 33, s. 243.

2.2.2.22.5. Manzara

Anadolu Hisarı, adet 17, s. iç ön kapak. [“ Hissar d’Anatolia”]

Arnavutköyü İskelesi, adet 12, s. iç ön kapak.

Beyoğlu, adet 23, s. 159,160. [“ İstanbul Menazırından: Beyoğlu’nun
Manzara-ı Umumiyesi”]

Beyrut, adet 8, s. iç ön kapak. [“Beyrut Menazır-ı Latifesinden”]

Boğaz İçinde Dalyan, adet 8, s. 62.

Bursa Şehri ve Cami-i Kebiri, adet 38, s. 283.

Büyükkada, adet 7, s. 52.[“Büyükkada Menazırından”]

Büyükdere Rıhtımı, adet 2, s. 15.

Dersaadet Menazırından Irgat Pazarı, adet 17, s. iç ön kapak.

Fransa’da Koin Nice Şehrinin Manzara-ı Umumiyesi, adet 14, s. 108.

Fransa’nın Nice Şehri Civarında Bolivie Körfezi, adet 14, s. 107.

Göksu, adet 5, s. iç ön kapak. [“Göksu’nun Manzara-ı Hariciyesi”]

İstanbul Menazır-ı Latifesinden, adet 26, s. 183.

İzmir Şehrinin Manzara-ı Umumiyesi, adet 26, s. 184,185. [184.sayfada
bulunan fotoğraf 185.sayfaya kaymış şekilde bulunmaktadır.
Fotoğrafın açıklaması 184.sayfadadır.]

İzmit’in Sahil Cihetinden Bir Manzara, adet 27, s. 195.

Kahire, adet 2, s. 16.[“Kahire’nin Manzara-ı Umumiyesi”]

Kahire’de Bedrü’l-Nişin Karyesi, adet 11, s. iç ön kapak.

Kudüs-i Şerif Civarında Beytülâhm Kasabası, Beytülâhm’da Müvelled-i İsa
(Ayn. M.), Beytülâhm Tarafında Türbe-i Rahil, adet 31, s. 227.

Kudüs-i Şerif’in Manzara-ı Umumiyesi, adet 30, s. iç ön kapak.

Meriç Nehri, adet 8, s. 60. [“Meriç Nehri Üzerinde Edirne Köprüsü”]

Mısır Menazır-ı Latifesinden, adet 34, s. 251.

Musul Şehrinin Karşısında Kâin Ninova Kasabası, adet 40, s. 256. [“La ville de Ninva”]

Musul Şehrinin Şark-ı Şimali Cihetinden Görünüşü, adet 31, s. iç ön kapak.

Selanik’te Yeni Kapı’nın Ön Tarafından Görünüşü, adet 28, s. 199.

Şam Menazır-ı Latifesinden adet 34, s. 248.

Yenikapı İskelesi, adet 3, s. 20.

2.2.2.22.6. Şahıs

Abdurrahman Han, adet 32, s. iç ön kapak. [“Ahiren Vefat Eden Afganistan Emiri Abdurrahman Han”]

Ahmet Celalettin Paşa, adet 19, s. iç ön kapak. [“Ahiren Murassa Osmanî Nişan-ı Zîşanıyla Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Tufengî-i Hazret-i Şehriyarî Ferikan-Kiramından Saadetli Ahmet Celalettin Paşa Hazretleri”]

Antoine Lavoisier (Kimyager-i Şehîr), adet 3, s. 21. [“Tercüme-i Hâli 22. sayfada”]

Asgar Han, adet 6, s. 43. [“Sadr-ı İran Devletli Âli Asgar Han Hazretleri”]

Boğas Emanüelyan, adet 11, s. 83. [“ Bu Defa Birinci Rütbeden Mecîdi Nişan-ı Zîşanıyla Taltif Buyrulan Ermeni Katolik Patriki Rütbetli Boğas Emanüelyan Efendi Hazretleri”]

Carmen Sylva, adet 33, s. 239. [“E. Aznavur Efendi Tarafından Tercüme Olunup Birkaç Haftadan Beri Gazetemize Derc Edilmekte Bulunan “Ne Kadar Kolay İmiş” Sernameli Mektubun Muharriresi Carmen Sylva”]

Çin Generallerinden Van-San, adet 2, s. 14.

Çin İmparatoriçesi, adet 15, s. 115.

Çin İmparatoriçesi, adet 2, s. 15.

Çin İmparatoru, adet 15, s. iç ön kapak.

Çin Meşahir Siyasiyunundan Liu Hong Chang, adet 15, s. iç ön kapak.

Dersaadet İran Sefir-i Kebiri Erfeul Deuvle Prens Rıza Daniş Han Hazretleri, adet 39, s. iç ön kapak. [“ Son Altesse le Prince Mırza Rıza Khan Erfe-ul-Deuvle Anbassadeur de perse”]

Dersaadet İran Sefir-i Kebir-i Sabıki, KirmanValisi Devletli Mirza Mahmut Han Hazretleri, adet 40, s. 295. [“S. E. Mirza Mahmoud Khan Alea-ul Mulk Ex Embassadeur de perse”]

Habibullah Han, adet 34, s. iç ön kapak. [“Afganistan Emiri Habibullah Han Hazretleri”]

Hacı Arif Bey, adet 5, s. 39. [Ünlü hattat Hacı Arif Bey’in fotoğrafı.]

Halil Rıfat Paşa, adet 36, s. iç ön kapak. [“Sadrazam Merhum Halil Rıfat Paşa”]

Halil Rıfat Paşa, adet 6, s. 43. [“Şehametli Şah Hazretlerine Ortaköy Rıhtımında Rasime-i Hoş Amedîyi İfaya Memur Buyrulan Sadrazam Fehametli Devletli Halil Rıfat Paşa Hazretleri”]

Hasan Tahsin Bey, adet 47, s. iç ön kapak. [“Girit Hanya Eşraf ve Hanedanında ve Şehremanet-i Celilesi Meclis-i Azâsından Olup Geçen Perşembe Günü İrtihal Etmiş Olan KAourzade Hasan Tahsin Bey” “Feu Hassan Bey Kaourzade Membre du Conseil de la Prefecture de la Ville (Decede, Jeudi le 17 Janvier 1902)”, “Merhum meşarünileyh 1254 senesinde tevellüd etmişti. Hamiyet ve sadakati ve hidemat-ı mesbukası hasebiyle rütbe-i evvelî ile ve ikinci rütbedeb Osmanî ve Mecidî nişan-ı Zîşanlarıyla taltif buyrulmuştu. Meşarünileyh fahrî muvazzaf birçok hidemat ifa eylemiş ve en son (okunmuyor) şehremaneti meclis azalığından ibaretti” açıklamasıyla verilmiş fotoğraf.]

Kamil Bey, adet 47, s. 351. [“Üsküdar Jandarma Kumandanlığına Tayin Buyrulan Rifatlı Kamil Bey”, “MAjor Kiamil Bey, Nomme Commandant de la Gendarmerie de Scutari”]

- Mckinley, adet 29, s. iç ön kapak. [“Amerika Reis-i Müteveffa Mckinley”]
- Menelik Hazretleri, adet 35, s. iç ön kapak. [“Habeş İmparatoru Menelik Hazretleri”]
- Mınak Efendi, adet 41, s. 303. [“İki Haftadan Beri Gazetemizde Tercüme-i Hâli Yazılmakta Bulunan Osmanlı Dram Kumpanyası Müdürü Aktör Şehîr Mınak Efendi”]
- Mirza Mahmut Han, adet 6, s. 34(44). [“Dersaadet İran Sefir-i Kebiri Devletli Mirza Mahmut Han Hazretleri”]
- Muzafferiddin Şah Kaçar, adet 6, s. iç ön kapak. [“Şah-ı Âli-Cah İran Şehametli Muzafferiddin Şah Kaçar Hazretleri”]
- Müteveffa Artin Paşa, adet 33, s. iç ön kapak.
- Müteveffa: Le Hong Chang, adet 36, s. 264. [“Müzakerat-ı Sulhiyye Esnasında Çin Hükümetinin Murahhas-ı Fevkaladesiydi. Son Senelerde Avrupa’ya Azimet Etmiş ve Çin Hükümetiyle Avrupa’ya Beyninde Cereyan Eden Bilcümle Müzakerat-ı Siyasiyede Bulunmuştur. Avrupa’da Esnâ-yı Seyahatte Çin Ahval ve Âdâtında Olmak Üzere Yanında Büyük Bir Tabut Taşıymaktaydı. Çinliler İndinde Memalik-i Ecnebiyede Defn Olunmak Günah Ad Olunduğu Hasebiyle Le Hong Chang Vefatında Mezkûr Tabutla Çin’e Gönderilmek Üzere Yanında Bulunduruyordu.”]
- Nuri Beyefendi, adet 46, s. iç ön kapak. [“Mülkiye Tekaüd Sandığı Muhasebeciliğine Tayin Buyrulan Saadetli Nuri Beyefendi Hazretleri”
“S. E. NOURİ BEY, Nomme Chef de la Comptabilite de la Caise”]
- Ohannes Han, adet 6, s. 48. [“Dersaadet İran Sefareti Baştercümanı Saadetli Ohannes Han Hazretleri”]
- Ormanian Efendi Hazretleri, adet 43, s. 319. [“Bu kere Altın ve Gümüş İmtiyaz Madalyasıyla Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Ermeni Patriki Rütbetli Ormanian Efendi Hazretleri” “M. Maghakia Ormanian patriarche Armeniens”]

- Recep Bey, adet 41, s. iç ön kapak. [“Bu Defa Rütbe-i Bâlâ ile Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Şurâ-yı Devlet Tanzimat Dairesi Azâ-yı Kiramından Utufetli Recep Beyefendi Hazretleri”]
- Recep Beyefendi, adet 16, s. iç ön kapak. [“Bu Defa Birinci Mecîdi Nişan-ı Zîşanıyla Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Şurâ-yı Devlet-i Tanzimat Dairesi Azâ-yı Kiramından Saadetli Recep Beyefendi Hazretleri”]
- Refik Beyefendi (Mühürdar-ı Sadr-ı Âli), adet 2, s. 13. [“Bu Kare Rütbe-i Bâlâ ile Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Şurâ-yı Devlet Tanzimat Dairesi Azâ-yı Kiramından Mühürdar-ı Sadr-ı Âli Utufetli Refik Beyefendi Hazretleri”]
- Refik Beyefendi, adet 21, s. iç ön kapak. [“Ahiren Birinci Rütbeden Nişan-ı Âli-i Osmanî ile Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Şurâ-yı Devlet-i Tanzimat Dairesi Azâ-yı Kiramından, Mühürdar-ı Sadr-ı Âli Utufetlü Refik Beyefendi Hazretleri”]
- Reşat Paşa (Maliye Nazır-ı Âlisi), adet 2, s. 12. [“Bu Kare Rütbe-i Samiye-i Vezaretle Mazhar-ı Taltif-i Âli Buyrulan Maliye Nazır-ı Âlisi Devletli Reşat Paşa Hazretleri”]
- Reşat Paşa, adet 28, s. iç ön kapak. [“ Bu Defa Maliye Nezaret-i Celilesine Tayin Buyrulan Şurâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi Azâsından Devletli Reşat Paşa Hazretleri”]
- Reşit Paşa, adet 31, s. 223. [“Musul Valiliğine Tayin Buyrulan Saadetli Reşit Paşa Hazretleri”]
- Sait Paşa, adet 6, s. 48. [“Şehametli Şah Hazretlerine Ortaköy’de Resim-i Hoş Amedîyi İfaya Memur Buyrulan Şurâ-yı Devlet Reisi Devletli Sait Paşa Hazretleri”]
- Tevfik Paşa, adet 20, s. iç ön kapak. [“Riyaz-ı Şehîr Merhum Tevfik Paşa”]
- Tevfik Paşa, adet 6, s. 34 (44). [“Şehametli Şah Hazretlerine Makriköy Köyünde Rasime-i Hoş Amedîyi İfaya Memur Buyrulan Hariciye ve Sıhhiye Nazırı Devletli Tevfik Paşa Hazretleri”]

Transvaal Generallerinden Mûteveffa Giberd, adet 15, s. iç ön kapak.

Transvaal Reis-i Cumhuru Mösyö Kruger, adet 15, s. iç ön kapak.

Turhan Paşa, adet 6, s. 48. [“Şehametli Şah Hazretlerini Edirne’de İstikbale Memur Buyrulan Şurâ-yı Devlet Mülkiye Dairesi Azâ-yı Kiramından Devletli Turhan Paşa Hazretleri”]

Virchow, adet 35, s. 259. [“Sekseninci Sene-i Devriye-i Veladiyesi Hasebiyle Geçen Nûshada Hakkında Berlin’de Şenlikler İcra Edildiğini Yazmış Olduğumuz Muallim-i Şehîr Doktor Virchow”]

Vizental Efendi, adet 3, s. iç ön kapak. [“Ahiren Vefat Eden Muallim-i Şehîr Vizental Efendi”]

2.2.2.22.7. Tablo

Sanayi Nefîse’den: Tablo, adet 43, s. 323.

Tablo, adet 12, s. 91. [“Tablo: Bahar Çiçekleri”]

Tablo, adet 24, s. 167. [“Sanayi-i Nefise’den Tablo: Sahaif-i Muhabbet”]

Tablo, adet 25, s. 175. [“Sanayi-i Nefise’den Tablo: Satıcı”]

Tablo: Ava Giderken, adet 44, s. 327.

2.2.2.22.8. Topluluk

Bafra Ermeni İnas Mektebi Talebatı, adet 18, s. 127.

Bafra İslam Mekteb-i İptidaiyesi Şakirdanı, adet 18, s. iç ön kapak.

Bir Habeş Heyet-i Süferası, adet 35, s. 255.

Havaya (Havana) Adası Ahalisi, adet 27, s. 191.

İngiltere Parlementosu Azasından Olup Osmanlılara Karşı Daima Bir Hissi Muhabbet İbrazıyla Meşhur Olan ve Ahiren İngiltere’de Vefat Eylediği Haber Alınan Sir Schmidt Baretlet ve Mahdumu, adet 45, s. 334.

Silistre Kasabasının İbtidaiye ve Rüştîye Mektepleri Şakirdanıyla Heyet-i Talimiyesi, adet 16, s. 119.

Şam İdadî ve Rüştî-i Askerisi Heyet-i Tedrisiye ve İdaresi, adet 48, s. 359.
[“Corps Administrafit et Professonal des ecoles Militaires a Damas”]

Şam-ı Şerif İdadî ve Rüştî-i Askerisi Heyet-i Tedrisiye ve İdaresinin Duâ-yı
Temadî-i Ömür ve İclal-ı Padişahı Ân-ı Mesudundaki Vaziyetleri,
adet 38, s. 279.

2.2.2.22.9. Diğer Görseller

Bahar Çiçekleri, adet 41, s. 307.

Daire Çalan Kız, adet 42, s. 312. [“Femme Chanteuse”]

Değirmen, adet 9, s. 68. [“Kürre-i Arz Üzerinde Bulunan En Büyük Yel
Değirmeni” açıklamasıyla verilen fotoğrafın sol alt köşesinde “Hama
Kasabasında” ifadesi yer almaktadır.]

Ezhar Arasında, adet 22, s. 151.

İstasyon Garı, adet 10, s. 76. [“Bilecik İstasyonu Kurbunda Küplü Karyesinin
Medhalı”]

Köy Âlemi, adet 9, s. iç ön kapak.

Köy Âlemi: Su Başında, adet 29, s. 211.

Köy Hayatı, adet 27, s. iç ön kapak.

Leblebici, adet 42, s. 315. [“Vendeur de pois rotis”]

Ocak Süpürücüsü, adet 30, s. 219.

Röntgen Şuayla Gümrüklerde Eşya Muayenesi, adet 13, s. 100.

Sudan Ahali-i Mahalliyesinin Raks Oyunları, adet 28, s. 203.

Şam İdadî-i Askeri Talebesinin Jimnastik Talimleri, adet 42, s. 311.
[“Exercices de gymnastique des eleves de l’ecole militaire a Damas”]

Şam İdadî-i Askerisi Talebesinin Jimnastik Talimleri, adet 40, s. 299.
[“Exercices de gymnastique des eleves de l’ecole militaire aDamas”]

Tesadüf: Suyu Giderken, adet 32, s. 231.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SEÇİLMİŞ METİNLER

3.1. Biyografi

3.1.1. Buffon

Malumdur ki meşahirin teracim-i ahvali, silsile-i iştihar ve ilmîne henüz intisap eylemiş nevresideganın hatavat-ı nahifesini beray-ı takviye tertip ve böyle bir hizmet-i mukaddesenin medar-ı husulü oldukları için –sahibi herhangi millete mensup olursa olsun– meziyet ve ehemmiyetle müsavi addolunur... Buna binaendir ki insaniyete, medeniyete hizmeti ziyade sebkat eyleyen eslaf; bugün elsine-i ahlafta bin-nisbe mazhar-ı ihtiram ve sergüzeştin de ona göre haiz-i nisab-ı takdirdir.

Buffon, ki o zümre-i fazılâya dâhil bir merd-i zi-hireddir; sevabık-ı ahvali az çok ibret ve intibahtan azade olamayacağından tercüme-i hâlini muhtasaran tahrir ve evrak-ı münteşire meyanında makalat-ı müfidesiyle bihakkın bir mevki-i mümtaz ihraz eyleyen (*Terakki*) ceride-i feridesiyle istifade-gah-ı ammeye vazıa ictisar eyledim.

Buffon ismi az çok Fransızca bilenlerin kâffesince malum olsa gerektir. Fakat herkes bunun hem büyük bir âlim-i tabiat (tabii) hem de bir muharrir-i muktedir olduğunu elbette bilmez, Fransız edebiyatının herhangi bir mecmua-ı müntehabata atf-ı nazar edilse, bu ismin mezkûr olduğu görülür, hatta Fransa'nın mekatib-i iptidaiye idadiyesinde (tarih-i tabii)sinden mehuz birçok parçalar imla ve (resüsitasyon) yerinde tedarik ediliyor.

Gerek sabavet ve gerekse şebabet zamanlarındaki hayatını musavver müteaddit resail tabedilmiş ve elanda tabedilmekte bulunmuştur. Buffon nasıl insan imiş, müddet-i hayatını ne ile geçirmiş ve ne suretle iştihar etmiş? İşte karilerimize nakil ve beyan edeceğimiz noktalar.

Bu zatın asıl ismi (Jean Louis Leclerc)dir. Buffon ismi ise bu derece iştiharından sonra Fransa //123// krallarından 15. Louis'in Kont nasbıyla kendisine

bahsettikleri bir malikâneden intikal eyliyor. 7 Eylül 1707 tarihinde (Burgonya) Eyaleti dâhilinde kâin (Montbard) Kasabası'nda tevellüt etmiş; ilk senelerini Buffon malikânesi civarında imrar ile kır âlemlerinden, meşagil-i ziraiyeden telezzüz etmiş, muahharen ömr-i diğerini dağdağa-i medeniyetten dûr olarak ikmale sebebiyet vermiştir, tarih-i tabisinin –geyik– bahsinde diyor ki: “Gökler, yerler, kırlar, ovalar, ormanlar insanın emlak-ı hakikiyesidir ki hiçbir vakit muris-i endişe ve mail-i inhidam olmazlar.”

Pederi (Benjamin Leclerc) Burgonya parlamentosunun azalığı iştirâ eyledikten sonra ailece (Dijon) şehrinde ikâmete mecbur oldu, bu esnada Buffon bahar-ı hayatının on birinci devrini görmüş dinç, çevik, gayur, şen bir tıfl-ı na-baliğ idi, tahsil-i ulum ve maarif için mezkûr kasabadaki Musevi (Koleji)'ne verildi. Müddet-i tahsilinde her şeyden ziyade oyuna merak eder, hele koşmayı canına minnet bilirdi; bununla beraber daima mütefekkir, daima müteammik görünürdü. Kütüb-i riyaziye bahusus müptedi bir talebeye göre –ulemâ-yı Yunaniyeden– (Eukleides)'in pek müşkül pek muğlak görünen hendesesi indinde (Petit Poucet, Peau d'ane) hikâye gibi en latif, en eğlendirici masallardan ziyade haiz-i kıymet idi.[Adet 17 Sayfa 122-123]

Arkadaşları zıp zıp oynamakta iken o ekseriya aralarından çekilir, şayet arayacak olsalardı, bahçenin bir tarafına gitmiş, kum üzerinde eşkâl-i hendesiye tersim ile meşgul bulurlardı.

Günün birinde büyük bir kilisenin çan kulesine çıkar, oradan etrafı temaşa etmekte iken aklına bir mesele-i riyaziye gelir. Artık başka bir şeye bakmak kendince emr-i muhal fikri, aklı hep onunla müştakil... Bir müddet orada öylece kaldıktan sonra arkadaşları tarafından terk edilip yalnız kaldığının farkına varınca büyük bir tehalükle bir ipe sarılır, aşağı inmek ister; fakat inerken vücudunun sıkletinden dolayı elleri rahne-dar olur. Yine hâlinden haberdar olamaz, muttasıl düşünür. Düşünmek, hayatında tesadüf eylediği bahtiyarlıklardan biri idi. En nihaye refiklerinden birinin: “Nedir, o ellerindeki kanlar!” ihtarı üzerine kendisinin bile hayrette kaldığı meşhurdur.

Vaktaki mektepten şehadetnamesini aldı, artık intihab-ı meslek zamanı gelmiş demektir. Babası her fenden ziyade hukuku ister; ancak Buffon onun gibi

hâkim olup da koltuk sandalyelerde oturmak, muhakemat-ı umumiye-yi rüyet etmek, bu suretle ahaliye nüfuzunu tanıtırmak, daha daha... İhtirasat-ı beşeriyeden zerre kadar hoşlanmaz, bunlardan katıyen nefret ederdi. Fikir ve maksadı dünyada serbest yaşamak idi. Evet... Bir şeyi gözler, beklerdi; fakat –gençlerimizin nazar-ı mütereddidanesine– bahtiyarlık olduğunu tefahhus edemezdi.

Bir zaman Dijon’u terk ile yeni henüz bilemediği birtakım şeyleri görmek fırsatı da kendisine ihda edildi. Şöyle ki gayet ciddi âlim bir muallimi tarafından terfîk edilmiş, kendi zevk ve sefası için seyahate çıkan Duc de Kingston namında genç bir İngiliz asilzadesiyle tesis-i muhadenet etmiş idi. İşte bu fırsatı elden fevt etmeyerek bunlarla birlikte Fransa ve İtalya’nın bir kısmını ziyaret eyledi. Şüphesizdir ki şehirlerin mualla binalarını, müzehanelerini, sanayi-i nefisesini az faydasız bulamadı. Lakin en ziyade dikkatini celbeden şey kırlar, dağlar, ovalar, dereleler, denizler, elhasıl tabiatın bu asar-ı insaniyeden ziyade muhteşem ve payidar olan tesisat-ı dil-firibanesi oldu. [Adet 18 Sayfa 126]

Mabadı var.

Bedrettin

adet 17 s. 122-123; adet 18 s. 126

3.1.2. Mınak Efendi’nin Tercüme-i Hâli

Osmanlı Dram Kumpanyası müdürü en meşhur aktörümüz Mınak Efendi’nin tercüme-i hâlini herkes seve seve okuyacağını bildiğimiz için ber-vech-i âti yazıyoruz. Kariin-i kiramımıza şunu da arz ederiz ki bu tercüme-i hâl Mınak Efendi’nin bizzat yazıp Ermenice ”*Luys*” gazetesine vermiş olduğu müsveddenin aynen tercümesidir.

E. Aznavur

Hasköy’de son derece fakir bir ailenin sulbünden dünyaya geldim. Orada taayyüş ettim, orada büyüdüm. Pederim terzi idi. Küçük yaşında aileme bar olmamak için sabahları, mektebe gitmezden evvel, pederimin dikmiş, hazırlamış olduğu pantolonların düğmelerini diker, akşamları, mektepten avdetimde, evimiz için iktiza eden suyu taşırdım. Mektepteki öğle yemeğim, arkadaşlarımın sofralarından artan kırıntılardan ibaret idi ki bunu mektep hademesi toplar ve kendisinin

sevmediği, hoşuna gitmediği şeyleri bana //299// verirdi. Sınıf arkadaşlarımda içinde daima birinciliği ihraz eder ve her sene sırasıyla terfî-i sınıf ederdim. Muallimlerim ezcümle o zaman mektebimizin müdürü bulunan müteveffa Turus Efendi beni pek çok severdi. Senede iki kat elbise ile, mektep için iktiza eden kitap, kâğıt vesairemi bu zat tedarik ederdi. Her yılbaşında da bana güzel bir takvim yahut nefis birer resim ihda ederdi.

On üç yaşına girdiğim zaman validem –fakr-ı hâlimizden naşı– beni komşumuz olan bir değirmencinin yanına verdi. O günden itibaren her sabah sırtımda biraz kararmış bir camcı gömleği ve omuzumda boş bir zembil olduğu hâlde Ayvansaray’da kâin dükkânımıza gider ve akşamları dolu zembili alarak ustamın hanesine götürerek abla tesmiye ettiğim zevcesine teslim ederdim. Bir ay kadar bu hizmetle istihdam edildim. Bir pazar günü –mutadım olduğu veçhile– kiliseye gittim, fakat üst başımdan utandığım için içeriye girmeye cesaret edemeyerek dış kapısına yakın bir mahalde duruverdim. Bu sırada mektep müdürü Turus Efendi beni gördü ve yanıma gelerek dedi ki:

–Mardik! Neredesin, mektebe niçin devam etmiyorsun, bu üst baş ne?

Mektep haricinde imrar etmiş olduğum bir aylık sergüzeşt-i hayatımı kendisine naklettim. Sonra kolumdan tutarak beni doğruca kilise azalarının huzuruna götürdü. Orada dedi ki:

–Efendiler! Bu çocuk mektebimizin en zeki, en çalışkan bir şakirdi idi. Ne çare ki ebeveyni fakr-ı hâllerinden naşı kendisini bir değirmenci yanına vermişler. Lütfen şu çocuğu taht-ı himayenize kabul ediniz. Müdürümüzün şu ifadesi üzerine kilise meclisi azasından iki zat beni himaye edeceklerini kararlaştırdılar. Derhâl pederimi meclise davet için, adam gönderdiler, pederim evde bulunmadığı için validem geldi. Evimize günde bir ekmek göndermek ve benim her nevi ihtiyacımı kendilerine ait olmak şartıyla beni mektebe göndereceklerini valideme teklif ettiler. Onun canına minnet! Validemin muvafakatını istihsal ettikten sonra velilerim, Nikoli namında müstahdemlerinden biri ile Galata’ya hamama gönderdiler. Hamamdan, baştan ayağa kadar hep yeni elbiselerle dışarı çıktım bir bohça derununda olan çamaşırlarımı da alarak doğruca velilerimin nezdine gittim ve arz-ı teşekkür zımında ellerini öptükten sonra evimize avdet ettim.

O günden sonra tam beş sene müddetle mektepte çalıştım yemeğim vakt u zamanında geliyordu. Artık bir zengin çocuğu gibi, yemek vaktinde daima fakir bir arkadaş bulur, yemeği beraber yerdik.

Beş sene sonra velilerim, biri, diğeri müteakiben vefat ettiler. Mamafih ben o zamana kadar oldukça büyümüş ve mümkün mertebe iktisab-ı malumat etmiş olduğum cihetle artık kendi kendimi idare edebilirdim. Az vakit sonra mektebimizde muallim muavinliğine tayin olundum. Daha sonra Gedikpaşa ve Eyüp Mahalle Mekteplerinde ifâ-yı vazife eyledim. Bir müddet bu suretle geçinebildikten sonra Hasköy’de kâin Nersisyan nam mektepte ilm-i hisab muallimliğine davet olundum. Bu mektepte, ara sıra müteveffa Çaprasidciyan’ın rejisörlüğü altında tiyatro oyunlarını oynardık.

Bu zamanlarda idi ki mezkûr Nersisyan Mektebinin arka sokağında Hasköy Tiyatrosu namıyla bir tiyatro tesis ve küşad edildi. **[Adet 40 Sayfa 298-299]**

Hasköy Tiyatrosunda ancak bir gece icrâ-yı sanat edilebilirdi. Zira Mösyö Naum tarafından Beyoğlu’nda Opera Tiyatrosunun tesis ve küşadı üzerine mezkûr tiyatro ihtiyar-ı tatil etmişti.

Hasköy Tiyatrosunda aktörlerden Ekşiyan, Moğakyan ve Acemiyan Efendilerle muarefe peyda etmiştim ki bunlar bilahare Beyoğlu’nda Mösyö Naum’un tiyatrosunda icrâ-yı sanat eyledikleri sırada beni de davet ederlerdi. Opera Tiyatrosunda mevki-i temaşaya vazolunan Aristodem piyesinde ilk rolüm –ona namzed hiç kimse bulunmamak hasebiyle– Aristodem’in kızı İksirya’nın rolü idi. Ekşiyan da pederim, Aristodem olmuştu.

Birkaç sene sonra yani 1859 sene-i miladiyesinde Altunyan, Meryemkuli ve Hurdacıyan Efendilerin taht-ı idaresinde olarak bir tiyatro küşad edildi. İşte bu zamanlarda idi ki muallimlik mesleğini terkle aktörlüğe sülük ettim.

Eski aktörlerden, İtalyalı Mösyö Astyers müdürümüz, Ekşiyan, Magokyan ve Acemiyan Efendiler üstatlarımız olup, Benliyan, Fasulyacıyan, Tıryans, Çıracı, Sedefciyan locası, Mirasiyan Efendilerle Arusiyak ve hemşiresi Agauni Hanımlar hep arkadaş idik.

İki sene müddetle, yazın nısf maaş olarak oyunları meşk eder kışın da tamam maaşla mevki-i temaşaya vazederdik.

Terziyan, Tıǵlıyan Efendiler telif ve tercümeleriyle bize muavenette bulunurlardı. İkinci sene evahirinde tiyatromuz kapandı. O senenin, kışında icrâ-yı sanat zımnında kumpanya ile İzmir'e gittik. İlk günleri iyi gitti, kazanıyorduk, gittikçe bu muvaffakiyeti kaybettik. Bu sıra da aktörlerimizden T. Fasulyacıyan ile Matmazel Bayzar Papazyan birbirini sevdiler ve doğruca Taraşan'a (!) giderek orada teehhül ettiler.

İzmir'den avdetimizde Hekimyan Sarabyan Efendi bir tiyatro isticar ve bir müddet sonra Tıngıasyomon Efendi de kendisine iştirak etti. Karakoşyan Edendi ile Araksi ve Agavni (şimdi Binnemeciyan Hanım) Hanımlar bu sırada bize iştirak etmişlerdir. Bir sene sonra Manas'ın tavassutuyla tiyatromuza bir Fransız opera kumpanyası geldi. Biz de bittabi açıktaki kalarak yine muallimliğe karar verdik.

Bu sıralarda Kayseriye Mektebi için bir muallim ve bir muallimeye lüzum görünmüştü, beni tavsiye ettiler, ben de bu vazifeyi reddetmedim. Üsküdar'dan da bir muallime buldum ki bilahare Madam Mınak oldu.

Samsun tarikiyle Kayseri'ye giderken yolda Çakmak tesmiye olunan bir Ermeni köyüne tesadüf ettik, buranın ahalisi bizim muallimlik vazifesiyle Kayseri'ye gitmekte olduğumuzu haber almış olmakla okumuş adamlar hakkında öteden beri besledikleri bir fikre binaen "bu adam da zevcesi de okumuşturlar" diyerek biri sıtması için elime bir miktar pamuk tutuşturdular diğeri zevcemi bir hasta üzerine okumaya devam ederdi.

Zevcemin ilk okuduğu hasta vefat etti. Kulağı sağır dilsiz bir kız üzerine de okudu. Bu kızın dili bilahare tesadüfen açılmış olmakla avdetimizde hediyecek pek çok pide, bulgur ve cevizli alabildik.

Kayseriye'de dört sene müddetle muallimlik vazifesini ifa ayledikten sonra, Dersaadet'e avdet etmeye karar verdim. Zira gazetelerde mevki-i icraya vaz olunacağı mulin bulunan tiyatro ilanlarını okudukça yüreğim hopluyordu.

1873 sene-i miladiyesinde, kış üstü faiz olarak kazandığım üç nefer çocukla beraber Dersaadet'e avdet ettim. Yolda zevcem İstanbul'da muallim mi yoksa aktör mü olacağını soruyordu. Hiç aktör olacağını söyler miyim? Fakat buraya ayak atar atmaz köprü üzerinde Kalemciyan Efendi'yi gördüm tesadüf bu ya! Bu zat da, bir kumpanya teşkil etmiş ve benim geleceğimi haber almış olmakla beni beklemekte olduğunu haber verdi. Ertesi gün doğruca Ortaköy'e gittim orada Magakyan

Atamyan, Sisak, Tıryans, Masosyan Efendilerle Madam Hıraçyan, Matmazel Asdigbak ve hemşiresi Siranuş’la sair bazı zevatı buldum ki kemal-i muvaffakiyetle icrâ-yı maharet etmekte idiler.

Magakyan Efendi’nin idaresinde bulunan kumpanyamız beş ay müddet, icrâ-yı sanat eyledi. Müdürümüz cümlemizin menfaatine ayrı ayrı oyunlar mevki-i temaşaya vazedip bizi memnun ettikten sonra bir de kendi menfaatine bir oyun tertip etti.

Bundan sonra kumpanyamız, oyunlarına nihayet vermiş olmakla, ben ve Tıryans başka bir tiyatro kumpanyası idaresine geçtik.

1880 tarihinde bir müddet Atamyan ve Karakaşyan Efendilerle oynadım. Bir sene sonra Sancakçıyan Efendi ile Mari Nevaret Hanım bize iştirak ettiler.

Bir müddet sonra “Osmanlı Dram Kumpanyası”nı teşkil edip elyevm idare etmekteyim.

Alaâ-kadri’l-iktidar piyesler intihap ederek bizzat tercüme eder ve ettiriyorum. Kumpanyamda bulunan zevatla hoş geçinmek birinci emelimdir. Bunun için birine güldüğüm zaman diğerine ağlarım, birine hiddet ettiğim sırada diğerine rû-yı muhabbet gösteririm. Hasılı, elimden geldiği kadar gâh birini gâh diğerini memnun etmeye çalışırım. Söylenilen sözlere lüzumundan ziyade ehemmiyet vermem. Kumpanyama dâhil olmak için birçok rica ve minnetten sonra namus ve haysiyetimi lekedar etmek isteyenlerin hâllerine acırım.

İşte tercüme-i hâlim, işte hayatım. M.Mınak [Adet 41 Sayfa 306]

E.Aznavur

(Ohannes Aznavur)

adet 40 s. 298-299; adet 41 s. 306

3.1.3. Şeref Hanım¹⁰

Geçen gün Asır Kütüphanesi’nde Mehmet Nizami Bey ve bir zat-ı muhterem ile oturuyorduk, görüşürken söz; edebiyata... Âlem-i matbuata sonra da sahaif-i

¹⁰ Bundan evvelki dört şair (*Mecmua-ı Edebiye*) ile neşrolunmuştur.

şuarâ-yı salifeye intikal etti. Ben, bunları yazmaktan maksadımın, hazain-i şuarâ-yı kadimeyi yıllarca emekler sarfıyla vücuda gelmiş o asar-ı ber-güzideyi o büyük, o kıymettar divanları karıştırarak, dikkatle okuyarak, beğendiklerimi yeni bir üslup ile çerçevelemek... Senelerin yığıldığı enkaz-ı nisyan arkasında nazarlardan kaybolmuş bir gülzar-ı edebin, şiir çiçeklerini, yerlerinden çıkarıp –calib-i enzar olacak bir surette tarh olunmuş– bir bahçede, tarlalar içinde bütün letafetleriyle, bütün nezahet-i şiiriyeleriyle göstermek... Kendilerini bu vakte kadar görmeyen dikkatsiz, tettebbusuz muterizlere tanıttırmak... Evet; eski şiirleri görmedikleri, okumadıkları hâlde onların kâmilan müphem, her biri birkaç defa lügat kitabına müracaatsız anlaşılmayacak derecede garaib-i lügat ile âlûde olduğu ve kaillerinin histen... Hiss-i şairiyetten mahrum oldukları fikirlerinde bulunanların dimağlarında menkuş – hakikat-bin olanları cidden müteessif, müteessir kılan– hayalat-ı acibiyeyi silmek, olduğunu söyledim!

Filhakika adem-i tettebbu, adem-i vukufi ve bu sebepten eslaf hakkındaki nefreti garazkarlığı yevmi gazetelerden birinin bir iki ay kadar evvel çıkan nüshasındaki hikâye tefrikasında:

[Zavallı âdem; kırkıktan sonra sahafları dolaşarak divanlar “Sefinetü’ş-Şuara”lar, “Tekiretü’l-Üdeba”lar satın aldı. Koca bir kütüphaneyi onlarla doldurdu. Bu kitapları açıp okumaya başladığı zaman pederinin kendisine Farisi okutmadığına canı sıkılıyordu. Bu divanlarda da Türkçe bir şey yok ki... Hep Farisi, hep Farisi nihayet eline Vasıf-ı Enderunî *Divan*’ı geçti. Oh! Hele bu, bir parça Türkçeye benzer bir şey. Öyle ya içinde:

“Olma sokak süpürgesi”

“Kadın kadıncık ol”

Var. Haremi Hanım’a sevinçle bu *Divan*’ı ve *Divan*’ın o sahifesini gösterdiği zaman:

–*Vasıf Divanı* mı? O da tam sen akılda bir şey imiş. “İlahi efendi” bu *Divan* da okunur mu ya! ...!] gibi mucib-i teessüf yazılar ispat etmez mi?

Acaba bu dikkatli muharrir(!) hiçbir divan eline alıp okumamış mı? Eğer okumuş olsaydı eski nazımların, şiirlerin –asar-ı mensure müstesna olduğu hâlde–

ekserinin sadelikte şimdikilerinden pek farklı olmadığını görür ve Vasıf-ı Enderunî'nin:

Sen belle bunu ey gül-i zibende nümayış
Yok gayrı derunumda benim ülfete hahiş
Gördük de beni eyleme beyhude nevazış
Küstüm sana ben nafiye yalvarma barışmam

Ömrümde sana geçmedi bir kere niyazım
Âşık olayım da ne demek geçmeye nazım
Bi-lutf u mürüvvet! Benim ülfet neme lazım
Küstüm sana ben nafiye yalvarma barışmam

Şarkısıyla Nazım'ın şu;

Ah seherim nale-i mestane mi sandın?
Feryadımı guş etmedin efsane mi sandın
Gül-ruhları ki arz edip ateşlere yaktın!
Ben bülbül-i şurideni pervane mi sandın?

Ruhi – i Bağdadi'nin;

Enduh-i firkatinden, ben haksar-ı âlem
Feyz-i muhabbetimden, sen şah-ı âlem-ara
Derd-i firak-ı galip, dil-i zevk-i fasla talip
Sabreylemem ne mümkün, ruhi-i zar u şeyda!

Şiirleri gibi sade, tabii, hissî, ulvi, bedi, daha pek çok eşara tesadüf eder. Ve yalnız kadınlardan duyabildiği “olma sokak süpürgesi, kadın kadıncık ol” u yazmaya utanırdı.

Şurasını söyleyeyim ki: Bu sözlerimden edebiyat-ı atika, edebiyat-ı cedideye tefavvuk eder ve biz, edebiyat-ı atikayı taklit edelim manası çıkmaz!

Ben; edebiyatı –bahusus şu son zamanlarda ettiği terakkiyi– kemal-i teşekkürle gördüğüm gibi şuarâ-yı salife'nin de muktedir, muhterem, hem pek muhterem olduklarını... Ve zamanlarına göre âli derecede eserler vücuda getirdiklerini bilir ve onlara karşı kalben bir muhabbet, bir tazim beslerim.

Hâli, maziye irca etmek.. Senelerin seyl-i tabiisiyle mahal-i matluba yakınlaşmaya başlamış bir şeyi tekrar geriye çevirmek ve yahut eski yerinde terk etmek kabilinden olan edebiyat-ı atikayı taklit fikrini dermeyer eden basiretsizlere karşı ne kadar müteessif olursam eski şiirleri –garaipen olmak üzere okumadıkları hâlde– beğenmeyenlere... Ve bunların kaillerini tahkire kadar cüret-yab olanlara karşı da ruhumda bir iğbirar hissederim.

Her neyse biz yine sadede gelelim:

Maksadımı, her ikisi de tasvip ediyorlardı.

Nizami Bey dedi ki:

–Şairelerimizden Şeref Hanım'ı yazsanız...

Derhâl muvafakat ederek müteşekkîr:

–Peki dedim. Hem de *Terakki*'ye!

Menekşelerden.. Muhabbetleriyle perveriş-yab oldukları bu zemin-pıra maşukalarından buse-çin olan, buse-çin oldukça bir mesti-i garam içinde azade-ser, bir nefha-ı serd u şedid ile sâkından koparak savrulan yaseminler gibi, avare uçuşan gülbinlerin açık sarı güllerin varakalarına pek benzeyen kanatlarından temevvüc ediyor zannolunan sevda...

Denizler, müşemmes, rakid, handan denizler gibi sakit bahire-i kalbe güneşten daha parlak daha cazibe-dar iki çeşmin, iki tahammülsüz nazarın tesiriyle tebahhur eden.. Nevbahar gibi saf ve genç fikirleri ihata eder etmez, baran-ı keder //136// içinde bırakan sevda, seylabe-i ıstırapıyla ruhunu o kadar harap ediyor ki !...

Deryâ-yı aşkının bitip tükenmeyen emvac-ı kederini onun, sevdiğinin damen-i merhametine saçmak... Evet; kalbinin iltiyam-pezir olmak bilmeyen cerihalarını ona göstermek, ona söylemek.. Bütün hissiyatını, bütün hissiyat-ı şedide ve âşikanesini, ona bir lisan-ı belîğ ile açmak hiç mümkün mü?... İki sahir nazarın, muhrib-i tesirâtı altında sermest ve bi-huş olduğu vakit hiç arz-ı hâl edebilir mi? Bu mümkün olabilir mi?

Oh! İşte o zaman:

Yâre ahval-i dili ah u figanım söylesin

Her şerarı ahımın suz-ı nihanım söylesin

Çektiğim mihnetleri arz edemem cana sana

Bari varsın hame olsun tercemanım söylesin

Evet, zavallı gönlünün çektiği bi-payan azapları, bi-payan ıstırapları, kendi ettiği figanlar, ah-ı teessürler... Refik, müştail ruhunun gizli ve müthiş ateşlerini, o ahlardan saçılan şerareler, şerare-i sevdalar söylesin gecelerde.. Bir bi-tabî-i aşk içinde bi-hab inlediği, feryat ettiği gecelerde onu, o perestide-i fikri, tahayyül ede ede dest-i raşe-darına aldığı kalemi... O kaleminden saçılan muhabbet-alud şiirler, yazılar, tercümanı olsun.. Söylesin, söylesin.. Bütün aşklarını, bütün dertlerini söylesin!

Söylüyorlar... Söylüyorlar. Kitab-ı hicranı tefsir ediyorlar; fakat heyhat! Zavallı sevda-zedenin, zavallı şairenin bütün mevcudiyet-i şahsiyesini küçük bir arz-ı muhabbet ile teshir eden maşuku, onları, o feryatları, o naleleri guş etmiyor! O, o kadar merhametsiz, o kadar bivefa ki! Her şeyden sarf-ı nazar, bari ağyar ile ülfet etmese! Bu biçare Şeref'i bir azab-ı diğer altında olsun ezmese!

Yazık! Bir âşıkayı mahvedecek, mezarlara mezarların mahı sinesine kadar atacak eziyetleri, insafsızlıkları yapmaktan çekinmiyor.

Şimdi şaire, kendi kendine:

Levm-i düşnam-ı rakıban ile bizar oldum

Âşık oldumsa neden ta'na seza-var oldum

Sanma nalende görüp bülbül-i naçar oldum

Âlemin çeşmine bir gonca için hâr oldum

Sabrı güç, çaresi güç, derde-giriftar oldum
Bunca feryadım işittin benim ey gıpta-ı mah!
Demedin eyleyeyim hâline şefkatle nîgah
Etmedi zerre eser, leyl ü nehar ettiğim ah!
Bari kendim acıyım kendime eyvah, eyvah!
Sabrı güç, çaresi güç, derde-giriftar oldum
Yıktı kasr-ı emelim, darb-ı firak-ı canan
Kalmadı çekmeye bar-ı gamına tab u tüvan
Öyle bir haste-dil-i işkeste-derunum el'an
Bana derman edemez olsa hezaran Lokman
Sabrı güç, çaresi güç, derde-giriftar oldum
Bir taraftan sitem ü cevri-i cenab-ı dildar
Bir taraftan elem ü kahr u azab-ı ahyar
Bu kadar mihnete olmaz mı tahammül düşvar?
Dese mazur değil mi dil-i zarım herbar?
Sabrı güç, çaresi güç, derde-giriftar oldum
Hiçbir demde gönül olmadı gamdan azat
Ehl-i aşkı felek etmez imiş asla dilşat
İstemem nazm-ı Şeref'ten de dile istimdat
Neşenin mısra-ı bercestesin ettim evrad:
Sabrı güç, çaresi güç, derde-giriftar oldum.
Diye feryatlar, hasbihâller etmekten başka ne yapsın?
Evvelleri, muhabbetin ilk ateşin şuaları afak-ı ruhiyesine yakıcı ümitler
saçtığı ve kendisi bir hiss-i meftunane ile ona, o zübde-i amalane:

Sahn-ı dilde çemenim sensin efendim sensin!

Sümbül ü yasemenim sensin efendim sensin!

Dil-i sevda-zedemiz gayre temayül mü eder

Dar-ı dünyada benim sensin efendim sensin!

Edemem atf-ı nazar Yusuf-ı Sani olsa;

Dilber-i dilşikenim sensin efendim sensin!

dediği vakitler, mesut, bahtiyar bulunuyor.. Onu o zaman elem, girye, felaket yerine behiştî bir saadet aguş-ı nazende, aguş-ı münevverinde besliyor neşe-yab ediyormuş! Ah! Bu unutulmaz, bu mesrur, bu muazzez zamanlar!

Kalbine kalbinin en rakik, en mütehassis asabına düşen şerare-i sevda, tesiratını tezyide başlarken o, kitab-ı hayatının sahaif-i âşıkaneşini ona okuyor okuyor; pek çok okuyor. Fakat heyhat! Sevdığının har ve pembe dudaklarında bir buse-i vuslata, bir hande-i saadete intizar ederken o zaman, bir infial-i garip, bir iğbirar-ı sert görüyor. Daha daha... Onun kendisini düşünmediğini yâd etmediğini... Hiç hiç bu lütuflara layık görülmediğini, başkalarından işitiyor.. Bununla beraber zavallı şaire; o kadar çocuk, o kadar tecrübesiz... O kadar saf ki, aşkın ruh-ı şebab üzerindeki tesiratını daha bilmiyor.. Daha öğrenememiş! O, iştial etmiş sevdasının, muharrib alevlerini “alav” bir nefha-ı infial ile sönecek zann ediyor ve:

Derdimi yâre beyan eylemem ahd olsun

Vakıf-ı sırr-ı nihan eylemeyem ahd olsun

Belki taciz ederim, yâri ser-i rahında

Bir dahi ah u figan eylemeyem ahd olsun

Beni yad etmez imiş, ben dahi şimden sonra

Namını vird-i zeban eylemeyem ahd olsun!

diye name-pervaz oluyor! **[Adet 20 Sayfa 135-136]**

Kadın kalpleri... Sevdalarla mahlûk, sevdalarla alude olan kadın kalpleri muhabbetleriyle perveriş-yab oldukları güzellere birdenbire hiç küserler mi?

Darılırlar mı? Bu mümkün mü? “Şeref”in aşkı kesb-i şiddet ediyor.. İstirhamlara, niyazlara başlıyor.. Lakin onun yine vefasızlıklarını gördükçe gâh:

Lezzet-i zehr-i firakın ile naçar olurum
Gam-ı hasret ile candan bile bizar olurum
Kesret-i dert ü muhabbet komadı tab u tüvan
Gah dil bana gehi ben gönle bar olurum
Beni ağyar ile bir tutma ki çoktur farkım
İltifat etmez isen, cevre talebkâr olurum
Yâd edip vaslını tâ subh şeb-i firkatte //144//
Dağıtıp habımı, aramımı bidar olurum
Acımazsın da demez misin acep biçare
İhtiyakımla ölür kail ü hunhar olurum
diye beyan-ı hissiyat ve gâh:

Evvel ne idi eylediğin arz-ı mahabbet etsen de
Aldanmayayım ba’dezin etsen de mürüvvet!
Öldür beni billah dile geldi nedamet
Bir dahi eğer verir isem, nafile sıklet
Eyvah efendim seni ben yâr sanırdım
gibi ciddi serzenişler ediyor!
Of! Bu muğfil şuh güzeller.. Ah! Bu merhametsiz mahlûklar!
Zavallı şaire; bütün bütün mehcür-ı atıfet oluyor ve o zaman:

Hatıra lal-i lebin geldiği dem-i can ağlar
Sanma hasretle hemen didelerim kan ağlar
Bir zaman bade-i vaslınla safa-yab oldu

Şimdi firkatle gönül her dem ü her an ağlar
Yâre etmez eser ama ben ederken feryat!
Bülbül ağlar.. Çemen ağlar.. Gül-i handan ağlar
Bir gün elbette olur ettiği çevre nadim
Böyle bir âşığa kıydım diye canan ağlar
Hecr ü azar u firakıyla Şeref-zar hemen
Geceler tâ-be-seher eyleyip efgan ağlar

diye acı pek acı gözyaşları döküyor.. Evet; ağlıyor, ağlıyor gecelerin sine-i
muzliminde bi-hab.. Fecirlerin, şafakların pembe nurları karşısında.. En müşâşa
günlerde bi-mecal ağlıyor.. Yazık! Yine her şeyden.. Bir nazar-ı âşıkânenen bile
mahrum!

Artık yine naleler.. Artık yine hasbihâller.. **[Adet 21 Sayfa 143-144]**

Çare-saz ol âşık-ı naçara Allah aşkına
Merhamet kıl bu dil-i gam-hara Allah aşkına
Sûz-ı hasret bağrımı itti kebab ey dil-firib
Sun mey-i la'l-i lebin ben zâra Allah aşkına
Bir nighde her biri bin zahm açar uşşakına
Verme ruhsat gamze-i gaddara Allah aşkına

Leb-i la'lini hayal et dil-i nalan ağla!
Felek etti seni dûr-ı der-i canan ağla!
Haste-i mihnet-i aşkım acıyıp bana tabip!
Çare yoktur arama derdime derman ağla!
Bivefa tâli'im etti beni mahrum-ı visal
Bakıp ahvalime ey dide-i giryan ağla!
Cevr ü hicran ile öldür de efendim sonra

Olup ettiklerine sen de peşiman ağla! //159//

Etti ol şûh nûvazişle rakibi handan

Ağla ey âşık-ı sevda-zede her an ağla!

Lahza arama iktidarım yok

Çare ne yârsız kararım yok

Bana nalem yeter hazin hazin

Ötme bülbül yanımda yârim yok

Yâr ile yâd edip geçen vakti

Ağlarım elde ihtiyarım yok

Beni bu hasret öldürürse gelip

Der mi bir âşık- ı nizarım yok

Hep “Şeref” bitti sabr u samanım

Ahtan gayri şimdi kârım yok

Artık anlamıştı: Bivefa.. Bütün sevdanın şedit ateşleri içinde yakan, işte kendini; bu kadar ıstıraplar altında ezen, bu kadar ıstıraplarla inleyen maşuku, bivefa idi.

Artık o; takdir etmişti. Her bir katresi melal-i derunisini, çektiği azab-ı daimiyi tefsir eden döktüğü gözyaşlarıyla bu vakte kadar ettiği niyazlar, ettiği feryatlar onun, sevdiğinin taş gibi bi-hareket, taş gibi bi-his duran kalbinde hiçbir tesir hâsıl etmemişti. Şüphesiz bundan sonra edeceği ıstıramlardan hiç.. Hiçbir fayda husule gelmeyecekti:

Fakat ne yapmalı?

Bir havâ-yı muhabbet içinde, bir sehab altında her gün, her vakit savaık-ı ekdar ile parçalanmak, yanmak.. Of! Ne müthiştir!

Zavallı, hasbihâl edecek, bütün dertlerini söyleyecek ve bununla teskin-i melal, teskin-i ıstırap edecek hâl-aşına bir kimseye malik değil!

Ne yapsın?

Âşık ufkun sine-i kebudisinden çıkarak, üzeri elmaslarla işlenmiş mavi atlaslar örtünen denizi.. Sonra bundan, bu gevherlerle arasta deryadan daima daima ayrı yaşayan rengârenk çiçekleri.. Zümrüdîn yaprakları okşayan, nesime maşukuna görmesi için tevdi-i peyam mı etsin?

Mesut nesim, zavallı Şeref'in hüzn-alun (hüzn-alud) sözlerini dinler, dinler de meserretini hiç ihlal eder mi? Saadetten başka bir şeye nail olmayan, saadetten başka bir şey istemeyen nefha-ı mesrur, o acı haberleri alır da Şeref'in sevgilisine götürür mü?

Ne yapsın?

Semanın sine-i envarında bütün güzellikleriyle, bütün letafetleriyle arz-ı pusiş eden çiçeklerle mi hasbihâl etsin? Hayf! Altın kanatlı kuşları, ipek kanatlı gülbinleri, mutrib arıları, kendilerine meftun edip, edip de iki gün geçmeden sönerek kapanarak, onları o perran mahlûkatı bi-huş ve avare bırakan bu merhametsizlere hiç söylenir mi?

Ne yapsın?

Muhabbetin mini mini kalbine verdiği acılardan inleyen, daima inleyen, daima feryat eden kuşlara.. Fecrin sine-i gülgüne denizin sath-ı firuze famına.. Ezhar-ı rengarengin letafet-i bi-nihayelerine.. Gurubun ruh-ı âline.. Hulasa bütün mehasin-i elvah-ı tabiiyeye âşık olan kuşlara mı beyan-ı hissiyat, tevdi-i esrar etsin? Yazık! Onların da ıstırapları tahammülsüz.. Onlar da teselli bulmak istiyor.. Onlar da o kadar zebun-ı ekdar ki kendi feryatlarından başka hiç hiçbir şey dinlemeye muktedir değiller!

O hâlde Cenab-ı Hakk'a istirhamdan, niyazdan başka elden ne gelir? Artık zavallı Şeref bu rubaiyi ellerini mutazarrırane açarak, gözlerinden yaşlar döküldüğü hâlde:

Lal eyledi firkat dil-i nalanıma ya Rab

Alma kerem et hasret ile canımı ya Rab!

Bir haste-dil işkeste-derun âşık-ı zarım

Vuslat ile ver derdime dermanı ya Rab!

—
Lutf eyle Huda'ya bana cananımı gönder

Ya Rab kerem et derdime dermanımı gönder

Yok bende tahammül bu kadar hasrete ya Rab

Ya yâri bana yâre yahut canımı gönder

diye niyaz ediyor. **[Adet 23 Sayfa 158-159]**

İşte hayat-ı edebiyesinden bahsettiğim, eserlerini çerçeveleyerek arz-ı enzar-ı kariin eylediğim Şeref Hanım; Sultan Mahmut Han-ı Sani ve Sultan Abdülmecit Han Hazeratı zamanları şairelerindendir. Hissiyat ve rakıkası kadar ulviyet-i hayaliyesi olsaydı kendini en büyük bir şairemiz olarak gösterebilirdim.

Mersiyeleri; en ziyade badi-i şöhreti olmuştur: En acı gözyaşları.. En şedit feryatları onlarda görülür, onlarda işitilir; insan onları o girye-alud-ı enin hasretleri okurken Şeref'in o vakitteki âlâmına, ekdarına iştirak eder.. Ağlar. Kalbinin asar-ı rakıkasını sarsarak gelen bir ah dudaklarını gayr-i ihtiyari açar. Oh! Kariilerim! Onlar, o mersiyeler, pek müessirdir!

Şeref'in ekser eserlerinden muasarı olan Vasıf-ı Enderunî'yi taklit ettiği, onun gibi sade yazmaya çalıştığı anlaşılıyor!

Tarih söylemekte de epeyce bir iktidar, Süruri'ye yetişecek kadar bir istidat göstermiştir. Birkaçını zikredelim:

Dehre tebşir eyledim tarih-i miladın Şeref

Müjdeler dünyaya geldi şimdi Şeh Abdülhamit

1258

Zeban-ı validinden çıktı bir tarih-i cevherdar

Niyazi hıfz-ı Kuran-ı Kerim'le kam-ran oldu

1277

Yaz Şeref şükranı tarih-i mücevher sûrına

Yümn ile Tevfik Efendi sünnet icra eyledi

1263

Cihandan göçtü cennet-aşıyan Atıf Bey'in oğlu

Bekada ruhuna huri vü gılman ihtiram etsin

Erişti nagehan ol nev-cüvana irci'i emri

Sezadır matemini maderi her subh u şam etsin

Diriga geçti na-kamlığla hep evkat u ezmanı

Şefaât ile hem-namı Muhammed şad u kam etsin

Bulunmaz hastanın derdine derman vakti geldikte

Velev tedbirine Lokman sa'y u ihtimam etsin

Görüp taşında mucem tam tarihim dedi züvvar:

Huda Bahir Bey'e gülzar-ı firdevsi makam etsin!

1271

Naatları, kasideleri, sadedir.. Dil-rübadır.. Seve seve okunur; tahmisleri
Divan'ın en parlak kısımlarını teşkil eder. [Adet 27 Sayfa 193]

Mehmet Muhlis

**adet 20 s. 135-136; adet 21 s. 143-144; adet 23 s. 158-159; adet 27 s.
193**

3.2. Edebiyat ve Dil Yazıları

3.2.1. Edebiyat ve Fenniyat

On dokuzuncu asrın lütufkârlığı- hakikat ve hayal –İki düşman-ı kadim –
Terafuk ve tevafuk-ı amal –Esalib-i fen ve edep –Terakib-i nev-demide –İllet-i gaiye
ve gaye-i amal, hakikat ve medeniyet.

On dokuzuncu asrın en büyük lütufkârlığı, bütün o terakkiyatın en müeyyid ve müşeyyid bir muhassalası “hakikat”i, o şule-i hezar inikas daha ziyade göze çarpacak birtakım hudut-ı esasiye, daha ziyade anlaşılacak mesrudat ve ifadat-ı mücerride ile tanıtmasıdır.

“Hayal” dimağın bu nümayiş-i bedayi-zadı eşbah ve eşyanın o nazım ve müretteb-i bediisi de bu büyük asırda en eski düşmanlarından olan mantık, hakikat, ciddiyet gibi sert ve doğru şeylere bir parça yaklaşıyor ve bu istinas-ı mesudun neticesi olarak edebiyat bugün insana daha yarayışlı, daha faydalı, daha müteşâib, daha mütezehhir ve mütenemmir bir tarz almaya namzed bulunuyor.

Evvelleri, daha bir asır evvelleri müktesebat ve kabiliyat-ı şahsiyenin iki kutbu, iki mütezaad rengi sayılan fen ile edep, hakikat ile şiir ve hayal, bugün kucaklaşarak, birbirine bir teavün-i müteakabil temin ederek, daha emin, daha az sarp bir yol takip ediyorlar. Caddenin müntehasında ise “*Terakki*” “*Saadet*” “*Hakikat*” gibi birçok bülent ve müstesna amal-i asriye, bu tevafuk ve terafuk mesadet-zadı alkışlıyor, iktitaf-ı fevaidine koşuyorlar.

Asırlardan kalma iki düşman-ı kadim; hakikat ve hayal, bugün o kadar sevişiyor, o kadar itilaf ediyorlar ki fennin hakayık ve netayic-i müsbitenin o kuru, sert, usandırıcı ve yeknesak üslub-ı ifadesi tedricen yumuşuyor, daha munis, daha mütenevvi, daha az barid tarza dökülüyor, bugün milel-i mütemeddinede bir “teşrih” kitabı da bir eser-i edebî gibi biktırmayarak okutacak, usandırmadan anlatacak.. Ve anlaştıracak bir beyan-ı //221// nermin ve dil-nişin ile nazarları eğlendiriyor ve bu tarik ile maksadına, emel-i hakikat terazisine daha metin ve kavi bir emniyet ile ayırıyor.

Edebiyatta artık, o eski kuyut ve alaikten hurafiyat-ı evveliyesinden, yek-rengi-i basitinden sıyrılıyor, mütemevvic bir ziyanın inikaset ve inkisarat-ı mütevaliyesini andıran mevecat ve ihtizazatı gösteriyor; lafızlarda daha derin bir tenasüp ve tinayet, manada daha mukavim, daha celi, fakat daha nesrin, daha nazik, daha nazar-firib bir hassasiyet ve hakikiyet görülüyor.. Bugün herhangi bir eser-i edebiye en ziyade incila ve itila veren bir meziyet, “zade-i tetkik ve tettebbu oluşu, hakayık-ı müsbiteye az çok temas edişi”dir.. İlmin o güzide hakikatleriyle hayalin seyyal ve perran nümayişleri o kadar nafız ve o kadar samimi alakalarla birleşiyorlar

ki beşerin ancak şu senelerde vücuda getirebildiği bu terakib-i nevin.. Artık ne o eski badelerin tarz-ı yek-renginden, ne de o tafsilat ve hezeyanat-ı mahmumenin münasebetsizliklerinden müteessir değil.. Bugün her düşünen dimağın gaye-i makasıdı, emel-i mesaisi hep bir “netice” ye ermek bir “hakikat”ın tezahür ve incilasına muttali olmaktır. Her meslek birer hayal-i hakayık-tıraz, birer edebiyat, birer üslub-ı cedid ediniyor, işte bütün bu mukarenet-i fikriyenin netayici edebiyat-ı tıbbiye, edebiyat-ı askeriye, edebiyat-ı felsefiye, edebiyat-ı mezhebiye gibi birçok tenevvüat ve hayalat-ı hakikiye vücuda getiriyor; hayatiyyun; üdebanın en birinci dostu etıbbā; şuaranın mülhem-i efkârı asabiyyun, hayaliyyunun kuvve-i zahri, kimyagerler romancıların mürşit ve mütevevssili, hasıl bütün bu birleşmez zannolunan mesalik ve efkâr bir şems-i lahuti ve gerden-efrazın tevabi-i incizabı, şümül-ı ihatası oluyor; “hakikat” her yerde başka bir ridâ-yı müphem altında kendisini gösteriyor ve bütün bu seygeratını bir silsile-i kuva ile çekip götürüyor ruhiyyun maddiyyunla, felsefe fûnunla, “tasavvurat” “tetkikat” ile “efkâr” “tecarib” ile imtizaç ediyor, bütün bu terakib-i nev-demidenin muhassala-ı mübeccelesi bugün dide-i mübahatimizi celallendiren, bizi bütün amal ve maneviyatımıza nail edecek gibi görünen “medeniyet” illet-i gayesini, o müntehâ-yı vapesin makasıdı işte, sayıp döktüğümüz, bu ittihadat ve imtizacat-ı mesudenin netayiciyle teşkil ve tesis ediyor.

Faruk

adet 31 s. iç ön kapak s. 221

3.2.2. Elşine-i Muhtelif -1-Hintlilerin Lisanı

Hintlilerin şimdiki zamandan veya ezmine-i kadimede her daim istimal eyledikleri lisan, eski (Aryalılar)’ın kullandıkları lisandan ibaret olan (Sanskrit) lisanından maada bir şey değildir.

(Sanskrit) lisanı dahi iki kısma ayrılır.

1. (Serendip) denilen (Seylan) adası ve Hindiçini’de milyarlarca bulunan (Budist)ler indinde gayet muazzez bir lisan gibi telakki edilen ve hemen şimdiki hâlde (Budist)ler meyânında bile cari olmayan (Pali) lisanıdır.

2. (Cavalılar)ın ilme mahsus eski bir lisanları olan (Kavi) lisanıdır.

3. Kıta-1 Hint'in taraf-1 şimalisine mahsus olup şimdiki hâlde (Sanskrit) lisanı gibi istimal olunmayan (Prakrit) lisanından ibarettir. İşbu (Prakrit) lisanı Hint vadilerinde göçebe hâlinde beytutet eden Hintliler istimal ederlerdi. (Prakrit) lisanı; (Hindi), (Bengali), (Gücerati), (Maharati) lisanlarına pek ziyade müşabihtir.

Hint lisanlarının en ehemmiyetlisi (Hindi) yahut (Urdu) lisanından ibaret olup Hindistan'ın taraf-1 şimalisinde tekellüm olunursa da yine Hindistan kıta-1 cesimesinin başlıca lisanı da budur.

İkincisi (نیقالی) yahut (غور) lisanıdır ki umumiyetle Hindistan'ın cenub cihetlerinde buluna Bengale kıtasında istimal olunur.

Üçüncüsü (Gücerat) şibh-i ceziresi yakınlarında meskûn ahali meyanında kullanılan (Gucerati) lisanıdır.

Dördüncüsü (Maharat) ve buna civar olan bilcümle memalikte istimal olunan lisan (Maharati) dır.

Dahil-i Hint'te hemen yirmi kadar lisan tekellüm olunur. Şimal cihetleri ahali daima (Hindi) ve (Pali) (Sanskrit)çe, cenub cihetleri ise (Bengali)ce, garp cihetleri de (Gucerati) ve (Maharati)ce tekellüm etmektedirler.

Hint Avarları derununda bazı Kıptilerde olduğundan ovada Kıptice de tekellüm ederler. Bazı kere tesadüf olunur ki yekdiğerinden pek baid olmayan rüesanın taht-1 idaresinde bulunan efrat muhtelif lisanlar istimal ederler. Hindistan kıta-1 mamuresi derununda zikredilen elsineden maada lisan ile tekellüm edenler mevcut ise de akvam-1 mezkurenin lisanlarına meskûn bulundukları arazinin namını vermişlerdir.

Hasan Edip

adet 38 s. 282

3.2.3. Hayata Karşı

-Kızıma-

Şu dar, kara ufku üzerinden güneş çekilmişti; birkaç bulut, bati ve bi-renk sürükleniyordu. Sema, initalf edecek nazarlardan tehaşi ediyor gibi, bulanık bir sükûnetle derinleşiyordu. Sen, mini mini kızım, şu melal-perver, şu bitap ufka karşı

açılmış pencerenin önünde, neneciğinin kucağında, solgun mavi gözlerine bakınıyordum. Soluk çehrende iptida hiçbir mana yoktu. Sonra nazarlarına bir sebat, bir ifade-i hayret geldi. Hayatın henüz üç mehtabını gören mevcudiyetinden neler geçti, bilmem, birden sarsıldın, çırpındın, uçuk nazarlarından taşan manâ-yı beht içinde henüz bir kuş nağmesi gibi kelimat ile gayrikabil-i tespit sadalar çıkardın. Zayıf sesinle hu! Hu! Diye haykırdıkça ufuklara na-mütenahiliklere doğru atılmak istiyordun.

Âlem-i haricinin ruh-ı safından ilk defa olarak kopardığı bu avaz, bu ilk lema-ı mübeşşir-i zekâ, bilaihtiyar istikbalini düşünen zavallı babanın fikrini ta mazilere, leyal-i ezminenin ilk infilak-i fecrine kadar götürdü. Beşeriyette bu payansız semaları yeni sezmeye başladığı vakit yine böyle nağmelerle sanki ser-i mevcudiyetini sürmüş, onunda o bihaber, o bi-tecrübe nazarlarında bu derin hayretler, bu müphem korkular parlamıştı. Fakat o semalar bu safdil istiknahlara samit kaldı, mukadderat-ı hayatı söylemedi. O mahrum peder tıfl-ı garip ve natüvanda bütün bu teşevvüş-i mevcudat arasında muzlim ecdad-ı bi-namından müntakıl sevaik-i tabiiye ile sürüklenerek, her tecrübisini bir felaket, bir gözyaşı pahasına elde ederek sendeleye sendeleye ilerledi; handan manzaralar altında mektum bulunan hakayık-ı faciayı bütün acılıklarıyla tattı.

Hâlbuki bihaber yavrum, şimdi bu asar-ı tecrübenin bütün mahsul-i musibet ve bedbahtisini tevarüs etmiş olduğunuz için artık atide bizi bekleyen şeyleri biz biliyoruz ve işte bunun içindir ki; sevgili Hilkat, seni şu ümitsiz, şu fena-i karin-i hayatın karşısında pak ve muazzez ruhunla, pür-ümit ve pür-hayat sanki istifsar-ı istikbal ederken gördükçe karşında babanın kalbi felaket-i hayatiyene bir cinayet-i azap ve vicdanisiyle ağlıyor...

“*Servet-i Fünun*”

“13 Haziran 1317”

[YALÇIN] Hüseyin Cahit

adet 20 s. 137

3.2.4. İnsanlar Arasında

-Kızım-

İşte kızım, bugün insanlar seni resmen aralarına aldılar. Bak, yazıyorlar: İsim ve şöhreti, Fatma Hilkat; tarih ve mahal-i tevelledü: 24 Şubat 1316 Asitane, mezhebi, Müslime “Ceride-i Nüfus”ta bu suretle kaydolunduğu gösteren tezkere-i Osmaniye’yi sana verdiler, bu kâğıtla artık hayat-ı medeniyeye doğuyorsun.

Fakat aldanma, kızım. Dâhil olduğun bu hayat, mebzul ziyalara henüz alışmayan masum gözlerini kamaştırmasın. Bu kâğıt, sana hiçbir şey söylemiyor. Yalnız, bütün şu mahlûkat-ı beşeriye arasında mevcudiyetine bir temenna veriyor, seni de tasnif ederek bir kısım-ı mahsusa atıyor. Sonra; haydi, diyor, yürü! Ve bende ikmal ediyorum: Yürü ve bedbaht ol!

Evet, sevgili Hilkat bedbaht olacaksın. //137// Girdiğin bu âlem-i maişet öyle bir marekedir ki çehrenin o berrak saffetinde ruh-ı masumunun lemeanına baktıkça kalbim seni bekleyen elemelerin tasavvuru ile titriyor.

İstikbal-i hayatının beyaban-ı nihayisinde ekdar ve ıstırahat birer vahşi hayvan tehalükiyle ağızlarını açmışlar, seni, senin şu nahif mevcudiyetini bekliyorlar; sen burada yapayalnız, hiçbir muinsiz şu kadın kimsesizliğiyle; şu kadın acizliğiyle, yürüyeceksin; neşelerin, saadetlerin bunlara birer gıda olacak. Hiçbir muinsiz... Çünkü bu kargaşalıkta herkes nefsi için çabalar. İstimdat için uzattığın eller açık kalacak; istimdat için çıkardığın avazeler etrafın hod-perestane velvele-i heycâsı içinde boğulacak. Muavenet değil zarar göreceksin. Seveceksin, aldatacaklar; inanacaksın, aldatacaklar. Ümitlerin, emellerin hep birer birer solacak, kuruyacak; hakikat-i hayatı ilk zamanlarda mesut nazarlarından saklayan bütün bağlar çözülecek; o vakit şu ferdasız mezar-ı hayat içinde ne kadar yalnız, ne kadar zavallı olduğunu anlayacaksın. Nenen, baban? Heyhat; onları kaybedeceksin, yavrum. Baban sana yalnız sa’y içinde geçen bir hayatın hatıra-ı saf ve mahrumunu bırakabilecek.

Bu şehren-i huninde her gün bir yara alarak ilerlerken, kim bilir, belki bir gün artık yorulacak, düşmek üzere bulunacaksın, şimdi bu ihtimal-i mağlubiyetini düşündükçe titriyorum. Sahih, sevgili kızım, bir gün havâ-yı mevcudiyetinde hıyanet-i hayat zührelerinin tesir-i kahrını hissedersen, tereddüt etme, hemen analık

aguşuna atıl bak, işte bugün baban da alam-ı hayata senin zayıf vücudunla mukavemet ediyor, saadet değilse bile teselli ve tahammül buluyor.

“*Servet-i Fünun*”

“13 Haziran 1317”

[YALÇIN] Hüseyin Cahit

adet 20 s. 136-137

3.2.5. Lisana Dair: İmla

Lisan-ı tahrir ile lisan-ı tekellümün yekdiğerine yaklaştırılması iyiden iyiye taayyün ve tahakkuk etmiştir. Buna mebni sahaif-i matbuatı Osmanlı lisanının ıslahı ve sadeleştirilmesi hususlarına müteallik makalat-ı vakıfane tezyin ediyor. Filvaki, lisanımızın vüsat ve ihtişamı ahenk ve nezahati sadelikler içinde tecelli eyleyecektir.

Lisan mebahisinde imlayı hatırdan dûr tutmak asla muvafık değildir. Bugün imlamızdaki tenevvü ve garaip o kadar çok, o kadar hayret-fermadır ki bu tehalüf karşısında müstağrak-ı beht ve sükût olmamak ihtimali yoktur.

Lisanımızın üç lisandan mürekkep olduğu iddiâ-yı hamında bulunuluyor. Bir lisanın birkaç lisandan mürekkep olamayacağı erbab-ı lisan tarafından iddia ve ispat edilmekte olduğu gibi cüzi bir teemmül ve münakaşa da bu hakikati meydan-ı bedahete çıkarmaya kâfidir. Mektep görmemiş birçok kimselerin birçok lügat-ı Arabiye, Farisiye ve Efrenciye istimal ettikleri görülmektedir. Kullandıkları elfaz ve tabiratın hangi lisana tabi ve ait bulunduğunu bilmeyen bu kimseler, o elfaz ve tabiratı kendi malı addetmektedir. Böyle bir kimseye “söylediğin bu kelime, Arabidir, bu kelime, İtalyancadır, bu tabir, bilmem necedan alınmıştır” denilecek olursa biçarenin birkaç lisana, kendinin dahi haberi olmaksızın, vakıf bulunduğu hayret edeceği şüphesizdir. İşte şu hâl, kelimat-ı müstamelede bir hakk-ı tasarruf ve malikiyetin bulunması lazım geleceğine bürhan-ı celidir.

Lisanımız, farz olunduğu üzere, üç veya birkaç lisandan mürekkep bulunsun; bunlardan Arabi ve Farisi lüğatinin imlasında büyük bir dikkat ve ehemmiyet sarf ediyoruz. Kelimat-ı Türkiyeye gelince “ağzımızdan çıktığı gibi, söylediğimiz tarzda yazmalıyız” diyoruz. O ihtiyat, ne oluyor? Bu lakaydilik neden ileri geliyor?

Kaidesiz lisan olmadığı umur-ı bedihiyedendir. İmlada tasarruf, kaide-şikenlik demektir.

Lisanımızda kavaid-i lazıme yok ise herkesin kendi zevk ve idraki dairesinde olarak istimal-i elfaza salahiyeti vardır. Aksi taktirde herkesin muntazam ve kati bir usule tabi olunması şiddetle iktiza eder.

İmlayı, biri “tedris”, biri de “tetkik” olmak üzere iki nokta-ı nazardan muhakeme etmek lazımdır. Bunun için bir kere imla dersleriyle imla hocalarını bir kere de usul-ı imlayı münakaşa etmelidir.

Mekatipteki dersin ehemmini imla teşkil etmektedir. Hâl böyle iken tedrisat, hiçbir semere-i hafia temin edemiyor. Dersler, esassız olarak takip olunuyor. İmla dersi demek, muallimin söylediğini defterlere yazmak, tahta başlarında yapılan tashihattan pek azını dikkat ve ehemmiyete alarak tadilat-ı lazıme-yi icra etmek, geçmiş derslere artık bir daha nazar-ı iltifat ile bakmamaktır. Hâlbuki imla dersi hiçbir vakit böyle değildir. İmla söylenecek, şakirdanın defterleri veya kağıtları toplanacak, birer birer tashihat icra edilecek; şakirdan, müsveddeleri musahhah olarak tebyiz defterlerine yazacak lügatin manaları cevherli, isticakları gösterilecek, tefhim olunacaktır. Bundan başka da şakirdan geçmiş dersleri doğru olarak yazmaktan kelimatin suret-i tasrif ve isticakını, manasını bilmekten mesul tutulacaktır.

İmlanın derkar olan ehemmiyetine rağmen imla muallimleri vazifelerinde adeta bir adilik görmekte, bu mukaddes vazifeyi hüsn-i ifada tekasül göstermektedir. Ekser muallimler ya bir yevmi gazeteden veyahut kendince müntehab bir kitaptan birkaç satır yazdırmaktadır. İmla için intihap olunacak eser, hem tenvir-i efkâr ve tasfiye-i ahlaka hadim bulunmalı, hem de iktidar ve meziyeti cihetiyle ser-füruzan kitaptan birinin mahsul-ı idrak ve irfanı olmalıdır.

İmla muallimlerinin de erbab-ı vukuf ve kemalden bulunması derece-i vücubdadır. Ufak bir tahsil ile ale'l-amyâ muallimlik eden bir zatın temin edeceği istifade ve kemal, şerait-i inşaiyeye vakıf olmayan bir duvarcı ustasının gayet cesim, mükellef, muhteşem bir bina için yapabileceği temel gibidir. Şakirdana lügat-ı müstamelenin mahiyetini anlatmak, onları mana ve heyet-i lazımelileriyle mini mini fikirlerine nakşetmek büyük bir vukuf ve himmete arz-ı ihtiyaç eder. Lisanını bütün

kavaid ve tefarruatıyla bilmeyen bir zat, gayet mühim ve müşkilolan imla muallimliğini hakkıyla ifa edemez. İhtimam, şart-ı azamdır.

Tetkik bahsine gelince: Bunun için ne söylenileceğinde tereddüt ediliyor. Söylenildiği gibi, istenildiği gibi yazılır, fikr-i batılı meydanda berhayat kaldıkça söylenilecek sözlerin hiçbir fayda tevliid edemeyeceği aşikârdır. Bu büyük nakısa, bu büyük müşkilat, noksani-i tetkik ve muhakemeden münbaistir. Huruf-ı imlanın ehemmiyet, kuvvet ve mahall-i istimali ile teşekkül-i kelimat ve efal tasrifinde kullanılan edevatın şekil ve suret-i iltisakı bilinmedikçe imlada sıhhat ve katiyet olamayacağı müberhendir. Bir kaide-i mazbuta ve muntazama altına alınmması lazımeden bulunan imla şerait ve erkânı herkesin baziçe-i efkârı olarak bilatetkik ve münakaşa istimalat-ı indiyeye feda edildikçe tasfiye-i lisan ümidinden tecerrüt eylemek mecburiyeti görünecektir. Tekâmül-i kavaid-i kavaninin kati bulunması elzemdir. Cevher-i kelimat aranılmaksız ve huruf-ı imla ile müşkilat-ı elfaz dikkat-i nazara alınmaksızın icale-i //341// kalem edilirse imlamızdaki garabet-i ittiratsızlık tezayüt eyler. Bunu temin için lisanımızın kavaid-i esasiyesine medd-i nigâh tetkik ve intibaha mecburuz.

Halil Rüştü

(TAN, M. Turhan)

adet 46 s. 340-341

3.2.6. Şair!

Şair, tabiatın ilhamat-ı mutallakasına menus.. Neşve-riz tebessümlerinden mahzuz.. Gam-alud giryelerinden meyus.. Mütéhassis.. Rakikü'l-kalp.. Mail-i hüzn bir timsal-i güzide-i rikkattir; ona, bütün bedayi-i tabiat, neşide-i ulviyesiyle memzuc bir şiir-i giryende takdim eder; pişgâh-ı fikretinde, tabiatın hazain-i mehasininde kemal ile perveriş-yab olmuş gûn-a-gûn hikmetler, ulviyet-nüma bedialar, hafa-alud sevdalar –letaif-i mahsusa-ı tecelliyatıyla– inkişaf eder; o, bunların sevdakâr-ı gam-harî olduğundan mest ve bihuş kalır; ruh ve fikri, başka bir âlem-i pür-hakayıkın serair-i hayret-bahşasından inşirah-yab-ı hikmet olmak üzere bir heyecan-ı ruhani içinde bulunur, tabiat bütün ezvak-ı hande-zasıyla bütün hayak-gumuz mealıyla, bütün bedayi-i sihr-aferinanesiyle kendisini meşhur-ı tefekkür eder. Düşünür; mevcudatı nazra-ı imanında bir hande, bir giryeden ibaret bulur; manidar

nigahı, bir âlem-i ulvinin aşubgâh-ı letafetine doğru hüznlerle itila-nümâ-yı fikret olur, kalbi galeyan-ı hissiyattan mütevellit bir daraban-ı elemin istiğna-kar nağmeleriyle ağlar; ruhu, şehper-i kudsiyana konmuş bir aşk-ı avareser gibi tahavvülânı arasında ezilir; fikri, bir hazan-ı müstesna ile garka-ı melal olarak huld-ı bedii-i hayalin meftunu kalır; dudaklarından saçılan menakıb-ı âlâm, meşak-ı efkâr ve hissiyata doğru bir nur-ı girye-füzun ile teali eder; hissen şegaf-zede nağmelerle müterennim olur. Fakat lisan-ı kalbine arız olan melalden işraba muvaffak olamaz. Derin derin tevali eden bu hisler onun semâ-yı hikmetini, afak-ı hayalatını okşar; en asude, en ruh-istisna zamanlarında nedim-i ruhu olur. Şair, tabiatın dil-rübude-i meseri olduğu hâlde birtakım havarık-ı meali-perver ibdana çalışır; incizabat-ı ruhiye ve hissiyenin şiir-i haşirine tercüman olmak ister, zübde-i maneviyatı başka bir cihan-ı ulvinin sehab-ı sairi arasına karışmış görünce müstağrak-ı elem olur. Şair, hayatın en mesut demlerini –fıtrat-ı ezeliye ilcasıyla– bu yeis ve büka, neşat ve safada taharri eder. Daima, bir âlem-i istiğrakın lezaiz-i ruh-efzasına münkad olarak bitap ve bi-mecal kalır.

İşte şair, hayatın, hayalin gumum ve inşirahından bu veçhile nasip-dar olan bir mahlûk-ı nadire-i tabiattır.

“3 Haziran 1317”

Kemal Hüzni

adet 21 s. 141

3.2.7. Şiir!

Şiir, aguş-ı maderde hab-ı zi-safasına dalmış bir masumun hande ve giryesi iltifat-ı canandan mehcür bir sevda-zedenin inşirah ve ıstırahı, aşk ile safa-yab olur bir ruhun ismeti, hayal-i yâre muttali-i sermedi olmuş bir kalbin hüzn ve neşatı, ulviyet-i garamile alude bir fikrin zübde-i letafeti, faaliyet-i gam-füzuna mahkûm bir hayatın endişesi semâ-yı ruhaniyete doğru bir şevk-i tayeran içinde bulunan bir nazarın istiğrakı, bir dilberin tefekkürü, bir zülfün ihtizazı, bir ruhun humret-i afifanesi, bir dudağın beste-i dil-peziri, bir bülbülün nağme-i dilavizi, baharın inkişaf-ı bedii, semanın sehab-ı sairi, hurşidin tulu ve gurubu, nesimin vezan-ı ruh-efzası, bir çiçeğin tebessümü, hülâsa serapa menazır-ı bedia, mehasin-i tabiiye bir nedim-i ferid-i ihtisasattır.

Şiir, semalardan dökülen bir neşve-i ruhanidir ki: selamet ve ciddiyet-i fikriye, bedayi ve ulviyet-i hayaliye, hissiyat ve nezaket-i âliye, tesir ve ahenk-i tabiye ile imtizaç ederek bütün maneviyat-ı ruhiyeye bir tesir-i vecd-aver ile icrâ-yı hükmeyle; haiz olduğu edâ-yı belagat, letafet fesahat, hissiyat ve efkârın bir mirat-ı zi-nezahatıdır. Şiir, efkârın elfaza intikalinde gayet selis, manidar, ahenkdar, bedi, tabi bir nağme-i dil-güşasıdır ki; daima yükseklerden serpilir; ulviyetten tereküp eder; reşahat-ı ruhiyenin, sünuhat-ı fikriyenin, ilhamat-ı kalbiyenin, nevhat-ı vicdaniyenin, maneviyat-ı tabiyyenin, hafayâ-yı hissiyenin hakayık-ı sevdanın bir tercüme-i belîğ ve müessiridir. Şiir, bir kalbin makes-i âmâli, bir ruhun cilvegâh-ı sevdası, bir hayatın şiven-i teessüratıdır. Herhangi kalpte inbisat bulsa ahenk ve vicdaniden müessir, ıstırab-ı ruhtan elemnak, zübde-i efkârdan mahsus tesirler vücuda getirir; meleklerin handesinden, semaların giryesinde, baharların şevkinden, hazanların yeisinden, temessül etmiş bir ilham-ı bedii-i kalptir.

Şiir, tecelli-saz olduğu menba-ı dakayık-ı hissiyenin her türlü serairini –sevk-i tabii ile– bir kisve-i ranâ-yı tesire bürünerek teşrih eder, bir şahid-i ulvi-i sünuhattır.

“9 Haziran 1317”

Kemal Hüznü

adet 21 s. 141

3.3. Eser Tanıtımı- Tenkit- Teori

3.3.1. Aynen Varaka

Müstecabizade İsmet Beyefendi tarafından gönderilmiştir:

Geçen gün bildiklerimden bir zat *İrtika* risalesinde bir (Şarkı)’m olduğunu haber verdi. Risaleyi bulup okuduk. Baştanbaşa mürettip sehviyatıyla rahne-dar olan zavallı şarkıcık-ı kem-teranemde bir eser-i iltifat (!) olmak üzere matbuata bunca seneden beri sebak eden hidemat-ı acizaneme mükâfaten asar-ı nev-hevesan zirine dercolduktan sonra altına imzâ-yı kem-teranem atılmıştır. Ben *İrtika*’ya eser göndermedim göndermem de. Bunun böyle olduğunu beni bilenlerin hepsi bilir. Şeyda merhumun vefatından birkaç gün sonra bir gün Asır Kıraathanesi’nde *İrtika* risalesinin muharrir-i yegânesi Mehmet Celal Bey’e tesadüf etmiştim. Hakkımda mine’l-kadim ibzalıma itiyat edildiği muamele-i cemile-i dostaneden sonra bu (o)

günlerde bir eser yazıp yazmadığımı sordu. Şeyda için bir tarih söylediğimi ve imate-i zaman kabilinde olarak geçen gün iki şarkı yazdığımı söyleyip okudum. Fevkalade güzel ve müessir şeyler olduğunu söyledikten sonra hemen kalemini çıkarıp suretlerini aldı. Kendisine bunların zinhar *İrtika* falan gibi şeylere dercolummamasını mükerreren tenbih ettim. Dercetmeyeceğini kaviyen vadettikten sonra oradan ayrıldık. Aradan bu kadar zaman geçtiği hâlde dercolummamasından Celal'in vaadinde sabit-kadem olduğu zannına zahib //189// olmuşum. Ne batıl zanna zahib olmuşum. Celal yahut rüfekası beni tahkir maksadıyla eserimi birçok zaman hıfzettikten sonra, nihayet böyle suret-i garibede risaleye dercedip meydana çıkarmışlar. Zavallı aceze hiç düşünmemişler ki o eserin nazımı muhakkirlerin tahkirine hedef olmaya tenezzül edecek kadar bigâne-i ulüvv-i cenap değildir.

İsmet Bey (Müstecabizade)

adet 27 s. iç ön kapak-189

3.3.2. İsmet Bey'in *İrtika*'ya Cevabı

Küçük kardeşim Nizami'ye

Nizami

Geçen hafta intişar eden *İrtika* risalesini okudun mu? Okumadınsa mutlaka bul oku. Oku da meslek-i celil-i edebe intisap iddiasında bulunanların halka karşı gösterdikleri edep ve terbiye numunelerini görerek ibret al. Benim evvelki hafta “*Terakki*”ye dercedilen mektubum (*İrtika*)’nın geçen haftaki nüshasına naklolunarak zeberinde uzun uzadıya cevap verilmiş, ama ne cevap! Umum terbiye-i hakikiye ashabının istikrah edecekleri surette bi-edebane... Ben bunu okudum. İçinde şahs-ı fakiraneme ait bulunan kelimat ve cümel-i müzeyifaneyi şöylece hulasa ettim:

İsmet Efendi oldukça söz anlar. Biraz yazı yazar. Manzum olarak bir iki parça karalar. Üç parça eser... *İrtika* İsmet Efendi'nin eserine mi muhtaç? Şarkıların arş-ı âlâya piraye olacak kadar selis bulunduğunu yazmaklığını mükerreren rica. Zavallı İsmet. Şayan-ı terahhum çocuk o kadar bigâne-i edeptir ki. Beş altı gazel. Dört buçuk kıta, sekiz lügat. Müstecab karyesi.

Nizami bana bunları kim söylüyor bilir misin? Değil yalnız üdebanın hatta Babıali Caddesi kitapçılarının bile malumu olduğu üzere gelip: “İsmetciğim! Senin o mukaddes ellerini öpmekle iftihar ederim. Sen vallaha büyük adamsın. Lisanımıza pek büyük hizmetler ettin” diyen, ben muktezâ-yı nezaket ve tevazu olarak elimi çekmekte ısrar ettikçe (billaha gücenirim) tarzında idare-i lisan eden ve müteakiben dest-i hakiranem üzerine bir tabir-i nev-zuhur ile bir iki buse-i tazim konduran Mehmet Celal Beyefendi söylüyor. Ben bu cevabnameyi okuduğum zaman saçına sakalına bir kır düşmüş olan Mehmet Celal Beyefendi’nin edep ve insaniyet nokta-ı nazarından kalmış olduğu dergiyi göz önüne getirerek hâline acıdım. Yoksa o tecavüzatın şahsıma hiçbir tesiri olmadı. Çünkü kendilerinin fikr-i kem-teranemce:

Tarizi bir nihayet, tahkiri bir senadır.

Gayeti dün beyefendi diye elleri öpülen, safiyet ve samimiyet perdesi altına gizlenerek alelen en büyük tebcilata şayan görülen bir adam hakkında bugün: “Efendi! Sen biraz söz anlar, manzum bir iki parça karalayabilirsin. Şöylesin böylesin” demekten ibaret bulunan bu mukabele-i gaseyan-engize –ki her fıkrası aczin birer tercüman-ı beliğdir– erbab-ı mütalaa içinde benim bu suretle cevaba tenezzül edişime cidden teessüf edecek pek çok zevat-ı kiram bulunacağına şüphe etmezsem de mesele bir eserimin güya *İrtika*’ya derci ricasına dair olduğu için bir iki söz söylemeye mecbur oldum. Ben evvelki mektubumda eserlerimin Celal Bey tarafından ne zaman ve ne suretle alındığını hikâye ettikten sonra beni tahkir etmek istediklerini beyan ile o yolda mukabele etmiştim. Bunu gören Celal hakkımda öteden beri gizlediği garaz ve husumeti izhar ve ilana fırsat addederek ve bu fırsatı kaçırmamak için *İrtika*’ya mensubiyetini nime’l-vesile bilerek kalemi almış ele girmiş yola etvar-ı caliyeye perdesini şöylece bertaraf edip mahiyetini öyle göstermiş ki olsa olsa ancak bu kadar olur. Ben şimdiye kadar kitap suretinde neşrettiğim asar ile ilan-ı gurur ve mübahat etmedim. Etmeyi de ayıp addederim. O hâlde Celal bunları ne karıştırıyor?

Şurada burada müteferrik kalan asar-ı kemteranem toplansa ihtimal ki ufak tefek beş on mecmua daha teşkil edebilir. Fakat bundan ne çıkar. Kesret-i asar miyar-ı fazl ve iktidar olabilir mi? Şair-i hâkim Ragıp Paşa merhum:

Eğer maksut eserse mısra-ı berceste kâfidir.

Acep hayretteyim ben Sedd-i İskender hususunda
diyor.

Başkalarını karıştırmayalım bizim Türklerden işar-ı cavidan ahengiyle haiz-i makam infirad olan Fuzuli'nin, Nedim'in bıraktıkları eserler kaçır parçadan ibarettir. Sorarım. Celal ikide bir asarının kesretinden bahisle gururlanmak ister.

Zavallı hiç düşünmez daha doğrusu düşünemez ki mesela bunların mecmuu toplanıp bir küfe derununa güzelce istif edildikten sonra zat-ı valâ-yı edibanelerinin dûş-ı mübahatına tahmil ve kendileriyle beraber mizanın bir kefesine teskil edilerek diğer kefesine de muasırin-i üdebadan topu iki üç parça eser neşretmiş olan iki zatın “Mensiyat” yahut “Rûbab-ı Şikeste” gibi bir eseri vaz ile tartılsa Celal Beyefendi'nin derun-ı kefedeki küfe berduş-ı gurur ve vakar olarak felekte mizan burcuna kadar gerden-efraz iftihar olacağını kim inkar edebilir. Hiç.

Eser yazmak demek mesela *Talim-i Edebiyat*'ın mündericâtını (o da yalan yanlış olmak şartıyla) “*Numune-i Edebiyat-ı Osmaniye*”nin namını “*Osmanlı Edebiyatı Numuneleri*” suretinde intihal ve Bab-ı Seraskerî mütercimlerinden Mihri yahut Mihran Efendi'nin *İnşa*'sını –ki müellifinin davâ-yı hukuk ile vuku bulan müracaatına mebni resmen reddolunarak muahharan Hasan ve Hüseyin Efendiler müracaatıyla tara-ı kem-teranemden hemen serapa tahrir ve ıslah edilip “*Gülşen-i Muharrerat*” unvanıyla ve yine Celal'in imzasıyla neşrolunmuştur– aynen ahiz ve istirak ile ben şöyle kitaplar yazdım böyle eserler neşrettim diye sıkılmadan ilan-ı mübahat ve Âşık Ömer'in gaybubetinden kimseyi haberdar etmemek emeliyle:

Yağmur yağıyor sis uçuyor pencerelerden

Envai dumanlar tütüyor tencerelerden

Kabilinden müteaffin yaveler neşrederek şıkk-ı esma-ı karine hasr-ı evkat etmek demek ise bize de eyvallah.

Diyorlar ki Celal Bey'in yazdığı kitaplar müddet-i ömründe okuduğu kitapların on misli vardır. Biz dünyada zat-ı valâlarından başka böyle bir müellifin vücudunu ne gördük ne de işittik. Bilen varsa lütfen bize de bildirmesi rica olunur.

Hikâye kabilinden neşrettiği asarın mahiyeti vaktiyle “*Sabah*” gazetesi tarafından listesiyle mistesiyle mükemmelen gösterilmişti. //206

Binaenaleyh tekrarı beyhude tatvil-i kalamı mucip olur.

Celal matbuata sebak eden hidemat-ı kemteranemin derecesini takdir edemiyormuş (!) hakkı var hangi malumatıyla neyi takdir edecek. Onu Hikmetler, Hayretler, Hamdiler gibi urefâ-yı ümmet takdir eder. //

Kadr-i dürr ü gevheri âlem bilir

Âdemi amma yine âdem bilir

İskender Efendi burada. Hem *Saadet* matbaasında çalışıyor. Benim şu günlerde kendisini gördüğüm yok. Celal gitsin yahut alelen sorsun. *Raphael Tercümesi*’nin ne suretle vücuda geldiğini İskender ona anlatır. Celal bundan bir hafta mukaddem Asır Kütüphanesi’nde elimi öptüğü sırada *Raphael Tercümesi* için neler söylediğini yoksa unutmuş mu bizim *Lügat* gibi *Furûk* gibi eserler zat-ı valâlarının füşürde-pâ-yı sebat oldukları dereke-i acz ve nadani göz önüne getirilir ise pek çok işlerine yarar. Eser benim olmasa hâline cidden tercüme ettiğim için gece gündüz nazar-ı istifaden dûr tutmaması kemal-i hulus-ı kalp ile tavsiyeden çekinmezdim. *İrtika* risalesine dercolunan eserlerin zirinde beyefendimiz güya mütalaat-ı edebiye beyan buyuruyorlar!

Hatta bazen ashab-ı asara eserini gönderdiğine nadim edecek kadar çıkışıyorlar. Bilfarz o nev-heveslerden bir müstaidi çıkıp da beyefendi siz bizim eserlerin sakatadını göstermeye yelteniyorsunuz ama siz de serapa yanlış yazıyorsunuz hangi eserinizi tenkide tenezzül edeyim dese acaba zat-ı âli-i nazımanelerine cevab-ı tedarik buyururlardı. İnsan herhangisinde olursa olsun tahsil-i marifet etmek ayıp değil, bilakis vacibattandır. Celal’e halisane tavsiye ederim. Kalemi şöyle bir tarafa bırakarak artık biraz da okusun. Yine evvelki gibi şetm edecek olursa kendisini alenen mevki-i imtihana davet ederim. Şair-i hâkim Arif Hikmet Beyefendi ve meşahir-i fuzalâ-yı asırdan Hayret Efendi Hazeratı’nın nezdine gideriz. Türkçe Türkçe asar-ı kadime-i edebiyeden ele *Şefikname* mi yoksa *Siyer-i Veysî* mi geçer birini keyfe-me’t-tefak açarım. Eğer Celal düzgün on satır okuyabilir, manasını anlar, ibarelerini kavanin nahv ve belagat nokta-ı nazarından tahlil edebilirse ben ellerini öpmeye hazırım. İsterse oraya gelirken hangi fenne dair ne

kadar malumatı (!) varsa mahut küfenin içine ilaveten istif ettikten sonra dûş-ı mübahatına alarak gelsin. “Benim pek çok asar-ı münteşirem vardır cümlesini nasıl toplayayım” diyecek olursa bundan kolay bir şey tasavvur edemem.

Kıyyesi ikişer paradan olmak üzere sahaf çarşısında kantarlarla satılmakta ve yalnız bakkal dükkânlarında içine peynir ve helva gibi şeyler sarılmak için kullanmakta ve bazı kere dahi kiraathanelerde dolaşan etfal-i fukara ellerinde vesile-i cer ü sual olarak en büyüğü on paraya gezdirilmekte bulunan asar-ı âliye-i beliganelerinin (!) cem ve tedariki bittabi hiç müşekkel olamaz. Öyle değil mi ya.

“*İrtika* İsmet Efendi’nin eserine mi muhtaç” buyurmuşlar. *İrtika*’nın İsmet’in asarına muhtaç olup olmadığını bilemesem de mecami-i mevkute-i saire ile intişar eden asar-ı hakiranemin ertesi gün çıkan *İrtika* risalesine mükerreren dercolunduğunu herkes bilir. Hem ben *İrtika* benim eserime muhtaçtır gibi hod-furuşane bir lakırdı sarf etmedim ki bu sözleri irada mahal olsun. Ben *İrtika*’ya eser göndermeye muhtaç değilim diyorum. Bu ne kadar kec-fehmane muhakeme!

Şeyda merhumun tarih-i vefatı esasen yanlış değildi. Eser-i zühul olarak (bâki) kelimesi yerine lafza-ı celale yazılmış. İşte yanlış dediği şey bundan ibarettir. İnanmazsa dediğim kelimeyi yerine koyduktan sonra tekrar hesap etsin. Acaba ebced hesabını da bilmez mi?

“Bu şarkıların arş-ı âlâya piraye olacak kadar selis bulunduğunu yazmaklığa mı mükerreren rica etti.”

İnsan vicdanını ayağı altına alırsa işte böyle söylenir. Celal! Bu yalanları yazarken sana vicdanın hiç itap etmedi mi?

“Dest-i istirdat hak-ı seleb eylemiş vicdanı” diyeceğim geliyor. Akıl ve mantık dairesinde düşünelim. Tabirleri veçhile bizim gibi “oldukça söz anlar, biraz yazı yazar, manzum olarak birkaç parça karalar, hep bildiğim bir zat” ne için yazı yazar? Ya maddi ya manevi bir menfaat emeliyle. Öyle ufak tefek şeyler için bittabi menfaat-i maddiye gözetilmez.

Olsa olsa menfaat-i maneviye olacak ki o da âlem-i tahrirde hırs-ı iştihardan başka bir mana ile tefsir olunamaz.

O hâlde hep bildikleri bir zat olan ben, *İrtika* risalesi muharrir-i yegânesi Celal Bey'in cenah-ı lütuf ve atıfetine sığınarak iştihar etmek hevesinde bulunmuş oluyorum ki artık buna bütün kâinat güler. Tesadüfat-ı garibedendir ki şarkının *İrtika*'da neşrolunduğu gün mevcut gazetelerimizin beyne'l-ahali en sorumlusu, en itibarlısı, en ciddisi olan (*İkdam*) gazetesinde bir manzume-i kemteranem kemal-i sitayişle neşrolunmuştu.

Müstecab karyesi meselesine gelince: Evvel emirde size şurasını haber vereyim ki ben köylü değilim. Peder cihetinden ecdadım oraya mensuptur. Maksadınız sen köylü bir adamsın asaletin yoktur demek mi?

Asalet pakî-i fitrat ve tıynet demektir. Hem:

“El-fazl bi'l-ilm ve'l-edep la-bi'l-asl ve'l-neseb” değil mi? Daha bir sene evvel mütevari-i lahd-ı gufran olan babamın ne kadar Muhammedî, saf, temiz yürekli, hayr-hah bir pir-i mübarek haslet olduğunu sorup öğrenmek sizin için her zaman mümkündür. Yok maksadınız bu değil de benim köy âleminde perveriş-yab //209// olduğuma zahib olarak noksan-ı terbiyemi ima ise Allah için işte yazılarımız meydanda duruyor. Kimin kimden daha terbiyeli olduğuna erbab-ı mütalaa hükmetsin. Bir adam hakkında “zavallı İsmet şayan-ı terahhum çocuk o kadar bigâne-i edeptir ki” cümleleriyle hitap ederse kimin bigâne-i edep ve terbiyet, şayan-ı terahhum olduğu güneş gibi bir hakikat olarak tezahür etmez mi?

Bize nasihat eden yadigarı gördün mü?

Ben-i merdüm ölür de haslet-i merdaneden

Vazgeçemem. İhvanımın kâffesine layık olduğu derecede muamele ederim. Hele kimsenin yüzüne karşı söyleyemeyeceğim bir sözü gıyabında lisanıma almalık tenezzülünde bulunmam.

Rû-yı İslam-nümayid dil-i kafir dardır

Mazmunu tercüman-ı ahvali olan yadigarlar

Adû ekberimdir. Şimdilik sözü burada kesiyorum. Celal edep ve terbiye dairesine rücu ederek insanca idare-i lisan ederse cevap veririm. Valla benden sükût.

İsmet Bey (Müstecabizade)

adet 29 s. 205, 206, 209

3.3.3. İrtika Varak-Paresine Cevabımız

7 Eylül tarihli “İrtika”da Mehmet Celal Bey’in bize karşı bir makalesi münderiç... Biz bunu okuduk. Bu satırlara karşı –eğer terbiye ve mesleğimiz müsait olaydı- kendileri gibi bizde pek bi-edebane müdafaaya çalışırdık. Halbuki “Terakki” saye-i şahanede beş seneden beri meslek-i bitarafıyı iltizam ederek daima ulum ve fünun ve makalat-ı mütenevvisiyle ve menafi-i mülk ve millete olan sadakatiyle kesb-i iftihar eyler.

“Terakki”de Müstecabizade İsmet Beyefendi’nin bir mektupları varmış. Bundan “Terakki” aleyhine mi yürümek lazım? Yoksa Celal birkaç defalar gazetemizin sermuharirliğine yeltenerek etmiş olduğu ricaların kabul olunamamasıyla bilahare hiç olmazsa asarının derci için sahib-i imtiyazımıza vuku bulan müracaat-ı mükereresinin de bi-fayda kaldığından mı “gah haftada gah...” gibi birtakım hezeyanda bulunuyorlar.

Biz Celal’in iddia ettiği kıymet-i edebiyeyi biliyoruz. Celal’in hangi eseriyle bu kadar müftehirane idare-i kelam eylediğine mütehayyırız. Asarı hakkında tetkikata girişecek olursak birinci eseriyle yirminci eseri beyninde bulacağımız fark keleklerin, çiçeklerin biraz fazla olmasından ibaret kalmaz mı?

Biz İsmet Bey hakkında bir şey söylemeyeceğiz çünkü kendileri cevap vermek ve iskat eylemek iktidarına maliktirler. Yalnız şunu hakikat-perestlik namına olarak söyleriz ki. Bir hafta evvel Celal Bey’in “Asır” Kütüphanesi’ne gelerek kemal-i safiyet ve samimiyetle İsmet Bey’in ellerini öptüğünü bilenlerdeniz.

Biz muktezâ-yı meslek her iki tarafın müddeayatını gazetemize dercedebiliriz.

Şurasını da ihtar edelim ki: Celal “Terakki” aleyhinde bulundukça elbette karşısında bir müdafî-i hakikat bulacaktır.

Mehmet Nizami

adet 29 s. 209

3.3.4. Beyazıt Sergisindeki Tablo

Sanayi-i nefise büyük bir menba-ı füyuzattır. Her şubesi zevahir-i minâ-yı tabiat, numune-i şihab hilkatten süzülen neveyre-i nihaniden iltikat-ı hazain ederek nazragâh-ı insaniyete sevdavi levhalar arz eder.

Baygın bir nağme-i tayyar süzülür; ruhları cenah-ı itilasına alır semalarda gezer, kevakibi nuşin buselerle tesim eder, kehkeşan-ı ulviyette pervaz eden mehasin-i semaviyeyi toplar; artık bu ruh-ı seyyar füyuzat-ı galiyâ-sâ ile meşbudur. Levayih-i nadide fikirde tekerrür ettikçe asaba rikkat gelir, terbiye-i hissiye nezih eserlerle hüveyda olur. Demek ki musiki dimağı ihtiyacı nispetinde tagaddiye etmiş ve şiire bir mukaddeme-i behişt hazırlamış oluyor.

Resim; başka bir âlem-i hayalin şafaklarıyla, nur-ı safasıyla, seher bulutlarıyla tezyin edilmiş bir dest-i dehaet çiçeklerden, mehtaplardan süzülen nadide renkleri iktibas ederek bir levha işlemiş. Bu levha bir kadın inceliğiyle ru-nüma bir kadın hayatı ve hissiyatı kadar vasi ve müphem... Nev-demîde fikirler o levhayı anlamak ihtiyacıyla itab olunur. Zihin yavaş yavaş onu istiaba kâfi bir hâle gelir. İnsan bu manzara-ı bediye o günde saatlerce mütehayyir kalır, rikkat-i hissiyat galeyana başlar. Naşinide, muciz-nüma sözler, lahuti terkipler bir şiir husula getirir. Her kavmin şiiri, edebiyatı ihtiyacat-ı medeniyeleri nispetinde terakkiye müsteaidir. Sanayi-i nefise'nin her şubesi terakkiyat-ı fikriyeye nezaket-i maişete medardır hatta bilcümle milel-i mütemeddine birçok masraflar, fedakârlıklarla müzehaneler, sanayi-i nefise sergileri vücuda getirmeleri erbab-ı maariften sanatkârlar yetiştirmek, efrada bir rikkat, bir incelik vermek emeliyledir.

Avrupalılar medeniyeti İslam ufuklarından iktibas ederek şu nokta-ı intihaya doğru şehper-zen-i itila oldular. Üçüncü asrın evasıtına doğru ulum-ı aliye ve fûnun-ı edebiye ve felsefiyede ihtisas; Fransa'da (Saint Bernard) İtalya'da (Saint Thomas) Almanya'da büyük (Albercht) İspanya'da (Raymond) ve (Lulle) vee İngiltere'de (Jean dö Scott) gibi erbab-ı umuma intikal etmiş, heyakil-i garibe, maabid-i cesime inşasına muvaffak olan bazı mühendisler vücuda gelmişti.

On dördüncü asırda sanayi ve maarif daha ziyade terakki etti. (Dante) nam zat İtalya lisanını tenkik ve ıslah ederek tarz-ı telaffuzuna selaset, incelik verdiği bir sırada meşahir-i ressamînden: (Giotto) ve (تشیماوی) gibi erbab-ı sanat yağlı boya sanatını harika-ı dehaetle ihya etmişlerdi.

İtalya; resim, musiki ve mimarlık hususunda ebedî bir nam-ı iştihar kazandı. İtalya muhitinin yetiştirdiği (Raffaello) gibi nadire-i ressamînin eser-i maharetleri her tarafta mazhar-ı kabul oluyor, mükâfat-ı şöhret hep İtalya ressamlarına raci bulunuyor.

Memalik-i Osmaniye'nin menazır-ı behiştisini ve bu menazır-ı tabiiye bir ruh-ı tayyar işar eden kuşların zemzemeleri tabiatın harikası denilecek ressamlar yetiştirmeyi kafil bulunuyor. Her vakit bu ümidi temin ediyordu. Bu hakikat Sanayi Mekteplerinin tesisiyle tezahür etti, cenah-ı itila süzölmeye başladı.

İşte bir numune-i dehaet: Kastamonu vilayetinden Bolulu Mimarzade Mehmet Ali Efendi... Hiçbir üstada intisap etmediği hâlde Beyazıt Sergisi'nde enzar-ı ammeye vazettiği nefis tablo sanattaki istidad-ı fevkaladesini ve kabiliyet-nümasını bitamamiha gösteriyor. Bütün terakkiyat-ı hazırayı musavver, ecram-ı semaviyenin bir makes-i maharet ve safveti...

Elvan-ı tabiiye tahlil-i ziyaiden alınmış, hayır... Fırçalar nireng-i sehergâh ile işba olunmuş... Sanattaki incelik, fikirdeki ihata, vukuf; hayret-bahşâ-yı //332// ukul... Bir tarafta alat-ı rasadiye görünüyor diğer tarafta meslek-i şems olunca letafetiyle mütebessüm, bir balon itila etmiş, elhasıl sanayi ve terakkiyat-ı hazıranın nümune-i nezih...

Mimarzade'yi evvelce tanıtmıştık. Geçen sene *Terakki* ceride-i edebiyesinin kabındaki eser-i nefis hayalhane-i üstadanesinde perverde ve reng-i sehergâh ile mineleyerek tenkiş ettikten sonra istifade-i umumiyye şöyle bir hizmet etmişti. Muharriri bulunduğumuz [*Terakki*] gazetesi ve bütün sanatkaran-ı Osmaniye namına kendisini tebrik eder ve bu gibi giran-kıymet asarıyla ruh-ı ressamiyeti ihya etmelerini temenni ederiz.

Mustafa Kemal

adet 45 s. iç ön kapak-332

3.3.5. Bir İki Söz

İhtisat-ı ruhiye tesir-i nekahetle zayıf olan bir vücut üzerinde kemal-i şiddetle icrâ-yı hükmeder.

Aylarca yatakta inlemiş, tabibin teselliyetlerini dinlemiş olan bir hasta rahat için yattığı ıstırap döşəğinin kenarında bir bildik çehre görür görmez derhâl kendisinde sevdâ-yı beka uyanır, eline peder ve validesinin eli gibi bir mukaddes el temas edecek olursa sönük nazarlarından aheste bir ittirat ile sirişk-i teessür seyelana başlar, valide; şefkatli mahlûk, rakik vücut derhâl müteessir olur, aguş-ı merhametini açarak yatağın yanında diz çöker nur-ı nevazişle mütecelli olan gözlerini yavrusunun gözlerine diker onun ıstırabını, tesirini ruhundan sızan gözyaşlarından anlamak ister.

Hasta, ruhunun dem-i galeyanı bir fırsat ittihaz eder hâlini tasvir için iki söz yazmak ister, kalem parmaklarının arasında hafif lerzelerle bir şeyler, lekeler... Zayıf vücuduyla, zayıf müfekkiresiyle bir şiir vücuda getirir.

Hasta ameliyat esnasında ruhunun uçtuğunu hissedecek derecede acılar görmüş sonra da hayat ile memat arasında titreyen ruhunu tasvir ediyor. Geçen gün “bu yerlerde fezâ-yı aşka perran olduğum yerler” acıbesi görülmüştü; acaba şair-i şiirin eda kanatlanıp devekuşu gibi semalara pervaz ettikten sonra mı tasvir-i hâle kalkışıyor? Şayet böyle itiraz varid olsa evvelki itiraz niçin beca oluyor?

Mustafa Kemal

adet 41 s. 301

3.3.6. Bir İki Söze Cevap

Terakki’mizin kırk bir numaralı nüshasında (Bir İki Söz!) müsadif-i nazar-ı dikkatim oldu. Sahib-i makale Mustafa Kemal Beyefendi iki satırlık tarizin birtakım mukaddeme yaptıktan sonra *İrtika* risalesinde neşredilen (bu yerlerdir fezâ-yı aşkıma perran olduğum yerler) gazelime itiraz ediyorlar. (Fezâ-yı aşka perran) cümlesini istediği gibi çekip uzatarak sermaye-i bahis ve makal ittihat etmiş ve –tabiri veçhile– acip!!! gördüğü beyti (acaba şair-i şirin-edâ kanatlanıp devekuşu gibi semalara pervaz ettikten sonra mı tasvir-i hâle kalkışıyor?) ucubesiyle! istihfaf buyurmuşlardır. Fakat kendilerinin bile tayin edemeyecekleri maksadı tayininde biz

de muztarr kaldık. Eğer maksat; itiraz ise delil, tenkit ise kaide-i mahsusuna tebaüd şart olduğundan hiçbir cihete dikkat buyrulmamış ve maksat müphem bırakılmıştır.

Mustafa Kemal Bey tasavvuratını lisan-ı edebe mugayir bir surette tasvir etmiş ve işi şahsiyata döküvermiştir.

Muharrir-i makale beyefendinin nazar-ı dikkatlerine maruz kalan (bu yerlerdir...) beyti, asar-ı edibanelerinden madud olan (derin bir şehka-ı rikkat uçarken) beytindeki manasızlığa nispetle mecmu-ı maani denilecek derecede haiz-i mevki ve müzeyyen olduğunu iddia ve ispat ederim.

(Hıçkırıkla) ağlamak manasına geldiği şüphesiz ve bu karine ile nefesin dâhil-i bedene doğru makusen uçurulması nasıl kabul olduğunu bir türlü anlayamadım.

Şair; (hayat olmuştu sinemden //320// gürizan) beytiyle hayatın merkezi sine olduğunu göstermek arzu ediyorsa da ben esasen hayatı sineden çıkartmak gibi çılgınlığı asla kabul edemeyeceğimden beytin havi olduğu belagatı hâliyle terk ederek bu hususta ihtiyar-ı sükût ederim.

Hülâsa: Mustafa Kemal Beyefendi maksatlarını tasvirat-ı mâlâyânî de ârî olarak vazih bir surette anlatırlarsa hem memnun hem de hatalarımı anlamak suretiyle minnettar ve müteşekkir kalacağım.

Mehmet Sıtkı (İskeçeli)

adet 43 s. 319-320

3.3.7. Yine Bir İki Söz

Nezahat-i fikriye, terbiye-i kalemiye saha-i edepte bir müntehâ-yı maksada bir ufk-ı nirengi-i hakikat teşkil eder. Bir teessür, meserret, mehasin-i eşya kalem-i edeple tasvir olunur, infialat-ı ruhiye bir saik-i bihterîn-i manevinin dest-i haciste-i rikkiyle terkip edilirse nur-ı mealiyle tabişdar olan eserde müecessirinin mahiyet-i zatiyesini meydan-ı vuzuha çıkarır. Hatta (Buffon): “Üslub-ı beyan aynıyle insandır” hakikatini mukayesat-ı edebiye ve fikriyeye güzel bir mikyas-ı belagat olmak üzere söylemiştir.

Yunan-ı kadim mesalik-i edebiyesi içinde (Romantizm) mesleğinin mevcudu addolunan (Euripides) infialatı derin, sahih bir surette tasvir ederdi.

Evvelce bir hastanın ıstırabından ve cangâhından çıkıp pür-güşâ-yı avalim-i lahut olan şikeste nevhaldan bahsolunmuştu. Bir seng-i itiraz bir fırtına hırçınlığıyla tehacüm gösteriyor. Fakat biz evvelki makalemizde bunu vazıhan ispat etmiştik. “Bir İki Söz” serlevhasıyla yazdığımız makalede anlaşılmayacak bir cihet, müphem bırakılmış bir mazmun yoktu.

Sokrat’ın kavlince: “En faziletli adam tekemmül sa’yında bulunandır. En bahtiyar adam ise sahihan tekemmül ettiğini duyandır” şunun içindir ki “bu yerlerdir fezâ-yı aşka perran olduğum yerler” beyti “mecmu-ı maani (!) denilecek derecede haiz-i mevki ve meziyyet (!) olduğunu iddia ve ispat ederim(!)” gibi bir iddiâ-yı tafra-furuşaneye kıyam edip de nasibe-i mana ve belagattan ârî olan bir sürü laf kümesini mecmu-ı maani olmak üzere teşhîrgâh-ı edebe vazetmek ancak şairin (!) kendi nefsine olan hiss-i teveccühünü iraedden başka bir meziyet ve kıymet-i edebiye gösteremez.

(Derin bir şehka-ı rikkat uçarken) buradaki şehka-ı rikkate: “Hıçkırıkla ağlamak manasına şüphesiz” deniliyor. Lakin hıçkırıkla ağlamak manasına geldiği birinci defa işitiyoruz. – *Kamus-ı Türki* bir lügat daha kazandı– fakat bunu müteakip “hekim neşterle azamı yararken” mısraı vardır ki saika-ı hiddetle nazar-ı edibaneden dûr kalmış bir hakikat olduğu tezahür ediyor. Şu mısradan bir ameliyat-ı cerrahiye icra olunduğu anlaşılıyor. O hâlde zaten tesir-i nekahetle bitap iken şu ıstırab-ı takat-şikende inzıam edince şedit bir baygınlık arız olmuş muvakkaten hayat o vücuttan çekilmiş gibi asar-ı hayat gösteren darabat-ı kalp hiss olunmayacak derecede yavaşlamış bunun üzerine mucib-i taaccüp olan “hayat olmuştu sinemden gürizan” mısraı bir kisve-i hakikate bürünmüş, bu baygınlık geçer geçmez derinden bir nefes alınmış ki: Buna lisan-ı fende şehik denir bunun içinde: “Derin bir şehka-ı rikkat uçarken” denilmiş. Bu kulunuza arız olan bir hastalık esnasında söylenmiş birkaç hakiki sözlerden ibaretti. Soruluyor ki: “Nefesin dâhil-i bedene doğru makusen uçurulması nasıl kabul olduğunu bir türlü anlayamadım” tarih-i tabii okunursa güzel anlaşılır. Mamafih şu müşkilattan halas etmek emeliyle tabir pek tuhaf pek gülünç

olmakla beraber yine “nefes dâhil-i bedene doğru makusen uçurulmadan (!) tasfiye-i dem kabul olmayacağından idameten hayat-ı müteassir olur” diyebiliriz.

Mustafa Kemal

adet 44 s. 327

3.3.8. İlm-i Ruh ve “Metres”

Vadi-i tekâmül – Hayat-ı beşeri hangi nokta-ı nazardan tetkik etmeli? – İlm-i ahval-ı ruh hakkında bir nazariye – Gülerken ağlamak – Sanat-ı hakikiye – Felsefe-i ruh – Çiçek, Kelebek – Melalli şairler...

Edebiyat-ı Cedide’nin üssü’l-esas hareket-i ittihaz ettiği bir vadi-i tekâmül var: Müşahede, his, tasavvur.

İşte hayat-ı beşeri şu üç nokta-ı nazardan tahlil ve tetkik edip “*Şık, Mutallaka, İffet, Mürebbiye, Bir Muadele-i Sevdâ, Metres*” vesair asar-ı nadide ve müfidesiyle kütüphane-i millîmizi hakikaten ihya eyleyen meşahir-i muharrirînimizden Hüseyin Rahmi Bey –daha eyyam-ı zindegisinde– nam-ı bülend-i edibane ve hekimanelerini heykel-i zibâ-yı iştiharın safahat-ı mezher ve güzînde görmek gibi bir şeref-i cavidaniye mazhar olmuştur ki şayan-ı tebrik ve gıptadır. Rahmi Bey, en mustalah, en haşin mesail-i hayatiyeyi bedayi-i fikriyelerine der-aguş edip ilm-i ruh hakkında pek mühim, pek muciz bir numune irae etmişlerdir. Hatta diyebilirim ki *Metres*; edebiyat-ı sahiha ve hâzırânın bir bergüzar-ı kıymettarı olan “*Mai ve Siyah, Hayal İçinde, Ferdâ-yı Garam, Aşk-ı Memnu, Araba Sevdası...*” gibi poetik ve psikolojik asar ile hemayardır.

Metres, Rahmi Bey’in asar-ı saire-i mergubesi gibi, hem hazin, dakik hem de madhek ve ibret-nümadır... İnsanı gülerken ağlatır, ağlarken güldürür... Garp bir Paul de Kock’a malik ise, Şark’ta bir Rahmi’ye sahiptir ki cidden iftihar-ı ebeddir.

Hikâye-nüvislik, pek büyük ve nazik bir sanattır. Bunu bazıları kısımlara tefrik etmiş ve beher kısmına (hayali, hakiki, tabii) gibi namlar tahsis eylemiştir. Fakat, bu üç kısmın da kendine mahsus bir güzelliği, şuhluğu vardır. Bazen bir hayali eser –(*Ezhar-ı Adem*)’de dediğimiz gibi– hakikiye tercih olunabilir. Derece-i tefavvuk, bittabi mevzuyla kaimdir... Eğer mevzu, hakikate mugayir, yani müdrike ve tahayyülatın fevkinde birtakım suni, hayide tefevvühattan ibaret ise ona roman

değil: Masal namı verilir, veriliyor. Roman haddizatında bir mirat-ı şuun-ı beşerdir. O safha-ı bakirede tabiat ve hakikatten başka bir şey mütecelli olamaz. Roman, bir sahne-i hayattır: Bazen taklit olunmaz öyle levhalar, tablolar gösterir ki insan nüzhet-i fevkaladesi karşısında engüşt ber leb kalır... Roman, bir mezar-ı matemdir: Beyaz kefenlere bürünmüş mevtaların nale-i şivenni tavzih eder. Cidden bir bedbaht, cidden bir mesut görmek arzu edenler için bu sahaif-i intikatta bir nazar-ı cedid vafidir. Hikâye-nüvis, öyle pembe pullarla, mai hülyalarla işlenmiş bir simaya bakıp istiğraka dalan, ve efaül, tefaül... vezne kafiye bulmaya çabalayan şairlere asla benzemez. Bu sanat-ı nefise amik bir tebebbu ve mütalaa, derin bir muhakeme ve tecrübe ile büyük bir vesika-ı istidat ve kabiliyet ve zekâya arz-ı iftikar eder.

Rahmi Bey'in ince ruhunu dinlemek tabiatında meknuz-ı hasail ve necabet-ı ulviye ve mümtazeyi takdir etmek; nizar ve dil-firib şiirlerini okumak, kendine has felsefeleri idrak eylemek için insanın –onun gibi– hassas bir kalp ve tabiata malik olması iktiza eder. Roman yazmak, elvah-ı beşeriyeyi tahavvülat-ı cereyaniyle bir nazar-ı hikmet-i beyne malik olanlara tanıttırmak nasıl bir eser-i sanat ise, onu mütalaa edip anlamak, müstefiz-i nur olup tasfiye-i ruha çalışmak da aynı bir eser-i hüner ve marifettir.

Ve işte *Metres*, ahval-i nisvani, içtimai, hulki mesail ve şuunatı beyaz sahifelerde teşrih ve tavzih eylediği cihetle o nev-i asara nazaran her hâlde derece-i rüchaniyetini muhafaza eder.

Rahmi Bey şair değil, fakat o bedi yazıları, şiirleriyle, şairliği kafiye, gazelde, bade, taharri eden şairlere her an peyrev olur. Ve maruf ve müptezel mevzulara asla tenezzül etmez. Kalemi daima yükseslere pervaz eder. Üslup ve tasavvuratı tecaribinde de bir eser-i deha teceddüt bedidar olup, işte gaye-i amal...

Münif Ali

adet 3 s. 22

3.3.9. Istılahat-ı Elektrikiye Muharrine

Geçen haftaki (*Musavver Fen ve Edep*) gazetesinde bu serlevha ile bazı malumat-ı fenniyeyi mutazammın bir makalenizi gördüm. Mevzu sarf-ı mesleğimize daha doğrusu istifade-i umumiye taalluk eder bir mesele olduğundan bu hususta

birkaç söz söylemek istiyorum: Malumdur ki bugünkü günde şuaat-ı ulumdan sahaif-i matbuatımızı en ziyade edebiyat kısmı işgal ediyor fi'l-hakika bu da fûnun-ı saire misillü bir milletin miyar-ı terakkisi, bir kavmin mikyas-ı derece-i teallisidir. Yine herkesçe müsellemdir, ki fen kadar ehem ve elzem olamaz. Zira o dildar-ı medeniyeti tecsim edecek olursak fen ruhu, edebiyat ise ziynet-i hariciyesi olabiliyor. Binaenaleyh edebiyat fenne nazaran ehas, ikisi yekdiğerinin lazım-ı gayr-ı müfarikidir. Maa't-teessüf ekser gençlerimiz –hatta mücadele-i tahsiliyeleri, maksad-ı aksaları fen gibi bir mahbube-i vicdani “tabir-i diğerle” bir, mader-i medeniyeti ele geçirmek olduğu hâlde– bu cihete asla ehemmiyet vermeyerek vazifeleri haricinde gazeliyat, kıtaat vesaire misillü mersiyeleri, fatihaları çoktan beri yazılmış, okunmuş birtakım ruhsuz şiirlerle izaa-ı vakt ediyorlar. Bunun menşei menabını tetkike girişsek görülür ki ediplerimize bir azm-i sebatkârane ile yol gösterecek muharrirlerin kıtletinden başka bir şey değildir. İşte zat-ı âliniz bu cihetten dolayı cedir-i takdir ve tahsinsiniz. Çünkü birçok makalatınızla ezhan-ı sebahımıza bu fikri, bu hevesi telkih-i arzû-yı ulvisinde bulunuyorsunuz. Himmetiniz her hâlde meşkûrdur. Şu ifadatı serd ekmekten maksat, arz etmek istediğim bazı nikata girizgâh bulmaktır.

Yazılan bunca makalat, bunca asardan maksat pekâlâ bilirsiniz ki –ashab-ı mütalaayı müstefit etmek, haberdar kılmaktır. Bunun husulü ise en çok o makalatın, o asarın muvafık-ı akıl ve hikmet, herkesin anlayabileceği bir surette vazıhan yazılması ile olabilir. Bir bu hakikatler, bir de beyanatınız piş-i iman ve tetkike getirilecek olursa kaziyenin bir akis bulunduğu, makalenizin baştanbaşa şaibe-i noksan ile mali bulunmasından temeyyüzü tezahür eder.

Evvela mevzubahsiniz demek olan (elektrik – elektrikiyet) kelimeleri beyindeki münasebetle suret-i iştikaklarını araştıralım:

Makalenizin bidayetinde bihakkın söylediğiniz veçhile (elektrik –lafzı lisan-ı Yunanide sarı keh-rûba) manasını müfit (elektron kelimesinden müştak, Fransızcada nispet ve taalluku mutazammın bir sıfattır. Elde mevcut hikmet kitaplarımızın birçoğunda ise bu kelime bir isim gibi tercüme ve istimal edilmiş mebhâs-i elektrik gibi)– ve gerçi kuva-i lisaniyemize mugayir ise de –ahirine yâ-yı nispet getirilerek ondan bir de sıfat yapılmıştır. Seyyale-i elektrikiye, tevettür-i elektriki iktidar–

mitmâr-ı elektriki vesaire de bulunduğu gibi. Bunu galat olarak bu veçhile biz de kabul edelim. O hâlde mesele “elektrikiyet” kelimesinin bazı istimalat-ı nâbecâsına münhasır kalıyor. Çünkü yine ketb-i mezkurede bu kelime Fransızcadaki (elektirikiyete)ye mukabil kabul olunmuş ve buna istinaden (elektrikiyet-i arziye), (elektrikiyet miktarı) gibi sırf kudret-i mezkure mutlak isim olarak istimal edilmiştir. Üstad-ı muhterem Şemsettin Sami Beyefendi’nin fikrince bu ıstılahatı doğrudan //47// doğruya (keh-rübai), (keh-rübaiyet) diye tercüme edersek o vakit itiraza mahal kalmadığı gibi ecnebi birtakım kelimatın teşvişatından da vareste olmuş oluruz. Burası pek musip pek doğru ise de (elektrik, elektrikiyet) kelimatı lisanımızda takarrür etmiş, Türkçeleşmiş bulunduğundan bunları aynen kabule mecburiyet hâsıl oluyor. Ve yukarıda ber-tafsil söylediğimiz gibi elektrik ism-i mensubu kuvve-i elektrikiye, kudret-i elektrikiye manasında ism-i mutlak elektrikiyet kelimesi ise (elektriklenme) manasında ism-i mastar gibi telakki ve istimal olunursa bir dereceye kadar hatadan kurtulmuş oluruz. Demek ki (elektrikiyyet-i arziye), (eletrikiyyet miktarı) tabirâtı yanlıştır.

İstılahat-ı mezkurenin tarifâtında da ihtiyar etmiş olduğunuz hatalar pek çoktur. Biz burada yalnız birkaçını zikir ve iktifa edeceğiz:

[Elektrik kuvveti. Bir cisimde suret-i mutallakada teraküm eden elektrikiyet miktarını ifade eder] demişsiniz. Bu, bir tarif-i fen olamadığı gibi mantıki de olamaz.

Kuvve-i elektrikiye, bir naklin bir noktasında –ki noktadan murat, bir santimetre murabbai satıhtır– Mevcut farz edilmiş ve ahad-ı kitle-i elektrikiye üzerine, naklin hamil bulunduğu mecmu-ı kitle-i elektrikiye tarafından icra edilmiş tesiratın hasılası o noktanın kuvve-i elektrikiyesinden ibarettir, tarzında beyan ve ifade olunur. Yoksa sizin tarif etmek istediğimiz gibi değildir. Kuvve-i elektrikiye ecsam-ı naklenin sath-ı haricilerine amud ve derununda mefkuttur. **[Adet 6 Sayfa 46-47]**

Hamil-ı elektrik bir cisim diğer bir cisme takrip edilirse onda bi’t-tesir-i elektrik tahassul eder. Yani –Simmer faraziyesince– onun hâl-i tabii ve itidalde bulunan elektrikini bi’t-tahlil müşabihini def, mugayirini cezbeder. Mugayir isimde bulunan iki elektrik –ki birine müspet diğerine menfi denir– daima yekdiğeriyle ittihadı meyyal olup bunlarında bir kuvve-i cazibe-i elektrikiye mevcuttur. Bu cazibe

kuvveti mukavemet-i havaiyyeye galip gelirse havayı sukub ederek ittihat ederler. Ve bu esnada miktar-ı elektrikiye göre az çok şiddetli bir zeir istima olunur ki buna her lisan-ı fende (rad) denir. İki nev-i elektrikin ittihadı neticesi kudret-i elektrikiye kudret-i ziyaiyyeye istihale ederek münhani, müstakim, müteşâib bir hatt-ı ziyadar meşhut olur ki buna da (şerare-i elektrikiye) ıtlak olunur.

Şuaat-ı elektrikiye, – (geissleer), (crookes) boruları gibi havası 1/1000 milimetre civa irtifaine kadar tahliye edilmiş birtakım enaniyet derunundan elektrik imrar edildiği zaman tahassul ve tekevvün eder. Sizin dediğiniz gibi elektrik makinesi yalnız muhalliyetü'l-hava fanusu ile iştirak ettirilmekle bu alaim görülemez cereyanın vücudu behemehâl muktezidir.

Cereyan-ı elektriki, –elektrik makinesinin veyahut bir manzumenin– pil –iki kutbu yekdiğeriyle bir naklin tel vasıtasıyla iştirak ettirildiği zaman elektriğin, iktidar-ı elektrikisi fazla olan kutuptan noksan olan kutba doğru akması hadise-i hükmiyesine (cereyan-ı elektriki) tesmiye olunur.

Seyyale-i elektrikiye, hâl-i hazır fende metruk ve mecruh olan Franklin ve Simmer faraziyeleri mucibince elektriği, ecsan-ı tabiiye de mevcut ve meknuz farz edilen ve seyyale-i elektrikiye namıyla yâd olunan gayr-i kabil-i vezin bir kuvvetten ibarettir. Tesirat-ı elektrikiye: “Bilhassa elektrik tesiriyle bir hayvanın vücudunda vuku bulan harekât ve tezelzülât-ı asabiyyeye ıtlak olunur.” Yolundaki tarifiniz efradını cami alamaz. Çünkü tesirat-ı elektrikiye tezelzülât-ı asabiyyeyi müntic değildir. Bu kuvve-i mühimme ile hayyiz-arâ-yı husul olan bunca alaim hep tesirat-ı elektrikiye neticesidir. Bugün elektriğin tesirat-ı zaruriye ve ziyaiye ve mihanikiyesi ile insanlar pek büyük işler görmekte, pek büyük teshilata mazhar olmaktadır. Elhasıl (elektrik çerçevesi, elektrik //52// şişesi, manzume-i elektrikiye, elektrik borusu, elektrik yumurtası, nakil-i elektrik, mizan-ı elektrik, çingiraklı elektrik makinesi, elektrik telgrafı) gibi âlâtın tarifâtında ve bazılarının tesmiyesinde şairlerde olduğu gibi birçok hatalara düşer olmuşsunuz. Malumat-ı fenniye bir merdivene benzer ki kademe kademe suud etmeyince hadd-i nihayeye vusul-ı adimü'l-imkân. Bu her şeyde umumi bir kaide-i tabiiye hükmünü alıyor. Çünkü bu kadar gürültülerimizden, bunca müzahimden umum acaba ne istifade edebilecek? Şüphesiz ki hiç, binaen alâ-zalîk gazete sütunlarını böyle manasız faydasız ibarat ile doldurmaya, işgal etmeye

hiçbir lüzum yoktur zannederim. Herkes vazifesini bilmeli, ona göre hareket etmelidir.[Adet 7 Sayfa 51-52]

Bedrettin

adet 6 s. 46-47; adet 7 s. 51-52

3.3.10. Kamus-ı Türkî Hakkında Mütalaat¹¹

Asar nafia-ı kalemiyesiyle lisan-ı Osmaniye hakikaten büyük büyük hizmetler etmiş olan fazıl-ı şehîr muharrir-i nihir saadetli Şemsettin Sami Beyefendi Hazretleri'nin bâlâdaki unvan altında cem ve telifine muvaffak oldukları lûgat kitabını ben de herkes gibi yed-i istifadeye alarak muhtaç olduğumuz böyle bir eser-i kıymettarı mevki-i intişara vazettiğinden dolayı müellif-i muhteremine kalben müteşekkir kaldım. Nice nice asar-ı nafia neşrine delaletle kütüphane-i millîmizi tezyine himmet etmekte olan *İkdam* idaresinin bu eseri neşre delaleti dahi min-küllî'l-vücuha calip-i şükür ve mahmedettir. Lisan-ı Osmaninin muhtaç olduğu lûgat kitabının bu surette cem ve telifi lüzumu öteden beri hissedilerek ara sıra mevki bahse dahi konulmakta idi. Fakat şimdiye kadar kimse bidâasına güvenip de böyle bir eser neşredemedi. Lisanımızda kısmen müstamel ve kısmen gayr-i müstamel birçok lûgati muhtevi olmak üzere yarım asırdan beri ellerde dolaşmakta olan (*Lûgat-ı Osmaniye*) namındaki mecelle-i lûgat "Redhouse" //89// isminde bir İngiliz müsteşrikinindir ki müşarünileyh bu eserini valid-i macit-i hazret-i tacdari firdevs-aşîyan Sultan Abdülmecit Han Hazretleri'nin nam-ı şevket-i ittisam mülukânelerine arz ve takdim eylemek suretiyle neşretmiş ve ilk tabolunan nüshalarında gerek hareke gerek sair cihetlerce pek o kadar hata mevcut olmadığı hâlde muahharan bazı gürisne-çeşm tabiler tarafından tashihata asla itina edilmeyerek ve (ilave) namı altında horoz sesi işitmemiş ne kadar kelimat-ı garibe var ise onlar dahi zam ve ilhak edilerek bi'd-defat neşredilmiş olduğundan elyevm satılmakta olan nüshaları ele alınacak şeylerden değildir. Redhouse'un tertip etmiş olduğu bu eser yarım asrı mütecaviz bir zamandan beri müracaat-gah-ı umum olmak şerefini ihraz ettiği için bilcümle erbab-ı kalem müşarünileyhe medyun-ı şükrandır. Ancak bu kitap bugünkü ihtiyacı defe salih olmadığı ve bâlâda hikâye olunduğu üzere birçok galatat ve hatiat

¹¹ *Mecmua-ı Edebiye*'den.

ile mâl-â-mâl bulunduğu cihetle Osmanlıca namına yeni bir lüğat kitabının lüzum-ı tedvini beş on seneden beri sırası düştükçe beyan edilegelmekte idi. Bundan on, on iki sene mukaddem evvela Muallim Naci Efendi merhum –*Çocuklar İçin*– sernamesi altında bir lüğat kitabı neşrine başladı. Arası çok geçmeden diğeri de tabii kendisine peyrev oldu. Fakat her ikisi de tahririne himmet etmiş oldukları lüğat kitaplarını itmama muvaffak olamayarak Naci (Fe) diğeri de (Ayn) harfinde bıraktı. Naci Efendi merhumun –muahharan kendisi de itiraf etmiş olduğu veçhile– neşretmekte olduğu lüğat kitabı içinde sakallısı da, bıyıklısı da dâhil olmak üzere –tıfl-ı ebcedhandan ta hazret-i üstade dek– mazmun-ı latifince umum dershanan-ı rahle-i irfan için yazılıyordu. Merhum müşarünileyhin bu eser-i nâ-temamı bereket versin ki Asır Kütüphanesi’nin himmet ve delaletiyle bir zata itmam ettirilmekte ve kariben mevki-i intişara konulacağı ara sıra yazılan ilannamelerde görölmektedir.

Zikrolunan bu iki lüğat kitabından sonra Kasbar ve Kerabet Kütüphaneleriyle diğeri bazı taraflardan Osmanlıca namına ufak tefek lüğat kitapları neşrine ibtidar edilmiş ise de bunların en çoğu ancak yirmi, yirmi beş forma kadar neşrolunarak bakisi dolab-ı kütüphane-i nisyana vazolunduğu ve o zamandan beri bir formasını görmek kimseye müyesser olmadığı cihetle burada onlardan bahse hacet yoktur.

Eskiden lisanımız namına böyle ayrıca lüğat kitabı tedvinine ehemmiyet verilmeyerek evvela Arabi’den (*Sihah-ı Cevheri*) tercüme olunmuş ve elyevm (*Vankulu*) namıyla eyadi-i istifade de tedavül etmekte bulunmuştur.

Asr-ı ikbal Hazret-i Süleyman Kanuni’de füzelâ-yı Osmaniye’den Şuûrî merhum kendisinin hikâyesi veçhiyle on iki sene sarf-ı himmet ve gayret ederek birçok ferhenglere müracaat etmek suretiyle yirmi beş bin kelime ve tabiri havi olan (*Ferheng-i Şuûrî*)’yi cem ve telif etmiş ve bu kitap devr-i Mahmut Han-ı Evvelde İstanbul’da tesis edilen matbaada, (1155) tarihinde tab ve temsil edilmiştir. Bu lüğat pek o kadar muhakkikane yazılmış bir şey olmamakla beraber erbab-ı tettebbu için yine müracaatgâh olmak meziyetini haizdir. Onuncu asr-ı hicriden on ikinciye kadar geçen zamanlar içinde müptediler için ufak tefek birçok lüğat mecmuaları yapılmış ise de bunlar lüğat kitabı namıyla neşrolunacak şeylerden değildir. Çünkü bu mecami-i lüğatin hemen umumu gayet nakıs ve muhtasar olmakla talebîn için mütalaasından istifade gayr-i memuldür.

Bizde asıl lügat mütercim-i Kamus Hazret-i Asım'la başlamıştır denilebilir. Filhakika bütün eyyam-ı hayatını zaruret ve hirman içinde geçirmiş olan allame-i müşarünileyhin biri Arabiden *Kamus*, diğeri Farisiden *Burhan* gibi kitab-ı müstetabı tercüme ve şerh ederek kütüphane-i irfan-ı millete yadigâr etmiş olduğu teemmül edilir ve başı sıkılan âlim ve cahilin hâlâ bu eserlere müracaatla tahsil-i kanaat etmekte olduğu nazar-ı itibara alınır. Hazret-i Asım'a umum-ı millet-i Osmaniye'nin üstat-ı fazilet-şiarı unvan-ı muhteremini vermek pek düşer. Zamanımızdaki bazı kühen-salanın vuku bulan rivayetlerine nazaran allame-i müşarünileyh Üsküdar'da Nuh Kuyusu civarında bulunan saadethane-i fazılanesinden çıkar ve koltuğunda *Kamus*'un bir parçası, belinde diviti (devatı) olduğu hâlde civardaki kahvehanelerden birinin önüne oturur yirmi yerinden iplikle bağlanmış olan küçücük kalemını çıkarıp bir taraftan oraya toplanmış olan mahalle ahalisiyle müshabet diğeri cihetten *Kamus*'u önündeki iskemlenin üzerine vazederek şerh ve tercümeyle bezl-i himmet edermiş ki müşarünileyhin şu fazl ve kemaline karşı izhar-ı hayretten başka diyecek yoktur.

Kamus, *Burhan* deyip geçivermemeli. Onlar iki bahr-ı feyyaz-ı manadır ki: Herkes onlardan hisse-i istidadı nispetinde leali-çin-i istifade olur. Bana öyle geliyor ki Asım Efendi merhum o eserleri lisanımıza nakil ile Arapçaya, Acemceye hizmet etmemiş, belki lisan-ı Osmaniye'i ihya etmiştir. Kimsenin bilemediği Türkçe bir kelimeyi bir tabiri öğrenmek için Asım'a müracaat etmelidir. O koca hazret bulur buluşturur, öyle tafsilat verir ki insan o ihatanın karşısında ser-fürü bürde-i teslim ve hayret olur. Bilfarz *Kamus*'u, *Burhan*'ı nazar-ı istifadeden geçiren bir talib-i marifet öğrendiği Arabi, Farisi kelimelerden ziyade Türkçe öğrenir. **[Adet 12 Sayfa iç ön kapak- 89]**

İşte bu *Kamus* ve *Burhan* böyle iki kitap fevaid-i nisaptır. *Kamus*'un müellifi (Mecdüddün Firuzabadi) olup müşarünileyh bu kitabı evvela altmış dört cilt üzerine kaleme almış ve iki bin kütüb-i lügatinden telhis etmiştir. Kitab-ı mezkur altmış bin maddeyi havi olup matbu olan dört cilt onun muhayyirü'l-ukul bir hulasasından ibarettir. Müellifin hatt-ı destiyle muharrer olan altmış dört cilt Hıttı-ı Yemaniye kasabatından (Zebid) Kütüphanesinde elyevm mahfuzdur, lakin müellif-i *Kamus* tertip-i lügat cihetiyle (*Sihah-ı Cevheri*) yolunu tutmuş ve kelimenin haruf-ı asliye itibariyle son harfini bab, ilk harfini fasl itibar etmiş olduğundan müptediler için

lûgat taharrisini işgal etmiştir. Hâlbuki kitabın tedvininde ve tire-i kadimeye imtisalen aslın ilk harfi bab itibar olursa idi daha ziyade sühulet gösterilmiş olurdu. *Kamus* üzerine (*Tacü'l-Arus*) ve (*El-Casus Ale'l-Kamus*) namlarıyla iki kitap telif olunmuştur ki birincisi *Kamus*'un âlimane bir şerhi, ikincisi de onun nevakıs ve hataiyatını irae yolunda yazılmış bir mütemmimidir. Arapça lûgat kitaplarının ekmeli (771) tarihinde vefat etmiş olan Şeyh Cemalettin Ebu'l-Fazl Muhammed İbnü'l-Mükerrem el-Mısırî'nin (*Lisanü'l-Arap*) namıyla telif etmiş olduğu kitab-ı celildir ki seksen bin maddeye havidir. Daha binlerce lûgat kitabı telif olunmuş ise de onlar sadedin haricindedir. Tertib-i lûgat cihetiyle (*Burhan-ı Katı*)'da da bir tarz-ı müstahsene riayet olunmamıştır. Hele (*Ferheng-i Şuuri*)'nin tertibi hepsinden fenadır.

Vaktiyle lisanımızda (*Subha-ı Sıbyan*) (*Şahidi*) (*Tuhfe*) (*Nuhbe*) gibi birtakım manzum lûgat kitapları tahrir olunmuştur ki bunlar yakın vakitlere kadar mekatib-i rüştiyede talebeye okutturulup //99// ezberlettirilir idi. Bu usul asar-ı manzumenin hıfzı asar-ı mensureden eshel olacağı mülahazasına mebni ihtiyar olunmuştur. *Tuhfe* ile *Nuhbe* Sultan-ı Selim-i Salis devri rical-i ilmiye ve edebiyesinden Sünbülzade Vehbi Efendi'nin iki eser-i güzindir:

“Vehbi'ye lûgatte yoktur akran

Tuhfe ile *Nuhbe* iki burhan

Elhak bu iki eser güzeldir

Yok misli denir ise mahaldir

Bilhassa *Nuhbe* müntahaptır

Keşşaf-ı belagat-ı Arap'tır”

Fakat ne kadar iyi yazılmış olursa olsun bunlardan müptediler için hakkıyla istifade beklenilemez.

Bâlâda Redhouse'un tertip etmiş olduğu lûgat kitabından bahsetmiştik. Müşarünileyhin lisanımızı hakkıyla tahsil etmiş bir zat olduğuna İngilizceden Türkçeye telif etmiş olduğu lûgat kitabına yazdığı mukaddime pek beligane şahadet etmektedir. Şimdi erbab-ı kalemimiz içinde o kuvvette yazı yazacak kimse bile az bulunur zannolunur. Bir zamandan beri gençlerimizden bir kısmının müptela olduğu

Dekadanlık hastalığı yalnız lüğatin değil, her şeyin taallüm ve tahsiline bir mani-i kavi kesildiğinden üslub-ı ifademizde kuvvet ve revnak kalmamış. Zeban-ı kilki beyana şayan-ı teessüf bir durgunluk arız olmuştur. Buna dair söyleyecek sözlerim pek çok ise de sadedin haricinde olduğu için şimdilik iltizam- sükûtu evla görüyorum.

9 Mevcut olan lüğat kitaplarından Esat Efendi'nin (*Lehçetü'l-Lüğat*)'i ile eazım-ı lisaniyunumuzdan Vefik Paşa merhumun tertip etmiş olduğu (*Lehçe*) iki kitab-ı müfittir. Hele Paşa merhumun *Lehçe*'si –o kadar nevakısıyla beraber– cidden şayan-ı itra bir kitab-ı fevaid-nümadır. Bizde kelimat lisaniyemizin o yolda cem ve tedvini ile ihyası fikrini uyandıran Paşâ-yı müşarünileyhtir denilebilir.

Devr-i celil-i Hazret-i Tacdari'nin celail-i asar-ı ilmiyesinden olan (*Kamus-ı Türki*) bundan evvel neşrolunan kütüb-i lügate müracaatla yazılagelmekte olduğu cihetle kütüb-i mevcudenin ekmel ve ahseni ise de bazı hataları nevakısı dahi mevcut olduğundan evvel-be-evvel *Kamus*'tan hariçte kalan lüğat ve tabirâtı sırasıyla gösterdikten sonra *Kamus*'ta dâhil-i lüğat hakkında beyan-ı mütalaa etmeyi münasip gördük.

(*Kamus-ı Türki*)'nin elif-i memdude faslından hariçte kalan lüğat ve tabirat:

Abramak –Gemiye, kayığı bunların yelkenlerini idare etmek.

Absent –Yahut (apsent) müskirattan bir nevi içki.

Aborda –Gemilerin birbirine yahut bir iskeleye karın karına yanaşmaları.

Abosa –Yeter, elverir makamında müstamel bahriyun tabiratındadır.

Apartmak –Aşırtmak, çaldırmak, çarptırmak.

Aplatmak –Hayvanı bir yerden atlattırıp aştırmak. İğfal etmek, aldatmak.

Aplak –Kanatları henüz çıkıp diken diken hâlde bulunan kuş yavrusu. Sihper.

Aplamak –Atlayıp aşmak, vüsub.

Apolet –(Apolet) suretinde yazılmış ise de zebanzedi apolettir. Aslına itibar olunmuş ise de (ahtapot) kelimesi de aslına itibar olunarak (aktapodu) yazılmalı idi.

Apışaklık –Hilkaten satanın açıklığı müfencile. //100//

Atalar Sözü –Öğüdü, nasihati mutazammın olan eski sözlere durub-ı emsale denir.

At Omuzu ve At Başı –Yan yana beraberce yürüyüp gitmek makamında müstameldir.

At Cambazı –At ticaretiyle iştigal eden at üzerinde icrâ-yı hüner eden.

At Turpu –Gayet fena kokulu bir nebattır ki el ile dokunulsa kokusu epeyce zaman zail olmaz. Uşak. Bedron.

At Kazısı –Kazı denilen zamktan başkadır. Bunu harici beyaz, dâhili kırmızıya mail olur. Edviye müstameldir. Sebkinç, sebkine.

Ateş Çıbanı –Bir nevi çıbandır. Nukab, ateş parsı.

Ateş Saçmak –Şiddet-i gazaptan, tehevürden kinaye.

Mabadı var.

İmzasız

adet 12 s. iç ön kapak-89; adet 13 s. 98-100

3.3.11. Musahabe

Bu defa ne sermuaharrir ne de sermürettip hiç kimseler yoktur. Kendi kendime söyleniyorum. Zaten yazacağım şey..(az kaldı şeylerin diyecektim) makalelerin! Başına “Söylediklerim” yazacaktım ya bunun şimşir üzerinde hakkedilmiş büyücek, kalın levhası olmadığından yine “Musahabe” levhasıyla iktifa ediyorum (istersen etme). Şimdi gazete idaresini paradan mı çıkarayım? (Doğrusu ya gazete idare memuru olmasaydım şimdi şu söze: Aman efendim! Mahcup ediyorsunuz. Falan der idim). Bak bizim Nizami Bey her hafta muntazaman yazmakta olduğu “Nevhalarım” ne şimşirden levha istedi, vakıa hakkı da vardı, “Nevhalarım” “Terakki”mizi hakikaten tezyin eden mesudelerden biridir; levhasız pek çirkin oluyordu, şimdi güzel olmadı mı?

Evvelki “Musahabe”m bazılarının hoşuna gitmediğinden, hatta yüzlerini bile ekşitmiş olduğundan sözlerimi teville kalkışmışlar imiş. Hâlbuki yazdıklarım esasen tevil kabul etmez derecede açık yazılmış olup benim için çekinecek hiçbir cihet yoksa da herkesin kuvve-i idrakiyesi bir derecede olmadığından muterizlerimin

anlayamamış (bu kelime burada işlerine gelmemiş manasındadır) oldukları satırları biraz daha açık yazmak istiyorum:

Evvela şunu arz edeyim ki mezkur “Musahabe”de edebiyat-ı atika ve taraftaranı için harf-i vahid istimal edilmemiş olduğundan onlarca hiçbir mesele yoktur. Edebiyat-ı Cedide’ye gelince bunu pek çoklarıyla beraber ben de sevmekte ve bu mesleği takip eden üdeba ve muharriirîn-i kiramı daima hürmetle yad etmekte olduğumu itiraf etmiştim. Demek Edebiyat-ı Cedide taraftaranı içinde bir mesele yoktur. Şu hâlde hiçbir mesele de //110// kalmadı, değil mi? Vakıa öyle. Fakat ikisi ortası bir edebiyat daha mevcut olup bu da asıl “Edebiyat-ı Dekadaniye” olduğunu meydana çıkarmıştım ki esas mesele onda... Kıyamet ondan kopuyor. Bu edebiyat: Ne edebiyat-ı atikadan haberdar ne de Edebiyat-ı Cedide’nin mukaddematını bilir birtakım (hissedar olanların kulakları çınlasın) nev-hevesler yedinde (edebiyat okyanusunda şedaîd-i rûzgâra maruz dümensiz bir gemi gibi) sallanmaktadır. Bu nev-hevesler, kendilerine Edebiyat-ı Cedide taraftaranı süsü veriyorsa da yazdıkları makalatta istimal ettikleri kelimeler, tabirler “kaş yaparken göz çıkarmak” kabilindedir. Bunlar asar-ı kudemadan bütün bütün bihaber olmak, kudemadan hiçbirini tanımamak (bilmemek manasındadır) şerefiyle müşerref bulundukları gibi meşahir-i garptan bazılarının isimlerini de (mübalağa etmiyorum, yalnız isimlerini) Edebiyat-ı Cedide taraftaranı olmak niyetiyle hevesiyle papağan gibi ezberlemişlerdir.

Şimdi hakka’l-insaf düşünölsün, benim yazdığım şeylerden bu makule... Edebiyat taraftaranı memnun olmuyorlarmış diye ben yazı yazmayayım mı?

E. Aznavur

(Ohannes Aznavur)

adet 14 s. 109-110

3.3.12. Musahabe

“Müşahadat ve mesmuat” mı sırasıyla yazacağımı kariin-i kirama vadetmiştim. Bu hafta mühim bir “havadis-i edebiye” (bu tabirin müfret hâli müstamel değildir) aldım, işte yazıyorum: “İrtika” vasıtasıyla müsveddecîğimi neşreden yanımızdaki büyük matbaaya bu günlerde Dekadanlıkta oldukça hatırı

sayılanlardan biri –bana karşı yazılmış- bir itirazname gönderir. Fakat benim hatırım sayıldığından mı (ne münasebet?) yoksa müsveddenin dalgasızlığından mı neşrolunmaz. Bu iki sebepten hangisi olursa olsun şu itiraznamenin neşrolunmadığı hem beni hem de bilhassa muharriri için ??? memnuniyet olmadı. Benim için ehemmiyeti yoktur çünkü yalnız bir meraktan ibaret kalır... Acaba ne yazmıştı? Bu da ufak tefek bir teemmülden sonra anlaşılır, gider; hâlbuki muharriri için iş başkalaşır. Hem merak var hem hiddet; acaba niçün... (pardon, niçin diyecektim de yanıldım, muterizim dokuzu (-) ile yazdığı gibi, niçünleri de niçin suretinde yazar) evet, acaba niçin neşrolunmadı? Ne demek neşrolunmasın? Aksi olacak ya? Bu meşhur (!) itirazname Babıali Caddesi'ndeki kıraat salonunda yazılmış, hem yazıldığı sırada muharririn yanında başkaları da varmış; //115// hep güler, sevinerek, birbirine danışarak yazmışlar. Ya yazıldıktan sonra mütalaası! (Bir kere baştan aşağı kadar okunmasın mı ya?) Mesmuatıma nazaran “usul-i tenkit”te ihtisası olan arkadaşlarından biri de bu itiraznameyi noktalamak zahmetini lütfen ihtiyar etmiş imiş. Artık düşünüz, bizim muharririn memnuniyet-i derunisini tasavvur ediniz. O, kendi makalesini okuduğu sırada, yanında bulunanlarda onun bu hâlini yüzünde okumuşlar. Bu iki türlü (sadalı, sadasız) mütalaa neticesinde arkadaşları tarafından birbirine rekabet edercesine, yağın takdirler, tebrikler, bizim muharriri o kadar sermest etmişler ki nazarında, denize indirilecek bir gemi kadar büyümüş olan mesudesini zarfa indirdikten sonra zarfı kapamak lazım mı, değil mi diye hayli müddet düşünmüş, kalmıştır. Arkadaşlardan biri, bu sırada hem muharrir-i şehîri hab-ı sermestten uyandırmak hem de son bir takdir olmak üzere der ki: “Azizim, kapamaya ne lüzum var, matbaa şuracıktadır; zaten gider gitmez mürettebhaneye verilecektir, emin olunuz.” Nihayet, bu sözü takip hemze ile accentue olmuş birçok (evet)ler itiraznamenin açık zarfa matbaaya gönderilmesini tensip ederler. Müsvedde bu suretle matbaaya gider, neticesi malumdur. Şu kadar vardır ki bizim muharrir bu musahabemizin yevm-i intişarına kadar hâlâ müsveddenin neşrolunacağı ümit ve intizar etmekte olacağından kendisini meraktan kurtarmak maksadıyla (mademki her yazdıklarımın maksadım ne olacağını anlamak istiyormuş) bu sefer de bu musahabeyi yazdım.

Az kaldı unutacaktım, bizim muharrir bu musahabelerin tahririnden maksat ne olduğunu itiraznamesinde soruyormuş, hâlâ birbirimizi anlamamışız, tuhaf değil mi? Evvelki musahabelerimin neşrinde maksadım, birtakım Dekadanların “müşahadat ve mesmuat”ımı beğenmemiş ve bunların (kendilerince) bütün bütün saçma addedilmiş olduğunu kariin-i kirama anlatmaktan ibaret bulunmuştu. Şimdiye kadar yazdıklarım musahabelerde anlaşılmamış bir cihet varsa o da... (söylemek istemiyordum ama mademki mecbur ettiler söyleyeceğim) “İrtika” da neşrolunan müsveddeciğimin (bizi bu kadar yazı yazmaya mecbur eden hep o müsvedde değil mi?) hiçbir meziyeti olmadığını ben de itiraf ediyorsam da (söz içimizde kalsın) meziyet-i edebiyeyi haiz oldukları iddia olunan (Dekadanların) birtakım “of! Puf!” lardan da âdi mi ya?

Musahabeme nihayet vermeden şunu da arz etmek isterim ki imzam (müterizlerimin iddiaları veçhile) nam-ı müstear değildir, benim kendi isim ve mahlasımdır, bu imzanın altında benden başka hiç kimse yoktur. hem zaten “Mecmua-ı Lisan”ın hîn-i intişarında imzamın nam-ı müstear olduğunu iddia edenlere présumé edilmemiş mi idik? Onlar beni, bende onları (ben daha ziyade) pek güzel tanıdığımız hâlde böyle perde arkasında görüşmeye ne lüzum var? İtirazları varsa bize göndersinler. Behemehâl gazeteye derç ettiririm, hatta vereceğim cevabı da hatır için bir hafta sonraya bırakırım.

E. Aznavur

(Ohannes Aznavur)

adet 15 s. 114-115

3.3.13. Mütalaat ı Edebiye 1

Müstecabizade İsmet Beyefendi'ye

Bir mebd-i sahih tayin edilemeyen edvar-ı edebiyemizin –cennet-mekân Sultan Orhan Gazi Hazretleri'nin zaman-ı saltanatlarına tesadüf eden– devre-i tufuliyetinde bile:

Teyide nüzul etti bütün gökteki ervah

İmdada kıyam eyledi bütün yerden şühedamız

Beytini havi olan nazra-ı belîğ gibi bugünkü tarz-ı hazır edebiyatımızın harim-i kabul ve takdirinde de ispat-ı taravet ve letafet edebilecek şiirlere kail yetiştiren¹² edebiyat-ı Osmaniye, tuttuğu şehrah-ı tabii ve itilada muntazam, müteenni ve fakat birbirinden hissölünacak kadar farklı hutuvat-ı müterakkiye ile Şinasi devrine kadar vasıl olarak bu devre-i ve müteceddidenin dershane-i irfanında birçok esatize-i edep yetiştirerek bugünkü devre-i kemali buluyor.

Bundan sonra, edvar-ı edebiyemiz içinde münazarat ve münakaşatıyla tanınmış bir devr-i edebî açılıyor. “Edebiyat-ı atika yahut mutavassıta ve cedide!” müşaceratı saha-ı matbuat üzerinde pek gürültülü bir surette hüküm sürüyor.

İşte, o vukuat-ı edebiye, heyet-i umumiyesiyle göz önüne getirildiği zaman görüyoruz ki edebiyat-ı Osmaniye adeta iki büyük kısma inkısam etmiş! Birisi “edebiyat-ı atika yahut mutavassıta, diğeri edebiyat-ı cedide yahut yeni edebiyat-ı cedide” bendeniz, bu iki zannın isabetinde cidden mütereddidim çünkü her milletin lisan-ı edebiyatı birdir, bu vahdet daima muntazam bir cereyan-ı tabiiye tabidir. Mebden teşekkülden başlayarak intihaya doğru muntazam bir surette kat ve tecdid-i menazil ve mesafat eder. Bir çocuğun iptidâ-yı tevellüdünden sinn-i kemale doğru tabi olduğu tekemmülat-ı hayatiye, tahavvülat-ı tabiiye-i fitriye nasıl bir intizam-ı cereyana tabi ise edebiyatta böyle değil midir? O hâlde lisan-ı edebiyatımızın da herhâl ve anında bir teceddüt, bir teceddüd-i tabii bulunmak şüphesizdir. “Teceddüd-i tabii” dedim çünkü gayritabi teceddüt tasavvuru kabil değildir. Bir çocuğun yirmi yaşında hissedeceği bir şeyi, ittihaz edeceği tavır ve hareketi on iki yaşında görebilmek kabil olsa bile bu bir tavr-ı taklidîdir, onda ciddiyet-i tabiiyeye tesadüf etmek müşekkeldir.

Binaenaleyh işte tarih-i edebiyatımız meydanda, tetkik buyrulsun, daha ileriye gitmeye ne hacet! Kadı Fazıl Bey devrinden Şinasi devrine kadar görülen devr-i edebiyatımızın da yeknesak bulunmadığını bu devr-i edebimizde de birçok tahavvülat ve teceddüdat-ı hissiye ve fikriyenin nümayan olduğunu //65// görüyoruz ki bunun izah ve tafsili tarih-i edebiyata aittir şimdi Şinasi devrini ayrı, müstakil bir devr-i teceddüt addedecek miyiz! Tabiidir ki bu bir devr-i teceddüt demektir. Bu devre kadar yetişegelen kudemâ-yı şüara sırf Şark’ı, İran edebiyatını düstur-ı iktibas

¹² Cennet-mekân Sultan Orhan Gazi Hazretleri’nin devr-i saltanatlarında Şehzade Süleyman Paşa’nın Rumeli’ye geçtiği sırada maiyetlerinde bulundurdıkları Kadı Fazıl Bey merhum.

ittihaz etmiş, o vadide tercüme-i his ve fikir eylemişlerdir. Şinasi'yle başlayan bu devr-i cedide ise Şark edebiyatı Garp'ın füyuzât-ı edebiyesiyle mezc edilmiş, vadi-i tahrir, esalib-i ifade, hissiyat üzerinde bir başkalık hiss olunmaya başlamıştır. Fakat bu devri, edebiyat-ı atika diye tavsif ettiğimiz devr-i edebîden bütün bütün fasıl ve tefrik ederek başka bir lisan-ı edebiyat ile telaffuza başladığımızı iddia edebilecek miyiz? Şüphesizdir ki bu doğru olamaz. Çünkü kavim bir, lisan bir, hissiyat bir. Bu vahdet hilafında edebiyatta bir başkalık tevehhüm etmek nasıl mümkün olur? Yalnız devr-i cedidde gördüğümüz o başkalık yine edebiyat-ı asliyemizin takip ettiği minhac-ı kemalin bir derecesi, bir netice-i tabiiyesi, bir lazım-ı gayr-i müfarkıdır. O hâlde –teceddüdü itiraf ile beraber–“yeni edebiyat-ı cedide” diye de bambaşka, bir devr-i cedid-i edebî tanımakta mazur oluruz. Diyebiliriz ki bu da yine o edebiyat-ı atikanın bir netice-i tabiiyesidir. Eğer böyle olmamak, o unvan-ı müstakil altında tanınmak lazım gelse, edebiyatımızın şimdiki tarz ve kıyafetinde beka-pezir olacağını ilanihaye bu şekli muhafaza edeceğini iddia etmek lazım gelir ki bunu ukul-ı selime kabul edememekle beraber hilafını tarih, tarih-i edebiyat bize ispata amadedir, edebiyatımızın göstereceği tahavvülat-ı tabiiye-i edebiye için ahlaflar “yeni, yeni edebiyat-ı cedide” “yeni yeni edebiyat-ı nev-cedide” gibi evsaf-ı müteselsile-i acibe aramalarını ihtimal vermek icap eder ki bu da pek gülünç olur.

İşte misal:

“Şehitlikte”

Kamer bulutların altından eyledikçe zuhur

Yazardı safha-ı envaca bir kaside-i nur.

—

Olunca tıfl-ı melek çehre leb-kuşâ-yı figan

Kapar dehanını gül-buse-i muhabbetle

Çocuk o vaz-ı yetimanesiyle bir dürr-i nab

Kadın o hâl-i harabiyle bir şikeste-sadef

—

Hüsnün bütün havassını tağyir eder gibi;
Nurunla hande hande olur çehre-i melal
Pişinde lema lea durur bir seher gibi
Zulmet-i leyal

Bir ihtiramdır bu semavi cemaline
Pirameninde zelzeleler pür-sükûn olur
Çarparsa asüman nazar-ı infialine
Ser-nigun olur!

Rahmet biter, bulut dağılır, mihr-i Nevbahar
Afaka lema-riz oluyorken hazin hazin
Eyler çiçeklerin biri bir hande aşikar:
Sen o handesin

“Ufk u Hilal”
Akşam bütün fûruğ-ı şükuhiyle bir cihan,
Bir âlem-i hayat u ziya ufka toplanır,
Üstünde asüman
Bir mai tül yığıntısı hâlinde sallanır.
Bir kuş, uzakta muhteriz, avare, dil-harap
Bir kuş eder figan.

Ey Kız

Feyz-i bahardır deheninde uçan ziya:
Bekler çiçek açılmak için ibtisamını,
Bekler hüub için o seher-hiz olan saba
Bir hıramını.

Tevfik Fikret Bey

“Bir Hatıra-ı Sermedi”

Kırlardaki ezhar-ı dılam-ı tabiat
Karşımda birer necm-i füzan görünürdü
Her manzarada ruhum gülriz-i meserret
Bir hande-nüma hüsn-i perişan görünürdü
Bir safha-i nurani-i eşar görürdüm
Mebsuti-i şehbal zalamında leyalin
Bir hüsn-i reda-puş-ı pür-esrar görürdüm
Düşündükçe tefekkürlere zirinde zılalın

Gâhi olarak leyle-i mehtapta تنها
Meshuru tabiattaki didar-ı füsunun
Söylerdi semavi bana bir nağme-i sevda
Güya ki o takrir-i gam-agin sükûnun

Ol fecr-i garam, ah o gülistan-ı münevver
Hâlâ bana solgun lemeanıyla gülümser
Mazi denilen bir ezel-i şam arasından
İnsana gülümserse nasıl cazip ve hoştur

Didar-ı emel zulmet-i ibham arasından

Her gece ta sabaha dek bekler ziyâ-yı iltifat
Asumanda sanki her ahter-i nigahından senin
Sabaha karşı zühreler ey mah-ı kable'l-inkişaf
Bir tebessüm lemeası bekler nigahından senin

Vakf-ı guş eyler şeb-i hamuş içinde kalbime
Dinlerim saz-ı garamın ateşîn elhanını

Olur mu nur-ı nigahın kadar enis-i revan
Nücum-ı zahirenin lema-ı perişanı

Ne bahtiyarsın ey mahtab-ı leyl-efruz
Ki dûrdan görüyorsun cemal-i cananı

Yüzünden eyleyerek iktibas nur-ı safa
Münevver ile biraz da bu genç hicranı

Görünür gökte sönük lemalarıyla gözüme
Girye-rizan-ı terahhum gibi sevdama Süheyl

Müstecabizade İsmet Bey

O yerlerde güneş mahmur-ı fikret bir peridir kim
Doğar sevdalı akşamlar nigah-ı vapesininden

O yerlerde saba bir bestekâr-ı serseridir kim

Perişan nağmeler perran olur güya eninden

Doktor Rıza Tevfik Bey

Ben şair olaydım sana ey yar-ı dil-aram

Hemşire-i ruhun gibi sözler getirirdim

//66//

Bulsam sana layık yeni bir rişte-i ilham

Her beytime bir hissimi bağlar da verirdim

Veznim senin olsaydı neşidemde bulurdum

Şiirin daha hiç duymadığı lahn-ı amiki

Kaldı gönlüm şu damgahında

Dam-ı zülf-i heves-penahında

Ebedî bir esir ve nahçirin

§

Saçların ah o pür-vefa saçlar;

Şeb-i mihnette okşuyor başımı;

Sen uyurken yanında ben ağlar,

Gizlerim saçlarında gözyaşımı

Ah, o gisû-yı teselliyet-sazın

Edemem ıtr-ı mihribanını terk

Kefenim olsa zülf-i zertarın

Bir müzehhep-fıraş olur becamızın

§

Leyl-i zahmımda anbean siliyor

Bir muattar, muzi, ipek mendil

Gibi zülfün dem-i felaket mi...

Cenap Şahabettin Bey

Dur, fatihayla geçme o muhtaç-ı giryedir

Gözyaşlarıyla eyle ziyaret mezarını

Bir öksüzün kenar-ı mezarındasın, düşün!

Öksüzlüğün o gözyaşına ıftıkarını

—

Artık o saf, sade, safabahş-ı hatırat

Şiirin tevehhüm ettiği efsaneler gibi

Muzlim, tehi, serab-ı tefekkür bî-sebat

Bir nakış içinde gösteriyor ömr-i gaibi

Ey yar! Sen misin buna zevk-i muhabbeti

Bir muğfilane servet için eyledin feda

Öyleyse git yüzündeki nur-ı melahati

Altınla sat da aşkıma bahşetme bir daha

—

“Hasbihal”

Sönüyor gözlerimde nur-ı hayat

Gülüyor leblerimde zevk-i memat

Sevdiğim mehlikadan oldum dūr

Bir ziyayım ki asuman mehcür

Yar aguşa gelmeden gitti

Güneşin şarktan gurup etti

Her sözüm girye-zar-ı matemdir

Bence bir yıl bütün muharremdir

—

O verd-i nazı düşündüm bütün bu ana kadar

Şu bir çiçekle geçirdim demek baharımı ben

—

Tevhid

Cennet ufk-ı inayetinden

Bir zerre kadar fûruğpare

Duzah-ı gazap ve muhabbetinden

Mahşerde hafif bir şerare

Yakmaz o şerare ehl-i dini

Allah sever muahhidini

—

Şöhretim afakı tutmuş bence pek beyhudedir

Sevdiğim yâd eylesin bir kere kâfi namımı

—

“Şiir-i Perişan”

Gah giryende muztarip,, nevmid

Geçerim pişgah-ı lânenden

Sanırım bir sadâ-yı pür-tehdit

Yükselip semt-i sahiranenden
Beni kuyundan eyliyor tebit
Ne firar eylerim, ne yaklaşıım
دوآشنوردیر uzaklaşıım

Edemem kâinata atf-ı nigâh
Bilemem var mı yok mudur âlem
Hesti-i hulkdan değil agâh
Sensiz afakı görmüyor didem
Kendi indimden şahs-ı meçhulüm
Gece gündüz seninle meşgulüm

O ستوکهرپ revzende senin
Lane-saz-ı garam olur her sal
Kim bilir hangi bismil-i aşkın
Hangi bir can-fedâ-yı hicrindir
Ki bulup feyz-i kâmil-i aşkın
Ruhu üstünde suret-i şehbal
Semt-i firdevsten olur tair
Ufk-ı esmadan edince niyaz
Revnak-ı nevbaharı cennetten
Gelir avare-var pür-avaz
Şiddet-i ıstırab-ı vücuttan
Çarpınır, çırpınır eder pervaz
Daim etraf-ı meskeninde senin

Samih Bey

Bu ıstırabına payan verip dil-i rencur
Olunca cism-i nizarım lahd-ı güzin-i huzur
Leyal-i tar elimde misal-i çeşm-i fütur
Olursa şema-ı kabrim sönük sönük manzur
Görün görün de yine damen-i ufuktan sen
Zalam-ı vahşeti refet civar-ı kabrimden

Andelip Bey

Terane-i Niyaz

Zanneyliyor musun ki senin bir dakikacık
Tebid yâd-ı hüsn ü hayalinle ben yaşarım
Ben müsterih-i ömür olurum... Ah sevgilim
Zanneyliyor musun ki senin aşk-ı safına
Bir lahza inikâs edecek zıl-ı ihtizar

Yok yok harap olur o zaman mutlaka benim
Kalbim, ümid-i mesadetim, his ve fikretim
Razı mısın hayatımın ah inhisafına
Bak ruhumun terane-i giryan hüznüne
Hep sen değil misin, meleşim sen değil misin?

Her şey vesile şimdi senin yâd-ı hüsnüne
Mehtap, mevc necm-i seher, renk-i asuman
Her şey çiçek, riyah-ı şafak, müphem ve hazin
Her ses bu şeb-i neşide-i eshara benziyor
Her lema, bir hayal-i füzuzan bi-karar

Ben zair-i müessire hamuş-ı girdigâr
Ben bî-medar ve güm-şüde cuyende-i serap
Enzar-ı haşyetimde fakat zıl-ı iftirak
Fikrimde bir sehab-ı siyeh-renk-i ıstırap //67//
Ben dinlemem, neşaid-i emvacı dinlemem
Ah ağlamak bu yerde hayalinle ağlamak

A(yın) Naci

İşte en nazlı birer peri-i hayalin, birer hayal-i şairanenin şehper-i icat ve itilasında gülümseyen bütün şark ve garbın şayeste-i takdir ve tekviri bulunan bu ince bu nazik hislerin, şiirlerin bu büyük felsefelerinin önünde hiss-i mahasin ve mealiden nasib-i istidat alan ervah-ı rakike bilâihtiyar çırpınır. Mutlaka bir yenilik göstermek fikriyle yazılan şiirlerde yeniliğe bedel pek yabancı pek gülünç garabet kaim olur.

Vakıa meşahir-i hükemâ-yı garptan birisinin: “Yeni hisleri yeni fikirleri tercüme edebilmek için yeni sözlere yeni tabirlere ihtiyaç hissedilir.” mealindeki kavlı hakımanesi pek doğru bir hakikattir. Fakat şunu itiraf etmelidir ki her hissedilen şey şayan-ı kabul olmak, herkesin hissini okşamak lazım gelmez. Bir fikrin, bir his ve hayalin zevk-i selime mukareneti lazımdır; mesela:

“Yeşil Yurt”

Bahara benzetilir bir yeşil saadettir
Gülümseyen ovanın vech-i pür-gubârında;
Köyün, uyur gibi, müstağrak-ı sükûnettir
Bütün hayatı ufak çayın kenarında.

Burada şair, menazırın, mevsimin ruha bahşettiği ilhamat-ı bedianın şehbal-i tesirâtı altında bulunduğu hâlde çehre-i kâinat üzerinde temevvüç eden hazaret-i mütelatıma-ı sahrayı bir teşbih-i bedi-i mülayim içinde göstermek için –ihtimaline pek tabi bir lisan-ı şiir ile– “yeşil saadet” demiştir ki bunu takliden bazı muktedir

müstaid-i şübbah edibimizin kail oldukları veçhile “veremli temenni”, “aşk-ı garam”, “garam-ı aşk”, “bifer, sönük”, atıf ve tefsiri “nale-i şiven”, “gıryan-ı enin”, “şegaf-nevaz bir hatıra”, “şegaf-nevaz-ı teşaşuat içinde” ilh... gibi anlaşılamayan, hissedilemeyen ihtisasata tercüman olmak üzere söylenilen bu tabirat içinde bendeniz selamet-i hisse karşı pek büyük bir mugayeret buluyorum.

Bu gibi tabiratta, yeni bir şey söylemek için bir ihtiras-ı fevkalade, pek taşkın cebr-i tabiat eseri görüyorum. Bununla beraber şu hakikati de muterifim ki; her türlü terakkiyat-ı ruhiye ve fikriyenin esası bu gibi hatiat ve garaipten başlayarak nokta-ı kemale doğru yükselegeldiğinden bazı gazetelerimizin sütunlarını ekseriyetle işgal eden ve bundan beş yüz sene evvelki hissiyata bile tercüman olamayan pek çok hayide, köhne, hissiz, bigâne-i meal ve mana sözlerden elbette daha saf, daha terakki cuyune bir emelle yazılmışlardır. Bunu bendenizle beraber her sahib-i insaf itiraf eder.

Binaenaleyh bendeniz bu baptaki zan ve fikrimin isabetini ve bu yoldaki mütalaat-ı muhakka ve bitarafaneyi esatize-i edebin rey-i insaf ve temyizine bırakarak mütalaat-ı evveliyeme nihayet veririm.

Hüseyin Avni

(Aka Gündüz)

adet 9 s. iç ön kapak-65-67

3.3.14. Mütercem Romanlar Hakkında

Hayat romanı değil, roman hayatı tevliid eder.

Halit Ziya

Ferdâ-yı Bahar – Kış geceleri eğlenceleri – Elhan-ı Şita – Gıdâ-yı ruh – Küçük fıkralar – Telli pullu masallar – Roman yazmak ve okumaktan maksat nedir? – Serseri Yahudi – Rûchaniyette derece-i tekâmül.

Vakta ki bahar, mai geceleri, mütevven seherleri, hülya-çin şafakları, oh, bütün o dilber, şuh güzellikleriyle ebediyetin hüzn-alud siyahlıklarına, gıryan ve girizan uçar... Ve vakta ki peri-i şita, münzevi kuytu bulutlarını, bütün gam ve kasevetiyle, bu sahne-i tabiatı irae eder.

Eylül, bu şiir-i melul, karlı, yağmurlu günlerin bir peyam-ı davetidir, şimdi hüzn-i bürudet ve barandan sıkılan ruhlar, bu muntazır mevsimde oyalanacak bir şey arar.. Beyoğlu o kadar değilse de, Direklerarası, Şehzadebaşı, Divanoğlu, Bayezit, bu saat-ı ahzan-nümada istiğnasını arttırır, tiyatrolar, kafeşantanlar dolu boşanır.. Balolar verilir.. Müsamerele tertip olunur.. Her sû her sınıf halka güşade bulunur, fakat karlar, bu semâ-yı iğbiranın beyaz menekşeleri, buram buram.. Pembe ve nazenin pervazlarla; dökülmeye başladı mı evlerde kalmak, evlerde kapanmak ihtiyacı hiss olunur..

Kar; ah, beyaz kamelyalar, ne zaman reh-güzar-ı hasarımda, bir çocuk telaşıyla, cevalana başlarsa, şair-i âlî-nijad Cenap Şahabettin Beyefendi'nin, “Elhan-ı Şîta”ları hatıra sünuh eder:

Elhan-ı Şîta

Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş,

Gibi kar

Geçen eyyam-ı nev-baharı arar...

Ey kulübün sürud-ı şeydası,

Ey kebuterlerin neşideleri,

O baharın bu işte ferdası;

Kapladı bir derin sükûta yeri

Karlar

Ki hamuşane dembedem ağlar!

Ey uçarken düşüp ölen kelebek,

Bir beyaz rişe-i cenah-ı melek

Gibi kar

Seni solgun hadikalarda arar,

Sen açarken çiçekler üstünde

Ufacık bir çiçekli yelpaze,

Naşun üstünde şimdi ey mürde

Başladı parça parça pervaza

Karlar

Ki semadan düşer düşer ağlar!

Uçtunuz gittiniz siz ey kuşlar

Küçücük, ser-sefid baykuşlar

Gibi kar

Sizi dallarda, lanelerde arar.

Gittiniz, gittiniz siz ey mürgan,

Şimdi boş kaldı serteser yuvalar

Yuvalarda –yetim ü bi-efgan!-

Son kalan mai tüyleri kovalar

Karlar

Ki havada uçar uçar ağlar

Destinde ey sema-yı şita tude tudedir.

Berk-i semen, cenah-ı kebuter, sehab-ı ter.. //76//

Dük ey sema –revan-ı tabiat gunûdedir–

Hak-ı siyahın üstüne safi şükufeler!

Her şahsar şimdi –ne yaprak, ne bir çiçek–

Bir tude-i zılal siyeh –reng ü na-ümit...

Ey dest-i asman-ı şita, durma, durma çek

Her şahsarin üstüne bir sütün-i sefid!

Göklerde emeller gibi rızan oluyor kar,

Her suda hayalim gibi puyan oluyor kar.

Bir bad-ı hamuşun per-i safında uyuklar

Tarzında durur bir aralık, sonra uçarlar.
Soldan sağa, sağdan sola lerzan ü girizan,
Gah uçmada tüyler gibi, gah olmada rizan,
Karlar... Bütün elhanı mezamir-i sükûtun;
Karlar... Bütün ezharı riyaz-ı melekutun.
Dök hak-ı siyah üstüne, ey dest-i sema dök,
Ey dest-i sema, dest-i kerem, dest-i şita dök:
Ezhar-ı baharın yerine berf-i sefidi;
Elhan-ı tuyurun yerine samt-ı ümidi!

Cenap Şahabettin

Kış, mütalaayı, dolayısıyla, fikr-i tekâmülü kendine rehber-i hareket ittihaz edenler için pek ranâ bir mevsimdir. Esasen mütalaa, ruhun gıdası değil midir? Hele mevsim-i şitada, hele kar yağarken! Fakat ne okumalı? Filhakika bu, hâlli müteassir bir meseledir, tavsiye olunacak bir roman bir mecmua-ı eşar olsa ihtimal bunlardan zevk alanlar, bulunmaz, fenni kitap aranılır. Ve işte buna mebni biz de, ne okunacağını zevk-i selim teslim eder, deriz.

Kitapçılar, gazeteler, kış geceleri, bu leyal-i yelda için müteaddit hikâyeler, romanlar neşreder. Tefrikalar, küçük fıkralar, mudhik parçalar mütalaasına bu mevsimde fevkalade bir hahiş, bir meyil vardır, bunların arasında bazen mütercem romanlara da tesadüf edilir:

İki demet fulya, biri garbın, diğeri şarkın hazain-i edebiye ve bedayi-i hayaliyesinden.

Malumdur ki garptan, doğrudan doğruya lisanımıza tercüme edilen asarın bazı sembolizm bazı realizm ve bazı da telli pullu birer masaldır!

Emile Zola, Alphonse Daudet[vefat etti], Paul Borguet, Andre Derain, ve üdeba ve hükemâ-yı saire-i hazıra: Sembolizm, realizm. Ksavve [De Montepen] Richebourg, Eugene Sue, Eugene Savaie, du Terrail de masal nokta-ı nazarından on dokuzuncu asrın yetiştirdiği dühattandır. Roman, tezkiye-i vicdan, tenvir-i efkâra

hadim olmak üzere kaleme alınıyor ve mütalaa olunuyorsa yalnız vakit geçirmek, yalnız eğlenmek için yazılan ve mütalaa olunan asara herhâlde faiktir bu da tabiidir. Şimdiye kadar bizde de masal nevinden eser neşrolunmadı değil, lakin bunlar –hiç olmazsa– millîdir. Tabayi ve muaşeret-i milliyeyi musavver asara olan ihtiyacımız ise zaruridir. Yine biz de roman okuyanlar, garpta olduğu gibi, iki kısma tefrik ediliyor: Havass, avam.

Mabadı

var.

Münif Ali

adet 10 s. 75-76

3.3.15. Nikat-ı Mû-şıkaf

Yazı yazmak; hususuyla bir levha-ı bedianümayı bir tarz-ı nevin-i nuraniyetle yaldızlamak, sonra da şu zade-i tabiatı gehvare-i matbuatta görerek onun ibtisamatını seve seve tabetmek hissiyat-ı şairaneyi cenah-ı nevazişiyle tehziz edecek derece nazar-firibtir.

Fakat; şu teheyyücat-ı şairane bir güzellik, tabilik, bununla beraber hakikat karşısında reşha-ı ihtisas serper.. Nevhat-ı şairane, nagamat-ı hakikate mukarin olur ve onunla şehik-i tabiattan dökülürse o nispetle temin-i muvaffakiyet eder.

Üdebâ-yı salifenin asar-ı dâhiyaneleri nazar-ı iman önüne getirilince güzel bir tahlil-i emel önünde bulunuruz. Hayaliyyun ve hakikiyyun meslekleri bizim için mukni bir mikyas hükmüne geçebilir, felsefesiyle, kuvve-i kalemiyesi ve bir de kelimatın hüsn-i tertip ve tayininde teferrüt etmiş olan Victor Hugo hayat-ı ebedi-i saiyanesinin, teşebbüs-ı tahriranesinin ilk devresi hayaliyyun mesleği olmuştur. Bu meslek kendisinin son asarı – hakikiyyun mesleğini iltizama başladığı vakit yazdıkları– gibi temin-i muvaffakiyet eylememiştir. Victor Hugo hayaliyyun mesleğinde olmakla beraber yavaş yavaş hakikiyyun mesleğine hatve-endaz-ı terakki olmuştur demek hakikat-i eşya, mehasin-i tabiat kalem-i şairiyetle tasvir olunursa //319// güzel bir neticeye iktiran edilmiş olur demektir. Şu mukaddeme ile esas maksadımızı tavik etmeyelim:

“Meserretli Bir Gece” güzel serlevha en sade bir tarzda yazılmış olmakla beraber yine birtakım garabetlerden kurtulmamış bu da muharririn ne derecelerde hayalperver olduğunu gösterir. Bir sergüzeşt nakil ve tasvir ediliyor. Hissiyat-ı ihtizaza geleceği bir sırada muğlak bir teşebbühün tehacümat-ı elfazıyla asab-ı hissiye üzerinde bir işmizaz icrâ-yı hükmediyor. Bütün şairler kamerde bir hiss-i nurani müşahede ederken, neşe-i sevdâyı kamerin münevver huzmelerinin süzülüşünden hissedip onunla gülçin-i mahasin ve füyuzat olurken “kamerin hüzinane ağlayışları” cümlesi çok müstebat, çok nabeca görülüyor. Meserretli bir gecede kamer ağlamaz belki ruh-ı şairiyete zevk-aver-i işar eder.

Nüzhet Rebi

adet 43 s. 318-319

3.3.16. Şafak

Bundan bir iki hafta mukaddem intişar eden (*İrtika*) nüshalarının birinde (Nağme-i Beyan) sernamesiyle okuduğum bir makalede (şafak sökmek) tabirine itiraz edilmiş olduğunu gördüm. (Şafak) kelimesi filhakika esnâ-yı gurutpa görülen o muhteşem kıızıllığa denilir. Fakat lisanımızda mine’l-kadim (fecd) makamında da kullanılagelmıştır. Hatta eazım-ı üdebamızdan *Telemak* mütercim-i şehîri Kâmil Paşa merhum ile, merhum Muallim Naci Efendi şu ibareleri yazmışlardır:

“Enamil-i gül-güne nümâ-yı şafak ebvab mutallâ-yı şarkı açıp gisuân-ı envar-efşan-ı hurşid rû-yı deryâ-yı ayinenümadan bedid...”

“Vakte ki perde-cünbanî-i şafak”

(Şafak sökmek) tarif-i marufane –ki tulû-ı fecr manasında istimali kabul-ı umumiyeye mazhar olmuştur– itiraz etmek nabecadır. Bu tabir dururken mütercim (tulû-ı fecrden evvel) deseydi Türkçe bir tabir dururken iki Arabi kelime istimal etmiş olmaktan başka bir şey yapmış olmazdı. Türkçesi mevcut bir tabire mukabil başka kelime kullanmak da ne mâni //240// vardır derim. Nağme-i Beyan muharriri beyefendi lûgat kitaplarına müracaat buyurmuş olsaydı (şafak) kelimesinin lisanımızda iki suretle de kullanıldığına müsteşhedatıyla beraber vukuf kesp etmiş olurdu, burada bir şey söylemekten kendimi alamayacağım:

Bizde âdet hükmüne girmiş bir şeyden bahsolunurken ahire mutlaka bir seng-i tezyif fırlatılır. Nevresidegan-ı üdebamızdan olduğu nağme-i beyanından samia-nevaz tefehhüm olan Namık Sadri Bey, eserin mütercimini (kozmozografya) görmemiş olmakla istihfaf etmek istiyor.

İnsaf yahu! Bu türlü tarizat genç ediplerimizden beklenen nezahat-i ahlaka hiçbir suretle yakıştıramaz. Rahimallah امرأ عرف قدره ولم بتعد طوره

Yusuf Nümid

adet 33 s. 239-240

3.3.17. Takdir-i Asar ve Miratü 'ş-Şüun

Asr-ı hazır müellifat-ı muhtelifenin cilvegâh-ı zuhur ve intişarı olduğu malumdur. Erbab-ı kalem, hame-i ihtimamlarını her vadide icale etmekte herkes, miktar ve iktidarınca her şeyden ihyâ-yı asara çalışmaktadır.

Ancak şu suretle vücuda gelmekte olan asarın kesreti, matbuat ve müellefat-ı hazıra arasında hangi nev-i eserin şayan-ı mütalaa olduğunun tayinini min-vechin eşkâl eylemiştir. Mutlaka eser, mutlaka kitap, her sınıf ahali için bittabi şayan-ı mütalaa olamaz. Her sınıf efradın bir nevi ya birer nevi asara ihtisası bulunur. Mektep ve medrese talebesiyle muallimler, müderrisler, fûnuna müteallik asarı ekseriyetle mütalaa ederler. Müellefat-ı kanuniyenin mütehassısları da malumdur. Müdevvenat-ı tıbbiye dahi etıbbaya mahsus bulunur! Roman ve hikâye merakı da çok defa ehl-i atalette görülür.

Her insan için şayan-ı mütalaa bir nevi eser, bir ilim var ki o da müellefat-ı tarihiye ve ilm-i tarihtir!

Evet tarih, o ilm-i âlidir ki büldan ve beniinsanın vakayiyle havadis-i kevnîyeyi eslafın nigah-i itibarına daima arz ve irae eder. Onun için ilm-i tarihi, bazı feylesoflar: [Zamanların şahidi, hakikatin nuru, insanların üstadı, hayatın müderrisi] tarifiyle tevkir etmişlerdir.

İlm-i tarihin [*Tarih-i Enbiya*] ve [*Siyer-i Nebi*] namıyla aksam-ı sairesi de vardır. Bunlar, vakayi-i âliye ve malumat-ı mukaddeseyle mevzu bulunacakları itibariyle mevzularındaki akdesiyetle mutenasiben asar-ı saireden ehem ve akdes olacaklardır.

İşte şu ehemmiyet ve akdesiyeti havi [*Miratü's-Şüun*] namıyla bir eseri mektubi meşihat-ı ulya kalemi hulefasından faziletli Çerkez Yusuf Suat Efendi Hazretleri, bu defa umumun nazargâh-ı istifadesine vazetmiştir.

Miratü's-Şüun, Fahrü'l-enam aleyhisselatı vesselam Efendimiz Hazretleri'nin siyer-i seniyye-i Risalet-penahilerine mevzu üç cilt üzerine müretteb-i mufassaldır. Cild-i evvelinde ceziretü'l Arap'ın vaziyatı coğrafyası, ahval-i arziye ve sekene-i asliyesi suret-i idare ve tebeddülât-ı siyasiyesi, muamelat-ı mezhebiye ve adap şerayi-i diniyesi beyan edilmiş ve mebahis-i mezkurenden sonra Sultan-ı İklim-i Risalet Efendimiz Hazretleri'nin veladet-i seniyelerinden bed ile sene-i saniye-i hicriyenin nihayetine değin //62// ser-nümâ-yı saha-ı zuhur olan irhasat ve mucizat-ı nebeviye ve vukuat-ı saire mümkün olduğu mürettebe tafsilatla yazılmıştır.

Cild-i sani dahi hikemiyat-ı İslamiyeden bazı malumatı havi mukaddeme zemininde bir makale-i mahsusa ile başlayarak sene-i salise-i hicriye iptidasından sene-i sabia nihayetine değin kurrada; Ahmed hamrau'l-esed, bi'r-i ma'üne, ba'su'r-reci, beni kariza, beni nazîr Hendek, Hudeybiye, Hayber vakaları gibi yedi senelik vakayi mufassalan bast ve tezkar eder. Sene-i samine-i hicriyeden zaman-ı peygamberiye değin cereyan etmiş olan vakayi irae eylemekte bulunan cild-i salis, derdest-i neşirdir.

Ehl-i İslam için şayan-ı mütalaa asarın en başlıcası, en mükemmeli asar-ı siyer olduğunu kabul ettikten sonra katiyyen diyebiliriz ki Türkçe asar-ı siyerin de en ekmeli *Miratü's-Şüun* 'dur.

Miratü's-Şüun, bir köy imamından, bir vaizden iptida ile bir talebe, bir muallim, bir müderris, velehüm cerra en küçükken en büyük adama kadar herkesin okuyabileceği, istifade edeceği bir kitaptır.

Bunu ispat için kitabın mazhar olduğu revaç ve rağbeti şu birkaç sene zarfında intişar eden matbuat ve müellefatın pek çoğu görmedi demek kâfidir.

Müellifin emerr-i telifte ihlasa makrun bulunan hizmet-i dindaranesi heder olmadı. Eserinin mazhar-ı rağbet olduğunu ayn-ı şükranla müşahede etti. Her belde kemal-i muhabbetle mütalaa edildiğini gördü. Binaenaleyh *Miratü’ş-Şüun*’un müellif-ı fazılı, siyer-nüvisanın hayrû’l-halef-i ruşen-dilidir.

İmzasız

adet 8 s. 61-62

3.3.18.V- Tamim-i İntikat

Lisanımızda mühim bir mevki ihraz eden şu harf, gittikçe ehemmiyetini arttırmaktadır. Hele şu sıralarda edebiyat-ı atika ile cedidenin fasl-ı müstereğini teşkil ediyor. Bu hâlde diyebilirim ki mukaddemede atika ve kısm-ı ulyâda cedide bulunuyor. (V) ise bunların levha-ı irtisamında bir hatt-ı zemin gibi duruyor. İnsanlar, fitraten teceddüde meyyaldirler.

Şu hakikatten olarak edebiyat-ı atikanın mahdud bir daire dâhilindeki devran-ı batiden başları dönmüş olan ediplerimiz edebiyat-ı cedidenin bir nehazat-reftar ile gülşen-i matbuatta arz-ı hıram ettiğini görür görmez damen-i istiğnasına sarılmışlar ve fakat bunların, bu muhteris nevresidelerin birçoğu tuttukları bu nazik dameni, bu sarir-i ismet ve bekâreti temzik ve teşvişe kadar varmışlardır. Bunlardan bazıları da vardır ki edebiyat-ı cedide müntesibinden olduğunu ifham makamında Dekadan unvanıyla ilan-ı iftihar eder. Ben bunlara kakhaha ile gülerim. Eğer bunların hakikat-i maksatları tetkik edilecek olursa hakikaten Dekadan olmadıkları tebeyyün eder. Fakat onlar bundan bihaberdirler. Yazdıkları eserlere birkaç tane vav sıkıştırdılar mı kendilerini üdebâ-yı cedideden, eserlerini de edebiyat-ı cedideden addederler. Tuttukları meslek-i nezih ve rakikin gaye-i maksudunu bilerek hevesatını mesai-i mütamadiyeleriyle hem-tesir ettikleri hâlde edebiyatımız için her türlü ümide muttali zuhur olabilecek bu ediplere harf-i mezkûrun yeni edebiyat nokta-ı nazarından istimaline dair birkaç malumatı tekrar etmek istiyorum:

Vav harfî, bir bahse ait cümel-i müstakileyi yekdiğerine rapteder¹³: “Bütün tabiat, zemin ve semanın bedayi-i zahiriyesine soruyorlar ve bu bedialar, hallak-ı cihan-ı vahid mutlakdır diyorlardı.”

¹³ (V) “Mutlaka cem içindir” kaidesine tatbikan.

Cümle-i asliye veya faile ait mütemmimat-ı tayiniye-i müteaddideyi temyiz eder: “Çalışan ve çalıştıkça şahit-i terakkinin şehrah-ı itilasına pa-zen-i vukuf olanlar çabuk taali ederler.”

Bahsin haricinde irat edilen veya o bahse müteallik malumat-ı zaideden sonra tekrar bahse rücu eden cümlelerin evveline vaz edilir: “Gözlerinin önünde kararan, dehşetler içinde büyüyen ağaçlar güya bir hareket-i hacimane ile koşuyorlardı ve nihayet bu tahavvülat-ı //29// müthişeden yorulmuş olan hissiyatı birden sönerek, cesim kayanın yanına yıkıldı.”

Bu bahis hakkında şimdilik fazla bir şey yazamayacağım; bu kadarla da iktifa etmeyeceğim. Mamafih, henüz imzalarını yazmakta acz gösterenler bu satırlara bir nazar-ı istihfaf ile bakacaklarından eminim fakat onlar da bu hareketlerinde devam ettikçe daima tedenni edeceklerine emin olsunlar.

[AKDEMİR] Aziz Hüdayi

adet 4 s. 28-29

3.4. Güzel Sanatlar

3.4.1. Aveng-i Sanayi -1- Rikkat-i Kelam ve Fikir

Refrefü'l-ilhami gaye-i hayal ve hakikat, hüsn-i beyan, işte bu üç vesika-ı ilmiye ve fitriye edebiyat- sahihanın meziyet-i maddiye ve maneviyesini ilâ eyliyor.

Edebiyat-ı sahihanın safahat-ı kemalinde bir hassa-ı bahire daha var: Rikkat-i kelam ve fikir.

Oh, bu bir sanat-ı nezihe, bu bir barika-ı edebiye ki fikri, bir hassasiyet-i rakika arasında bırakır. Bu bir sanat ki görülmez: Hissedilir... Maani-i gamıza; tabirat-ı müstahsenenin aguş-ı nazenininde saklar. Bu bir sanat ki maksat-ı aslinin bir cihetini irae edip diğer tarafını mütaliinin nazar-ı idrak ve intikaline arz eder. Bu bir sanat ki ibarenin az çok teemmüle müftekır ve anlaşılması badi-i zevk ve neşve nüktelerini mutazammın bulunur. Bu bir sanat ki nasıl tasvir edelim? Hani sade f kumlar üzerinde, bir irtiaş-ı hazin ile, kırılan yemm-i muhtazırın feşafeş-i

müpheminde hissedilemez anlaşılamaz bir lisan vardır ah, bir lisan ki bütün şiir, bütün ulviyattandır.

Bu deniz, bu sema, ah, bunlar bitmez tükenmez birer sahife-i şiir-i bedidir ki her dakika başka bir manzume-i icaz nakleder. Lakin onu okuyabilmeli! Anlayabilmeli! Bu lisan-ı şiirden anlayacak rikkatte yoğrulmuş kalpler o kadar azdır ki...

Bakınız, burada yalnız ikimiz varız, bu köy unutulmuş, güya kitap bir hayattan koparılmış bir sahife hükmündedir.

[“Heyhat!” – Halit Ziya]

İnsan yalnız kalmaya n kadar karar verirse versin bazı zamanlar oluyor ki kendini dinleyebilecek bir kalbe ihtiyaç hissediliyor, sizi görür görmez keşfettim ki her gün o kadar meftuniyetle denizi dinleyen; orada batan güneşi anlayan adam; beni de dinler, beni de anlar.

[Keza]

Münif Ali

adet 10 s. 75

3.5. İlan-İhtar-Açık Mektup

3.5.1. Ameli ve Nazari Talim-i Kitabet

Edebiyat-ı Osmaniye’deki iktidarı müselleme bahusus fen-i inşadaki behresi birçok asar-ı münşiyanesiyle meşhur olan İhya Efendi Hafidi Saadetli Reşat Beyefendi Hazretleri’nin akdemce bazı mekatib-i âliyyede esnâ-yı tedrislerinde hasıl ettikleri, tecarib-i müfidelerine ibtinaen vücuda getirmiş oldukları bir eser-i merguplarıdır ki az müddet zarfında fevkalade mazhar-ı rağbet olarak üç defada tabedilen binlerce nüshaları sarf edilmiş ve bu defa tashihat-ı mükemmele ve ilavat-ı mukteziyata ile dördüncü defa olarak suret-i nefisede tabedilmiştir. Bu eserin başlıca meziyeti şudur ki: Birtakım inşa kitaplarında olduğu gibi resmî ve gayriresmî umumi ve hususi muharreratın yalnız örnekleri göstermekle iktifa edilmeyip usul-ı tahrir ve kitabetin bilcümle kavaid ve gavamızı hakkında kendisine mahsus açık ve sade bir üslub-ı ifade ile izahat-ı mükemmele verilmiş ve her talip için hocasız ve hiçbir

numune taklit edilmeksizin kendiliğinden bir şey yazmak usulü vazıh bir suretle beyan edilmiştir.

Bu eser-i müfîd esasen iki kısma münkasım olup birinci kısmı resmî ve gayriresmî umumi ve hususi muharreratın bir tarz-ı nevin üzere yüzü mütecaviz numuneleriyle kavaid-i mahsusalarını, ikinci kısmı dahi en meşhur üdebamızın taklide şayan birçok muharrerat ve makalat-ı müntehabelerini havi bulunduğu cihetle yalnız mektep talebelerinin değil, belki inşa ve kitabete heveskâr olan her ehl-i kalemin kendilerine göre birer nokta-ı istifadeleri bulunacağından mütalaasını umuma tavsiye ederiz. Eczası –tamim-i fevaidi maksadıyla– şimdilik beş kuruşa fûruht olunmaktadır. Mücellidine üç posta ücreti için iki buçuk kuruş zam olunur. Bu eser-i kıymettarın iki de zeyli vardır ki biri “*İmla ve Galatat*” diğeri “*Münşeat-ı Adliye*” dir. Pahaları ellişer paradır.

İmzasız

adet 10 s. dış arka kapak b; adet 22 s. 155; adet 25 s. 159; adet 26 s. dış arka kapak b; adet 30 s. dış arka kapak a; adet 38 s. dış arka kapak; adet 48 s. dış arka kapak

3.5.2. Gülünçlü Efsaneler

Üçüncü cildi neşrolundu.

İşbu kitap bundan yirmi sene mukaddem “*Eğlence*” ve muahharen “*Sahne-i Meddah*” nam kitaplarını neşriyle rağbet-i umumiye mazhariyetinden dolayı şimdi nüsha-ı matbuaları kalmamış bulunan mezkûr kitapların muharriri letaif-nüvis-i şehîr rifatlü Mehmet Hilmi Efendi’nin müntehabatından gayet gülünçlü ve eğlenceli fıkaret-ı güzideyi havi olup bu kere üçüncü cildinin dahi tabı hitam bulmakla mevki-i intişara vazolunmuştur. Her cildin fiyatı yüz para olup taşra için yirmi para posta ücreti zammolunur. Diğer ciltleri dahi sırasıyla neşrolunacaktır.

İmzasız

adet 44 s. dış arka kapak

3.5.3. İhtar-ı Mahsus

“*Musavver Terakki*”miz “*Lügat-ı Naci*” ve emsali bazı asar-ı mühimmenin ikmal-i tabına değin bu nüsha gibi dört sahife olarak tabolunacak ve nüshası 10 paraya satılacaktır.

“*Musavver Terakki*”miz bu suretle neşrolunduğu müddetçe eski abonelerimize alacakları kalmış olan birer kuruşluk nüshalarına mukabil dörder tane onluk nüsha takdim edeceğimizden muhterem abonelerimizin bu yüzden hiçbir şey zayi etmiş olmayacaklarını arz ederiz. “*Musavver Terakki*”mizin gerek mündericat ve gerek resimlerine badema daha ziyade dikkat ve itina olunacaktır.

İmzasız

adet 15 s. iç ön kapak

3.5.4. İttizar

Şeref Hanım tercüme-i hâliyle bazı asar-ı manzumesi iki haftadan beridir (Eslaf) serlevhası altında dercediliyor idi. Halbuki bu serlevha mükeddem tercüme-i hâle dair R(üşat) Faik Beyefendi Hazretleri tarafından yazılıp matbaamızda basılmış olan bir kitabın unvanı olup “*Sahaif-i Şuarâ-yı Salife*” için başkaca bir serlevha hakkedilmekte bulunduğundan badema (Eslaf) levhasının istimal edilmeyeceğini ma-ittizar beyan eyleriz.

İmzasız

adet 22 s. 155

3.5.5. Lügat-ı Naci

Tevfikat-ı celile-i subhaniyeye istinat ile bundan birçok iki sene kadar evvel Muallim Naci merhumun mükemmel “*Lügat Kitabı*”nın itmamına mübaşeret etmiş olduğumuzu ilan etmiştik. İhtiyar olunan maddi ve manevi birçok fedakârlıkların neticesi olarak bu eser-i âli tetimmesinin de saye-i feyz-vaye-i hazret-i hilafetpenahide bu defa kemalen tabedilmiş olduğunu tebşir ederiz.

Sahe-i matbuatta misli değil, lüğat namıyla oldukça elverişli bir eser bile bulunmadığı zaman, ilk defa olarak mevki-i intişara vazolunan bu eserin bugün müteaddit namlarla kendisini takip etmiş ve etmekte bulunan sair bilcümle lüğat kitaplarıyla mukayesesini erbab-ı irfana havale ederiz.

“*Lüğat-ı Naci*” ismi yalnız Osmanlıların değil, bütün cihan-ı medeniyetin hürmetle yâd ettikleri muallim-i şehîrin mahsul-ı tettebbuat ve tetkikat-ı ârifanesidir.

“*Lüğat-ı Naci*”, Muallim merhumun zaman-ı hayatında (١٢) harfine kadar tabolunmuştu. (١٢) dan sonrası edip ve şair-i şehîr Müstecabizade İsmet Beyefendi tarafından yazılmıştır. Kitap, esasen iki cilt teşkil etmiş ise de sühulet-i istimali için bu iki cilt bir yerde ciltlenmiştir. Takımın pahası –tamim-i fevaidi maksadıyla– şimdilik 35 mücelledi 40 kuruştur. Taşra için 6 kuruş posta ücreti zam olunur.

İmzasız

**adet 25 s. 179; adet 26 s. dış arka kapak b; adet 30 s. dış arka kapak a;
adet 31 s. dış arka kapak a; adet 38 s. dış arka kapak**

3.5.6. Mizanü'l-Edep

Diyarbakırlı Sait Paşa merhumun asar-ı aliyesindendir. Müsemmasına bihakkın delalet eden isminden dahi anlaşıldığı üzere edebiyat-ı Osmaniye'nin bir mizan-ı hakikisidir. Bu kitap, belagat ve fesahatin kâffe-i kavaidini ve lisan-ı edebî-i Osmani hakkında birçok tettebbuat ve izahat-ı mühimmeyi, ilm-i maani ve ilm-i beyanın kâffe-i müştemilatıyla muvazzahan tarif ve beyanını ve aksamını şamil bir destur-ı mükemmeldir. Tarz-ı ifadesi umumun anlayabileceği derecede açık ve sade ve her türlü zevaiden azadedir. Lisan-ı Osmani'deki kavaid-i edebiyeyi hakkıyla öğrenmek ve ibarat-ı Türkiye'nin, fesahat ve belagata tatbikan, tahliline kudretyab olmak isteyenlere bir rehber-i hakikidir. İfadenin letafeti, sühulet-i istifadesi, suret-i tertibi ve tetkikat-ı mühimmesi cihetiyle lisanımızın kavaid-i edebiye ve fesahatine dair asar-ı müdevvenenin kâffesine raciî tutulabilir. Kavaid-i edebiyenin tavzihi için dermeyeran olunan misaller üdebâ-yı Osmaniye'nin asarından gayet müdekkikane surette intihap olunmuştur. Kudemâ-yı şuaranın en müntahap eşarından üç yüz kadar ebyat-ı latife, edebiyat-ı Osmaniye hakkında gayet müdekkikane yazılmış bir makale-i belîğ kitabın mukaddemesine zeyledilmiştir. Edep ve maarifete heveskâr

ve lisanının kavaid-i umumiye-i edebiyesi hakkında vukuf-ı tam kesbetmeye ragıp olanlara rehber olacak bir eser-i yegânedir. Edinilmesini tavsiye ederiz.

Pahası 15 kuruştur.

İmzasız

adet 46 s. dış arka kapak; adet 48 s. dış arka kapak

3.5.7. Tiyatro Âlemi

Dün gece Veznecilerde Mınak Efendi idaresinde bulunan Osmanlı Dram Kumpanyası fevkalade bir surette “*Biçare Mionne*” unvanlı cinai ve hissî dramı mevki-i temaşaya vazetmiş olduğu gibi bu akşam saat üçte dahi “*Simoone ve Marie*” sahne-i temaşaya ibraz edecektir.

Uzun bir müddetten beri Osmanlı Tiyatrosu’na ibraz etmiş olduğu hidemat-ı hasenesiyle erbab-ı merakın takdir ve teveccühünü ihraz etmiş olan Mınak Efendi ile kumpanyasının –her zaman olduğu veçhile– bu seferde ibraz-ı muvaffakiyetle muhterem ahalimizin alkışlarına mazhar olacaklarını memul ederiz.

İmzasız

adet 15 s. 115

3.6. Mektup

3.6.1. Aveng-i Sanayi

–Avni’ye–

Nedim-i mesleğim,

Edebiyatta, oh... Bu leyal-i hayatımın bir misal-i zi-ruhu olan edebiyatta sahiriyet-i aşkımda, mağmumiyet-i ilhamımda neşaid-i giryemde, bütün ben ve kalbimde... Sanata, şiir-i tezeyyüne sanata olan meftuniyetim neticesi olarak kaleme //75// aldığım şu mini mini, fakat –sairleri gibi yine– fenaya mahkûm pejmürde risaleciği nam-ı âli-i şairanenize ithafa cüret eyliyorum. Şimdiye kadar kırık dökük yazılarımda sanat namına neye tesadüf ettinizse işte bu sahaif-i perişan da onların bir makes هائيردر . Bunu; beni sevdiğiniz için, kabul edeceğinizi bilirim.

3.6.2. Terakki Ceride-i Feridesine

Muharrir efendi hazretleri,

Atideki manzume, bir vakit *Malumat* gazetesinin Dekadanlığa özendiğim yolundaki tezyifini davet eylemişti. Onların şayan-ı //68// itiraz bulduğu nuktanın başlıcası kavafiye –usul-ı atika üzere– adem-i itina ve takayyüdüm idi. Hâlbuki şu eser-i hakirane bendenize o kadar tabii göründü ki mahza kafiye hatırı için kendisini uzun uzadıya tahrifata hedef etmeye gönlüm razı olmadı. Külfetlice müzeyyenata boğulmuş görmektense tab-ı çakeranemde sudur ve sünuh ettiği hâl u kıyafette yani: Bütün bütün perişan-hâl bir heyet ve eda ile tecellisini zevk-i selime daha muvafık ve daha dil-pesend, daha ranâ buldum.

Fikr-i kasıranemce en tabii ve binâberin en müstahsen güzellikler tasannu ve tekellüften vareste, müzeyyenat-ı süveriye ve caliyeden hemen üryan kisveler altında rûnümün olduğundan usul-ı aruzun icap ettiği türlü türlü kuyudata iayetle kağıda tespit edilecek mahsulat-ı fikriye, meşime-i zihin ve dimağdan hurucunda malul ve sakat tulu edeceği ve binaenaleyh rahm-ı maderden alil ve sakat doğmuş nevzatlara şebih olacağı cihetle bittabi hatıra varit olduğu gibi zapt olunan sünühat ve tuluat-ı fikriye kadar arz-ı cemal ve teravet edemeyip külliye-i bigane-i meal ve mana kalacağı itikadindeyim ihtimaline bu fikrime muteriz olacak pek çok erbab-ı izan bulunabiliyor. Muhakkak olmaktan ziyade hatâ- yı mahz olmak ihtimalini dahi müstebat olmadığından mesrudat-ı sabıkamın katiyetini iddia etmeyi zevaiden görür ve zat-ı edibanelerinin fikr-i hususi-i âcizaneme iştirak edip etmediğimizi ve ret veya kabulünüzden esbap ve sevaik-i hakikiyesini etraflıca şerh ve izah etmenizi rica ederim. Bâki hulus ve ihtiram, efendim.

Tuhfe-i Ebedî

Sana ey mürğ-i lahut aşîyanım!

Sana ey zühre-i kudsi cemalim

Sana ey pür-teravet nev-nihalim!

Sana ey zübde-i âmal-i canım!
Feda olsun feda olsun derim ben
Sürud-ı dilber ahenk-i hezaran;
Nücum o neyyiri leyl ü neharın
Bütün ezhar-ı rengini baharın
Düşündüm bir cenan-pıra göz,
Ki her hâliyle vâsf-ı hüsne şayan.
Bana pek müptezel zaid göründü
Senin için ey meh-i sevda! Güzellik
Anın fevkındedir tab-ı cemalin
Gülümser hüsn ü anında şebabın..
Telatum-hiz savt-ı bi-misalin //69//
Derenin-efzası elhan-ı rûbabın
Senin tasvir-i hüsnünde yorulдум.
Bütün eşar-ı hüzn-ayın ânın tabim
Esir-i sb u tabınla muhmir;
Senin mahsul-ı ilhamındır onlar
Fakat hayretle ben görmekteyim ki
Bütün vâsfında acizdir bu eşar
Senin tavsif-i hüsn-i sahirinde
Sühan-arâ-yı dehr aczeyler ezhar..
Nasıl tasvire şiirim kadir olsun
Senin her hâlin ey vird-i mutarra
Bütün şiiri güzindir şiir-i garra
Ki tasvir ve tasavvurdan müberra..

Düşündüm ey meh-i sevda nisarım!

Bu hüsn-i pakına layık hediye.

Dedim ey nazenin sehergarım!

Sana bir tuhfe olsun ruh-zarım..

İsak Ferare

adet 9 s. 67-68-69

3.7. Tarih

3.7.1. Hatırat-ı Mukaddese-i İslamiye

Tevarih-i İslam'ın o mukaddes, o ulvi sütunlarını bir defa gözden geçirecek olursak ümem-i İslamiye için yegâne sermaye-i mübâhât addolunacak öyle büyük hatıralara tesadüf eyleriz ki etrafımıza atf-ı nazar-ı dikkat edersek asar-ı hayret-nümâsını memalik-i İslam'ın safahat-i nev-İranisi'nde cibâl-i lahuti gibi tecessüm ve temessül etmiş görüyoruz. Bahusus tarih-şinasân-ı ümmetin sahaif-i efkârını bir hiss-i ulvi ile işgal eden vakayi-i meserret-âveri efrad-ı İslam için her gün bais-i meserret, badi-i fahr u şereftir. Hurşîd-cihân-tâb-ı İslam'ın devr-i zuhurundan şu bulunduğumuz asr-ı güzine kadar her birisi birer dersaadet ve teali teşkil eyleyen şuunat-ı âliyeyi hadde-i tetkik ve fikirden imrar ettirecek olursak fezâ-yı lâ-yetenâhîye benzeyen ukul-ı beşer kendisini bir daire-i beht ve hayret içinde bulur.

Hele dil-âverân-ı mücahidînin bir fırka-i kalîle ile seyf-i meslûl şariat-ı garrayı şarktan garba kadar sallayarak o tâ zebane-i celaletle bunca memalik-i vesâyı eydi-i İslam'a alıvermeleri, Hristiyanlığın en mutaassıp zamanlarında Müslümanların biri Endülüs'te diğeri Bağdat'ta maarif ve medeniyet-i beşeriyei himaye ile iki büyük kütüphane vücuda getirerek levâ-yı şevket ihtivâ-yı Muhammedîyi o mukaddes, o şeref-perver kubbeler üzerine rekz ile bütün nev-i beşeri saye-i mevc-â-mevcine davet eylemeleri gibi yüzlerce hatırat-ı ber-güzide-i sahaif-i dinî ve millîmizde şanlı sütunlar parlak sahifeler teşkil ederek kalplerimizde ilelebet ferâmûş edilmeyecek lâ-yuadd velâ yuhsâ efkâr-ı bedia husule getirmiş olmalarıyla bunlardan her birisi böyle bir îd-i mübeccel-i millîde bizler için latif bir sermaye-i iftihar olabilirler. Ne büyük saadet, ne âli himmettir ki; cihanın her tarafı kesif bir puşide-i

cehl ü nadani, azim bir pirahen-i cevri u itisaf ile mestur iken din-i celil-i İslam'ın ve onun hamis(i) bulunan selatin-i azam (enârallâhu merakıdehum) hazeratının himemât-ı bi-nihaye-i mülûkâneleriyle en hecri harabeler birer mamure-i zar-ı medeniyete tebdil olundu. Cihan-ı medeniyet, bir darü's-selam-ı ebediyet hâlini kesbederek dünyanın her canibinde nice asar-ı şâdmanî nümeyan oldu.

Bir defa düşünelim. Kable'l-İslam ne kadar âdât-ı vahşiyane vardı ki: Terakki-i beşere adeta birer sed-i ahenin idi. Tulu-ı mihr-i İslam bunların kâffesini bertaraf etti. Saadet-i ebnâ-yı beşeri temine mühim, ulvi bir esas vazetti ki: Zaman tahavvül eyledikçe kadr-i bâlâterini anlaşılmakta ve pek büyük hakayık-ı nâfiga keşfolunmaktadır. Şurasını da maa'l-iftihar arz edelim ki bu kadar hatırat-ı ulviye-i İslamiye sade tarih sahifelerinde kalmayarak her zaman muvahhidinin enzar-ı iftihar ve ibret //13// perverisinde tecessüm etmek maksad-ı âlîsine mebni büyük ve meserret-engiz vakayi-i hatıralar, nişaneler bilhassa günler tahsis buyrulmuş bazı âdât-ı müstahsene de ihdas olunmuştu. Bu fikr-i celile en ziyade riayet eden kavm-i necip Arap olup hiçbir vakit bu âdet-i hüsneyi terk etmemişlerdir hatta Saadettin Ebu Vakkas Hazretleri'nin Kadisiye Muharebesi'nde emir bulunduğu ordu bir gün son derece ok atarak düşmanı zebun ve perişan etmelerinden dolayı o güne (yevmü'l-rumât) namı verilmiş idi. Akam-ı saire dahi elan bu usul-ı merguba riayet etmektedirler işte bunda bütün Osmaniyânın kulûb-ı iftiharına öyle âli, öyle büyük bir hatıra-ı ferahferankeş olunmakta ve lâ-maşallah daha nicelerini kemal-i muvaffakiyet ve ikbal ile idrak buyurdukça bu yolda hatırat-ı mukaddesenin tekerrür ve taaddi-i tabiiyet bulunmakta ki: O da mukaddes günün altı yüz seneden beri kemal-i şevket ve azametiyle şaşaa-pâş-ı mehabet alan kavm-i şerif-i Osmanî'nin mabihi'l-iftiharı ve yegâne padişah-namdarı bulunan hakan-ı bi-müdani, es-sultan ibnü'l Sultan El-Gazi Abdülhamit Han Efendimiz Hazretleri'nin yirmi beşinci sene-i devriye-i cülus-ı hümayunları olmak münasebetiyle millet-i muhteremimiz için cidden kemal-i memnuniyet ve muvaffakiyetle telakki edilecek bir îd-i ekber-i meserret-bahşaya şeref müsadif olmasıdır bu gün Osmanlılar için bir ruz-ı meserret-efruzdur. Nasıl olmaz ki ecdad-ı azâm-ı hümayunları cüzi bir askerle sekiz tahta bir yere raptedilmesinde husule gelen sala rakiben Rumeli'ye geçerek levâ-yı nusret ihtivâ-yı cihangîriyi Viyana burçlarına rekz ile, âlemi ümran, maarif, sanayinin bir numune-gah-ı bedayi hâline getirdikleri gibi zat-ı şevket penahıları dahi tadadı gayr-i

kabil asar-ı âliye ve ber-güzide vücuda getirmekle memalik-i şahanelerini serapa bir darü'l-karar-ı irfan ve ümran şekline ifrağ buyurmuşlardır. Bunlardan sarf-ı nazar yalnız bu güne ve bu yevm-i akdesin şeref-i azmine olarak vücuda getirilen asar-ı âliye, mebani-i azîme bizler gibi muharrirînin tasvir ve tahrirlerinden değil bu hususta ispat-ı deha etmiş münşilerin bile uhdesinden gelemeyecekleri âli bir vazifedir. Hemen cenab-ı vacibü'l-vücut o hakan-ı celilü'l-unvanı ila yevmi't-tenad taht-ı âli-i hilafetpenah-ı eazımilerinde kemal-i sıhhat ve selametle daim ve ber-karar buyursun.

İbrahim Rifat (Hilmizade)

adet 2 s. 12-13

3.8. Teşekkür

3.8.1. Terakki

Biz, şiirinizi hissî ve manidar bulduk. Şiiriniz hakkında vuku bulduğunu söylediğiniz darbe-i tezyife karşı! İstiğnâ-yı şairane, sükût-ı edibane ile mukabeleniz, lisan-ı terbiye ile mukabeleden, bir mukabele-i belîğeden başka bir şey değildir.

Mütalaa-ı âliniz veçhile şiir, ihtisat-ı refika-ı beşeriyeye cilvegâh olan ve istidat-ı rikkat ve safvet taşıyan ervah-ı müteheyyice üzerinde ihtizazat-ı müessire-i tabiiyesini icraya kabiliyet gösteren sözlerdir ki onların manzum ve mukaffa olması şöyle dursun, her türlü kuyud-ı lafziye ve maddiyeden üryan asar-ı mensureden bulunması bile şiir olmasına bir mani-i hakiki teşkil edemez.

“Hezaran” ile “ben”; “de” ile “ki” yekdiğerine kafîye olmamakla bir şiiri, şiirin harim-i şümül ve insafından çıkarmak mı lazım gelir?

O hâlde daire-i nezihe-i eşarı;

İtibar etme hele hendeseye

Girme ol daire-i vesveseye

Manasızlıklarına rahmet okutacak mahsulat-ı fikriyeye tahsis etmek, şiir namına hemen hemen nadiren tesadüfe kanaat ve rıza göstermek lazım gelir ki bunun ne demek olduğunu bir kere düşünö vermek kâfidir.

Zevk-i selimi, münekkit-i tahassüsat edinenler, –tenkidat-ı ciddiye ve sahiha müstesna olmak üzere– tezyife, tahkire ehemmiyetinden müstağnidirler.

Binaenaleyh şiirinizi size tebrik eder, asar-ı ciddiye-i edebiye ile tezyin sahaif-i matbuata muvaffakiyetinizi temenni eyleriz.

İmzasız

adet 9 s. 69

3.8.2. Teşekkür-i Mahsusa

Hüdavendigâr Vilayet Matbaası müretteplerinden olup terakki-i maarif maksad-ı âliyesiyle, idarehanemizin mahalli vekâletini kabul eden ve hüsn-i surette ifa eylemekte bulunan Köstendilli Ahmet Münir Efendi'nin gerek gazetelerin ve gerek neşriyat-ı sairemizin tevsi-i daire-i intişarı zımmında vaki olan gayret ve himmetlerini takdir eder ve bu münasebetle kendilerine alenen teşekkür etmeyi vazife-i kadirşinasiden addederiz.

İmzasız

adet 9 s. dış arka kapak b

3.9. Tiyatro

3.9.1. Dramın Tarih ve Suret-i İhdası Hakkında Birkaç Söz

Bugün her nev-i sanayi-i nefisenin sahne-i incilasî olan Avrupa; her türlü müessesat ve terakkîyat-ı medenîyesinin esasını Araplardan, Romalılarından ahz ve telakki eylediği gibi akvam-ı mütemeddinenin en mutena birer medrese-i ahlak ve edebiyatı olan tiyatroları da Yunanlılardan almıştır. Dram unvan-ı umumisi altında zikrolunan trajedi ve komedilerin zaman ve suret-i ihdasını keşif maksadıyla nazarımızı tarihin sahaif-i evvelîyesine doğru irca edecek olursak hudut-ı basarımızın Yunan tarih-i //273// kadiminden kopmuş bir sahife-i gubar-ı mesturde tevakkuf eylediğini hissederiz. Tarihin bu pejmürde yaprağını mütalaa edebilmek için

üzerindeki iki bin beş yüz senelik tozları silkip de attığımız da dram denilen oyunların daha o vakitten ilahe-i engur Bakkhos namına kurban edilen bir koyunun enzar-ı temaşaya arz olunması suretiyle teessüs ettiği görülür.

Dram mudhike ve facia namıyla başlıca iki kısma münkasım olduğu malumdur.

Mudhike yani komedi Yunanca “komoidia” terkiibinden müstear olup kavmi şehir “ايسد” chanter –taganni etmek manasına olduğundan şehir şarkısı demek olur ki isminin de delalet eylediği veçhile milattan beş yüz yirmi beş sene evvel Thespice ile refiki Susarion tarafından Bakkhos ayinlerinin– Ycaria sokaklarında enzar-ı marrini celbedebilecek birtakım garaib-i etvar ve evza ile sahne-i temaşaya vazolunması suretiyle teessüs etmiştir.

Komedi Avrupa’ya Sicilyalı Epikharmos tarafından ithal edilmiştir. Trajedi yani facia da, menbanı ilahe-i mezkureye mezbuh ve kurbanın yine mumaillehy Thespice tarafından rikkat-aver bir tarzda sahne-i temaşaya vazı keyfiyetinden alır. Sonraları bu oyunlar Aiskhylos ile Sophokles’in bu hususa dair yazdığı eserlerle bi’l-küllüye teessüs ederek Yunanilerce adeta ihtiyacat-ı medeniye sırasına geçmişti. Fransa’da dramın zuhuru on beşinci asr-ı miladiyle başlar. İlk önce bunlar Confrérie de la Passionda dâhil olan rehabin vasıtasıyla vuku-ı temaşaya konurdu. İşte suret-i salifede Yunanistan’da teessüsle İtalya’dan Fransa’ya geçen tiyatro oyunlarının icrası hakkı birçok zamanlar rehabin-i mezkureye münhasır tutulmuş iken bilahare müessesat-ı mezburenin cidden birer darü’l-feyz hâline vazına sarf-ı gencine-i ikdam eden erbab-ı iktidarın da bu gibi işlere iştirakına müsaade olunmuştur. Avrupa’da dram oyunları ilk teessüs ettiği zaman en önce sahne-i temaşaya arz olunan şeyler Nasraniyete müteallik bulunan itikat eder ki İngiltere’de ilk ibtida vaz-ı enzar-ı temaşa olunan oyun (1112)’de Norman Gefrai tarafından oynatılan Saint Cotherine’nin *Havarikî* nam dramdır.

Galip (İbn-i Şevki Selanikli)

adet 37 s. 272-273

3.9.2. Osmanlı Dram Kumpanyası

Mınak Efendi idaresinde bulunan mezkûr kumpanya bu akşam Vezneciler’de kâin Osmanlı Tiyatrosu’nda *Fedakâr Gemici* unvanlı gayet meraklı dramı sahne-i temaşaya vazedecektir.

En adi bir oyunu bile canlandırmak hususunda maharet-i fevkaladesi bulunan mumaileyh Mınak Efendi ve kumpanyasının esasen latif bulunan böyle bir dramı da temaşa-geranın takdiratına mazhar olacak derecede oynayacakları şüphesizdir.

İmzasız

adet 17 s. 123

3.9.3. Şehzadebaşı Muhbirimizden

Size biraz da Direklerarası’ndan malumat vereceğim. Geç kaldım ama beis yok. Bence ikmal-i malumat ettikten sonra güzel bir surette yazmak yarım yamalak haberlerle kariini yanıltmaktan tabii hayırlıdır.

Meşhudata tiyatrolardan başlayacağım. Bunlar ahval-i beşeriye’nin bir numune-i mücessemi hem de ibretimiz bir numunesi olduğu için şayan-ı ehemmiyetler.

İşte biz de bu hükümle bizim Osmanlı Tiyatrosu’ndan Şevki Efendi’den başladık.

Aman efendim aman tiyatroya mı gidiyorsunuz orta oyuna mı fark ederseniz aşk olsun.

O kadar söylerler idi de inanmazdım. Bir taraftan aktörlerin oyun haricinde konuşmaları bir taraftan mızıkacıların her perde aralarında her biri bir havadan dem-saz olmaları insanı eğlendirmiyor. Adeta patlatıyor.

Ya o sucular simitçiler perde bir kere kapansın hemen arkasından kulakları tırmalarcasına “peynir simit” “sucu, sucu” diye bir çıkıştır çıkıyorlar. Artık perde açılınca kadar haddiniz varsa yanınızdaki arkadaşınızla iki lakırdı edin.

Yalnız bu kadar mı ya! Perde açılınca hem bağırmaya nihayet vermiyor hem de oldukları yerde mum gibi kalarak temaşa-gerana mani oluyorlar ki artık bu hiç

çekilmez. Suların nefaseti ise –içinde sizle benden başka her şey bulunmak suretiyle– pek mükemmeldir.

Biz Mınak Efendi’ye çok uğradık ama onda böyle şeyler göremiyoruz. Bir şey daha var. İskemlelerinin intizamsızlığı ahalinin arlığıyla beraber mürur ve uburu tasib ediyor. Ya Mınak Efendi’de olduğu gibi izdiham olacak olursa ne yapılacak bilmem.

Şevki Efendi dostumuz, gücenmeyerek dramlardan evvel şu umur-ı idareyi muntazam edecek olsa hem bizi hem sair temaşa-geranı daha ziyade memnun eder.

Bu haftalık bu kâfi, gelecek hafta da öteki tiyatroları yazarız.

Şehzadebaşı Muhbiri (İmzasız)

adet 16 s. 119

3.10. Toplumsal Hayat

3.10.1. Ramazan Mektubu 1

Ramazan geldi. Her tarafta vakit geçirmek, eğlenmek istifade etmek için birçok vasıtalarla müracaat olunuyor en büyük bir mağazadan en ufak bir dükkâna kadar uğrayın hepsinde ramazanın dest-i tezeyyününü görürsünüz. Cümlesi mutlaka ramazana mahsus olarak en güzel mallarından bilhassa birçok getirmişler. Teşhir etmişlerdir.

Gazetelerimizde bundan hisse-mend cevelanlar musahabeler felanlar yazarak seve seve okutturdukları bu satırlar sayesinde kariilerini pek güzel eğlendiriyorlar.

Bende her hafta “*Terakki*”miz için böyle bir şey yazacağım. Fakat bizimki tabii haftada bir olacağı için onlar kadar mütenevvi olamayacak. Yalnız umumiyetle biz fikr-i mücmel vereceğim.

Bu sene havalar hakikaten pek müsait gidiyor öyle güzel bir itidal-i hevai ki insanı ne kışın dondurucu soğuklarından, çamurlarından ne de yazın kavurucu sıcaklarından, tozlarından muzdarip ediyor.

Eğer nihayetine kadar böyle gidecek olursa erbab-ı tenezzüh pek bahtiyar sayılacaklar. Gündüz akşam binlerce halk, çoluk çocuk kadın erkek kiminin elinde

birkaç pide, simit, kiminin bir demet salata evlere doğru revan olduklarını görmek ne güzel bir manzara teşkil ediyor.

Ya geceleri, Direklerarası bir nur deryası, çayfûruşların tiyatroların fanuslarından sokağa serpilen ziyalar burayı adeta gündüze gönderiyor.

Züvvar o kadar kesretli ki iftarını eden hemen buraya damlıyor. Pek de geniş olmayan o cadde adeta bir müteharrik sokak çayfûruşlarının keyfine ise hiç diyecek yok. Eğer havalar böyle giderse epeyce yüklü bir sermayeye kavuşacaklarını düşünen adamcıklar sevinçlerinden duramıyorlar. Daha on adım yerden sizi “Buyursunlar beyim!” nidalarıyla istikbal ediyorlar.

Fakat müşteriye pek o kadar minnetleri yok. Dükkân lebaleb oldu.

Hatta geçen sene zairini celp için kapıya tabiye ettikleri münadileri de bu sene kaldırmışlar.

Tiyatrolarda pek kalabalık oluyor. Yukarıdan aşağıya inerken halkın birbirine imtisal ederek önüne biriktikleri fonograf mağazasını bir kere atlamaya muvaffak olursanız daha yeni açılan حمديله Hamd ile Şems'i de geçerseniz ilk önce nazarınıza sağda Mınak Efendi'nin idarehanesi çarpar. Bu günlerde mevki-i temaşaya koyduğu güzel oyunlarla tiyatrosunu lebaleb dolduran koca Mınak Efendi hakikaten pek büyük bir rağbete mazhar oluyor.

Hakkı da var ya! Kim ne derse desin benim fikrimce bu Dram Kumpanyasına da tiyatro namını vermek istemezsek ötekilere isim bulabilmek için epeyce müşkilata uğrarız.

Zaten halkta gösterdikleri rağbetle bunu ispat etmiyorlar mı? Bereket versin Dram Kumpanyası işi teşhil için güzel bir vasıta bulmuş loca ve koltukları daha gündüzden satıyor da kapının evvelinde başkaları gibi o kadar izdihamı mahal bırakmıyorlar.

Buradan sonra Hasan ile Şevki Efendiler geliyor. Hasan burasını at cambazlarına bırakmış. Kendisi ufacık bir yere tıklmış mamafih önünde izdihamı külliyetlidir.

Şevki Efendi'yi sonraya; bırakıyorum o iki üç gün evveline gelinceye kadar kargir bina ile uğraşıyordu daha yeni yetişerek diğerlerine iltihak etti.

At cambazlarını da unutmayalım seksen oyuncu ile 35 beygirden mürekkebesim bir kumpanya(!)...

Fakat bilmem ki bunlar nereye, sıkışıyorlar. Bana kalırsa at cambazı idarehanesi içindeki sucuları peynircileri simitçileri de bu hesaba koysa seksen adedini dolduramaz.

Artık bunların hakkında ayrı ayrı tafsilatı öteki mektuplara bırakıyorum.

İmzasız

adet 41 s. 307

3.10.2. Ramazan Mektubu 2

Ramazanın şu ikinci haftası da hakikaten güzel bir hava ile geçti.

Sahih! Tiyatrolardan bir parça bahsetmeyi vadetmiştik.

At cambazhanesinin seksen kişilik mevcuduna karşı geçen hafta beyan-ı istiğrap etmiştik, bu hafta zarfında gidip gördüm maharetleri başka senelere nispeten hakikat güzel. Bununla beraber seksen kişi meselesine hâlâ akıl erdiremiyorum. Yalnız denebilir ki bu seneki at cambazhanesi mevcutça da lubiyatça da bundan evvelkilere faiktir.

Vakit geçirmek için diğer eğlencehanelerin de ekserisine de müreccehdır.

Bizim diğer tiyatrolara gelince Şevki'nin işi yolunda.

Hasan Amelya Hanım'la Todori'den ayrıldı ayrılalı galiba eski rağbetten de ayrılacak.

Mamafih yine idarehane hınca hınç tabirine masadak olacak kadar dolu ekser temaşageran da çocuklar.

Hasan, müşterilerinin hemen külliyyetini teşkil eden şu etfale karşı yapılması icap eden şeylere biraz riayet edip de ahlak nokta-ı nazarından pek çirkin olan latifelerini az daha daire-i makuliyete soksa bilmem daha münasip olmaz mı?

Osmanlı Dram Kumpanyası bunların hepsinden bahtiyar, gayretlerine mükabil rağbetin de tezaufunu görüyorlar. Filhakika temaşageranın hepsini bizaar eden o gayrisafi ve müstamel havadan burası da vareste değilse de hiç olmazsa ötekilerin cami oldukları mahazir bunda yok.

Çalgılara hiç uğradığımız var mı? Bunların biri Feyziye diğeri Şems Kıraathanesinde terennüm-saz oluyorlar. Birincisi de kemanı Tatyos, udu Afet, kanunu Ali'den ikinci de kemanı Memduh, kanunu Şemsi, udu Bağos, hanende Karakaştan ibaret birer takım var.

Birkaç gün evvel bunların hangisini tercih ediyorsun yolunda bir suale maruz kaldım. Benim bu hususta ihtisasım yok fakat anlayanlara sordum onlar Tatyos'un takımını daha ziyade tercih ediyorlar. Kendim de dikkat ettim rağbetin delili olan izdiham da bunu ispat ediyor.

Mutokopi, jimnastik salıncaklar gibi şeyleri de bir kere gözden geçirecek olursak Direklerarası'nda görülmedik yer kalmadı demektir.

Şu para tuzakları yalnız çocukları değil büyükleri de celbediyor.

Mutoskop da, bizim tabirce güzel canlı fotoğraflar var ama mahdut topu topu on iki tane altı kuruş verdiğiniz gibi hepsini görmüş bitirmiş oluyorsunuz.

Nişan ile jimnastiğe gelince bütün bütün çocukça.

Ne o kırık bozuk, hava tüfekleriyle nişan öğrenilir.

Ne o dandini salıncaklardan bir istifade gelir.

Hepsinden çıkacak netice birdir ki o da bilaistifade paraların sessizce cepten çekilivermesidir.

İmzasız

adet 42 s. 315

3.10.3. Ramazan Mektubu 3

Ramazan-ı şerifin üçüncü haftası ne kadar güzel, ne kadar dil-nişin bir hava ile hitam buldu doğrusu! Kış zamanında böyle bir güşayış böyle bir letafet hiç memul edilmeyecek şeydir.

Direklerarası'nın piyasasına da diyecek yok. Hakikat rengarenk arabaların çeşit çeşit tonların ve sonra bunların süvari olan o gûnagûn kıyafette tenezzühlerin bir nehr-i latif el-cereyan gibi aşağıya doğru aktıklarını görmek ne kadar hoş, ne kadar latif oluyor. Nazar bu sahe-i letafet üzerinde fikri, kalbi memnun edecek ne güzel câ-yı initaflar buluyor. Hele gece... Çayhanedeki gazların lambalarından süzülerek akseden ziya bu çehreleri pek hoş pek latif el-manzar kılıyor. Direklerarası'nın bu manzarası temaşaya değer. Zaten diğerleri hep eskisi gibi tiyatrolar evvelden beri bildiğimiz hâlde yalnız bir şey tavsiye edecektim unutmayayım. Sakın at cambazına girerken sade ilana aldanmayın. Sonra tam görmek için çar çeşm ile intizar ettiğiniz bir oyunun sırasını beklerken en nihayetdeki soğuk pandomimanın tesir-i bürüdetiyle ağzınızı açakalırsınız. //323// Bu başka oyunlara benzemez. İnsan ilanda bir şey görüp nazar-ı dikkatini celbettiği için de girebilir. Sonra artık onu da görmezse seyredin sureti...

Ha! Mutoskop hele şükür manzaralarını değiştirdi. Zaten at cambazhanesi bir bu iki... Canları sıkıldıkça ya Avrupa'dan bir yeni makine yahut birçok artist getirtirler. Öyle ya! Beyoğlu'ndaki at cambazhanesiyle, bonmarşenin karşısındaki mutoskoplar sağ olsun. Oraya da devr ü teslimden kolay ne var... İşte efendim bunların Avrupası da böyle.

Sahrai cevelanlara rağbetiniz var mı? Aman ne hoş oluyor. Hele buralarda, bu havalarda avlanmak kadar latif bir şey tasavvur edemem. Herkes ramazanla bu yorgunluğunun hiç de itilaf kabul edemeyeceğini söylüyorlar. Ama benim neme lazım. Gücüm kuvvetim yerinde zaten İstanbul'da olsam da sürtüklükten bir an geri kaldığım yok. O hâlde kırın saf havasını çekip niçin teneffüs etmeyeyim, niçin buralarda da eğlenmeyeyim. Bu cevelanlarının birisini yazacaktım. Acele oldu. Haftaya bıraksak olur değil mi ya?

İmzasız

adet 43 s. 322-323

3.11. Yayın Politikası

3.11.1. İfade-i Mahsusa

Cenab-ı feyyaz-ı mutlak padişah-ı maarif-perver ve şehriyar-ı meali-küster velinimet-i biminnetimiz sevgili padişahımız büyük Abdülhamit Han-ı Sani efendimiz hazretlerini ilelebet arayış-ı taht-ı saltanat-ı Osmanî buyursun.

Gazetemizin böyle bir yevm-i akdese idrak-ı şeref-i âlisine mazhariyeti bizi ne derecelerde şadkam ve mübahi ettiğini nazarlarda tecessüm ettirmek için bu ruz-ı muhteremin rû-yı zeminde bulunan Müslüman ve Osmanlıların bir ıyd-ı mübeccel millisi olan ruz-ı cülus-ı hilafet-penah-ı azaminin yirmi beşinci sene-i devriye-i mesudesine şeref-i müsadif olduğunu söylemek kâfidir. Şüphesizdir ki bu ulvî, bu kudsî tesadüf *Terakki*'nin sabahü'l-hayr-ı terakki ve tealisi olacak, temin-i istikbaline hizmet edecektir. Mesleğimiz şimdiye kadar rızâ-yı meyamin irtizâ-yı mülukâne daire-i feyzü'l-bahiresinde ser-mû inhiraf etmemek olduğu malumdur. Binaenaleyh bu nüshadan itibaren ve şu yevm-i mukaddese hürmeten *Terakki* 'mizin gerek şekil ve cismi gerek mündericat ve taksimatı hakkında bazı mertebe tadilat icrasıyla beraber badema heyet-i tahririyemiz tarafından şark ve garpta yetişmiş meşahir-i eslaf ve muasırînın en güzel asarı ve “Müntahabat” serlevhası altında –tercümeten veya aynen– yazılmak ve teracim-i ahvaliyle mümkün oldukça tesaviri dahi derç olunmak mukarrerdir. Tevfik-yârî refikimiz, teveccühat mekarim-gayat-ı hazret-i hilafet-penah-ı azami istinad-gahımız, erbab-ı iktidarın hame-i beligâneleri muavenetkârımız oldukça hürmetimizde ilanihaye devam edeceğiz. Şunu da ilave-i makal edelim ki mesleğimize muvafık millî roman ve hikâyeleri tefrika suretiyle tezyin-i sütun edeceğimizden erbab-ı kalemin bu yolda da muavenet-i kalemiyelerine intizar ve her hususta müntic-i muvaffakiyet olan duâ-yı vacübü'l-edâ-yı hazret-i velinimet-i biminnet-i azamiyi bu münasebet-i cemile ile dahi bir âverde-i zeban-ı ubudiyet eyleriz.

İmzasız

adet 1, s. 6.

3.11.2. İfade-i Mahsusa

“*Terakki*” *Lügat-i Naci* ve emsali kütüb-i mühimmenin intışarı sebebiyle bir iki ay kadar ihtiyar-i tatil eyledi. Bu haftadan sonra muntazaman neşredilecektir. Bu münasebetle mesleğimizi biraz izah etmek isteriz.

Sahaif-i *Terakki* her türlü asar-ı nefiseye açıktır. Ara sıra vuku bulacak mülahazat ve intihab-ı asar hususunda tamamıyla bitarafane erbab-ı kalemden pek çok kimseler ihdâ-yı asar edeceklerini vaat buyurdular. Bundan başka bir de Muktebesat kısmı açılacaktır ki bunda –mehazları gösterilmek şartıyla– üsbui ceraid-i edebiyede görülen en müntehap ve en latif asar-ı edebiye nakil ve dercolunacaktır.

İmzasız

adet 20 s. iç ön kapak

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nda modernleşme süreci, XIX. yüzyılda resmîleşmiştir. Özellikle Tanzimat Dönemi'nde Osmanlı aydınlarının Batı'ya açılmasıyla birlikte, her alanda olduğu gibi edebî alanda da, değişme ve yenileşme çalışmaları yoğunluk kazanmıştır. Toplumsal faydanın ön planda tutulduğu dönemde Tanzimat sanatçıları bu çalışmaları gazeteler vasıtasıyla halka aktarmayı amaçlamışlardır.

Gazeteler, Tanzimat Dönemi'nde halkı bilinçlendirme amacı üstlenirken I. Meşrutiyet Dönemi'nde bu işlevinden uzaklaşmıştır. II. Abdülhamit tarafından basın ve yayının sıkı şekilde kontrol altına alınmasıyla eski etkisini yitirmeye başlayan gazeteler edebî hüviyete bürünmüş ve bir süre sonra yerini mecmualara bırakmıştır. Padişahın çeşitli tedbirleri doğrultusunda neşredilen mecmualar, siyasetten uzak bir çizgide edebiyat ve fen konularına yönelmiştir. Cülus törenlerinde, padişahın doğum günlerinde ve bayramlarda Sultan II. Abdülhamit'e övgü ve duaların edildiği yazılar dışında mecmua sütunlarında herhangi bir siyasi içeriğe yer verilmemiştir. *Musavver Terakki* mecmuası da böyle bir ortamda yayın hayatına girmiştir.

1897 yılında yayına başlayan *Musavver Terakki*, II. Abdülhamit'in baskıcı yıllarına denk geldiği için döneminin diğer mecmuaları gibi siyasi meselelerden uzak kalmayı tercih etmiştir. Sadece özel sayılarında görülen padişaha övgü ve tebrik içerikli yazılar dışında siyasi nitelikli bir yazı bulunmamaktadır. Mecmuanın üzerinde çalışılan dördüncü senesinde (1900-1902) dört özel sayı neşredilmiştir. Özel sayılardan ikisi padişahın tahta çıkışının yıl dönümü diğer ikisi ise doğum günü hasebiyle çıkarılmıştır.

Mecmuanın neşredildiği yıllar, aynı zamanda edebiyat ortamına “Servet-i Fünun Edebiyatı” anlayışının hâkim olduğu yıllardır. *Musavver Terakki* dönemindeki bu edebî anlayışa tepki göstermemiş aksine özel bir ilgi duymuştur. Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin, Hüseyin Cahit Yalçın gibi Edebiyat-ı Cedide sanatçılarının eserlerine yer verilmesi, *Servet-i Fünun* mecmuasından sıklıkla iktibas yapılması bu ilginin açık bir göstergesidir. Fakat *Musavver Terakki*'de, *Servet-i Fünun*'da olduğu gibi eski edebiyatı eleştirilmemiş, hatta sütunlarında divan edebiyatı türlerine de

epeyce yer verilmiştir. Bütün bunlardan *Musavver Terakki*'nin “eski-yeni” meselesinde tarafsız bir yayın organı olduğu sonucunu çıkartmak mümkündür.

Hem eser hem de yazar kadrosu bakımından zengin olan mecmuada, Ahmet Haşim, Ömer Seyfettin, Aka Gündüz gibi Türk edebiyatının tanınmış isimleri bulunmaktadır. Bunlardan özellikle Ömer Seyfettin'in daha önce keşfedilmemiş “İlk Aşk”, “Hayal-i Mazi” ve “Ey Taze Kadın” başlıklı üç mensur şiirine dördüncü sene üzerine yapılan çalışmalar neticesinde ulaşılmıştır. Mecmuanın diğer yazarlarını ise edebiyat tarihinde yer edinmemiş kişiler oluşturmaktadır.

Musavver Terakki'nin incelenen sayılarında yazılar çoğunlukla “Edebiyat”, “Ulum ve Fünun” sütunlarında yürütülmüştür. Edebiyat yazılarının fen yazılarına nazaran daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Edebî türler içerisinde de en çok şiire yer verilmiştir. Şiirlerde gazel, kaside, mesnevi gibi eski nazım şekilleri ile sone, serbest müstezat gibi Batı'dan gelen yeni nazım şekilleri bir arada kullanılmış ve ferdî temalar işlenmiştir. Şiirden sonra mecmuanın sütunlarında mensur şiire sıklıkla rastlanmaktadır. Mensur şiir, I. Meşrutiyet Dönemi'nde sanatçılar tarafından sıkça tercih edilen bir tür olmuştur. *Musavver Terakki*'de de bu türün çok fazla görülmesi, mecmuanın döneminde var olan edebî anlayışa ilgisinin başka bir boyutudur.

Mecmuada tercüme ve tefrika faaliyetlerine epey önem verilmiştir. Tercümeler genellikle hikâye ve mensur şiir türlerinde yapılmıştır. Victor Hugo, Paul Bourget gibi Fransız ediplerinden çeviriler yapılması Batı'yı yakından takip etme arzusu olarak değerlendirilebilir. Çevirilerin yanı sıra mecmua sütunlarında tefrikalar oldukça fazla yer tutmaktadır. Rafi Hadi imzalı “Aşk-ı Pejmürde” ile Mehmet Nizami'ye ait “Nevhalarım” başlığını taşıyan iki tefrika uzun soluklu olmuştur. Ayrıca bazı eserlerin tefrika hâlinde yayımlanacağına dair bilgilendirme notlarının bulunması da roman ve hikâye türünün önemsendiğini göstermektedir.

Musavver Terakki'de doğrudan herhangi bir tiyatro metni bulunmasa da sahnelenecek oyunlar ve kumpanyalar hakkında bilgilerin yer alması türün o dönemdeki önemini ortaya koyması açısından dikkat çekicidir. I. Meşrutiyet Dönemi'nde baskı ve sansür nedeniyle sosyal içerikten uzaklaşan sanatçılar, halkı eğitmek amaçlı kaleme alınan tiyatro türüne pek fazla eğilim göstermemiştir.

Mecmuada da türün örneklerine az rastlanılması bu durumun bir sonucu olarak düşünülebilir. Ramazan ayında neşredilen sayılardaki “Ramazan Mektubu” başlıklı metinlerde İstanbul’da bulunan tiyatro binaları ve kumpanyaların değerlendirilmesi yapılmış ve tiyatro edebî türden ziyade daha çok eğlence aracı olarak varlığını korumuştur.

Mecmuanın başka bir odak noktası ise tenkit faaliyetleri olmuştur. Edebî eleştiriler üzerinde geniş ve ciddi çalışmaların olduğu I. Meşrutiyet Dönemi’nde “Abes-Muktebes”, “Dekadanlık” ve “Klasikler” gibi büyük ilgi gören pek çok tartışma meydana gelmiştir. *Musavver Terakki*’de “Dekadanlık” tartışmasına kayıtsız kalınmamış ve bu konuda birkaç yazı neşredilmiştir. Mecmuada, genellikle süreli yayınlarla karşılıklı olarak yürütülen tartışmalar bulunmaktadır. Bu çerçevede *Musavver Fen ve Edep* ve *İrtika* gibi dönemin önemli mecmualarıyla çeşitli mevzularda tartışmalar yaşanmıştır. Ayrıca *Metres*, *Miratü’ş-Şuun* gibi eserlerin eleştirilerine de yer verilmiştir. Bahsedilenlerin haricinde irili ufaklı birçok tenkit yazısı kaleme alınmıştır.

Musavver Terakki’de edebî türlerin çoğunlukta olmasının yanı sıra fennî konularda da birtakım yazılar mevcuttur. Ele alınan metinlerde teknolojik gelişmeler ve çeşitli türdeki hastalıklar tanıtılmıştır. Fennî konuların sütunlarda sıklıkla yer alması ve her sayıdaki “*edebî ve fenni musavver Osmanlı gazetesidir*” klişesinin varlığı *Musavver Terakki*’nin sadece edebî değil aynı zamanda fennî bir mecmua olduğunun açık bir ifadesidir.

Bunlardan başka fen ve edebiyat alanında önemli isimlerin biyografisine, coğrafya, tarih, moda, kadın, çocuk gibi çeşitli konularda yazılara yer verilmiştir.

Mecmuadaki edebî ve fennî metinler konusunda bahsedilmesi gereken bir diğer önemli nokta ise *Musavver Terakki*’nin başka mecmualardan yaptığı alıntılardır. *Musavver Fen ve Edep*, *İrtika*, *Malumat*, *Servet-i Fünun* ve *Mecmua-ı Fünun* gibi mecmualardan farklı türlerdeki metinlerden iktibas yapılmıştır. Bu durum mecmuanın dönemindeki diğer süreli yayınlarla irtibat hâlinde olduğunun ifadesidir. Aynı zamanda mecmuanın muhtevasına bir nevi çeşitlilik de kazandırılmıştır, denilebilir. Fakat yapılan iktibasları, mecmuayı çıkaranların yazı sıkıntısı çektiği

yönünde yorumlamak doğru değildir. Çünkü *Musavver Terakki* geniş yazar kadrosuna sahiptir.

Musavver Terakki'de birçok ihtar, ilan ve bilgilendirme notu bulunmaktadır. Bu noktada sahnelenecek oyunlardan, mecmuadaki dizgi hatalarına kadar her türlü durumun okuyucuya aktarılmasına özen gösterilmiştir.

Mecmuanın adından ve klişesindeki “musavver” ifadesinden anlaşılacağı üzere görselliğe önem verilmiştir. Edebiyat ve fen alanında önemli isimlere, Osmanlı'nın ve başka ülkelerin devlet büyüklerine bina, cami, mescit, çeşme, manzara, tablo gibi çeşitli fotoğraf ve resimlere yer verilmesi görsellik mevzusuna gösterilen hassasiyetin bir yansımasıdır.

Musavver Terakki dördüncü senesinde; zengin içeriği ve geniş yazar kadrosuyla I. Meşrutiyet Dönemi'nde ilgi gören edebî nitelikli mecmualardan biri olmuştur. Mecmuanın dönemine uyum sağlayan yayın politikası da I. Meşrutiyet Dönemi'nin basın hayatını yansıtmaları bakımından dikkat çekicidir.

KAYNAKÇA

- Ağırgan, Özlem (2004), *Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü*, Edirne: Özlem Kitabevi Yayınları.
- Akbaş, Merve (2022), “Moralizade Vassaf Kadri’nin Biyografisine Katkılar”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C/S: 6/2, s. 1016-1032.
- Akyüz, Kenan (2015), *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Anar, Turgay (2013), “Türk Edebiyatında Edebiyat Kanonu: Kanon, Kanona Girmek ve Kanona Müdahale”, *Fsm İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 1, s. 40-78.
- Andı, M. Fatih (1997), *Servet-i Fünun’a Kadar Yeni Türk Şiirinde Şekil Değişmeleri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Andı, M. Fatih (2006), “Müstecabizade İsmet Bey”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 32, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, s. 131-132.
- Argunşah, Hülya (haz.) (2002), *Mehmet Rauf Siyah İnciler*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Ataman, Betül (2021), *Musavver Terakki (İkinci Sene) İnceleme-Tahlili Dizin-Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydoğan, Bedri (1996), *Servet-i Fünun Dönemi’nde Edebiyat Üzerinde Oluşan Polemikler*, Çukurova Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi.
- Bal, Alev (2007), *Malumat Gazetesi (49-72. Sayılar) Tahlili Fihrist-İnceleme ve Seçme Metinler*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Bali, Rıfat N. (2008), “İsak Ferare”, *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, s. 449.
- Bali, Rıfat N. (2008), “Naon Abraham”, *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*, C. 2, İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, s. 348.

- Baş, Selma (2010), “Batıya Hayran Bir Neslin Romanı: Servet-i Fünun Romanı”, *Turkish Studies*, C/S: 5/2, s. 313-362.
- Berkes, Niyazi (2002), *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Birinci, Ali (1995), “Kitapçılık Tarihimizden Bir İsim: Kaspar Efendi”, *Kebikeç*, S.1, s. 27-31.
- Birinci, Ali (2001), *Tarihin Gölgesinde Meşahir-i Meçhuleden Birkaç Zat*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Bozpolat, Sedef (2013), *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (2001-2500. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Celepoğlu, Ayşegül (2002), “Akyüz Ali Kemal”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 299.
- Celepoğlu, Ayşegül (2002), “Altınay Ahmet Refik”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 373.
- Cunbur, Müjgan (2004), “Feride Hanım”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. 4, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 48.
- Cunbur, Müjgan (2011), *Osmanlı Dönemi Türk Kadın Şairleri*, Ankara: TÜRKKAD Yayını.
- Cunbur, Müjgan ve Celepoğlu, Ayşegül (2002), “Ahmet Cemil”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 198.
- Çalışar, Aziz (1987), *Türk ve Dünya Edebiyatçıları*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çankaya, Ali (1968), *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, C. 1, Ankara: Mars Matbaası.
- Çetin, Nurullah (2012), *Takma İsimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- Çetin, Nurullah (2016), *İkinci Abdülhamit Dönemi Türk Edebiyatı*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çiçek, Seyfullah (1997), *Giresunlu Şairler*, İstanbul: Mamaşoğlu Yayıncılık.
- Demirci, Neşe (2012), *Tercüman-ı Hakikat Gazetesi (1-1500. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Enginün, İnci (2015), *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e (1839- 1923)*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ercilasun, Bilge (2013), *Edebiyat Tarihi ve Tenkit*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Ercilasun, Bilge (2018), *Servet-i Fünun'da Edebî Tenkit*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Erdal, Derviş (2008), *Hazine-i Fünun Dergisi (3. Yıl, 27-52. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Erkek, Mehmet Salih (2016), “Uşak'ta Bir İttihatçı Mektep Müdür: Ahmet Tahir Efendi (1876-1922)”, *Tarih Okul Dergisi*, S.9, s. 187-205.
- Ertuğ, Hasan Refik (1960), *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Gökçek, Fazıl (2017), *Bir Tartışmanın Hikâyesi Dekadanlar*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Göksoy, Ertuğrul (2016), “Müderis (Ord. Prof.) Dr. Saadettin Vedat Koçer (1878-1953)”, *Türkiye Tıp Akademisi'nin Kuruluşu Türk Tıbbına Katkıları Toplantısı*, 27 Nisan 2016, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi.
- Göşen, Zişan (2023), “Yaşar Nezihe'nin Kitaplarına Girmemiş Şiirleri”, *International Interdisciplinary Congress of Women in Science*, January 13-14, 2023, IKSAD (Recep Akkaya), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, s. 69-86.
- Huyuguzel, Ömer Faruk (2000), *İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950)*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Işık, İhsan (2004), *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, C.1, Ankara: Elvan Yayınları.

- İşık, İhsan (2004), *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, C.2, Ankara: Elvan Yayınları.
- İşık, İhsan (2004), *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, C.3, Ankara: Elvan Yayınları.
- İlyasoğlu, Aynur ve İnel, Deniz (1984), “Kadın Dergilerinin Evrimi”, *Türkiye’de Dergiler Ansiklopediler (1849-1984)*, İstanbul: Gelişim Yayınları, s. 163-184.
- İmzasız (1981), “Hersekli Arif Hikmet”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/ Eserler/Terimler*, C. 4, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 208-209.
- İmzasız (1982), “Kardam Mehmet Rıfat”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/İsimler/ Eserler/Terimler*, C. 5, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 195-196.
- İmzasız (2004), “Gerçekler, Mustafa Fehmi”, *Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C. 4, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 160-161.
- İmzasız (2010), “Ahmet Refik”, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 40-42.
- İmzasız (2010), “İhsan Hamamizade”, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 531-532.
- İmzasız (2010), “Mehmet Sıtkı”, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.2, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, s. 699.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemal (1988), *Son Asır Türk Şairleri*, C. 3, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İnal, İbnülemin Mahmut Kemal (2013), *Son Asır Türk Şairleri*, C. 5, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İnuğur, M. Nuri (1982), *Basın ve Yayın Tarihi*, İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- İskit, Server (1943), *Türkiye’de Matbuat İdareleri ve Politikaları*, Ankara: Başvekâlet Basın ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.

- İzgi, Cevat (1997), “Hasan İlmi Bey”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 16, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, s. 325-326.
- Kabacalı, Alpay (1985), “Tanzimat ve Meşrutiyet Dönemlerinde Sansür”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, C. 3, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 607-616.
- Kaloğulları, Hüseyin (2008), *Malumat Mecmuası (51-75. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Gazi Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kılıç Murat (2019), “Tekinalp”. *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. Ek-2, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, s. 586-587.
- Kırılmış, İlknur Tatar (2012), “Şair Bir Halk Kızı Yaşar Nezihe Bükülmez”, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, C/S: 1/4, s. 70-84.
- Kolcu, Abdurrahman (2004), *Musavver Fen ve Edep Mecmuası İnceleme, Tahlili Fihrist ve Seçme Metinler*, Atatürk Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Koloğlu, Orhan (2020), *Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*, İstanbul: Pozitif Yayınevi.
- Korkmaz, Ramazan (2007), “Servet-i Fünun Topluluğu (1896-1901)”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C.3, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s. 110-149.
- Korkmaz, Ramazan (2015), “Servet-i Fünun Edebiyatı”, *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı 1839-2000*, Ankara: Grafiker Yayınları, 131-179.
- Kumsar, İsmail Alper (2015), “Servet-i Fünun’a Muhalif Bir Yayın: İrtika”. *TÜBAR XXXVIII*, s. 179-200.
- Kumsar, İsmail Alper (2016), *Malumat Hareketi*, Gazi Üniversitesi SBE Basılmamış Doktora Tezi.
- Kurdakul, Şükran (1999), *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, Ankara: İnkılap Kitabevi.
- Mehmet Tahir Bey (1972), *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul: Meral Yayınevi.
- Nüfusçu, Hatice Harika (2002), *Muktebes Dergisi Üzerine Bir İnceleme*, Ege Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Okay, M. Orhan (1998), “Hazine-i Fünun”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 17, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, s. 135-137.
- Okay, M. Orhan (2018), *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Özdemir, Kübra (2019), *Mecmua-ı Edebiye’de Edebî Tenkit (1899-1900)*, Balıkesir Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özdemir, Mehmet (2008), *Moralizade Vassaf Kadri Hayatı-Sanâtı ve Eserleri*, Erciyes Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özgül, M. Kayahan (2002), “Akünal, Ahmet Kemal”, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 293-294.
- Özsarı, Mustafa (2007), *Müstecabizade İsmet Hayatı ve Eserleri*, İstanbul: 3F Yayınevi.
- Sazyek, Hakan (2021), “Servet-i Fünun ve Tiyatro”, *International Journal Of Turkish Academic Studies (TURAS)*, C/S: 2/2, s. 1-15.
- Seçkin, Süheyla (1995), “Yaşar Nezihe Bükülmez”, *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S.1, s. 95-103.
- Şahin, Dursun (2000), *İrtika Gazetesi (İlk Üç Cilt) İnceleme, Tahlili Fihrist, Seçilmiş Metinler*, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şapolyo, Enver Behnan (1971), *Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın*, Ankara: Güven Matbaası.
- Timur, Kemal (2019), “Tanzimat’tan Millî Edebiyata Tenkit”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, C/S: 5/10, s. 1-11.
- Tokgöz, Ahmet İhsan (2019), *Matbuat Hatıralarım ve Öteki Hatıra Yazıları*, Rize: Salkımsöğüt Yayınları.
- Topuz, Hıfzı (2003), *II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Toros, Taha (1992), *Mazi Cenneti*, İstanbul: İletişim Yayınları.

Tuna, Serkan (2021), *Musavver Terakki (Beşinci Sene) İnceleme-Tahlili Dizin-Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Uçar, Fatma Nur (2017), *11876-1923Yılları Arasında İstanbul'daki Kütüphane İmtiyaz Sahipleri, Kütüphaneleri ve Katalogları*, İstanbul Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yavuz, Yusuf Şevki (2020), “Mustafa Sabri Efendi”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 31, İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, s. 350-353.

Yazar, Mehmet Behçet (1999), *Edebiyatçıların Âlemi*, Ankara: 21. Yüzyıl Yayınları.

Yıldırım, Tahsin (2006), *Edebiyatımızda Müstear İsimler*, İstanbul: Selis Kitaplar.

Yıldız, Alim (2017), *Sivaslı Divan Şairleri*, İstanbul: Sivas Şehrengizi -1-.

Yıldız, Ramazan (haz.) (1956), *Meşhur Ashab ve Fukaha*, İstanbul: Beyhan Cilt ve Yayınevi.

Yılmaz, Ayşe (2001), *Mecmua-ı Edebiye Dergisi Tahlili Fihrist, İnceleme ve Seçilmiş Yazılar*, Fatih Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, Rüştü (2019), *Servet-i Fünun Dergisi (547-650. Sayılar) İnceleme ve Seçilmiş Metinler*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi SBE Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.

Yüksel, Süheyla (2021). “Hakayıkü'l-Vekayi Gazetesi ve Son Pişmanlık Mukaddimesi'ne Zemin Hazırlayan Tartışma”, *Edebî Eleştiri Dergisi*, Takvim-i Vekayi'den 1928 Yılına Süreli Yayınlar ve Edebiyat Özel Sayısı, s. 1-19.

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Wiedli_Elisabeth)

(<https://www.hazimgokcen.net/meslek-buyukleri/turkiyede-modern-zoolojinin-ve-parazitolojinin-kurucusu-ord-prof-dr-veteriner-hekim-ismail-hakki-celebi-2/>).

(<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyda-nuri-seyda-bey>).

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Victor_Hugo)

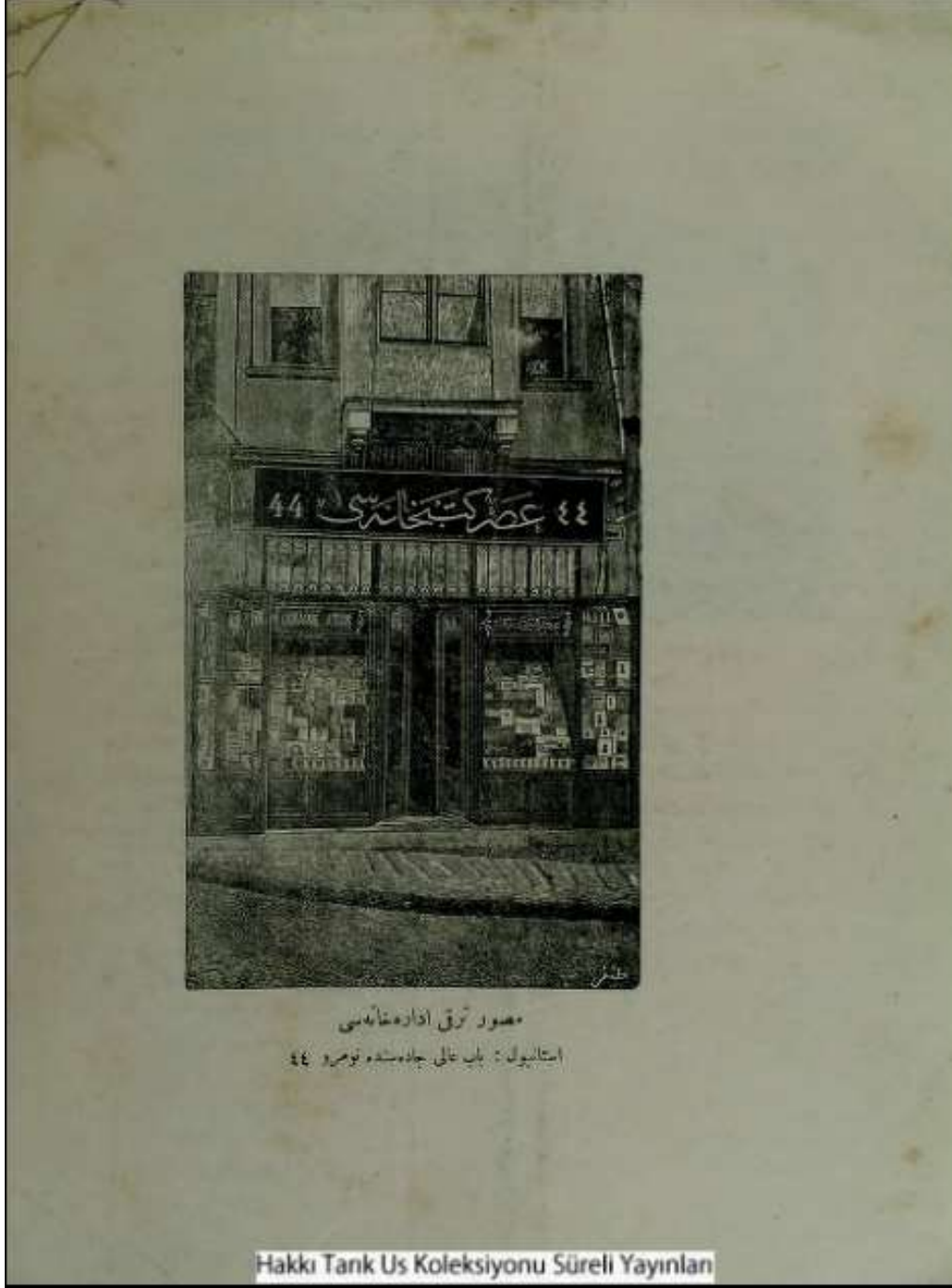

EKLER

Ek 1: *Musavver Terakki*'nin 4. senesinin ilk sayısı ve II. Abdülhamit'in saltanatının yirmi beşinci senesi için yayımlanmış özel sayının dış kapak örneği (adet 1, s. dış ön kapak)

**Ek 2: *Musavver Terakki*'nin yayımlandığı Asır Kütüphanesi
(adet 1, s. dış arka kapak)**

**Ek 3: Mecmuanın Hakkı Tarık Us ve İSAM'dan temin edilen
6. sayısının 44. sayfa numaralarının yanlış yazılışı gösteren örnek
(adet 6, s. 44)**

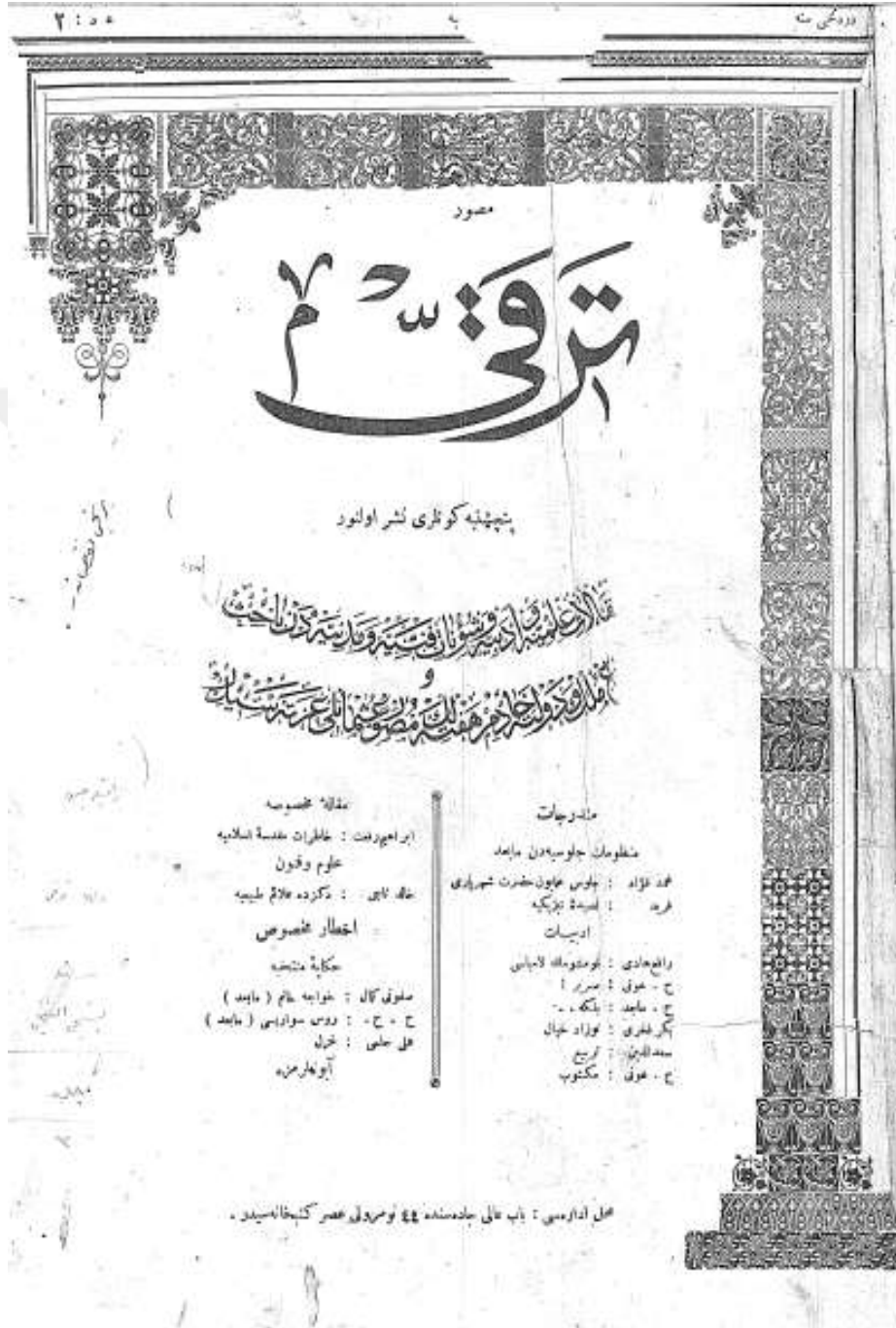
Ek 4: Mecmuanın 14. sayısının iç ön kapak sayfasındaki karışıklığa örnek (adet 14, s. iç ön kapak)

örnek (adet 14, s. 105)

صحنه ۱۰۵	مصور تری	عدد: ۱۴
ساهریت ..	کود و نرگن شکله عمره اصلا	اولورسه اواسون دست ناسری، صحنه
— ساهر بکه —	لقاه کره داری، دنج و ناسک:	الشیع ایسمه بی رد ایتر بعضاً خفایای
اوزاقده طافرک آرداده شمسک	بو کون بی فر شمعانی آریداره	نخلانک کز آرمسنسک عوام نکو کسیدن
غایان اقسام وایسینی	نکاهمد، نجوم خاطر اناک ..	بروج، بوسلام لسل کوردر، بعضاً فحش
ایدر کرمان بی مجموع عانس	بو کون قاندر افنده خناک	نعموده کزک سیاح بدایی اولان قمرس
سکوت و یاس ایله قلب حزین ..	موتکی و خیال صافی و بیدار ..	مذهبدن اطرافه خلوط نودایه یاغدر ..
اوپورلی با کتانه سانک: لیلک	غریب شوق و غم .. مأیوس و شاطر	بردسکیز ..
قرانکافی سینه سنده چنه اشیا	نکاهمه .. سن ای موجود پنهان ..	ن ایسه حیات صریضک اولانجه
اولور نظر ممد لکی، رقت افرا	مؤبد بورسک زک لیلک ..	مشاققده .. متابعین بخرد ایدرک بر صست
شعاع اعلامی بر خیالک ..	بو بر ماتم .. دیم .. حیران خیالک	بلش طبعیت یخنده سزکله حسیله باشلام:
اسانکله انظار مده صرل	بو ارض اسقشیدن .. فغان	کیچیلر .. ای نیم اک کرده آتالرم ..
عیان یاخود نهان بر نور جامد	یکار بر رزن سوی شاعر ..	ای قلب مجروحک مدفن احتشاشی ا ن
سایه بر پیاده رک: صاعد	۲۹ لیسری قش ۲۰۱۶	سزی سور و شو مملول و وحک بوتون
طورو: ۱۵	ایکی لوحه	۰۴
کولر بعضاً	ایکی طاملا کوز باشی	۰۵
بو مسرود	اوتوز بش دقیقه	۰۶
بکا بر خمر	امید	۰۷
اوزاق زرد	بالقی قیزی	۰۸
بر طالع ۱۳	بر فلک زده	۰۹
اولور طن ۲۰	بر طایفه شریعی	۱۰
ایدر عطف ۰۵	بر قویوسرک خاطرانی	۱۱
طورو: ۱۵	بر قویوسرک جزماتی	۱۲
بن حاجز ۱۰	بی چاره داملیا	۱۳
قطعه دانه ۰۵	قیز	۱۴
لسلی، سر ۰۵	پیاده بر چیچک	۱۵
اوی سفلا ۱۰	روقه سور قینقلاق	۱۶
چایک کاهید ۰۵	بوین	۱۷
سجرت، شمع ۱۰	آصاف	۱۸
او طاردر ۰۵	تک کوز	۱۹
دون آقش ۰۵	ترنوزاکی	۲۰
خیالی قلعه ۰۵	تیار و جیلر معاشقی	۲۱
فیوض تور ۰۵	جیل	۲۲
کال حزن ۰۵	جایات چیچکی	۲۳
	جهاز سز قیز	۲۴
	چیچکی قیزی	۲۵
	خالا کوزل	۲۶
	حکایه اریستولوس	۲۷
	هفت یکر	۲۸
	حیرت افرازی روایات	۲۹
	خزینة قون قرق قسی	۳۰
	خیالات	۳۱
	ایکی قورقازلر	۳۲
	اوقاق برشه	۳۳
	ارسلان اوجواریت	۳۴
	ایکی اوکوز اولاد	۳۵
	بی خیر پدر	۳۶
	تدویر سزک	۳۷

**Ek 6: Musavver Terakki'nin "Mündericat" kısmına bir örnek
(adet 2, s. dış ön kapak)**

Sevda” başlığıyla verilmiş fıkralar örneği (adet 30, s. 214)

﴿ دَافِعٌ سَوْدًا ﴾

دو نځېکېدن ، گڼدېسې اېچون کوز يا شلري دو کډېکېدن هې.

—(3) (b) (i) (A) (B) (C) (D) (E) (F) (G) (H) (I) (J) (K) (L) (M) (N) (O) (P) (Q) (R) (S) (T) (U) (V) (W) (X) (Y) (Z) (aa) (bb) (cc) (dd) (ee) (ff) (gg) (hh) (ii) (jj) (kk) (ll) (mm) (nn) (oo) (pp) (qq) (rr) (ss) (tt) (uu) (vv) (ww) (xx) (yy) (zz) (AAA) (BBB) (CCC) (DDD) (EEE) (FFF) (GGG) (HHH) (III) (JJJ) (KKK) (LLL) (MMM) (NNN) (OOO) (PPP) (QQQ) (RRR) (SSS) (TTT) (UUU) (VVV) (WWW) (XXX) (YYY) (ZZZ) (111) (222) (333) (444) (555) (666) (777) (888) (999) (1010) (1111) (1212) (1313) (1414) (1515) (1616) (1717) (1818) (1919) (2020) (2121) (2222) (2323) (2424) (2525) (2626) (2727) (2828) (2929) (3030) (3131) (3232) (3333) (3434) (3535) (3636) (3737) (3838) (3939) (4040) (4141) (4242) (4343) (4444) (4545) (4646) (4747) (4848) (4949) (5050) (5151) (5252) (5353) (5454) (5555) (5656) (5757) (5858) (5959) (6060) (6161) (6262) (6363) (6464) (6565) (6666) (6767) (6868) (6969) (7070) (7171) (7272) (7373) (7474) (7575) (7676) (7777) (7878) (7979) (8080) (8181) (8282) (8383) (8484) (8585) (8686) (8787) (8888) (8989) (9090) (9191) (9292) (9393) (9494) (9595) (9696) (9797) (9898) (9999) (100100) (101101) (102102) (103103) (104104) (105105) (106106) (107107) (108108) (109109) (110110) (111111) (112112) (113113) (114114) (115115) (116116) (117117) (118118) (119119) (120120) (121121) (122122) (123123) (124124) (125125) (126126) (127127) (128128) (129129) (130130) (131131) (132132) (133133) (134134) (135135) (136136) (137137) (138138) (139139) (140140) (141141) (142142) (143143) (144144) (145145) (146146) (147147) (148148) (149149) (150150) (151151) (152152) (153153) (154154) (155155) (156156) (157157) (158158) (159159) (160160) (161161) (162162) (163163) (164164) (165165) (166166) (167167) (168168) (169169) (170170) (171171) (172172) (173173) (174174) (175175) (176176) (177177) (178178) (179179) (180180) (181181) (182182) (183183) (184184) (185185) (186186) (187187) (188188) (189189) (190190) (191191) (192192) (193193) (194194) (195195) (196196) (197197) (198198) (199199) (200200) (201201) (202202) (203203) (204204) (205205) (206206) (207207) (208208) (209209) (210210) (211211) (212212) (213213) (214214) (215215) (216216) (217217) (218218) (219219) (220220) (221221) (222222) (223223) (224224) (225225) (226226) (227227) (228228) (229229) (230230) (231231) (232232) (233233) (234234) (235235) (236236) (237237) (238238) (239239) (240240) (241241) (242242) (243243) (244244) (245245) (246246) (247247) (248248) (249249) (250250) (251251) (252252) (253253) (254254) (255255) (256256) (257257) (258258) (259259) (260260) (261261) (262262) (263263) (264264) (265265) (266266) (267267) (268268) (269269) (270270) (271271) (272272) (273273) (274274) (275275) (276276) (277277) (278278) (279279) (280280) (281281) (282282) (283283) (284284) (285285) (286286) (287287) (288288) (289289) (290290) (291291) (292292) (293293) (294294) (295295) (296296) (297297) (298298) (299299) (300300) (301301) (302302) (303303) (304304) (305305) (306306) (307307) (308308) (309309) (310310) (311311) (312312) (313313) (314314) (315315) (316316) (317317) (318318) (319319) (320320) (321321) (322322) (323323) (324324) (325325) (326326) (327327) (328328) (329329) (330330) (331331) (332332) (333333) (334334) (335335) (336336) (337337) (338338) (339339) (340340) (341341) (342342) (343343) (344344) (345345) (346346) (347347) (348348) (349349) (350350) (351351) (352352) (353353) (354354) (355355) (356356) (357357) (358358) (359359) (360360) (361361) (362362) (363363) (364364) (365365) (366366) (367367) (368368) (369369) (370370) (371371) (372372) (373373) (374374) (375375) (376376) (377377) (378378) (379379) (380380) (381381) (382382) (383383) (384384) (385385) (386386) (387387) (388388) (389389) (390390) (391391) (392392) (393393) (394394) (395395) (396396) (397397) (398398) (399399) (400400) (401401) (402402) (403403) (404404) (405405) (406406) (407407) (408408) (409409) (410410) (411411) (412412) (413413) (414414) (415415) (416416) (417417) (418418) (419419) (420420) (421421) (422422) (423423) (424424) (425425) (426426) (427427) (428428) (429429) (430430) (431431) (432432) (433433) (434434) (435435) (436436) (437437) (438438) (439439) (440440) (441441) (442442) (443443) (444444) (445445) (446446) (447447) (448448) (449449) (450450) (451451) (452452) (453453) (454454) (455455) (456456) (457457) (458458) (459459) (460460) (461461) (462462) (463463) (464464) (465465) (466466) (467467) (468468) (469469) (470470) (471471) (472472) (473473) (474474) (475475) (476476) (477477) (478478) (479479) (480480) (481481) (482482) (483483) (484484) (485485) (486486) (487487) (488488) (489489) (490490) (491491) (492492) (493493) (494494) (495495) (496496) (497497) (498498) (499499) (500500) (501501) (502502) (503503) (504504) (505505) (50

— ۹۰ —

مەكتەپلەردە ... سەھنەلەردە ... ئۆزگىرىشلەردە ... دىن ... دىن ...
شەكىللەندۈرۈلگەن زېمىننى ... ئالتۇن سەھىل ۋە ... سەھىل ئورمانى
غەربىي ئۆلكىسى ... يېزا ... ئالتۇن ... سەھىل ... مەھسۇلاتىنى ...
ئوتتۇرى ... ئازادىيەت ... ئورمانلىقى .

[illegible]

جواب: ہاں، اونی حالاً سوپورم ۔۔ ہاں پانہ اونی دوشوہورم،
مسروز دہاہ ، خندان اوشہ ۔۔ بختیار دکرہ ہاری پڑ
لوکھ ایچوں اٹلاہورم خط او، پوزارک جہسٹن، تم گندہنی
دوہوہیکند، گندہنی ایچوں گوز ہاری دوہوہیکند
جب ۔۔ جب ہی غور ۔۔

— ۱۱ جزیرتی : —

References

اسماءہ براقی، صاف
کونسل، ارضی سار، اہلانی جوسہری الدہ واپورا ..
سیر، اہلکار کونا کونل، سہرہ کونل اہلانی اویہ، اویہ علی
اہلانی، اہلانی تہلانی اہلانی

پن . پنه اولی دوشنبور . پنه اولک ایچون اقلایورم .
لفظ او . پوزارک هیسنل . . غم گندیسی دوشونده کیمدل . .
گندیسی ایچون کوز یالاری دوکیمکدن هی . . هی یی تیرا .

— ۹۹ —

یو کائنات غالباً دین استه بریل الذکره - - - - -
 یکدی : یو برسته طرفه چیکدیگم مشاق ایتیه قی خراب
 ایتدی : اولی طمعه حیان سوغله اولوده اولتور : یونکی
 برابر بن اونی حالا سوپوروم - - - - -
 اویوب : - - - - - اونی کلام :

و علی بن سنان و جرج و شاپور و ... بن - سیام
بروئند که با قاضی سیامی از کتبی بر سر مناره ایستادند
بر مناره که - زمان زندگانی - اوله اوزرته - چارتر
خویشو بیستگرفت - خاخر - متون و بار افری - اولدر
بیاض قاضی سیامی که - لکن اوا حالا - کتبی سیامی بر
حاکم - بریل - علم بر مناره ایستادند و زندگانی
نویات برارده - مناره ایستادند که علی بن سیام
و علی بن سیام

المورد المفضل

— ۳ — فصلی اول : ۱۹۰۰ء

ایکھ لادلی دیوا کابکتر جیبتکری لوبہ، اورہ یقیقلر، چکھیلر
 زوالی شکوئلر، عقی ووجرلر سودار لقیق ابدن ع بران
 جاتقلر تک، بران عکولر، جودار لقلرلر قیلرلر یک باورس
 یک عرون قادیلر، یلواش یلواش سولیلر.. یلواش، یلواش
 قوروریلر.. - - -

پیشانی باغیچہ، محلہ اعیانہ، اشتہار لیسیک آہی پڑی۔
 یہاں جھٹ اویلیں : گندیرنے سرائے سوڈاں، اعیانہ ایل
 نیچہ، شیدی اویلیں، ہوائیک آہی پڑی، کوئی زمین فابہ
 حلیہ پرکالا، کھولہ، موقوفہ اویلیں !

په کلاسیک او پاپر توکټر کډوړې، کرهځای لوستنه
اولې، پلکټر... پلکټر اوله اولیټ کډوړې، اړخه پری دډ،
شونډیوم... زده اونک ټیون آهلا پډوم، قضا او پورک
چیندنه... څر کډیسی دوشونه کډیسی، کډیسی ایون
کول پادری دوکډیسی، څر... څر... څر...

— ۶۰ کلون الی —

پیسار «پای پی بربری» انگلیز عبت ایسول ، ارضه
قوبلترین: پیاض «پار» ، پیاض مینار ، ، پیاض شویار
مردود؟

الاجارہ بولرہ، بوسا بیجیکارہ ترن ارنکے چاھشور
 قلم خیرچین، فیضان روزگار : بولرہ دالقری - ناقل امی
 اولمازی ایچون - نغمہ سرود مالایور، فرید ایتدیرویون،
 پی نہ اولی خوشونوروم، ارنکے چہرہ ستمن یاش
 اولان پی قارکر، بوسا شائستہ قارشیاند، ارنکے ایچون
 آلاپوروم، قلم اولی بولرہ حیدر، شکر ستمن دو

Ek 8: II. Abdülhamit'in doğumu için çıkarılmış özel sayının ilk sayfası ve padişah için yazılmış manzume örneği (adet 13, s. iç ön kapak)

۱۶ شعبان ۱۳۱۸
۲۶ تشرين ثانی ۱۳۱۶

بدل اشتراك :

هر بر ایچون
سه ائک ۵۰ غروشتنه آتق آتق ۳۰ غروشتنه
آتق دانه پوسته وایسته پوتی دخی قبول اولتور .
نور اداره متعلق خصوصیات ایچون صاحب
ایجازمه عصر مطبعه وکتابخانه سانی قه قاتی
قادی به مراجعت اولتور .

مصور

محل اداره سی :

باب عالی حاکمه سنده ۵۴ نومرولو
عصر کتبخانه سیدر
مسکدنه موافق کوشکده سیدر آتق مع المنوبه
قبول اولتور . ورج اولتقان اوراق اعاده ایملر .

نسخه سی ۴۰ یاره در
ILLUSTRATION TURQUE
TERAKKI
نسخه سی ۴۰ یاره در

عدد : ۱۳
— بزمیند کونتری نشر اولتور ادبی و فنی معصره عثمانی غرضیه —
دردنجه سی

یازشاه چوقیشا

یازشاه چوقیشا

ولادت باهر السعادت حضرت خلافتناه اعظمی

بوکون بو ملت عثمانیک شمس اقبال .
طلوع ایتدی سنای احتشامک افق عدلیدق .
سعادتایب آسایش جهانک طرز احوالی .
شعاعات صباح ننه بخشای جلیلیدق .

بوکون ذیب جهان اولدی کل نورسنه امید .
بوکون بر روز اقدس . بر صبح العید شوکتدر
که آفاق مصفاستدن استعلا ایدن خورشید .
مضی . رنگین . معظم . برشم بر نور فطرتدر .

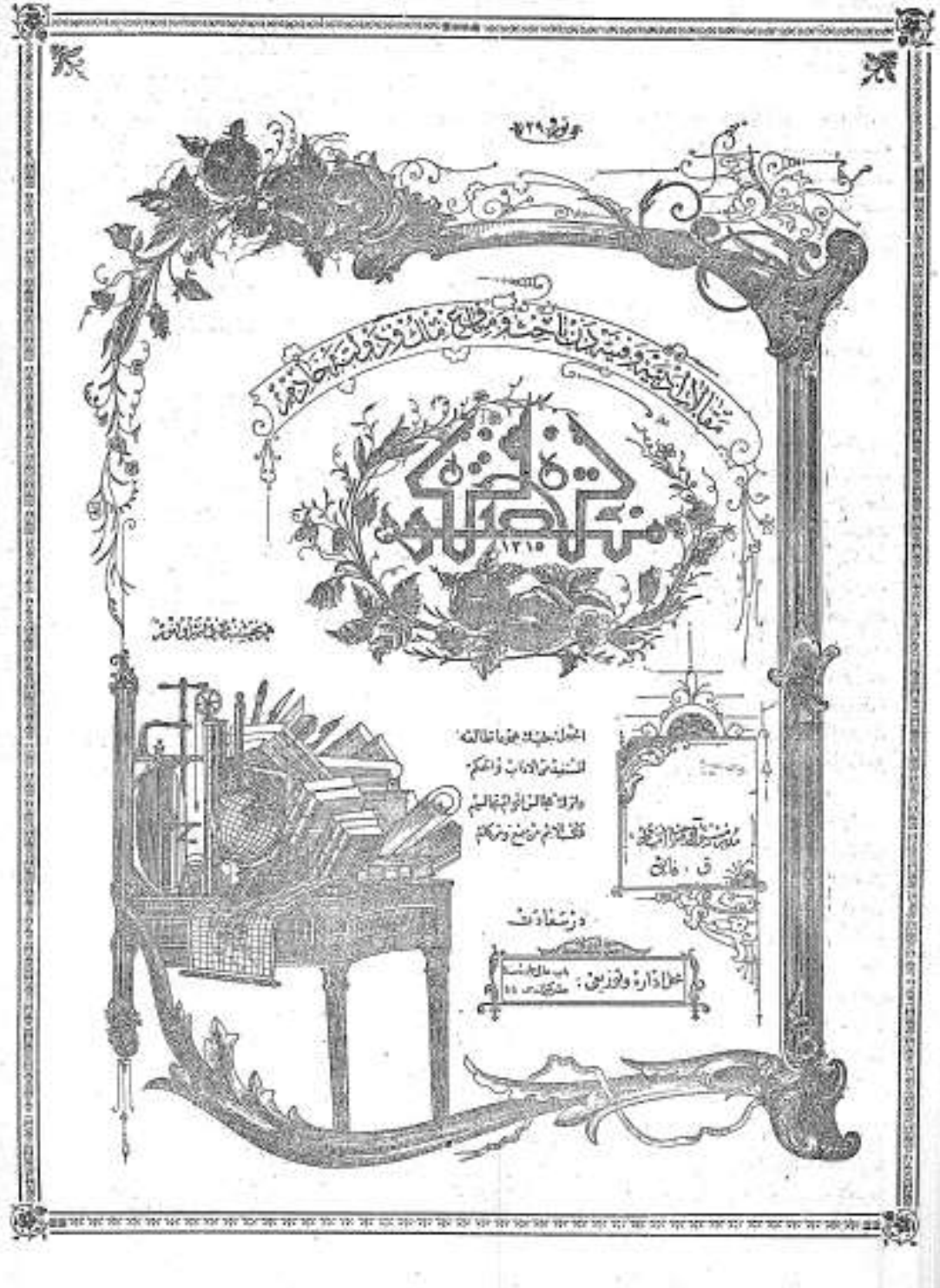
بو روز بر صفاده بر شهنشاہ عظیم الشان .
زمین و آسمانه ایتدی بخش فیض بی انداد .
بوکون هر قلب وسیدا . هر حقیقت آشنا وجدان
غریق بحر انوار مسرت . بر شطارت . . شاد

ترقی ایتدی هر شی سایه سنده هر طرف خندان .
ظهور ایتدی بو ادوار تکامل یکریمی بش یلده .
اینبجه انعطاف آتارینه هر ویده انعان :
قالیر . مستغرق حیرت فککرل ایلہ انسان .

او سلطان معلانک بتون افکاری ملهمدر
هپ آتارنده مریدر فیوض نور علویت
بو علویت غما آتاره باقدنجه دیور امت :
وکیل اقدس . آمال رسول الله اکرمدر . .

بوکون بر شوق وشاطر . نائل امن وسعادتدر .
جناح راقنده رهروان سوی بیت الله . .
اراداتی بتون او تاجدار اعظمک هر کاه .
سرتبجیلہ اهر . افسر زیبای زینتدر . .

Ek 9: *Musavver Terakki*'nin dış kapaktaki ilk değişikliğine bir örnek (adet 29, s. dış ön kapak)

**Ek 10: Ramazan Bayramı'nı tebrik etmek amacıyla yazılmış
metin örneği (adet 44, s. iç ön kapak)**

۲۹ کانون اول ۱۳۱۷

جمعه اورتسی

۱ شوال ۱۳۱۹

مصور

TERAKKI
ILLUSTRATION TURQUE

محل ادارہ سی :

باب عالی جادہ بندہ ۴۴ نومبر و نو

مفسر کتب خانہ سید :

مسکوزہ مولائی کوندو بیچک آثار مع الشیوہ

بول اولنور۔ درج اولیان اوراق اعادہ ایدلز۔

امور تحریرہ حقائق خصوصیات ایچون سر حررکہ

نلنہ مراجعت اولتیلدر۔

نسخہ سی ۴۰ پارہ در

در دخی سہ

نسخہ سی ۴۰ پارہ در

بمشیہ کونتری نشر اولتور۔ اوقی وفقی مصرر تھمانی غزنسید۔

عدد : ۴۴

تبریک عید سعید فطر

جناب حق پادشاہ دیانتپور، شہنشاہ مراحم کستر، حامی و متکای اسلامیان ولی النعمت جہان، سوکلی
و معظم پادشاہز عید سعید فطر خان ثانی اندمن حضرت تلیسک بوتون ملت عثمانیہ و امت اسلامیہ
ایچون بر ظل ظلیل یزدان اولان سایہ جناح عاطفت خسرواہلری الی الابد فوق مراتبہا جزدن دور بیور مسون،
بوکون ادرا کیلہ مشرف و قریرالین اولدیفمن عید سعید ایام مخصوصہ اسلامیہ تک الی بیک و مبارکاردن
معدود بر عید شرف پیرادر۔ بونک ایچون هر رده بر سرور و حبور رونادر۔ بوتون امت، قہلرندہ کی شوق
و سرورک بر دلیل شکرانی اولہرق الی مطرا البسلرینی لابس اولدقلری حالده استقبال عیدہ شتابان درلر۔
اشتہ ناچیز [ترقی] مزده آثار مسار عمومیلہ مبتہج و شادان اولدیننی حالده محترم قارلرینہ ایضای
وظائف تبریکہ ایدہرک سایہ دیانتوایہ ولی النعمت اعظمیدہ دہا بوکھی برچوق اعیاد ایلہ مشرف اولماضری
جناب خالق کون و مکان حضرت تلیسک خلوص بال ایلہ استرحام ایلر۔

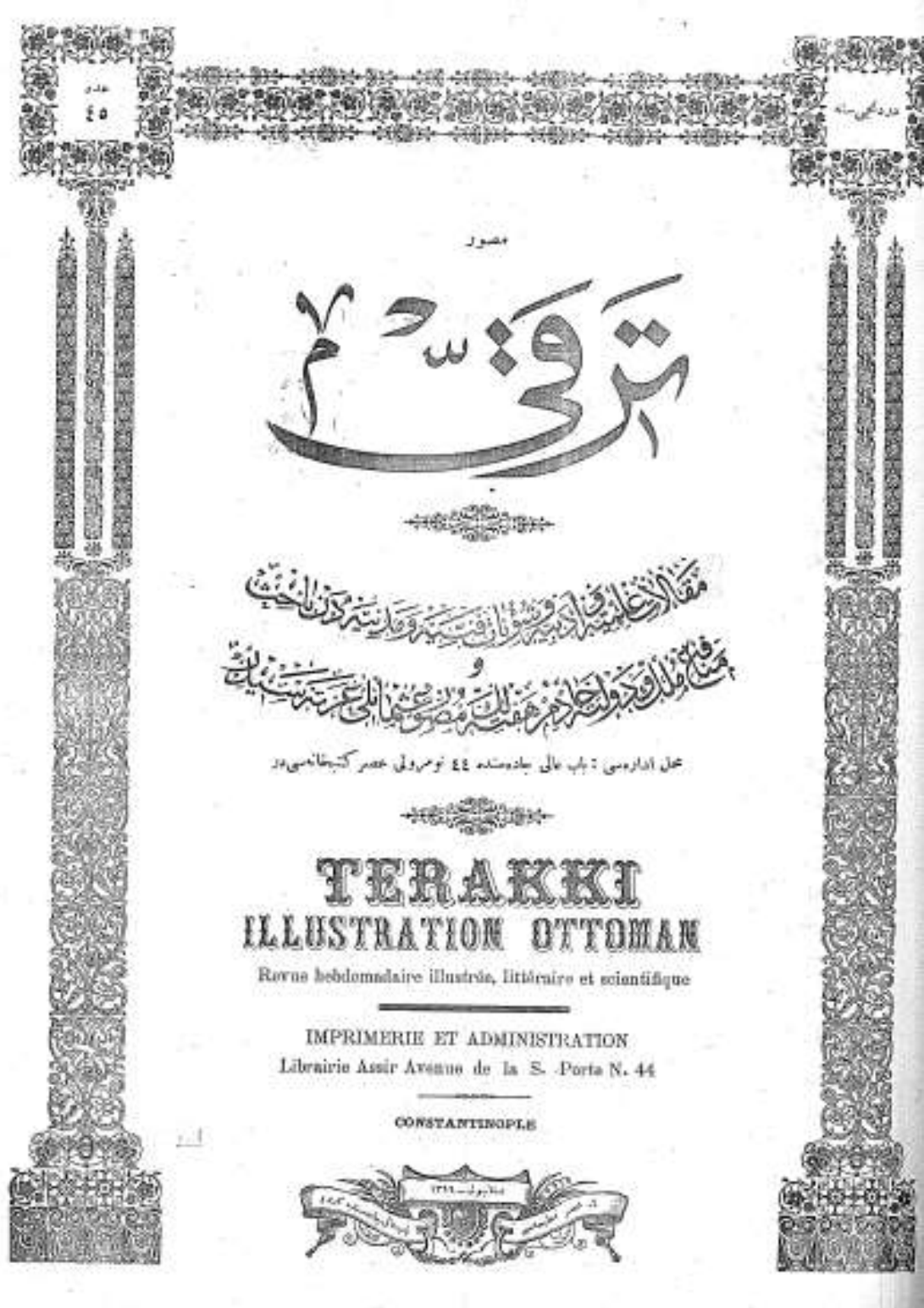
جناب حق، ولی النعمت امت، شکوہ افرا،

توالی ایلرکے یوہ اعیاد شرفیبرا

شہنشاہ معظم، حضرت عید سعید فطر خان

حکرمہ ایلسون زیب آور اور تک عنای

Ek 11: *Musavver Terakki*'nin 45. sayısından itibaren değişmiş olan dış kapağa bir örnek (adet 45, s. dış n kapak)

Ek 12: Mecmuanın genellikle dış arka kapağında bulunan duyurular, kitap ilanları, açık mektuplar ve reklamların dış ön kapak b sayfasındaki örneği (adet 47, s. dış ön kapak b)

طالع

پوندىن اول خاورستان ادبى چلا ساز
ايدىن (فخرى) شىيا بولمىد ائتشار ايله
(طالع) حقيقتا يك حزين ورقيدىر .
مقالهسىنى منتهى ادبى باخلاسه نوصيه ايدىر .
حرردى اقتدارى ادرنهلى عباس خاوري
ايدىن بده تيريك ايلرز . جاسى ۲۷ خروشدور .

ترجه نوصى — مشاعى ايلامزدن
بىش ذوالكم منلوم ومنتور اولمىق ابر السرحه
دن لاسفر . نخل و ترجه ايتى اولمىق ايتىك
نظىس آلمى هتودور . ترجه لرك زيرنده
اسلاريده موجود بولمىش اولمىك ترجه نوصى
صند كسيه رسوخ ايتىك ايسلنمى ذواته
حقيقتا كوزلر ترجه نوصى اولمىك
بردمانه ايدىلنمى نوصيه ايدىر . جاسى ۲
يحق طشره ايچون ۳ خروشدور .

القباي لسان ارمنى

مكتب حقوق شاعانه مآذونلرندن
واذكايى وكلايى دناون آرتين قيسرولار
الندىنك آرپر . مدت قبله طرفند
ارمنى حروفيله وازاش رسال وجراندو
قراشه آلتىق وحولى اولمىق ال وازاش
نوملرله ولسوله وازمى اوكرنك ايچود
واسطه يكاندور . جاسى ۱۰۰۰ ارمدر .

ايكى چوجىك فرالمهده سياحتى
پوندىن ادم (مجموعه لسان) . نقر
سوريه درج ايتىش يوقان بولمىك لقيه
واخلاق رومان كيتفاهمزمده ۱۰۰۰
چايله فروخت اولمىكده .

چيكانا

چو اهرى الملوك

دېلر بىكرى اميرى زاده حل اميرى يك
ايدى جشمقارنىك برار جالبلى دركه
سلاطين معطيه آل ختان حضراتك امار
نيسه واشعلو . بركزدلرله تفديساتى
مجنودور . ارك مندرجائى كى طبعى ده
نقيدور . جاسى ۱۰۰۰ پاردور .

ميرزا اكر

دېلر بىكرى سيد پاشا مرحومك آثار
عالىستدور . مساحنه بحق دلالت ايدىن
اسمندن دى اكلانلرلى اوزره ادبيات
عنايهتك برميوان حقيبيدور . بوكتاب
بلاغت و فصاحت كافه قواعدنى ولسان
ادبى غنائى طند . برچوق قيمات وابطاحات
مهمى . علممى و علمى بىلك كافه مشتملايه
موضعا كريف و بياى و قسامى شاملور
دستور مكملدور . طرز اقدسى عمومك
اكلويه بىكى درجده آچيق و ساده وهر
درو زواشدن آزاده در . لسان عنايهتكى
قواعد ادبى حقيه اوكرنك و عيسارت
تركيبك . فصاحت و بلاغه طليقا . تحليله
قدرت اولمىق ايتىلرله بر رهبر حقيقتور .
اقدامك اعلاقى . سبوت استفادى . صورت
تركيبى و تدقيقات مهمى جهته لسانك
قواعد ادبى و فصاحت دالر آثارمىونمك
كافه راجع طويه بيلر . قواعد ادبىك
توضيح ايچون درميان اولان مثالر ادبى
عنايهتك آثارندن نايث مدققانه سبورده
انتخاب اولمىكده . قدامى شعراكك
متعجب اشعارندن اوچ يوز قدر ابيات
طيله . اويات عنايه طند نايث مدققانه
يازاش بر مقاله . بيله كتابك مقدمه ذيل
ايدىلدر . ادب و معرفه هوسكار ولسانك
قواعد عمومى ادبى حقدور و قوف نام
كسب اتمكده راجب اولانلرله رهبر اولمىق
برار يكاندور . ايدىلنمى نوصيه ايدىر .
جاسى ۱۵ خروشدور

مخبره غلبيه

سر محمد مرزى :

اسكدرده . آ . عالى — اتركرك درجده
معدور . مسلكم موافق اولمىق شرطيله
آار سائر آره منظر .
مارزومده . اميرى بىكه — غزالكر
دورج اولمىكده . سائر آثار جيله كره
اسط ايدىر .
اسكدرده . آ . عالى بىكه . خاطره عنوانى
ساحات شاعى اهرىك ارسالى منمىلور .
صاحب امتيازك :

شام ده م . تاجى اقدى به — سكز
غروشلى پول اكدى . لشكر التور . حساب
قباغشدر .
نيلكده ع . جبرائى اقدى به — ايكى
غروشلى پول اكدى . ايتىلن غزلردن
بر ده نوله كوئدرلى .
اسكدرده حسن مجيد اقدى به —
سپاركر كوئدرلى چكدر .
مدلى ده ج . رمزى اقدى به — بىش
يحق غروشلى پول اكدى . ايتىلن كتاب
كوئدرلى . حساب قباغشدر .
سافره طلف بىكه — سپارش بيورلان
ايكى كتاب كوئدرلى . پوسته اجرتندن
ملولان (۷۰) پاره ده معلوم قالمىشدر .
معدل فهرست قالمىشدر .

مصور ترقيزك صاندىنى محار :

[مصور تركى] تركرك درمادندوكررك
منظرلرله زرده اسلادى حرر اولان
معالرله سالىقدهدر .

تيزاده پلنده غزله جى وكتابخى حاجى
حتى بويىك دكانده
سلايكه كيتابخى رقتلو مصطفى اقدى
يك دكانده
طرز وندو كيتابخى رقتلو احمد حدى
اقدىك دكانده
بروسده ولايت معلومى سرما كيت
دماوى رقتلو سلطان خاله بىكه
يكده آلجه جان رقتلو ميسلق
اقدىده .

Ek 13: Mağaza tanıtımına bir örnek (adet 17, s. 123)

بربر اوغلی مغازه سی

اسلام قادینه و قیز جوقلرینه مخصوص
هر نوع البسه

چارشوی کبیرده کورجیلر چارشوسینده
طاش نردبان اتصالیده نومرو ۱۶ و ۱۷

مذکور مغازه ده اسلام قادینه و قیز جو -
جوقلرینه مخصوص هر نوع ایکی البسه لره دوو
و یکی چیشمه بیچکی قطیقه لردن معمول طریف
پلارینلر پالطولر وچا کتله ممکن مرتبه اهون
بها ایله صائلقه اولدیغندن احتیاجی اولانلرک
مذکور مغازه به مراجعت ایلمه لری اعلان اولنور.

Ek 14: Dönemin tiyatrosu için önemli isimlerinden Mınak Efendi'nin portresi (adet 41, s. 303)

ایکی هفته دن بری غزیه مزده ترجمه حالی یازلقده
بولنان عثمانلی درام قوه پانیه سی مدیری
آقنور شهر مناق اغتدی

غسل

نوازه ساز حنای بپای ای «علمی»
سرود عشق ایشیت مهر فاضلند

دیکھو

تلك اقدار عاقله عرض تيزاين سنك
چندپور عرض تيزا عاقله تاؤن سنك
رم اعل عهته كل، قدر حجاب عاقله
پوشه پادى بول، ميل استازاؤن سنك
عاطق غريزه قران ايشكنه منصفه
واؤنك بيلم نكاه دنگدازن سنك
برق اورد نور نعل طور قلب هرض
عنه كده ديدت ايدون ساؤنك سنك
نشودار اولسه مرا دسري، فلوب عاقلان
شيوه نر نور برماؤنك نر

بالون

اوج بالاہ طائر حکت
-وزوئوب ورف چاہیلہ
کوزوئوب عالمہ سیاہیلہ
چوہہ بڑھیلہ پستلہ
پستلہ، آبلالہ، اوغاز دالم
چکدر کچوہر بولولدن
اغزازیلہ رقص ایدو بولسا
لوتشاہہ سیاہی دونس...

اوبله پراوشی که احقرامه سزا
همده پروژا اچوب افقرون
ایسوک ازمه سانکه ، استنا
کیمپود گفته پشته برهیا
که کوزله غلام شرقی فی
اوجور سانکه ، کوکمه برهیل ،

15

اگرانی حب الیہی تجوس
جو کبھی دلوں پرانی نفس
جو کبھی ۱۰۰ ہوا فانی آفریں
ہیچ اسدی برہنہ افق
اسکندہ ایک صرصر ہزار
دوشت کا پور اپنے پتھر
بر لوہہ ۲۰ تعریف تھکن
دوشت اپنی آفریہ خاکہ !
صقل کائن

لیال ہجرات

-1-

وفا که کچه ، ایستاده ، خلفا که سرافراز
ایستاده اند ، هرگز به پرتو نورانی

خیال پاکر

ملک : کتب جام آجائیک حلقہ پر سکوئہ لٹو پورووم۔ پارانک آسودہ
 ملک کو کجگری : لہہ یاقی اولان ہای لایورہک بنون شعلات قیاداری برات
 زید ایشکدہ ۔ ریکارک شکوہ لہہ نرین این جنزای دہبہ کی بیوشتای
 براری نظریہ تشکیل ایپیوروم۔
 یسکت وحشتانیکر ایچدہ لاسون آکھدار لہاندن۔ غورہ لہہ
 وودہ لہہ ۔ وسار بر ملک کوچک یو چاکرک ورنلیرن باشہ هیچ برسد
 دہہ واسل اولانور۔
 ہواک یکا طوریہ سول ایسکیک وولع لطیفہ شام روحہ تاثیر ایپیور
 فاسطت جلا پوروہ دیوچ اولانوروم۔
 یلفیت برار لہہ نہ نظری اولان اولاق سہاک ا ی یان مغلرندہ۔ حال
 ی برسدہہ صاف۔ عزیز۔ پاکر بر حال جسم ایپیور۔ سکوولری یلوپ
 بیہ یلفیت زمانہ سن فرق ولخص ایپہ بیوروم :
 کہ ا ی روح سوری ا ی حرن۔ اشکاک۔ مارک طورک۔ سب لہہ در ا کول
 ق۔ سوادی نظری لہہ بنند صلاقم ایپیورہک۔ سورہ سولیک۔ آق
 اسراول۔ ماک آتای سیکدہ گدیوم : رجا ایچم سورہ ۔ سورہ ۔ سکا
 ی حس ایسکیک عت : اعلا ی درجہ واسل اولاندی۔ اغراض خلیہ
 تر کتای یکا آکمت ۔
 عزیز روم : ۔ بر قمار لہہ اوغورہک۔ برارہ کزست اولہیز بر
 دہہ آخاچل آرمسدہ :
 سلیک کہ درجہ دہہ ۔

— بیا که که درجده بدیم...
 ویدیکی لفظ ایت . . . یوگون سئوون ایزم ایزموراک . مودوم کولارنلرک
 ده شو ساکی مازار مشاهد ائیک واما سانی برکرماب حوصه کتور . آه ا ای
 مقدس ا غو و تاجید اولوب ائلا ایزموراک .
 عیب و خیال امل ییز . . اوورمارک صدای سکونه . دکرک غورطنه ل
 لرنده یوزمارک حوصه کتیرکتری لظرفیه مفاہ بر طام عدال ایشیدیریم .
 سئک زلفه شیری . . صدای یازمارک و ماچوس . توبه فالش اولان ایشک
 انده مین کاز ایلورور . ۲۶ ایل ۱۹۶۷

۱۴۶۷ هـ

ص. ١٠٠

Ek 15: Mecmuada Bedrettin imzalı “Rehber-i Pertev-Nevisi yahut Fotoğrafya” başlıklı uzun soluklu fennî yazıdan bir örnek (adet 17, s. 122)

عدد ۱۷
ص ۱۲۲

وگایا ایجاب ایدر سه تصدیق و بر آنرا قوت اقامتیدر. شمع بقی زمانه حیزه لر به برار احوال اولان شایر بویه فرجه ، انشقاق کی قیضه لر دن کلاً وارسته دره فقط مرور زمانه ، حرارت و رطوبت کمن تاثیرده بونرگده مختلف قساری آزه یقی مکتبکر کن

شکل ۲ - هاتر وینارک شایر .
 - شایرک پرده سی .
 - ح - لوله کله سندی .
 - ط - شایرکله کوردی .

آردیقندن وقت وقت شایر لر ی تصحیح و تعدیل اچیلیدر . بر قاج سنه مقدم ایجاب اولان مقارنه شایر - بونرک انجیده ذکرة شایر ان (هاتر - ریشار - Hanna Richard) ک شکل ۲ در : - جهاز لوله کله سندی هر وقت استعماله آمده اون ایکی ودها زیاده لوحه استیجاب ایدر لر .

شکل ۳ - جهاز لوحه ملوک بریق ایچون اورادوک سورمدی چکک کفایت ایدر سیا - حت استیجاب بونرک سول - بک اسط بر اسولدر .
 حساس جیلدر ایچون کلدر بری (مردانه) شکل ۳ شایرک استعمال ضروری کیلر .

شکل ۴ - جیلدر بونرک شایر دره اوزر - ایچون کلدر بری علس لری الهی ، یوز وضیعت قدر احسوا ایدر اوزون بر حساس جیلدر شریک ایه سا - دلی ایکی مقره واردر .
 - مایه دی وار - در الدین

صمدانیه مظهری ایچون تلدن باشه ایدر قلندی .
 کیری دوندیکمز زمان تر آز اوده حال دده بر سورده مایه ی اولان اختار کیمینک کوز پائسارنه سنه بر سرین جریان ورمش اولدی یی کوردک پائنه پلان شعری تمرین بولور قاج سوز - بولدم اولو لایقلمغ آغلا بوردی ر اراق بکا توجیه کلام ایه :
 - تشکر ایدم اولم تشکر ایدم حیفاکه بن محرم اولدقجه آغلا بجم دبی - حال دلدن محمد صلاح الدین

بایوم و فنون
 رهبر پرتو نویسی
 با خود
 فوٹوغرافیا
 شایر

ملی لوحه (پلاقل) محسوس بر چوق شایر موجوددر ، دوز پردلی - پارچمز ، کی ک ایسیقلری بک کوزل تیچلر ویرر .
 پردمک پارچمی اولی بونرک لوحه ایچون اوزریشی اوله پائرمده ۱۳×۱۸ پاپره قدر ، امانته لازم غیر مغازی کی اولان قیامی تضمین ایدمک فواید متدا هذه اوله ماز ، فی الحقیقه بوحال - پردمک استیکاری استیجاب بر اقتضای سریمه ویناه علیه شعا کت شایرکله ضروری مساعد بعضی قرجه لرک ظهوریه حیثت ویرر .
 ایدم - نه قدر اوقی بولورسه اولسون - شایریمه یو کی قرجه لرک بولنی اسلا سائز دکلدر . آتور شایر دن زیاده مستبدن معمول اولان لری واسطه سیه دها قولای بونرک اوکی آله یلیر .
 بونرک ۱۸×۲۴ دها لفته بونون شایرلر مضاهف اولوب ایکی لوحه قدر ایخت ایدر لر .
 بر شایر ی استعمال ایزدن اوله - بسلا قیامی یی کال دقنه منابه اخل

تراجم احوال ملایم
یوفون
 معلومدرکه ، مشاهیرک تراجم احوالی .
 مله اشعار و علمت هنوز آکساب ایلدی نوسیدکالت خطوات تحلیله سی برای قویا ترتیب و بویه بر خدمت مقصدک معمار حصوی اولدق لری ایچین - صاحبی هر قلی مله منسوب اولورسه اولسون - مزیت و اهمیتیه مساوی عد اولور لر - . . . یوکا ایله درک السایه ، مدینه خدمت زیاده سبت ایچین اسلاف ، بونرک السه اخلاقده بالسه مظهر احترام و سرکدنک دمالا کوره حاتر اصحاب تقدیردر .

یوفون : که او زمره افلاک داخل بر مرید خردده سوابق احوالی آرزو چوق عبرت و انبیا هندن آزارده اولمه چندن ترجمه حالی مختصر تحریر ولوراق منتشره میانه مقالات مقبوسیه یقی بر موقع مختار احراز ایچین (ترقی) جریده فریدمیه استفاده کله علمیه وضعه اجساد ایدم .

یوفون اسمی لا چوق فرانسجه یلیرک کله سنجه معلوم اولسه کرکدر . فقط هر کس بونرک هم بونرک بر علم ملحت (طبعی) هدم رهبر مقتدر اولدی یی ایه یلیمز ، قرانلر ادبیاتک هر قلی بر جموعه متخاته طلب فکر ایدلسه ، بونرک مذکور اولدی یی کوریلور ، حتی فرانسه ک مکاتب استثنایه و اعدادیمسنه (تاریخ طبعی) سنه ماحول بر چوق پارچلر املا و : - بیتایون ، برده تدریس ایچیلور .
 کرک حسابات و کرک شایر زمانه ندی حیاتی تصور متعدد رسائل طبع ایدش و الآزده طبع ایشکده بولمدر .
 یوفون فصل السن ایلی ، مدت حیاتی ، ایه کیمش ، وله صورته اشعار ایتش ؟ - ایسته قارلرمنه نقل و بیان ایدمکمز قلم لر .
 بونرک اصل اسمی (لال - لولیله افرق - Jean Louis Loderre) (یوفون) اسمی ایسه بوردیه انتهایر کن . صکره فرانسه

عدد ۱۷

Ek 16: "Tefrika-ı Terakki" sütunundan bir örnek (adet 24, s.171)

ص ۱۷۱	مصور ترقی	عدد ۲۴
Pantadecylporatolyteton کیمیویسی سوزولش بر ایک کاغدی ده بو اینی کورور . — مایه دی وار — م. رطبت بفترقه ترقی — اعتراف غم آلود — — یکن نشه دی مایه — سزه یولارک جیشدن، سزه هریشده کوزلکیز . . او قدر کوزلکیز که صاف تجر به سز قلمی: سادگی دوشو تجر یشقه برشته مالک اولیاله دماغی . . شون روحی تسخیر ایندیکنز . . بی کتدکنزه ایسته بو کوزلکیزله اسیر ایندیکنز . . آئنده تا کاهان بر چین افعال . . بر اشعراژ ملال بایردی، اثری، آووجلر ملک ایچندن بارداه چکدی . و : — ارتق کچ اولدی . . پندم کلشدر . کیشلی زنا . . دیدی . اصل بر ضریحه تصادف ایندیکی اکلا به مادم . . شاتیر مشدم . . هیچ برشی سویله میوردم . . بوسر حسرتلکه . . بو آبی تحقیر قارشی — اولدیغ پرده — رهیل کسیلمشدم . . او سرت برطوره ایله قاغدی . . وقیوه دوشره کیدرکن : — اللهه اسیار لادق ! دهدی . . بن : ساکت، محزون برسلده آئینک قیبتی برشتی قران بر جوجی کی مشیر قلشدم، اوله ملور میوردم نه دن سکره برمدن قالشدم، ساکتانه مردیونلری ایندم : اولر : سواق قیوینی قاپیورلر . والدم دیدی که : — یو قارده نه بایوردک . . اوئر کیدرکن، سنی رقاچ دله چاقیقدقه پنه برجواب برمدک . . سرت . . بن یونلرک هیچ برشی طوعدام، قلنده تا کاهان آجیلان جرعه مک آجیسی، دیک او قدر شدلی ایدی که : اوت : اوبه ایدی . . روحک بردهیره	دوبار اولدیجی صدمه بی بر عفته گام بر هلته یاللرده بیوش . بی تاب اینکشدی . پانکدن قاتقدلشدن سوکره . عصی باش دوغلرله ، کوز قارالارله بیوک . پله بیوک خقیقک . حالسرتک اینجده آیلرجه نه یایدیجی بیلدم ! یاردم او قدر مددش ایدی ! آیلردن سوکره اوتیره . خبری تک أوده بولشدی بر کون اولره والدمه کیشک . خبری بی کورور کورمز باغچه دوغری قایدی . . احتیال بنشدن نهرت نهرت ایدیوردی . . ققط بر حس طبعی — بو قدر تحقیر قارشی — بی پنه اولک پنه سوق ایدیوردی : انشاهه دیدم که : — باغچه کیز نه قدر کوزل . . بر آز مساعده ایدرم پسکیز کزیم . . بیوک بر [استغفراله] ایله نال اولدیغ مساعده اوزرینه . جوجقلر . یارام ایچون مکنبدن ازاد اولوب بوخیر مسرت انگیز ایله سوبه سوبه، قوشه قوشه سوقانه چیقان فیرلایان جوجقلرکی، اوتودولاز برسوخله باغچه قوشه رق کندی آندم . دوشره خبری تک پنه کیتیم . او : پوزه — هر زمانیک تکته — تسمدن ناری، جدی برچهره ایله باقدی . و کوزلرمدکی یاشری کوردیده پنه هیچ . هیچ اهمیت و بره پنه رت بر صدا ایله : — خسته اولمشکیز . . کیمش اولسون ! — مایه دی وار — محمد خلیص میکار یکن نشه دی مایه پالین چودایسی اعلاسی اودرکه اولر بر اوقه مقداری لورک، باخود کفال بالیقدن آکوب قاعده اوزده ییشایوب طوزلایلر . مسکره یارم اوقه سوتانی اینجه طوقریایوب قرق، اگی درهم زینون یانی ایله برطاوله اینجده مقداد کافی طوز ایله برابر بر آو قاوروب بدده بر تووچ نه (لشع)، بر تووچ مایه اوس بد الطهر اینجه طوخایوب آناری دخی سوغان	ایله برابر بر مقدار دها قاوروبدن سکره یارم اوقه قدر کسکین سرکلی اوزرینه قویوب کرکی کی قاییدلر . سکره تجرجه استاردن سوزوب تکرار بیوجک بر تجره ایچنه قویوب آتشی اوزرینه و بالقلری دخی ایچنه قویورق تمام معطله یشدکده بالقلری ایچندن چیقاروب اوسوی تکرار استاردن سوزلر و بالقلری دخی قلیچقنشدن واوزرند اولان زارلرندن آیروب هر یار . چاسی برر بر آکوب لظام اوزره مطبله دیزلر . بدده اگی قدر بیووطه تک پالکیز سارینس آکوب و برقاب اینجده چاقایوب ذکر اولان سوزلش سولیه قارشدیرمدی خلیف آئنده یورطه تک قوقوسی کیده جک مقداری یشیرمدی و اون قدر لیتونک سوی دخی اینجه قاکل و اینک درهم مقداری زعفرانی (سافران) ایلیجق سو اینجده بر مقدار برقاب و سوزوب ققط او رنگلی سوی دخی قاتقدلشدن سکره آئشدن ایندیروب طقلره دترش اولان بالقلرک اوزرینه دوکرک مطبلره تقسیم اقل . ایچنه دوگمش دارجینی دخی اوزرینه آکوب یلی اون ساعت قدر ترک اقل، زرا تمامه سوغومق شرطدر . بدده ناول اییلر، غایت لطیف اولور . — مایه دی وار — — غارقه مدیه — عشاقده هل اندیدی . . — بکری اوچ خوشه ملایل ییاریش بیورلان کتلی نه دی اولدی کوندلری، تفکر اولور . حفلان بری فیلسند ثلث اندیدی . . مفضل فهرست کوندلری، حساب قیاددی . پوتنده مضطی اندیدی . . — سهارو بیورلان کتاب کوندلری . حساب قیاددی اسکوده احسان اندیدی . . — « ترقی » هرعنه منتظاً تدر اولمده منر . برلحه کوندلری . المصادره خ : ابراهیم اندیدی . . بشیق خبرش مطوبکنزه مقابلی یکی کتاب دها کوندلری وسایکزیانددر . « آقروچین » ملوز کتابدر یوزلاند . ن . اوپورلادیس اندیدی . . مفضل فهرست در دست طبع و لفظه ایلروده کوندلرجه کیز . دیکر فهرست کوندلری . قاین قره سینه . ا . جدی اندیدی . . اسکرز وجهه آتیه کز فید ایلدی . و عذرکله ایناهه انتظار ایدمکنز . صاحب امتیاز: ق. قانی

Ek 17: Musavver Terakki'de "Musahabe" sütununa bir örnek
(adet 32, s. 229)

صفحة: ۲۲۹	مصور ترقی	عدد: ۳۲
مصاحبه تکامل حقایق خیالات افسان و تحولات افکار . — نوائی تجارب . — معرفتی و ادبی، سراب اولین . — تحولات آینه، فرسوده نفس حقیقتاً . — تکامل و ترقی . — حیات حقایق . پولدن اولین عصرلرده « حقیقت » دینلن کمالی فکر آکثریا خیاللردن ، موضوعلر ، قاراللق و حال شطحاتدن تشکیل ایدردی ، حتی بولشکلده اوقدر شالین حیرت پرولودیت واردی که هر کون برکشلک ، دها دوغروسو رضاللت ذهینلک مهاسم اعلان حلقه طرازلی اجرا ایدلیردی . اگرکی ، دوغری هر دوشونون خصوصی بر جوق حادلهله ، بر جوق استقرالآت و استجابات شخصیه به وجود وریر و بولی ، او زمانه مخصوص ، بر بولک باشلیقله ، سادعه اصلله صاحبار دوروردی . . . احتمال بر هر جمرج ملاحظات آراسنده « حقایق حقیقه » به آرز چوقی نعلی ایلینلر ، دوشوی ، مین و فلاربا اولانلرده واردی ، فقط بک مستقا اولان اقتصادلار چیلر بیلرله کیری به کراغولان . الفکارلک نعلی حولیلی آکثر بر برسلله مشغولده مناقشات قاپردی که نظر اینجند لاباندن زیاده جدال ، دوشونوشدن زیاده خیال بولوردی . هر موجودی ، شون وقایع موجودیل بر سبل موافق برانداز کی . مغلوب جریقی ایند تحولات ، بولکون او منافقاندن بک آزری بریاداری موقه تائل ایددی ، آرتق نه او فوق الفلیقه ملاحظات . نوده او منافقاندن اثر قلادی کی . . . اولاری دست لعللک اجرا سنده بک تیزرک و قورقاق داوردلیدی و بخرده ، بو سولک ایکی عصرده بولک برسرینلی و اعتماد ایله اجرا ایدلیدی ، و وقعه بک تدقیق بک والا و مستقا بر اهیت قازاندی : مجربلر هر شکیل . هر تعلیمی آری آری تشریح ایدیلر ، مشروط افکار هر ورقلی بولک	بر دقت و اعتدال آینه آینه، خرد و بین ملاحظات هر دقیقه بک ناله و ذی ادراک نظر ایله سیمک باطللاری کوندن بری، دانه فن و ادب او اسکی بی انشائی "رانشویشن فارغ اولورق بکی بروسط وزمین تعلیق صاحبدی ایشته بواستفاده نفس، مثبت، ولود زمینک لیغ لطیفه در که بر حصول نوبن پشندی و او محصول حاصل ایشدیک انشادی قضاقتک تاثیریه نوائی تجارب دیندیکمز مادر مهربان علوم بکی بر سادله انسال ، دها یادار . واحکام اک ثابت و برقرار بر طمانن ذی کمال وجوده کتیردی ، و او خاتمالک حدیقه وسیع ستمدک عسک اک لذت و دانه نواز نترات حقایق قلیع تانی بولدی . . احتمال هر عصرک دیندیکمی، کندیستدن اول کین اعصارلک حقایق مخصوصه سی بولک بر عدسه خیالان کورمش و طلیت بشریه مرک هر جزؤده پندار اولوب طودان، خود بیتی و هیت قلیه سی بر طام عندی مدحیه لره شخصی ستایشلره اوقشاق و اووتقی قلیینه دوشستدر . فقط آراده هر شیئی اوتوتان ، هر وقعه بی اهمیته کوره تلقی ایدن بر سبط ورقلی ، بر اجمال اعصار، بر دفتر اعمال و افکار وار : تاریخ ، اوراستکوی یکتا ، السانلک خادم و محصول خیالانی اولقله برابر، جدی و معتنا و قدرلک بعض شیاقلی بعض اسلر بر وجهیه سی ، بعض ملاحظ فکره نوائی منطیقا صافلا هر بولکون زده بر مستحاجه، رمتحصیره حائده کوشتریور و بوسل ترقی بک مخالف مدارج و ، صاعده بر نظر حیرت و دقتز او کتده ترسیم ایدیلور . بومدارجی تعقیب ایدرک عینی حاده چیقان ایکی بول ایکی موقق کوردوور و سولکره بونلرک فن و ادب، بوسیرکده سیرقی و ادبی اولدیجی اکلا بورز . . . بولکون اعصار مانیه به ارجاع ایدیلرک هر دیند آرموده، و قلیه « حقیقت » دینه شیرت قازانمش بر جوق « خیال » لر، افکار اولینی نظاره موجاییله گداهش صد	پسز « سراب » لر کورور ، بولون بو حقایق فرسوده بک نفوذ اولی و قارینسه وقوف پیدا ایدیلر حقایق حاضرمدن ده شیه لکک و کندیجی یکر می بر نعلی عصر متفکر . بکک یشکله تدقیق و تفحصنده بر سر ایلرست افعال عجز انکیزیه مثلاً و شاشین کورمک قدر واریر احتمال ، بو بر « بایقه » حتی مثبت و محصولات حالیه بر لیر قابل تزلزل بر اعتماد ایله املیت ایدلر . . طریقکیران حقایق حاضریه کورم . بر « خرافه » « بدینی » دهر ، فقط بولک بولک اوله جلقه اک امین وقوی بر دلیلده ایشته حقایق علمیه و عملیه بک هر کون باشقه برنجوله اورغیلادیجی در ، مناسی « عمومی سلسله حقایقه هر کون بکی بر حلقه مختلف انضمام ایدیلر سور ، « اسکی حقیقلر » ک وظایفاته دن عبارت اولدیجی تحقیق ایددی : بول تحقیق شمدیکی مثبتاک بر کون کلوب ده اسلر . علمیه در که سته ایدیلر بکجکی اک بلخ بر یان مؤلم ایله آکلا بولورمی ؟ مع خالیه « کندی حقایقه » ، مشکیکی اولدیلر بول افعال شخصی السال آینه بک مایه اتباه و ترقیسی و ایشته بولک بر جوق حلقات اتباه بکک لایم و تلاشندن تشکیل ایدن برسلله و رادور ایلدر که « نکالده » و « ترقی » دیندیکز قلیه امل وجود بولور اوت، حقیقلرده، اشخاص مشغول کی ماهیت اساسی ترقی قالب اقمه بک اوزره . دانه دیکشیر : بر حیات معینه بک مختلف اقواری کجیرر، بر تکامل موضوع بک متوج صفحاتی بشار و اک سولکره، بولون مو جودات کی ، اوده بر فلیت محدود بک حد و ایشته ایدرک سائل اولان علاقه اکلیله بک مرور زمان ایله دوجار ضعیف اولانندن دولای ، اسکی، کتیرر ، اوزر لوپ بوزولور و فرائش انحصار وزوالندن یلیدر و اساسی بر « حقیقت جدید » بک افقاع و تلاؤات طلوعی حزن ، حزن سیر ایدرک قلیه موجودیت ایدر ، فلادس

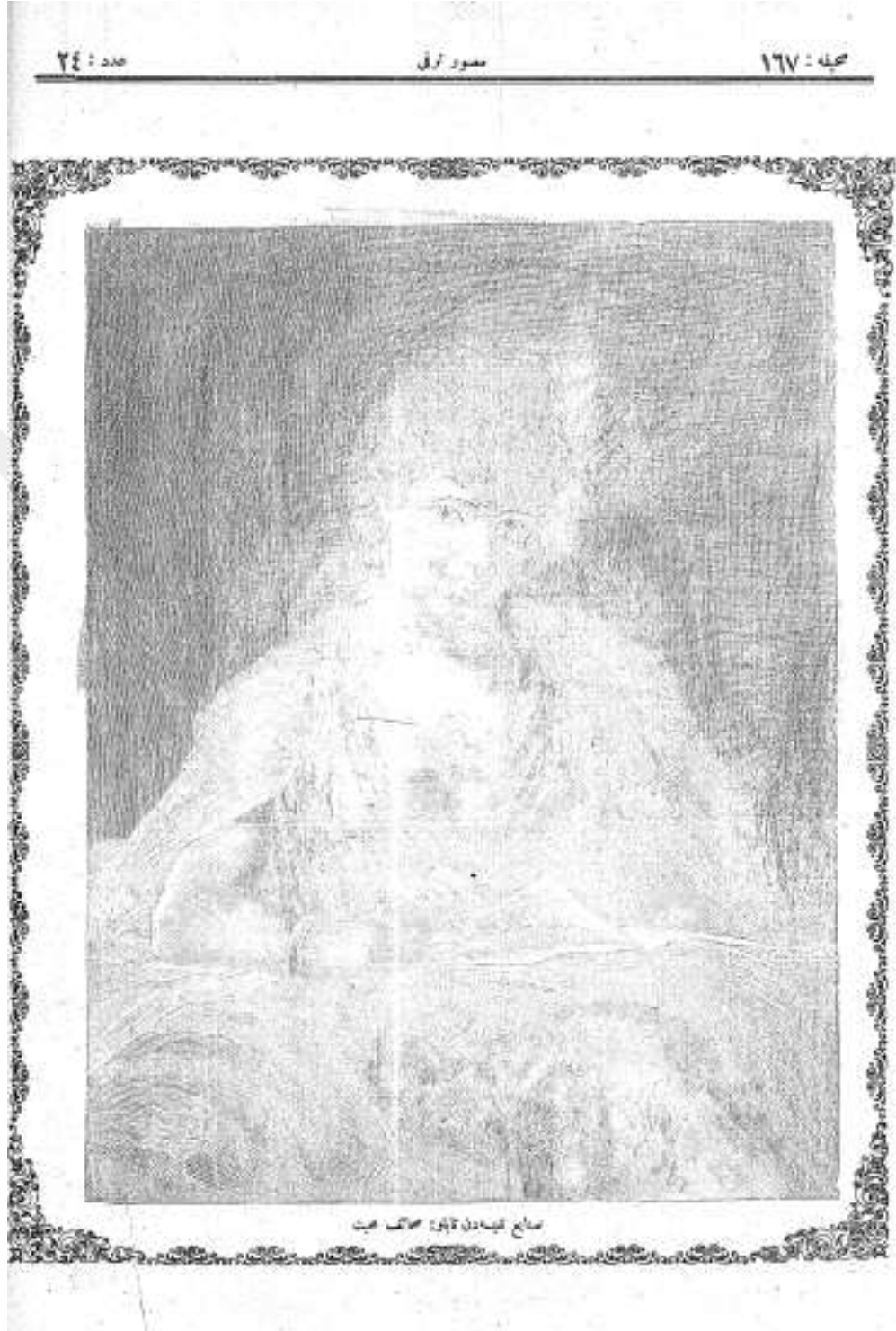
Ek 18: *Musavver Terakki*'nin yayın politikasını içeren “İfade-i Hususa” başlıklı metin (adet 1, s. 6)

Ek 19: Çeşitli devlet adamların portrelerinden bir örnek (adet 15, s. iç ön kapak)

Ek 20: Görsellerden bir örnek (adet 24, s. 167)

صفحة : ۲۱۱

مصور ترقی

عدد : ۲۹

شعاعات مجهوله تحلیله یورو سنک
اک پارلاق لوسفور لاقه علائقی
ایراز ایدن نقطه لرندن صدور
ونشأت ایدرک هرجهه اقتدار
ایدیور. یعنی شعاعات مجهوله
شعاعات منلیک صدمه لانداز
اوله قاری نقطه لرندن نشأت
ایدیور.

شعاعات منلیه برعقلایس
واسطه سیله انحراف ایدر بزرگ
یورینک جدارده محل تصادمی
تبدیل ایدر بزرگ شعاعات
مجهوله ده تحویل استقامت ایدر
و دائما شعاعات قلب منلیک
نهایتی قلب ایلر.

به یوریه منی درک: تأثیر
مقاطیس ایل انحراف اتجین
شعاعات مجهوله جانی بزرگ
دیناری چشمش شعاعات منلیه کی

۱۷. — صوریه بیق که:
یوشماتک ماهیتی مدرا مادام که
شعاعات منلیه یون ایشقه برشی در
او حالده امان حصوله کثیرمه
لرینه. تأثیر کیمو برینه بالیه قری
دیده ییلر که ضیاءت مایونک
اون سنده کی قسندن شعاعات
برجوقی تجارب. یورغنه ایل
متضاد و متافس کورونور.
شعاعات مجهوله فی الحقیقه مایونک
اون سنده کی ضیادن حصوله
کلمه یی یومایونک اوت سنده کی
ضیاءت دخی شو خاصه قری
حائز اولاسی اقتضا ایدر دی:
(۱) هوان صوبه کبریت
قارونو، کجیرکن، آلومینیوم،
فلوز بلوری، جام و یاخوده
توتیا حکمتله قری درون سنده
انکار ایتیمک.

(ب) اجسام مذکوره نیک سطرلرندن
منتقله الکتریسیته ایدریمک.
(ت) اوساط مستطیقه عادیه نیک هیچ
برسیبه استقطاب ایتیمک.
(ث) مختلف اجسام طرقندن مصل
ایلمیسی او اجسامک تحت اضالیله قری
متاسب اوله قری.
دیک یورق ایل مایونک اوت سنده کی
شعاعات ضیاءت منلیه یون، یعنی قرمز نیک
اشغالو سنده کی شعاعات ایل اوله معلوم
اولان مایونک اوت سنده کی شعاعات یقینه
بر طرز آله قری. یو غیر قابل احتیال
اوله یقندن دولای یقینه یقینه بر قرینه
مردنه ییاییم.

دقت اولورسه شعاعات منوره ایل
یو یکی شعاعات اراسه بر نوع متانیت
بولونور، کولکه حاسل ایتیم، امان و
تأثیرات کیمویه یو متانیتی اشعار و تقویه
ایدیور.

— مایه دی وار. م. رشت

کوی علی ۳ سو دانه

آلهم، تحلیله یوروسنی قاپونک بر طرفه،
لوحة حساسه یقینه دیکر طرفه قوی قری
استحصال خیال ایتیم. ال کیمو لرینک،
بروشیه نیک اطرافده صاری اولان نیک،
بر قوی درون سنده کی برسیبه تحت و طار.
قیرک ارسیه برار بر مدنی قویله
محفوظ برسیبه قدر نیک دسلر قری یقینه
شعاعات مجهوله یو طریق ایل بر مدنی
پارچه نیک تجانسیت و عدم تجانسیت و سائر
برطایق دقایق اشعار ایدریم.

شعاعات خط مستقیم اوزره انتشاری
ایتمون، یت مطلقه سیاه کاندله مستور
اولان جهاز تحلیله نیک فوطوش ایتیم، آلهم،
رسم صولوق مع مایه یقینه واضح در.

۱۵. — شعاعات مجهوله نیک تداخلی
interférences حصوله کثیریمک ایتیم
فقط بر نتیجه ایل ایدیم، احتیال که یو
شعاعات او قدر شدتی اولماسدن ایلری
کایور.

۱۶. — الکتریکی ساکنک شعاعات
مجهوله اوزره اولان تأثیراتی فلوز تحت
مطالعه در. یتیم.

تلقی و اعتبار ایدیم. چونکه (۱۵) «
کوره، شعاعات منلیه یورینک جداردن
کیم به یقینه تأثیر انحراف کازی مقاطیسدن
آزاده قلاماز. ایتیم یونن استنتاج ایدریم
که شعاعات مجهوله، شعاعات قلب منلیک
عینی دگرده قط اوشماتک جدار ایلویه
مصادمه سندن متولدور.

۱۳. — شعاعات بالکتر جاددن حصوله
کازین یوشماتی ایلیم. قاپونده بر
آلومینیوم طبقه سیله سترایش و قاپونده
آلترندن استحصال ایتیم. یقینه نیکلرندن
دیکر ماده لرده تدقیق و مطالعه ایدیم.

تکلیف ایدیم.

۱۲. — حادیه و شعاعات درجیسی
منبع شعاعات ایل لوحة امان و یا فوطو.
انحراف لوحة حساسی آراسه آذ، چوق
قابل نمود بر جسم وضع ایدرک استحصال
اولان هیئت صری و کولکله بالیه برسیبه
حتی کورولور.

ین یو وجهه بر چوق حکولکله
Silhouette ی مشاهده و رسم ایتیم.
قورشون یا ضیاء یوشش بر قاپونک رسی

قرنیزک دسجیات قسیده درج عادی قری و یون
عورله جاکل سوره قری قریه سیمیه کلکدر.
صاحب امتیاز: ق. ق. ق.

Ek 22: Musavver Terakki'nin iki sütun hâlinde yayımlanan 49. sayısından bir sayfa örneği (adet 49, s. 365)

عدد : ۴۹	مصور ترقی	صفحہ : ۳۶۵
ای حسن جسم ! بقدر جذبہ فراسک ؟ بر حور بہشتی کی نازندہ اداسک ! ریاض مجتہدہ اوجہاں عشق و سفاک ، بالائے سیغند کی کوکادہ کزرسک ! — — — ای حسن جسم ! بولسل چہرہ درہ ، ابواء ! ابتداً ہی حشک الہ سوداۃ آکا ، لائق سکا ایتک ایکن الملائک الملکاء ، بالائے سیغند کی قابعدہ کزرسک ! — — — ای حسن جسم ! بولسل خلدہ رقت ؟ ایر دل مجروحی لبریز محبت ، کابھی دگل وربردیک آلاء شدت ؟ بالائے سیغند کی ذکر مدہ کزرسک ! خلیل رندی	علوم و فنون: مضامین فقہ مؤلف و مترجم : محمد حیل — — — مشخل یو اترہ قنون لازمہ و مستحبہ ، جمعی و مختصر اولدق سؤالو جواب طریقیہ ثابت آپیل بر طرزہ بسط اولقشدور . وائیا مباحث مذکورہ قنون عالیہ کورمش اولانلرہ معلومی اعلام ایتک لوعسدن ایسده مقصدمن علی العموم هر صنف خلقه قنونک جمعی و تطبیق چهارتی خلاصہ تعالیم ایتکدر . چونکہ برابر حادثات ضربہ نیک اسباب حقیقہ قیسیہ مختصرأ بیان ایتکدن عبارتدر . بو نقطہ نظردن مطالعہی هر کسجه موجب استفادہدر . ارک مندرجال آئیدہ کی صیرہ الہ مرتبدر : معلومات نامہ — حادثات ضربہ — — — — معلومات نامہ — — — مخلوقات مخلوقات حیات مجموعہی اوج قسمہ آریلشدور . ۱ : ذی روح اولانلرہ . انسان و حیوان کی کہ بولر موجود و بر حیات اولوب دکابہ مالکدور . ۲ : نباتات اولانلرہ . آماج و فسادلرہ کی بولرہ موجود و بر حیات اولوب یالکز دکادن محرومدر . ۳ : اشیا دن مددور بولانلرہ . بولرہ موجودیت خلاصہ کی بولوب دکادن اثر بولدر . بعد مجرده بر موضع اشغال ایده بیان هر شئی (جسم) دیرلرہ ذکر ی بولدرده سبق ایدن اشیا - اوج مختلف حالتہ بولورہ . ۱ : صلب — معدنلرہ ، تختلرہ ، طاشلرہ . . . ۲ : مایع — سو ، زیتون ، انھی ، شروب . . . ۳ : غاز — هوا ، تنور ، غازی ، دومان . . . بر جسم صلب ، ایصطراحی زمان اگر حرارت درجہ کافیدہ ایده ایرر ، مایع حالتہ سکر ، بعد بخار دیتین غاز حالتہ منقلب اولور . مثلا یوز ایصطراحی وقت [سو] ، بالآخره [بخار] اولور . جسملرہ ، صورت مطلقده یا (سرگ) و یاخود (سبط) برحالیہ بولور ، جسم بسیط — یالکز بر مائدہن مرکب اولان جسمدر . قوسفور ، کوکورت و کور اجسام بسیطدندور .	آئیلر منثورہ ایک باشلدمکی اوغلم احمد مختارہ اوغلم ! ای پدرتک قلبی هیجان و تأرات الہ طولدریان یاوروم ؟ ای والدہستک مدفن سزینی هر رده سکا اخطار ایدن اوغلم ! سنی بدی آیلق اولدق ترک ایتش اولان والدہک بتم ده ار ، کج التجانی ایده سیک بر امر طبیی اولسدن بوشک فادہ سکا بر رهبر وجدان ، بر دستاور پذیرا ترک ایتک و بولکده چالیش و سوزلرہ افتاح ایروب علمک علوقدر و متزندن ، تحصیل لزوم و احمیلدن بحث ایدرک سنی ایقاص ایلمک ایسدم . یاوروم ! بر تحقیق خورده . پناه الہ شو ترکیات طالع بر نظر ایت ، کورہ چکاک شو عالم معنی تنور و تریین ایدن نه قدر اسباب و وسائط وارسه مجلسی علمدر . اوغلم ! قاضی اسطاعت ، علمی طالبک غیرت و تجلشنه کورہ وروب اکا کورہ مستفید و مستفید ایدر . انواع مذلت و مسکتنه افاقی حیات ایشدیرمانک اولرہ ظلمات جهل و نادانیدن قورتلریر . اوت ، اوغلم ! دارینده معمر اولقانی ایسترسک توفیقات الہ کی پویجه الہ سکا رهبر اوله جلدن امین قلوب دائما بومزنی آکلسایه چالیش اوت ، چالیش یاوروم ، چالیش کی بومزینتر وجدانک مدار ایسالی . روحک قداسیدر . . . برسه غریا خسته قلمی باش کاهی ح . کافلم

gösteren sayılardan bir örnek (adet 25, s. iç ön kapak)

Ek 24: Ramazan ayında üç adet yayımlanmış “Ramazan Mektubu” başlıklı metinden bir örnek (adet 42, s. 315)

سجله : ۳۱۵
مصور ترقی
عدد : ۴۲

رمضان مکتوبی

۲

رمضانك شوايكته هفتسده
حقیقه كوزل برهوا ایلکده .
هیچ ا تیارلاردن بر
یازیه بحث ایشکی وعد ایشدك .
آت جابلانخانهك مسكان
كشیك موجودیه قارش یکن
هفته بیان اشتراک ایشدك . بو
هفته نظرلده گیدوب کوردیم
مهارتلی بشقه سلهه لسه
حقیقت كوزل . بونكه وار مسكان
کشی مسلهه حلاقل ایدیه .
میورم . بالکزدیه بیارک هوسه
آت جابلانخانهك موجودیه
لیانجه ده بوند اولکسیره
فانقد .

وقت کیرمک ایچون دیگر اکتجه
خانلرده اکثریت سرچسده .
بزم دیگر تیارلاره کتجه شوقلک ایشی
بولده .
حسن آلبا خانله شوهودین آیریدی
آیریدی غالب اسکی رغبتدن ده آیریدی .
معامله به اداره خانه حجاجتج تعمیرت
مصدق اوله حق قیددولو . اکثر تاشاکر الله
چو جققر .
حسن . منقر برنک جان کلبانی تشکیل
ایدن شواطافه قارش بایلس ایجاب ایدن
شیرله برآز رعایت ایدوده اخلاق نقطه
نظرلدن یک چیرکین اولان لطیفه لرل آز
دها دائرة مقولیه صوقه بیلمدها مناسب
اولامز ؟
عالمی درام قومانیه سی بونکر هبندن
بختیار .
غیر ثلثه مقابل رغبتلده تضاعفی
کوردوبور . فی الحقیقه تاشاکر الله هیسی
بزار ایدن اوغیر صافی و مستعمل هوادن
پوراسی ده وارسه کلمه ده هیچ اولمسه
اوله کیرک جامع اولملری هماوز بونده یوق .

لبیجی
Vendeur de pois rôtis

۱. آرتاورد اقدی طرفلندن ترجه
اولوب دتقی مزک کین و اولکی نسخه .
لنده مندرج بولان مناق ایشدك ترجه
سالی - ادم - و - ثروت - خزنه لوی ده
جریه مزندن ایشل آتیا درج ایشلرد .
— نظارة عامه —
تپورچی ده جلال الله بکه — ۲۲۲
بن تاق ۳۱۷ کارملو مکتوده قالان مطلوب —
ایله آتی آتی دتقی بدل آتشدور . لشکر .
اوشود . غزته من دردی ستهك ۵۰
نومروندن اعتبار آیتچی ستهك ۱۵
نومروسته قدر کوندرله چکدر .
شام ده م . طاهه اقدی به — سیارش
یوریلان ایکی کتاب کوندرلی . حساب
قاندی . عصر کتخامی کلایل ۶۵
دن عبارت اولوب ۳۰ خروشه قدر
کوندرله ییلور .
دکترلی ده م . خاک اقدی به — سیارش
یوریلان کتابلردن « معیار و معانی العلوم »
قالاش اولغه دیگرلری سکوندرلی .
(۹۰) یاره مطلوبکتر قالشدر .
صاحب امتیاز : ق . قانی

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Zişan GÖŞEN

Uyruğu : T.C.

